

Republica Moldova

PARLAMENTUL

COD Nr. 1107
din 06.06.2002

**CODUL CIVIL
AL REPUBLICII MOLDOVA**

Publicat : 22.06.2002 în Monitorul Oficial Nr. 82-86 art Nr : 661

MODIFICAT

[LP203 din 12.07.13, MO191-197/06.09.13 art.621; în vigoare 06.03.14](#)
[LP155 din 28.06.13, MO173-176/09.08.13 art.582](#)
[LP116 din 23.05.13, MO146-151/12.07.13 art.456](#)
[LP31 din 07.03.13, MO69-74/05.04.13 art.223](#)
[LP184 din 11.07.12, MO166-169a/16.08.12 art.571; în vigoare 16.11.12](#)
[LP33 din 06.05.12, MO99-102/25.05.12 art.330](#)
[LP23 din 01.03.12, MO54-59/23.03.12 art.172; în vigoare 23.06.12](#)
[LP88 din 21.04.11, MO107-109/01.07.11 art.284](#)
[LP113-XVIII din 18.12.09, MO197-200/31.12.09 art.656](#)
[LP163-XVI din 09.07.08, MO140-142/01.08.08 art.574](#)
[LP280-XVI din 14.12.07, MO94-96/30.05.08 art. 349](#)
[LP250-XVI din 22.11.07, MO37-39/22.02.08 art.102](#)
[LP130-XVI din 07.06.07, MO94-97/06.07.07 art.418](#)
[LP262-XVI din 28.07.06, MO126-130/11.08.06 art.641](#)
[LP60-XVI din 28.04.05, MO92-94/08.07.05 art.431](#)
[LP206-XV din 29.05.03, MO149/18.07.03 art.598](#)

NOTĂ:

În textul codului, cuvintele “titlu de valoare” se înlocuiesc cu cuvintele “valoare mobilă” prin
[LP250-XVI din 22.11.07, MO37-39/22.02.08 art.102](#)

Parlamentul adoptă prezentul cod.

Cartea întâi

DISPOZIȚII GENERALE

Titlul I

DISPOZIȚII COMUNE

Capitolul I

LEGISLAȚIA CIVILĂ

Articolul 1. Bazele legislației civile

(1) Legislația civilă este întemeiată pe recunoașterea egalității participanților la raporturile reglementate de ea, înviolabilității proprietății, libertății contractuale, inadmisibilității imixtiunii în afacerile private, necesității de realizare liberă a drepturilor civile, de garantare a restabilirii persoanei în drepturile în care a fost lezată și de apărare judiciară a lor.

(2) Persoanele fizice și juridice sînt libere să stabilească pe bază de contract drepturile și obligațiile lor, orice alte condiții contractuale, dacă acestea nu contravin legii.

(3) Drepturile civile pot fi limitate prin lege organică doar în temeiurile prevăzute de Constituția Republicii Moldova.

Articolul 2. Raporturile reglementate de legislația civilă

(1) Legislația civilă determină statutul juridic al participanților la circuitul civil, temeiurile apariției dreptului de proprietate și modul de exercitare a acestuia, reglementează obligațiile contractuale și de altă natură, alte raporturi patrimoniale și personale nepatrimoniale conexe lor.

(2) Raporturile familiale, locative, raporturile de muncă, de exploatare a resurselor naturale și de protecție a mediului înconjurător, ce corespund prevederilor alin.(1), sînt reglementate de prezentul cod și de alte legi.

(3) Raporturile privind realizarea și apărarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, a altor valori nepatrimoniale sînt reglementate de prezentul cod și de alte legi.

(4) Subiecte ale raporturilor juridice civile sînt persoanele fizice și juridice, cele care practică, precum și cele care nu practică activitate de întreprinzător.

Articolul 3. Legislația civilă

(1) Legislația civilă constă în prezentul cod, în alte legi, în ordonanțe ale Guvernului și în acte normative subordonate legii, care reglementează raporturile prevăzute la art.2 și care trebuie să fie în concordanță cu Constituția Republicii Moldova.

(2) Actele normative subordonate legii se aplică la reglementarea raporturilor civile doar în cazurile în care sînt emise în temeiul legii și nu contravin ei.

Articolul 4. Uzanța

(1) Uzanța reprezintă o normă de conduită care, deși neconsfințită de legislație, este general recunoscută și aplicată pe parcursul unei perioade îndelungate într-un anumit domeniu al raporturilor civile.

(2) Uzanța se aplică numai dacă nu contravine legii, ordinii publice și bunelor moravuri.

Articolul 5. Analogia legii și analogia dreptului

(1) În cazul nereglementării prin lege ori prin acord al părților și lipsei de uzanțe, raporturilor prevăzute la art.2 li se aplică, dacă aceasta nu contravine esenței lor, norma legislației civile care reglementează raporturi similare (analogia legii).

(2) Dacă aplicarea analogiei legii este imposibilă, drepturile și obligațiile părților se determină în funcție de principiile generale și de sensul legislației civile (analogia dreptului).

(3) Nu se admite aplicarea prin analogie a normelor care limitează drepturile civile sau care stabilesc răspundere civilă.

(4) Instanța de judecată nu este în drept să refuze înfăptuirea justiției în cauzele civile pe motivul că norma juridică lipsește sau că este neclară.

Articolul 6. Acțiunea în timp a legii civile

(1) Legea civilă nu are caracter retroactiv. Ea nu modifică și nici nu suprimă condițiile de constituire a unei situații juridice constituite anterior, nici condițiile de stingere a unei situații juridice stinse anterior.

De asemenea, legea nouă nu modifică și nu desființează efectele deja produse ale unei situații juridice stinse sau în curs de realizare.

(2) Legea nouă este aplicabilă situațiilor juridice în curs de realizare la data intrării sale în vigoare.

(3) De la data intrării în vigoare a legii noi, efectele legii vechi încetează, cu excepția cazurilor în care legea nouă prevede altfel.

(4) În cazul situațiilor juridice contractuale în curs de realizare la data intrării în vigoare a legii noi, legea veche va continua să guverneze natura și întinderea drepturilor și obligațiilor părților, precum și orice alte efecte contractuale, dacă legea nouă nu prevede altfel.

(5) În situațiile prevăzute la alin.(4), dispozițiile legii noi se aplică modalităților de exercitare a drepturilor sau de executare a obligațiilor, precum și de înstrăinare, preluare, transformare sau de stingere a acestora. De asemenea, dacă legea nouă nu prevede altfel, clauzele unui act juridic încheiat anterior intrării în vigoare a legii noi contrare dispozițiilor ei imperative sînt, de la această dată, lipsite de orice efect juridic.

Articolul 7. Legislația civilă și tratatele internaționale

Dacă prin tratatul internațional la care Republica Moldova este parte sînt stabilite alte dispoziții decît cele prevăzute de legislația civilă, se vor aplica dispozițiile tratatului internațional.

Capitolul II

APARIȚIA DREPTURILOR ȘI OBLIGAȚIILOR CIVILE. EXERCITAREA ȘI APĂRAREA DREPTURILOR CIVILE

Articolul 8. Temeiurile apariției drepturilor și obligațiilor civile

(1) Drepturile și obligațiile civile apar în temeiul legii, precum și în baza actelor persoanelor fizice și juridice care, deși nu sînt prevăzute de lege, dau naștere la drepturi și obligații civile, pornind de la principiile generale și de la sensul legislației civile.

(2) Drepturile și obligațiile civile apar:

- a) din contracte și din alte acte juridice;
- b) din acte emise de o autoritate publică, prevăzute de lege drept temei al apariției drepturilor și obligațiilor civile;
- c) din hotărîre judecătorească în care sînt stabilite drepturi și obligații;
- d) în urma creării și dobîndirii de patrimoniu în temeiuri neinterzise de lege;
- e) în urma elaborării de lucrări științifice, creării de opere literare, de artă, în urma invențiilor și altor rezultate ale activității intelectuale;
- f) în urma cauzării de prejudicii unei alte persoane;
- g) în urma îmbogățirii fără justă cauză;
- h) în urma altor fapte ale persoanelor fizice și juridice și a unor evenimente de care legislația leagă apariția unor efecte juridice în materie civilă.

Articolul 9. Exercițarea drepturilor și executarea obligațiilor

(1) Persoanele fizice și juridice participante la raporturile juridice civile trebuie să își exercite drepturile și să își execute obligațiile cu bună-credință, în acord cu legea, cu contractul, cu ordinea publică și cu bunele moravuri. Buna-credință se prezumă pînă la proba contrară.

(2) Neexercitarea de către persoanele fizice și juridice a drepturilor civile ce le revin nu duce la stingerea acestora, cu excepția cazurilor prevăzute de lege.

Articolul 10. Apărarea judiciară a drepturilor civile

(1) Apărarea drepturilor civile încălcate se face pe cale judiciară.

(2) Modul de aplanare a litigiului dintre părți pînă la adresare în instanță de judecată poate fi prevăzut prin lege sau contract.

(3) Apărarea drepturilor civile pe cale administrativă se face doar în cazurile prevăzute de lege. Hotărîrea emisă pe cale administrativă poate fi atacată în instanță de judecată.

Articolul 11. Metodele de apărare a drepturilor civile

Apărarea dreptului civil se face prin:

- a) recunoașterea dreptului;
- b) restabilirea situației anterioare încălcării dreptului și suprimarea acțiunilor prin care se încalcă dreptul sau se creează pericolul încălcării lui;
- c) recunoașterea nulității actului juridic;
- d) declararea nulității actului emis de o autoritate publică;
- e) impunerea la executarea obligației în natură;
- f) autoapărare;
- g) repararea prejudiciilor;
- h) încasarea clauzei penale;
- i) repararea prejudiciului moral;
- j) desființarea sau modificarea raportului juridic;
- k) neaplicarea de către instanța de judecată a actului ce contravine legii emis de o autoritate publică;
- l) alte căi prevăzute de lege.

Articolul 12. Declararea nulității actului ce contravine legii emis de o autoritate publică

(1) Actul, emis de o autoritate publică, ce încalcă drepturile și interesele civile ocrotite de lege ale unei persoane fizice sau juridice va fi declarat de către instanța de judecată nul din momentul adoptării lui.

(2) În cazurile recunoașterii de către instanța de judecată a actului, prevăzut la alin.(1), ca fiind nul, dreptul încălcat este pasibil de restabilire sau apărare prin alte metode prevăzute de prezentul cod și de alte legi.

Articolul 13. Autoapărarea

(1) Nu sînt ilicite acțiunile persoanei care, în scopul autoapărării, ia, sustrage, distruge sau deteriorează un bun sau, în același scop, reține persoana obligată care ar putea să se ascundă, sau înlătură rezistența celui obligat să tolereze acțiunea dacă nu se poate obține asistența organelor competente și dacă, fără o intervenție imediată, există pericolul ca realizarea dreptului să devină imposibilă sau substanțial îngreuiată.

(2) Autoapărarea nu trebuie să depășească limitele necesare înlăturării pericolului.

(3) În cazul depozitării de bunuri, trebuie să se solicite imediat sechestrarea acestora dacă nu este obținută executarea silită.

(4) Dacă este reținută, persoana obligată trebuie să fie adusă imediat în fața autorității competente.

(5) Persoana care a săvîrșit una dintre acțiunile prevăzute la alin.(1), presupunînd în mod eronat că are dreptul la autoapărare, este obligată să repare prejudiciul cauzat celeilalte părți, chiar dacă eroarea nu se datorează culpei sale.

Articolul 14. Repararea prejudiciilor

(1) Persoana lezată într-un drept al ei poate cere repararea integrală a prejudiciului cauzat astfel.

(2) Se consideră prejudiciu cheltuielile pe care persoana lezată într-un drept al ei le-a suportat sau urmează să le suporte la restabilirea dreptului încălcat, pierderea sau deteriorarea bunurilor sale (prejudiciu efectiv), precum și beneficiul neobținut prin încălcarea dreptului (venitul ratat).

(3) Dacă cel care a lezat o persoană într-un drept al ei obține ca urmare venituri, persoana lezată este în drept să ceară, pe lîngă reparația prejudiciilor, partea din venit rămasă după reparație.

Articolul 15. Apărarea drepturilor personale nepatrimoniale

Drepturile personale nepatrimoniale și alte valori nemateriale sînt apărute în cazurile și în modul prevăzut de prezentul cod și de alte legi, în limita în care folosirea modalităților de apărare a drepturilor civile reiese din esența dreptului încălcat și din caracterul consecințelor acestei încălcări.

Articolul 16. Apărarea onoarei, demnității și reputației profesionale

(1) Orice persoană are dreptul la respectul onoarei, demnității și reputației sale profesionale.

(2) Orice persoană este în drept să ceară dezmințirea informației ce îi lezează onoarea, demnitatea sau reputația profesională dacă cel care a răspîndit-o nu dovedește că ea corespunde realității.

(3) La cererea persoanelor interesate, se admite apărarea onoarei și demnității unei persoane fizice și după moartea acesteia.

(4) Dacă informația care lezează onoarea, demnitatea sau reputația profesională este răspîndită printr-un mijloc de informare în masă, instanța de judecată îl obligă să publice o dezmințire la aceeași rubrică, pagină, în același program sau ciclu de emisiuni în cel mult 15 zile de la data intrării în vigoare a hotărîrii judecătorești.

(5) În cazul în care un document emis de o organizație conține informații care lezează onoarea, demnitatea și reputația profesională, instanța de judecată o obligă să înlocuiască documentul.

(6) În alte cazuri decît cele prevăzute la alin.(4) și (5), modalitatea de dezmințire a informațiilor care lezează onoarea, demnitatea și reputația profesională se stabilește de către instanța de judecată.

(7) Persoana lezată în drepturile și interesele sale, ocrotite de lege, prin publicațiile unui mijloc de informare în masă, este în drept să publice replica sa în respectivul mijloc de informare în masă pe contul acestuia

(8) Orice persoană în a cărei privință a fost răspîndită o informație ce îi lezează onoarea, demnitatea și reputația profesională este în drept, pe lîngă dezmințire, să ceară repararea prejudiciului material și moral cauzat astfel. Cuantumul despăgubirilor pentru prejudiciul moral trebuie să fie rezonabil și să se determine ținîndu-se cont de:

- a) caracterul informațiilor răspîndite;
- b) sfera de răspîndire a informațiilor;
- c) impactul social asupra persoanei;
- d) gravitatea și întinderea suferințelor psihice sau fizice cauzate persoanei vătămate;
- e) proporționalitatea între acordarea despăgubirilor și gradul în care reputația a fost lezată;
- f) gradul de vinovăție al autorului prejudiciului;
- g) măsura în care această compensare poate aduce satisfacție persoanei vătămate;
- h) publicarea rectificării, replicii sau dezmințirii pînă la pronunțarea hotărîrii judecătorești;
- i) alte circumstanțe relevante pentru cazul dat.

[Art.16 al.(8) modificat prin LP262-XVI din 28.07.06, MO126-130/11.08.06 art.641]

(9) Dacă identificarea persoanei care a difuzat informația ce lezează onoarea, demnitatea și reputația profesională a unei alte persoane este imposibilă, aceasta din urmă este în drept să adreseze în instanță de judecată o cerere în vederea declarării informației răspîndite ca fiind neveridică.

T i t l u l I I

P E R S O A N E L E

Capitolul I

P E R S O A N A F I Z I C Ă

Articolul 17. Noțiunea de persoană fizică

Persoană fizică este omul, privit individual, ca titular de drepturi și de obligații civile.

Articolul 18. Capacitatea de folosință a persoanei fizice

(1) Capacitatea de a avea drepturi și obligații civile (capacitatea de folosință) se recunoaște în egală măsură tuturor persoanelor fizice.

(2) Capacitatea de folosință a persoanei fizice apare în momentul nașterii și încetează o dată cu moartea.

(3) Dreptul la moștenire a persoanei fizice apare la concepțiune dacă se naște vie.

Articolul 19. Capacitatea de exercițiu a persoanei fizice

Capacitate de exercițiu este aptitudinea persoanei de a dobîndi prin fapta proprie și de a exercita drepturi civile, de a-și asuma personal obligații civile și de a le executa.

Articolul 20. Capacitatea deplină de exercițiu a persoanei fizice

(1) Capacitatea deplină de exercițiu începe la data cînd persoana fizică devine majoră, adică la împlinirea vârstei de 18 ani.

(2) Minorul dobîndește prin căsătorie capacitate deplină de exercițiu. Desfacerea căsătoriei nu afectează capacitatea deplină de exercițiu a minorului. În cazul declarării nulității căsătoriei, instanța de judecată îl poate lipsi pe soțul minor de capacitatea deplină de exercițiu din momentul stabilit de ea.

(3) Minorul care a atins vîrsta de 16 ani poate fi recunoscut ca avînd capacitate de exercițiu deplină dacă lucrează în baza unui contract de muncă sau, cu acordul părinților, adoptatorilor sau curatorului, practică activitate de întreprinzător. Atribuirea capacității depline de exercițiu unui minor (emancipare) se efectuează prin hotărîre a autorității tutelare, cu acordul ambilor părinți, adoptatorilor sau curatorului, iar în lipsa unui astfel de acord, prin hotărîre judecătorească.

Articolul 21. Capacitatea de exercițiu a minorului care a
împlinit vîrsta de 14 ani

(1) Minorul care a împlinit vîrsta de 14 ani încheie acte juridice cu încuviințarea părinților, adoptatorilor sau a curatorului, iar în cazurile prevăzute de lege, și cu încuviințarea autorității tutelare.

(2) Minorul care a împlinit vîrsta de 14 ani are dreptul fără consimțămîntul părinților, adoptatorilor sau al curatorului:

- a) să dispună de salariu, bursă sau de alte venituri rezultate din activități proprii;
- b) să exercite dreptul de autor asupra unei lucrări științifice, literare sau de artă, asupra unei invenții sau unui alt rezultat al activității intelectuale apărute de lege;
- c) să facă depuneri în instituțiile financiare și să dispună de aceste depuneri în conformitate cu legea;
- d) să încheie actele juridice prevăzute la art.22 alin.(2).

(3) Din motive întemeiate minorul poate fi limitat de instanța de judecată, la cererea părinților, adoptatorilor sau a curatorului ori a autorității tutelare, în drepturile prevăzute la alin.(2) lit.a) și b).

(4) Minorul care a împlinit vîrsta de 16 ani poate deveni membru de cooperativă.

Articolul 22. Capacitatea de exercițiu a minorului care nu
a împlinit vîrsta de 14 ani

(1) Toate actele juridice pentru și în numele minorului pînă la împlinirea vârstei de 14 ani pot fi încheiate doar de părinți, adoptatori sau tutore, în condițiile prevăzute de lege.

(2) Minorul în vîrstă de la 7 la 14 ani este în drept să încheie de sine stătător:

- a) acte juridice curente de mică valoare care se execută la momentul încheierii lor;
- b) acte juridice de obținere gratuită a unor beneficii care nu necesită autentificare notarială sau înregistrarea de stat a drepturilor apărute în temeiul lor;
- c) acte de conservare.

Articolul 23. Inadmisibilitatea lipsirii și limitării capacității
de folosință și de exercițiu

(1) Capacitatea civilă este recunoscută în măsură egală tuturor persoanelor, indiferent de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere, origine socială, grad de cultură sau de alte criterii similare.

(2) Persoana fizică nu poate fi lipsită de capacitate de folosință.

(3) Nimeni nu poate fi limitat în capacitate de folosință și în capacitate de exercițiu decît în cazul și în modul prevăzut de lege.

(4) Renunțarea totală sau parțială a unei persoane fizice la capacitatea de folosință sau la capacitatea de exercițiu, alte acte juridice îndreptate spre limitarea persoanei în capacitatea de folosință sau de exercițiu sînt nule.

Articolul 24. Declararea incapacității persoanei fizice

(1) Persoana care în urma unei tulburări psihice (boli mintale sau deficiențe mintale) nu poate conștientiza sau dirija acțiunile sale poate fi declarată de către instanța de judecată ca incapabilă. Asupra ei se instituie tutela.

(2) Actele juridice în numele persoanei fizice declarate incapabile se încheie de către tutore.

(3) Dacă temeiurile în care persoana fizică a fost declarată incapabilă au dispărut, instanța de judecată o declară ca fiind capabilă. În baza hotărârii judecătorești, tutela asupra persoanei se anulează.

Articolul 25. Limitarea persoanei fizice în capacitatea de exercițiu

(1) Persoana care, în urma consumului abuziv de alcool sau consumului de droguri și de alte substanțe psihotrope, înrăutățește starea materială a familiei sale poate fi limitată de către instanța de judecată în capacitatea de exercițiu. Asupra acestei persoane se instituie curatela.

(2) Persoana indicată la alin.(1) are dreptul să încheie acte juridice cu privire la dispunerea de patrimoniu, să primească și să dispună de salariu, de pensie sau de alte tipuri de venituri doar cu acordul curatorului.

(3) Dacă au dispărut temeiurile în care persoana fizică a fost limitată în capacitatea de exercițiu, instanța de judecată anulează limitarea. În baza hotărârii judecătorești, curatela asupra ei se anulează.

Articolul 26. Activitatea de întreprinzător a persoanei fizice

(1) Persoana fizică are dreptul să practice activitate de întreprinzător, fără a constitui o persoană juridică, din momentul înregistrării de stat în calitate de întreprinzător individual sau în alt mod prevăzut de lege.

(2) Persoana care practică activitate de întreprinzător fără înregistrare de stat nu poate invoca lipsa calității de întreprinzător.

(3) Asupra activității de întreprinzător desfășurate fără constituirea de persoană juridică se aplică regulile care reglementează activitatea persoanelor juridice cu scop lucrativ dacă din lege sau din esența raporturilor juridice nu rezultă altfel.

Articolul 27. Răspunderea patrimonială a persoanei fizice

Persoana fizică răspunde pentru obligațiile sale cu tot patrimoniul său, cu excepția bunurilor care, conform legii, nu pot fi urmărite.

Articolul 28. Numele persoanei fizice

(1) Orice persoană fizică are dreptul la numele stabilit sau dobândit potrivit legii.

(2) Numele cuprinde numele de familie și prenumele, iar în cazul prevăzut de lege, și patronimicul.

(3) Numele de familie se dobândește prin efectul filiației și se modifică prin efectul schimbării stării civile, în condițiile prevăzute de lege.

(4) Prenumele se stabilește la data înregistrării nașterii, în baza declarației de naștere.

Articolul 29. Utilizarea numelui

(1) Orice persoană are dreptul la respectul numelui său.

(2) Persoana fizică dobândește și exercită drepturile și execută obligațiile în numele său.

(3) Cel care utilizează numele altuia este răspunzător de toate confuziile sau prejudiciile care rezultă. Atât titularul numelui, cât și soțul sau rudele lui apropiate pot să se opună acestei utilizări și să ceară repararea prejudiciului.

(4) Persoana fizică este obligată să ia măsuri pentru avizarea debitorilor și creditorilor săi despre schimbarea numelui și poartă răspundere pentru prejudiciile cauzate prin nerespectarea acestei obligații.

Articolul 30. Domiciliul și reședința

(1) Domiciliul persoanei fizice este locul unde aceasta își are locuința statornică sau principală. Se consideră că persoana își păstrează domiciliul atâta timp cât nu și-a stabilit un altul.

(2) Reședința persoanei fizice este locul unde își are locuința temporară sau secundară.

(3) Persoana al cărei domiciliu nu poate fi stabilit cu certitudine se consideră domiciliată la locul reședinței sale.

(4) În lipsă de reședință, persoana este considerată că domiciliază la locul unde se găsește, iar dacă acesta nu se cunoaște, la locul ultimului domiciliu.

Articolul 31. Domiciliul minorului și al persoanei lipsite de capacitate de exercițiu

(1) Domiciliul minorului în vîrstă de pînă la 14 ani este la părinții săi sau la acel părinte la care locuiește permanent.

(2) Domiciliul minorului dat în plasament de instanța de judecată unui terț rămîne la părinții săi. În cazul în care aceștia au domiciliu separat și nu se înțeleg la care dintre ei minorul va avea domiciliul, asupra acestuia decide instanța de judecată.

(3) Instanța de judecată poate, în mod excepțional, avînd în vedere interesul suprem al minorului, să-i stabilească domiciliul la bunici sau la alte rude ori persoane de încredere, cu consimțămîntul acestora, ori la o instituție de ocrotire.

(4) Domiciliul minorului, în cazul în care numai unul din părinți îl reprezintă ori în cazul în care se află sub tutelă, este la reprezentantul legal.

(5) Domiciliul minorului aflat în dificultate, în cazurile prevăzute prin lege, se află la familia sau la persoanele cărora le-a fost dat în plasament ori încredințat.

(6) Domiciliul persoanei lipsite de capacitate de exercițiu este la reprezentantul ei legal.

Articolul 32. Tutela și curatela

(1) Tutela și curatela se instituie pentru ocrotirea drepturilor și intereselor persoanelor fizice incapabile sau cu capacitate de exercițiu restrînsă sau limitată în capacitatea de exercițiu.

(2) Tutorii și curatorii apără drepturile și interesele persoanelor tutelate de ei în relații cu persoane fizice și juridice, inclusiv în instanță de judecată, fără mandat.

(3) Tutela sau curatela asupra minorului se instituie în cazul în care el nu are părinți ori înfietori sau cînd instanța de judecată a stabilit decăderea părinților lui din drepturile părintești, sau cînd el a rămas fără ocrotire părintească din alte motive.

Articolul 33. Tutela

(1) Tutela se instituie asupra persoanelor lipsite de capacitate de exercițiu și asupra minorilor în vîrstă de pînă la 14 ani, după caz.

(2) Tutorele este reprezentantul legal al persoanei care se află sub tutelă și încheie fără mandat în numele și în interesul ei actele juridice necesare.

Articolul 34. Curatela

(1) Curatela se instituie asupra minorilor în vîrstă de la 14 la 18 ani, precum și asupra persoanelor fizice limitate în capacitate de exercițiu de către instanța de judecată din cauza consumului abuziv de alcool, consumului de droguri și de alte substanțe psihotrope.

(2) Curatorul își dă consimțămîntul la încheierea actelor juridice pe care persoana fizică ce se află sub curatelă nu are dreptul să le încheie de sine stătător.

(3) Curatorul ajută persoana care se află sub curatelă în realizarea drepturilor și îndeplinirea obligațiilor și o protejează împotriva abuzurilor unor terți.

Articolul 35. Autoritățile tutelare

(1) Autorități tutelare sînt autoritățile administrației publice locale.

(2) Autoritatea tutelară de la domiciliul persoanei care se află sub tutelă supraveghează activitatea tutorelui sau a curatorului ei.

Articolul 36. Instituirea tutelei și curatelei

(1) Autoritatea tutelară este obligată să hotărască asupra instituirii tutelei sau curatelei în termen de o lună de la data primirii informației despre necesitatea instituirii.

(2) Pînă la numirea tutorelui sau curatorului, atribuțiile lor sînt exercitate de autoritatea tutelară.

Articolul 37. Obligația de informare despre persoanele asupra cărora trebuie instituită tutela sau curatela

În termen de 5 zile de la data aflării că asupra persoanei trebuie instituită tutela sau curatela, au obligația să înștiințeze autoritatea tutelară:

a) cei apropiați persoanei, precum și administratorul și locatarul casei în care locuiește;

b) serviciul de stare civilă, în cazul înregistrării unui deces, precum și notarul public, în cazul deschiderii unei succesiuni;

c) instanța judecătorească, lucrătorii procuraturii și ai poliției, în cazul pronunțării, aplicării sau executării unei sancțiuni privative de libertate;

d) autoritățile administrației publice locale, instituțiile de ocrotire, precum și orice altă persoană.

Articolul 38. Tutorele și curatorul

(1) Poate fi tutore sau curator o singură persoană fizică sau soțul și soția împreună dacă nu se află în vreunul din cazurile de incompatibilitate prevăzute la alin.(4) și au consimțit expres.

(2) Atribuțiile de tutore și curator asupra persoanei internate în o instituție de asistență socială publică, de educație, de învățământ, de tratament sau în o altă instituție similară sînt exercitate de aceste instituții, cu excepția cazului în care persoana are tutore sau curator.

(3) Tutorele sau curatorul este desemnat de autoritatea tutelară de la domiciliul persoanei asupra căreia trebuie instituită tutela sau curatela, din oficiu sau la sesizarea celor menționați la art.37.

(4) Nu poate fi tutore sau curator:

- a) minorul;
- b) persoana lipsită de sau limitată în capacitatea de exercițiu;
- c) cel decăzut din drepturile părintești;
- d) cel declarat incapabil de a fi tutore sau curator din cauza stării de sănătate;
- e) cel căruia, din cauza exercitării necorespunzătoare a obligațiilor de adoptator, i s-a anulat adopția;
- f) cel căruia i s-a restrîns exercițiul unor drepturi politice sau civile, fie în temeiul legii, fie prin hotărîre judecătorească, precum și cel cu rele purtări;
- g) cel ale cărui interese vin în conflict cu interesele persoanei puse sub tutelă sau curatelă;
- h) cel înlăturat prin act autentic sau prin testament de către părintele care exercita singur, în momentul morții, ocrotirea părintească;
- i) cel care, exercitînd o tutelă sau curatelă, a fost îndepărtat de la ele;
- j) cel care se află în relații de muncă cu instituția în care este internată persoana asupra căreia se instituie tutela sau curatela.

Articolul 39. Caracterul personal și gratuit al tutelei și curatelei

(1) Tutela și curatela sînt sarcini personale.

(2) Obligațiile de tutelă și curatelă se îndeplinesc gratuit. Tutorele și curatorul au dreptul să ceară compensarea tuturor cheltuielilor aferente îndeplinirii obligațiilor de tutelă și curatelă.

(3) Autoritatea tutelară poate, ținînd seama de cuantumul și componența patrimoniului celui pus sub tutelă sau curatelă, să decidă ca administrarea patrimoniului sau doar a unei părți din el să fie încredințată unei persoane fizice sau unei persoane juridice competente.

Articolul 40. Obligațiile tutorelui și ale curatorului

(1) Tutorele și curatorul sînt obligați:

a) să locuiască împreună cu cel pus sub tutelă și să comunice autorității tutelare schimbarea domiciliului. Curatorul și persoana aflată sub curatelă care a atins vîrsta de 14 ani pot locui separat doar cu acordul autorității tutelare;

b) să aibă grijă de întreținerea persoanei puse sub tutelă sau curatelă;

c) să apere drepturile și interesele persoanei puse sub tutelă sau curatelă.

(2) Tutorelui și curatorului le revin drepturile și obligațiile de părinte în educarea minorului.

Articolul 41. Administrarea patrimoniului celui pus sub tutelă

(1) Tutorele administrează și dispune eficient de bunurile celui pus sub tutelă, în numele acestuia, dacă nu este numit un administrator al bunurilor.

(2) La numire, tutorele, în prezența reprezentantului autorității tutelare, inventariază bunurile celui pus sub tutelă și prezintă autorității tutelare inventarul spre aprobare.

(3) Sumele cuvenite celui pus sub tutelă, sub formă de pensie, ajutor, pensie alimentară și alte venituri curente, se primesc și se cheltuiesc de către tutore pentru întreținerea celui pus sub tutelă.

(4) Dacă veniturile curente sau mijloacele bănești ale celui pus sub tutelă nu sînt suficiente pentru acoperirea tuturor cheltuielilor necesare, acestea pot fi acoperite din contul bunurilor lui, cu acordul autorității tutelare.

(5) Tutorele este dator să întocmească și să prezinte anual autorității tutelare, în termen de 30 de zile de la sfîrșitul anului calendaristic, un raport privind modul în care s-a îngrijit de cel pus sub tutelă și despre administrarea și dispunerea de bunurile acestuia.

Articolul 42. Autorizația autorității tutelare pentru
încheierea de acte juridice

(1) Fără permisiunea prealabilă a autorității tutelare, tutorele nu este în drept să încheie, iar curatorul să încuviințeze încheierea actelor juridice de înstrăinare (inclusiv de donație), de schimb sau de închiriere (arendă), de folosință gratuită sau de depunere în gaj a bunurilor, a actelor juridice prin care se renunță la drepturile persoanei puse sub tutelă sau curatelă, a convențiilor de partajare a averii sau a cotelor-părți ale persoanei puse sub tutelă sau curatelă și a oricăror altor acte juridice care duc la micșorarea averii acesteia.

(2) Încheierea de acte juridice privind bunurile imobile ale celui pus sub tutelă sau curatelă se admite numai cu permisiunea prealabilă a autorității tutelare.

Articolul 43. Interdicția încheierii de acte juridice în numele
celui pus sub tutelă sau curatelă

(1) Tutorele nu are dreptul să încheie acte juridice cu titlu gratuit, iar curatorul nu are dreptul să-și dea acordul la încheierea actelor juridice cu titlu gratuit prin care cel pus sub tutelă sau curatelă se obligă sau renunță la drepturi.

(2) Excepție de la prevederile alin.(1) fac actele juridice conforme obligațiilor morale și bunelor moravuri.

(3) Tutorele și curatorul, soțul și rudele acestora de pînă la gradul al patrulea inclusiv nu au dreptul să încheie convenții cu persoana pusă sub tutelă sau curatelă, cu excepția transmiterii către aceasta a averii prin donație sau în folosință gratuită.

Articolul 44. Administrarea fiduciară a proprietății celui pus
sub tutelă

(1) În cazul necesității administrării permanente a bunurilor imobile și mobile de valoare ale persoanei puse sub tutelă, autoritatea tutelară încheie un contract de administrare fiduciară a proprietății cu administratorul pe care l-a desemnat. În astfel de cazuri, tutorele își păstrează împuternicirile asupra părții din averea celui pus sub tutelă care nu este transmisă în administrare fiduciară.

(2) În exercitarea sarcinilor de administrare a proprietății persoanei puse sub tutelă, administratorul cade sub incidența art.42 și 43.

(3) Administrarea fiduciară a proprietății celui pus sub tutelă încetează în temeiurile prevăzute de lege pentru încetarea contractului de administrare fiduciară a proprietății, precum și în cazul încetării tutelei.

Articolul 45. Păstrarea mijloacelor bănești

(1) Sumele de bani care depășesc necesitățile întreținerii celui pus sub tutelă și ale administrării bunurilor lui se depun pe numele acestuia la o instituție financiară de unde nu pot fi ridicate decît cu autorizația autorității tutelare.

(2) Tutorele poate depune sumele necesare întreținerii pe numele minorului. Acestea se trec într-un cont separat și pot fi ridicate de tutore fără încuviințarea prealabilă a autorității tutelare.

Articolul 46. Îndepărtarea și eliberarea tutorilor și curatorilor
de la îndeplinirea obligațiilor lor

(1) Minorul, precum și persoanele prevăzute la art.37 pot contesta sau denunța la autoritatea tutelară actele și faptele tutorelui sau ale curatorului care prejudiciază minorul.

(2) Tutorele sau curatorul va fi îndepărtat dacă săvîrșește un abuz, o neglijență gravă sau fapte care-l fac nevrednic de a fi tutore sau curator, precum și dacă nu-și îndeplinește corespunzător sarcina.

(3) Autoritatea tutelară eliberează tutorele sau curatorul de la îndeplinirea obligațiilor în cazurile în

care minorul a fost întors părinților sau a fost înfiat.

(4) În cazul plasării persoanei puse sub tutelă sau curatelă într-o instituție de asistență socială publică, de educație, de învățământ, de tratament sau în o altă instituție similară, autoritatea tutelară eliberează tutorele sau curatorul de îndeplinirea obligațiilor lor dacă aceasta nu contravine intereselor persoanei puse sub tutelă sau curatelă.

(5) Autoritatea tutelară eliberează, la cerere, tutorele sau curatorul de îndeplinirea sarcinii dacă există motive întemeiate.

Articolul 47. Încetarea tutelei și curatelei

(1) O dată cu atingerea de către minorul pus sub tutelă a vârstei de 14 ani, tutela asupra lui încetează, iar persoana care a exercitat funcția de tutore devine curatorul lui fără a fi necesară o hotărâre suplimentară în acest sens.

(2) Curatela încetează o dată cu dobândirea sau restabilirea capacității depline de exercițiu.

Articolul 48. Patronajul asupra persoanelor fizice capabile

(1) La cererea unei persoane fizice cu capacitate deplină de exercițiu care, din cauza sănătății precare, nu este în stare să-și exercite și să-și apere drepturile și nici să-și îndeplinească obligațiile de sine stătător, asupra ei poate fi instituită curatelă în formă de patronaj.

(2) Curatorul (asistentul) persoanei fizice capabile poate fi desemnat de organul de tutelă și curatelă doar cu consimțământul acesteia.

(3) Dispunerea de patrimoniul persoanei puse sub patronaj se efectuează de către curator (asistent) doar în baza unui contract de mandat sau de administrare fiduciară încheiat cu ea. Încheierea de acte juridice privind întreținerea și satisfacerea necesităților cotidiene ale persoanei puse sub patronaj poate fi efectuată de curator (asistent) cu acordul ei verbal.

(4) Patronajul asupra persoanei capabile, instituit în conformitate cu alin.(1), încetează la cererea acesteia.

(5) Curatorul (asistentul) persoanei puse sub patronaj se eliberează de la îndeplinirea obligațiilor sale în cazurile prevăzute la art.46 alin.(4) și (5).

Articolul 49. Declararea persoanei dispărută fără veste

(1) Persoana fizică poate fi declarată dispărută fără veste dacă lipsește de la domiciliu și a trecut cel puțin un an din ziua primirii ultimelor știri despre locul aflării ei. Dispariția se declară de instanța de judecată la cererea persoanei interesate.

(2) În cazul imposibilității de a se determina ziua primirii ultimelor informații despre dispărut, termenul pentru declararea dispariției fără veste va începe să curgă din prima zi a lunii următoare celei în care au fost primite ultimele informații despre dispărut, iar în cazul imposibilității de a determina această lună, de la întâi ianuarie al următorului an.

Articolul 50. Protecția bunurilor celui dispărut fără veste

(1) Dacă este necesară administrarea permanentă a patrimoniului persoanei declarate dispărută fără veste, instanța de judecată numește un administrator, cu care autoritatea tutelară încheie un contract de administrare fiduciară. La cererea persoanei interesate, instanța de judecată poate numi un administrator și înainte de expirarea unui an din ziua primirii ultimilor știri despre locul aflării persoanei dispărute.

(2) Declararea dispariției persoanei nu atrage modificarea sau stingerea drepturilor și obligațiilor acesteia.

Articolul 51. Efectele apariției persoanei declarate dispărută fără veste

(1) Dacă persoana declarată dispărută fără veste apare sau dacă sînt știri despre locul aflării ei, instanța de judecată, la cererea persoanei interesate, anulează hotărîrea de declarare a dispariției și desființează, după caz, administrarea fiduciară a patrimoniului acesteia.

(2) Cel declarat dispărut poate cere administratorului fiduciar repararea prejudiciului cauzat prin administrarea necorespunzătoare a patrimoniului său.

Articolul 52. Declararea persoanei decedată

(1) Persoana poate fi declarată decedată prin hotărâre a instanței de judecată dacă timp de 3 ani la domiciliul său lipsesc știri despre locul unde se află sau după 6 luni dacă a dispărut în împrejurări ce prezentau o primejdie de moarte sau care dau temei a presupune că a decedat în urma unui anumit accident.

(2) Un militar sau o altă persoană dispărută fără veste în legătură cu acțiuni militare poate fi declarată decedată numai după expirarea a 2 ani de la încetarea acțiunilor militare.

(3) Ziua morții persoanei declarate decedată se consideră ziua la care hotărârea judecătorească privind declararea decesului ei a rămas definitivă. Dacă o persoană dispărută în împrejurări care prezentau o primejdie de moarte sau care dau temei de a presupune că a decedat în urma unui accident este declarată decedată, instanța de judecată poate să declare ca dată a decesului ziua morții ei prezumate.

(4) Declararea decesului produce aceleași efecte juridice ca și decesul fizic constatat.

Articolul 53. Efectele apariției persoanei declarate decedată

(1) În cazul apariției sau descoperirii locului de aflare a persoanei declarate decedată, instanța de judecată anulează hotărârea privind declararea decesului ei.

(2) Independent de momentul apariției sale, persoana declarată decedată poate cere de la oricare altă persoană să-i restituie bunurile care s-au păstrat și care au trecut cu titlu gratuit la aceasta după declararea decesului său.

(3) Dobânditorul cu titlu oneros nu este obligat să restituie bunurile dacă nu se dovedește că la data dobândirii lor știa că cel declarat decedat este în viață. Dacă bunurile nu s-au păstrat, dobânditorul de rea-credință este obligat să restituie valoarea lor.

(4) Dacă bunurile persoanei declarate decedată au trecut pe baza dreptului de succesiune la stat și au fost vândute, după anularea hotărârii de declarare a decesului persoanei i se restituie suma realizată din vânzarea bunurilor.

Articolul 54. Înregistrarea de stat a actelor de stare civilă

(1) Înregistrării de stat sînt supuse următoarele acte de stare civilă:

- a) nașterea;
- b) adopția;
- c) stabilirea paternității;
- d) încheierea căsătoriei;
- e) desfacerea căsătoriei;
- f) schimbarea numelui;
- g) decesul.

(2) Înregistrarea actelor de stare civilă se efectuează de către organele de înregistrare a actelor de stare civilă prin înscrierea datelor în registrele actelor de stare civilă și eliberarea de certificate în baza acestor înscriri.

(3) Organele care efectuează înregistrarea actelor de stare civilă, procedura de înregistrare a acestor acte, procedura de rectificare și modificare a lor, restabilirea și anularea înscririlor actelor de stare civilă, forma registrelor actelor de stare civilă și a certificatelor, precum și modalitatea și termenele de păstrare a registrelor actelor de stare civilă, se stabilesc prin lege.

Capitolul II PERSONA JURIDICĂ

S e c ți u n e a 1 DISPOZIȚII GENERALE

Articolul 55. Noțiunea de persoană juridică

(1) Persoană juridică este organizația care are un patrimoniu distinct și răspunde pentru obligațiile sale cu acest patrimoniu, poate să dobândească și să exercite în nume propriu drepturi patrimoniale și personale nepatrimoniale, să-și asume obligații, poate fi reclamant și pîrît în instanță de judecată.

(2) Persoana juridică poate fi organizată în mod corporativ sau în baza calității de membru, poate fi dependentă sau independentă de un anumit număr de membri, poate avea scop lucrativ sau nelucrativ.

(3) În funcție de participare la constituirea patrimoniului persoanei juridice, fondatorii (membrii) au sau nu au drepturi de creanță față de ea. Persoane juridice în a căror privință fondatorii (membrii) au drepturi de creanță sînt societățile comerciale și cooperativele. Persoane juridice în a căror privință fondatorii (membrii) nu au drepturi de creanță sînt organizațiile necomerciale.

Articolul 56. Regimul juridic aplicabil persoanelor juridice străine

Persoanele juridice străine sînt asimilate, în condițiile legii, cu persoanele juridice ale Republicii Moldova.

Articolul 57. Tipurile de persoane juridice

Persoanele juridice sînt de drept public sau de drept privat care, în raporturile civile, sînt situate pe poziții de egalitate.

Articolul 58. Persoanele juridice de drept public

(1) Statul și unitățile administrativ-teritoriale participă la raporturile juridice civile pe poziții de egalitate cu celelalte subiecte de drept. Atribuțiile statului și ale unităților administrativ-teritoriale se exercită în asemenea raporturi de organele acestora, în conformitate cu competența lor.

(2) Organele împuternicite să exercite o parte din funcțiile (atribuțiile) Guvernului posedă personalitate juridică doar dacă aceasta decurge din prevederile legii sau, în cazurile expres prevăzute de lege, din actele autorităților administrației publice centrale sau locale.

(3) Prin derogare de la prevederile alin.(2), persoanele juridice de drept public se pot înființa și altfel, în cazuri expres prevăzute de lege.

(4) Următoarele articole ale acestui capitol nu se aplică persoanelor juridice de drept public, cu excepția cazurilor prevăzute expres.

Articolul 59. Persoane juridice de drept privat

(1) Persoanele juridice de drept privat se pot constitui liber doar în una din formele prevăzute de lege.

(2) Persoanele juridice de drept privat pot avea scop lucrativ (comercial) și scop nelucrativ (necomercial).

Articolul 60. Capacitatea de folosință a persoanei juridice

(1) Capacitatea de folosință a persoanei juridice se dobîndește la data înregistrării de stat și încetează la data radierii ei din registrul de stat.

(2) Persoana juridică cu scop lucrativ poate desfășura orice activitate neinterzisă de lege, chiar dacă nu este prevăzută în actul de constituire.

(3) Persoana juridică cu scop nelucrativ poate desfășura numai activitatea prevăzută de lege și de actul de constituire.

(4) Persoanele juridice de drept public participă la circuitul civil în măsura în care aceasta este necesar atingerii scopurilor sale. Ele sînt asimilate persoanelor juridice de drept privat în măsura în care participă la circuitul civil.

(5) Persoana juridică poate practica anumite tipuri de activități, a căror listă este stabilită de lege, doar în baza unui permis special (licență). Dreptul persoanei juridice de a practica activitatea pentru care este necesară licență apare în momentul obținerii ei sau în momentul indicat în ea și încetează o dată cu expirarea licenței dacă legea nu prevede altfel.

(6) Persoana juridică poate fi limitată în drepturi doar în cazurile și în modul prevăzut de lege.

Articolul 61. Capacitatea de exercițiu a persoanei juridice

(1) Persoana juridică își exercită, de la data constituirii, drepturile și își execută obligațiile prin administrator.

(2) Au calitatea de administrator persoanele fizice care, prin lege sau prin actul de constituire, sînt desemnate să acționeze, în raporturile cu terți, individual sau colectiv, în numele și pe seama persoanei

juridice.

(3) Raporturile dintre persoana juridică și cei care alcătuiesc organele sale executive sînt supuse prin analogie regulilor mandatului dacă legea sau actul de constituire nu prevede altfel.

(4) În cazul în care organul executiv nu este desemnat, participanții sau creditorii persoanei juridice pot cere instanței de judecată desemnarea acestuia. Organul executiv desemnat de instanța de judecată este revocat de aceasta în cazul în care organul competent al persoanei juridice decide desemnarea organului executiv.

Articolul 62. Actele de constituire ale persoanei juridice

(1) Persoana juridică activează în baza contractului de constituire sau în baza contractului de constituire și a statutului, sau doar în baza statutului. Persoanele juridice de drept public, iar în cazurile prevăzute de lege, și persoanele juridice de drept privat cu scop nelucrativ activează în baza normelor generale cu privire la organizațiile de tipul respectiv.

(2) Contractul de constituire a persoanei juridice se încheie, iar statutul se aprobă de către fondatorii (membrii) ei. Persoana juridică constituită de către un singur fondator activează în baza statutului aprobat de acesta.

(3) Actele de constituire ale persoanei juridice trebuie să conțină denumirea și sediul ei, modul de administrare a activității și alte date prevăzute de lege pentru persoanele juridice de tipul respectiv. În actele de constituire ale persoanei juridice cu scop nelucrativ se stabilește obiectul și scopurile activității ei.

Articolul 63. Înregistrarea de stat a persoanei juridice

(1) Persoana juridică se consideră constituită în momentul înregistrării ei de stat.

(2) Persoana juridică de drept public se consideră constituită în momentul intrării în vigoare a actului normativ prin care se aprobă regulamentul ori statutul ei sau în momentul indicat în act.

(3) Persoana juridică este pasibilă de înregistrare de stat în modul prevăzut de lege. Datele înregistrării de stat se înscriu în registrul de stat, fiind accesibile oricărei persoane.

(4) Încălcarea modului, prevăzut de lege, de constituire a persoanei juridice sau faptul că actul de constituire nu este în conformitate cu legea atrage refuzul înregistrării de stat a persoanei juridice. Nu se admite refuzul înregistrării din motivul inoportunității constituirii persoanei juridice.

(5) Persoana juridică este supusă reînregistrării de stat doar în cazurile prevăzute de lege.

Articolul 64. Publicitatea registrelor de stat ale persoanelor juridice

(1) Pînă în momentul în care faptul nu a fost înscris în registrul de stat al persoanelor juridice și nu a fost făcut public, persoana în al cărei interes faptul trebuia înregistrat nu poate să-l opună terților, cu excepția cazului cînd demonstrează că terțul cunoștea faptul.

(2) Dacă faptul este înregistrat și făcut public, terțul trebuie să-l recunoască în raport cu sine. Această prevedere nu este valabilă pentru actele juridice săvîrșite în decursul a 15 zile de după momentul cînd faptul a fost făcut public în măsura în care terțul demonstrează că nu a știut și nici nu trebuia să știe despre acest fapt.

(3) În cazul în care faptul care trebuia înregistrat a fost făcut public în mod greșit, terțul poate opune faptul făcut public persoanei în al cărei interes trebuia înregistrat, cu excepția cazului cînd terțul știa sau trebuia să știe despre neveridicitate.

Articolul 65. Durata persoanei juridice

(1) Persoana juridică este perpetuă dacă legea sau actele de constituire nu prevăd altfel.

(2) La expirarea termenului stabilit pentru existența persoanei juridice, aceasta se dizolvă dacă pînă la acel moment actele de constituire nu se modifică.

Articolul 66. Denumirea persoanei juridice

(1) Persoana juridică participă la raporturile juridice numai sub denumire proprie, stabilită prin actele de constituire și înregistrată în modul corespunzător.

(2) Denumirea persoanei juridice trebuie să includă, în limba de stat, forma juridică de organizare.

(3) Persoana juridică nu poate fi înregistrată dacă denumirea ei coincide cu denumirea unei alte persoane juridice înregistrate deja.

(4) Se interzice utilizarea în denumirea persoanei juridice a sintagmelor ce contravin prevederilor legale sau normelor morale, precum și a numelor proprii, dacă acestea nu coincid cu numele participanților la constituirea organizației și dacă nu există în acest sens acordul persoanei respective sau al moștenitorilor ei cu privire la folosirea numelui.

(5) Persoana juridică nu poate folosi în denumirea sa cuvinte sau abrevieri care ar induce în eroare cu privire la forma sa.

(6) Persoana juridică a cărei denumire este înregistrată are dreptul să o utilizeze. Cel care folosește denumirea unei alte persoane juridice este obligat, la cererea ei, să înceteze utilizarea denumirii și să îi repare prejudiciul.

(7) Persoana juridică este obligată să publice un avis în “Monitorul Oficial al Republicii Moldova” despre modificarea denumirii, sub sancțiunea plății de daune-interese.

(8) În actul emis de persoana juridică trebuie să se menționeze denumirea, numărul înregistrării de stat, codul fiscal și sediul, sub sancțiunea plății de daune-interese.

Articolul 67. Sediul persoanei juridice

(1) Persoana juridică are un sediu, indicat în actele de constituire.

(2) Stabilirea și schimbarea sediului sînt opozabile terților din momentul înregistrării de stat.

(3) Adresa poștală a persoanei juridice este cea de la sediu. Persoana juridică poate avea și alte adrese pentru corespondență.

(4) Toate documentele și scrisorile intrate la sediu se consideră recepționate de către persoana juridică.

(5) Persoana juridică este obligată să publice un avis în “Monitorul Oficial al Republicii Moldova” despre modificarea sediului sub sancțiunea plății de daune-interese.

Articolul 68. Răspunderea persoanei juridice

(1) Persoana juridică răspunde pentru obligațiile sale cu tot patrimoniul ce îi aparține.

(2) Fondatorul (membrul) persoanei juridice nu răspunde pentru obligațiile persoanei juridice, iar persoana juridică nu răspunde pentru obligațiile fondatorului (membrului), cu excepțiile stabilite de lege sau de actul de constituire.

Articolul 69. Reorganizarea persoanei juridice

(1) Persoana juridică se reorganizează prin fuziune (contopire și absorbție), dezmembrare (divizare și separare) sau transformare.

(2) Hotărîrea de reorganizare se ia de fiecare persoană juridică în parte, în condițiile stabilite pentru modificarea actelor de constituire.

(3) În cazurile prevăzute de lege, reorganizarea persoanei juridice prin divizare sau separare se efectuează în baza unei hotărîri judecătorești.

(4) Dacă prin fuziune sau dezmembrare se înființează o nouă persoană juridică, aceasta se constituie în condițiile prevăzute de lege pentru forma persoanei juridice respective.

(5) Reorganizarea produce efecte față de terți numai după data înregistrării de stat a noilor persoane juridice, cu excepția reorganizării prin absorbție, care produce efecte la data înregistrării modificărilor în actele de constituire ale persoanei juridice absorbante.

Articolul 70. Succesiunea de drept în cazul reorganizării persoanelor juridice

(1) În cazul contopirii persoanelor juridice, drepturile și obligațiile fiecăreia din ele trec la noua persoană juridică, în conformitate cu actul de transmitere.

(2) În cazul absorbției unei persoane juridice de către alta, drepturile și obligațiile persoanei juridice absorbite trec la persoana juridică absorbantă în conformitate cu actul de transmitere.

(3) În cazul divizării persoanei juridice, drepturile și obligațiile ei trec la noile persoane juridice în conformitate cu bilanțul de repartitie.

(4) În cazul separării, o parte din drepturile și obligațiile persoanei juridice reorganizate trece, la fiecare din persoanele juridice participante la reorganizare (existente sau care iau ființă), în corespundere cu bilanțul de repartitie.

(5) În cazul reorganizării persoanei juridice prin transformare, drepturile și obligațiile persoanei juridice reorganizate trec la noua persoană juridică în conformitate cu actul de transmitere.

Articolul 71. Actul de transmitere și bilanțul de repartitie

(1) Actul de transmitere și bilanțul de repartitie trebuie să conțină dispoziții cu privire la succesiunea întregului patrimoniu al persoanei juridice reorganizate, în privința tuturor drepturilor și obligațiilor față de toți debitorii și creditorii acesteia, inclusiv obligațiile contestate de părți.

(2) Actul de transmitere și bilanțul de repartitie se confirmă de fondatorii (membrii) persoanei juridice sau de organul persoanei juridice împuternicit cu astfel de atribuții prin lege sau act de constituire, care au decis reorganizarea persoanei juridice, și se prezintă, împreună cu actele de constituire ale persoanelor juridice create, pentru înregistrarea lor de stat sau pentru introducerea modificărilor în actele de constituire ale persoanelor juridice existente.

Articolul 72. Garantarea drepturilor creditorilor persoanei juridice în cazul reorganizării ei

(1) În termen de 15 zile de la adoptarea hotărârii de reorganizare, organul executiv al persoanei juridice participante la reorganizare este obligat să informeze în scris toți creditorii cunoscuți și să publice un aviz privind reorganizarea în 2 ediții consecutive ale “Monitorului Oficial al Republicii Moldova”.

(2) Creditorii pot, în termen de 2 luni de la publicarea ultimului aviz, să ceară persoanei juridice care se reorganizează garanții în măsura în care nu pot cere satisfacerea creanțelor. Dreptul la garanții aparține creditorilor doar dacă vor dovedi că prin reorganizare se va periclita satisfacerea creanțelor lor.

(3) Creditorii sînt în drept să informeze organul înregistrării de stat cu privire la creanțele față de debitorul care se reorganizează.

(4) Persoanele juridice participante la reorganizare răspund solidar pentru obligațiile apărute pînă la reorganizarea acestora dacă din actul de transmitere și din bilanțul de repartitie nu este posibilă determinarea succesorului.

(5) Membrii organului executiv al persoanei juridice participante la reorganizare răspund solidar, pe parcursul a 3 ani de la data reorganizării, pentru prejudiciul cauzat prin reorganizare participanților sau creditorilor persoanelor juridice reorganizate.

Articolul 73. Fuziunea persoanelor juridice

(1) Fuziunea se realizează prin contopire sau absorbție.

(2) Contopirea are ca efect încetarea existenței persoanelor juridice participante la contopire și trecerea integrală a drepturilor și obligațiilor acestora la persoana juridică ce se înființează.

(3) Absorbția are ca efect încetarea existenței persoanelor juridice absorbite și trecerea integrală a drepturilor și obligațiilor acestora la persoana juridică absorbantă.

(4) În cazurile stabilite de lege, fuziunea poate fi condiționată de permisiunea organului de stat competent.

Articolul 74. Proiectul contractului de fuziune

(1) În scopul fuziunii, organul împuternicit al persoanei juridice elaborează proiectul contractului de fuziune.

(2) În proiectul contractului de fuziune trebuie să se indice:

- a) forma (felul) fuziunii;
- b) denumirea și sediul fiecărei persoane juridice participante la fuziune;
- c) fundamentarea și condițiile fuziunii;
- d) patrimoniul care se transmite persoanei juridice beneficiare;
- e) raportul valoric al participațiilor;

f) data actului de transmitere, care este aceeași pentru toate persoanele juridice implicate în fuziune.

(3) Dacă persoanele juridice fuzionează prin contopire, în proiectul contractului de fuziune trebuie să se indice și denumirea, sediul și organul executiv al persoanei juridice ce se constituie. La proiectul contractului de fuziune se anexează proiectul actului de constituire al persoanei juridice care se constituie.

(4) Proiectul contractului de fuziune se întocmește în scris.

(5) Dacă contractul de fuziune aprobat este afectat de o condiție, acesta se desființează cu efect retroactiv în cazul în care condiția nu s-a realizat timp de un an de la data aprobării. Contractul poate prevedea un termen mai scurt sau un termen de prevenire.

Articolul 75. Hotărârea de fuziune

(1) Contractul de fuziune produce efecte numai dacă este aprobat de adunarea generală a membrilor fiecărei persoane juridice participante la fuziune.

(2) Hotărârea de fuziune se adoptă cu 2/3 din numărul total de voturi ale participanților dacă o majoritate mai mare nu este prevăzută de actul de constituire.

Articolul 76. Cererea de înregistrare a fuziunii

(1) După expirarea a 3 luni de la ultima publicație a avizului privind fuziunea, organul executiv al persoanei juridice absorbite sau al persoanei juridice participante la contopire depune, la organul care a efectuat înregistrarea ei de stat, o cerere prin care solicită înregistrarea fuziunii. La cerere se anexează:

- a) copia autenticată de pe contractul de fuziune;
- b) hotărârea de fuziune a fiecărei persoane juridice participante;
- c) dovada oferirii garanțiilor acceptate de creditorii sau a plății datorțiilor;
- d) autorizația de fuziune, după caz.

(2) După expirarea termenului prevăzut la alin.(1), organul executiv al persoanei juridice absorbante sau al persoanelor juridice care se contopesc depune o cerere de înregistrare la organul de stat unde este înregistrată persoana juridică absorbantă sau unde urmează a fi înregistrată noua persoană juridică. La cerere se anexează actele indicate la alin.(1). Persoana juridică ce se constituie anexează, de asemenea, actele necesare înregistrării persoanei juridice de tipul respectiv.

Articolul 77. Înregistrarea fuziunii

(1) Înregistrarea fuziunii se face la organul care a efectuat înregistrarea de stat a persoanei juridice absorbante sau care urmează să înregistreze noua persoană juridică.

(2) Organul care a efectuat înregistrarea de stat a persoanei juridice absorbante sau a noii persoane juridice informează despre înregistrarea fuziunii organul unde este înregistrată persoana juridică absorbită sau persoanele juridice contopite.

(3) Organul care a efectuat înregistrarea de stat a persoanei juridice absorbite sau a persoanelor juridice contopite înscrie în registrul de stat data la care s-a produs absorbția sau contopirea și expediază spre păstrare organului care a înregistrat fuziunea toate actele persoanelor juridice dizolvate.

(4) După înregistrarea efectuată conform alin.(1), persoanele juridice absorbite sau cele contopite se consideră dizolvate și se radiază din registrul de stat.

Articolul 78. Efectele fuziunii

(1) De la data înregistrării fuziunii, patrimoniul persoanei juridice absorbite sau al persoanelor juridice care se contopesc trece la persoana juridică absorbantă sau la noua persoană juridică.

(2) După înregistrarea fuziunii, persoana juridică absorbantă sau noua persoană juridică include în bilanțul său activele și pasivele persoanei juridice absorbite sau ale persoanelor juridice contopite, iar bunurile sînt înregistrate ca bunuri ale persoanei juridice absorbante sau ale noii persoane juridice.

Articolul 79. Dezmembrarea persoanei juridice

(1) Dezmembrarea persoanei juridice se face prin divizare sau separare.

(2) Divizarea persoanei juridice are ca efect încetarea existenței acesteia și trecerea drepturilor și obligațiilor ei la două sau mai multe persoane juridice, care iau ființă.

(3) Separarea are ca efect desprinderea unei părți din patrimoniul persoanei juridice, care nu își încetează existența, și transmiterea ei către una sau mai multe persoane juridice existente sau care iau ființă.

Articolul 80. Proiectul dezmembrării

(1) Proiectul dezmembrării persoanei juridice este elaborat de organul executiv.

(2) În proiectul dezmembrării trebuie să se indice:

- a) forma (felul) dezmembrării;
- b) denumirea și sediul persoanei juridice care se dezmembrează;
- c) denumirea și sediul fiecărei persoane juridice care se constituie în urma dezmembrării sau cărora li se dă o parte din patrimoniu;
- d) partea de patrimoniu care se transmite;
- e) numărul de participanți care trec la persoana juridică ce se constituie;
- f) raportul valoric al participațiunilor;
- g) modul și termenul de predare a participațiunilor persoanelor juridice cu scop lucrativ care se dezmembrează și de primire a participațiunilor de către persoanele juridice cu scop lucrativ care se constituie sau care există, data la care aceste participațiuni dau dreptul la dividende;
- h) data întocmirii bilanțului de repartitie;
- i) consecințele dezmembrării pentru salariați.

(2) Proiectul dezmembrării se întocmește în scris.

(3) La proiectul dezmembrării se anexează proiectul actului de constituire al noii persoane juridice, după caz.

Articolul 81. Aprobarea proiectului dezmembrării

(1) Proiectul dezmembrării se aprobă de adunarea generală a participanților cu 2/3 din numărul total de voturi dacă actul de constituire nu prevede o majoritate mai mare.

(2) Adunarea generală a participanților, cu majoritatea indicată la alin.(1), aprobă actul de constituire al noii persoane juridice și desemnează organul ei executiv.

Articolul 82. Cererea de înregistrare a dezmembrării

(1) Organul executiv al persoanei juridice care se dezmembrează depune, după expirarea a 3 luni de la ultima publicare privind dezmembrarea, o cerere de înregistrare a dezmembrării la organul care a efectuat înregistrarea ei de stat și o alta la organul care va efectua înregistrarea de stat a persoanei juridice care se constituie sau unde este înregistrată persoana juridică la care trece o parte din patrimoniu. La cerere se anexează proiectul dezmembrării, semnat de reprezentanții persoanelor juridice participante, și dovada oferirii garanțiilor, acceptate de creditorii, sau a plății datorită.

(2) La cererea depusă organului care va efectua înregistrarea de stat a persoanei juridice care se constituie se anexează, de asemenea, actele necesare înregistrării persoanei juridice de tipul respectiv.

Articolul 83. Înregistrarea dezmembrării

(1) Înregistrarea dezmembrării se face la organul care a efectuat înregistrarea de stat a persoanei juridice dezmembrate. Înregistrarea dezmembrării se face numai după înregistrarea noilor persoane juridice sau a modificării actului de constituire al persoanei juridice la care trece o parte din patrimoniu.

(2) Organul care urmează să efectueze înregistrarea de stat a noii persoane juridice sau care a înregistrat persoana juridică ce primește o parte din patrimoniu informează organul unde este înregistrată persoana juridică dezmembrată despre înregistrarea noii persoane juridice sau despre modificarea actului de constituire al persoanei juridice care primește o parte din patrimoniu.

(3) Organul care a efectuat înregistrarea de stat a persoanei juridice dezmembrate înregistrează dezmembrarea și, după caz, radiază persoana juridică ce s-a divizat și informează despre aceasta organul unde este înregistrată noua persoană juridică sau organul unde este înregistrată persoana juridică ce primește o parte din patrimoniu. Acestea din urmă înscriu data la care s-a produs dezmembrarea.

(4) Dezmembrarea produce efecte din momentul înregistrării ei de stat la organul unde este

înregistrată persoana juridică dezmembrată.

(5) După înregistrarea efectuată conform alin. (1), persoana juridică divizată se consideră dizolvată și se radiază din registrul de stat.

Articolul 84. Efectele dezmembrării

(1) De la data înregistrării dezmembrării, patrimoniul persoanei juridice dezmembrate sau o parte din el trece la persoanele juridice constituite sau existente.

(2) Noua persoană juridică sau cea existentă primește prin act de transmitere și include în bilanțul său patrimoniul primit și, după caz, înregistrează bunurile supuse înregistrării.

Articolul 85. Transformarea persoanei juridice

(1) Transformarea persoanei juridice are ca efect schimbarea formei sale juridice de organizare prin modificarea actelor de constituire în condițiile legii.

(2) Transformarea persoanei juridice trebuie să întrunească și condițiile prevăzute de lege pentru forma juridică de organizare în care se transformă.

Articolul 86. Dizolvarea persoanei juridice

(1) Persoana juridică se dizolvă în temeiul:

- a) expirării termenului stabilit pentru durata ei;
- b) atingerii scopului pentru care a fost constituită sau imposibilității atingerii lui;
- c) hotărârii organului ei competent;
- d) hotărârii judecătorești în cazurile prevăzute la art.87;
- e) insolabilității sau încetării procesului de insolabilitate în legătură cu insuficiența masei debitoare;
- f) faptului că persoana juridică cu scop nelucrativ sau cooperativa nu mai are nici un participant;
- g) altor cauze prevăzute de lege sau de actul de constituire.

(2) Dizolvarea persoanei juridice are ca efect deschiderea procedurii lichidării, cu excepția cazurilor de fuziune și dezmembrare ce au ca efect dizolvarea, fără lichidare, a persoanei juridice care își încetează existența și transmiterea universală a patrimoniului ei, în starea în care se găsea la data fuziunii sau a dezmembrării, către persoanele juridice beneficiare.

(3) Persoana juridică continuă să existe și după dizolvare în măsura în care este necesar pentru lichidarea patrimoniului.

(4) Din momentul dizolvării, administratorul nu mai poate întreprinde noi operațiuni, în caz contrar fiind responsabil, personal și solidar, pentru operațiunile pe care le-a întreprins. Această prevedere se aplică din ziua expirării termenului stabilit pentru durata societății ori de la data la care asupra dizolvării a hotărât adunarea generală a participanților sau instanța de judecată.

(5) Organul competent al persoanei juridice poate reveni asupra hotărârii de lichidare sau reorganizare dacă patrimoniul nu este repartizat între membrii acesteia sau nu este transmis unor alte persoane.

(6) La data dizolvării persoanei juridice, administratorul acesteia devine lichidator dacă organul competent sau instanța de judecată nu desemnează o altă persoană în calitate de lichidator.

Articolul 87. Dizolvarea persoanei juridice de către instanța de judecată

(1) Instanța de judecată dizolvă persoana juridică dacă:

- a) constituirea ei este viciată;
- b) actul de constituire nu corespunde prevederilor legii;
- c) nu se încadrează în prevederile legale referitoare la forma ei juridică de organizare;
- d) activitatea ei contravine ordinii publice;
- e) există alte situații prevăzute de lege.

(2) Instanța de judecată nu dizolvă persoana juridică dacă, în termenul pe care îl acordă, persoana va corespunde prevederilor legii.

(3) Instanța de judecată poate dizolva persoana juridică dacă aceasta contravine interdicțiilor stabilite de prezentul cod pentru forma ei juridică de organizare sau dacă activitatea ei contravine grav

actului de constituire.

(4) Dizolvarea persoanei juridice se pronunță la cererea participantului, a procurorului sau a Ministerului Justiției.

Articolul 88. Administrarea fiduciară

(1) Instanța de judecată care examinează cererea privind dizolvarea persoanei juridice poate pune bunurile acesteia, la cerere, sub administrare fiduciară. În încheiere se specifică data instituirii administrării fiduciare. Instanța desemnează unul sau mai mulți administratori fiduciar și determină limitele împuternicirilor și remunerația lor.

(2) Dacă instanța de judecată nu dispune altfel, organele persoanei juridice nu pot emite decizii fără acordul prealabil al administratorului fiduciar, iar persoanele cu drept de reprezentare a persoanei juridice nu pot încheia acte juridice fără participarea acestuia.

(3) Instanța de judecată poate modifica sau anula în orice moment încheierea sa de instituire a administrării fiduciare. Aceasta încetează în momentul în care hotărârea judecătorească cu privire la dizolvare rămâne definitivă.

(4) Administratorul fiduciar notifică organul care a efectuat înregistrarea de stat a persoanei juridice despre încheierea judecătorească și comunică despre sine informațiile care se cer de la un administrator.

(5) Actul juridic încheiat de persoana juridică pînă la înregistrarea administrării fiduciare, fără a ține cont de limitarea impusă prin administrare fiduciară, este valabil dacă cealaltă parte nu știa și nici nu trebuia să știe despre instituirea administrării fiduciare.

Articolul 89. Înregistrarea dizolvării

(1) În cazul în care persoana juridică se dizolvă în unul din temeiurile prevăzute la art.86 alin.(1) lit.a)-c), f) și g), organul ei executiv depune o cerere de dizolvare la organul care a efectuat înregistrarea de stat a persoanei juridice respective. În cazul în care persoana juridică se dizolvă prin hotărâre a adunării generale a participanților, această hotărâre trebuie anexată la cerere.

(2) În cazul dizolvării prin hotărâre judecătorească, instanța transmite o copie de pe hotărârea irevocabilă organului care a efectuat înregistrarea de stat a persoanei juridice ce se dizolvă.

(3) Cererea de dizolvare depusă de organul executiv al persoanei juridice și hotărârea judecătorească sînt temeiuri pentru înregistrarea dizolvării.

(4) De la data înregistrării dizolvării, în documentele și informațiile care emană de la persoana juridică, la denumire trebuie adăugată sintagma “în lichidare”. În caz contrar, lichidatorul persoanei juridice răspunde personal pentru prejudiciul cauzat terților.

Articolul 90. Lichidatorul persoanei juridice

(1) Poate fi lichidator orice persoană fizică majoră cu capacitate deplină de exercițiu care are cetățenia Republicii Moldova și domiciliază pe teritoriul ei. Prin lege, pot fi stabilite condiții suplimentare pentru persoana lichidatorului.

(2) Lichidatorul notifică despre desemnarea sa organul care a efectuat înregistrarea de stat a persoanei juridice și comunică despre sine informațiile care se cer de la un administrator. Lichidatorul anexează hotărârea de desemnare în calitate de lichidator.

(3) În registru se înregistrează numele, domiciliul, numărul actului de identitate și codul personal, semnătura lichidatorului.

(4) Lichidatorul are aceleași împuterniciri, obligații și responsabilități ca și administratorul în măsura în care acestea sînt compatibile cu activitatea de lichidator.

(5) În cazul desemnării mai multor lichidatori, aceștia reprezintă persoana juridică în comun dacă actul de constituire sau hotărârea prin care sînt desemnați nu prevede altfel.

(6) Îndată după preluarea funcției, lichidatorul împreună cu administratorul face și semnează inventarul și bilanțul în care constată situația exactă a activului și pasivului.

(7) Lichidatorul finalizează operațiunile curente, valorifică creanțele, transformă în bani alte bunuri și satisface cerințele creditorilor. În măsura în care este necesar pentru lichidare, el poate încheia noi acte

juridice.

(8) Lichidatorul este obligat să primească și să păstreze patrimoniul, registrele și actele persoanei juridice, să țină un registru cu toate operațiunile lichidării în ordinea lor cronologică.

(9) Lichidatorul poate fi revocat oricând de organul sau de instanța de judecată care l-a desemnat. Prin aceeași hotărâre se desemnează un alt lichidator. Lichidatorul revocat prezintă lichidatorului succesor un raport cu privire la activitatea pe care a desfășurat-o. Dacă succesorul este desemnat de instanța de judecată, raportul se prezintă acesteia.

(10) Remunerarea lichidatorului este stabilită de organul sau de instanța de judecată care l-a desemnat, cu excepția cazurilor prevăzute de lege.

Articolul 91. Informarea creditorilor

După înregistrarea desemnării sale, lichidatorul publică în “Monitorul Oficial al Republicii Moldova”, în două ediții consecutive, un aviz despre lichidarea persoanei juridice și, în termen de 15 zile, îl informează pe fiecare creditor cunoscut despre lichidare și despre termenul de înaintare a creanțelor.

Articolul 92. Termenul de înaintare a creanțelor

(1) Termenul de înaintare a creanțelor este de 6 luni de la data ultimei publicații a avizului în “Monitorul Oficial al Republicii Moldova”. Prin hotărârea de lichidare se poate prevedea un termen mai lung.

(2) În cazul în care lichidatorul respinge creanța, creditorul are dreptul, sub sancțiunea decăderii, ca, în termen de 30 de zile de la data când a fost informat despre respingerea creanței, să înainteze o acțiune în instanță de judecată.

Articolul 93. Proiectul bilanțului de lichidare

(1) În termen de 15 zile de la data expirării termenului de înaintare a creanțelor, lichidatorul este obligat să întocmească un proiect al bilanțului de lichidare care să reflecte valoarea de bilanț și valoarea de piață a activelor, inclusiv creanțele, datoriile persoanei juridice recunoscute de lichidator și datoriile care se află pe rol în instanța judecătorească.

(2) Proiectul bilanțului de lichidare se prezintă spre aprobare organului sau instanței care a desemnat lichidatorul.

(3) Dacă din proiectul bilanțului de lichidare rezultă un excedent al pasivelor față de active, lichidatorul este obligat să declare starea de insolvabilitate. Cu acordul tuturor creditorilor, lichidatorul poate continua procedura de lichidare fără a intenta acțiunea de insolvabilitate.

Articolul 94. Protecția drepturilor debitorilor

Hotărârea de reorganizare sau lichidare în afara procedurii insolvabilității nu are ca efect scadența creanțelor neajunse la scadență.

Articolul 95. Depunerea sumelor datorate creditorilor

Sumele datorate creditorilor cunoscuți care nu au înaintat pretenții și creditorilor care nu s-au prezentat pentru a primi executarea se depun în conturi bancare pe numele lor.

Articolul 96. Repartizarea activelor persoanelor juridice cu scop lucrativ

(1) Activele persoanei juridice cu scop lucrativ dizolvate care au rămas după satisfacerea pretențiilor creditorilor sînt transmise de lichidator participanților proporțional participației lor la capitalul social.

(2) Lichidatorul efectuează calculele și întocmește raportul privind lichidarea, care reflectă mărimea și componența activelor rămase. Dacă 2 sau mai mulți participanți au dreptul la activele persoanei juridice, lichidatorul întocmește un proiect de repartizare a activelor, în care stabilește principiile de repartizare.

(3) Lichidatorul persoanei juridice dizolvate, cu consimțămîntul participanților, poate să nu înstrăineze bunurile ei dacă nu este necesar pentru satisfacerea creanțelor creditorilor.

(4) Proiectul de împărțire a activelor, calculele și raportul privind lichidarea se prezintă spre aprobare organului sau instanței de judecată care a desemnat lichidatorul. Organul sau instanța care a desemnat lichidatorul poate introduce modificări în proiectul de împărțire, luînd în considerare voința

participanților.

Articolul 97. Repartizarea activelor persoanelor juridice cu scop nelucrativ

(1) Activele care au rămas după satisfacerea creanțelor creditorilor persoanei juridice cu scop nelucrativ se repartizează între persoanele care, conform actului de constituire sau, în cazul prevăzut de actul de constituire, conform hotărârii adunării generale, au dreptul la ele.

(2) Dacă persoana juridică cu scop nelucrativ este constituită pentru satisfacerea exclusivă a intereselor participanților săi și actul constitutiv sau hotărârea adunării generale nu prevăd persoanele care au dreptul la activele persoanei juridice cu scop nelucrativ dizolvate, toate persoanele care la momentul dizolvării au calitatea de participant la ea beneficiază de dreptul la patrimoniul rămas. Între aceste persoane activele se repartizează proporțional.

(3) Dacă nu pot fi repartizate conform alin.(1) și (2), activele trec la stat, care le utilizează la realizarea scopurilor statutare ale persoanei juridice cu scop nelucrativ lichidate.

Articolul 98. Termenul de repartizare a activelor

Activele persoanei juridice dizolvate nu pot fi repartizate persoanelor îndreptățite decât după 12 luni de la data ultimei publicări privind dizolvarea și după 2 luni din momentul aprobării bilanțului lichidării și a planului repartizării activelor dacă aceste documente nu au fost contestate în instanță de judecată sau dacă cererea de contestare a fost respinsă printr-o hotărâre judecătorească irevocabilă.

Articolul 99. Radierea persoanei juridice din registru

(1) După repartizarea activelor nete, lichidatorul trebuie să depună la organul înregistrării de stat cererea de radiere a persoanei juridice din registru.

(2) Radierea se efectuează în modul și în termenele prevăzute de lege.

[Art.99 al.(2) în redacția LP280-XVI din 14.12.2007, MO94-96/30.05.08 art.349]

Articolul 100. Redeschiderea procedurii de lichidare

(1) Dacă, după radierea persoanei juridice, mai apare un creditor sau un îndreptățit să obțină soldul ori dacă se atestă existența unor active, instanța de judecată poate, la cererea oricărei persoane interesate, să redeschidă procedura lichidării și, dacă este necesar, să desemneze un lichidator. În acest caz, persoana juridică este considerată ca fiind existentă, dar în exclusivitate în scopul desfășurării lichidării redeschise. Lichidatorul este împuternicit să ceară persoanelor îndreptățite restituirea a ceea ce au primit peste partea din active la care aveau dreptul.

(2) Pentru perioada în care persoana juridică nu a existat, se suspendă cursul prescripției extinctive a dreptului de acțiune a persoanei juridice sau față de persoana juridică respectivă.

Articolul 101. Insolvabilitatea persoanei juridice

(1) Prin hotărâre judecătorească, persoana juridică poate fi declarată insolvabilă dacă ea nu-și poate onora obligațiile de plată față de creditorii. Temeiurile și modul de declarare de către instanța de judecată a persoanei juridice drept insolvabile se stabilesc prin lege.

(2) Banca poate fi declarată insolvabilă prin hotărâre a Băncii Naționale a Moldovei. Temeiurile și modul de declarare de către Banca Națională a băncii drept insolvabilă se stabilesc prin lege.

[Art.101 al.(2) introdus prin LP33 din 06.05.12, MO99-102/25.05.12 art.330; alineatul unic devine al.(1)]

Articolul 102. Filialele persoanei juridice

(1) Persoana juridică poate institui filiale în Republica Moldova și în străinătate dacă legea sau actul de constituire nu prevede altfel.

(2) Filiala nu este persoană juridică.

Articolul 103. Reprezentanța

(1) Reprezentanța este o subdiviziune separată a persoanei juridice situată în afara sediului acesteia, care o reprezintă și îi apără interesele.

(2) Reprezentanța nu este persoană juridică.

Articolul 104. Dispoziții generale cu privire la uniunea

persoanelor juridice

(1) În scopul coordonării activității lor, al reprezentării și apărării intereselor comune, persoanele juridice pot crea uniuni. Dacă, prin hotărâre a participanților, se preconizează ca uniunea să practice activitate de întreprinzător, aceasta se reorganizează în societate comercială sau în cooperativă în modul prevăzut de prezentul cod.

(2) Asociații uniunii își păstrează independența și personalitatea juridică.

(3) Patrimoniul transmis uniunii de către fondatori (asociați) este proprietate a acesteia. Uniunea utilizează acest patrimoniu în scopurile determinate în actul său de constituire.

(4) Uniunea nu răspunde pentru obligațiile asociaților săi. Aceștia poartă răspundere subsidiară pentru obligațiile uniunii în mărimea și în modul prevăzut în actul de constituire.

(5) Particularitățile statutului juridic al uniunii persoanelor juridice se stabilesc de prezentul cod și de legislația cu privire la organizațiile necomerciale.

Articolul 105. Publicațiile persoanei juridice

În cazul în care legea sau actele de constituire prevăd publicarea informației persoanei juridice, informația se publică în “Monitorul Oficial al Republicii Moldova”. Actele de constituire pot prevedea publicarea informației despre persoana juridică și în alte mijloace de informare în masă.

S e c ți u n e a a 2-a

SOCIETĂȚILE COMERCIALE

§ 1. Dispoziții comune

Articolul 106. Dispoziții generale cu privire la societățile comerciale

(1) Societate comercială este organizația comercială cu capital social constituit din participațiuni ale fondatorilor (membrilor). Patrimoniul creat din aportul fondatorilor (membrilor) și cel dobândit de societatea comercială în proces de activitate aparține acesteia cu drept de proprietate. În cazurile prevăzute de prezentul cod, societatea comercială poate fi fondată de o singură persoană.

(2) Societatea comercială poate fi constituită doar sub formă de societate în nume colectiv, de societate în comandită, de societate cu răspundere limitată și de societate pe acțiuni.

(3) Societatea comercială poate fi fondator (membru) al unei alte societăți comerciale, cu excepția cazurilor prevăzute de prezentul cod și de alte legi.

(4) În calitate de aport la patrimoniul societății comerciale pot servi mijloacele bănești, valorile mobiliare, alte bunuri sau drepturi patrimoniale. Evaluarea în bani a aportului membrului la societatea comercială se efectuează prin acordul fondatorilor (membrilor) societății și este susceptibilă unui control independent exercitat de experți (audit).

Articolul 107. Constituirea societății comerciale

(1) Societatea comercială se constituie prin act de constituire autentificat notarial.

(2) Fiecare fondator al societății comerciale trebuie să contribuie, în mărimea stabilită de actul de constituire, la formarea capitalului social.

Articolul 108. Actul de constituire al societății comerciale

(1) În actul de constituire al societății comerciale trebuie să se indice:

a) numele, locul și data nașterii, domiciliul, cetățenia și datele din actul de identitate al fondatorului persoană fizică; denumirea, sediul, naționalitatea, numărul de înregistrare al fondatorului persoană juridică;

b) denumirea societății;

c) obiectul de activitate;

d) participațiunile asociaților, modul și termenul lor de vărsare;

e) valoarea bunurilor constituite ca participațiune în natură și modul de evaluare, dacă au fost făcute asemenea aporturi;

f) sediul;

g) structura, atribuțiile, modul de constituire și de funcționare a organelor societății;

- h) modul de reprezentare;
- i) filialele și reprezentanțele societății;
- j) alte date, stabilite de lege pentru tipul respectiv de societate.

(2) Actul de constituire al societății comerciale poate deroga de la prevederile prezentei secțiuni doar în cazurile prevăzute expres.

(3) Actul de constituire al societății comerciale poate prevedea și alte clauze ce nu contravin legii.

(4) Actul de constituire al societății comerciale se întocmește în limba de stat și se semnează de către toți asociații fondatori.

Articolul 109. Înregistrarea de stat a societății comerciale

(1) Societatea comercială trebuie înregistrată, în modul și termenul stabilit de lege, la organul înregistrării de stat în a cărui rază teritorială se află sediul său.

(2) Dacă înregistrarea societății comerciale nu a avut loc în termen de 3 luni de la data autentificării actului de constituire, membrii ei au dreptul să fie degrevați de obligațiile ce rezultă din subscripțiile lor, dacă actul de constituire nu prevede altfel.

[Art.109 al.(2) modificat prin LP280-XVI din 14.12.2007, MO94-96/30.05.08 art. 349]

Articolul 110. Nulitatea societății comerciale

(1) Societatea comercială poate fi declarată nulă prin hotărîre judecătorească.

(2) Hotărîrea privind nulitatea societății comerciale poate fi pronunțată numai atunci cînd:

- a) actul de constituire lipsește sau nu este autentificat notarial;
- b) obiectul societății este ilicit sau contrar ordinii publice;
- c) actul de constituire nu prevede denumirea societății, participațiunile asociaților, mărimea capitalului social subscris sau scopul societății;
- d) dispozițiile legale privind capitalul social minim nu au fost respectate;
- e) toți fondatorii au fost incapabili la data constituirii societății.

(3) Dispozitivul hotărîrii de declarare a nulității societății comerciale se inserează în publicațiile societății în termen de 15 zile de la data rămînerii definitive a hotărîrii.

Articolul 111. Efectele declarării nulității societății comerciale

(1) Pe data la care hotărîrea judecătorească de declarare a nulității societății comerciale rămîne definitivă, aceasta se dizolvă și intră în lichidare. Prin hotărîre judecătorească de declarare a nulității se desemnează lichidatorul societății.

(2) Nulitatea societății comerciale nu afectează actele juridice încheiate în numele ei, excepție constituind cazul prevăzut la alin.(3).

(3) Dacă societatea comercială declarată nulă este insolubilă, lichidarea ei se efectuează conform legislației cu privire la insolabilitate.

(4) Asociații cărora le este imputabilă nulitatea societății comerciale răspund nelimitat și solidar față de ceilalți asociați și față de terți pentru prejudiciul cauzat prin nulitatea societății.

Articolul 112. Formarea capitalului social al societății comerciale

(1) Capitalul social determină valoarea minimă a activelor pe care trebuie să le dețină societatea comercială.

(2) Capitalul social al societății comerciale se formează din aporturile fondatorilor, exprimate în lei.

(3) Capitalul social se vîrșă integral în cel mult 6 luni de la data înregistrării societății comerciale.

(4) Asociatul unic varsă integral aportul pînă la data înregistrării societății comerciale.

Articolul 113. Aportul la capitalul social al societății comerciale

(1) Aportul la capitalul social al societății comerciale este considerat a fi în bani dacă actul de constituire nu prevede altfel.

(2) Prestațiile în muncă și serviciile depuse la înființarea societății comerciale și pe parcursul existenței ei nu pot constitui aport la formarea sau majorarea capitalului social.

(3) La data înregistrării societății comerciale, fiecare asociat este obligat să verse aportul sub formă de mijloace bănești în mărime de cel puțin 40 procente din aportul subscris dacă legea sau statutul nu prevede o proporție mai mare.

[Art.113 al.(3) modificat prin LP33 din 06.05.12, MO99-102/25.05.12 art.330]

(4) Pentru aportul la capitalul social al societății comerciale nu se calculează dobânzi, cu excepțiile stabilite de lege.

(5) În cazul în care asociatul nu a vărsat în termen aportul, oricare asociat are dreptul să-i ceară în scris aceasta, stabilindu-i un termen suplimentar de cel puțin o lună și avertizându-l că e posibilă excluderea lui din societate.

(6) Dacă nu varsă aportul în termenul suplimentar, asociatul pierde dreptul asupra părții sociale și asupra fracțiunii vărsate, fapt despre care trebuie notificat.

Articolul 114. Aportul în natură la capitalul social al societății comerciale

(1) Aportul în natură la capitalul social al societății comerciale are ca obiect orice bunuri aflate în circuit civil.

(2) Bunurile se consideră a fi transmise cu titlu de proprietate dacă actul de constituire nu prevede altfel.

(3) Nu se pot constitui aporturi la formarea sau la majorarea capitalului social al societății de capital creanțele și drepturile nepatrimoniale.

(4) Asociații în societatea în nume colectiv și asociații comanditați se pot obliga la prestații în muncă și la servicii cu titlu de aport social, care însă nu constituie aport la formarea sau la majorarea capitalului social. În schimbul acestui aport, asociații au dreptul să participe, potrivit actului de constituire, la împărțirea beneficiilor și a activului societății, rămânând totodată obligați să participe la pierderi.

(5) Aportul în natură trebuie vărsat în termenul stabilit de actul de constituire, dar nu mai târziu de termenul indicat la art.112 alin.(3). În cazul majorării capitalului social, aportul se varsă în termenul stabilit de adunarea generală, dar nu mai târziu de 60 de zile de la adoptarea hotărârii de majorare a capitalului social.

(6) Valoarea aportului în natură la capitalul social al societății comerciale se aprobă de adunarea generală.

(7) Aportul în creanțe se consideră vărsat numai după ce societatea comercială a obținut plata sumei de bani care face obiectul creanței.

Articolul 115. Drepturile membrului societății comerciale

(1) Membrul societății comerciale are dreptul:

a) să participe la conducerea și la activitatea societății în condițiile stabilite de lege și de actul de constituire;

b) să cunoască informația despre activitatea societății și să ia cunoștință de cărțile contabile și de altă documentație în modul prevăzut de lege și de actul de constituire;

c) să participe la repartizarea profitului societății, proporțional participațiunii la capitalul social;

d) să primească, în caz de lichidare a societății, o parte din valoarea activelor ei rămase după satisfacerea creanțelor creditorilor, proporțional participațiunii la capitalul social;

e) să întreprindă alte acțiuni prevăzute de lege sau de actul de constituire.

(2) Actul de constituire poate prevedea și o altă modalitate de repartizare a profitului societății sau a activelor decât cea indicată la alin.(1), dar nimeni nu poate avea dreptul la întregul profit realizat de societate și nici nu poate fi absolvit de pierderile suferite de ea.

(3) Dacă organele de conducere refuză să o facă, membrul societății comerciale este în drept să ceară, în numele acesteia, celorlalți membri repararea prejudiciului pe care l-au cauzat.

Articolul 116. Obligațiile membrului societății comerciale

(1) Membrul societății comerciale este obligat:

a) să transmită participațiunea la capitalul social în ordinea, mărimea, modul și termenele prevăzute în

actul de constituire;

b) să nu divulge informația confidențială despre activitatea societății;

c) să comunice imediat societății faptul schimbării domiciliului sau a sediului, a numelui sau a denumirii, altă informație necesară exercitării drepturilor și îndeplinirii obligațiilor societății și ale membrului ei;

d) să îndeplinească alte obligații prevăzute de lege sau de actul de constituire.

(2) Fără acordul societății de persoane, membrul nu are dreptul să practice activități similare celei pe care o practică societatea. Acordul membrilor se prezumă, pînă la proba contrară, pentru activitățile despre care membrii erau informați la data acceptării în calitate de membru.

(3) În cazul în care membrul încalcă prevederile alin.(2), societatea poate cere repararea prejudiciului sau cesiunea drepturilor și obligațiilor sau a beneficiului care rezultă din actele încheiate. Cererea privind repararea prejudiciului sau cesiunea drepturilor și obligațiilor sau a beneficiului se prescrie în termen de 3 luni de la data la care membrii au aflat sau trebuiau să afle despre încheierea actului, dar nu mai tîrziu de un an de la data încheierii actului juridic.

Articolul 117. Societățile comerciale afiliate

Se consideră societăți comerciale afiliate societățile care, în raporturile dintre ele, sînt:

a) întreprinderi în posesiune majoritară și întreprinderi cu participațiune majoritară;

b) întreprinderi dependente și dominante;

c) întreprinderi ale concernului;

d) întreprinderi cu participațiune reciprocă.

Articolul 118. Întreprinderea în posesiune majoritară și întreprinderea cu participațiune majoritară

(1) Dacă majoritatea participațiunilor în capitalul social al unei întreprinderi independente din punct de vedere juridic sau majoritatea voturilor în ea aparțin unei alte întreprinderi, prima este o întreprindere în posesiune majoritară, iar cea de-a doua este o întreprindere cu participațiune majoritară.

(2) Întreprinderea în posesiune majoritară nu este în drept să dețină direct sau indirect participațiuni în capitalul social sau voturi în întreprinderea cu participațiune majoritară.

(3) Întreprinderea cu participațiune majoritară răspunde subsidiar pentru obligațiile întreprinderii în posesiune majoritară dacă ultima a devenit insolubilă în urma executării dispozițiilor date de întreprinderea cu participațiune majoritară.

Articolul 119. Întreprinderea dependentă și întreprinderea dominantă

(1) Întreprindere dependentă este întreprinderea asupra căreia o altă întreprindere (întreprinderea dominantă) poate exercita în mod direct sau indirect o influență dominantă.

(2) Se prezumă că o întreprindere în posesiune majoritară este dependentă de întreprinderea cu participațiune majoritară în ea.

Articolul 120. Concernul și întreprinderea concernului

(1) Dacă mai multe întreprinderi, fără ca să depindă una de alta, sînt reunite sub o conducere unică, atunci ele formează un concern. Fiecare este întreprindere a concernului.

(2) Se consideră că formează un concern întreprinderile între care există un contract prin care o întreprindere subordonează administrarea sa unei alte întreprinderi sau se obligă să verse întregul venit unei alte întreprinderi ori întreprinderile dintre care una este integrată (încorporată) alteia.

(3) Se prezumă că întreprinderea dominantă formează cu întreprinderea dependentă un concern.

§ 2. Societatea în nume colectiv

Articolul 121. Dispoziții generale cu privire la societatea în nume colectiv

(1) Societate în nume colectiv este societatea comercială ai cărei membri practică, în conformitate cu actul de constituire, activitate de întreprinzător în numele societății și răspund solidar și nelimitat

pentru obligațiile acesteia. Clauza prin care se limitează răspunderea nu este opozabilă terților.

(2) Numărul asociaților nu poate fi mai mic de 2 și nici mai mare de 20 de persoane fizice sau juridice. O persoană fizică sau juridică poate fi asociatul numai al unei societăți în nume colectiv.

(3) Denumirea societății în nume colectiv trebuie să includă sintagma în limba de stat “societate în nume colectiv” sau abrevierea “S.N.C.”, numele sau denumirea asociaților. Dacă nu sînt incluse numele sau denumirea tuturor asociaților, în denumirea societății trebuie să se includă numele sau denumirea a cel puțin unuia dintre asociați și sintagma în limba de stat “și compania” sau abrevierea “și Co”.

Articolul 122. Actul de constituire al societății în nume colectiv

(1) În afară de cele menționate la art.108 alin.(1), în actul de constituire al societății în nume colectiv trebuie să se indice:

- a) cuantumul și conținutul capitalului social al societății și modul depunerii aporturilor;
- b) mărimea și modalitatea de modificare a participațiunilor fiecărui participant la capitalul social;
- c) răspunderea membrilor pentru încălcarea obligațiilor de depunere a aporturilor;
- d) procedura de adoptare a hotărîrilor de către asociați;
- e) procedura de admitere a noilor asociați;
- f) temeiurile și procedura de retragere și excludere a asociatului din societate.

(2) Actul de constituire poate fi modificat numai prin votul unanim al tuturor asociaților.

Articolul 123. Conducerea societății în nume colectiv

(1) Conducerea societății în nume colectiv se exercită prin acordul tuturor membrilor. În actul de constituire al societății pot fi prevăzute cazurile în care hotărîrea se adoptă cu majoritatea voturilor membrilor.

(2) Fiecare membru al societății în nume colectiv are un singur vot dacă actul de constituire nu prevede altfel.

Articolul 124. Administrarea societății în nume colectiv

(1) Fiecare membru al societății în nume colectiv are dreptul de a acționa în numele societății dacă actul de constituire nu prevede că toți membrii administrează societatea în comun sau că administrarea este delegată unor anumiți membri sau unor terți.

(2) Împuternicirile administratorului se limitează la domeniul de activitate al societății. Pentru săvîrșirea de acte ce depășesc aceste limite este necesar acordul tuturor asociaților.

(3) În cazul administrării în comun, deciziile trebuie luate în unanimitate. Dacă administrarea societății se delegează unei sau mai multor persoane, ceilalți membri, pentru a încheia acte juridice în numele societății, trebuie să aibă procură de la prima (primele). În raporturile cu terții, societatea nu are dreptul să invoce clauzele actului de constituire prin care se limitează împuternicirile membrilor societății, cu excepția cazurilor în care societatea va demonstra că terțul, în momentul încheierii actului juridic, cunoștea sau trebuia să cunoască faptul că membrul nu este împuternicit să acționeze în numele societății.

(4) Fiecare membru al societății în nume colectiv, indiferent de faptul este sau nu împuternicit să administreze societatea, are dreptul să ia cunoștință, personal sau asistat de un expert, de toată documentația privind administrarea. Clauza prin care se exclude sau se limitează acest drept este nulă.

Articolul 125. Reprezentarea societății în nume colectiv

(1) Dreptul și obligația de a reprezenta societatea în nume colectiv îl au toți membrii ei.

(2) Actul de constituire poate stipula dreptul unuia sau mai multor membri de a reprezenta societatea. În acest caz, ceilalți membri nu au dreptul să o reprezinte.

(3) În cazul în care dreptul de reprezentare aparține mai multor membri, fiecare are dreptul să acționeze de sine stătător dacă actul de constituire nu prevede că ei trebuie să acționeze în comun.

(4) În cazul desemnării administratorilor dintre terți, dreptul de a reprezenta societatea în nume colectiv poate fi stipulat în actul de constituire.

(5) Persoanele care au dreptul de a reprezenta societatea în nume colectiv sînt obligate să notifice

despre desemnarea lor organul de stat unde este înregistrată.

(6) Prevederile actului de constituire care limitează dreptul asociaților de a reprezenta societatea în nume colectiv nu sînt opozabile terților de bună-credință. Buna-credință se prezumă.

Articolul 126. Lipsirea și renunțarea la dreptul de
administrare și de reprezentare a societății
în nume colectiv

(1) Dacă există motive întemeiate, la cererea oricărui membru, instanța de judecată poate priva persoana de dreptul de a administra și a reprezenta societatea în nume colectiv. Motive întemeiate sînt, printre altele, încălcarea gravă a obligațiilor și imposibilitatea exercitării atribuțiilor.

(2) Printr-o declarație adresată persoanelor cu drept de administrare și reprezentare, fiecare membru poate renunța în orice moment la dreptul de a administra și a reprezenta societatea.

Articolul 127. Repartizarea veniturilor și pierderilor societății
în nume colectiv

(1) Veniturile și pierderile societății în nume colectiv se repartizează între membrii ei proporțional participațiunilor la capitalul social, dacă actul de constituire sau acordul membrilor nu prevede altfel. Acordul cu privire la înlăturarea membrului societății de la participarea la veniturile sau pierderile societății este nul.

(2) Asociatul care a acționat în interesul societății în nume colectiv fără împuternicire are dreptul, dacă societatea nu a acceptat actele juridice încheiate de el, să-i ceară compensarea cheltuielilor suportate, în limita beneficiului sau a economiilor obținute de societate ca rezultat al acțiunilor lui.

(3) Dacă, drept urmare a pierderilor suportate, activele nete ale societății în nume colectiv vor deveni mai mici decît capitalul ei social, venitul obținut de societate nu va fi repartizat între membrii ei pînă cînd valoarea activelor nete nu va depăși cuantumul capitalului social.

Articolul 128. Răspunderea membrilor societății în nume
colectiv pentru obligațiile ei

(1) Membrii societății în nume colectiv poartă răspundere subsidiară solidară cu tot patrimoniul lor pentru obligațiile societății.

(2) Membrul societății în nume colectiv care nu este fondatorul ei poartă răspundere în egală măsură cu alți membri pentru obligațiile apărute pînă la încadrarea lui în societate.

(3) Membrul care a ieșit din societatea în nume colectiv poartă răspundere, pentru obligațiile apărute pînă la ieșirea lui din societate, în egală măsură cu membrii rămași, în termen de 2 ani din ziua aprobării dării de seamă despre activitatea societății pentru anul în care a ieșit din societate.

(4) Asociatul față de care este introdusă o acțiune pentru obligațiile societății în nume colectiv poate opune numai excepțiile la care societatea sau asociatul personal are dreptul.

(5) Acordul membrilor societății în nume colectiv asupra limitării sau înlăturării răspunderii prevăzute de prezentul articol este nul.

Articolul 129. Modificarea componenței membrilor societății
în nume colectiv

(1) În caz de retragere a unui membru al societății în nume colectiv, de deces, declarare a dispariției fără veste sau a incapacității unui membru persoană fizică, de insolvabilitate, deschidere a procedurii de reorganizare în temeiul unei hotărîri judecătorești, de lichidare a membrului persoană juridică al societății sau de urmărire de către un creditor a participațiunii membrului în capitalul social, societatea poate să-și continue activitatea dacă este prevăzut de actul de constituire al societății sau dacă hotărîrea privind continuarea activității se adoptă în unanimitate de către membrii rămași.

(2) Membrul societății în nume colectiv poate fi exclus din societate dacă ceilalți membri cer, din motive întemeiate prin unanimitate de voturi, instanței de judecată excluderea lui.

(3) Dacă membrul societății în nume colectiv a ieșit din ea, participațiunile la capitalul social ale membrilor rămași se majorează corespunzător, dacă prin actul de constituire sau prin acordul membrilor nu este prevăzut altfel.

(4) Membrul societății în nume colectiv poate transmite, cu acordul celorlalți membri, participațiunea sa la capitalul social sau o parte din ea unui alt membru sau unui terț. O dată cu participațiunea trec, integral sau proporțional părții transmise, drepturile membrului care a transmis participațiunea.

Articolul 130. Retragera membrului din societatea în nume colectiv

(1) Membrul societății în nume colectiv are dreptul să se retragă din ea cu condiția informării celorlalți membri cu cel puțin 6 luni pînă la data retragerii.

(2) Acordul dintre membrii societății în nume colectiv asupra renunțării la dreptul de retragere din societate este nul.

Articolul 131. Efectele retragerii membrului din societatea în nume colectiv

(1) Membrului care s-a retras din societatea în nume colectiv i se achită valoarea părții din patrimoniu proporțional participațiunii lui în capitalul social dacă actul de constituire nu prevede altfel.

(2) Prin înțelegere dintre membrul care se retrage din societatea în nume colectiv și membrii rămași, achitarea valorii patrimoniului poate fi înlocuită cu transmiterea lui în natură.

(3) Partea din patrimoniul societății în nume colectiv sau valoarea acestei părți, ce i se cuvine membrului care se retrage, se determină conform bilanțului întocmit la momentul retragerii.

Articolul 132. Decesul sau reorganizarea membrului societății în nume colectiv

(1) Succesorii membrului societății în nume colectiv decedat sau reorganizat pot deveni, dacă actul de constituire nu interzice, asociați cu acordul tuturor membrilor. Actul de constituire poate prevedea o majoritate de voturi pentru adoptarea deciziei de acceptare a succesorului în calitate de asociat.

(2) Dacă membrii societății în nume colectiv nu acceptă succesorii în calitate de asociați, societatea este obligată să le plătească partea din activele nete, determinată la data decesului sau reorganizării, proporțională părții din capitalul social deținute de asociatul decedat sau reorganizat.

(3) Succesorul membrului societății în nume colectiv poartă răspundere, în limitele patrimoniului care a trecut la el, de obligațiile pentru care, în conformitate cu art.128 alin.(2) și (3), purta răspundere membrul decedat sau reorganizat.

Articolul 133. Urmărirea participațiunii membrului din capitalul social al societății în nume colectiv

(1) Urmărirea participațiunii din capitalul social al membrului societății în nume colectiv pentru datoriile lui nelegate de participarea la societate (datorii personale) se permite doar în cazul insuficienței unui alt patrimoniu al acestuia pentru onorarea datoriilor. Creditorii unui astfel de membru sînt în drept să ceară societății separarea unei părți din patrimoniul ei proporțional participațiunii debitorului la capitalul social pentru urmărirea acestei părți. Partea din patrimoniul societății susceptibilă separării sau valoarea ei se determină conform unui bilanț întocmit la momentul înaintării pretențiilor creditorilor cu privire la separare.

(2) Urmărirea patrimoniului proporțional participațiunii membrului la capitalul social condiționează excluderea membrului din societatea în nume colectiv și atrage efectele prevăzute la art.128 alin.(2) și (3).

Articolul 134. Dizolvarea societății în nume colectiv

(1) În afară de cazurile prevăzute la art.86 alin.(1), societatea în nume colectiv se dizolvă dacă în ea rămîne un singur membru.

(2) Ultimul membru rămas al societății în nume colectiv are dreptul ca, în termen de 6 luni, să reorganizeze societatea, în modul prevăzut de prezentul cod.

Articolul 135. Reorganizarea societății în nume colectiv

(1) În cazul reorganizării societății în nume colectiv în societate pe acțiuni, în societate cu răspundere limitată sau în cooperativă, asociații continuă, în termen de 3 ani, să răspundă solidar și nelimitat pentru obligațiile născute pînă la reorganizare.

(2) Asociatul nu este absolvit de răspundere nici în cazul în care, pînă la expirarea termenului de 3 ani, înstrăinează dreptul de participațiune la capitalul social.

§ 3. Societatea în comandită

Articolul 136. Dispoziții generale cu privire la societatea în comandită

(1) Societate în comandită este societatea comercială în care, de rînd cu membrii care practică în numele societății activitate de întreprinzător și poartă răspundere solidară nelimitată pentru obligațiile acesteia (comanditați), există unul sau mai mulți membri-finanțatori (comanditari) care nu participă la activitatea de întreprinzător a societății și suportă în limita aportului depus riscul pierderilor ce rezultă din activitatea societății.

(2) Persoana poate fi comanditat doar într-o singură societate în comandită. Membrul societății în nume colectiv nu poate fi comanditat în societatea în comandită. Comanditul din societatea în comandită nu poate fi membru al societății în nume colectiv.

(3) Denumirea societății în comandită trebuie să includă sintagma în limba de stat “societate în comandită” sau abrevierea “S.C.”, numele sau denumirea comanditaților. Dacă nu sînt incluse numele sau denumirea tuturor comanditaților, în denumirea societății trebuie să se includă numele sau denumirea a cel puțin unuia dintre comanditați și sintagma în limba de stat “și compania” sau abrevierea “și Co”. Dacă în denumirea societății este inclus numele sau denumirea comanditarului, acesta poartă răspundere solidară nelimitată.

(4) Dispozițiile cu privire la societatea în nume colectiv sînt aplicabile societății în comandită în măsura în care prezentul cod nu conține norme exprese cu privire la societatea în comandită.

Articolul 137. Actul de constituire al societății în comandită

În afără de cele menționate la art.108 alin.(1), în actul de constituire al societății în comandită trebuie să se indice:

- a) cuantumul și conținutul capitalului social al societății și modul depunerii aporturilor;
- b) mărimea și modalitatea de modificare a participațiunilor fiecărui comanditat în capitalul social;
- c) răspunderea comanditaților pentru încălcarea obligațiilor de depunere a aportului;
- d) volumul comun al aporturilor depuse de comanditați;
- e) procedura de adoptare a hotărîrilor de către asociați;
- f) procedura de admitere a noilor asociați;
- g) temeiurile și procedura de retragere și excludere a asociatului din societate.

Articolul 138. Conducerea administrativă și reprezentarea societății în comandită

(1) Conducerea societății în comandită se exercită de către comanditați. Modul de conducere, de administrare și de reprezentare a societății de către comanditați este stabilit de aceștia în conformitate cu prevederile prezentului cod referitoare la societatea în nume colectiv.

(2) Comanditarii nu au dreptul să participe la conducerea și administrarea societății în comandită, să o reprezinte fără procură, să conteste acțiunile comanditaților în legătură cu administrarea sau cu reprezentarea societății exercitate în limitele activității ei obișnuite. În cazul în care acțiunile depășesc limitele activității obișnuite, este necesar acordul tuturor asociaților.

Articolul 139. Drepturile și obligațiile comanditarului

(1) Comanditarul are dreptul:

- a) să primească partea ce i se cuvine din veniturile societății proporțional participațiunii sale la capitalul social, în modul prevăzut de actul de constituire;
- b) să ia cunoștință de dările de seamă și de bilanțurile anuale și să le verifice cu datele din registre și din alte documente justificative;
- c) să se retragă din societate la sfîrșitul anului financiar și să primească o parte din activele ei proporțional participațiunii sale la capitalul social, în modul stabilit de actul de constituire;
- d) să transmită participațiunea sa la capitalul social sau o parte din ea unui alt comanditar ori, dacă

este stipulat de actul de constituire, unui terț.

(2) Regulile privind interdicția concurenței, prevăzute la art.116 alin.(2), nu se aplică comanditarului dacă actul de constituire nu prevede altfel.

(3) În momentul înregistrării societății în comandită, comanditarul este obligat să verse cel puțin 60% din participațiunea la care s-a obligat, urmînd ca diferența să fie vărsată în termenul stabilit în actul de constituire. Depunerea aportului se confirmă prin certificat de participare eliberat de societate.

(4) Actul de constituire al societății în comandită poate prevedea și alte drepturi și obligații ale comanditarului.

Articolul 140. Răspunderea în cazul acceptării calității de comanditar

Persoana care devine comanditar al unei societăți existente poartă riscul pierderilor în limita participațiunii sale și pentru obligațiile născute pînă la momentul dobîndirii calității de asociat. Clauza contrară este inopozabilă terților.

Articolul 141. Reducerea participațiunii comanditarului

(1) Reducerea participațiunii unui comanditar nu este opozabilă terților pînă la înscrierea reducerii în registrul de stat.

(2) Reducerea participațiunii nu este opozabilă creditorilor ale căror creanțe s-au născut pînă la momentul înregistrării reducerii.

Articolul 142. Înstrăinarea participațiunii comanditarului

(1) Participațiunea comanditarului poate fi înstrăinată unor terți și poate trece succesorilor fără acordul asociaților dacă actul de constituire nu prevede altfel.

(2) Comanditarii au dreptul de preemțiune în cazul înstrăinării participațiunii de către alt comanditar. Regulile privind înstrăinarea participațiunii în societatea cu răspundere limitată se aplică în modul corespunzător.

(3) Prin înstrăinarea integrală a participațiunii încetează calitatea de comanditar.

Articolul 143. Dizolvarea societății în comandită

(1) În afară de cazurile prevăzute la art.86 alin.(1), societatea în comandită se dizolvă dacă nu mai are nici un comanditar sau nici un comanditar și dacă, în decursul a 6 luni de la retragerea ultimului comanditar sau ultimului comanditar, nu s-a reorganizat sau nu a acceptat un alt comanditar sau comanditar.

(2) În cazul dizolvării societății în comandită, inclusiv ca urmare a insolvabilității, comanditarii au dreptul preferențial față de comandați la recuperarea aporturilor din patrimoniul societății rămas după satisfacerea tuturor pretențiilor creditorilor.

Articolul 144. Reorganizarea societății în comandită

(1) În cazul reorganizării societății în comandită în societate pe acțiuni, în societate cu răspundere limitată sau în cooperativă, comandații continuă, în termen de 3 ani, să răspundă solidar și nelimitat pentru obligațiile născute pînă la reorganizare.

(2) Comanditul nu este absolvit de răspundere nici în cazul în care înstrăinează, pînă la expirarea termenului de 3 ani, dreptul la participațiune la capitalul social.

§ 4. Societatea cu răspundere limitată

Articolul 145. Dispoziții generale cu privire la societatea cu răspundere limitată

(1) Societate cu răspundere limitată este societatea comercială al cărei capital social este divizat în părți sociale conform actului de constituire și ale cărei obligații sînt garantate cu patrimoniul societății.

(2) Societatea cu răspundere limitată poate fi constituită de una sau de mai multe persoane.

(3) Membrii societății cu răspundere limitată nu poartă răspundere pentru obligațiile acesteia. Ei suportă riscul pierderilor, ce rezultă din activitatea societății, în limitele participațiunii lor la capitalul social.

(4) Asociatul care nu a vărsat în termenul stabilit aportul subscris răspunde subsidiar pentru

obligățiile societății, în limita părții nevărsate.

(5) Societatea cu răspundere limitată are denumire deplină și poate avea denumire abreviată. Denumirea deplină și cea abreviată trebuie să includă sintagma în limba de stat “societate cu răspundere limitată” sau abrevierea “S.R.L.”

Articolul 146. Actul de constituire al societății cu răspundere limitată

În afară de cele menționate la art.108 alin.(1), în actul de constituire al societății cu răspundere limitată trebuie să se indice:

- a) cuantumul capitalului social;
- b) valoarea nominală a participațiilor.

Articolul 147. Capitalul social al societății cu răspundere limitată

(1) Mărimea minimă a capitalului social al societății cu răspundere limitată este stabilită prin lege.

(2) Capitalul social al societății cu răspundere limitată este divizat în părți sociale.

Articolul 148. Capitalul de rezervă al societății cu răspundere limitată

(1) Societatea cu răspundere limitată este obligată să formeze un capital de rezervă de cel puțin 10% din cuantumul capitalului social.

(2) Capitalul de rezervă al societății cu răspundere limitată poate fi folosit doar la acoperirea pierderilor sau la majorarea capitalului ei social.

(3) Capitalul de rezervă al societății cu răspundere limitată se formează prin vărsăminte anuale din beneficiul ei, în proporție de cel puțin 5% din beneficiul net, pînă la atingerea mărimii stabilite de actul de constituire.

(4) Dacă valoarea activelor nete ale societății cu răspundere limitată se reduce sub nivelul capitalului social și al capitalului de rezervă, vărsămintele în capitalul de rezervă reîncep.

Articolul 149. Partea socială a asociatului societății cu răspundere limitată

(1) Partea socială a asociatului societății cu răspundere limitată reprezintă o fracțiune din capitalul ei social, stabilită în funcție de mărimea aportului la acest capital.

(2) Asociatul deține o singură parte socială. Părțile sociale pot avea mărimi diferite și sînt indivizibile dacă actul de constituire nu prevede altfel.

(3) În cazul în care un asociat dobîndește o altă parte socială sau o fracțiune din partea socială a unui alt asociat, partea socială a primului se majorează proporțional valorii părții sociale dobîndite.

(4) Actul de constituire al societății cu răspundere limitată poate restrînge mărimea maximă a părții sociale a asociaților. Limitarea nu se poate stabili doar față de un asociat anume.

(5) Dacă actul de constituire nu prevede altfel, asociații pot schimba coraportul între părțile sociale.

(6) Societatea cu răspundere limitată eliberează asociatului care a vărsat aportul integral un certificat prin care se atestă deținerea părții sociale și mărimea ei.

(7) Contribuțiile suplimentare la capitalul social se efectuează în conformitate cu prevederile statutului, proporțional aporturilor fiecărui asociat. Actul de constituire poate limita obligația de a vărsa contribuții suplimentare la o anumită sumă stabilită proporțional aporturilor.

Articolul 150. Partea socială a soților în societatea cu răspundere limitată

(1) Asupra părții sociale a soților în societatea cu răspundere limitată dobîndite în timpul căsătoriei se aplică regimul juridic al proprietății comune în devălmășie.

(2) Soțul asociatului nu poate cere divizarea părții sociale și nici primirea sa în societate dacă actul de constituire nu prevede altfel.

Articolul 151. Dobîndirea de părți sociale proprii de către societatea cu răspundere limitată

(1) Societatea cu răspundere limitată poate dobândi, dacă au fost achitate integral, părți sociale proprii doar:

- a) în baza hotărârii adunării generale a asociaților, adoptate la cererea asociatului care și-a propus spre vânzare partea socială sau o parte din ea;
- b) de la succesorii asociatului decedat;
- c) în cazul executării silite a creanțelor creditorului asociatului;
- d) în cazul excluderii asociatului.

(2) Partea socială poate fi dobândită de societatea cu răspundere limitată doar din contul activelor care depășesc mărimea capitalului social și a altor fonduri pe care societatea este obligată să le constituie și din care nu se permite să se facă plăți asociaților.

(3) Societatea cu răspundere limitată care a dobândit o parte socială în capitalul său social nu este în drept să obțină pentru această parte socială o parte din profitul repartizat și nici să participe la vot în cadrul adunării asociaților.

(4) Societatea cu răspundere limitată este obligată să micșoreze capitalul social proporțional valorii părții sociale dobândite în cazul în care partea socială nu este înstrăinată în termen de 6 luni din momentul dobândirii.

Articolul 152. Înstrăinarea părții sociale în societatea cu răspundere limitată

(1) Partea socială sau o fracțiune a părții sociale poate fi înstrăinată liber soțului, rudelor și afinelor în linie dreaptă fără limită și în linie colaterală pînă la gradul doi inclusiv, celorlalți asociați și societății dacă actul de constituire nu prevede altfel.

(2) Asociatul nu poate înstrăina partea socială pînă la vărsarea integrală a aportului subscris, cu excepția cazului de succesiune.

(3) În cazul înstrăinării părții sociale unor alte persoane decît cele menționate la alin.(1), asociații au dreptul de preemțiune. Înstrăinarea se face în acest caz în condițiile alin.(4)–(9).

(4) Asociatul care intenționează să înstrăineze parțial sau integral partea socială transmite o ofertă scrisă administratorului societății. Acesta aduce oferta la cunoștința tuturor asociaților în termen de 15 zile de la data transmiterii.

(5) Asociații trebuie să-și formuleze în scris acceptarea și să o transmită administratorului în termen de 15 zile de la data primirii ofertei. Asociatul indică mărimea fracțiunii din partea socială, pe care intenționează să o dobîndească.

(6) Dacă există mai mulți solicitanți, fiecare dobîndește o fracțiune a părții sociale în mărimea solicitată. În cazul dezacordului dintre ei, partea socială este distribuită proporțional părții sociale deținute de fiecare.

(7) Dacă, în termen de 30 de zile de la data transmiterii ofertei, asociații sau societatea nu a procurat partea socială, aceasta poate fi înstrăinată unui terț la un preț care să nu fie mai mic decît cel indicat în ofertă.

(8) În cazul vânzării părții sociale sau a unei fracțiuni din ea cu încălcarea dreptului de preemțiune, fiecare asociat poate, în decursul a 3 luni de la data încheierii actului juridic, să ceară pe cale judiciară ca drepturile și obligațiile cumpărătorului să treacă la el.

(9) Actul juridic de înstrăinare a părții sociale se autentifică notarial.

(10) Orice clauză contrară prevederilor alin.(2)–(9) este nulă.

Articolul 153. Urmărirea părții sociale de către creditorii asociatului

(1) Creditorii asociatului pot urmări partea socială numai în temeiul unui titlu executoriu dacă creanțele nu pot fi satisfăcute din contul altor bunuri ale asociatului.

(2) Dreptul creditorilor asupra părții sociale se exercită cu respectarea dispozițiilor art.152.

Articolul 154. Excluderea asociatului societății cu răspundere limitată

(1) Adunarea generală a asociaților, administratorul, unul sau mai mulți asociați pot cere excluderea din societatea cu răspundere limitată a asociatului:

- a) care a fost pus în întârziere și nu a vărsat integral aportul subscris în perioada suplimentară;
- b) care, fiind administrator, comite fraudă în dauna societății, folosește bunurile societății în scop personal sau al unor terți.

(2) Excluderea asociatului se face numai prin hotărâre judecătorească.

(3) Asociatului exclus i se restituie, în termen de 6 luni, aportul vărsat, fără dobândă, dar numai după repararea prejudiciului cauzat. Obligația de reparare a prejudiciului subzistă în partea neacoperită prin aportul vărsat.

Articolul 155. Conducerea, administrarea și reprezentarea societății cu răspundere limitată

Normele cu privire la conducerea, administrarea și reprezentarea societății cu răspundere limitată sînt stabilite prin lege și statutul său.

§ 5. Societatea pe acțiuni

Articolul 156. Dispoziții generale cu privire la societatea pe acțiuni

(1) Societate pe acțiuni este societatea comercială al cărei capital social este divizat în acțiuni și ale cărei obligații sînt garantate cu patrimoniul societății.

(2) Societatea pe acțiuni poate fi constituită de una sau de mai multe persoane.

(3) Acționarii nu răspund pentru obligațiile societății. Ei suportă, în limitele participațiunii lor la capitalul social, riscul pierderilor ce rezultă din activitatea societății.

(4) Acționarul care nu a vărsat în termen aportul subscris răspunde subsidiar pentru obligațiile societății, în limita părții nevărsate.

(5) Societatea pe acțiuni are denumire deplină și poate avea denumire prescurtată. În denumirea deplină și prescurtată trebuie să se includă sintagma în limba de stat “societate pe acțiuni” sau abrevierea “S.A.”.

Articolul 157. Actul de constituire al societății pe acțiuni

În afară de cele menționate la art.108 alin.(1), în actul de constituire al societății pe acțiuni trebuie să se indice:

- a) numele sau denumirea fondatorilor;
- b) cuantumul capitalului social;
- c) numărul, tipul și valoarea nominală a acțiunilor; clasele de acțiuni și numărul de acțiuni de fiecare clasă;
- d) mărimea aportului și numărul de acțiuni atribuit fiecărui fondator;
[Art.157 lit.e) exclusă prin LP250-XVI din 22.11.07, MO37-39/22.02.08 art.102]
- f) modul de ținere a registrelor societății;
- g) ordinea de încheiere a contractelor cu conflict de interese.

Articolul 158. Capitalul social al societății pe acțiuni

(1) Mărimea minimă a capitalului social al societății pe acțiuni este stabilită prin lege.

(2) Capitalul social al societății pe acțiuni se formează prin plasarea acțiunilor între acționari și reprezintă valoarea aporturilor în mijloace bănești și în natură vărsate proporțional numărului și valorii acțiunilor subscrise.

[Art.158 al.(2) modificat prin LP33 din 06.05.12, MO99-102/25.05.12 art.330]

(3) Acțiunile emise la constituirea societății pe acțiuni se plasează integral între fondatori.

(4) Fondatorii sînt obligați să plătească acțiunile subscrise pînă la înregistrarea societății pe acțiuni dacă aportul este în mijloace bănești sau în termen de 30 de zile de la înregistrarea de stat dacă aportul este în natură.

[Art.158 al.(4) modificat prin LP33 din 06.05.12, MO99-102/25.05.12 art.330]

(5) În cazul în care valoarea activelor nete ale societății pe acțiuni, la expirarea a 2 ani financiari

consecutivi, s-a redus sub minimul stabilit de lege, iar adunarea generală a acționarilor nu a luat nici o hotărâre conform legii, societatea se dizolvă.

[Art.158 al.(5) în redacția LP250-XVI din 22.11.07, MO37-39/22.02.08 art.102]

Articolul 159. Plasarea emisiunii suplimentare de acțiuni

(1) Emisiunea suplimentară de acțiuni poate fi publică sau închisă.

[Art.159 al.(1) în redacția LP250-XVI din 22.11.07, MO37-39/22.02.08 art.102]

(2) Condițiile emisiunii suplimentare de acțiuni sînt stabilite prin lege și sînt aceleași pentru toți subscriitorii.

Articolul 160. Capitalul de rezervă al societății pe acțiuni

(1) Societatea pe acțiuni este obligată să constituie un capital de rezervă de cel puțin 10% din mărimea capitalului social.

(2) Capitalul de rezervă poate fi folosit doar la acoperirea pierderilor societății pe acțiuni și/sau la majorarea capitalului social al acesteia.

[Art.160 al.(2) în redacția LP250-XVI din 22.11.07, MO37-39/22.02.08 art.102]

(3) Capitalul de rezervă se formează prin vărsăminte anuale din beneficiul societății pe acțiuni, în proporție de cel puțin 5% din beneficiul net, pînă la atingerea mărimii stabilite de actul de constituire.

[Art.160 al.(4) exclus prin LP250-XVI din 22.11.07, MO37-39/22.02.08 art.102]

Articolul 161. Acțiunile

(1) Acțiuni sînt părțile în care este divizat capitalul social al societății pe acțiuni în conformitate cu actul de constituire.

(2) Acțiunea atestă dreptul acționarului de a participa la conducerea societății, de a primi dividende și o parte din valoarea bunurilor societății în cazul lichidării acesteia, precum și alte drepturi prevăzute de lege sau de actul de constituire al societății.

[Art.161 al.(2) modificat prin LP250-XVI din 22.11.07, MO37-39/22.02.08 art.102]

(3) Societățile pe acțiuni sînt în drept să emită acțiuni nominative. Clasele acțiunilor sînt determinate prin actul de constituire. Acțiunile nominative pot fi emise în formă materială, pe suport de hîrtie, sau în formă dematerializată, prin înscriere în cont.

[Art.161 al.(3) în redacția LP250-XVI din 22.11.07, MO37-39/22.02.08 art.102]

(4) Acțiunile nu pot fi emise pentru o sumă mai mică decît valoarea lor nominală.

(5) Nu pot fi emise acțiuni noi pînă cînd nu sînt plătite cele din emisiunea precedentă.

(6) Acțiunile se emit cu valoare totală nu mai mică decît mărimea capitalului social.

(7) Acțiunea este indivizibilă. Dacă o acțiune este deținută de mai multe persoane, acestea sînt considerate un singur acționar și își exercită drepturile prin reprezentant.

(8) Tipurile acțiunilor, regimul juridic și modul lor de circulație sînt reglementate de lege.

Articolul 162. Dobîndirea de acțiuni proprii

(acțiunile de tezaur)

(1) Acțiunea de tezaur este acțiunea dobîndită de societatea pe acțiuni emitentă de la acționarul său.

(2) Societatea pe acțiuni nu poate dobîndi acțiuni proprii, nici direct, nici prin persoane care acționează în nume propriu, dar pe seama acestei societăți, cu excepția cazurilor prevăzute de lege și, cu respectarea dispozițiilor prezentului articol.

[Art.162 al.(2) modificat prin LP250-XVI din 22.11.07, MO37-39/22.02.08 art.102]

(3) Valoarea acțiunilor proprii dobîndite de societatea pe acțiuni nu poate depăși 10% din capitalul social subscris.

[Art.162 al.(3) modificat prin LP250-XVI din 22.11.07, MO37-39/22.02.08 art.102]

(4) Se pot dobîndi numai acțiuni achitate integral și numai în cazul în care capitalul social subscris este vărsat integral.

[Art.162 al.(4) modificat prin LP250-XVI din 22.11.07, MO37-39/22.02.08 art.102]

(5) Acțiunea proprie poate fi dobîndită de societatea pe acțiuni doar din contul activelor nete care depășesc mărimea capitalului social și a altor fonduri pe care societatea este obligată să le constituie și

din care nu se permite să se plătească drepturile acționarilor.

[Art.162 al.(5) modificat prin LP250-XVI din 22.11.07, MO37-39/22.02.08 art.102]

(6) Acțiunile proprii dobândite cu încălcarea dispozițiilor alin.(2)–(5) vor fi înstrăinate în cel mult un an de la data subscrierii lor. Acțiunile care nu au fost înstrăinate în acest termen vor fi anulate, societatea fiind obligată să reducă corespunzător capitalul social.

[Art.162 al.(6) exclus prin LP250-XVI din 22.11.07, MO37-39/22.02.08 art.102]

(7) Restricțiile prevăzute la alin.(2) - (5) nu se aplică atunci când dobândirea de către societate a unui număr determinat de acțiuni proprii, eliberate integral, se face în una din următoarele situații:

a) cu scopul de a reduce capitalul social, prin anularea unui număr de acțiuni proprii de o valoare corespunzătoare reducerii;

b) pentru cedarea către personalul și acționarii societății a unui număr de acțiuni proprii, în limitele și în condițiile aprobate de adunarea generală a acționarilor;

c) prin efectul succesiunii universale sau al fuziunii ori al unei hotărâri judecătorești pronunțate într-o procedură de urmărire silită împotriva unui debitor al societății;

d) cu titlu gratuit;

e) în scopul regularizării cursului acțiunilor proprii pe piața bursieră, în cazul în care acesta scade mai jos decât valoarea de piață a acțiunilor, numai cu avizul Comisiei Naționale a Pieței Financiare.

[Art.162 al.(7), lit.e) modificată prin LP130-XVI din 07.06.07, MO94-97/06.07.07 art.418]

f) pentru răscumpărarea acțiunilor la cererea acționarilor, în cazurile prevăzute de lege.

[Art.162 al.(7) modificat prin LP250-XVI din 22.11.07, MO37-39/22.02.08 art.102]

(8) Acțiunea de tezaur nu dă societății dreptul la vot în cadrul adunării generale a acționarilor, dreptul la dividend și nici dreptul la o parte din patrimoniu în cazul lichidării societății.

Articolul 163. Obligațiunile

(1) Societatea pe acțiuni poate emite obligațiuni nominative.

[Art.163 al.(1) în redacția LP250-XVI din 22.11.07, MO37-39/22.02.08 art.102]

(2) Valoarea nominală a tuturor obligațiunilor plasate de societate nu trebuie să depășească mărimea capitalului social.

(3) Obligațiunea acordă deținătorului său dreptul la dobânda promisă de emitent, iar la sfârșitul perioadei pentru care este emisă și dreptul la valoarea nominală a acesteia. Obligațiunile pot fi convertite în acțiuni.

(4) Obligațiunea nu poate fi emisă pentru o perioadă mai mică de un an.

(5) Obligațiunile se emit numai prin ofertă publică și se achită numai cu mijloace bănești. Achitarea în rate a obligațiunii nu se admite.

[Art.163 al.(5) modificat prin LP33 din 06.05.12, MO99-102/25.05.12 art.330]

(6) Obligațiunile nu pot fi plasate în scopul constituirii, întregirii sau majorării capitalului social.

(7) Tipul obligațiunilor, regimul juridic și modul lor de circulație sînt reglementate de lege.

Articolul 164. Registrul acționarilor și registrul deținătorilor de obligațiuni

(1) Societatea emitentă de acțiuni și obligațiuni nominative ține registrul deținătorilor de acțiuni și registrul deținătorilor de obligațiuni.

(2) Dacă societatea are mai mult de 50 deținători de acțiuni sau obligațiuni, registrele sînt ținute de un registrator independent.

(3) Registrul acționarilor și registrul deținătorilor de obligațiuni trebuie să conțină:

a) denumirea, sediul și numărul de înregistrare al societății emitente, numărul de înregistrare al fiecărei emisiuni acordat de Comisia Națională a Pieței Financiare;

[Art.164 al.(3), lit.a) modificată prin LP130-XVI din 07.06.07, MO94-97/06.07.07 art.418]

b) numele, alte date din actul de identitate, domiciliul acționarului sau al deținătorului de obligațiuni persoană fizică; denumirea, numărul de înregistrare și sediul acționarului sau deținătorului de obligațiuni persoană juridică ori deținătorului nominal de acțiuni sau obligațiuni;

c) numărul de acțiuni sau obligațiuni, tipul, clasa și valoarea nominală a acțiunilor sau obligațiunilor deținute de fiecare acționar sau deținător de obligațiuni;

d) data la care fiecare acționar sau deținător de obligațiuni a dobândit sau a înstrăinat acțiuni sau obligațiuni.

[Art.164 al.(3) modificat prin LP250-XVI din 22.11.07, MO37-39/22.02.08 art.102]

(4) Registrul trebuie să aibă o rubrică specială în care se menționează sechestrul, gajul sau o altă grevare a acțiunilor sau obligațiunilor fiecărui acționar sau deținător de obligațiuni.

Articolul 165. Certificatul de acțiuni sau obligațiuni

(1) Societatea pe acțiuni este obligată să elibereze certificate de acțiuni sau de obligațiuni deținătorilor de acțiuni sau de obligațiuni materializate.

(2) Certificatul confirmă că persoana căreia îi este eliberat deține un anumit număr de acțiuni sau de obligațiuni ale societății emitente.

[Art.165 modificat prin LP250-XVI din 22.11.07, MO37-39/22.02.08 art.102]

Articolul 166. Dreptul de înstrăinare a acțiunii și obligația de răscumpărare

(1) Acționarul este în drept să înstrăineze liber, în condițiile legii, acțiunile deținute.

(2) Societatea este obligată să răscumpere acțiunile plasate de ea în cazul:

- a) împlinirii termenului de răscumpărare stabilit la emiterea acțiunilor;
- b) introducerii în actul de constituire a unor clauze care limitează drepturile acționarului;
- c) încheierii unor tranzacții de proporții în modul stabilit de lege;

[Art.166 al.(2), lit.c) în redacția LP250-XVI din 22.11.07, MO37-39/22.02.08 art.102]

d) reorganizării societății dacă răscumpărarea acțiunilor se impune.

e) altor situații prevăzute de lege.

[Art.166 al.(2), lit.e) introdusă prin LP250-XVI din 22.11.07, MO37-39/22.02.08 art.102]

(3) Acționarul are dreptul să ceară răscumpărarea acțiunilor în cazurile stabilite de lege.

[Art.166 al.(3) în redacția LP250-XVI din 22.11.07, MO37-39/22.02.08 art.102]

(4) Acționarul nu are dreptul să ceară răscumpărarea acțiunilor în cazul când s-a adoptat o hotărâre de dizolvare a societății.

[Art.166 al.(4) în redacția LP250-XVI din 22.11.07, MO37-39/22.02.08 art.102]

(5) Hotărârea de răscumpărare a acțiunilor se adoptă de către adunarea generală a acționarilor dacă actul de constituire nu atribuie această funcție consiliului societății.

(6) Acțiunile se răscumpără la prețul de piață dacă legea nu prevede altfel.

[Art.166 al.(6) modificat prin LP250-XVI din 22.11.07, MO37-39/22.02.08 art.102]

Articolul 167. Drepturile suplimentare ale acționarilor care dețin 5% din acțiuni

Acționarii care dețin 5% și mai mult din acțiunile cu drept de vot au dreptul:

- a) să facă propuneri pentru ordinea de zi a adunării generale a acționarilor;
- b) să propună candidați în consiliul societății și pentru funcția de cenzor;
- c) să ceară convocarea ședinței extraordinare a consiliului societății;
- d) să exercite alte drepturi prevăzute de lege.

[Art.167 lit.d) în redacția LP250-XVI din 22.11.07, MO37-39/22.02.08 art.102]

Articolul 168. Drepturile suplimentare ale acționarilor care dețin 10% din acțiuni

Acționarii care dețin 10% și mai mult din acțiunile cu drept de vot au dreptul:

- a) să ceară efectuarea unor controale extraordinare asupra societății;
- b) să ceară determinarea costului plasării acțiunilor din emisiunea suplimentară dacă cererea este bazată pe concluzia unui auditor;
- c) să ceară, în numele societății, repararea prejudiciului cauzat acesteia de membrii organelor ei.

Articolul 169. Conducerea, administrarea și reprezentarea

societății pe acțiuni

Normele cu privire la conducere, administrare și reprezentare a societății pe acțiuni sînt stabilite prin lege și actul de constituire.

Articolul 170. Asigurarea accesului acționarilor la informațiile societății pe acțiuni

(1) Societatea pe acțiuni este obligată să publice, cu cel puțin 10 zile înainte de ținerea adunării generale anuale a acționarilor, în publicațiile sale bilanțul contabil anual, bilanțul profitului și pierderilor, valoarea contabilă a acțiunilor și a obligațiunilor, alte date, conform legii.

(2) Societatea pe acțiuni este obligată să pună la dispoziția acționarilor, în condițiile legii și ale actului de constituire, informații despre conducerea, administrarea și reprezentarea societății, despre situația financiară și altele, inclusiv actul de constituire, certificatul de înregistrare a societății și a acțiunilor, regulamentele societății, procesele-verbale ale adunărilor generale, ale consiliului, lista membrilor consiliului, a administratorilor, contractele cu registratorul, cu auditorul, dările de seamă contabile și fiscale, rapoartele cenzorului.

(3) La cererea acționarilor, societatea este obligată să elibereze, pe cheltuiala solicitanților, copii și extrase de pe documentele indicate la alin.(2).

S e c ți u n e a a 3-a
COOPERATIVELE

Articolul 171. Dispoziții generale cu privire la cooperative

(1) Cooperativă este asociația benevolă de persoane fizice și juridice, organizată pe principii corporative în scopul favorizării și garantării, prin acțiunile comune ale membrilor săi, a intereselor lor economice și a altor interese legale.

(2) Cooperativa nu poate avea mai puțin de 5 membri. Calitatea de membru de cooperativă o poate avea persoana fizică de la vârsta de 16 ani și persoana juridică.

(3) Membrul cooperativei suportă riscul ce rezultă din activitatea acesteia în limita participațiunii deținute în patrimoniul ei, inclusiv partea nevărsată.

(4) Denumirea cooperativei trebuie să conțină cuvîntul “cooperativă” și să indice în limba de stat scopul principal al activității sale.

(5) Particularitățile și statutul juridic al diferitelor tipuri de cooperative, precum și drepturile și obligațiile membrilor lor se stabilesc de prezentul cod și de alte legi.

Articolul 172. Statutul cooperativei

(1) În statutul cooperativei trebuie să se indice:

- a) denumirea;
- b) obiectul de activitate și scopul;
- c) sediul;
- d) aporturile membrilor în capitalul social, modul și termenul de vărsare a acestora;
- e) prestația în bani sau în alte bunuri la care pot fi obligați membrii, precum și natura și valoarea acestor prestații;
- f) structura, atribuțiile, modul de constituire și de funcționare a organelor de conducere ale cooperativei;
- g) modul de reprezentare;
- h) regulile de convocare a adunării generale a membrilor;
- i) filialele și reprezentanțele societății;
- j) alte date stabilite de lege.

(2) Nu sînt valabile, decît în cazul includerii în statut, dispozițiile cu privire la:

- a) aporturile în natură, obiectul acestora și prețul pentru care sînt acceptate, precum și membrul care le face;
- b) răspunderea individuală a membrilor;
- c) derogările de la lege privind intrarea în cooperativă, retragerea și excluderea membrului;
- d) întinderea și restricțiile dreptului de vot al membrului;

e) calculul și destinația excedentului activ al exercițiului financiar și în cazul lichidării;

f) cota în a cărei limită unii membri pot participa la capitalul social.

(3) Statutul poate prevedea și alte clauze ce nu contravin legii.

(4) Statutul se întocmește în limba de stat și se semnează de către toți membrii fondatori.

Articolul 173. Înregistrarea cooperativei

Înregistrarea de stat a cooperativei se efectuează în modul stabilit pentru societățile comerciale.

Articolul 174. Capitalul social al cooperativei

(1) Cooperativa are un capital social variabil. El reprezintă suma tuturor participațiunilor membrilor cooperativei în conformitate cu statutul ei.

(2) Pînă la înregistrarea cooperativei, membrul este obligat să depună integral participațiunea sa dacă legea sau statutul cooperativei nu prevede altfel.

(3) Membrii cooperativei sînt obligați ca, în termen de 2 luni după aprobarea bilanțului contabil anual, să recupereze, prin contribuții suplimentare, pierderile cooperativei. În cazul neîndeplinirii acestei obligații, cooperativa poate fi desființată prin hotărîre judecătorească, la cererea creditorilor. Membrii cooperativei poartă răspundere subsidiară solidară pentru obligațiile ei în limitele părții netransmise a contribuției suplimentare a fiecărui membru.

(4) Patrimoniul rămas după lichidarea cooperativei se repartizează între membrii acesteia în conformitate cu statutul ei.

Articolul 175. Conducerea cooperativei

(1) Organul suprem de conducere al cooperativei este adunarea generală a membrilor ei. În cooperativa cu peste 50 de membri poate fi creat un consiliu de observatori, care va exercita controlul asupra activității organelor ei executive. Membrii consiliului de observatori nu au dreptul să activeze în numele cooperativei.

(2) Organele executive ale cooperativei – consiliul de administrație și președintele cooperativei – exercită administrarea curentă și se subordonează consiliului de observatori și adunării generale.

(3) Președinte al cooperativei, membri ai consiliului de observatori și ai consiliului de administrație pot fi doar membrii cooperativei. Aceeași persoană nu poate fi concomitent membru al consiliului de observatori și al consiliului de administrație sau președinte al cooperativei.

(4) Competența organelor de conducere ale cooperativei și modul de emiteră a deciziilor se stabilesc de lege și de statutul cooperativei.

(5) De competența exclusivă a adunării generale sînt:

a) modificarea statutului;

b) formarea consiliului de observatori și ridicarea împuternicirilor membrilor lui, atribuirea și ridicarea împuternicirilor organelor executive ale cooperativei, dacă acest drept nu este atribuit prin statut consiliului de observatori;

c) aprobarea dărilor de seamă anuale și a bilanțului contabil anual, repartizarea pierderilor;

d) deciderea asupra reorganizării și lichidării cooperativei.

(6) Prin legislația cu privire la cooperative și prin statutul cooperativei, competenței exclusive a adunării generale pot fi atribuite și alte chestiuni. Problemele a căror soluționare intră în competența exclusivă a adunării generale sau a consiliului de observatori nu pot fi date în competența organelor executive ale cooperativei.

(7) Membrul cooperativei are dreptul la un singur vot în adunarea generală.

Articolul 176. Dobîndirea calității de membru

(1) Cooperativa poate primi oricînd noi membri.

(2) Statutul cooperativei poate stabili unele condiții particulare la admiterea a noi membri.

Articolul 177. Încetarea calității de membru al cooperativei

și restituirea participațiunii

(1) Calitatea de membru al cooperativei încetează prin retragere, excludere, deces sau lichidare.

(2) Membrul are dreptul să se retragă din cooperativă pînă la adoptarea deciziei de dizolvare.

(3) Membrului care se retrage din cooperativă i se compensează valoarea participațiunii sau i se transmite patrimoniul corespunzător participațiunii sale. Calculele se efectuează conform bilanțului de la data retragerii, iar dacă retragerea are loc pe parcursul exercițiului financiar, restituirea se face conform ultimului bilanț.

(4) Membrul cooperativei poate, dacă statutul nu prevede altfel, să înstrăineze oricând participațiunea sa către un alt membru sau un terț care urmează să devină membru, retrăgându-se astfel din cooperativă fără a cere partea sa din patrimoniul.

(5) Membrul cooperativei poate fi exclus prin hotărâre a adunării generale în cazul neexecutării sau al executării neconforme a obligațiilor atribuite prin statutul cooperativei, precum și în alte cazuri prevăzute de lege sau de statutul cooperativei. Membrul exclus din cooperativă are dreptul la restituirea participațiunii în conformitate cu alin.(3).

(6) Participațiunea se transmite prin succesiune dacă statutul cooperativei nu prevede altfel. În cazul în care nu pot deveni membri ai cooperativei, succesorilor li se achită valoarea participațiunii.

(7) Urmărirea participațiunii pentru datorii personale se permite doar în cazul insuficienței unui alt patrimoniul al membrului cooperativei pentru achitarea lor în modul prevăzut de lege sau de statutul cooperativei.

Articolul 178. Reorganizarea și lichidarea cooperativei

Cooperativa se reorganizează și lichidează în modul stabilit pentru societatea comercială.

S e c ți u n e a a 4-a

ÎNTEPRINDERILE DE STAT ȘI ÎNTEPRINDERILE MUNICIPALE

Articolul 179. Întreprinderile de stat și întreprinderile municipale

(1) Întreprinderile de stat se fondează și se dotează de către Guvern sau de alte organe abilitate prin lege.

(2) Întreprinderile municipale se fondează și se dotează de către autoritățile administrației publice locale.

(3) Întreprinderile de stat și întreprinderile municipale sînt persoane juridice și răspund pentru obligații cu tot patrimoniul lor.

(4) Statul și unitățile administrativ-teritoriale nu poartă răspundere pentru obligațiile întreprinderilor de stat și ale întreprinderilor municipale. Aceste întreprinderi nu poartă răspundere pentru obligațiile statului și ale unităților administrativ-teritoriale.

(5) Particularitățile fondării, funcționării și încetării activității întreprinderilor de stat și întreprinderilor municipale se reglementează de prezentul cod, de legislația cu privire la întreprinderile de stat și la întreprinderile municipale, cu privire la administrația publică locală, de alte acte normative, precum și de statutele-model ale acestor întreprinderi.

S e c ți u n e a a 5-a

ORGANIZAȚIILE NECOMERCIALE

Articolul 180. Dispoziții generale cu privire la organizațiile necomerciale

(1) Organizație necomercială este persoana juridică al cărei scop este altul decît obținerea de venit.

(2) Organizații necomerciale sînt:

- a) asociația;
- b) fundația;
- c) instituția.

Articolul 181. Asociația

(1) Asociație este organizația necomercială constituită benevol de persoane fizice și juridice asociate, în modul prevăzut de lege, prin comunitate de interese, care nu contravin ordinii publice și bunelor moravuri, pentru satisfacerea unor necesități nemateriale.

(2) Asociația poate avea forma de asociație obștească, asociație religioasă, partid sau de altă organizație social-politică, de sindicat, uniune de persoane juridice, de patronat, alte forme în condițiile legii.

(3) În asociație, calitatea de membru se consemnează.

(4) Patrimoniul transmis asociației de către fondatori (asociați) este proprietatea ei. Asociația utilizează acest patrimoniu în scopurile stabilite în statut.

(5) Membrii nu-și păstrează drepturile asupra patrimoniului transmis asociației în proprietate, nici asupra cotizațiilor de membru. Ei nu răspund pentru obligațiile asociației, iar aceasta nu răspunde pentru obligațiile membrilor săi.

(6) Particularitățile constituirii, ale activității, statutul juridic al diferitelor tipuri de asociații se stabilesc prin lege.

Articolul 182. Fundația

(1) Fundație este organizația necomercială, fără membri, înființată de una sau mai multe persoane fizice și juridice, dotată cu patrimoniu distinct și separat de cel al fondatorilor, destinat atingerii scopurilor necomerciale prevăzute în actul de constituire.

(2) Fundația poate fi constituită și prin testament.

Articolul 183. Instituția

(1) Instituție este organizația necomercială constituită de fondator (fondatori) pentru exercitarea unor funcții de administrare, sociale, culturale, de învățământ și altor funcții cu caracter necomercial, finanțată parțial sau integral de acesta (aceștia).

(2) Patrimoniul se consideră transmis de fondator instituției cu drept de proprietate dacă actul de constituire nu prevede altfel.

(3) Pot avea calitate de fondator persoanele fizice și cele juridice, inclusiv persoanele juridice de drept public.

(4) Fondatorul răspunde pentru obligațiile instituției în măsura în care patrimoniul acesteia nu este suficient pentru stingerea lor.

(5) Instituția poate fi publică sau privată.

Articolul 184. Instituția publică

(1) Instituția publică se constituie în baza unui act emis de autoritatea publică și este finanțată, integral sau parțial, de la bugetul acesteia din urmă.

(2) Instituția publică nu are dreptul să instituie alte persoane juridice, cu excepția uniunilor de persoane juridice și a instituțiilor create de către instituțiile de învățământ superior de stat cu autonomie universitară cu acordul fondatorului.

[Art.184 al.(2) în redacția LP155 din 28.06.13, MO173-176/09.08.13 art.582]

Articolul 185. Instituția privată

(1) Instituția privată se constituie în baza hotărârii persoanei fizice sau juridice de drept privat, care o dotează potrivit scopului preconizat.

(2) Hotărârea de constituire a instituției private se autentifică notarial.

Articolul 186. Statutul organizației necomerciale

(1) Organizația necomercială acționează în bază de statut dacă legea nu prevede altfel.

(2) Statutul trebuie să fie semnat de toți fondatorii dacă legea nu prevede altfel.

(3) În statutul organizației necomerciale trebuie să se indice:

a) denumirea;

b) scopul și obiectul de activitate;

c) sediul;

d) numele, domiciliul, data nașterii, cetățenia și alte date din actele de identitate ale fondatorilor;

e) condițiile și modul de admitere în organizația necomercială, modul de retragere și de excludere a membrilor (pentru asociații);

f) modul de formare a patrimoniului, contribuțiile fondatorilor și cotizațiile periodice ale membrilor;

- g) modul de desemnare și de revocare a membrilor organelor;
 - h) modul de constituire și de lichidare a filialelor;
 - i) modul și condițiile de reorganizare;
 - j) modul de lichidare a organizației;
 - k) alte date stabilite de lege pentru tipul respectiv de organizație necomercială.
- (4) Statutul poate prevedea și alte clauze care nu contravin legii.

Articolul 187. Genurile de activitate ale organizațiilor necomerciale

(1) Organizațiile necomerciale sînt în drept să desfășoare orice gen de activitate neinterzis de lege, care țin de realizarea scopurilor prevăzute de statut.

(2) Activitatea care, conform legii, este supusă licențierii va fi practică de organizațiile necomerciale doar după obținerea licenței.

Articolul 188. Activitatea economică a organizației necomerciale

(1) Organizația necomercială este în drept să desfășoare activitatea economică ce rezultă nemijlocit din scopul prevăzut în statut.

(2) Pentru practicarea activității economice care nu rezultă nemijlocit din scopul prevăzut în statut, organizațiile necomerciale pot fonda societăți comerciale și cooperative.

(3) Dreptul unor anumite categorii de organizații necomerciale de a fonda societăți comerciale și cooperative poate fi limitat prin lege.

Articolul 189. Conducerea, administrarea și reprezentarea organizației necomerciale

Normele de conducere, administrare și reprezentare a organizației necomerciale sînt stabilite prin lege și statutul ei.

Articolul 190. Conflictul de interese

(1) Organizația necomercială trebuie să evite, în activitatea sa, conflictele de interese, iar în cazul apariției, le va soluționa în conformitate cu art.191.

(2) Se consideră că există conflict de interese în cazul încheierii unui act juridic referitor la patrimoniul organizației necomerciale între aceasta și persoana interesată.

(3) În sensul prezentului articol, sînt considerați persoane interesate: conducătorul organizației, membrii organelor ei de conducere și control, angajații, precum și orice altă persoană care, datorită relațiilor specifice cu organizația necomercială, poate condiționa luarea de decizii privind încheierea de acte juridice în numele organizației cu sine sau cu persoane cu care se află în raporturi de rudenie de pînă la gradul trei inclusiv, în relații de muncă, sau cu persoane al căror creditor este.

Articolul 191. Soluționarea conflictului de interese

(1) Actele juridice cu conflict de interese trebuie să fie aprobate în prealabil de organul suprem al organizației necomerciale dacă prin statut nu s-a stabilit competența unui alt organ colegial.

(2) Persoana interesată este obligată să repare prejudiciul adus organizației necomerciale prin încheierea unui act juridic cu conflict de interese dacă acesta nu a fost aprobat de organul competent.

(3) Pe lîngă reparația prejudiciului, persoana interesată trebuie să restituie organizației necomerciale tot venitul obținut ca urmare a încheierii actului juridic cu conflict de interese. Dacă prejudiciul a fost cauzat prin acțiunea mai multor persoane interesate, ele vor purta răspundere solidară față de organizația necomercială.

Capitolul III

PARTICIPAREA REPUBLICII MOLDOVA ȘI A UNITĂȚILOR ADMINISTRATIV- TERITORIALE LA RAPORTURILE REGLEMENTATE DE LEGISLAȚIA CIVILĂ

Articolul 192. Republica Moldova și unitățile ei administrativ-teritoriale ca subiecte de drept civil

(1) Republica Moldova și unitățile ei administrativ-teritoriale participă la raporturile reglementate de legislația civilă pe principiul egalității participanților la aceste raporturi – persoane fizice și juridice.

(2) Subiectelor menționate la alin.(1) se aplică normele care reglementează participarea persoanelor juridice la raporturile reglementate de legislația civilă dacă din lege sau din specificul acestor subiecte nu reiese altfel.

Articolul 193. Modalitatea de participare a Republicii
Moldova și a unităților ei administrativ-
teritoriale la raporturile reglementate de
legislația civilă

(1) Autoritățile administrației publice centrale pot să dobândească și să exercite drepturi și obligații patrimoniale și personale nepatrimoniale în numele Republicii Moldova, precum și să o reprezinte în instanță de judecată, în limitele competenței.

(2) Autoritățile administrației publice locale pot să dobândească și să exercite drepturi și obligații patrimoniale și personale nepatrimoniale în numele unităților administrativ-teritoriale în limitele competenței.

(3) În cazul și în modul prevăzut de lege, de decretele Președintelui Republicii Moldova, de hotărârile și ordonanțele Guvernului și de actele autorităților administrației publice locale, în numele lor pot acționa, prin autorizare specială, persoane fizice și juridice. Regulile mandatului se aplică în măsura în care nu contravin esenței raportului juridic sau nu este stipulat expres altfel.

Articolul 194. Răspunderea civilă a Republicii Moldova și a
unităților ei administrativ-teritoriale

(1) Republica Moldova și unitățile ei administrativ-teritoriale răspund pentru obligații cu toate bunurile ce le aparțin cu drept de proprietate privată.

(2) Republica Moldova nu poartă răspundere pentru obligațiile unităților administrativ-teritoriale.

(3) Unitățile administrativ-teritoriale nu poartă răspundere pentru obligațiile Republicii Moldova.

(4) Dispozițiile alin.(2) și (3) nu se răsfrâng asupra cazurilor în care Republica Moldova a acordat garanții pentru obligațiile unităților administrativ-teritoriale sau acestea au acordat garanții pentru obligațiile Republicii Moldova.

(5) Particularitățile răspunderii civile a Republicii Moldova și a unităților administrativ-teritoriale în raporturi cu persoane fizice și juridice străine sau cu alte state sînt stabilite prin lege.

T i t l u l I I I

ACTUL JURIDIC ȘI REPREZENTAREA

Capitolul I

**DISPOZIȚII GENERALE CU PRIVIRE
LA ACTUL JURIDIC**

Articolul 195. Noțiunea actului juridic

Act juridic civil este manifestarea de către persoane fizice și juridice a voinței îndreptate spre nașterea, modificarea sau stingerea drepturilor și obligațiilor civile.

Articolul 196. Actul juridic unilateral, bilateral și multilateral

(1) Actul juridic unilateral este manifestarea de voință a unei singure părți. Actul juridic unilateral poate da naștere la obligații pentru terți numai în cazurile prevăzute de lege.

(2) Actului juridic unilateral se aplică în modul corespunzător dispozițiile privind obligațiile și contractele dacă aceasta nu contravine legii sau caracterului unilateral al actului juridic.

(3) Actul juridic bilateral este manifestarea de voință concordantă a două părți.

(4) Actul juridic multilateral este manifestarea de voință a trei sau a mai multe părți.

Articolul 197. Actul juridic cu titlu gratuit și actul juridic
cu titlu oneros

(1) Act juridic cu titlu gratuit este actul prin care se procură unei părți un folos patrimonial fără a se urmări obținerea în schimb a unui alt folos patrimonial.

(2) Act juridic cu titlu oneros este actul prin care se procură unei părți un folos patrimonial pentru obținerea în schimb a unui alt folos patrimonial.

Articolul 198. Actele juridice de conservare, de administrare
și de dispoziție

(1) Act juridic de conservare este actul prin care se urmărește preîntâmpinarea pierderii unui drept subiectiv civil.

(2) Act juridic de administrare este actul prin care se urmărește o obișnuită punere în valoare a unui bun sau patrimoniu.

(3) Act juridic de dispoziție este actul care are ca rezultat ieșirea din patrimoniu a unui drept sau grevarea cu sarcini reale a unui bun.

Capitolul II

CONDIȚIILE DE VALABILITATE ALE ACTULUI JURIDIC

Articolul 199. Consimțământul

(1) Consimțământ este manifestarea, exteriorizată, de voință a persoanei de a încheia un act juridic.

(2) Consimțământul este valabil dacă provine de la o persoană cu discernământ, este exprimat cu intenția de a produce efecte juridice și nu este viciat.

Articolul 200. Momentul de producere a efectelor
consimțământului

(1) Manifestarea de voință care trebuie recepționată de cealaltă parte produce efecte în momentul în care parvine acesteia, indiferent de faptul dacă a luat sau nu cunoștință de conținutul ei.

(2) Manifestarea de voință nu produce efecte în cazul în care celeilalte părți i-a parvenit anterior sau îi parvine în același timp o declarație de retractare.

(3) Valabilitatea manifestării de voință nu este afectată de decesul persoanei care și-a exprimat voința, sau de lipsirea ei de capacitate de exercițiu, dacă aceste evenimente au avut loc după exprimarea voinței.

Articolul 201. Imposibilitatea determinării esenței
consimțământului

Actul juridic se consideră neîncheiat în cazul în care esența consimțământului nu poate fi determinată cu certitudine nici din exprimarea exteriorizată și nici din alte circumstanțe ale încheierii sale.

Articolul 202. Acordul terțului la încheierea și executarea
actului juridic

(1) Dacă efectul unui act juridic care trebuie îndeplinit față de altcineva depinde de acordul unui terț, acordul sau dezacordul poate fi exprimat atât față de o parte, cât și de cealaltă.

(2) Acordul nu necesită formele stabilite pentru actul juridic.

Articolul 203. Acordul prealabil pentru încheierea actului
juridic

Acordul prealabil este revocabil pînă la încheierea actului juridic în măsura în care nu reiese altfel din raportul juridic în a cărui bază a fost dat acordul prealabil. Revocarea poate fi exprimată atât față de o parte, cât și de cealaltă.

Articolul 204. Acordul ulterior pentru încheierea actului
juridic

(1) Acordul ulterior (confirmarea), în lipsa unor dispoziții contrare, are efect retroactiv din momentul încheierii actului juridic.

(2) Prin retroactivitate nu se desființează actele de dispoziție pe care cel care a dat confirmarea le-a făcut anterior confirmării sau care au avut loc în cursul executării silite, al îndeplinirii măsurii sechestrului ori au fost luate de administratorul insolabilității.

Articolul 205. Efectele actului de dispoziție al celui
neîndreptățit

(1) Un act de dispoziție încheiat cu privire la un lucru de o persoană neîndreptățită produce efecte dacă este încheiat cu încuviințarea celui îndreptățit.

(2) Actul de dispoziție al celui neîndreptățit produce efecte dacă cel îndreptățit îl confirmă sau dacă cel care încheie actul dobândește ulterior bunul sau îl moștenește de la cel îndreptățit și răspunde nelimitat pentru obligațiile succesoriale. În cazul dobândirii sau moștenirii, dacă au fost încheiate succesiv mai multe acte de dispoziție incompatibile între ele, produce efecte doar actul care a fost încheiat primul.

Articolul 206. Obiectul actului juridic

(1) Obiect al actului juridic este obligația persoanei care a încheiat actul juridic.

(2) Obiectul actului juridic trebuie să fie licit, să se afle în circuit civil și să fie determinat sau determinabil cel puțin în specia sa.

(3) Pot constitui obiect al actului juridic și bunurile viitoare.

Articolul 207. Cauza actului juridic

(1) Actul juridic civil încheiat fără cauză ori fondat pe o cauză falsă sau ilicită nu poate avea nici un efect.

(2) Cauza actului juridic se prezumă pînă la proba contrară.

(3) Este ilicită cauza care contravine legii, ordinii publice sau bunelor moravuri.

Articolul 208. Forma actului juridic

(1) Actul juridic poate fi încheiat verbal, în scris sau în formă autentică.

(2) Forma este o condiție de valabilitate a actului juridic numai în cazurile expres prevăzute de lege.

(3) Actul juridic care poate fi încheiat verbal se consideră încheiat și în cazul în care comportamentul persoanei arată vădit voința de a-l încheia.

(4) Tăcerea se consideră exprimare a voinței de a încheia actul juridic în cazurile prevăzute de lege sau de acordul părților.

(5) Orice modificare adusă unui act juridic trebuie să îmbrace forma stabilită pentru acel act.

(6) Promisiunea de a încheia un act juridic nu trebuie să îmbrace forma cerută pentru acel act.

Articolul 209. Forma verbală a actului juridic

(1) Actul juridic pentru care legea sau acordul părților nu stabilește formă scrisă sau autentică poate fi încheiat verbal.

(2) Actul juridic care se execută chiar la încheierea lui poate fi încheiat verbal. Excepție fac actele juridice pentru care se cere formă autentică sau actele juridice pentru care forma scrisă este cerută pentru valabilitate.

Articolul 210. Forma scrisă a actului juridic

(1) Trebuie să fie încheiate în scris actele juridice dintre persoanele juridice, dintre persoanele juridice și persoanele fizice și dintre persoanele fizice dacă valoarea obiectului actului juridic depășește 1000 de lei, iar în cazurile prevăzute de lege, indiferent de valoarea obiectului.

(2) În cazul în care, conform legii sau învoielii între părți, actul juridic trebuie încheiat în scris, el poate fi încheiat atît prin întocmirea unui singur înscris, semnat de părți, cît și printr-un schimb de scrisori, telegrame, telefonograme, altele asemenea, semnate de partea care le-a expedit.

(3) Utilizarea mijloacelor tehnice la semnarea actului juridic este permisă în cazul și în modul stabilit de lege ori prin acordul părților.

(4) Dacă, din cauza unei deficiențe fizice, boli sau din alte cauze, persoana nu poate semna cu propria mînă actul juridic, atunci, în baza împuternicirii date de ea, actul juridic poate fi semnat de o altă persoană. Semnătura terțului trebuie să fie certificată de notar sau de o altă persoană împuternicită prin lege, arătîndu-se cauza în a cărei virtute cel care a încheiat actul juridic nu a putut semna cu propria mînă.

Articolul 211. Efectele nerespectării formei scrise a actului juridic

(1) Nerespectarea formei scrise a actului juridic face să decadă părțile din dreptul de a cere, în caz

de litigiu, proba cu martori pentru dovedirea actului juridic.

(2) Nerespectarea formei scrise a actului juridic atrage nulitatea lui numai în cazul în care acest efect este expres prevăzut de lege sau prin acordul părților.

Articolul 212. Forma autentică a actului juridic

Forma autentică a actului juridic este obligatorie:

a) dacă actul juridic are ca obiect înstrăinarea bunurilor imobile, cu excepția cazurilor prevăzute expres de lege;

b) în cazurile prevăzute prin acordul părților, chiar dacă legea nu cere formă autentică;

c) în alte cazuri stabilite de lege.

[Art.212 în redacția LP116 din 23.05.13, MO146-151/12.07.13 art.456]

Articolul 213. Efectele nerespectării formei autentice

(1) Nerespectarea formei autentice atrage nulitatea actului juridic.

(2) Dacă una dintre părți a executat total sau parțial actul juridic pentru care se cere formă autentică, iar cealaltă parte se eschivează de la autentificarea lui notarială, instanța de judecată are dreptul, la cererea părții care a executat total sau parțial actul juridic, să îl declare valabil dacă el nu conține elemente care contravin legii. În cazul acesta, nu se cere autentificarea notarială ulterioară a actului juridic.

(3) Partea care s-a eschivat neîntemeiat de la autentificarea notarială a actului juridic este obligată să repare celeilalte părți prejudiciul cauzat prin întârzierea autentificării.

Articolul 214. Înregistrarea actului juridic

(1) Actul juridic ce are ca obiect bunuri imobile urmează să fie înregistrat în modul stabilit prin lege.

(2) Poate fi stabilită prin lege condiția înregistrării unor alte acte juridice.

Articolul 215. Efectele eschivării de la înregistrarea actului juridic

(1) Dacă actul juridic ce urma să fie înregistrat este încheiat în forma cerută de lege, însă partea obligată se eschivează de la înregistrarea acestuia sau dacă a expirat termenul stabilit de lege pentru înregistrare, instanța de judecată, la cererea părții interesate, este în drept să dispună prin hotărâre înregistrarea actului juridic. În cazul acesta, actul juridic se înregistrează în baza hotărârii instanței de judecată.

(2) Partea care s-a eschivat neîntemeiat de la înregistrarea actului juridic este obligată să repare celeilalte părți prejudiciul cauzat prin întârzierea înregistrării actului juridic.

Capitolul III

NULITATEA ACTULUI JURIDIC

Articolul 216. Actele juridice nule și anulabile

(1) Actul juridic este nul în temeiurile prevăzute de prezentul cod (nulitate absolută).

(2) Actul juridic poate fi declarat nul, în temeiurile prevăzute de prezentul cod, de către instanța de judecată sau prin acordul părților (nulitate relativă).

Articolul 217. Nulitatea absolută a actului juridic

(1) Nulitatea absolută a actului juridic poate fi invocată de orice persoană care are un interes născut și actual. Instanța de judecată o invocă din oficiu.

(2) Nulitatea absolută nu poate fi înlăturată prin confirmarea de către părți a actului lovit de nulitate.

(3) Acțiunea în constatare a nulității absolute este imprescriptibilă.

Articolul 218. Nulitatea relativă a actului juridic

(1) Nulitatea relativă a actului juridic poate fi invocată doar de persoana în al cărei interes este stabilită sau de succesorii ei, de reprezentantul legal sau de creditorii chirografari ai părții ocrotite pe calea acțiunii oblice. Instanța de judecată nu poate să o invoce din oficiu.

(2) Nulitatea relativă poate fi acoperită prin voința expresă sau tacită a persoanei în al cărei interes este stabilită nulitatea. Voința de a confirma actul juridic lovit de nulitate trebuie să fie certă și evidentă.

(3) Pentru confirmarea actului juridic lovit de nulitate relativă, voința nu trebuie să fie exprimată în

forma cerută pentru încheierea actului juridic respectiv.

(4) Dacă fiecare parte poate invoca nulitatea actului juridic sau dacă mai multe persoane pot cere declararea nulității, confirmarea actului juridic de către o persoană nu le împiedică pe celelalte să invoce nulitatea.

Articolul 219. Efectele nulității actului juridic

(1) Actul juridic nul încetează cu efect retroactiv din momentul încheierii. Dacă din conținutul său rezultă că poate înceta numai pentru viitor, actul juridic nu va produce efecte pentru viitor.

(2) Fiecare parte trebuie să restituie tot ceea ce a primit în baza actului juridic nul, iar în cazul imposibilității de restituire, este obligată să plătească contravaloarea prestației.

(3) Partea și terții de bună-credință au dreptul la repararea prejudiciului cauzat prin actul juridic nul.

**Articolul 220. Nulitatea actului juridic ce contravine legii,
ordinii publice sau bunelor moravuri**

(1) Actul juridic sau clauza care contravin normelor imperative sînt nule dacă legea nu prevede altfel.

(2) Actul juridic sau clauza care contravin ordinii publice sau bunelor moravuri sînt nule.

(3) Nulitatea clauzei nu atrage nulitatea întregului act juridic dacă se poate presupune că acesta ar fi fost încheiat și în lipsa clauzei declarate nulă.

Articolul 221. Nulitatea actului juridic fictiv sau simulat

(1) Actul juridic încheiat fără intenția de a produce efecte juridice (actul juridic fictiv) este nul.

(2) Actul juridic încheiat cu intenția de a ascunde un alt act juridic (actul juridic simulat) este nul. Referitor la actul juridic avut în vedere de părți se aplică regulile respective.

(3) În cazul trecerii bunului dobîndit în baza unui act juridic fictiv la un terț de bună-credință, se consideră că trecerea a avut loc în baza unei temei juridice valabile.

**Articolul 222. Nulitatea actului juridic încheiat de o persoană
fără capacitate de exercițiu**

(1) Actul juridic încheiat de o persoană fără capacitate de exercițiu este nul.

(2) Persoana cu capacitate de exercițiu deplină este obligată să repare prejudiciul cauzat celeilalte părți prin încheierea actului juridic nul dacă se demonstrează că a știut sau trebuia să știe că cealaltă parte nu are capacitate de exercițiu.

**Articolul 223. Nulitatea actului juridic încheiat de un minor
în vîrstă de la 7 la 14 ani**

(1) Actele juridice încheiate de un minor în vîrstă de la 7 la 14 ani, cu excepția celor stipulate la art.22 alin.(2), sînt nule.

(2) Persoana cu capacitate de exercițiu deplină este obligată să repare prejudiciul cauzat minorului dacă nu demonstrează că nu a știut și nu trebuia să știe că cealaltă parte nu are capacitatea de exercițiu necesară încheierii actului juridic.

**Articolul 224. Nulitatea actului juridic încheiat de un minor
în vîrstă de la 14 la 18 ani sau de o persoană
limitată în capacitatea de exercițiu**

(1) Actul juridic încheiat de un minor în vîrstă de la 14 la 18 ani sau de o persoană limitată în capacitatea de exercițiu fără acordul părinților, adoptatorilor sau al curatorului, dacă acest acord este cerut de lege, poate fi declarat nul de instanța de judecată, la cererea părinților, adoptatorilor sau a curatorului.

(2) Persoana cu capacitate de exercițiu deplină este obligată să repare prejudiciul cauzat celeilalte părți dacă se demonstrează că a știut sau trebuia să știe că cealaltă parte nu are capacitatea de exercițiu necesară încheierii actului juridic.

**Articolul 225. Nulitatea actului juridic încheiat de o persoană
fără discernămint sau care nu își putea dirija
acțiunile**

Actul juridic încheiat de o persoană cu capacitate de exercițiu deplină într-un moment în care nu

putea să conștientizeze acțiunile sale ori să le dirijeze poate fi declarat nul de instanța de judecată.

Articolul 226. Nulitatea actului juridic încheiat cu încălcarea
limitei împuternicirilor

În cazul în care atribuțiile persoanei privind încheierea actului juridic sînt limitate prin contract, iar împuternicirile organului persoanei juridice – prin actul de constituire, în comparație cu cele stipulate prin mandat, lege sau cu cele deduse din circumstanțele în care se încheie actul juridic, acesta, încheiat fără respectarea limitelor impuse, poate fi declarat nul numai în cazul în care se demonstrează că cealaltă parte a știut sau trebuia să știe despre limitări.

Articolul 227. Nulitatea actului juridic afectat de eroare

(1) Actul juridic încheiat în baza unei erori considerabile poate fi declarat nul de instanța de judecată.

(2) Eroarea este considerabilă dacă la încheiere a existat o falsă reprezentare referitor la:

a) natura actului juridic;

b) calitățile substanțiale ale obiectului actului juridic;

c) părțile actului juridic (partenerul sau beneficiarul), în cazul în care identitatea acestora este motivul determinant al încheierii actului juridic.

(3) Eroarea asupra motivului este considerabilă doar în cazul în care motivul este inclus în obiectul actului juridic.

(4) Eroarea imputabilă celui al cărui consimțămînt este viciat nu poate servi temei pentru anularea actului juridic.

(5) Persoana în al cărei interes a fost declarată nulitatea este obligată să repare celeilalte părți prejudiciul cauzat, dar nu mai mult decît beneficiul pe care aceasta l-ar fi obținut dacă actul juridic nu ar fi fost declarat nul. Prejudiciul nu se repară în cazul în care se demonstrează că cel îndreptățit la despăgubire știa sau trebuia să știe despre eroare.

(6) Actul juridic încheiat sub influența erorii nu poate fi contestat dacă cealaltă parte este de acord să-l execute în conformitate cu dorința părții care intenționează să conteste actul.

Articolul 228. Nulitatea actului juridic încheiat prin dol

(1) Actul juridic a cărui încheiere a fost determinată de comportamentul dolosiv sau viclean al uneia din părți poate fi declarat nul de instanța de judecată chiar și în cazul în care autorul dolului estima că actul juridic este avantajos pentru cealaltă parte.

(2) Dacă una dintre părți trece sub tăcere anumite împrejurări la a căror dezvăluire cealaltă parte nu ar mai fi încheiat actul juridic, anularea actului juridic poate fi cerută numai în cazul în care, în baza principiului bunei-credințe, se putea aștepta ca cealaltă parte să dezvăluie aceste împrejurări.

(3) În cazul în care dolul este comis de un terț, actul juridic poate fi anulat numai dacă se demonstrează că cealaltă parte a știut sau trebuia să știe despre dol.

Articolul 229. Nulitatea actului juridic încheiat prin violență

(1) Actul juridic încheiat în urma constrîngerii prin violență fizică sau psihică poate fi declarat nul de instanța de judecată chiar și în cazurile cînd violența a fost exercitată de un terț.

(2) Violența este temei de anulare a actului juridic numai în cazul în care se demonstrează că este de natură să determine o persoană să creadă că ea, soțul, o rudă sau o altă persoană apropiată ori patrimoniul lor sînt expuși unui pericol iminent.

(3) În sensul prezentului articol, nu există violență atunci cînd autorul ei nu a utilizat vreun mijloc ilicit.

Articolul 230. Nulitatea actului juridic încheiat prin leziune

(1) Actul juridic pe care o persoană l-a încheiat din cauza unui concurs de împrejurări grele de care a profitat cealaltă parte, în condiții extrem de nefavorabile, poate fi declarat nul de instanța de judecată.

(2) Instanța de judecată poate menține actul juridic dacă pîrțul oferă o reducere a creanței sale sau o despăgubire pecuniară echitabilă.

Articolul 231. Nulitatea actului juridic încheiat în urma
înțelegerii dolosive dintre reprezentantul unei
părți și cealaltă parte

(1) Actul juridic încheiat în urma înțelegerii dolosive dintre reprezentantul unei părți și cealaltă parte poate fi declarat nul de instanța de judecată.

(2) Cererea de anulare, în cazul prevăzut la alin.(1), poate fi depusă în termen de un an de la data la care cel interesat a aflat sau trebuia să afle despre încheierea actului juridic.

Articolul 232. Nulitatea actului juridic încheiat cu încălcarea
interdicției de a dispune de un bun

Actul juridic prin care s-a dispus de un bun referitor la care, prin lege sau de instanța de judecată, sau de un alt organ abilitat, este instituită, în favoarea unor persoane, o interdicție cu privire la dispoziție poate fi declarat nul de instanța de judecată la cererea persoanelor în favoarea cărora este instituită interdicția.

Articolul 233. Termenul înaintării acțiunii privind anularea
actului juridic

(1) Persoana îndreptățită are dreptul să ceară anularea actului juridic pentru temeiurile stipulate la art.227, 228 și 230 în termen de 6 luni de la data când a aflat sau trebuia să afle despre temeiul anulării.

(2) În temeiul stipulat la art.229, cererea de anulare poate fi depusă în termen de 6 luni de la data când a încetat violența.

Capitolul IV

ACTELE JURIDICE ÎNCHEIATE

SUB CONDIȚIE

Articolul 234. Actul juridic încheiat sub condiție

Actul juridic se consideră încheiat sub condiție când apariția și încetarea drepturilor subiective civile și a obligațiilor corelative depind de un eveniment viitor și nesigur ca realizare.

Articolul 235. Condiția nulă

(1) Este nulă condiția care contravine legii, ordinii publice și bunelor moravuri sau condiția a cărei îndeplinire este imposibilă. Actul juridic încheiat sub astfel de condiție este nul în întregime.

(2) Condiția a cărei survenire sau nesurvenire depinde de voința părților actului juridic este nulă. Actul juridic încheiat sub o astfel de condiție este nul.

Articolul 236. Condiția pozitivă

(1) Dacă actul juridic este încheiat sub condiția survenirii unui eveniment oarecare într-un termen determinat, condiția se consideră nerealizată dacă acest termen a expirat și evenimentul nu a survenit.

(2) Dacă termenul nu este determinat, condiția poate fi îndeplinită oricând. Condiția poate fi recunoscută nerealizată atunci când este evident că survenirea ulterioară a evenimentului este imposibilă.

Articolul 237. Condiția negativă

(1) În cazul în care actul juridic este încheiat sub condiția nesurvenirii unui eveniment anumit într-un termen determinat, condiția se consideră realizată chiar și pînă la expirarea acestui termen dacă este evident că survenirea ulterioară a evenimentului este imposibilă.

(2) Dacă termenul nu este determinat, condiția se consideră realizată doar atunci când va fi evident că evenimentul nu va surveni.

Articolul 238. Inadmisibilitatea influenței asupra realizării
condiției

(1) Persoana care a încheiat un act juridic sub condiție determinată nu are dreptul, pînă la realizarea condiției, să efectueze acțiuni capabile să împiedice executarea obligațiilor sale.

(2) Dacă condiția se realizează, iar persoana a întreprins deja acțiunile menționate la alin.(1), ea este obligată să repare celelalte părți prejudiciul cauzat astfel.

Articolul 239. Actul juridic încheiat sub condiție suspensivă

Actul juridic se consideră încheiat sub condiție suspensivă dacă apariția drepturilor subiective civile și a obligațiilor corelative prevăzute de el depinde de un eveniment viitor și incert sau de un eveniment survenit, însă deocamdată necunoscut părților.

Articolul 240. Actul juridic încheiat sub condiție rezolutorie

Actul juridic se consideră încheiat sub condiție rezolutorie dacă realizarea condiției atrage desființarea actului juridic și restabilirea situației existente până la încheierea lui.

Articolul 241. Buna-credință la survenirea condiției

(1) Dacă survenirea condiției a fost reținută cu rea-credință de partea pentru care survenirea condiției este dezavantajoasă, condiția se consideră survenită.

(2) Dacă la survenirea condiției a contribuit cu rea-credință partea pentru care survenirea condiției este avantajoasă, condiția nu se consideră survenită.

Capitolul V

REPREZENTAREA ȘI PROCURA

Articolul 242. Reprezentarea

(1) Un act juridic poate fi încheiat personal sau prin reprezentant. Împuternicirile reprezentantului rezultă din lege, din act juridic sau din împrejurările în care acționează.

(2) Actul juridic încheiat de o persoană (reprezentant) în numele unei alte persoane (reprezentat) în limitele împuternicirilor dă naștere, modifică sau stinge drepturile și obligațiile civile ale reprezentatului.

(3) Dacă actul juridic este încheiat în numele unei alte persoane, părții cu care a contractat reprezentantul nu i se poate opune o lipsă a împuternicirilor dacă reprezentatul a creat astfel de împrejurări în virtutea cărora această parte presupunea cu bună-credință existența unor asemenea împuterniciri.

(4) Dacă la încheierea unui act juridic reprezentantul nu prezintă împuternicirile sale, actul produce efecte nemijlocit pentru persoana reprezentată doar în cazul în care cealaltă parte trebuia, pornind de la împrejurările în care s-a încheiat actul, să presupună existența reprezentării. Aceeași regulă se aplică și atunci când pentru cealaltă parte persoana contractantului nu are importanță.

(5) Este interzisă încheierea prin reprezentant a actului juridic care, după natura lui, urmează a fi încheiat nemijlocit de persoana contractantă sau a cărei încheiere prin reprezentant este interzisă expres de lege.

Articolul 243. Reprezentantul limitat în capacitatea de exercițiu

Actul juridic încheiat de reprezentant este valabil și în cazul în care reprezentantul este limitat în capacitatea de exercițiu.

Articolul 244. Substituirea reprezentantului

(1) Reprezentantul trebuie să încheie personal actele juridice pentru care este împuternicit. El poate să transmită împuternicirile unui terț numai în cazul în care este împuternicit de reprezentat sau în cazul în care aceasta o cer interesele reprezentatului.

(2) Reprezentantul care a transmis unui terț împuternicirile este obligat să aducă faptul cât mai curînd la cunoștința reprezentatului, precum și informația necesară despre substitutor. În cazul în care nu îndeplinește această obligație, reprezentantul poartă răspundere pentru acțiunile substitutorului ca pentru acțiuni proprii.

Articolul 245. Viciile de consimțămînt, obligația cunoașterii

(1) La declararea nulității pentru viciu de consimțămînt a actului juridic încheiat de reprezentant, se are în vedere doar consimțămîntul acestuia.

(2) Dacă reprezentantul împuternicit prin procură a acționat în conformitate cu anumite indicații ale reprezentatului, ultimul nu are dreptul să invoce necunoașterea de către reprezentant a unor circumstanțe pe care reprezentatul le cunoștea sau trebuia să le cunoască.

Articolul 246. Împuterniciri de reprezentare

(1) Acordarea împuternicirilor se efectuează prin exprimarea voinței față de persoana care se împuternicește sau față de terț în a cărei privință va avea loc reprezentarea.

(2) Declarația de acordare a împuternicirilor nu trebuie efectuată în forma cerută pentru actul juridic care urmează să fie încheiat în baza împuternicirilor. Această dispoziție nu se aplică dacă astfel rolul protector al cerințelor de formă este anihilat.

Articolul 247. Durata împuternicirilor

(1) Dacă sînt acordate printr-o declarație adresată unui terț, împuternicirile rămîn valabile pentru acesta pînă la anularea lor de către persoana care le-a acordat.

(2) În cazul în care o persoană, prin comunicare specială adresată unui terț sau prin comunicare publică, a anunțat că împuternicește o altă persoană cu dreptul de a o reprezenta, ultima are dreptul de reprezentare în primul caz față de terțul indicat, iar în al doilea caz față de orice altă persoană. Împuternicirile de reprezentare se păstrează pînă la anulare în ordinea în care sînt acordate.

Articolul 248. Modificarea sau retragerea împuternicirilor

Despre modificarea sau retragerea împuternicirilor terții trebuie anunțați prin mijloace adecvate. În cazul nerespectării acestei cerințe, modificarea sau retragerea împuternicirilor nu poate fi opusă terților, cu excepția cazurilor în care se va dovedi că aceștia știau sau trebuiau să știe despre modificarea sau retragerea împuternicirilor în momentul încheierii actului juridic.

Articolul 249. Încheierea actului juridic fără împuterniciri de reprezentare

(1) Dacă o persoană încheie un act juridic în numele unei alte persoane fără a avea împuterniciri pentru reprezentare sau cu depășirea împuternicirilor, actul juridic produce efecte pentru reprezentat numai în cazul în care acesta îl confirmă ulterior. În acest caz, actul juridic poate fi confirmat atît expres, cît și prin acțiuni concludente.

(2) Dacă cealaltă parte se adresează reprezentatului cu o cerere despre confirmarea actului, confirmarea poate fi făcută numai printr-o declarație expresă adresată nemijlocit acestei părți. Dacă declarația despre confirmare nu este trimisă celeilalte părți în termen de 2 săptămîni de la data primirii cererii, se consideră că reprezentatul a refuzat să confirme actul juridic.

(3) Pînă la confirmare, partea care a încheiat actul juridic cu reprezentantul lipsit de împuterniciri, în cazul în care nu a știut despre lipsa împuternicirilor, poate renunța la actul juridic printr-o declarație adresată reprezentatului sau reprezentantului.

Articolul 250. Răspunderea reprezentantului care a acționat fără împuterniciri

(1) Persoana care a încheiat un act juridic în calitate de reprezentant, în cazul în care nu poate demonstra că a avut împuterniciri, este obligată, la alegerea celeilalte părți, să execute actul juridic sau să repare prejudiciul cauzat dacă reprezentatul refuză să confirme actul juridic.

(2) Dacă reprezentantul nu știa despre lipsa împuternicirilor, el este obligat numai la repararea prejudiciului care se datorează faptului că cealaltă parte era convinsă că împuternicirile există și numai în măsura în care valabilitatea actului juridic prezenta interes pentru cealaltă parte.

(3) Reprezentantul care a acționat fără împuterniciri este exonerat de răspundere dacă cealaltă parte știa sau trebuia să știe despre lipsa împuternicirilor. Reprezentantul nu poartă răspundere nici în cazurile cînd era limitat în capacitatea de exercițiu, cu excepția cazurilor cînd a acționat cu încuviințarea curatorului.

Articolul 251. Actul juridic încheiat cu sine (contrapartida)

Reprezentantul nu are dreptul, în măsura în care nu îi este permis în mod expres, să încheie acte juridice în numele reprezentatului cu sine însuși, nici în nume propriu, nici în calitate de reprezentant al unui terț, cu excepția cazului în care actul juridic constă exclusiv în executarea unei obligații.

Articolul 252. Procura

(1) Procura este înscrisul întocmit pentru atestarea împuternicirilor conferite de reprezentat unui sau mai multor reprezentanți.

(2) Procura eliberată pentru încheierea de acte juridice în formă autentică trebuie să fie autenticată notarial.

(3) Procurile autentificate, conform legii, de autoritățile administrației publice locale sînt echivalate cu procurile autentificate notarial.

(4) Sînt echivalate cu procurile autentificate notarial procurile eliberate de:

a) persoane care se află la tratament staționar în spitale, sanatorii și în alte instituții medicale militare,

în cazul în care sînt autentificate de șefii acestor instituții, de adjuncții în probleme medicale sau de medicul-șef, sau de medicul de gardă;

b) militari, iar în punctele de dislocare a unităților militare, instituțiilor sau instituțiilor de învățămînt militar unde nu există birouri notariale sau alte organe care îndeplinesc acte notariale, de salariați și de membri ai familiilor lor și ale militarilor, autentificate de comandantul (șeful) unității sau al instituției respective;

c) persoane care ispășesc pedeapsă în locuri de privațiune de libertate, autentificate de șeful instituției respective;

d) persoane majore care se află în instituții de protecție socială a populației, autentificate de administrația instituției respective sau de conducătorul organului de protecție socială respectiv.

(5) Procurile eliberate pentru primirea salariului sau a altor drepturi la locul de muncă, a pensiilor, indemnizațiilor, burselor, a corespondenței, inclusiv a coletelor și mandatelor bănești, pot fi autentificate de administrația de la locul de muncă sau de studii al persoanei care eliberează procura, de organizația de exploatare a locuințelor de la domiciliul persoanei care eliberează procura sau de administrația instituției medicale în care este internată persoana care eliberează procura.

Articolul 253. Procura de substituie

(1) Persoana căreia îi este eliberată procura poate elibera o procură de substituie numai dacă acest drept este stipulat expres în procură sau dacă este în interesul reprezentantului.

(2) În toate cazurile, procura de substituie trebuie autentificată notarial.

Articolul 254. Termenul procurii

(1) Procura se eliberează pe un termen de cel mult 3 ani. Dacă termenul nu este indicat în procură, ea este valabilă timp de un an de la data întocmirii.

(2) Este nulă procura în care nu este indicată data întocmirii.

(3) Procura eliberată pentru încheierea unor acte juridice în afara Republicii Moldova și autentificată notarial este valabilă pînă la anularea ei de către persoana care a eliberat-o.

Articolul 255. Încetarea valabilității procurii

(1) Valabilitatea procurii încetează în cazul:

a) expirării termenului;

b) anulării de către persoana care a eliberat-o;

c) renunțării persoanei căreia îi este eliberată;

d) dizolvării persoanei juridice care a eliberat procura;

e) dizolvării persoanei juridice căreia îi este eliberată procura;

f) decesului persoanei fizice care a eliberat procura, declarării ei drept incapabilă, limitată în capacitatea de exercițiu ori dispărută fără de veste;

g) decesului persoanei fizice căreia îi este eliberată procura, declarării ei incapabilă, limitată în capacitatea de exercițiu sau dispărută fără de veste.

(2) Persoana care a eliberat procura o poate anula în orice moment, iar persoana căreia îi este eliberată procura poate renunța la ea în orice moment. Orice clauză contrară este nulă.

(3) O dată cu încetarea valabilității procurii, încetează valabilitatea procurii de substituie.

Articolul 256. Informarea despre anularea și încetarea valabilității procurii

Persoana care a eliberat procura este obligată să informeze despre anularea și încetarea valabilității procurii pe cel căruia i-a eliberat procura și pe terții cunoscuți de el cu care reprezentantul urma să contracteze. Aceeași obligație o au succesorii celui care a eliberat procura în cazurile stipulate la art.255 alin.(1) lit.d) și f).

Articolul 257. Efectele încetării valabilității procurii

(1) Actele juridice încheiate de reprezentant pînă la momentul cînd acesta a aflat sau trebuia să afle despre încetarea valabilității procurii rămîn valabile pentru reprezentant și pentru succesorii lui, cu excepția cazului în care aceștia demonstrează că cealaltă parte a știut sau trebuia să știe că procura a

încetat.

(2) La încetarea valabilității procurii, persoana a căreia îi este eliberată procura sau succesorii ei sînt obligați să restituie imediat procura.

Articolul 258. Reprezentarea comercială

(1) Reprezentantul comercial este persoana care reprezintă de sine stătător și permanent interesele întreprinzătorului la încheierea actelor juridice în vederea gestionării afacerii.

(2) Reprezentarea comercială concomitentă a diferiților participanți la încheierea actului juridic se admite doar dacă există un acord expres între părți în acest sens și în alte cazuri prevăzute de lege, reprezentantul comercial fiind ținut să execute atribuțiile cu diligența unui bun proprietar.

(3) Reprezentantul comercial este în drept să ceară plata remunerației convenite, precum și compensarea cheltuielilor de executare a procurii în părți egale de la persoanele reprezentate concomitent în condițiile alin.(2), dacă prin contract nu s-a prevăzut altfel.

(4) Reprezentarea comercială se efectuează în bază de contract, încheiat în scris, cu indicarea împuternicirilor reprezentantului, iar în cazul lipsei acestor împuterniciri, și în bază de procură.

(5) Reprezentantul comercial este obligat să nu divulge informațiile confidențiale ce i-au devenit cunoscute în urma reprezentării, chiar și după încetarea procurii comerciale.

(6) Specificul reprezentării comerciale în anumite domenii ale activității de întreprinzător se stabilește prin lege.

Titlul IV TERMENELE

Capitolul I CALCULAREA TERMENULUI

Articolul 259. Instituirea termenului

(1) Termenul se instituie prin lege, hotărîre judecătorească sau prin acordul părților.

(2) Indiferent de temeiul apariției, termenul se calculează după regulile stipulate în prezentul titlu.

Articolul 260. Modul de stabilire a termenului

Termenul se instituie prin indicare a unei date calendaristice, a unei perioade sau prin referire la un eveniment viitor și sigur că se va produce.

Articolul 261. Începutul curgerii termenului

(1) Dacă începutul curgerii termenului este determinat de un eveniment sau moment în timp care va surveni pe parcursul zilei, atunci ziua survenirii evenimentului sau momentului nu se ia în considerare la calcularea termenului.

(2) Dacă începutul curgerii termenului se determină prin începutul unei zile, această zi se include în termen. Regula se extinde și asupra zilei de naștere la calcularea vârstei.

Articolul 262. Diferitele modalități ale termenului

(1) Prin jumătate de an ori semestru se înțelege 6 luni, prin trimestru – 3 luni, prin jumătate de lună – 15 zile, prin decadă – 10 zile.

(2) Dacă termenul este stipulat printr-o perioadă și o fracțiune din această perioadă, fracțiunea se calculează la urmă.

(3) În cazul în care este indicat începutul, mijlocul sau sfîrșitul lunii, se are în vedere data de întîi, de cincisprezece sau, respectiv, ultima zi a lunii.

Articolul 263. Calcularea termenelor de un an și de o lună

Dacă termenele de un an și de o lună se calculează fără a se ține cont de curgerea lui neîntreruptă, se consideră că luna are 30 de zile și anul – 365 de zile.

Articolul 264. Expirarea termenului

(1) Termenul stabilit în ani expiră în luna și ziua respectivă a ultimului an al termenului.

(2) Termenul stabilit în luni expiră pe data respectivă a ultimei luni a termenului. Dacă ultima lună nu are data respectivă, termenul expiră în ultima zi a lunii.

(3) Termenul stabilit în săptămîni expiră în ziua respectivă a ultimei săptămîni.

(4) Termenul expiră la ora 24 a ultimei zile a termenului. Dacă acțiunea trebuie săvârșită la o organizație, termenul expiră la ora cînd această organizație, în conformitate cu normele stabilite, încheie programul de lucru.

(5) În cazul în care este mai scurt de o zi, termenul expiră la expirarea unității de timp respective. Dispoziția a doua din alin.(4) se aplică în modul corespunzător.

(6) Documentele depuse la oficiile poștale sau telegrafice pînă la ora 24 a ultimei zile a termenului se consideră depuse în termen. Echivalează cu depunerea la poștă transmiterea textului documentului prin teletip, fax și prin alte mijloace de comunicație.

Articolul 265. Expirarea termenului într-o zi de odihnă

Dacă ultima zi a termenului este o zi de duminică, de sîmbătă sau o zi care, în conformitate cu legea în vigoare, la locul executării obligației este zi de odihnă, termenul expiră în următoarea zi lucrătoare.

Articolul 266. Prelungirea termenului

În cazul prelungirii, termenul nou se calculează din momentul expirării termenului precedent.

Capitolul II

PRESCRIPTIA EXTINGTIVĂ

Articolul 267. Termenul general de prescripție extinctivă

(1) Termenul general în interiorul căruia persoana poate să-și apere, pe calea intentării unei acțiuni în instanță de judecată, dreptul încălcat este de 3 ani.

(2) Acțiunile privind apărarea drepturilor personale nepatrimoniale se prescriu numai în cazurile expres prevăzute de lege.

Articolul 268. Termenele speciale de prescripție extinctivă

Se prescriu în termen de 6 luni acțiunile privind:

- a) încasarea penalității;
- b) viciile ascunse ale bunului vîndut;
- c) viciile lucrărilor executate în baza contractului de deservire curentă a persoanelor;
- d) litigiile ce izvorăsc din contractul de transport.
- e) repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzelor sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărîrilor judecătorești.

[Art.268 lit.e) introdusă prin LP88 din 21.04.11, MO107-109/01.07.11 art.284]

Articolul 269. Prescripția în cazul viciilor construcției

(1) În contractul pentru executarea de lucrări, dreptul ce se naște din viciul construcției se prescrie în termen de 5 ani.

(2) În contractul de vînzare-cumpărare, dreptul ce se naște din viciul construcției nu se prescrie înainte de trecerea a 5 ani de la executarea lucrării de construcție.

(3) Pentru viciile materiilor prime sau ale materiilor livrate, destinate realizării unei construcții, care au cauzat viciul acesteia, dreptul se prescrie în termen de 5 ani.

Articolul 270. Interzicerea modificării termenului de prescripție
extinctivă sau a modului de calculare

Actul juridic privind modificarea termenului de prescripție extinctivă sau a modului de calculare ori privind renunțarea la dreptul de a invoca prescripția este nul.

Articolul 271. Aplicarea prescripției extinctive

Acțiunea privind apărarea dreptului încălcat se respinge în temeiul expirării termenului de prescripție extinctivă numai la cererea persoanei în a cărei favoare a curs prescripția, depusă pînă la încheierea dezbaterilor în fond. În apel sau în recurs, prescripția poate fi opusă de îndreptățit numai în cazul în care instanța se pronunță asupra fondului.

Articolul 272. Începutul curgerii termenului de prescripție
extinctivă

(1) Termenul de prescripție extinctivă începe să curgă de la data nașterii dreptului la acțiune. Dreptul la acțiune se naște la data cînd persoana a aflat sau trebuia să afle despre încălcarea dreptului.

(2) Dacă legea prevede altfel, prescripția începe să curgă de la data când obligația devine exigibilă, iar în cazul obligației de a nu face, de la data încălcării acesteia. În cazul în care dreptul subiectiv este afectat de un termen suspensiv sau de o condiție suspensivă, termenul de prescripție extinctivă începe să curgă de la data împlinirii termenului ori a realizării condiției.

(3) În raporturile juridice în care nu este stipulat termenul executării obligației sau în care executarea poate fi cerută oricând, termenul de prescripție extinctivă începe să curgă de la data când debitorul trebuie să execute obligația.

(4) În acțiunile privind răspunderea delictuală, termenul de prescripție extinctivă începe să curgă de la data când păgubitul a cunoscut sau trebuia să cunoască paguba și pe cel care răspunde de ea.

(5) Termenul de prescripție extinctivă în cazul acțiunii în anulare a unui act juridic pentru violență începe să curgă de la data la care a încetat violența. În celelalte cazuri de anulare, termenul de prescripție extinctivă începe să curgă de la data la care cel îndreptățit, reprezentantul său legal sau persoana chemată de lege să-i încuviințeze actele a cunoscut temeiul anulării.

(6) În cazul obligațiilor regressive, termenul de prescripție extinctivă începe să curgă de la data când trebuia executată obligația principală.

(7) Prescripția dreptului la acțiune pentru viciile ascunse începe să curgă:

a) în cazul unui bun înstrăinat sau al unei lucrări executate altă decît o construcție, de la împlinirea unui an de la data preluării (predării) bunului sau lucrării, afară numai dacă viciul a fost descoperit mai înainte, când prescripția va începe să curgă de la data descoperirii;

b) în cazul unei construcții, de la împlinirea a 3 ani de la data preluării (predării) construcției, afară numai dacă viciul a fost descoperit mai înainte, când prescripția va începe să curgă de la data descoperirii.

(8) Pentru executarea unor lucrări curente, termenele prevăzute la alin.(7) sînt de o lună în cazul prevăzut la lit.a) și, respectiv, de 3 luni în cazul prevăzut la lit.b).

(9) Când este vorba de prestații succesive, prescripția dreptului la acțiune începe să curgă de la data la care fiecare prestație devine exigibilă, iar dacă prestațiile alcătuiesc un tot unitar, de la data ultimei prestații neexecutate.

Articolul 273. Efectul asupra prescripției extinctive al cesiunii creanței sau al preluării datoriei

Cesiunea creanței sau preluarea datoriei nu afectează cursul prescripției extinctive.

Articolul 274. Suspendarea curgerii termenului de prescripție extinctivă

(1) Curgerea termenului de prescripție extinctivă se suspendă dacă:

- a) înaintarea acțiunii este imposibilă din motive de forță majoră;
- b) executarea obligațiilor este amînată (moratoriu);
- c) creditorul sau debitorul face parte din rîndul forțelor armate puse pe picior de război;
- d) creditorul este incapabil sau este limitat în capacitatea de exercițiu și nu are un reprezentant legal, cu excepția cazurilor în care creditorul are capacitate de exercițiu procesuală;
- e) este suspendat actul normativ care reglementează raportul juridic litigios;
- f) activitatea autorităților judecătorești de a căror competență ține soluționarea litigiului dintre părți este suspendată.

(2) Cursul prescripției extinctive se suspendă doar dacă temeiurile de suspendare au apărut sau au continuat în ultimele 6 luni ale termenului de prescripție extinctivă, iar dacă acest termen este de 6 luni sau mai scurt, înăuntrul lui.

(3) Curgerea termenului de prescripție extinctivă continuă de la data încetării împrejurărilor care servesc drept temei pentru suspendarea cursului prescripției extinctive și termenul scurs în perioada în care cursul prescripției extinctive este suspendat nu se include în termenul de prescripție extinctivă. Termenul rămas se prelungește pînă la 6 luni, iar dacă termenul de prescripție extinctivă este mai scurt de 6 luni, pînă la durata lui.

Articolul 275. Suspendarea cursului prescripției extinctive

în cazul raporturilor familiale

Cursul prescripției extinctive se suspendă:

- a) pentru cererile dintre soți - pe durata căsătoriei;
- b) pentru cererile dintre părinți și copii – pînă la atingerea majoratului de către copii;
- c) pentru cererile dintre tutori sau curatori și persoanele aflate sub tutela sau curatela lor – pe durata tutelei sau curateleii.

Articolul 276. Suspendarea prescripției în cazul administrării

bunurilor unei alte persoane

Prescripția nu începe să curgă iar cea începută se suspendă între persoana care, în temeiul legii, al unei hotărâri judecătorești sau al unui act juridic, administrează bunurile unei alte persoane și cel ale căror bunuri sînt astfel administrate, cît timp administrarea nu a încetat și socotelile nu au fost date și aprobate.

Articolul 277. Întreruperea cursului prescripției extinctive

(1) Cursul prescripției extinctive se întrerupe:

- a) în cazul intentării unei acțiuni în modul stabilit;
- b) în cazul în care debitorul săvîrșește acțiuni din care rezultă că recunoaște datoria.

(2) După întreruperea cursului prescripției extinctive, începe să curgă un nou termen. Timpul scurs pînă la întreruperea cursului prescripției extinctive nu se include în noul termen de prescripție extintivă.

Articolul 278. Cursul prescripției în cazul scoaterii cererii

de pe rol

Dacă instanța judecătorească a scos cererea de pe rol, cursul prescripției extinctive care a început pînă la intentarea acțiunii continuă fără întrerupere.

Articolul 279. Repunerea în termenul de prescripție extintivă

(1) În cazuri excepționale, dacă instanța de judecată constată că termenul de prescripție extintivă nu este respectat datorită unor împrejurări legate de persoana reclamantului, dreptul încălcat al persoanei este apărât.

(2) Repunerea în termen nu poate fi dispusă decît dacă partea și-a exercitat dreptul la acțiune înainte de împlinirea unui termen de 30 de zile, calculat din ziua în care a cunoscut sau trebuia să cunoască încetarea motivelor care justifică depășirea termenului de prescripție.

Articolul 280. Pretențiile imprescriptibile extintiv

Sînt imprescriptibile extintiv pretențiile:

- a) privind apărarea drepturilor personale nepatrimoniale dacă legea nu prevede altfel;
- b) deponenților față de instituțiile financiare privind restituirea depunerilor;
- c) cu privire la repararea prejudiciului cauzat vieții sau sănătății persoanei. În acest caz, se repară prejudiciul pentru o perioadă anterioară intentării acțiunii, dar nu mai mare de 3 ani.

Articolul 281. Executarea obligațiilor după expirarea termenului

de prescripție extintivă

(1) După expirarea termenului de prescripție extintivă, debitorul poate refuza executarea obligației.

(2) Executarea benevolă a obligației după expirarea termenului de prescripție extintivă nu constituie un act lipsit de temei juridic.

(3) Persoana care a executat obligația după expirarea termenului de prescripție extintivă nu are dreptul să ceară restituirea celor executate, chiar dacă, la data executării, nu cunoștea faptul expirării termenului de prescripție extintivă. Aceeași prevedere se aplică și pentru recunoașterea datoriilor conform contractului, precum și pentru garanțiile asigurătorii date de debitor.

Articolul 282. Efectele prescripției în cazul drepturilor garantate

(1) Prescrierea unui drept garantat prin gaj nu împiedică pe cel îndreptățit să ceară satisfacerea din bunul grevat.

(2) În cazul în care pentru garantare a fost transferat un drept, restituirea nu poate fi cerută din cauză

că dreptul se prescrie. În cazul proprietății, restituirea lucrului poate fi cerută dacă dreptul garantat s-a prescris.

(3) Alin.(1) și (2) nu se aplică la prescrierea drepturilor la dobânzi și la alte prestații succesive periodice.

Articolul 283. Prescripția prestațiilor suplimentare

O dată cu dreptul principal, se prescrie și dreptul la prestațiile suplimentare legate de dreptul principal, chiar și atunci când termenul de prescripție special pentru acest drept nu a început să curgă.

Cartea a doua

DREPTURILE REALE

Titlul I

PATRIMONIUL

Articolul 284. Noțiunea de patrimoniu

(1) Patrimoniul reprezintă totalitatea drepturilor și obligațiilor patrimoniale (care pot fi evaluate în bani), privite ca o sumă de valori active și pasive strâns legate între ele, aparținând unor persoane fizice și juridice determinate.

(2) Toate bunurile persoanei fizice sau juridice fac parte componentă a patrimoniului ei.

Articolul 285. Bunurile

(1) Bunuri sînt toate lucrurile susceptibile apropierii individuale sau colective și drepturile patrimoniale.

(2) Lucruri sînt obiectele corporale în raport cu care pot exista drepturi și obligații civile.

Articolul 286. Circuitul civil al bunurilor

Bunurile pot circula liber, cu excepția cazurilor cînd circulația lor este limitată sau interzisă prin lege.

Articolul 287. Animalele

(1) Animalele nu sînt lucruri. Ele sînt ocrotite prin legi speciale.

(2) În privința animalelor se aplică dispozițiile referitoare la lucruri, cu excepția cazurilor stabilite de lege.

Articolul 288. Bunurile imobile și mobile

(1) Bunul poate fi imobil sau mobil.

(2) La categoria de bunuri imobile se raportă terenurile, porțiunile de subsol, obiectele acvatice separate, plantațiile prinse de rădăcini, clădirile, construcțiile și orice alte lucrări legate solid de pămînt, precum și tot ceea ce, în mod natural sau artificial, este încorporat durabil în acestea, adică bunurile a căror deplasare nu este posibilă fără a se cauza prejudicii considerabile destinației lor.

(3) Rămîn bunuri imobile materialele separate în mod provizoriu de un teren, pentru a fi reîntrebuințate, atît timp cît sînt păstrate în aceeași formă, precum și părțile integrante ale unui bun imobil care sînt detașate provizoriu de acesta dacă sînt destinate reamplasării. Materialele aduse pentru a fi întrebuințate în locul celor vechi devin bunuri imobile.

(4) Prin lege, la categoria de bunuri imobile pot fi raportate și alte bunuri.

(5) Bunurile care nu sînt raportate la categoria de bunuri imobile, inclusiv banii și titlurile de valoare, sînt considerate bunuri mobile.

Articolul 289. Prevederile aplicabile drepturilor reale

Prevederile referitoare la bunurile imobile și mobile se aplică în modul corespunzător și drepturilor reale asupra acestor bunuri.

Articolul 290. Înregistrarea drepturilor asupra bunurilor imobile

(1) Dreptul de proprietate și alte drepturi reale asupra bunurilor imobile, grevările acestor drepturi, apariția, modificarea și încetarea lor sînt supuse înregistrării de stat.

(2) Înregistrarea de stat a drepturilor asupra bunurilor imobile este publică. Organul care efectuează înregistrarea de stat este obligat să elibereze oricărei persoane informații despre toate drepturile și grevările înregistrate asupra oricărui imobil.

(3) Organul care efectuează înregistrarea de stat este obligat să elibereze, la cererea persoanei al cărei drept este înregistrat, un document ce ar confirma înregistrarea sau să aplice parafă pe documentul prezentat spre înregistrare.

Articolul 291. Bunurile divizibile și indivizibile

(1) Este divizibil bunul care poate fi împărțit în natură fără a i se schimba destinația economică.

(2) Este indivizibil bunul ale cărui părți, în urma divizării, pierd calitățile și destinația lui.

(3) Prin act juridic, un bun divizibil prin natura sa poate fi considerat indivizibil.

Articolul 292. Bunul principal și bunul accesoriu

(1) Bunul destinat în mod permanent întrebuințării economice unui alt bun (principal) și legat de acesta prin destinație comună este un bun accesoriu atît timp cît satisface această întrebuințare. Toate celelalte bunuri sînt principale.

(2) Destinația comună poate fi stabilită numai de proprietarul ambelor bunuri dacă în contract nu este prevăzut altfel.

(3) Bunul accesoriu urmează situația juridică a bunului principal dacă părțile nu convin altfel.

(4) Încetarea calității de bun accesoriu nu este opozabilă unui terț care a dobîndit anterior drepturi privitoare la bunul principal.

(5) Separarea temporară a unui bun accesoriu de bunul principal nu-i înlătură această calitate.

(6) Drepturile unui terț privitoare la un bun nu pot fi încălcate prin transformarea acestuia în bun accesoriu.

Articolul 293. Bunurile fungibile și bunurile nefungibile

(1) Sînt fungibile bunurile care, în executarea unei obligații, pot fi înlocuite cu altele fără a afecta valabilitatea plății. Toate celelalte bunuri sînt nefungibile.

(2) Prin act juridic, un bun fungibil poate fi considerat nefungibil, iar un bun nefungibil poate fi considerat fungibil.

Articolul 294. Bunul determinat individual și bunul determinat generic

(1) Se consideră determinat individual bunul care, potrivit naturii sale, se individualizează prin semne, însușiri caracteristice doar lui.

(2) Bunul determinat generic se consideră bunul care posedă semnele caracteristice tuturor bunurilor de același gen și care se individualizează prin numărare, măsurare, cîntărire. Bunul determinat generic este fungibil.

(3) Prin act juridic, bunurile determinate individual pot fi considerate determinate generic, iar bunurile determinate generic pot fi considerate determinate individual.

Articolul 295. Bunurile consumptibile și bunurile neconsumptibile

(1) Sînt consumptibile bunurile a căror întrebuințare obișnuită implică înstrăinarea sau consumarea substanței lor. Toate celelalte bunuri sînt neconsumptibile.

(2) Prin act juridic, un bun consumptibil poate fi considerat neconsumptibil.

Articolul 296. Bunurile domeniului public și bunurile domeniului privat

(1) Bunurile care aparțin statului sau unităților administrativ-teritoriale fac parte din domeniul privat dacă, prin lege sau în modul stabilit de lege, nu sînt trecute în domeniul public.

(2) Din domeniul public al statului sau al unităților administrativ-teritoriale fac parte bunurile determinate de lege, precum și bunurile care, prin natura lor, sînt de uz sau de interes public. Interesul public implică afectarea bunului la un serviciu public sau la orice activitate care satisface nevoile colectivității fără a presupune accesul nemijlocit al acesteia la utilizarea bunului conform destinației menționate.

(3) Bogățiile de orice natură ale subsolului, spațiul aerian, apele și pădurile folosite în interes public, resursele naturale ale zonei economice și ale platoului continental, căile de comunicație, precum și alte bunuri stabilite de lege, fac obiectul exclusiv al proprietății publice.

(4) Bunurile domeniului public sînt inalienabile, insesizabile și imprescriptibile. Dreptul de proprietate asupra acestor bunuri nu se stinge prin neuz și nu poate fi dobîndit de terți prin uzucapiune.

Articolul 297. Bunurile complexe

(1) Dacă mai multe bunuri formează un tot întreg care este destinat folosinței comune atribuite de natura unificării, ele sînt considerate un singur bun (bun complex).

(2) Efectele actului juridic încheiat în legătură cu un bun complex se răsfrîng asupra tuturor părților componente ale bunului dacă actul respectiv sau legea nu prevede altfel.

Articolul 298. Universalitatea de bunuri

(1) Universalitatea de fapt este o pluralitate de bunuri corporale omogene considerate ca un tot întreg.

(2) Universalitatea de drept este o pluralitate de bunuri corporale și incorporale de orice fel care, privite împreună, sînt considerate ca un tot întreg.

Articolul 299. Fructul

(1) Fruct al lucrului este venitul, sporul și produsele pe care le dă acest lucru.

(2) Fruct al dreptului este venitul și beneficiile dobîndite în urma folosirii acestui drept.

(3) Fruct al lucrului și al dreptului se consideră, de asemenea, veniturile și beneficiile pe care acest lucru sau drept le asigură prin intermediul raporturilor juridice.

(4) Împuternicirea asupra lucrului sau dreptului oferă posibilitatea reținerii fructului acestui lucru sau drept în conformitate cu termenul și volumul împuternicirii dacă legea sau contractul nu prevede altfel.

(5) În cazul în care este obligată să restituie fructele, persoana poate cere compensarea cheltuielilor suportate în legătură cu aceste fructe dacă respectivele cheltuieli sînt rezultatul unei gospodării judicioase și nu depășesc valoarea fructului.

Articolul 300. Dreptul accesoriu și dreptul limitat

(1) Drept accesoriu este dreptul legat astfel de un alt drept încît fără acesta nu poate exista.

(2) Drept limitat este dreptul derivat de la un drept mai cuprinzător care este grevat cu acel drept.

Articolul 301. Rezultatele protejate ale activității intelectuale

(1) În cazul și în modul stabilit de lege, se recunoaște dreptul exclusiv al persoanei fizice și juridice asupra rezultatelor activității intelectuale și asupra atributelor de identificare a persoanelor juridice, de individualizare a producției, a lucrărilor executate sau serviciilor prestate (denumirea de firmă, emblema comercială, marca de deservire etc.).

(2) Rezultatele activității intelectuale și atributele de identificare și de individualizare, ce constituie obiecte ale dreptului exclusiv, pot fi utilizate de terți doar cu consimțămîntul persoanei îndreptățite.

Articolul 302. Bani

(1) Moneda națională, leul, constituie un mijloc legal de plată, obligatoriu pentru recepționare conform valorii nominale pe întreg teritoriul Republicii Moldova.

(2) Cazurile, condițiile și modul de efectuare pe teritoriul Republicii Moldova a plăților în valută străină se stabilesc prin lege.

T i t l u l I I

POSESIUNEA

Articolul 303. Dobîndirea și exercitarea posesiunii

(1) Posesiunea se dobîndește prin exercitarea voită a stăpînirii de fapt a bunului.

(2) Nu este posesor cel care, deși exercită stăpînirea de fapt a bunului, o face în folosul unei alte persoane prin împuternicirile de posesor cu care este investit de această persoană. Este posesor doar persoana care l-a investit cu împuterniciri.

(3) Dacă posesorul a început să posede pentru o altă persoană, se prezumă că a conservat această calitate pînă la probă contrară.

(4) Dacă mai multe persoane posedă în comun un bun, ele sînt considerate coposesori.

(5) Dacă mai multe persoane posedă părți ale unui bun, ele sînt considerate posesori ai părților separate.

(6) Persoanele fără capacitate de exercițiu și persoanele juridice exercită posesiunea prin reprezentantul lor legal.

Articolul 304. Posesiunea nemijlocită și posesiunea mijlocită

(1) Posesorul poate stăpâni bunul direct, prin putere proprie (posesiune nemijlocită), fie prin intermediul unei alte persoane (posesiune mijlocită).

(2) Dacă persoana posedă un bun în calitate de uzufructuar, creditor gajist, arendaș, chiriaș, depozitar sau în temeiul unui alt raport juridic similar în care este în drept sau obligată față de o altă persoană să posede temporar un anumit bun, atunci ultima de asemenea este posesor (posesor mijlocit).

Articolul 305. Presumția proprietății

(1) Posesorul este prezumat proprietar al bunului dacă nu este dovedit că a început a poseda pentru un altul. Această presumție nu operează în cazul în care dreptul de proprietate trebuie înscris în registrul public și nici față de un fost posesor al cărui bun a fost furat, pierdut sau ieșit din posesiune în alt mod fără voia lui, cu excepția banilor și titlurilor de valoare la purtător.

(2) Se va considera că posesorul anterior a fost proprietar al bunului pe parcursul perioadei în care l-a posedat.

Articolul 306. Presumția de posesiune neîntreruptă

Dacă persoana a posedat bunul la începutul și la sfârșitul unei perioade, se prezumă că a posedat neîntrerupt pe parcursul întregii perioade.

Articolul 307. Posesiunea de bună-credință

(1) Este considerată posesor de bună-credință persoana care posedă legitim sau care se poate considera îndreptățită să posede în urma unei examinări diligente, necesare în raporturile civile, a temeiurilor îndreptățirii sale. Buna-credință este prezumată.

(2) Posesiunea de bună-credință încetează dacă proprietarul sau o altă persoană cu drept preferențial înaintează posesorului pretenții întemeiate.

Articolul 308. Revendicarea de către posesorul de bună-credință a bunului aflat în posesiune nelegitimă

În cazul în care este depozitat, posesorul de bună-credință poate să ceară noului posesor, în decursul a 3 ani, restituirea bunului. Această regulă nu se aplică în cazul în care noul posesor are dreptul preferențial de posesiune. Revendicarea posesiunii poate fi aplicată și în raport cu persoana care are drept preferențial de posesiune dacă ea a dobândit bunul prin violență sau dol.

Articolul 309. Dreptul posesorului de bună-credință la posesiune netulburată

În cazul în care nu a fost lipsit de bun, dar este tulburat în orice alt mod în exercitarea posesiunii, posesorul de bună-credință poate cere, ca un proprietar, încetarea tulburării, precum și despăgubiri pentru prejudicierea posesiunii. Pot fi cerute despăgubiri și în cazul în care nu se cere încetarea tulburării sau încetarea este imposibilă.

Articolul 310. Posesiunea legitimă

(1) Posesorului legitim nu i se poate înainta cerere de predare a bunului. În perioada de posesiune legitimă, fructul bunului se consideră proprietate a lui dacă în mod expres nu este stipulat altfel.

(2) Dispoziția alin.(1) se referă și la raporturile dintre posesorul nemijlocit și cel mijlocit.

Articolul 311. Obligațiile și drepturile pe care le are posesorul de bună-credință în legătură cu predarea bunului

(1) Posesorul de bună-credință care nu are dreptul să posede bunul sau care a pierdut acest drept este obligat să-l predea persoanei îndreptățite. În cazul în care persoana îndreptățită nu-și realizează dreptul, iar posesorul consideră pe bună dreptate că trebuie să păstreze posesiunea în continuare, fructul bunului și drepturile aparțin posesorului.

(2) Posesorul de bună-credință poate cere titularului de drept compensarea îmbunătățirilor, dacă acestea nu pot fi separate fără a se aduce prejudicii bunului, intervențiilor, sarcinilor, impozitelor și a altor cheltuieli suportate pe parcursul posesiunii de bună-credință a bunului, care nu se compensează prin folosirea bunului și a fructelor obținute, ținându-se cont de fructele care nu au fost percepute din culpa lui. Această regulă se aplică și cheltuielilor ce au avut ca urmare sporirea valorii bunului dacă sporul valorii încă mai exista la momentul predării bunului.

(3) Posesorul de bună-credință poate să nu predea bunul până când revendicările lui nu vor fi satisfăcute.

Articolul 312. Obligațiile pe care le are posesorul de rea-credință în legătură cu predarea bunului

(1) Posesorul de rea-credință trebuie să predea titularului de drept atât bunul, cât și fructul bunului. El este obligat să compenseze contravaloarea fructelor pe care nu le-a obținut din culpa sa. Aceste prevederi nu exclud alte pretenții împotriva posesorului de rea-credință.

(2) Posesorul de rea-credință poate cere compensarea cheltuielilor aferente bunului doar în cazul în care acestea, la momentul predării, duc la îmbogățirea titularului de drept.

Articolul 313. Transmiterea posesiunii în virtutea succesiunii

Posesiunea se transmite în virtutea succesiunii în forma în care se afla la persoana fizică sau juridică succedată.

Articolul 314. Stingerea posesiunii

(1) Posesiunea încetează dacă posesorul a renunțat definitiv și expres la stăpânirea de fapt a bunului sau pierde în alt mod stăpânirea de fapt asupra lui.

(2) Imposibilitatea temporară de a exercita stăpânirea de fapt a bunului nu duce la încetarea posesiunii.

T i t l u l I I I

PROPRIETATEA

Capitolul I

DISPOZIȚII GENERALE

Articolul 315. Conținutul dreptului de proprietate

(1) Proprietarul are drept de posesiune, de folosință și de dispoziție asupra bunului.

(2) Dreptul de proprietate este perpetuu.

(3) Dreptul de proprietate poate fi limitat prin lege sau de drepturile unui terț.

(4) Dreptul de folosință include și libertatea persoanei de a nu folosi bunul. Poate fi instituită prin lege obligația de folosire dacă nefolosirea bunurilor ar contraveni intereselor publice. În acest caz, proprietarul poate fi obligat fie să folosească el însuși bunul ori să-l dea în folosință unor terți în schimbul unei contraprestații corespunzătoare.

(5) Particularitățile dreptului de folosință a terenurilor agricole se stabilesc prin lege.

(6) Proprietarul este obligat să îngrijească și să întrețină bunul ce-i aparține dacă legea sau contractul nu prevede altfel.

Articolul 316. Garantarea dreptului de proprietate

(1) Proprietatea este, în condițiile legii, inviolabilă.

(2) Dreptul de proprietate este garantat. Nimeni nu poate fi silit a ceda proprietatea sa, afară numai pentru cauză de utilitate publică pentru o dreaptă și prealabilă despăgubire. Exproprierea se efectuează în condițiile legii.

(3) Pentru lucrări de interes general, autoritatea publică poate folosi solul oricărei proprietăți imobiliare cu obligația de a despăgubi proprietarul pentru daunele aduse solului, plantațiilor sau construcțiilor, precum și pentru alte daune imputabile ei.

(4) Despăgubirile prevăzute la alin.(2) și (3) se determină de comun acord cu proprietarul sau, în caz de divergență, prin hotărâre judecătorească. În acest caz, decizia de retragere a bunurilor din proprietatea persoanei nu poate fi executată până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești.

(5) Nu pot fi confiscate bunurile dobândite licit, cu excepția celor destinate sau folosite pentru săvârșirea de contravenții sau infracțiuni. Caracterul licit al dobândirii bunurilor se prezumă.

Articolul 317. Întinderea dreptului de proprietate

Tot ceea ce produce bunul, precum și tot ceea ce unește bunul ori se încorporează în el ca urmare a faptei proprietarului, a unei alte persoane ori a unui caz fortuit, revine proprietarului dacă legea nu prevede altfel.

Articolul 318. Riscul pieirii sau deteriorării fortuite

Riscul pieirii sau deteriorării fortuite a bunului îl suportă proprietarul dacă legea sau contractul nu prevede altfel.

Articolul 319. Drepturile dobândite anterior transmiterii proprietății

Schimbarea proprietarului nu afectează drepturile terților asupra bunului, dobândite cu bună-credință anterior transmiterii dreptului de proprietate.

Capitolul II

DOBÎNDIREA ȘI ÎNCETAREA DREPTULUI DE PROPRIETATE

S e c ți u n e a 1

DOBÎNDIREA DREPTULUI DE PROPRIETATE

Articolul 320. Modurile de dobândire a dreptului de proprietate

(1) Dreptul de proprietate asupra unui bun nou, realizat de persoană pentru sine se dobândește de către aceasta dacă legea sau contractul nu prevede altfel.

(2) Dreptul de proprietate se poate dobândi, în condițiile legii, prin ocupațiune, act juridic, succesiune, accesiune, uzucapiune, precum și prin hotărâre judecătorească atunci când aceasta este translativă de proprietate.

(3) În cazurile prevăzute de lege, proprietatea se poate dobândi prin efectul unui act administrativ.

(4) Prin lege se pot reglementa și alte moduri de dobândire a dreptului de proprietate.

Articolul 321. Momentul dobândirii dreptului de proprietate

(1) Dreptul de proprietate este transmis dobânditorului în momentul predării bunului mobil dacă legea sau contractul nu prevede altfel.

(2) În cazul bunurilor imobile, dreptul de proprietate se dobândește la data înscrierii în registrul bunurilor imobile, cu excepțiile prevăzute de lege.

Articolul 322. Predarea bunului

(1) Predare a bunului înseamnă remiterea bunului către dobânditor, precum și către cărauș sau oficiul poștal pentru a fi expediat, în cazul în care acesta este înstrăinat fără obligația de a fi transportat.

(2) Remiterea conosamentului sau a unui alt act care dă dreptul de dispoziție asupra bunului este echivalentă cu predarea bunului.

Articolul 323. Ocupațiunea

(1) Posesorul unui bun mobil fără stăpîn devine proprietarul acestuia, prin ocupațiune, de la data intrării în posesiune în condițiile legii.

(2) Se consideră fără stăpîn bunurile mobile al căror proprietar a renunțat expres la dreptul de proprietate, bunurile abandonate, precum și bunurile care, prin natura lor, nu au proprietar.

Articolul 324. Bunul găsit

(1) Bunul mobil pierdut continuă să aparțină proprietarului său.

(2) Cel care a găsit bunul este obligat să-l restituie proprietarului sau fostului posesor, ori, dacă acesta nu poate fi identificat, să-l predea autorităților administrației publice locale sau organului de poliție din localitatea în care a fost găsit.

(3) Bunul găsit într-o încăpere publică sau mijloc de transport public se predă posesorului încăperii

sau mijlocului de transport, care preia drepturile și obligațiile celui care l-a găsit, cu excepția dreptului la recompensă.

(4) Cel care a găsit bunul poartă răspundere pentru pierderea sau deteriorarea acestuia doar în caz de intenție sau de culpă gravă și doar în limitele prețului lui.

(5) Organul abilitat căruia i s-a predat bunul găsit afișează la sediul său un anunț despre bunul găsit, având obligația de a-l păstra timp de 6 luni, fiind aplicabile în acest sens dispozițiile privitoare la depozitul necesar.

(6) Dacă, datorită împrejurărilor sau naturii bunului, păstrarea acestuia tinde să-i diminueze valoarea ori devine prea costisitoare, el este vândut conform legii. În acest caz, drepturile și obligațiile aferente bunului se exercită în privința sumei încasate din vânzare.

Articolul 325. Dobândirea dreptului de proprietate asupra bunului găsit

(1) Dacă proprietarul sau o altă persoană îndreptățită nu pretinde, în termen de 6 luni, transmiterea bunului găsit, acesta este remis, în baza unui proces-verbal, celui care l-a găsit. Procesul-verbal reprezintă pentru acesta din urmă titlu de proprietate, opozabil și fostului proprietar.

(2) Dacă persoana care a găsit bunul renunță la drepturile sale, acesta trece în proprietatea statului.

(3) Dacă, în conformitate cu prezentul articol, s-a dobândit dreptul de proprietate asupra unui animal, fostul proprietar poate, în cazul în care se va constata existența unei afecțiuni în privința sa din partea animalului sau comportamentul crud al noului proprietar față de animal, să ceară restituirea acestuia.

Articolul 326. Obligația proprietarului bunului găsit de a compensa cheltuielile și de a plăti recompensă

(1) Proprietarul sau fostul posesor al bunului găsit este obligat să compenseze cheltuielile aferente păstrării lui. În cazul în care bunul găsit a fost vândut, din suma încasată se rețin cheltuielile de păstrare și comercializare.

(2) Proprietarul sau fostul posesor al bunului găsit este obligat să plătească celui care l-a găsit o recompensă în proporție de cel mult 10% din preț sau din valoarea actuală a bunului.

(3) Dacă bunul nu are valoare comercială sau dacă plata recompensei pentru el nu a putut fi stabilită pe cale amiabilă, cel care l-a găsit are dreptul la o sumă stabilită de instanța de judecată.

(4) În cazul în care proprietarul a făcut ofertă publică de recompensă, cel care a găsit bunul are dreptul de a opta între suma la care s-a obligat proprietarul prin ofertă și recompensa stabilită de lege ori de instanța de judecată.

Articolul 327. Comoara

(1) Comoară este orice bun mobil ascuns sau îngropat, chiar involuntar, al cărui proprietar nu poate fi identificat sau a pierdut, în condițiile legii, dreptul de proprietate.

(2) În cazul în care într-un bun imobil, se descoperă o comoară, ea aparține pe jumătate proprietarului bunului imobil în care a fost descoperită și pe jumătate descoperitorului dacă ei nu convin altfel. Acestuia din urmă nu i se cuvine însă nimic dacă a pătruns în bunul imobil ori a căutat în el fără consimțământul proprietarului sau al posesorului. Consimțământul proprietarului sau al posesorului se prezumă pînă la proba contrară.

(3) În cazul descoperirii unei comori constituite dintr-un bun (bunuri) recunoscut ca monument al istoriei sau culturii, acesta este transmis în proprietatea statului. Proprietarul bunului imobil în care a fost descoperită comoara, precum și descoperitorul au dreptul de a primi o recompensă în proporție de 50% din prețul comorii. Recompensa se împarte egal între proprietarul bunului imobil în care a fost descoperită comoara și descoperitorul dacă acordul dintre ei nu prevede altfel. Recompensa se plătește în întregime proprietarului dacă descoperitorul a pătruns în bunul imobil ori a căutat în el fără consimțământul proprietarului sau al posesorului.

(4) Dispozițiile prezentului articol nu se aplică persoanelor care au efectuat, în interesul unor terți, inclusiv în cadrul exercitării obligațiilor de serviciu, cercetări arheologice, căutări în urma cărora a fost descoperită comoara.

Articolul 328. Accesiunea imobiliară naturală

(1) Adăugirile de teren la malurile apelor curgătoare revin proprietarului terenului riveran numai dacă ele se formează treptat (aluvioni). Terenurile ocupate treptat de albiile apelor curgătoare revin proprietarului acestor ape.

(2) Proprietarul terenului înconjurat de râuri, heleștee, iazuri, canale sau de alte ape nu devine proprietar al terenurilor apărute prin scăderea temporară a apelor. Proprietarul acestor ape nu dobândește nici un drept asupra terenului acoperit ca urmare a unor revărsări sporadice.

(3) Proprietarul terenului din care o apă curgătoare a smuls brusc o parte importantă, alipind-o la terenul altuia, nu pierde dreptul de proprietate asupra părții desprinse dacă o revendică în termen de un an de la data când proprietarul terenului la care s-a alipit partea a intrat în posesiune.

(4) În cazul în care o apă curgătoare, formînd un braț nou, înconjoară terenul unui proprietar riveran, acesta rămîne proprietarul insulei astfel create.

Articolul 329. Accesiunea imobiliară artificială

(1) Construcțiile și lucrările subterane sau de la suprafața terenului sînt prezumate a fi făcute de proprietarul terenului pe cheltuiala sa și îi aparțin acestuia pînă la proba contrară. Prin lucrări se înțelege plantarea, precum și amenajările aduse unui teren care nu se încorporează în mod durabil în acesta.

(2) Proprietarul de teren care a efectuat construcții și alte lucrări cu materiale străine este obligat să plătească valoarea materialelor. Dacă lucrările au fost efectuate cu rea-credință, proprietarul este obligat să repare și prejudiciul cauzat.

(3) În cazul în care construcțiile sau lucrările sînt făcute de un terț, proprietarul terenului are dreptul să le țină pentru sine sau să oblige terțul să le ridice pe cheltuială proprie și să repare daunele cauzate. Dacă păstrează construcțiile sau lucrările făcute de un terț, proprietarul este obligat să plătească, la alegere, valoarea materialelor și costul muncii ori o sumă de bani egală cu creșterea valorii terenului.

(4) În cazul în care construcțiile sau lucrările sînt făcute de un terț de bună-credință, proprietarul de teren nu poate cere ridicarea lor și este obligat să plătească, la alegere, valoarea materialelor și costul muncii sau o sumă de bani echivalentă creșterii valorii terenului.

(5) În cazul în care construcția este ridicată în parte pe terenul constructorului și în parte pe un teren învecinat, proprietarul vecin poate dobîndi proprietatea asupra întregii construcții, plătiind constructorului o despăgubire, numai dacă cel puțin 1/2 din suprafața construită se află pe terenul său. În acest caz, el va dobîndi și un drept de suprafață asupra terenului aferent pe toată durata de existență a construcției. Despăgubirea trebuie să acopere valoarea materialelor și costul muncii, precum și contravaloarea folosinței terenului aferent.

(6) Constructorul de rea-credință nu poate pretinde la o despăgubire mai mare de o treime din suma calculată conform alin.(5) dacă nu va dovedi că persoana îndreptățită poartă ea însăși o parte din vinovăție.

Articolul 330. Accesiunea mobilă

(1) În cazul în care se unesc două bunuri mobile avînd proprietari diferiți, fiecare dintre aceștia poate pretinde separarea bunurilor dacă celălalt proprietar nu ar suferi astfel un prejudiciu.

(2) Dacă două bunuri care aparțin diferiților proprietari s-au unit încît nu se mai pot separa fără a fi deteriorate sau fără muncă sau cheltuieli excesive, noul bun aparține proprietarului care a contribuit cel mai mult la constituirea bunului, prin muncă sau prin valoarea bunului inițial, fiind obligat să plătească celuilalt proprietar prețul bunului unit cu bunul principal.

(3) În cazul în care bunul accesoriu este mai de preț decît bunul principal și s-a unit cu acesta fără știrea proprietarului, ultimul poate cere despărțirea și restituirea bunului accesoriu unit, chiar dacă din separare ar rezulta vătămarea bunului principal.

(4) Dacă contractul nu prevede altfel, dreptul de proprietate asupra bunului rezultat din prelucrarea materiei aparține proprietarului ei, care este obligat să plătească valoarea manoperei. Se consideră de asemenea prelucrare scrierea, desenarea, pictarea, imprimarea, gravarea sau o altă transformare a suprafeței.

(5) Persoana de bună-credință care a transformat prin manoperă materia ce nu îi aparține dobândește dreptul de proprietate asupra bunului rezultat dacă valoarea manoperei este superioară valorii materiei, plătind proprietarului prețul materiei.

(6) Cel care trebuie să restituie bunul rezultat din prelucrarea materiei este în drept să-l rețină până va primi de la proprietarul noului bun suma datorată.

(7) În cazul în care un bun s-a format prin amestecarea mai multor materii (confuziunea) ce aparțin diferiților proprietari și nici una nu poate fi considerată ca materie principală, proprietarul care nu a știut despre confuziune poate cere separarea materiilor dacă este posibil. Dacă materiile amestecate nu pot fi separate fără pagubă, bunul format aparține proprietarilor materiilor proporțional cantității, calității și valorii materiei fiecăruia.

(8) În cazul în care materia unui proprietar de bună-credință depășește cealaltă materie prin valoare și cantitate, acesta poate cere bunul creat prin amestecare, plătind celuilalt proprietar prețul materiei sau înlocuirea materiei cu materie de aceeași natură, cantitate, greutate, mărime și calitate sau plata contravalorii ei.

Articolul 331. Dreptul dobânditorului de bună-credință asupra mobilelor

(1) Dobânditorul de bună-credință dobândește dreptul de proprietate asupra bunului mobil și în cazul în care cel care a dispus de bun nu era proprietarul lui. Nu există bună-credință când dobânditorul știa sau trebuia să știe că cel de la care a dobândit bunul nu era proprietarul lui. Buna-credință trebuie să subziste până în momentul intrării în posesiune inclusiv.

(2) Dobânditorul de bună-credință nu dobândește dreptul de proprietate asupra bunurilor mobile în cazul în care bunul este furat, pierdut sau ieșit în alt mod din posesiunea proprietarului contrar voinței lui sau dobânditorul l-a obținut cu titlu gratuit. Această regulă nu se aplică în cazul dobândirii banilor, a titlurilor de valoare la purtător sau a bunurilor înstrăinate la licitație.

Articolul 332. Uzucapiunea imobiliară

(1) Dacă o persoană, fără să fi dobândit dreptul de proprietate, a posedat cu bună-credință sub nume de proprietar un bun imobil pe parcursul a 15 ani, aceasta devine proprietarul bunului respectiv.

(2) Dacă un bun imobil și drepturile asupra lui sînt supuse înregistrării de stat, dreptul de proprietate se dobândește în temeiul alin.(1) din momentul înregistrării.

Articolul 333. Uzucapiunea mobilelor

Persoana care posedă cu bună-credință timp de 5 ani un bun mobil al altuia, comportîndu-se ca un proprietar, dobândește dreptul de proprietate asupra acestui bun.

Articolul 334. Unirea posesiunilor

Pentru a invoca uzucapiunea, posesorul actual poate să unească propria posesiune cu cea a autorului său.

Articolul 335. Posesiunea necesară uzucapiunii

(1) Cu excepția cazurilor expres prevăzute de lege, nu poate produce efecte juridice decît posesiunea utilă. Pînă la proba contrară, posesiunea este prezumată a fi utilă.

(2) Nu este utilă posesiunea discontinuă, tulburată, clandestină sau precară.

(3) Posesiunea este discontinuă atît timp cît posesorul o exercită cu intermitențe anormale în raport cu natura bunului.

(4) Posesiunea este tulburată atîta timp cît este dobîndită sau conservată prin acte de violență, fizică sau morală, care nu sînt provocate de o altă persoană.

(5) Posesiunea este clandestină dacă se exercită astfel încît nu poate fi cunoscută.

(6) Posesiunea este precară cînd nu se exercită sub nume de proprietar.

(7) Discontinuitatea poate fi opusă posesorului de către orice persoană interesată.

(8) Numai persoana față de care posesiunea este tulburată sau clandestină poate invoca aceste vicii.

(9) Posesiunea viciată devine utilă îndată ce viciul încetează.

Articolul 336. Întreruperea termenului necesar pentru

invocarea uzucapiunii

(1) Cursul termenului necesar pentru invocarea uzucapiunii (prescripția achizitivă) nu poate începe, iar dacă a început nu poate continua, în perioada în care este suspendată curgerea termenului de prescripție extinctivă a acțiunii de revendicare.

(2) Cursul termenului necesar pentru invocarea uzucapiunii se întrerupe dacă a fost înaintată o acțiune de revendicare față de persoana care posedă sub nume de proprietar sau față de posesorul mijlocit. În acest caz, cursul prescripției se întrerupe numai față de persoana care a înaintat acțiunea.

(3) În cazul în care cursul prescripției extinctive a fost întrerupt, timpul scurs până la întrerupere nu se calculează. După întrerupere poate să înceapă un nou termen.

S e c ți u n e a a 2-a

ÎNCETAREA DREPTULUI DE PROPRIETATE

Articolul 337. Temeiurile încetării dreptului de proprietate

(1) Dreptul de proprietate încetează, în condițiile legii, în urma consumării, pierii fortuite sau distrugerii bunului, înstrăinării lui în temeiul unui act juridic, renunțării la dreptul de proprietate, precum și în alte cazuri prevăzute de lege.

(2) Nimeni nu poate fi forțat să cedeze proprietatea sa, cu excepția cazurilor când, conform legii, se efectuează:

- a) urmărirea bunurilor în legătură cu obligațiile proprietarului;
- b) înstrăinarea bunurilor pe care, conform legii, persoana nu le poate avea în proprietate;
- c) răscumpărarea animalelor domestice în cazul încălcării regulilor de comportare cu acestea;
- d) privatizarea proprietății de stat;
- e) exproprierea pentru cauză de utilitate publică;
- f) rechiziția;
- g) confiscarea;
- h) alte acțiuni prevăzute de lege.

Articolul 338. Renunțarea la dreptul de proprietate

(1) Proprietarul poate renunța oricând la dreptul de proprietate printr-o declarație în acest sens sau în alt mod care atestă cu certitudine că a renunțat la bun fără intenția de a păstra dreptul de proprietate asupra lui.

(2) Obligațiile proprietarului în legătură cu bunul la care a renunțat încetează atunci când un tert dobândește dreptul de proprietate asupra bunului.

(3) Renunțarea la dreptul de proprietate asupra bunurilor imobile se face printr-o declarație autenticată notarial și înscrisă în registrul bunurilor imobile.

Articolul 339. Urmărirea bunurilor în legătură cu obligațiile proprietarului

(1) Înstrăinarea bunurilor proprietarului prin aplicarea procedurii de urmărire a proprietății în legătură cu obligațiile acestuia poate fi efectuată doar în temeiul unei hotărâri judecătorești dacă o altă modalitate nu este stabilită prin lege sau contract.

(2) Proprietarul pierde dreptul de proprietate asupra bunurilor urmărite în momentul dobândirii dreptului de proprietate asupra acestora de către persoana îndreptățită căreia îi sînt transmise bunurile.

Articolul 340. Înstrăinarea bunurilor pe care, conform legii, persoana nu le poate avea în proprietate

(1) Dacă, în temeiurile prevăzute de lege, persoana a dobîndit dreptul de proprietate asupra unui bun care, conform legii, nu poate să-i aparțină cu drept de proprietate, proprietarul este obligat să înstrăineze bunul timp de un an din momentul dobîndirii dreptului de proprietate sau în alt termen stabilit de lege.

(2) Dacă proprietarul nu înstrăinează bunul în termenul stabilit la alin.(1), instanța de judecată, la cererea autorității administrației publice locale, poate dispune, după caz, înstrăinarea bunului și remiterea sumei obținute către fostul proprietar, cu reținerea cheltuielilor de înstrăinare, sau

transmiterea bunului în proprietate statului și despăgubirea proprietarului în cuantumul stabilit de instanța de judecată.

(3) Prevederile alin.(1) și (2) se aplică și în cazurile în care persoana a dobândit în proprietate, în temeiurile prevăzute de lege, un bun pentru care este nevoie de o autorizație specială și i-a fost refuzată eliberarea unei atare autorizații.

**Articolul 341. Răscumpărarea animalelor domestice în
cazul încălcării regulilor de comportare
cu ele**

În cazul în care proprietarul de animale domestice se comportă cu ele încălcând evident regulile stabilite prin lege sau prin normele de comportare umană cu animalele, orice persoană are dreptul să solicite predarea animalelor. Prețul se stabilește prin acordul părților sau prin hotărâre judecătorească.

Articolul 342. Rechiziția

(1) În caz de calamitate naturală, epidemie, epizootie sau în o altă situație excepțională, proprietarul poate fi depozitat de bun în temeiul unei decizii a autorității publice, în modul și în condițiile stabilite de lege.

(2) Persoana al cărei bun a fost rechiziționat poate cere restituirea lui dacă, după încetarea situației excepționale, acesta s-a păstrat în natură.

(3) Prețul bunului sau prețul folosirii lui, în cazul în care s-a păstrat în natură și a fost restituit proprietarului, se stabilește prin acordul părților, iar în caz de divergență, prin hotărâre judecătorească.

Articolul 343. Confiscarea

(1) Confiscarea bunurilor se permite printr-o hotărâre judecătorească în cazurile și în condițiile prevăzute de lege.

(2) În cazurile prevăzute de lege, bunurile proprietarului pot fi confiscate printr-un act administrativ. Actul administrativ cu privire la confiscare poate fi atacat în instanță de judecată.

Capitolul III
PROPRIETATEA COMUNĂ
S e c ți u n e a 1
DISPOZIȚII GENERALE

**Articolul 344. Proprietatea comună. Temeiurile
aparității ei**

(1) Proprietatea este comună în cazul în care asupra unui bun au drept de proprietate doi sau mai mulți titulari.

(2) Proprietatea comună poate apărea în temeiul legii sau în baza unui act juridic.

Articolul 345. Formele proprietății comune

(1) Proprietatea comună poate fi caracterizată prin delimitarea cotei fiecărui proprietar (proprietate pe cote-părți) sau prin nedelimitarea cotelor-părți (proprietate în devălmășie).

(2) Dacă bunul este comun, proprietatea pe cote-părți se prezumă pînă la proba contrară.

(3) Coproprietarii devălmași pot atribui bunurilor comune regimul proprietății comune pe cote-părți.

S e c ți u n e a a 2-a
PROPRIETATEA COMUNĂ PE COTE-PĂRȚI

**Articolul 346. Cota-parte în proprietatea comună
pe cote-părți**

(1) Fiecare coproprietar este proprietarul exclusiv al unei cote-părți ideale din bunul comun. Cotele-părți sînt prezumate a fi egale pînă la probă contrară. Dacă bunul a fost dobândit printr-un act juridic, nu se va putea face probă contrară decît prin înscrisuri.

(2) Coproprietarul care a făcut din contul său, cu acordul celorlalți coproprietari, bunului comun îmbunătățiri inseparabile are dreptul să ceară modificarea respectivă a cotelor-părți sau compensarea cheltuielilor.

Articolul 347. Folosința bunului proprietate comună pe

cote-părți

(1) Fiecare coproprietar are dreptul de a folosi bunul proprietate comună pe cote-părți în măsura care nu schimbă destinația lui și nu aduce atingere drepturilor celorlalți coproprietari.

(2) Modul de folosire a bunului comun se stabilește prin acordul coproprietarilor sau, în caz de divergențe, prin hotărâre judecătorească în baza unei aprecieri echitabile a intereselor tuturor coproprietarilor.

(3) Coproprietarul este în drept să ceară în posesiune și folosință o parte din bunul comun corespunzător cotei sale, iar în caz de imposibilitate, să ceară coproprietarilor care posedă și folosesc bunul plata unei compensații echitabile.

(4) Coproprietarul care exercită în mod exclusiv folosința bunului comun fără acordul celorlalți coproprietari poate fi obligat la plata unei despăgubiri.

Articolul 348. Fructele produse de bunul proprietate comună pe cote-părți

(1) Fructele produse de bunul proprietate comună pe cote-părți se cuvin tuturor coproprietarilor proporțional cotei-părți deținute dacă aceștia nu au stabilit altfel.

(2) Coproprietarul care a suportat singur cheltuielile de producere sau de culegere a fructelor are dreptul la compensarea acestor cheltuieli de către coproprietari proporțional cotei lor părți.

Articolul 349. Beneficiile și sarcinile proprietății comune pe cote-părți

Coproprietarii vor împărți beneficiile și vor suporta sarcinile proprietății comune pe cote-părți proporțional cotei lor părți.

Articolul 350. Actele de conservare a bunului proprietate comună pe cote-părți

Fiecare coproprietar poate să efectueze acte de conservare a bunurilor proprietate comună pe cote-părți fără acordul celorlalți coproprietari și să le pretindă compensarea cheltuielilor proporțional cotei lor părți.

Articolul 351. Actele de dispoziție privind bunurile proprietate comună pe cote-părți

(1) În privința bunurilor proprietate comună pe cote-părți nu se pot încheia acte de dispoziție decât cu acordul tuturor coproprietarilor.

(2) Actele de dispoziție încheiate în lipsa unanimității sînt lovite de nulitate relativă dacă se demonstrează că terțul este de rea-credință. În acest caz, prescripția dreptului la acțiune începe să curgă de la data cînd coproprietarul care nu și-a dat acordul a cunoscut sau trebuia să cunoască existența cauzei de nulitate.

(3) Coproprietarul poate să înstrăineze cota sa parte, respectînd dreptul de preemțiune al celorlalți coproprietari.

Articolul 352. Dreptul de preemțiune

(1) În cazul vînzării unei cote-părți din bunurile proprietate comună pe cote-părți, cu excepția vînzării la licitație, ceilalți coproprietari au dreptul preferențial de a cumpăra cota la prețul cu care se vinde și în aceleași condiții.

(2) Vînzătorul cotei-părți este obligat să notifice ceilalți coproprietari că intenționează să-și vîndă cota, indicînd prețul și celelalte condiții de vînzare. Dacă ceilalți coproprietari renunță să-și exercite dreptul de preemțiune sau nu îl exercită în decursul unei luni din ziua notificării în cazul bunului imobil și în decursul a 10 zile în cazul bunului mobil, vînzătorul are dreptul să vîndă oricărei persoane cota sa parte. Dacă mai mulți coproprietari își manifestă intenția de a dobîndi cota-parte, vînzătorul are dreptul să aleagă dintre aceștia cumpărătorul.

(3) Cînd cota-parte se vinde fără respectarea dreptului de preemțiune, oricare coproprietar poate intenta, în decursul a 3 luni, acțiune în instanța de judecată pentru a i se atribui drepturi și obligații de cumpărător.

(4) Cesiunea dreptului de preemțiune la cumpărarea unei cotei-părți din proprietatea comună nu se admite.

Articolul 353. Urmărirea cotei-părți din bunurile proprietate comună pe cote-părți

(1) Creditorii unui coproprietar pot urmări cota-parte ideală a acestuia din bunurile proprietate comună pe cote-părți sau pot cere instanței de judecată împărțirea bunului, caz în care urmărirea se face asupra părții din bun sau, după caz, asupra sumei de bani cuvenite debitorului.

(2) În cazul vânzării silită a unei cote-părți, executorul judecătoresc va notifica pe ceilalți coproprietari cu cel puțin 10 zile înainte de data vânzării. La preț egal, coproprietarii vor avea dreptul de preemțiune la adjudecarea cotei-părți.

(3) Creditorii care au un drept de garanție asupra bunului proprietate comună pe cote-părți ori cei a căror creanță s-a născut în legătură cu conservarea sau administrarea acestuia au dreptul să urmărească silit bunul comun ori sumele rezultate din împărțire.

(4) Actele de suspendare a împărțirii pot fi opuse creditorilor dacă sînt autentificate sau, după caz, sînt îndeplinite formalitățile de publicitate prevăzute de lege.

(5) Creditorii personali ai unui coproprietar pot, de asemenea, să intervină pe cheltuiala lor la împărțirea cerută de coproprietari ori de un alt creditor. Ei nu pot însă ataca o împărțire săvîrșită, decît în cazul cînd aceasta a avut loc în lipsa lor, fără a se ține seama de opoziția pe care au făcut-o și în cazul cînd împărțirea este simulată ori se efectuează astfel încît creditorii nu pot face opoziție.

(6) Dispozițiile alin.(5) sînt aplicabile și în cazul creditorilor care au drept de garanție asupra bunului proprietate comună pe cote-părți ori al celor a căror creanță s-a născut în legătură cu conservarea sau administrarea bunului.

Articolul 354. Excluderea coproprietarului

(1) Coproprietarii pot solicita instanței de judecată excluderea coproprietarului care, prin fapta sa, prin fapta celor cărora le-a cedat folosința bunului ori a celor pentru care este ținut să răspundă, încalcă în mod grav drepturile celorlalți coproprietari.

(2) În cazul prevăzut la alin.(1), coproprietarul este obligat la înstrăinarea cotei sale. În caz de refuz, vânzarea ei silită se dispune prin hotărîre judecătorească.

Articolul 355. Proprietatea asupra părților comune din clădirile cu multe etaje sau cu apartamente

(1) Dacă într-o clădire există spații cu destinație de locuință sau cu o altă destinație avînd proprietari diferiți, fiecare dintre aceștia deține drept de proprietate comună pe cote-părți, forțată și perpetuă, asupra părților din clădire, care, fiind destinate folosinței spațiilor, nu pot fi folosite decît în comun.

(2) Raporturile prevăzute la alin.(1) se reglementează prin lege.

Articolul 356. Proprietatea comună pe cote-părți asupra despărțiturilor comune

(1) Orice zid, șanț sau altă despărțitură între două terenuri care se află în intravilan este prezumată a fi în proprietatea comună pe cote-părți a vecinilor dacă nu rezultă contrariul din titlu, dintr-un semn de necomunitate conform regulamentelor de urbanism ori dacă proprietatea comună nu a devenit proprietate exclusivă prin uzucapiune.

(2) Cota-parte din drepturile asupra despărțiturilor comune se va considera un bun accesoriu. Înstrăinarea sau ipotecarea cotei-părți nu se poate face decît o dată cu dreptul asupra terenului.

Articolul 357. Încetarea proprietății comune pe cote-părți prin împărțire

(1) Încetarea proprietății comune pe cote-părți prin împărțire poate fi cerută oricînd dacă legea, contractul sau hotărîrea judecătorească nu prevede altfel.

(2) Împărțirea poate fi cerută chiar și atunci cînd unul dintre coproprietari a folosit exclusiv bunul, afară de cazul cînd l-a uzucapat, în condițiile legii.

(3) Împărțirea poate fi făcută prin înțelegere a părților sau prin hotărîre judecătorească.

Articolul 358. Inadmisibilitatea împărțirii

(1) Împărțirea este inadmisibilă în cazurile la care se referă art.355 și 356, precum și în alte cazuri prevăzute de lege.

(2) Împărțirea poate fi efectuată în cazul părților comune din clădirile cu mai multe etaje sau apartamente atunci când există acordul tuturor coproprietarilor ori când bunurile în cauză nu mai sînt destinate folosirii în comun.

Articolul 359. Amînarea împărțirii

(1) Contractele privind amînarea împărțirii nu pot fi încheiate pentru o perioadă mai mare de 5 ani. În cazul imobilelor, contractele trebuie încheiate în formă autentică și înscrise în registrul bunurilor imobile.

(2) Pentru motive temeinice, instanța de judecată poate dispune, la cererea oricărui coproprietar, împărțirea chiar înainte de perioada stabilită prin contract.

(3) Instanța de judecată poate dispune amînarea împărțirii dacă aceasta s-ar impune în vederea protecției intereselor celorlalți coproprietari. Instanța poate dispune împărțirea dacă împrejurările avute în vedere la data pronunțării hotărîrii de amînare s-au modificat.

Articolul 360. Împărțirea în cazul în care coproprietarul este lipsit de sau limitat în capacitatea de exercițiu

Dacă un coproprietar este lipsit de sau limitat în capacitatea de exercițiu, împărțirea poate fi făcută prin înțelegerea părților numai cu încuviințarea autorității tutelare, precum și a ocrotitorului legal, după caz.

Articolul 361. Modul de împărțire a bunului proprietate comună pe cote-părți

(1) Împărțirea bunului proprietate comună pe cote-părți se face în natură, proporțional cotei-părți a fiecărui coproprietar.

(2) Dacă bunul proprietate comună pe cote-părți este indivizibil ori nu este partajabil în natură, împărțirea se face prin:

a) atribuirea întregului bun, în schimbul unei sulțe, în favoarea unui ori a mai multor coproprietari, la cererea lor;

b) vînzarea bunului în modul stabilit de coproprietari ori, în caz de neînțelegere, la licitație și distribuirea prețului către coproprietari proporțional cotei-părți a fiecăruia dintre ei.

(3) În cazul în care unui dintre coproprietari îi este atribuită o parte reală mai mare decît cota sa parte, celorlalți coproprietari li se atribuie o sultă.

(4) Împărțirea se efectuează în modul stabilit de lege.

(5) Părțile reale stabilite de instanță de judecată pot fi distribuite prin tragere la sorți, după caz.

Articolul 362. Stingerea datoriilor în cazul împărțirii

(1) Oricare dintre coproprietari poate cere stingerea datoriilor, născute în legătură cu proprietatea comună pe cote-părți, care sînt scadente ori devin scadente în cursul anului în care are loc împărțirea.

(2) Suma necesară stingerii obligațiilor care decurg din alin.(1) va fi preluată, în lipsa unei stipulații contrare, din prețul vînzării bunului comun cu ocazia împărțirii și va fi suportată de către coproprietari proporțional cotei-părți a fiecăruia.

Articolul 363. Efectele împărțirii proprietății comune

(1) Fiecare coproprietar devine proprietarul exclusiv al bunului sau al sumei de bani atribuite numai de la data împărțirii, cu excepția bunurilor imobile asupra cărora dreptul de proprietate apare la data înscrierii în registrul bunurilor imobile.

(2) Actele încheiate, în condițiile legii, de un coproprietar asupra bunului proprietate comună pe cote-părți rămîn valabile și sînt opozabile celui care a dobîndit bunul în urma împărțirii.

(3) Garanțiile constituite de un coproprietar asupra cotei sale părți se strămută de drept asupra bunului sau a sumei de bani atribuite prin împărțire.

(4) Împărțirea care a avut loc înaintea termenului stipulat în acordul coproprietarilor nu este opozabilă creditorului care deține o ipotecă asupra unei cote-părți dacă acesta nu a consimțit la împărțire sau dacă debitorul său nu conservă dreptul de proprietate a cel puțin asupra părții respective din bun.

Articolul 364. Obligația de garanție a coproprietarilor

(1) Coproprietarii își datorează, în limita cotelor-părți, garanție pentru evicțiune și vicii ascunse, dispozițiile privitoare la obligația de garanție a vânzătorului aplicându-se în modul corespunzător.

(2) Fiecare din coproprietari este obligat să despăgubească pe coproprietarul prejudiciat prin efectul evicțiunii sau al viciului ascuns. Dacă unul dintre coproprietari este insolubil, partea datorată de acesta se va suporta proporțional de ceilalți coproprietari.

(3) Coproprietarii nu datorează garanție dacă prejudiciul este urmarea faptei săvârșite de un alt coproprietar sau dacă au fost scutiți prin actul de împărțire.

Articolul 365. Nulitatea împărțirii

(1) Împărțirea poate fi desființată pentru aceleași cauze ca și actele juridice.

(2) Împărțirea făcută fără participarea tuturor coproprietarilor este lovită de nulitate absolută.

(3) Împărțirea este valabilă chiar dacă nu cuprinde toate bunurile proprietate comună pe cote-părți. Pentru bunurile omise se poate face oricând o împărțire suplimentară.

(4) Nu poate invoca nulitatea relativă a împărțirii coproprietarul care, cunoscând cauza de nulitate, înstrăinează total sau parțial bunurile atribuite.

S e c ți u n e a a 3-a

PROPRIETATEA COMUNĂ ÎN DEVĂLMĂȘIE

Articolul 366. Dispoziții generale cu privire la proprietatea comună în devălmășie

(1) În cazul în care dreptul de proprietate aparține concomitent mai multor persoane fără ca vreuna dintre ele să fie titularul unei cote-părți ideale din bunul comun, proprietatea este comună în devălmășie.

(2) Proprietății comune în devălmășie se aplică în modul corespunzător dispozițiile cu privire la proprietatea comună pe cote-părți dacă prezenta secțiune nu prevede altfel.

Articolul 367. Folosința bunului proprietate comună în devălmășie

Fiecare coproprietar devălmaș are dreptul de a folosi bunul comun potrivit destinației acestuia, fără a limita dreptul celorlalți coproprietari dacă în contract nu este prevăzut altfel.

Articolul 368. Actele de conservare și administrare a bunului proprietate comună în devălmășie

Oricare dintre proprietarii devălmași este prezumat a avea consimțământul celorlalți pentru efectuarea oricăror acte de conservare și administrare a bunului proprietate comună în devălmășie dacă legea sau contractul nu prevede altfel.

Articolul 369. Actele de dispoziție asupra bunurilor proprietate comună în devălmășie

(1) Fiecare din coproprietarii devălmași poate dispune de bunul mobil proprietate comună în devălmășie dacă acordul încheiat între ei nu prevede altfel.

(2) Pentru actele de dispoziție asupra bunurilor imobile proprietate comună în devălmășie este necesar acordul scris al tuturor coproprietarilor devălmași.

(3) Actul juridic de dispoziție încheiat de unul dintre coproprietarii devălmași poate fi declarat nul dacă se face dovadă că cealaltă parte știa sau trebuia să știe despre acordul care limitează dreptul de dispoziție, despre faptul că ceilalți coproprietari devălmași sînt împotriva încheierii actului juridic sau că nu a fost cerut acordul la înstrăinarea imobilelor.

Articolul 370. Împărțirea bunului proprietate comună în devălmășie

Împărțirea bunului proprietate comună în devălmășie între coproprietarii devălmași se va face

proporțional aportului fiecăruia la dobândirea bunului. Pînă la proba contrară, aportul coproprietarilor devălmăși este prezumat a fi egal.

Articolul 371. Proprietatea comună în devălmășie a soților

(1) Bunurile dobîndite de soți în timpul căsătoriei sînt proprietatea lor comună în devălmășie dacă, în conformitate cu legea sau contractul încheiat între ei, nu este stabilit un alt regim juridic pentru aceste bunuri.

(2) Orice bun dobîndit de soți în timpul căsătoriei se prezumă proprietate comună în devălmășie pînă la proba contrară.

Articolul 372. Proprietatea personală a fiecăruia dintre soți

(1) Bunurile care au aparținut soților înainte de încheierea căsătoriei, precum și cele dobîndite de ei în timpul căsătoriei în baza unui contract de donație, prin moștenire sau în alt mod cu titlu gratuit, sînt proprietatea exclusivă a soțului căruia i-a aparținut sau care le-a dobîndit.

(2) Bunurile de folosință individuală (îmbrăcăminte, încălțăminte și altele asemenea), cu excepția bijuteriilor și a altor obiecte de lux, sînt bunuri personale ale soțului care le folosește, chiar dacă sînt dobîndite în timpul căsătoriei din contul mijloacelor comune ale soților.

(3) Bunurile fiecăruia dintre soți pot fi declarate proprietate a lor comună în devălmășie dacă se constată că în timpul căsătoriei s-au făcut din mijloacele lor comune investiții care au sporit simțitor valoarea acestor bunuri.

Articolul 373. Determinarea părților din proprietatea comună
în devălmășie a soților în caz de împărțire a
bunurilor

(1) În cazul împărțirii bunurilor proprietate comună în devălmășie a soților, părțile lor se consideră egale.

(2) Bunurilor proprietate comună în devălmășie a soților pot fi împărțite atît la divorț, cît și în timpul căsătoriei. Împărțirea bunurilor comune în timpul căsătoriei nu afectează regimul juridic al bunurilor care vor fi dobîndite în viitor.

Capitolul IV

APĂRAREA DREPTULUI DE PROPRIETATE

Articolul 374. Revendicarea de către proprietar
a bunurilor sale

(1) Proprietarul este în drept să-și revendice bunurile aflate în posesiunea nelegitimă a altuia.

(2) Posesorul poate refuza să predea bunul dacă el sau posesorul mijlocit pentru care posedă are dreptul preferențial de posesiune în raport cu proprietarul. Revendicarea bunului poate fi aplicată în raport cu cel care are un drept superior dacă acesta a obținut bunul prin violență sau prin dol.

(3) De la momentul încetării buneii-credințe, iar în cazul posesorului de rea-credință de la momentul dobîndirii posesiunii, posesorul răspunde față de proprietar pentru prejudiciul cauzat prin faptul că din vina lui bunul s-a deteriorat, a pierit sau nu poate fi restituit din alt motiv.

(4) În legătură cu revendicarea bunului proprietarului se vor aplica în modul corespunzător prevederile art.307, 310-312.

(5) Dacă a dobîndit posesiunea prin samavolnicie sau prin săvîrșirea unei infracțiuni, posesorul răspunde față de proprietar în conformitate cu normele privind răspunderea delictuală.

Articolul 375. Revendicarea de către proprietar a bunurilor
aflate în posesiunea unui dobînditor de
bună-credință

(1) Dacă un bun a fost dobîndit cu titlu oneros de la o persoană care nu a avut dreptul să-l înstrăineze, proprietarul poate să-l revendice de la dobînditorul de bună-credință numai în cazul în care bunul a fost pierdut de proprietar ori de persoana căreia bunul a fost transmis de proprietar în posesiune sau dacă i-a fost furat unuia ori altuia, sau a ieșit în alt mod din posesiunea acestora, fără voia lor.

(2) Dacă bunurile au fost dobândite cu titlu gratuit de la o persoană care nu avea dreptul să le înstrăineze, proprietarul este în drept să-și revendice bunurile în toate cazurile.

(3) Bani, titlurile de valoare la purtător și bunurile dobândite la licitație nu pot fi revendicate de la un dobânditor de bună-credință.

Articolul 376. Cererea privind înlăturarea încălcărilor care nu sînt legate de privarea de posesiune

(1) Dacă dreptul proprietarului este încălcat în alt mod decît prin uzurpare sau privare ilicită de posesiune, proprietarul poate cere autorului încetarea încălcării. El poate cere, de asemenea, despăgubiri pentru prejudiciul cauzat. Pot fi solicitate despăgubiri și în cazul în care nu se cere încetarea încălcării sau executarea acestei cerințe este imposibilă.

(2) Dacă există temei de a presupune că se vor face încălcări ulterioare, proprietarul poate intenta o acțiune negatorie.

(3) Dispozițiile alin.(1) și (2) nu se aplică dacă proprietarul trebuie, în temeiul legii și al drepturilor unor alte persoane, să admită influența asupra bunului.

Capitolul V **DREPTUL DE VECINĂTATE**

Articolul 377. Obligația de respect reciproc

Proprietarii terenurilor vecine sau ai altor bunuri imobile învecinate, pe lîngă respectarea drepturilor și obligațiilor prevăzute de lege, trebuie să se respecte reciproc. Se consideră vecin orice teren sau alt bun imobil de unde se pot produce influențe reciproce.

Articolul 378. Influența vecină admisibilă

(1) Proprietarul terenului sau al unui alt bun imobil nu poate interzice influența pe care o exercită asupra bunului său gazul, aburul, mirosul, funinginea, fumul, zgomotul, căldura, vibrația sau o altă influență similară provenită din terenul vecin dacă nu împiedică proprietarul în folosirea bunului sau dacă încalcă nesemnificativ dreptul acestuia.

(2) Dispozițiile alin.(1) se aplică și în cazul în care influența este considerabilă, dar este produsă de folosirea obișnuită a unui alt teren și nu poate fi înlăturată prin măsuri justificate economic. Dacă este obligat să suporte o asemenea influență și dacă aceasta depășește folosirea recunoscută obișnuită în localitatea respectivă și limitele economice admisibile, proprietarul poate cere proprietarului de teren care cauzează influența o compensație corespunzătoare în formă bănească.

Articolul 379. Atentarea inadmisibilă

(1) Proprietarul poate cere interzicerea ridicării sau exploatării unor construcții sau instalații despre care se poate afirma cu certitudine că prezența și utilizarea lor atentează în mod inadmisibil asupra terenului său.

(2) Dacă construcția sau instalația a fost ridicată respectîndu-se distanța de la hotar stabilită de lege, demolarea sau interzicerea exploatării acestora poate fi cerută doar în cazul în care afectarea inadmisibilă s-a produs în mod evident.

Articolul 380. Cererea de înlăturare a pericolului de prăbușire

Dacă există pericolul prăbușirii construcției de pe terenul vecin peste terenul său, proprietarul poate cere vecinului să ia măsurile necesare pentru prevenirea acestui pericol.

Articolul 381. Folosirea apelor

(1) Cursurile de apă și pînza freatică din mai multe terenuri nu pot fi deviate sau manipulate de proprietarul oricărui teren astfel încît cantitatea sau calitatea apei să fie modificată în dezavantajul proprietarului unui alt teren.

(2) Proprietarul terenului inferior nu poate împiedica în nici un fel curgerea firească a apelor provenite de pe terenul superior.

(3) Dacă curgerea apei de pe terenul superior cauzează prejudicii terenului inferior, proprietarul acestuia din urmă poate cere autorizarea instanței de judecată de a face pe terenul său lucrările necesare schimbării direcției apelor, suportînd toate cheltuielile aferente. La rîndul său, proprietarul

terenului superior este obligat să nu efectueze nici o lucrare de natură să agraveze situația terenului inferior.

Articolul 382. Regulile speciale de folosire a apei

(1) Proprietarul terenului inferior nu poate împiedica curgerea provocată de proprietarul terenului superior sau de alte persoane, așa cum este cazul apelor care țîșnesc pe acest din urmă teren, datorită unor lucrări subterane întreprinse de proprietarul terenului superior, cazul apelor provenite din secarea terenurilor mlăștinoase, al apelor folosite într-un scop casnic, agricol sau industrial, însă numai dacă această curgere precedă vărsarea într-un curs de apă sau într-un șanț.

(2) În cazul prevăzut la alin.(1), proprietarul terenului superior este obligat să aleagă calea și mijloacele de scurgere care ar aduce prejudicii minime terenului inferior, rămînînd obligat la plata unei despăgubiri juste și prealabile către proprietarul acestuia din urmă.

(3) Prevederile alin.(1) și (2) nu se aplică atunci cînd pe terenul inferior se află o construcție, împreună cu grădina și curtea aferentă, sau un cimitir.

Articolul 383. Captarea apei

Proprietarul care vrea să folosească pentru irigarea terenului său apele naturale și artificiale de care poate dispune în mod efectiv are dreptul ca, pe cheltuiala sa exclusivă, să facă pe terenul riveran opus lucrări utile de captare a apei.

Articolul 384. Surplusul de apă

(1) Proprietarul căruia îi prisosește apa pentru necesitățile curente este obligat ca, în schimbul unei juste și prealabile despăgubiri, să ofere acest surplus proprietarului care nu poate procura apa necesară terenului său decît cu o cheltuială excesivă.

(2) Proprietarul nu poate fi scutit de obligația menționată la alin.(1) pretinzînd că ar putea da surplusului de apă o altă destinație decît satisfacerea necesităților curente. El poate însă cere proprietarului aflat la nevoie despăgubiri suplimentare cu condiția că va dovedi existența reală a destinației pretinse.

Articolul 385. Conservarea drepturilor dobîndite ale proprietarului terenului inferior

(1) Proprietarul poate acorda orice întrebuintare izvorului de pe terenul său cu condiția de a nu aduce atingere drepturilor dobîndite de proprietarul terenului inferior.

(2) Proprietarul terenului pe care se află izvorul nu poate să-i schimbe cursul dacă prin această schimbare ar lipsi locuitorii unei localități de apă pentru necesitățile curente.

Articolul 386. Picătura streșinii

Acoperișul trebuie să fie construit astfel încît apa, zăpada sau gheața să cadă exclusiv pe teritoriul proprietarului.

Articolul 387. Fructele căzute

Fructele căzute din pomi sau arbuști pe terenul vecin se consideră fructe de pe acel teren.

Articolul 388. Rădăcinile și ramurile de pe terenul vecin

(1) Proprietarul terenului poate să taie și să-și oprească rădăcinile de arbori și de arbuști care au pătruns la el de pe terenul vecin. Aceeași regulă se aplică și ramurilor de arbori și de arbuști ce atîrnă de pe terenul vecin.

(2) Dreptul prevăzut la alin.(1) nu se acordă proprietarului în cazul în care rădăcinile și ramurile nu împiedică folosirea terenului său.

Articolul 389. Distanța pentru construcții, lucrări și plantații

(1) Orice construcție, lucrare sau plantație se poate face de către proprietarul terenului numai cu respectarea unei distanțe minime față de linia de hotar, conform legii, regulamentului de urbanism sau, în lipsă, conform obiceiului locului, astfel încît să nu se aducă atingere drepturilor proprietarului vecin.

(2) Arborii, cu excepția celor mai mici de doi metri, a plantațiilor și a gardurilor vii, trebuie sădiți la distanța stipulată de lege, de regulamentul de urbanism sau de obiceiul locului, dar care să nu fie mai mică de 2 metri de linia de hotar.

(3) În caz de nerespectare a distanței prevăzute la alin.(1) și (2), proprietarul vecin este îndreptățit să ceară scoaterea ori tăierea la înălțimea cuvenită a arborilor, plantațiilor ori gardurilor pe cheltuiala proprietarului terenului pe care acestea sînt ridicate.

Articolul 390. Depășirea hotarului terenului învecinat în
cazul construcției

(1) Dacă proprietarul unui teren, cu ocazia ridicării unei construcții, a construit dincolo de limita terenului său, fără a i se putea imputa premeditarea sau culpa gravă, vecinul trebuie să tolereze încălcarea hotarului dacă nu a obiectat pînă sau imediat după depășirea limitei.

(2) Vecinul prejudiciat prin situația prevăzută la alin.(1) trebuie despăgubit cu o rentă în bani, plătită anual, cu anticipație.

(3) Cel îndreptățit la rentă poate pretinde oricînd ca debitorul său să-i achite prețul porțiunii de teren pe care s-a construit în schimbul transmiterii proprietății asupra acesteia.

Articolul 391. Accesul pe terenul altuia

(1) Orice proprietar este obligat ca, după primirea unui aviz scris sau verbal, să permită vecinului accesul pe teritoriul său, după caz, pentru efectuarea și întreținerea unei construcții, plantații și efectuarea unor alte lucrări pe terenul vecin.

(2) Proprietarul care este obligat să permită accesul pe teritoriul său are dreptul la compensarea prejudiciului cauzat doar prin acest fapt și la restabilirea terenului în starea anterioară.

(3) În cazul în care, datorită unei forțe naturale sau forțe majore, un bun a pătruns pe un teren străin sau a fost transportat acolo, proprietarul terenului trebuie să permită căutarea și ridicarea bunului, dacă nu a purces el însuși la căutare sau nu-l restituie. Bunul continuă să aparțină proprietarului său, cu excepția cazului cînd acesta renunță la el. Proprietarul terenului poate cere ridicarea bunului străin și aducerea terenului în situația anterioară.

(4) Proprietarul terenului care efectuează și întreține construcții, plantații sau execută alte lucrări pe teritoriul său nu are dreptul să pericliteze terenul vecin sau să compromită trănicia construcțiilor, lucrărilor sau plantațiilor situate pe acesta.

Articolul 392. Trecerea prin proprietatea străină

(1) Dacă terenul este lipsit de comunicație prin orice cale de acces de folosință comună, conducte de alimentare cu apă, conducte de energie electrică, gaze, telecomunicații și altele asemenea, proprietarul poate cere vecinilor să-i permită utilizarea terenurilor lor pentru instalarea comunicației necesare.

(2) Trecerea urmează a se face în condiții de natură să aducă o minimă atingere exercitării dreptului de proprietate asupra terenului. Vecinului al cărui teren este folosit pentru acces trebuie să i se plătească o justă și prealabilă despăgubire care, prin acordul părților, poate fi efectuată sub formă de plată unică.

(3) Despăgubirea datorată conform alin.(2) se dublează atunci cînd lipsa accesului este o urmare a faptei proprietarului care pretinde trecerea.

Articolul 393. Instalarea liniei de demarcare a hotarului

(1) Proprietarul de teren poate cere proprietarului de teren vecin să ia parte la instalarea unui hotar stabil de demarcare sau la restabilirea unui hotar deteriorat.

(2) Cheltuielile pentru demarcare se împart între vecini în mod egal dacă din raporturile existente între ei nu reiese altfel.

Articolul 394. Litigii privind hotarul

(1) Dacă în urma unei dispute este imposibilă determinarea hotarului adevărat, atunci pentru demarcare este decisivă posesiunea de fapt a vecinilor. Dacă posesiunea de fapt nu poate fi determinată, fiecărui teren îi este anexată o jumătate din porțiunea disputată.

(2) Dacă determinarea hotarului în conformitate cu prevederile alin.(1) duce la un rezultat ce contravine faptelor stabilite, în particular aduce atingere mărimii stabilite a terenului, hotarul se stabilește, la cererea unei părți, de către instanța de judecată.

Titlul IV
ALTE DREPTURI REALE
Capitolul I
UZUFRUCTUL

Articolul 395. Noțiunea de uzufruct

(1) Uzufructul este dreptul unei persoane (uzufructuar) de a folosi pentru o perioadă determinată sau determinabilă bunul unei alte persoane (nudul proprietar) și de a culege fructele bunului, întocmai ca proprietarul, însă cu îndatorirea de a-i conserva substanța. Uzufructuarul are dreptul de a poseda bunul, nu și de a-l înstrăina.

(2) Uzufructul poate fi limitat prin excluderea anumitor folosințe.

(3) Uzufructul se poate constitui, conjugat sau succesiv, în favoarea unei sau mai multor persoane existente la data deschiderii uzufructului.

Articolul 396. Constituirea uzufructului

(1) Uzufructul se poate constitui, prin lege sau act juridic, dispozițiile privind registrul bunurilor imobile fiind aplicabile pentru bunurile imobile. În cazurile prevăzute de lege, uzufructul poate fi constituit prin hotărâre judecătorească.

(2) La constituirea uzufructului se aplică aceleași reguli ca și la înstrăinarea bunurilor care fac obiectul uzufructului.

(3) Obiect al uzufructului poate fi orice bun neconsumptibil care se află în circuit civil, mobil sau imobil, corporal sau incorporeal, inclusiv un patrimoniu sau o parte din el.

(4) Uzufructul poartă asupra tuturor accesoriilor bunului dat în uzufruct, precum și asupra a tot ce se unește sau se încorporează în acesta.

Articolul 397. Termenul uzufructului

(1) Uzufructul se instituie cel mult pînă la decesul persoanei fizice sau la lichidarea persoanei juridice dacă un termen mai scurt nu este stabilit prin lege sau prin act juridic.

(2) Uzufructul constituit în favoarea unei persoane juridice nu poate depăși 30 de ani.

(3) Uzufructul încetează la decesul persoanei fizice sau la lichidarea persoanei juridice în al cărei folos a fost stabilit uzufructul.

(4) Orice act juridic prin care se constituie un uzufruct perpetuu și transmisibil pentru cauză de moarte sau lichidare este lovit de nulitate absolută.

Articolul 398. Inalienabilitatea uzufructului

(1) Uzufructul nu poate trece de la uzufructuar la o altă persoană prin acte juridice sau prin succesiune.

(2) Uzufructuarul poate închiria sau arenda altuia, integral sau în parte, bunul mobil obiect al uzufructului dacă, la momentul constituirii uzufructului, nu a fost stabilit altfel.

(3) Dacă la momentul constituirii uzufructului imobilul nu era dat în chirie sau arendă, uzufructuarul nu are dreptul să-l dea în chirie sau arendă fără acordul nudului proprietar sau fără autorizația instanței de judecată dacă acest drept nu i-a fost acordat expres la momentul constituirii uzufructului.

(4) La stingerea uzufructului, nudul proprietar este obligat să mențină contractele de locațiune sau de arendă, încheiate în modul stabilit. El poate totuși să refuze menținerea în cazul în care:

a) termenul contractului de locație sau de arendă depășește, fără consimțământul lui, termenul obișnuit în conformitate cu uzanțele locale;

b) spațiul comercial a fost dat în chirie pe un termen mai mare de 5 ani;

c) întreprinderea agricolă a fost dată în arendă pe un termen mai mare de 12 ani;

d) un teren agricol a fost dat în arendă pe un termen mai mare de 6 ani;

e) contractul de locațiune sau de arendă stipulează condiții neobișnuite, excesive pentru nudul proprietar.

(5) Nudul proprietar pierde dreptul de a refuza menținerea contractului cînd locatarul sau arendașul i-a stabilit un termen rezonabil în care nudul proprietar trebuia să declare despre menținerea sau refuzul

de a menține, iar el a omis să facă aceasta în termenul stabilit.

Articolul 399. Determinarea stării bunului

(1) Uzufructuarul preia bunurile în starea în care acestea se află.

(2) La stabilirea uzufructului asupra unei universalități de bunuri, uzufructuarul și nudul proprietar sînt obligați să-și acorde asistență reciprocă în vederea întocmirii inventarului.

(3) Inventarul trebuie să conțină mențiunea despre data întocmirii, să fie semnat de ambele părți, iar la cererea unei din părți semnătura trebuie autentificată.

(4) Fiecare parte are dreptul să ceară ca inventarul să fie întocmit de către organul competent.

(5) Partea care cere întocmirea inventarului în condițiile alin.(4) sau autentificarea semnăturii suportă cheltuielile aferente.

Articolul 400. Prețul, sarcinile și cheltuielile uzufructului

(1) Uzufructul este gratuit în cazul nestipulării exprese a caracterului oneros.

(2) Cheltuielile și sarcinile proprietății revin nudului proprietar, cu excepțiile prevăzute de lege sau de contract.

(3) Uzufructuarul este ținut pentru obligațiile de plată (impozite, taxe) față de stat pentru obiectul uzufructului.

Articolul 401. Drepturile uzufructuarului asupra fructelor

(1) Uzufructuarul se bucură de toate fructele pe care le produce obiectul uzufructului dacă nu este stipulat altfel. Fructele obiectului uzufructului trec în proprietatea uzufructuarului la data culegerii lor.

(2) Fructele neculese în momentul deschiderii dreptului la uzufruct sînt ale uzufructuarului, iar cele neculese la sfîrșitul perioadei de uzufruct sînt ale nudului proprietar dacă actul prin care s-a instituit uzufructul nu prevede altfel. Veniturile se consideră percepute zi cu zi și se cuvin uzufructuarului proporțional duratei uzufructului său. Aceste prevederi sînt aplicabile arenzii, chiriei imobilelor, dividendelor și dobînzilor obținute.

Articolul 402. Dreptul de a dispune de bunurile consumptibile

Dacă uzufructul cuprinde și bunuri consumptibile, uzufructuarul are dreptul să dispună de ele, însă cu obligația de a restitui bunuri de aceeași calitate, cantitate și valoare sau, dacă este imposibil, să restituie contravaloarea lor de la data stingerii uzufructului.

Articolul 403. Plata creanțelor scadente

(1) Dacă uzufructul se răsfrînge asupra unei creanțe care devine scadentă în timpul uzufructului, plata se face uzufructuarului, care eliberează chitanță.

(2) La încheierea uzufructului, tot ceea ce a fost primit ca plată se transmite nudului proprietar.

Articolul 404. Dreptul de vot

(1) Dreptul de vot acordat de o acțiune sau de o altă valoare mobilă, de o fracțiune din coproprietate sau de un alt bun aparține uzufructuarului.

(2) Dreptul de vot aparține nudului proprietar dacă are ca efect modificarea substanței bunului principal, cum ar fi capitalul social ori bunul deținut în coproprietate, schimbarea destinației acestui bun sau lichidarea persoanei juridice.

Articolul 405. Drepturile creditorilor

(1) Creditorii uzufructuarului pot urmări drepturile acestuia sub rezerva drepturilor nudului proprietar.

(2) Creditorii nudului proprietar pot urmări drepturile acestuia sub rezerva drepturilor uzufructuarului.

Articolul 406. Dreptul uzufructuarului de a se folosi de arbori

(1) Uzufructuarul nu are dreptul să taie arborii care cresc pe terenul grevat cu uzufruct, cu excepția reparării, întreținerii sau exploatării terenului. El poate dispune de cei care au căzut ori s-au uscat natural.

(2) Uzufructuarul este obligat să înlocuiască, în conformitate cu uzanțele locale sau obișnuințele nudului proprietar, arborii care au fost distruși.

Articolul 407. Dreptul uzufructuarului asupra pădurilor
destinate tăierii

(1) Dacă uzufructul cuprinde păduri destinate de proprietarul lor unor tăieri periodice, uzufructuarul este dator să păstreze ordinea și cantitatea tăierii, potrivit regulilor stabilite de lege, de nudul proprietar sau potrivit uzanțelor locale, fără ca uzufructuarul să poată pretinde vreo despăgubire pentru părțile lăsate netăiate în timpul uzufructului.

(2) Arborii care se scot din pepinieră fără degradarea acesteia nu fac parte din uzufruct decât cu obligația uzufructuarului de a se conforma dispozițiilor legale și uzanțelor locale în ceea ce privește înlocuirea lor.

(3) Uzufructuarul poate, conformându-se dispozițiilor legale și uzanței obișnuite a nudului proprietar, să exploateze părțile de păduri înalte care au fost destinate tăierii regulate, fie că aceste tăieri se fac periodic pe o întindere determinată, fie că se fac numai pentru un număr de arbori aleși pe toată suprafața terenului. În celelalte cazuri, uzufructuarul nu poate tăia arborii înalți. Va putea însă întrebuința, la reparațiile la care este obligat, arbori căzuți accidental, chiar să taie arborii trebuincioși, cu îndatorirea însă de a demonstra, în prezența proprietarului, această trebuință.

Articolul 408. Dreptul asupra carierelor

(1) În condițiile legii, uzufructuarul se folosește întocmai ca nudul proprietar de carierele care se aflau în exploatare la constituirea dreptului de uzufruct.

(2) Uzufructuarul nu are nici un drept asupra carierelor nedeschise.

Articolul 409. Uzura obiectului uzufructului

Dacă uzufructul poartă asupra unor bunuri care, fără a fi consumptibile, se uzează, ca urmare a utilizării lor, uzufructuarul le va folosi ca un bun proprietar și potrivit destinației lor. El nu este obligat să le restituie decât în starea în care se află la data stingerii uzufructului.

Articolul 410. Obligația de informare

(1) Dacă bunul este deteriorat, distrus sau dacă sînt necesare lucrări de reparație, îmbunătățire a lui ori măsuri de preîntîmpinare a unor pericole, uzufructuarul este obligat să-l informeze imediat pe nudul proprietar.

(2) Uzufructuarul este obligat să denunțe de îndată nudului proprietar orice uzurpare a terenului și orice contestare a dreptului de proprietate, sub sancțiunea obligării la plata de daune-interese.

Articolul 411. Obligația de păstrare a destinației bunului

Uzufructuarul este obligat în exercitarea dreptului său să respecte destinația dată bunului de nudul proprietar.

Articolul 412. Obligația efectuării reparațiilor

(1) Uzufructuarul este obligat să efectueze reparațiile de întreținere a bunului.

(2) În cazul în care uzufructuarul face în legătură cu bunul cheltuieli pe care nu era obligat să le facă, obligația nudului proprietar de a le restitui se determină în funcție de regulile privind gestiunea de afaceri.

(3) Reparațiile capitale sînt în sarcina nudului proprietar, fără ca acesta să poată fi obligat să le facă.

(4) Reparațiile mari sînt în sarcina uzufructuarului atunci cînd se datorează neefectuării reparațiilor de întreținere.

(5) Uzufructuarul este obligat să-l înștiințeze pe nudul proprietar despre necesitatea reparațiilor mari.

(6) Atunci cînd nudul proprietar nu efectuează la timp reparațiile capitale, uzufructuarul le poate face pe cheltuiala sa, nudul proprietar fiind obligat să restituie contravaloarea acestora la stingerea uzufructului.

Articolul 413. Excluderea obligației de reconstruire

Uzufructuarul și nudul proprietar nu sînt obligați să reconstruiască ceea ce s-a distrus datorită vechimii ori unui caz fortuit.

Articolul 414. Plata primelor de asigurare

Dacă bunul este asigurat, pe durata uzufructului primele de asigurare sînt plătite de uzufructuar.

Articolul 415. Modificarea sau stingerea dreptului grevat

Dreptul grevat cu uzufruct poate fi modificat sau stins prin act juridic numai cu acordul uzufructuarului.

Articolul 416. Dreptul de dispoziție și de exercitare a acțiunilor de apărare

Nudul proprietar este în drept să înstrăineze bunul, să-l greveze cu sarcini și să exercite toate acțiunile de apărare a dreptului de proprietate.

Articolul 417. Obligația nudului proprietar de a garanta drepturile uzufructuarului

Nudul proprietar este obligat să se abțină de la orice act juridic și faptă prin care ar împiedica sau tulbura uzufructuarul în exercițiul liber și deplin al dreptului său, să garanteze uzufructuarul împotriva evicțiunii, să despăgubească uzufructuarul în cazul în care, prin fapta sa, a micșorat valoarea uzufructului.

Articolul 418. Plata datoriilor aferente patrimoniului grevat cu uzufruct

(1) Dacă uzufructuarul universal ori cu titlu universal plătește datoriile aferente patrimoniului sau părții de patrimoniu grevate cu uzufruct, nudul proprietar trebuie să restituie, la stingerea uzufructului, sumele avansate fără nici o dobândă.

(2) În cazul în care uzufructuarul nu plătește datoriile prevăzute la alin.(1), nudul proprietar poate, la alegere, să le plătească sau să vândă o parte suficientă din bunurile date în uzufruct. Dacă nudul proprietar plătește aceste datorii, uzufructuarul datorează dobânzi pe toata durata uzufructului.

(3) Dacă plata datoriilor nu se face în modul prevăzut la alin.(1) și (2), creditorii pot urmări bunurile date în uzufruct.

Articolul 419. Descoperirea unei comori

Dreptul uzufructuarului nu se extinde asupra drepturilor nudului proprietar cu privire la comoara descoperită în bun.

Articolul 420. Stingerea uzufructului

(1) Uzufructul se stinge la expirarea termenului pentru care este constituit, prin întrunirea în aceeași persoană a calității de proprietar și a celei de uzufructuar, prin renunțarea uzufructuarului la dreptul său, prin moartea sau, după caz, lichidarea uzufructuarului.

(2) Uzufructul încetează și în cazul în care instanța de judecată a pronunțat rezoluțiunea sau nulitatea actului juridic prin care cel care a instituit uzufructul a dobândit titlul de proprietate.

Articolul 421. Stingerea uzufructului la cererea nudului proprietar

Uzufructul poate înceta la cererea nudului proprietar atunci când uzufructuarul abuzează de folosința bunului, îi aduce stricăciuni ori îl lasă să degradeze.

Articolul 422. Stingerea uzufructului în cazul distrugerii bunului

(1) Uzufructul se stinge în cazul în care bunul a fost distrus în întregime într-un caz fortuit. Dacă bunul este distrus în parte, uzufructul continuă asupra părții rămase.

(2) Uzufructul va continua asupra indemnizației de asigurare dacă aceasta nu este folosită pentru repararea bunului.

Articolul 423. Efectul stingerii uzufructului

(1) La stingerea uzufructului, uzufructuarul este obligat să restituie nudului proprietar, în starea corespunzătoare, bunurile pe care le deține în virtutea dreptului său de uzufruct.

(2) În cazul pieirii sau al deteriorării bunului din culpa uzufructuarului, acesta este obligat să despăgubească proprietarul.

(3) În cazul imobilelor, stingerea uzufructului trebuie înscrisă în registru.

Capitolul II

DREPTUL DE UZ ȘI DREPTUL DE ABITAȚIE

Articolul 424. Dispoziții generale cu privire la dreptul de uz și la dreptul de abitație

(1) Uz este dreptul real asupra bunului altuia, în virtutea căruia uzuarul poate folosi bunul și culege fructele lui necesare pentru nevoile proprii și ale familiei sale.

(2) Titularul dreptului de abitație are dreptul să locuiască în locuința unei alte persoane împreună cu soțul și copiii săi chiar dacă nu a fost căsătorit sau nu avea copii la data la care s-a constituit abitația.

(3) Uzul și abitația se constituie în temeiul unui act juridic ori al legii, dispozițiile privind registrul bunurilor imobile fiind aplicabile pentru bunurile imobile.

(4) Actul prin care este instituit uzul poate limita sau extinde dreptul de uz. Uzuarul nu poate pretinde la mai multe fructe decât la cele care se cuvin pentru nevoile proprii și ale familiei sale dacă actul nu prevede altfel.

Articolul 425. Exercițarea dreptului de uz și a dreptului de abitație

(1) Dreptul de uz și de abitație nu poate fi cedat, iar bunul care face obiectul acestor drepturi nu poate fi închiriat sau arendat.

(2) Uzuarul și titularul dreptului de abitație suportă cheltuielile de cultură sau de întreținere proporțional părții de care se folosește.

Articolul 426. Dreptul de folosire a facilităților comune

Uzuarul sau titularul dreptului de abitație al cărui drept poartă numai asupra unei părți din bun are dreptul să folosească facilitățile destinate uzului comun.

Articolul 427. Aplicarea dispozițiilor privitoare la uzufruct

Dispozițiile privitoare la uzufruct se aplică în modul corespunzător uzului și abitației.

Capitolul III

SERVITUTEA

Articolul 428. Dispoziții generale cu privire la servitute

(1) Servitute este sarcina care grevează un imobil (terenul aservit) pentru uzul sau utilitatea imobilului unui alt proprietar (terenul dominant). Utilitatea poate consta în sporirea confortului terenului dominant ori poate rezulta din destinația lui economică.

(2) Obligația de a face ceva poate fi conexată la o servitute și impusă proprietarului terenului aservit. Această obligație este accesorie servituții și nu poate fi stipulată decât în favoarea sau pentru exploatarea imobilului.

Articolul 429. Condițiile servituții

(1) La realizarea servituții, persoana împuternicită trebuie să respecte interesele proprietarului terenului aservit.

(2) Proprietarul terenului dominant poate fi obligat să plătească, la anumite perioade, o recompensă (despăgubire) proprietarului terenului aservit.

(3) Schimbarea proprietarului terenului dominant sau al terenului aservit, precum și împărțirea terenurilor, nu afectează dreptul de servitute.

(4) Servitutea se poate constitui în vederea asigurării unei utilități viitoare a terenului dominant.

(5) Servitutea constituită asupra unei construcții ce se va edifica ori asupra unui teren ce va fi dobândit se naște numai la data edificării ori dobândirii.

(6) Un teren grevat cu uzufruct sau superficie poate fi grevat cu servitute numai cu acordul uzufructuarului sau al superficialului.

Articolul 430. Clasificarea servituților

(1) Aparente sînt servituțiile care se cunosc prin semne exterioare, iar neaparente – cele care nu se atestă prin astfel de semne.

(2) Continue sînt servituțiile al căror exercițiu este sau poate fi continuu fără a fi necesară făpta omului, iar necontinue – cele pentru a căror existență este necesară făpta omului.

(3) Pozitive sînt servitu ile care  ndrept esc pe proprietarul terenului dominant să facă în mod direct anumite acte de folosință pe terenul aservit, iar negative – cele care impun proprietarului terenului aservit anumite restric ii în exerci iul dreptului său de proprietate.

Articolul 431. Constituirea servituții

(1) Servitutea poate fi constituită prin destinația stabilită de proprietar, prin acte juridice ori prin uzucapiune.

(2) Actul juridic prin care se constituie servitutea se încheie în formă autentică.

(3) Servitutea constituită prin acte juridice este opozabilă după înscriere în registrul bunurilor imobile.

Articolul 432. Constituirea servituții prin destinația stabilită de proprietar

Servitutea prin destinația stabilită de proprietar este constată printr-un înscris al proprietarului de teren care, în vederea unei eventuale parcelări, instituie imediat natura, scopul  i situația servituții unei p r i din teren în favoarea altor părți.

Articolul 433. Dob ndirea servituților prin uzucapiune

(1) Servitu ile continue  i aparente, precum  i cele neaparente  i pozitive, se pot dob ndi prin uzucapiune, în condițiile legii.

(2) Actele materiale corespunzătoare unor servitu i necontinue sînt prezumate a fi exercitate cu simpla  ng duin   a proprietarului terenului aservit. Proprietarul terenului dominant va putea prescrie dovedind contrariul.

(3) Servitu ile neaparente  i negative nu se pot dob ndi prin uzucapiune.

Articolul 434. Exerci area servituții

(1) Sarcina pe care o instituie servitutea asupra terenului aservit constă în obligația proprietarului de a permite efectuarea anumitor acțiuni pe terenul său, deasupra acestuia sau sub p m nt. Servitutea poate consta  i din obligația proprietarului de a se ab ine de la anumite acțiuni în favoarea proprietarului terenului dominant.

(2) Servitutea se extinde asupra a tot ceea ce este necesar pentru exercitarea ei.

(3) Dacă servitutea s-a exercitat benevol  i fără obiecții în termen de cel puțin 3 ani, atunci, în cazul apariției unor litigii între proprietari, această modalitate de exercitare poate servi ca temei determinant la soluționarea litigiului.

(4) Proprietarul terenului aservit este obligat să se ab in  de la orice act care limitează ori împiedică exerci iul servituții. Astfel, nu va putea schimba starea locurilor ori strămuta exercitarea servituții în alt loc.

(5) Proprietarul terenului aservit poate indica, pentru exercitarea dreptului de servitute, o altă parte a terenului dec t cea indic t  la alin. (3), dar numai în cazul în care o astfel de transferare nu prejudiciază proprietarul terenului dominant. Cheltuielile aferente transferării sînt suportate de proprietarul terenului aservit.

(6) Dreptul de servitute al proprietarului terenului dominant trebuie să fie exercitat astfel  nc t să creeze c t mai pu ine dificult  i proprietarului terenului aservit.

Articolul 435. Abandonarea terenului aservit

 n toate cazurile în care, conform contractului, cheltuielile lucrărilor de exercitare  i conservare a servituților revin proprietarului terenului aservit, acesta se va putea exonera de obligație abandon nd în folosul proprietarului terenului dominant partea din terenul aservit necesară exercitării servituții.

Articolul 436. Drepturile proprietarului terenului dominant

(1) Proprietarul terenului dominant este în drept să se folosească de servitute, să efectueze pe terenul aservit orice lucrare necesară exercitării dreptului de servitute, să conserve dreptul de servitute dacă contractul nu prevede altfel.

(2)  n lipsa unei prevederi contrare, proprietarul terenului dominant poate lua toate măsurile  i poate face, pe cheltuiala sa, toate lucrările de exercitare  i conservare a servituții. Cheltuielile de efectuare a

acestor lucrări revin celor doi proprietari, proporțional avantajelor pe care le obțin, în măsura în care lucrările efectuate pentru exercițiul servituții sînt necesare și de ele profită inclusiv terenul aservit.

(3) Proprietarul terenului dominant poate înlătura toate construcțiile și plantațiile pe care le-a amplasat pe terenul aservit, în cazul necesității de readucere a acestuia la stare normală pentru exploatare, și trebuie să o facă la cererea proprietarului terenului aservit.

Articolul 437. Obligațiile proprietarului terenului dominant

(1) Proprietarul terenului dominant este obligat să întrețină construcțiile și plantațiile amplasate pe terenul aservit în măsura în care asigură prin aceasta interesele terenului aservit.

(2) Proprietarul terenului dominant este obligat să repare daunele aduse proprietarului terenului aservit.

(3) Dacă dreptul de servitute este instituit în favoarea a doi sau mai mulți proprietari de terenuri dominante, obligația de întreținere a construcțiilor și plantațiilor amplasate pe terenul aservit și de reparare a daunelor, cauzate proprietarului terenului aservit, aparține proporțional beneficiului fiecărui proprietar de teren dominant dacă legea sau actul prin care s-a constituit servitutea nu prevede altfel.

Articolul 438. Drepturile asupra construcțiilor și plantațiilor

Proprietarul terenului aservit nu are nici un drept asupra construcțiilor și plantațiilor amplasate pe terenul său de proprietarul terenului dominant.

Articolul 439. Concurența mai multor drepturi

Dacă servitutea unui teren concurează cu o altă servitute sau cu un alt drept real de folosire a imobilului, astfel încît aceste drepturi nu pot fi exercitate concomitent, total sau parțial, avînd același grad de prioritate, fiecare persoană îndreptățită poate cere stabilirea unei ordini de exercitare care ar corespunde în mod echitabil binelui tuturor persoanelor interesate.

Articolul 440. Temeiurile de stingere a servituții

Servitutea se stinge prin radierea ei din registrul bunurilor imobile în caz de:

a) consolidare, cînd ambele terenuri ajung să aibă același proprietar;

b) renunțare a proprietarului terenului dominant;

c) expirare a termenului;

d) răscumpărare;

e) imposibilitate de exercitare;

f) neuz pentru o perioadă de 10 ani;

g) dispariție a oricărei utilități a lor;

h) expropriere a terenului aservit dacă servitutea este contrară utilității publice căreia îi va fi afectat bunul expropriat.

Articolul 441. Calcularea termenului de neuz

(1) Termenul prevăzut la art.440 lit.f) începe să curgă de la data ultimului act de exercițiu al servituților necontinue ori de la data unui act contrar servituților continue.

(2) Exercițarea servituții de către un coproprietar ori de către un uzufructuar face să se întrerupă termenul față de ceilalți coproprietari ori față de nudul proprietar.

Articolul 442. Răscumpărarea servituții de trecere

(1) Servitutea de trecere poate fi răscumpărată de proprietarul terenului aservit dacă există o disproporție vădită între utilitatea pe care o procură terenului dominant și inconvenientele sau deprecierea provocată terenului aservit.

(2) În caz de neînțelegere între părți, instanța de judecată poate suplini consimțămîntul proprietarului terenului dominant. La stabilirea prețului de răscumpărare, instanța va ține cont de vechimea servituții și de schimbarea valorii celor două terenuri.

Capitolul IV SUPERFICIA

Articolul 443. Noțiunea de suprafață

(1) Suprafață este dreptul real imobiliar de a folosi terenul altuia în vederea edificării și exploatării

unei construcții, deasupra și sub acest teren, sau a exploatării unei construcții existente. Acest drept este alienabil, se transmite prin succesiune și poate fi obiect al unui contract de locațiune.

(2) Dacă nu se prevede altfel, dreptul de superficie nu se poate exercita decât asupra suprafeței construite sau asupra suprafeței pe care urmează să se ridice construcția, precum și asupra suprafeței neconstruite, necesare, potrivit naturii sau destinației construcției, exploatării ei normale.

(3) Întinderea dreptului superficiarului de a folosi terenul grevat este stabilită prin contract sau lege. În lipsa unor prevederi contractuale, terenul este grevat cu servitutea necesară exercitării dreptului de superficie. Servitutea încetează la stingerea dreptului de superficie.

(4) Asupra dreptului de superficie se aplică în modul corespunzător regulile dreptului de proprietate asupra imobilelor dacă legea nu prevede altfel.

(5) Construcția este o parte componentă esențială a dreptului de superficie.

(6) Dreptul de superficie nu poate fi constituit sub condiție rezolutorie.

(7) Dreptul de superficie nu poate fi limitat la o parte din construcție.

Articolul 444. Constituirea dreptului de superficie

(1) Dreptul de superficie se naște în temeiul unui act juridic sau al unei dispoziții legale, fiind opozabil terților din momentul înscrierii în registrul bunurilor imobile.

(2) Dreptul de superficie se constituie pentru un termen de 99 de ani dacă nu a fost stabilit un alt termen.

(3) Dreptul de superficie nu poate fi limitat printr-o condiție suspensivă.

Articolul 445. Dreptul de superficie în cazul demolării sau pieirii construcției

Dreptul de superficie nu se stinge prin demolarea sau pieirea construcției.

Articolul 446. Rangul superficiei

Dreptul de superficie se înscrie în registrul bunurilor imobile numai cu rangul întâi. Rangul nu poate fi modificat.

Articolul 447. Exercițarea dreptului de superficie

Superficiarul poate dispune în mod liber de dreptul său. În cazul unei construcții existente, superficia se poate înstrăina ori ipoteca numai o dată cu aceasta. În caz de înstrăinare a construcției de către superficiar, proprietarul terenului are dreptul de preemțiune.

Articolul 448. Obligația superficiarului de a plăti o redevență

(1) Dacă actul juridic nu prevede altfel, superficiarul datorează proprietarului terenului, sub formă de rate lunare, o sumă egală cu chiria stabilită pe piață, ținând seama de natura terenului, de zona în care se află el, de destinația construcției, precum și de orice alte criterii de determinare a contravalorii folosinței. Redevența se determină la data constituirii superficiei.

(2) Redevența poate fi ajustată la cererea uneia din părți, în cazul în care condițiile economice fac ca neajustarea să fie inechitabilă. Măsura ajustării se va aprecia ținându-se seama de schimbarea condițiilor economice și de principiul echității.

(3) În cazul în care superficiarul nu plătește redevența timp de 3 ani, proprietarul terenului are dreptul să ceară vânzarea superficiei la licitație. Proprietarul terenului are dreptul de a participa la licitație.

(4) În cazul în care superficia aparține mai multor persoane în relațiile cu proprietarul, acestea răspund solidar pentru plata redevenței.

Articolul 449. Stingerea dreptului de superficie

Dreptul de superficie se stinge:

- a) la expirarea termenului;
- b) prin consolidare, dacă terenul și construcția devin proprietatea aceleiași persoane;
- c) în alte cazuri prevăzute de lege.

Articolul 450. Stingerea dreptului de superficie la cererea proprietarului terenului

Dacă superficiarul nu a ridicat construcția în termenul specificat în actul juridic privind instituirea suprafeței sau dacă încalcă obligația privind conservarea construcției, proprietarul terenului are dreptul să ceară stingerea dreptului de suprafață.

Articolul 451. Efectele stingerii dreptului de suprafață

(1) La stingerea dreptului de suprafață, construcția aflată pe teren se transmite de drept proprietarului acestuia.

(2) Proprietarul terenului trebuie să plătească suprafețarului o despăgubire corespunzătoare pentru construcție. Despăgubirea nu este corespunzătoare dacă nu acoperă cel puțin două treimi din valoarea de piață a construcției.

(3) Proprietarul terenului se poate elibera de plata despăgubirii dacă prelungește dreptul suprafețarului, înainte de expirarea acestui drept, pe durata previzibilă de exploatare a construcției. În cazul în care refuză prelungirea, suprafețarul pierde dreptul la despăgubire.

(4) Suprafețarul nu are dreptul, la stingerea dreptului de suprafață, să ridice construcția sau părți ale ei.

Articolul 452. Garanția pentru despăgubire

(1) Suprafețarul are dreptul de retenție a construcției până la plata despăgubirii.

(2) Pretenția în despăgubire este garantată cu teren în loc de suprafață și cu rangul acesteia.

(3) Dacă dreptul de suprafață la stingerea acesteia mai este grevat cu o ipotecă, creditorii ipotecari au un drept de gaj asupra despăgubirii.

Articolul 453. Subrogarea în contractele în curs de executare

La stingerea dreptului de suprafață, proprietarul terenului se subrogă suprafețarului în contractele de locațiune și arendă în curs de executare.

Capitolul V

GAJUL

S e c ți u n e a 1

DISPOZIȚII GENERALE

Articolul 454. Noțiunea de gaj

(1) Gajul este un drept real în al cărui temei creditorul (creditorul gajist) poate pretinde satisfacerea creanțelor sale cu preferință față de ceilalți creditori, inclusiv statul, din valoarea bunurilor depuse în gaj în cazul în care debitorul (debitorul gajist) nu execută obligația garantată prin gaj.

(2) Gajul se află în legătură cu obligația garantată prin gaj, reprezintă un raport de drept accesoriu față de obligația principală și este condiționat în timp de durata acesteia dacă legea sau contractul de gaj nu prevede altfel.

Articolul 455. Tipurile de gaj

(1) Gajul este de două tipuri: gajul înregistrat (gajul fără depozitare) și amanetul (gajul cu depozitare).

(2) În cazul gajului înregistrat, obiectul gajului rămâne în posesiunea debitorului gajist sau a unui terț care acționează în numele debitorului gajist. În cazul amanetării, obiectul gajului se transmite în posesiune creditorului gajist sau unui terț care acționează în numele creditorului gajist. Conform contractului dintre creditorul gajist și debitorul gajist, obiectul gajului, sigilat de către creditorul gajist, poate fi lăsat la debitorul gajist.

(3) După natura raporturilor de drept, în categoria de gaj înregistrat intră:

a) ipoteca – gajul bunurilor imobile. Ipoteca trebuie înscrisă în Registrul bunurilor imobile;

[Art.455 al.(3), lit.a) în redacția LP163-XVI din 09.07.08, MO140-142/01.08.08 art.574]

b) gajul de întreprinderi – gajul întreprinderii, care se extinde asupra întregului ei patrimoniu, inclusiv asupra fondurilor fixe și circulante, asupra altor bunuri și drepturi patrimoniale reflectate în bilanțul întreprinderii, dacă legea sau contractul nu prevede altfel;

[Art.455 al.(3), lit.b) modificată prin LP163-XVI din 09.07.08, MO140-142/01.08.08]

[art.574\]](#)

c) gajul mărfurilor care se află în circulație sau în proces de prelucrare;

d) gajul bunurilor pe care debitorul gajist le va dobândi în viitor.

Articolul 456. Creditorul gajist și debitorul gajist

(1) Creditorul gajist este persoana obligată față de care sînt garantate prin gaj.

(2) Debitor gajist este proprietarul sau un alt posesor și uzufructuar legal al bunurilor depuse în gaj care are dreptul de a înstrăina aceste bunuri.

(3) Gajul poate fi constituit atît de debitorul obligației garantate, cît și de un terț.

Articolul 457. Obiectul gajului

(1) Obiect al gajului (bun gajat) poate fi orice bun, inclusiv o universalitate de bunuri, titluri de valoare și drepturi confirmate prin certificate de acțiuni.

(1¹) Tipul de mijloace bănești care pot constitui obiect al gajului, precum și particularitățile gajării mijloacelor bănești se reglementează prin Legea cu privire la gaj.

[\[Art.457 al.\(1¹\) introdus prin LP33 din 06.05.12, MO99-102/25.05.12 art.330\]](#)

(2) Nu pot constitui obiect al gajului bunurile retrase din circuitul civil, bunurile inalienabile sau insesizabile.

(3) Prin contract poate fi prevăzută extinderea gajului asupra bunurilor care vor fi dobîndite în viitor.

(4) Bunurile care, conform legii, nu pot fi transmise separat nu pot fi grevate separat cu un gaj. Nu poate fi obiect al gajului o parte a bunului indivizibil.

(5) Bunurile care se află în proprietate comună pot fi depuse în gaj doar cu acordul tuturor coproprietarilor.

(6) Unul dintre coproprietari poate depune în gaj cota sa din bunurile proprietate comună pe cote-părți fără acordul celorlalți coproprietari dacă legea sau contractul nu prevede altfel. În cazul imobilelor, mențiunea cu privire la necesitatea unui asemenea acord urmează a fi înscrisă în registrul bunurilor imobile.

(7) Dreptul de gaj se extinde asupra accesoriilor bunului principal obiect al gajului dacă în contract nu este prevăzut altfel.

(8) Dreptul de gaj se extinde asupra fructelor bunurilor gajate doar în cazurile prevăzute de contract.

(9) Cel care are asupra bunului un drept afectat de modalități sau susceptibil de nulitate poate constitui doar un gaj afectat de aceleași modalități sau condiții de nulitate.

Articolul 458. Amanetarea bunurilor la lombard

(1) Amanetarea bunurilor la lombard se realizează în conformitate cu legea.

(2) Pentru bunul preluat se emite chitanță de amanetare, care confirmă încheierea contractului de amanet.

(3) Lombardul este obligat ca, în momentul transferării posesiunii, să asigure bunul amanetat pe propria cheltuială, în favoarea debitorului și corespunzător valorii evaluate, care se determină în funcție de prețurile de piață pentru categoriile și calitatea obiectelor amanetate. Este nulă clauza care exclude obligația de asigurare.

(4) Lombardul nu are dreptul să folosească și să dispună de bunurile amanetate și răspunde pentru pierderea sau deteriorarea lor în măsura în care nu poate dovedi că pierderea sau deteriorarea este urmare a unei situații de forță majoră.

(5) În cazul în care creditul garantat prin amanetarea bunurilor la lombard nu va fi restituit în termen, lombardul are dreptul, în baza unui act notarial cu caracter executoriu, să vîndă, după expirarea termenului de grație de o lună, bunul amanetat conform regulilor de valorificare a patrimoniului amanetat. Creanțele lombardului față de debitor se sting și atunci cînd cîștigul din vînzare nu acoperă datoria.

(6) Condițiile contractului de amanetare la lombard prin care se limitează drepturile debitorului în raport cu cele conferite prin prezentul cod și prin alte legi sînt nule. În locul unor astfel de condiții se

aplică dispozițiile legale corespunzătoare.

Articolul 459. Particularitățile gajării mărfurilor care se află în circulație și în proces de prelucrare

(1) În cazul gajării mărfurilor care se află în circulație și în proces de prelucrare, debitorul gajist este în drept să modifice componența și forma naturală a obiectului gajului (stocurilor de mărfuri, materiei prime, materialelor, semifabricatelor, produselor finite etc.) cu condiția ca valoarea lor totală să nu se reducă față de valoarea menționată în contractul de gaj.

(2) Reducerea valorii mărfurilor gajate care se află în circulație și în proces de prelucrare se admite proporțional cu partea executată a obligației garantate prin gaj dacă în contract nu este prevăzut altfel.

(3) Mărfurile ce se află în circulație și în proces de prelucrare înstrăinate de debitorul gajist încetează a fi obiect al gajului în momentul trecerii dreptului de proprietate asupra lor către persoana care le-a cumpărat, iar mărfurile cumpărate de debitorul gajist, menționate în contractul de gaj, devin obiect al gajului în momentul în care debitorul gajist dobândește dreptul de proprietate sau de gestiune asupra lor.

(4) Debitorul gajist al mărfurilor care se află în circulație și în proces de prelucrare este obligat să înscrie în registrul gajului condițiile gajării mărfurilor și datele despre toate operațiunile ce conduc la modificarea componenței și formei naturale a mărfurilor gajate.

Articolul 460. Particularitățile gajării titlurilor de valoare

(1) Titlurile de valoare pot fi gajate în temeiul contractului de gaj. Gajarea titlurilor de valoare prin andosament se efectuează în conformitate cu legea.

(2) Gajarea titlurilor de valoare care confirmă dreptul asupra unor anumite bunuri (titluri reprezentative ale bunurilor) înseamnă și gajarea bunurilor respective.

(3) Acțiunile gajate nu dau creditorului gajist dreptul de a participa ca acționar la adunările generale, dreptul de participare fiind rezervat acționarului.

(4) Certificatele cu privire la dobânzi, dividende și la alte venituri obținute în temeiul dreptului exprimat în titlul de valoare constituie obiectul gajului doar în cazul în care contractul nu prevede altfel.

Articolul 461. Creanța garantată prin gaj

(1) Gajul poate garanta una sau mai multe creanțe legale, existente sau viitoare, pure și simple sau afectate de modalități. Creanța garantată prin gaj trebuie să fie determinată sau determinabilă.

(2) Gajul poate fi constituit și astfel încât doar suma maximă pentru care bunul trebuie să garanteze să fie determinată prin înscriere în registru.

(3) Gajul este constituit valid numai dacă creanța garantată este exprimată într-o sumă bănească.

(4) Dacă în contract nu se prevede altfel, gajul garantează creanța în volumul existent la momentul satisfacerii, inclusiv capitalul, dobânzile, cheltuielile de urmărire și cheltuielile de întreținere a bunului gajat. Prin contract, părțile pot extinde garanția și asupra penalităților și prejudiciului cauzat prin neexecutare.

(5) O creanță poate fi garantată cu mai multe bunuri (gajul comun) și de mai multe persoane.

(6) Cu acordul creditorului gajist și al debitorului gajist, în locul creanței pentru care este constituit gajul poate fi pusă o altă creanță. Înlocuirea creanței garantate nu trebuie să afecteze drepturile creditorilor gajști cu grad de prioritate inferior. Cerințele de formă și de înregistrare se vor respecta în modul corespunzător.

Articolul 462. Gajul constituit pentru garantarea plății unei sume de bani

(1) Gajul constituit pentru garantarea plății unei sume de bani este valabil chiar dacă, la momentul constituirii lui, debitorul gajist încă nu a primit sau a primit doar parțial prestația pentru care se obligă. Această regulă se aplică în special la acordarea unui credit sau la emiterea obligațiilor sau altor titluri de împrumut.

(2) Dacă creditorul gajist refuză să predea sumele de bani pe care s-a obligat să le dea cu împrumut și în a căror garantare deține un gaj, el este obligat să reducă gajul (cu excepția ipotecii) sau să-l

radieze, sub sancțiunea reparării prejudiciului cauzat debitorului gajist

[Art.462 al.(2) în redacția LP163-XVI din 09.07.08, MO140-142/01.08.08 art.574]

Articolul 463. Indivizibilitatea gajului

(1) Gajul este indivizibil și subzistă integral asupra tuturor bunurilor grevate, asupra fiecăruia dintre ele și asupra tuturor părților lor chiar și în cazul în care bunul sau obligația sînt divizibile.

[Art.463 al.(2) exclus prin LP163-XVI din 09.07.08, MO140-142/01.08.08 art.574]

(3) Ipoteca se extinde asupra tuturor ameliorărilor bunului grevat dacă în contract nu este prevăzut altfel.

Articolul 464. Transformarea bunurilor

Gajul subzistă asupra bunului mobil nou care rezultă din transformarea unui bun gajat. Gajul se extinde asupra a ceea ce rezultă din confuziunea (amestecul) sau unirea mai multor bunuri mobile dintre care cel puțin unul a fost gajat.

Articolul 465. Despăgubirea de asigurare

Creditorul gajist are dreptul de a fi satisfăcut în mod prioritar din contul despăgubirii de asigurare pentru pieirea, pierderea sau deteriorarea bunului gajat, indiferent de faptul în a cui favoare a fost asigurat bunul gajat, dacă pieirea, pierderea sau deteriorarea nu se datorează culpei creditorului gajist sau dacă în contractul de gaj nu este prevăzut altfel.

S e c ți u n e a a 2-a

TEMEIUL APARIȚIEI GAJULUI.

REGISTRUL GAJULUI

Articolul 466. Constituirea gajului

(1) Gajul se constituie în virtutea legii sau a contractului.

(2) Gajul înregistrat apare în momentul înregistrării sale, conform normelor stabilite de prezentul cod.

(3) În caz de amanet, gajul apare în momentul transmiterii obiectului gajului dacă în contractul de gaj nu este prevăzut altfel.

Articolul 467. Creanțele din care se poate naște gajul legal

Dacă legea nu prevede altfel, pot da naștere unui gaj legal creanțele:

a) statului, pentru sumele datorate conform legislației fiscale;

[Art.467 lit.b) exclusă prin LP163-XVI din 09.07.08, MO140-142/01.08.08 art.574]

c) care rezultă dintr-o hotărîre judecătorească.

Articolul 468. Contractul de gaj

(1) Contractul de gaj, cu excepția contractului de amanet, se încheie în scris. În cazul în care pentru transmiterea bunului se cere forma autentică, contractul de gaj se încheie în formă autentică.

(2) Contractul de ipotecă se încheie în formă autentică. Nerespectarea formei atrage nulitatea contractului.

(3) Orice modificare sau completare a contractului de gaj se efectuează în forma prevăzută pentru încheierea contractului.

(4) În contractul de gaj trebuie să se indice: numele sau denumirea părților, domiciliul sau sediul lor, acordul expres al debitorului gajist de a constitui gajul în favoarea creditorului gajist, tipul gajului, descrierea bunului gajat, estimarea bunului gajat și locul aflării lui, esența, scadența creanței garantate prin gaj și valoarea maximă a acesteia fără dobînzii și alte cheltuieli, permiterea sau interzicerea gajului ulterior, precum și alte condiții stabilite cu acordul părților. Conținutul contractului de ipotecă este stabilit de legislația cu privire la ipotecă.

[Art.468 al.(4) modificat prin LP163-XVI din 09.07.08, MO140-142/01.08.08 art.574]

(5) Clauza privind gajul poate fi inclusă în contractul în a cărui bază apare obligația garantată prin gaj.

Articolul 469. Informarea creditorului cu privire la drepturile terților

La încheierea contractului de gaj, debitorul gajist este obligat să notifice în scris creditorul gajist cu

privire la drepturile terților asupra obiectului gajului cunoscute de el la momentul constituirii gajului. Neexecutarea acestei obligații acordă creditorului gajist dreptul de a cere executarea anticipată a obligației garantate prin gaj sau modificarea condițiilor contractului de gaj.

[Art.469 modificat prin LP163-XVI din 09.07.08, MO140-142/01.08.08 art.574]

Articolul 470. Înregistrarea gajului

(1) Gajul fără depozitare trebuie să fie înscris, în modul prevăzut de lege, într-un registru public.

(2) Gajul se înregistrează în modul următor:

a) ipoteca se înregistrează, conform legislației privind cadastrul bunurilor imobile și legislației cu privire la ipotecă, la organul cadastral teritorial în a cărui rază teritorială este amplasat bunul imobil ipotecat;

[Art.470 al.(2), lit.a) în redacția LP163-XVI din 09.07.08, MO140-142/01.08.08 art.574]

b) gajul de întreprinzător se înregistrează, în conformitate cu prezentul cod, la biroul notarial în a cărui rază teritorială se află întreprinderea;

[Art.470 al.(2), lit.b) modificată prin LP163-XVI din 09.07.08, MO140-142/01.08.08 art.574]

c) gajul valorilor mobiliare nominative se înscrie în registrul deținătorilor de valori mobiliare nominative (în cazul în care evidența valorilor mobiliare se ține în registru) și/sau în documentele de evidență ale deținătorului nominal (în cazul în care evidența valorilor mobiliare se ține de către deținătorul nominal);

[Art.470 al.(2), lit.c) în redacția LP250-XVI din 22.11.07, MO37-39/22.02.08 art.102]

d) gajul titlurilor de valoare ale statului se înscrie în registrul deținătorilor titlurilor de valoare ale statului;

e) gajul celorlalte bunuri mobile se înscrie în registrul gajului bunurilor mobile;

f) gajul drepturilor de proprietate intelectuală se înscrie în registrul proprietății intelectuale.

(3) Particularitățile înscrierii gajului în registrele menționate la alin.(2) se reglementează de legislația privind funcționarea registrelor respective.

Articolul 471. Efectele înregistrării

(1) Faptul că informația cu privire la gaj este înscrisă în registrul gajului constituie o prezumție legală a veridicității ei.

(2) Înregistrarea gajului nu conferă validitate unui gaj lovit de nulitate.

(3) Din momentul înregistrării gajului nimeni nu poate invoca necunoașterea informației înscrise în registrul gajului.

(4) În raport cu terții de bună-credință, debitorul gajist sau creditorul gajist nu poate invoca incorectitudinea informației înscrise în registrul gajului.

Articolul 472. Înregistrarea executării obligației garantate prin gaj

Documentele care confirmă executarea totală sau parțială a obligațiilor garantate prin gaj prezintă temei pentru înregistrarea modificării corespunzătoare a datelor din registrul gajului.

Articolul 473. Radierea din registrul gajului a informației cu privire la gaj

(1) În urma stingerii gajului, informația cu privire la gaj urmează a fi radiată din registrul gajului.

(2) Pot solicita radierea informației cu privire la gaj:

a) creditorul gajist;

b) debitorul gajist, în baza unui demers semnat de ambele părți, a declarației scrise a creditorului cu privire la renunțarea la gaj sau a hotărârii judecătorești;

c) terțul care a dobândit obiectul gajului, în baza declarației scrise a creditorului gajist cu privire la radierea gajului din registrul gajului, a certificatului eliberat de executorul judecătoresc prin care se confirmă că bunul a fost dobândit în cadrul procedurii de executare silită, a certificatului eliberat de instanța de judecată pentru confirmarea faptului că bunul a fost dobândit în cadrul procesului de insolvență, a hotărârii judecătorești cu privire la expirarea gajului, chiar dacă nu a fost parte la

proces.

(3) În cazul radierii gajului se aplică în modul corespunzător prevederile referitoare la procedura de înregistrare a lui. Creditorul gajist este obligat să asigure înregistrarea încetării gajului imediat după executarea obligației garantate prin gaj.

Articolul 474. Caracterul public al informației din registrul gajului

(1) Orice persoană poate lua cunoștință de registrul gajului, poate obține informație despre înregistrarea gajului și extrase din registrul gajului în termen de 3 zile de la data solicitării.

(2) Debitorul gajist poate cere interzicerea accesului terților la informația din registrul gajului cu privire la gajul asupra bunurilor sale. În acest caz, se prezumă că întregul patrimoniu al debitorului gajist este grevat cu gaj.

Articolul 475. Contestarea acțiunilor sau inacțiunilor registratorului gajului

Orice persoană are dreptul să atace în instanță de judecată respingerea cererii de înregistrare a gajului, înregistrarea ilegală, eliberarea de informație eronată, prezentarea tardivă sau refuzul neîntemeiat de a i se prezenta informația necesară referitoare la înregistrarea gajului.

S e c ți u n e a a 3-a
DREPTURILE ȘI OBLIGAȚIILE PĂRȚILOR
CONTRACTULUI DE GAJ

Articolul 476. Dispoziții generale cu privire la drepturile și obligațiile părților contractului de gaj

(1) Debitorul gajist și creditorul gajist sînt liberi să stabilească, prin acord de voință, drepturile și obligațiile fiecăruia dintre ei dacă legea nu prevede altfel.

(2) Creditorul gajist poate desemna un gestionar al gajului. Gestionarul acționează în numele creditorului gajist și întreprinde orice acțiune în legătură cu obiectul gajului, în limitele drepturilor acestuia, cu excepția dreptului de a transmite obligația garantată prin gaj. Debitorul gajist ori terțul la care se află bunul este obligat să urmeze indicațiile gestionarului gajului.

(3) În caz de amanetare, o dată cu încetarea dreptului de gaj, creditorul gajist este obligat să restituie imediat debitorului gajist bunul gajat.

Articolul 477. Dreptul de folosință și dispunere asupra obiectului gajului. Asigurarea integrității lui

(1) Debitorul gajist are dreptul să folosească obiectul gajului conform destinației și să dobîndească fructele acestuia dacă din contract sau din esența gajului nu reiese altfel.

(2) Bunul cu care se garantează poate fi grevat cu drepturi reale sau dat în arendă ori în folosință terților ulterior constituirii gajului, înștiințându-se în prealabil creditorul gajist, iar în cazul ipotecii, doar cu acordul prealabil al acestuia. Drepturile constituite ulterior fără acordul creditorului gajist pe un termen care depășește data scadenței obligației garantate terțul le pierde la expirarea termenului de o lună de la data notificării acestuia de către creditorul gajist despre intenția de a exercita dreptul de gaj. Această regulă nu se aplică asupra constituirii gajului.

[Art.477 al.(2) modificat prin LP163-XVI din 09.07.08, MO140-142/01.08.08 art.574]

(3) Debitorul gajist nu este în drept să înstrăineze bunurile gajate, cu excepția cazurilor cînd dispune de autorizație în acest sens, eliberată de creditorul gajist (de toți creditorii gajiști în cazul gajului ulterior).

(4) Acordul care limitează dreptul debitorului gajist de a lăsa prin testament bunul gajat este nul.

(5) Creditorul gajist este în drept să folosească obiectul gajului doar în cazurile prevăzute de contract, urmînd să prezinte debitorului gajist o dare de seamă despre utilizarea lui. Creditorul gajist poate fi obligat prin contract să obțină fructele din obiectul gajului pentru a stinge obligația principală garantată prin gaj.

(6) Debitorul gajist sau creditorul gajist, în funcție de faptul care dintre ei deține bunul gajat, este

obligat să-l păstreze și să-l întrețină, respectând dreptul de folosire a acestuia. Dacă apare pericolul pierderii sau deteriorării bunului gajat, partea care îl deține este obligată să informeze imediat cealaltă parte, iar partea care nu-l deține este în drept să-l examineze.

Articolul 478. Autorizația de înstrăinare a bunului gajat

(1) Creditorul gajist poate, cu excepția cazurilor de amanetare, să acorde debitorului gajist o autorizație de înstrăinare a obiectului gajului liber de gaj. O astfel de înstrăinare trebuie să fie făcută cu titlu oneros și în modul stabilit pentru înlocuirea obiectului gajului.

(2) Acordarea de autorizație poate fi prevăzută în contractul de gaj. În acest caz, persoana care încheie contractul cu debitorul gajist procură bunurile grevate de gaj libere de gaj.

(3) În cazul gajării mărfurilor care se află în circulație și în proces de prelucrare, debitorul gajist poate înstrăina unele mărfuri din rezervele sale de mărfuri grevate prin gaj, vânzându-le în cadrul unei activități comerciale obișnuite.

(4) Autorizația de înstrăinare a bunului care face obiectul gajului se suspendă o dată cu înregistrarea preavizului cu privire la urmărirea bunului gajat, până la data radierii acestui preaviz.

(5) Autorizația de înstrăinare a obiectului gajului devine nulă o dată cu transformarea gajului înregistrat în amanet.

Articolul 479. Înlocuirea obiectului gajului

(1) Părțile pot conveni asupra condițiilor de înlocuire sau substituie a obiectului gajului. Înlocuirea sau substituie a obiectului gajului reprezintă un nou gaj.

(2) În cazul în care, din motivul și în modul stabilit de lege, se stinge dreptul debitorului gajist asupra bunului, iar debitorului i se pune la dispoziție un alt bun sau i se restituie o sumă corespunzătoare, dreptul de gaj se transferă asupra bunului pus la dispoziție sau, în modul respectiv, creditorul gajist are dreptul la satisfacerea cu prioritate a pretențiilor sale din suma la care are drept debitorul. În acest caz, creditorul gajist poate solicita îndeplinirea înainte de termen a obligațiilor garantate prin gaj.

Articolul 480. Gajul ulterior

(1) Darea în gaj a bunului gajat deja se admite dacă nu este interzisă prin contractele de gaj precedente.

(2) Debitorul gajist are obligația de a informa fiecare creditor gajist următor despre toate grevările existente asupra bunului, răspunzând pentru prejudiciile cauzate creditorului gajist prin neîndeplinirea acestei obligații.

Articolul 481. Ordinea de preferință a gajului fără depozitare

(1) Consecutivitatea satisfacerii creanțelor ce decurg din câteva drepturi de gaj asupra unuia și aceluiași bun se stabilește în funcție de consecutivitatea apariției drepturilor de gaj.

(2) Creanțele creditorului gajist ulterior se satisfac numai după satisfacerea deplină a creanțelor creditorului gajist precedent. Cu excepția ipotecii, creditorul de grad superior este ținut să compenseze cheltuielile suportate de creditorul de grad inferior dacă, fiind avizat cu privire la exercitarea unui drept de gaj de către acest alt creditor, omite să invoce într-un termen rezonabil prioritatea drepturilor sale.

[Art.481 al.(2) modificat prin LP163-XVI din 09.07.08, MO140-142/01.08.08 art.574]

(3) Creditorul gajist de grad inferior poate să-și satisfacă creanța din bunul gajat înaintea creditorilor de grad superior numai cu acordul scris al fiecărui creditor de grad superior, dacă legea nu prevede altfel.

[Art.481 al.(3) modificat prin LP163-XVI din 09.07.08, MO140-142/01.08.08 art.574]

Articolul 482. Cedarea gradului de prioritate

(1) Creditorul gajist poate ceda unui alt creditor gajist gradul de prioritate în mărimea creanței garantate cu gaj, astfel încât ultimul să treacă în locul primului în mărimea creanței creditorului care a cedat gradul de prioritate.

(2) Creditorul gajist care a cedat gradul de prioritate are obligația ca, în termen de 3 zile de la cedare, să înștiințeze despre aceasta pe debitor și pe debitorul gajist când acesta este un terț.

(3) Cedarea gradului de prioritate al gajului este posibilă numai în cadrul aceluiași registru public și

pentru același bun.

(4) Cedarea gradului de prioritate este posibilă în măsura în care nu sînt lezate astfel drepturile unui alt creditor gajist care deține un gaj pentru același bun.

(5) Cedarea gradului de prioritate se înregistrează în baza cererii creditorului gajist în același mod ca și înregistrarea gajului și produce efecte de la data înregistrării.

Articolul 483. Executarea înainte de termen a obligației
garantate prin gaj

(1) Creditorul gajist este în drept să ceară executarea înainte de termen a obligației garantate prin gaj în cazul în care a încetat dreptul debitorului gajist asupra obiectului gajului în temeiurile prevăzute de legislație, precum și în cazul confiscării obiectului gajului respectiv ca sancțiune pentru săvîrșirea unei contravenții sau comiterea unei infracțiuni.

(2) Creditorul gajist este în drept să ceară executarea înainte de termen a obligației garantate prin gaj, iar în cazul neexecutării creanței sale, să pună sub urmărire obiectul gajului dacă debitorul gajist precum și în alte cazuri prevăzute de lege sau de contract:

[Art.483 al.(2) modificat prin LP163-XVI din 09.07.08, MO140-142/01.08.08 art.574]

- a) a încălcat regulile gajului următor;
- b) a înstrăinat obiectul gajului încălcînd prevederile art.477 alin.(3);
- c) nu a executat obligațiile prevăzute la art.477 alin.(6);
- d) nu se află în posesiunea obiectului gajului, contrar condițiilor contractului de gaj;
- e) a încălcat regulile de înlocuire a obiectului gajului;
- f) a încălcat termenul de efectuare a plăților scadente.

S e c ți u n e a a 4-a
PARTICIPAREA UNOR TERȚI
LA RAPORTUL DE GAJ

Articolul 484. Cesiunea creanței garantate prin gaj

(1) Gajul și creanța care stă la baza acestuia pot fi transmise doar împreună și simultan.

(2) În cazul cesiunii creanței garantate prin gaj, noul creditor dobîndește dreptul de gaj. Debitorul gajist rămîne obligat față de creditorul cesionar.

(3) În cazul cesiunii unei părți a creanței garantate, noul creditor dobîndește dreptul de gaj proporțional acestei părți dacă în contractul de gaj nu este prevăzut altfel.

(4) Substituirea creditorului gajist se înregistrează conform art.470. Valabilitatea înregistrării precedente nu este afectată pînă la înregistrarea noului gaj.

(5) Gajul și creanța garantată trec asupra noului creditor așa cum existau la creditorul anterior.

(6) Cesiunea drepturilor ipotecare este reglementată de legislația cu privire la ipotecă.

[Art.484 al.(6) introdus prin LP163-XVI din 09.07.08, MO140-142/01.08.08 art.574]

Articolul 485. Preluarea datoriei garantate prin gaj

(1) Datoria garantată prin gaj poate fi preluată de o altă persoană doar cu acordul creditorului gajist, iar în cazul în care debitorul obligației garantate și debitorul gajist sînt persoane diferite, și cu acordul acestuia din urmă de a răspunde pentru noul debitor.

(2) Datoria garantată prin gaj poate fi preluată de o altă persoană și fără acordul debitorului gajist (dacă acesta este o altă persoană decît debitorul obligației garantate). În cazul respectiv gajul se stinge.

(3) În cazul în care debitorul obligației garantate și debitorul gajist reprezintă una și aceeași persoană, gajul se menține, cu excepția cazului în care creditorul gajist este de acord cu o altă garanție sau cu stingerea gajului.

Articolul 486. Procurarea de către terț a bunului
grevat cu gaj

(1) Orice terț dobîndește dreptul de proprietate sau de gestiune asupra bunului grevat cu gaj ținînd cont de gaj, cu excepția cazurilor prevăzute la art.478 și în prezentul articol.

(2) Bunul grevat cu gaj se consideră liber de gaj în cazul în care dobînditorul consideră cu bună-

credință că nu există gaj și nu sînt circumstanțele în a căror virtute ar fi trebuit să știe despre existența gajului.

(3) Dobînditor de bună-credință este prezumată persoana care:

a) dobîndește bunuri grevate cu gaj sub formă de mărfuri care se află în circulație și în proces de prelucrare;

b) dobîndește bunuri grevate cu gaj, a căror vînzare la licitație a fost anunțată în mijloacele de informare în masă, cu excepția bunurilor imobile și a drepturilor asupra bunurilor imobile;

c) dobîndește documente de plată, conosamente, acțiuni, titluri de creanță, valori mobiliare grevate cu gaj cotate la bursă.

(4) Legea poate prevedea și alte cazuri de recunoaștere a dobînditorului de bună-credință.

S e c ți u n e a a 5-a

EXERCITAREA DREPTULUI DE GAJ ȘI ÎNCETAREA GAJULUI

Articolul 487. Dispoziții generale cu privire la exercitarea dreptului de gaj

(1) Creditorul gajist poate să exercite dreptul de gaj dacă debitorul gajist nu a executat conform contractului sau a executat în mod necorespunzător obligația garantată ori o parte a acesteia, precum și în alte cazuri prevăzute de lege și contract.

(2) În condițiile prezentei secțiuni, creditorul gajist poate exercita următoarele drepturi: să vîndă el însuși bunurile gajate, să le vîndă sub controlul instanței de judecată și să le ia în posesiune spre a le administra, să exercite alte drepturi în privința gajului asupra mijloacelor bănești în corespundere cu Legea cu privire la gaj.

[Art.487 al.(2) modificat prin LP33 din 06.05.12, MO99-102/25.05.12 art.330]

(3) Creditorul gajist își exercită dreptul de gaj indiferent de faptul cine deține bunul gajat.

(4) Procedura exercitării dreptului de gaj, precum și specificul exercitării dreptului de gaj în privința unor categorii de bunuri, în măsura în care prezenta secțiune nu prevede aceasta sau prevede altfel, se reglementează prin lege.

[Art.487 al.(4) modificat prin LP163-XVI din 09.07.08, MO140-142/01.08.08 art.574]

(5) Satisfacerea creanțelor creditorilor din valoarea bunurilor gajate ale debitorului în privința căruia a fost intentat procesul de insolabilitate se efectuează în modul stabilit prin legislația cu privire la insolabilitate.

Articolul 488. Măsurile prealabile exercitării dreptului de gaj

(1) Creditorul gajist care intenționează să-și exercite dreptul de gaj trebuie să notifice acest lucru debitorului creanței garantate și, după caz, debitorului gajist și terțului deținător al bunului gajat.

(2) După notificare, creditorul gajist depune la registrul în care a fost înregistrat gajul un preaviz, la care anexează dovada notificării debitorului gajist.

(3) Preavizul trebuie să indice mărimea creanței garantate, temeiul începerii urmăririi, dreptul pe care creditorul gajist intenționează să-l exercite, să conțină descrierea bunului gajat și somația ca debitorul gajist să transmită, în termenul acordat de creditorul gajist, bunul gajat. Preavizul se semnează de creditorul gajist.

(4) Termenul acordat de creditorul gajist pentru transmiterea bunului nu va fi mai mic de 10 zile pentru un bun mobil, de 20 de zile pentru un bun imobil și de 10 zile pentru un bun luat în posesiune spre a fi administrat, începînd cu data înregistrării preavizului.

Articolul 489. Drepturile debitorului gajist

(1) Debitorul gajist se poate opune urmăririi de către creditorul gajist a bunului gajat, plătind creanța garantată sau, după caz, înlăturînd încălcările menționate în preaviz și cele ulterioare, plătind în ambele cazuri cheltuielile aferente înregistrării preavizului.

(2) Dreptul menționat la alin.(1) poate fi exercitat de către debitorul gajist pînă la momentul vînzării

bunului luat în posesiune de creditorul gajist.

Articolul 490. Transmiterea bunului gajat către creditorul gajist

(1) Bunul gajat se transmite în posesiune creditorului gajist pentru a fi vândut, în condițiile legii.

(2) Transmiterea bunului gajat în posesiune creditorului gajist poate fi benevolă ori silită.

(3) Transmiterea în posesiune este benevolă dacă, înaintea expirării termenului indicat în preaviz, debitorul gajist transmite în mod efectiv bunul gajat în posesiune creditorului gajist sau consimte în scris în formă autentică să-l pună la dispoziția acestuia la momentul convenit.

(4) Transmiterea silită are loc în baza unei hotărâri judecătorești, după expirarea termenului din preaviz în conformitate cu legea.

Articolul 491. Vânzarea de către creditorul gajist a bunului gajat

(1) După ce a obținut în posesiune bunul gajat, creditorul gajist este îndreptățit, dacă a depus la registru un preaviz în modul prevăzut la art.488 alin.(2), să procedeze la vânzarea, prin negocieri directe, prin tender sau prin licitație publică, a bunului gajat, fără nici o întârziere nejustificată, contra unui preț comercial rezonabil și în interesul major al debitorului gajist.

(2) Creditorul gajist care vinde bunul acționează în numele proprietarului și este obligat să informeze cumpărătorul despre calitatea lui la momentul vânzării.

(3) Cumpărătorul dobândește bunul grevat de drepturile reale existente la momentul înscrierii preavizului în registrul respectiv, fără dreptul de gaj al creditorului gajist care a vândut bunul și fără creanțele prioritare dreptului acestuia.

(4) În cazul în care cumpărătorul bunului transmite instanței judecătorești în a cărei circumscripție se află, în totalitate sau în cea mai mare parte, bunurile gajate, dovada că vânzarea a fost efectuată cu respectarea prevederilor legale și că prețul a fost plătit integral, instanța emite o hotărâre de încetare și anulare a gajurilor, sechestrelor și drepturilor reale indicate în alin.(3).

Articolul 492. Vânzarea sub controlul instanței de judecată a bunului gajat

(1) Vânzarea bunului gajat are loc sub controlul instanței de judecată dacă aceasta desemnează persoana care va efectua vânzarea bunurilor gajate, determină condițiile și sarcinile vânzării, indică modalitatea de efectuare a vânzării - prin negocieri directe, tender sau prin licitație publică - și stabilește, după caz, prețul după o expertiză a valorii bunului.

(2) Persoana desemnată este obligată să informeze părțile interesate, la solicitarea acestora, despre acțiunile pe care le întreprinde pentru vânzarea bunurilor gajate.

(3) Persoana desemnată acționează în numele proprietarului și este obligată să anunțe despre acest fapt cumpărătorul.

(4) Vânzarea în condițiile prezentului articol degrevează de gaj drepturile reale.

(5) Obiectul gajului poate fi vândut numai sub controlul instanței judecătorești dacă:

a) lipsește autorizația sau acordul unei alte persoane necesar la încheierea contractului de gaj pentru validitatea acestuia;

b) obiectul gajului îl constituie bunurile de valoare istorică, artistică sau culturală;

c) debitorul gajist lipsește și nu poate fi identificat locul aflării lui.

Articolul 493. Distribuirea mijloacelor obținute din vânzarea bunului gajat

(1) Creditorul gajist are dreptul, de pe urma vânzării, doar la ceea ce este necesar satisfacerii creanței sale.

(2) Creditorul trebuie să plătească din produsul vânzării bunului gajat cheltuielile aferente vânzării, apoi creanțele prioritare drepturilor sale și după aceea creanțele proprii.

(3) Dacă există și alte creanțe care urmează să fie plătite din produsul vânzării bunului gajat, creditorul gajist care a vândut bunul va depune instanței judecătorești care ar fi fost competentă pentru

vînzarea bunului o dare de seamă cu privire la produsul vînzării bunului gajat și îi va transmite suma rămasă după plată. În caz contrar, creditorul gajist este obligat să prezinte, în termen de 10 zile de la data vînzării bunului, o dare de seamă proprietarului bunului vîndut și să-i remită surplusul, dacă acesta există.

(4) Dacă vînzarea bunului gajat are loc sub controlul instanței de judecată și produsul nu este suficient pentru satisfacerea tuturor creanțelor garantate, persoana împuternicită cu vînzarea scade cheltuielile de vînzare, plasează soldul într-un cont special, întocmește un plan de împărțire pe principiul rangului gajurilor și îl prezintă instanței de judecată, care dă celor în drept posibilitatea de a se pronunța asupra lui. După ce planul este aprobat definitiv de instanță, persoana însărcinată cu vînzarea efectuează plățile în baza lui.

(5) În cazul în care produsul obținut din vînzarea bunului nu este suficient pentru stingerea creanțelor și acoperirea cheltuielilor creditorului gajist, acesta conservă o creanță neprivilegiată pentru diferența datorată de debitorul său.

Articolul 494. Mijloacele de apărare juridică în cazul executării silite a obligației

Orice persoană, în cazul încălcării drepturilor ei, poate să conteste în instanță de judecată valabilitatea gajului sau urmărirea bunului gajat.

Articolul 495. Temeiurile încetării dreptului de gaj

Dreptul de gaj încetează în cazul:

- a) stingerii obligației garantate prin gaj;
- b) expirării termenului pentru care a fost constituit gajul;
- c) pieirii bunurilor gajate;
- d) comercializării silite a bunurilor gajate;
- e) altor situații prevăzute de legislație.

T i t l u l I V

REGISTRUL BUNURILOR IMOBILE

Articolul 496. Destinația registrului bunurilor imobile

(1) În registrul bunurilor imobile sînt descrise imobilele și sînt indicate drepturile reale care au ca obiect aceste bunuri.

(2) Drepturile de creanță, faptele sau raporturile juridice aferente imobilelor consemnate în registru pot fi înscrise în cazurile prevăzute de lege.

(3) Orice persoană interesată poate lua cunoștință de registrul bunurilor imobile.

(4) Modul de elaborare și de întocmire a registrului bunurilor imobile este stabilit de lege.

Articolul 497. Prezumția caracterului autentic și complet al datelor din registrul bunurilor imobile

(1) Înscrierile făcute în registrul bunurilor imobile se prezumă autentice și complete pînă la proba contrară.

(2) Conținutul registrului este considerat autentic în favoarea celui care a dobîndit prin act juridic un drept de la o persoană dacă dreptul era înscris în registru în numele persoanei. Această dispoziție nu se aplică atunci cînd s-a notat o contestare asupra autenticității sau atunci cînd neautenticitatea era cunoscută dobînditorului.

Articolul 498. Felurile înscrierilor

(1) Înscrierile sînt de 3 feluri: intabularea, înscrierea provizorie și notarea.

(2) Intabularea și înscrierea provizorie au ca obiect drepturile tabulare, iar notarea se referă la înscrierea drepturilor de creanță, a faptelor sau a raporturilor juridice aferente imobilelor consemnate în registru.

(3) Înscrierea provizorie și notarea se fac numai în cazurile și în condițiile prevăzute de lege.

Articolul 499. Dobîndirea drepturilor reale supuse înscrierii

(1) Drepturile reale asupra imobilelor supuse înscrierii potrivit legii se vor dobîndi atît între părți, cît și

față de terți numai prin înscrierea în registrul bunurilor imobile a constituirii sau strămutării lor în temeiul acordului de voință dintre părți.

(2) Drepturile reale se vor pierde sau stinge numai dacă radierea lor s-a înscris în registrul bunurilor imobile cu consimțământul titularului. Consimțământul nu este necesar dacă dreptul se stinge prin împlinirea termenului arătat în înscriere ori prin decesul sau încetarea existenței titularului.

(3) Dacă dreptul care urmează să fie radiat este grevat în folosul unui terț, radierea se va face cu păstrarea dreptului acestuia.

(4) Hotărîrea judecătorească irevocabilă sau, în cazurile prevăzute de lege, actul administrativ va înlocui acordul de voință sau, după caz, consimțământul.

Articolul 500. Consecutivitatea drepturilor înscrise în registrul bunurilor imobile

(1) Consecutivitatea drepturilor înscrise în registrul bunurilor imobile se determină în conformitate cu consecutivitatea înregistrării lor. Se consideră dată a înregistrării ziua depunerii cererii de înregistrare.

(2) Consecutivitatea poate fi modificată ulterior. Pentru aceasta este necesar acordul persoanelor care-și schimbă consecutivitatea și înregistrarea modificării în registru.

(3) În cazul înregistrării unui drept, proprietarul poate stipula condiția consecutivității înregistrării lui. Această condiție, de asemenea, trebuie înregistrată.

Articolul 501. Înscrierea provizorie în registrul bunurilor imobile

Înscrierea provizorie în registrul bunurilor imobile se cere dacă:

a) dreptul real dobîndit este afectat de o condiție suspensivă sau rezolutorie;

b) în temeiul unei hotărîri judecătorești care nu este încă irevocabilă, o parte a fost obligată la strămutarea, constituirea sau stingerea unui drept tabular ori cel care administrează bunurile unei alte persoane a fost obligat să dea o garanție ipotecară;

c) debitorul a consemnat sumele pentru care a fost înscrisă ipoteca.

Articolul 502. Efectul înscrierii provizorii

(1) Înscrierea provizorie are ca efect dobîndirea, modificarea sau stingerea unui drept tabular de la data înregistrării cererii, sub condiția și în măsura justificării ei.

(2) Justificarea unei înscrieri provizorii se face cu consimțământul celui la care se referă această înscriere sau în temeiul unei hotărîri judecătorești irevocabile.

(3) Justificarea radierii dreptului de ipotecă se face în temeiul unei hotărîri judecătorești de validare irevocabile.

(4) Justificarea unei înscrieri provizorii își întinde efectul asupra tuturor înscrierilor condiționate de justificarea ei. Nejustificarea unei înscrieri provizorii atrage, la cererea celui interesat, radierea acesteia și a tuturor înscrierilor condiționate de justificarea ei.

Articolul 503. Accesul public la informație

(1) Orice persoană, fără a fi ținută să justifice vreun interes, poate cerceta, lua cunoștință de registrul bunurilor imobile, precum și de documentele adiționale, în condițiile legii.

(2) De pe registrul bunurilor imobile se vor elibera, în condițiile legii, extrase certificate și copii legalizate.

Articolul 504. Rectificarea înscrierilor din registrul bunurilor imobile

(1) Cînd vreo înscriere din registrul bunurilor imobile nu corespunde situației juridice reale, se poate cere rectificarea înscrierii.

(2) Prin rectificare se înțelege radierea, corectarea sau menționarea oricărei operațiuni susceptibile de a face obiectul unei înscrieri în registru.

Articolul 505. Dreptul de a cere rectificarea

(1) Orice persoană interesată poate cere rectificarea unei intabulări sau înscrieri provizorii dacă:

a) înscrierea sau actul în al cărui temei s-a dispus înscrierea nu a fost valabil;

- b) dreptul înscris a fost calificat greșit;
- c) nu mai sînt întrunite condițiile de existență a dreptului înscris sau au încetat efectele actului juridic în al cărui temei s-a făcut înscrierea;
- d) există și alte temeiuri prevăzute de lege.

(2) În lipsa consimțămîntului titularului, rectificarea se va încuviința numai în temeiul unei hotărîri judecătorești irevocabile.

Articolul 506. Aplicarea prescripției acțiunii în rectificare

(1) Sub rezerva prescripției dreptului la acțiune în fond, acțiunea în rectificare este imprescriptibilă față de dobînditorul nemijlocit de rea-credință și subdobînditorii de rea-credință care și-au înscris dreptul în folosul lor.

(2) Față de terții care au dobîndit cu bună-credință un drept real prin donație sau legat, acțiunea în rectificare nu se va putea introduce decît în termen de 10 ani de la data înregistrării cererii lor de înscriere, cu excepția cazului în care dreptul la acțiune în fond s-a prescris mai înainte.

(3) Acțiunea în rectificare se va putea îndrepta și împotriva subdobînditorilor de bună-credință și cu titlu oneros care și-au înscris vreun drept real, însă numai dacă este întemeiată pe dispozițiile art.505 alin.(1) lit.a) și b). Termenul va fi de 3 ani de la data înregistrării cererii de înscriere formulate de către dobînditorul nemijlocit al dreptului a cărui rectificare se cere, cu excepția cazului în care dreptul la acțiune în fond s-a prescris mai înainte.

(4) Este de bună-credință cel care dobîndește drept real întemeindu-se pe cuprinsul registrului dacă, la data dobîndirii dreptului, nu a fost notată o acțiune prin care se contestă cuprinsul lui sau dacă din titlul dobînditorului nu rezultă nemijlocit vreo neconcordanță între registrul bunurilor imobile și situația juridică reală.

Articolul 507. Inopozabilitatea hotărîrii privind rectificarea

(1) Hotărîrea judecătorească prin care se admite rectificarea unei înscrieri nu va aduce atingere drepturilor înscrise în folosul persoanelor împotriva cărora acțiunea nu a fost admisă.

(2) Dacă acțiunea în rectificare a fost notată în registru, hotărîrea judecătorească se va executa din oficiu și împotriva aceluia care au dobîndit vreun drept după notare.

Articolul 508. Opozabilitatea drepturilor

(1) Drepturile de creanță, faptele sau raporturile juridice aferente imobilelor consemnate în registru devin opozabile terților numai prin notare.

(2) Sînt supuse notării în registru:

- a) punerea sub interdicție judecătorească și ridicarea acestei măsuri;
- b) locațiunea și cesiunea fructelor pe mai mult de 3 ani;
- c) interdicția de înstrăinare sau de grevare a unui drept înscris;
- d) antecontractul;
- e) dreptul de preemțiune născut din actul juridic;
- f) intenția de a înstrăina sau de a ipoteca;
- g) schimbarea rangului ipotecii, poprirea creanței ipotecare și gajul asupra creanței ipotecare;
- h) sechestrul, urmărirea imobilului sau a fructelor sale;
- i) acțiunea în prestație tabulară și acțiunea în rectificare;
- j) acțiunea pentru apărarea drepturilor reale înscrise în registrul bunurilor imobile, acțiunile în desființarea actului juridic pentru nulitate, rezoluțiune ori alte cauze de ineficacitate, precum și orice alte acțiuni privitoare la drepturi de creanță, fapte sau raporturi juridice în legătură cu imobilele înscrise;
- k) alte cazuri prevăzute de lege.

Articolul 509. Acordul privind rectificarea înscrierilor

(1) Dacă o persoană este înscrisă cu un drept în registrul bunurilor imobile fără a beneficia sau fără a mai beneficia de acel drept, cel ale cărui drepturi sau a cărui poziție este prejudiciată prin înscriere va putea cere consimțămîntul în vederea rectificării de la cel al cărui drept va fi afectat prin rectificare.

(2) Pentru realizarea unei protecții provizorii se poate nota o contestație contra autenticității înscrierii

din registru.

(3) Notarea prevăzută la alin.(2) se face în baza încheierii instanței de judecată sau a acordului celui al cărui drept este afectat de rectificarea înscrierii în registru. Pentru emiterea încheierii instanței de judecată nu este obligatorie demonstrarea existenței unui pericol pentru dreptul persoanei care a înaintat contestarea.

Articolul 510. Corectarea erorilor

Erorile materiale săvârșite cu prilejul înscrierilor efectuate în registru altele decât cele care constituie cazuri de rectificare se pot corecta la cerere sau din oficiu.

Articolul 511. Neaplicarea dispozițiilor referitoare la suspendarea și la repunerea în termen a prescripției

Dispozițiile referitoare la suspendarea și la repunerea în termen a prescripției extinctive nu sînt aplicabile termenului de prescripție a acțiunii în prestație tabulară și termenului de prescripție a acțiunii în rectificare.

Cartea a treia OBLIGAȚIILE

T i t l u l I

DESPRE OBLIGAȚII ÎN GENERAL

Capitolul I

DISPOZIȚII COMUNE PRIVIND OBLIGAȚIILE

Articolul 512. Dispoziții generale cu privire la obligație

(1) În virtutea raportului obligațional, creditorul este în drept să pretindă de la debitor executarea unei prestații, iar debitorul este ținut să o execute. Prestația poate consta în a da, a face sau a nu face.

(2) Obligația poate fi pură și simplă sau afectată de modalități.

(3) Prestația trebuie să fie posibilă și determinată sau determinabilă, să nu contravină legii, ordinii publice și bunelor moravuri.

Articolul 513. Buna-credință și diligența

(1) Debitorul și creditorul trebuie să se comporte cu bună-credință și diligență la momentul nașterii, pe durata existenței, la momentul executării și stingerii obligației.

(2) Este nulă clauza prin care se derogă de la prevederile alin.(1).

Articolul 514. Temeiurile nașterii obligațiilor

Obligațiile se nasc din contract, fapt ilicit (delict) și din orice alt act sau fapt susceptibil de a le produce în condițiile legii.

Articolul 515. Nașterea obligației la negocierea contractului

(1) O obligație se poate naște prin inițierea și desfășurarea negocierilor de încheiere a contractului.

(2) O parte negociatoare poate cere celeilalte părți compensarea cheltuielilor făcute în baza îndreptățitei încrederi în încheierea contractului dacă în urma vinovăției acesteia contractul nu a fost încheiat.

Articolul 516. Dreptul la informare

(1) Raportul obligațional poate da naștere unui drept la informare fără ca acesta să fie stipulat în mod expres. Punerea la dispoziție a informației presupune și obligația de eliberare a documentelor corespunzătoare.

(2) Dreptul la informare se naște îndeosebi atunci cînd informarea este semnificativă pentru determinarea conținutului obligației și poate fi făcută de cel căruia i se cere fără ca prin aceasta să-i fie afectate drepturile.

(3) Cel care solicită informarea trebuie să compenseze cheltuielile făcute pentru aceasta de cel obligat să informeze. Cel din urmă poate pretinde prestații asigurătorii.

Articolul 517. Obligația naturală

(1) Este naturală obligația în a cărei privință nu se poate cere executare silită.

(2) Există obligație naturală în cazul în care:

a) legea sau actul juridic nu prevede posibilitatea executării silit;

b) o persoană are față de o altă persoană o obligație morală de așa natură încât executarea ei, deși nu poate fi cerută silit, trebuie, în opinia comună, să fie considerată ca executare a unei prestații datorate unei alte persoane.

(3) Obligațiile naturale sînt reglementate de normele cu privire la obligații dacă din litera sau spiritul legii nu rezultă că anumite reguli nu sînt aplicabile obligațiilor pentru care nu se poate cere executare silită.

(4) Obligația naturală se transformă în obligație civilă perfectă în baza înțelegerii dintre debitor și creditor.

Capitolul II

PLURALITATEA DE SUBIECTE ȘI OBIECTE

ÎN CADRUL UNEI OBLIGAȚII

S e c ți u n e a 1

OBLIGAȚIILE DIVIZIBILE ȘI INDIVIZIBILE

Articolul 518. Obligația divizibilă cu pluralitate de debitori

(1) Obligația este divizibilă între mai mulți debitori în cazul în care aceștia sînt obligați la aceeași prestație față de creditor, dar fiecare debitor poate fi urmărit separat pînă la concurența părții sale din datorie.

(2) Debitorii sînt obligați în părți egale dacă din lege, contract sau din natura obligației nu rezultă altfel.

Articolul 519. Obligația divizibilă cu pluralitate de creditori

(1) Obligația este divizibilă între mai mulți creditori în cazul în care aceștia sînt îndreptățiți la aceeași prestație din partea debitorului, dar fiecare creditor poate pretinde numai la partea sa din creanță.

(2) Creditorii au dreptul la părți egale dacă din lege, contract sau din natura obligației nu rezultă altfel.

Articolul 520. Presumpția divizibilității

Obligația este divizibilă de drept dacă nu este stipulat expres că este indivizibilă sau dacă obiectul obligației nu este indivizibil prin natura sa.

Articolul 521. Efectul indivizibilității

(1) Obligația indivizibilă nu poate fi divizată nici între debitori sau între creditori, nici între succesorii lor.

(2) Fiecare debitor sau succesorii lui pot fi constrînși separat să execute obligația integral și fiecare creditor sau succesorii lui pot pretinde executarea integrală chiar dacă obligația nu este solidară.

(3) Obligația nu devine indivizibilă numai prin faptul că în contract este stipulat că este solidară.

(4) Obligația divizibilă care are doar un creditor și un debitor trebuie să fie executată între ei ca o obligație indivizibilă, dar ea rămîne divizibilă între moștenitorii acestora.

S e c ți u n e a a 2-a

SOLIDARITATEA CREDITORILOR

Articolul 522. Creanțele solidare

Dacă doi sau mai mulți creditori au dreptul să pretindă la o prestație în așa fel încît fiecare să poată pretinde la întreaga prestație, iar prestația făcută unuia dintre creditori eliberează debitorul, atunci creanța lor este solidară.

Articolul 523. Temeiul apariției creanței solidare

Creanța solidară nu se prezumă, ci se naște prin act juridic, prin lege sau atunci cînd prestația este indivizibilă.

Articolul 524. Executarea obligației față de oricare
dintre creditori

Debitorul poate să execute obligația față de oricare dintre creditori după cum crede de cuviință, atîta

timp însă cît nici unul dintre creditori nu a cerut executarea obligației.

Articolul 525. Efectele executării obligației față de
unul dintre creditori

Executarea integrală a obligației față de unul din creditorii solidari exonerează debitorul de executarea obligației față de ceilalți creditori.

Articolul 526. Remiterea datoriei de către un creditor
solidar

O remitere de datorie convenită între un creditor solidar cu debitorul produce efecte numai asupra părții care revine acelui creditor. Această regulă se aplică de asemenea în toate cazurile cînd obligația se stinge în alt temei decît executarea.

Articolul 527. Inadmisibilitatea invocării unor excepții
ce țin de alt creditor

Debitorul nu are dreptul să opună unuia din creditorii solidari excepții bazate pe raporturile debitorului cu un alt creditor solidar, la care creditorul respectiv nu participă.

Articolul 528. Obligația față de ceilalți creditori solidari
a creditorului care a primit prestație

(1) Creditorul solidar care a primit întreaga prestație este obligat să o împartă cu ceilalți cocreditori dacă nu demonstrează că obligația este contractată numai în interesul său.

(2) Creditorii solidari sînt îndreptățiți, în raporturile dintre ei, la părți egale dacă nu s-a convenit altfel.

Articolul 529. Reprezentarea creditorilor solidari

Creditorul solidar reprezintă pe toți cocreditorii în toate actele care au drept scop conservarea obligației.

S e c ți u n e a a 3-a **SOLIDARITATEA DEBITORILOR**

Articolul 530. Obligațiile solidare

Dacă doi sau mai mulți debitori datorează o prestație în așa fel încît fiecare este dator să efectueze întreaga prestație, iar creditorul poate pretinde fiecăruia din debitori executarea, atunci debitorii sînt legați solidar.

Articolul 531. Temeiurile apariției obligațiilor solidare

O obligație solidară nu se prezumă, ci se naște prin act juridic, prin lege sau atunci cînd prestația este indivizibilă.

Articolul 532. Obligații solidare afectate de modalități

Debitorii solidari se pot obliga în mod diferit: unii pur, alții sub condiție, alții cu termen.

Articolul 533. Dreptul creditorului de a cere executarea
obligației de la oricare dintre debitorii solidari

Creditorul poate pretinde executarea obligației, la latitudinea sa, de la oricare din debitori, în parte sau în întregime. Pînă la executarea întregii prestații, rămîn obligați toți debitorii.

Articolul 534. Excepțiile opuse creditorului de către
debitorul solidar

Debitorul solidar căruia i s-a pretins executarea prestației are dreptul să opună creditorului toate excepțiile care îi sînt personale ori sînt comune tuturor debitorilor solidari.

Articolul 535. Obligația debitorilor solidari la repararea
prejudiciului

(1) Dacă bunul datorat a pierit din vina unuia sau mai multor debitori solidari, ceilalți debitori nu sînt eliberați de obligația de a plăti prețul bunului, dar nu sînt răspunzători pentru alte prejudicii.

(2) Sînt obligați să repare prejudiciul cauzat prin întîrziere numai debitorii care sînt în întîrziere.

Articolul 536. Efectele executării sau compensării
obligației solidare

Executarea obligației de către unul din debitorii solidari are efecte și față de ceilalți debitori solidari.

De asemenea, compensarea creanței creditorului de către un debitor produce efecte față de ceilalți debitori.

Articolul 537. Diminuarea obligației solidare

Dacă aceeași persoană întrunește calitatea de creditor cu cea a unui debitor solidar, datoria celorlalți debitori scade cu partea din datorie a acelui debitor solidar.

Articolul 538. Efectele primirii unei prestații parțiale

(1) Creditorul care primește separat partea din prestație a unuia dintre debitori fără ca în chitanță să-și rezerve solidaritatea sau drepturile sale în genere nu renunță la solidaritate decât în privința acestui debitor.

(2) Nu se prezumă renunțarea creditorului la solidaritate în favoarea unui debitor când primește de la el o sumă egală cu partea cu care îi este dator dacă în chitanță nu este stipulat că această parte este primită pentru partea acestui debitor.

Articolul 539. Inadmisibilitatea invocării unor excepții față de debitorii solidari

Faptele care survin doar față de un debitor solidar au efect doar în privința lui dacă din conținutul obligației nu reiese altfel.

Articolul 540. Renunțarea la solidaritate față de unul din debitori

Creditorul care a renunțat la solidaritate față de unul din debitori menține acțiunea solidară în contra celorlalți debitori, scăzându-se partea debitorului pe care l-a eliberat de solidaritate.

Articolul 541. Urmărirea unui debitor solidar

(1) În cazul în care creditorul intențează o acțiune contra unuia din debitorii solidari pentru partea acestuia, nu se prezumă renunțarea la solidaritate în favoarea acelui debitor dacă acel debitor nu a recunoscut acțiunea sau dacă nu s-a pronunțat o hotărâre definitivă prin care este admisă acțiunea.

(2) Chemarea în judecată a unui debitor solidar nu exclude dreptul creditorului de a chema în judecată ceilalți debitori solidari.

Articolul 542. Efectele întârzierii creditorului sau debitorului solidar

(1) Întârzierea creditorului față de unul din debitorii solidari are efecte și față de ceilalți debitori solidari.

(2) Întârzierea unuia din debitorii solidari nu are efecte față de ceilalți debitori solidari.

Articolul 543. Obligațiile succesorilor debitorilor solidari

Dacă unul dintre debitorii solidari are mai mulți succesori, aceștia sînt obligați să execute prestația proporțional cotei lor successorale. Prezenta regulă nu se aplică dacă obligația este indivizibilă.

Articolul 544. Acțiunea în regres în cazul executării obligației de către unul din debitorii solidari

(1) Debitorul solidar care a executat obligația are dreptul să intenteze o acțiune de regres împotriva celorlalți debitori solidari pentru părțile acestora din obligație.

(2) În cazul imposibilității stabilirii întinderii obligației debitorilor solidari, aceștia sînt obligați unii față de alții la părți egale.

Articolul 545. Compensarea debitorului solidar

Dacă unul din debitorii solidari a realizat un beneficiu dintr-o obligație solidară, codebitorul solidar care nu a realizat beneficiu poate cere, în cazul în care execută obligația, restituirea a ceea ce a plătit fără a deduce partea sa de obligație.

Articolul 546. Efectele incapacității de plată a unuia dintre debitorii solidari

În cazul în care de la unul dintre debitorii solidari nu se poate obține, din cauza incapacității lui de plată, partea ce îi revine din prestație, acea parte trebuie suportată în părți egale de ceilalți debitori, inclusiv de cel față de care creditorul a renunțat la solidaritate, dacă legea sau contractul nu prevede

altfel.

Articolul 547. Excepțiile opuse codebitorului

Debitorul solidar urmărit de codebitorul care a executat obligația îi poate opune acestuia excepțiile comune pe care codebitorul care a executat obligația nu le-a opus creditorului.

Articolul 548. Suspendarea, întreruperea sau expirarea
prescripției față de un debitor solidar

Suspendarea, întreruperea sau expirarea termenului de prescripție față de un debitor solidar nu are efecte față de codebitorii lui.

Articolul 549. Reprezentarea codebitorilor solidari

Debitorul solidar îi reprezintă pe codebitorii lui în toate actele îndreptate la stingerea sau reducerea obligației.

S e c ți u n e a a 4-a
OBLIGAȚIILE DE ALTERNATIVĂ
ȘI OBLIGAȚIILE FACULTATIVE

Articolul 550. Obligația de alternativă

Obligația este de alternativă în cazul în care are drept obiect două sau mai multe prestații principale, dintre care executarea uneia eliberează integral debitorul.

Articolul 551. Dreptul de alegere a prestației

(1) Dreptul de a alege prestația aparține debitorului dacă nu a fost atribuit expres creditorului.

(2) Dacă partea căreia îi aparține dreptul de a alege prestația nu a făcut alegerea nici în termenul suplimentar acordat după punerea în întârziere, dreptul de a alege prestația revine celeilalte părți.

(3) Alegerea se face prin declarație față de cealaltă parte sau prin executarea propriu-zisă a prestației. Prestația aleasă este considerată ca datorată de la bun început.

Articolul 552. Interdicția prestațiilor parțiale

Debitorul nu este în drept și nici nu poate fi obligat să execute o parte dintr-o prestație și o parte din alta.

Articolul 553. Efectul imposibilității efectuării unor prestații
în cazul în care alegerea aparține debitorului

(1) Debitorul care are dreptul de a alege prestația, în cazul în care una din prestații nu poate fi executată, trebuie să execute prestația rămasă.

(2) Dacă, în aceleași împrejurări, executarea ambelor prestații devine imposibilă, iar imposibilitatea executării fiecăreia se datorează vinovăției debitorului, acesta este ținut să despăgubească creditorul pînă la concurența valorii prestației care a rămas ultima.

Articolul 554. Efectul imposibilității executării prestației
în cazul în care alegerea aparține creditorului

(1) Creditorul care are dreptul de a alege prestația trebuie, în cazul în care executarea uneia dintre prestații devine imposibilă, să accepte executarea prestației rămase, cu excepția cazului cînd imposibilitatea executării se datorează vinovăției debitorului.

(2) În cazul în care imposibilitatea executării prestației se datorează vinovăției debitorului, creditorul are dreptul să ceară fie executarea în natură a prestației rămase, fie repararea prejudiciului adus prin neexecutarea prestației a cărei executare a devenit imposibilă.

(3) Dacă executarea ambelor prestații devine imposibilă, iar imposibilitatea se datorează vinovăției debitorului, creditorul poate cere repararea prejudiciului adus prin neexecutarea unei prestații sau alteia.

Articolul 555. Obligația facultativă

(1) Obligația este facultativă în cazul în care are ca obiect o singură prestație principală al cărei debitor poate fi eliberat prin executarea unei alte prestații.

(2) Debitorul este eliberat în cazul în care executarea prestației principale devine imposibilă fără vina debitorului.

Capitolul III
CESIUNEA DE CREANȚĂ ȘI PRELUAREA DATORIEI
Secțiunea 1
CESIUNEA DE CREANȚĂ

Articolul 556. Dispoziții generale cu privire la cesiunea de creanță

(1) O creanță transmisibilă și sesizabilă poate fi cesionată de titular (cedent) unui terț (cesionar) în baza unui contract. Din momentul încheierii unui astfel de contract, cedentul este substituit de cessionar în drepturile ce decurg din creanță.

(2) Cesiunea creanței nu poate aduce atingere drepturilor debitorului și nici nu poate face obligația acestuia mai oneroasă.

(3) Cedentul este obligat să remită cessionarului actele aferente creanței și să-i pună la dispoziție informația necesară realizării ei.

(4) Sînt incesibile creanțele privitoare la încasarea pensiei alimentare, la repararea prejudiciului cauzat vieții și sănătății persoanei, precum și la alte drepturi legate de persoana creditorului.

(5) Cesiunea de creanță trebuie să fie încheiată în forma cerută pentru actul juridic în al cărui temei s-a născut creanța cesionată.

Articolul 557. Consimțămîntul debitorului

Titularul unei creanțe o poate transmite, fără consimțămîntul debitorului, unui terț dacă aceasta nu contravine esenței obligației, înțelegerii dintre părți sau legii. Înțelegerea cu debitorul asupra inadmisibilității cesiunii produce efecte doar atunci cînd acesta are un interes legitim în acest sens.

Articolul 558. Volumul drepturilor transmise cessionarului

(1) Drepturile de creanță se transmit cessionarului așa cum există în momentul transmiterii.

(2) O dată cu cesiunea creanței, asupra cessionarului trec garanțiile și alte drepturi accesorii.

Articolul 559. Garantarea valabilității creanței

(1) Cedentul este responsabil în fața cessionarului de valabilitatea creanței și a mijloacelor de garantare a acesteia, dar nu răspunde pentru neexecutarea acestei creanțe de către debitor, cu excepția cazurilor cînd cedentul a garantat pentru debitor față de cessionar.

(2) În cazul cesiunii creanței care rezultă dintr-o valoare mobilă la ordin, cedentul este responsabil și de executarea obligației de către debitor.

Articolul 560. Excepțiile opuse de debitor cessionarului

Debitorul este îndreptățit să opună cessionarului toate excepțiile pe care a putut să le opună cedentului pînă în momentul comunicării cesiunii.

Articolul 561. Opozabilitatea prestațiilor

Cessionarului i se pot opune prestațiile efectuate de debitor, după cesiune, pentru cedent, ca și orice act juridic încheiat după cesiune între debitor și cedent cu privire la creanța transmisă dacă debitorul nu avea cunoștință, în momentul efectuării prestației sau al întocmirii actului, de existența cesiunii.

Articolul 562. Prioritatea în cazul cesiunii repetate

Dacă o creanță este cedată de același titular de mai multe ori, creditor al obligației este primul cessionar.

Articolul 563. Înscrișul privind debitul

Debitorului care a întocmit un înscriș asupra debitului i se poate opune conținutul înscrișului de către cessionar dacă acesta, la data cesiunii creanței, nu știa și nici nu trebuia să știe că înscrișul nu reflectă realitatea.

Articolul 564. Notificarea despre cesiune

(1) Dacă cedentul notifică debitorul că a cedat creanța sau îi prezintă un înscriș privitor la cesiune, cedentului i se poate opune de către debitor cesiunea și atunci cînd ea nu a mai avut loc sau cînd este lipsită de efect.

(2) Notificarea despre cesiune poate fi retrasă doar cu consimțămîntul celui desemnat ca nou

creditor.

Articolul 565. Cesiunea altor drepturi

Regulile privind cesiunea creanței se aplică în modul corespunzător și în cazul cesiunii altor drepturi.

Articolul 566. Transmiterea creanțelor altfel decât

prin voința părților

Dispozițiile prezentei secțiuni se aplică în modul corespunzător în cazul în care o creanță este transmisă în baza legii, a unei hotărâri judecătorești sau a unei decizii a autorității publice.

S e c ți u n e a a 2-a

PRELUAREA DATORIEI

Articolul 567. Preluarea datoriei de la creditor

(1) O datorie poate fi preluată de un terț în temeiul unui contract cu creditorul. În acest caz, locul debitorului este preluat de terț.

(2) Debitorul inițial are dreptul să se opună contractului și să execute el însuși obligația.

Articolul 568. Preluarea datoriei de la debitor

Dacă preluarea datoriei a fost convenită între terț și debitor printr-un acord, acesta produce efecte doar cu acceptarea din partea creditorului.

Articolul 569. Forma preluării datoriei

Preluarea datoriei trebuie să fie încheiată în forma cerută pentru actul juridic în al cărui temei s-a născut datoria.

Articolul 570. Excepțiile opuse de noul debitor

Noul debitor poate opune creditorului excepțiile care rezultă din raportul dintre creditor și debitorul precedent, dar nu poate prezenta spre compensare o creanță ce aparține debitorului inițial.

Articolul 571. Stingerea drepturilor de garanție

Ca urmare a preluării datoriei, drepturile de garanție stabilite asupra creanței se sting în măsura în care menținerea lor nu este încuviințată de cei care le-au constituit.

Capitolul IV

EXECUTAREA OBLIGAȚIILOR

S e c ți u n e a 1

DISPOZIȚII GENERALE CU PRIVIRE

LA EXECUTAREA OBLIGAȚIILOR

Articolul 572. Condițiile generale de executare a obligațiilor

(1) Temeiul executării rezidă în existența unei obligații.

(2) Obligația trebuie executată în modul corespunzător, cu bună-credință, la locul și în momentul stabilit.

(3) Valorile mobiliare nu pot fi transmise direct în contul achitării datoriei dintre două părți.

[Art.572 al.(3) introdus prin LP31 din 07.03.13, MO69-74/05.04.13 art.223]

Articolul 573. Locul executării obligației

Dacă locul executării nu este determinat sau nu rezultă din natura obligației, executarea urmează a fi efectuată:

- a) la domiciliul sau sediul creditorului la momentul nașterii obligației – în cazul obligației pecuniare;
- b) la locul aflării bunului în momentul nașterii obligației – în cazul obligațiilor de predare a unui bun individual determinat;
- c) la locul unde debitorul își desfășoară activitatea legată de obligație, iar în lipsa acestuia, la locul unde debitorul își are domiciliul sau sediul – în cazul unor alte obligații.

Articolul 574. Schimbarea domiciliului, sediului, locului

de activitate al creditorului sau debitorului

(1) În cazul în care debitorul sau creditorul și-a schimbat domiciliul, sediul sau locul de activitate până la data executării obligației și a înștiințat despre aceasta cealaltă parte, obligația se va executa la noul domiciliu, sediu sau loc de activitate.

(2) Cheltuielile sau riscurile suplimentare datorate schimbării domiciliului, sediului sau locului de activitate sînt suportate de partea care le-a schimbat.

Articolul 575. Termenul executării obligației

(1) În cazul în care termenul de executare a obligației nu este determinat și nici nu rezultă din natura acesteia, creditorul are dreptul de a pretinde oricînd executarea ei, iar debitorul este îndreptățit să o execute oricînd. Dacă datoria de a executa imediat nu rezultă din lege, contract sau din natura obligației, debitorul trebuie să execute obligația în termen de 7 zile din momentul cererii creditorului.

(2) Dacă termenul de executare a obligației este determinat, se consideră că creditorul nu poate cere executarea înainte de termen. Debitorul însă poate executa obligația înainte de termen dacă creditorul nu are nici un motiv temeinic pentru a refuza executarea. În cazul în care respinge executarea anticipată, creditorul este obligat să-l informeze imediat în acest sens pe debitor și să ia toate măsurile necesare pentru a evita prejudicierea lui.

Articolul 576. Dreptul creditorului de a cere executarea
obligației înainte de termen

Chiar dacă, în favoarea debitorului, este stabilit un anumit termen de executare, creditorul poate pretinde executarea imediată a obligației în cazul în care debitorul se află în incapacitate de plată sau a redus garanțiile convenite anterior, sau în genere nu le-a putut prezenta, precum și în alte cazuri prevăzute de lege.

Articolul 577. Dreptul debitorului de a amîna executarea
obligației

Debitorul are dreptul să amîne executarea obligației atunci cînd și în măsura în care nu poate determina cu bună-credință cui trebuie să o execute.

Articolul 578. Executarea obligațiilor condiționate

Dacă efectele unui act juridic depind de îndeplinirea unei condiții, obligația devine scadentă în ziua survenirii acesteia.

Articolul 579. Persoanele îndreptățite de a primi executarea
obligației

(1) Debitorul trebuie să execute obligația către creditor sau persoana împuternicită de acesta ori către persoana împuternicită prin lege sau hotărîre judecătorească.

(2) În cazul în care executarea a fost făcută față de o persoană neîmputernicită, obligația se consideră executată dacă creditorul o confirmă sau profită în vreun fel de aceasta.

Articolul 580. Plata făcută unui creditor incapabil

Dacă creditorul este incapabil, plata ce i se face personal nu este valabilă, cu excepția cazului cînd debitorul demonstrează că plata a profitat creditorului.

Articolul 581. Executarea obligației de către un terț

(1) Dacă din lege, contract sau din natura obligației nu reiese că debitorul urmează să execute obligația personal, aceasta poate fi executată și de un terț. În astfel de cazuri, creditorul este obligat să accepte executarea propusă de terț pentru debitor. Oferta de executare de către un terț trebuie făcută în interesul debitorului și nu doar în scopul de a schimba creditorul.

(2) Creditorul poate refuza executarea propusă de către terț dacă debitorul este împotriva unei astfel de executări.

Articolul 582. Satisfacerea creanțelor creditorului de
către un terț

Dacă creditorul supune urmării un bun ce aparține debitorului, orice persoană care se află în riscul de a pierde anumite drepturi asupra bunului poate satisface creanțele creditorului fără acordul debitorului. Prin satisfacerea creanțelor menționate, terțul ia locul creditorului.

Articolul 583. Executarea obligației pecuniare

(1) Obligația pecuniară se exprimă în monedă națională. Părțile pot conveni asupra unor obligații pecuniare în valută străină în măsura în care acest lucru nu este interzis prin lege.

(2) Dacă obligația pecuniară exprimată în valută străină trebuie executată pe teritoriul țării, executarea se face în monedă națională, cu excepția cazurilor în care legea permite primirea/efectuarea pe teritoriul Republicii Moldova a plăților și a transferurilor în valută străină. Determinarea echivalentului în monedă națională al obligației pecuniare exprimate în valută străină și viceversa se efectuează cu aplicarea cursului oficial al leului moldovenesc valabil la data executării obligației, dacă legea sau contractul nu stabilește altfel.

[Art.583 al.(2) în redacția LP33 din 06.05.12, MO99-102/25.05.12 art.330]

(3) Dacă obligația pecuniară este exprimată într-o valută străină, iar executarea acesteia se face în altă valută străină (în cazurile în care legea permite primirea/efectuarea plăților și transferurilor în valută străină), determinarea echivalentului în altă valută străină al obligației pecuniare exprimate într-o valută străină se efectuează cu aplicarea cursului oficial al leului moldovenesc valabil la data executării obligației, dacă legea sau contractul nu stabilește altfel.

[Art.583 al.(3) introdus prin LP33 din 06.05.12, MO99-102/25.05.12 art.330]

Articolul 584. Prestația în cazul modificării cursului valutar

(1) Dacă înainte de scadența unei obligații pecuniare s-a modificat cursul valutar al monedei de plată față de moneda obligației pecuniare, debitorul este obligat să efectueze plata conform cursului oficial al leului moldovenesc valabil la data executării obligației, dacă legea sau contractul nu stabilește altfel. În cazul unei reforme monetare, se va aplica cursul valutar existent la data reformei monetare.

(2) Partea care este în întârziere suportă riscul modificării cursului valutar al monedei de plată.

[Art.584 în redacția LP33 din 06.05.12, MO99-102/25.05.12 art.330]

Articolul 585. Rata dobânzii

În cazul în care, conform legii sau contractului, obligația este purtătoare de dobândă, se plătește o dobândă egală cu rata de bază a Băncii Naționale a Moldovei dacă legea sau contractul nu prevede o altă rată.

[Art.585 modificat prin LP33 din 06.05.12, MO99-102/25.05.12 art.330]

Articolul 586. Prioritatea plăților efectuate de debitor

(1) În cazul în care debitorul datorează creditorului mai multe prestații similare, iar suma plătită nu este suficientă pentru stingerea tuturor datoriilor, se stinge datoria pe care o indică debitorul în momentul efectuării plății. Dacă debitorul nu face o astfel de precizare, se stinge datoria care a ajuns prima la scadență.

(2) În cazul în care creanțele au devenit scadente concomitent, se stinge în primul rând datoria a cărei executare este mai împovărătoare pentru debitor. Dacă creanțele sînt la fel de împovărătoare, se stinge mai întîi creanța care oferă creditorului garanția cea mai redusă.

(3) Dacă nici unul din criteriile propuse la alin.(1) și (2) nu pot fi aplicate, plata se impută tuturor obligațiilor proporțional.

(4) Cu sumele plătite de debitor, în cazul în care sînt insuficiente pentru acoperirea integrală a datoriei scadente, se acoperă în primul rînd cheltuielile de judecată, pe urmă dobînzile și alte obligații de plată și, la urmă, obligația principală (capitalul).

Articolul 587. Executarea obligației în rate

(1) Dacă din lege, contract sau din natura obligației nu reiese altfel, debitorul poate executa obligația în rate numai cu consimțămîntul creditorului.

(2) Dacă există vreun litigiu privind o parte din obligație, creditorul nu poate refuza partea care nu se află în litigiu propusă de debitor, cu excepția cazului în care, din cauza neexecutării sau executării necorespunzătoare a părții în litigiu a obligației, creditorul pierde interesul pentru întreaga prestație.

Articolul 588. Refuzul unei alte prestații

Creditorul nu este obligat să accepte o altă prestație decît cea datorată. Această regulă se aplică chiar și în cazul în care prestația propusă are o valoare mai mare.

Articolul 589. Standardul calității

În cazul în care calitatea prestației nu este expres determinată de contract, debitorul este obligat să execute prestație de cel puțin o calitate medie.

Articolul 590. Prestația în cazul bunurilor determinate
generic

Dacă obiectul datorat este doar generic determinat, debitorul răspunde, atît cît este posibilă executarea din bunuri de același gen, pentru neexecutarea obligației, chiar dacă neexecutarea nu se datorează vinovăției sale.

Articolul 591. Contractul de creditare a consumatorului

(1) Contractul de vânzare-cumpărare și contractul de creditare constituie un act unit (interdependent) cînd creditul este destinat finanțării prețului de cumpărare și ambele contracte trebuie considerate ca o unitate economică. Există unitate economică mai ales atunci cînd cel care acordă creditul se folosește, la pregătirea sau la încheierea contractului de creditare, de colaborarea vînzătorului.

(2) Într-un contract de creditare a consumatorului, debitorul poate refuza rambursarea creditului în măsura în care excepțiile decurgînd din contractul oneros legat de contractul de creditare l-ar îndreptăți la refuzul prestației față de vînzător.

Articolul 592. Costurile executării obligației

Costurile executării obligației le suportă debitorul dacă legea sau contractul nu prevede altfel.

S e c ți u n e a a 2-a
ÎNȚÎRZIAREA CREDITORULUI

Articolul 593. Dispoziții generale cu privire la întîrzierea
creditorului

(1) Creditorul este în întîrziere atunci cînd nu acceptă fără un temei legal prestația scadentă ce i se oferă.

(2) În cazul în care pentru executarea prestației este necesară o acțiune din partea sa, creditorul este în întîrziere dacă prestația îi este oferită, iar el nu efectuează acea acțiune.

(3) Debitorul nu poate fi în întîrziere în măsura în care creditorul este în întîrziere.

Articolul 594. Imposibilitatea temporară de a primi executarea

Dacă termenul de executare nu este stipulat sau dacă debitorul are dreptul să execute obligația înainte de termen, creditorul nu este în întîrziere atunci cînd, timp de 7 zile, este lipsit de posibilitatea de a accepta prestația oferită, cu excepția cazului în care debitorul l-a informat din timp despre executare.

Articolul 595. Obligația creditorului la despăgubire

Creditorul este obligat să repare prejudiciul cauzat debitorului prin întîrzierea acceptării prestației.

Articolul 596. Răspunderea debitorului în caz de întîrziere
a creditorului

Dacă creditorul este în întîrziere, debitorul răspunde pentru neexecutarea obligației numai în cazul în care nu a prestat din intenție sau din culpă gravă.

Articolul 597. Efectele întîrzierii creditorului

(1) Indiferent de vinovăția sa în întîrziere, creditorul:

- a) este obligat să compenseze debitorului cheltuielile suplimentare necesare păstrării obiectului de contract și oferirii executării;
- b) suportă riscul deteriorării sau pieririi fortuite a bunului;
- c) nu poate beneficia de dobînzii pentru datoria pecuniară față de el.

(2) Dacă debitorul este obligat să predea fructele bunului ori să compenseze valoarea lor, această obligație nu se răsfrînge asupra fructelor obținute în timpul întîrzierii creditorului.

S e c ți u n e a a 3-a
PROTECȚIA DREPTULUI LA EXECUTAREA OBLIGAȚIEI

Articolul 598. Dreptul creditorului de a-și conserva creanța

Creditorul care are un interes serios și legitim poate să ia toate măsurile pentru conservarea drepturilor sale.

Articolul 599. Acțiunea oblică

(1) Creditorul a cărui creanță este certă, lichidă și exigibilă poate, în numele debitorului său, exercita drepturile și acțiunile acestuia în cazul în care debitorul, în dauna creditorului, refuză sau omite să le exercite.

(2) Creditorul nu poate exercita drepturile și acțiunile care sînt exclusiv personale ale debitorului.

(3) Creanța trebuie să fie lichidă și exigibilă cel tîrziu la momentul examinării acțiunii.

Articolul 600. Excepțiile opuse creditorului care a intentat acțiune oblică

Cel împotriva căruia a fost intentată acțiune oblică poate opune creditorului toate excepțiile opozabile propriului creditor.

Articolul 601. Efectele acțiunii oblice

Toate bunurile obținute în baza acțiunii oblice intră în patrimoniul debitorului și beneficiază tuturor creditorilor acestuia.

Capitolul V EFECTELE NEEEXECUTĂRII OBLIGAȚIEI

Articolul 602. Răspunderea pentru neexecutarea obligației

(1) În cazul în care nu execută obligația, debitorul este ținut să-l despăgubească pe creditor pentru prejudiciul cauzat astfel dacă nu dovedește că neexecutarea obligației nu-i este imputabilă.

(2) Neexecutarea include orice încălcare a obligațiilor, inclusiv executarea necorespunzătoare sau tardivă.

(3) Repararea prejudiciului cauzat prin întîrziere sau prin o altă executare necorespunzătoare a obligației nu-l eliberează pe debitor de executarea obligației în natură, cu excepția cazurilor cînd, datorită unor circumstanțe obiective, creditorul pierde interesul pentru executare.

(4) Dreptul creditorului de a cere despăgubiri în locul prestației se exercită în condițiile suplimentare de la art.609. Creditorul poate cere despăgubiri pentru întîrzierea executării obligației doar în condițiile suplimentare privind întîrzierea prevăzute la art.617. În cazul unui contract sinalagmatic, creditorul poate cere despăgubiri pentru neexecutarea obligației debitorului doar după rezoluțiune, conform art.737.

Articolul 603. Vinovăția debitorului

(1) Debitorul poartă răspundere numai pentru dol (intenție) sau culpă (imprudență sau neglijență) dacă legea sau contractul nu prevede altfel sau dacă din conținutul sau natura raportului nu reiese altfel.

(2) Este nulă orice stipulație care îl eliberează anticipat pe debitor de răspundere în caz de dol sau culpă gravă.

Articolul 604. Răspunderea pentru fapta reprezentantului legal și a prepusului

Debitorul răspunde pentru vina reprezentantului său și a persoanelor cărora le-a încredințat executarea contractului în aceeași măsură ca pentru propria vină dacă legea nu prevede că răspunde terțului. Prevederile art.603 alin.(2) nu se aplică.

Articolul 605. Răspunderea pentru imposibilitatea procurării obiectului

Dacă trebuie să procure obiectul datorat, debitorul răspunde pentru imposibilitatea procurării chiar și în cazul în care aceasta nu se datorează vinovăției lui dacă legea sau contractul nu prevede altfel.

Articolul 606. Forța majoră

(1) Neexecutarea obligației nu este imputabilă debitorului în cazul în care se datorează unei forțe majore, dacă survenirea sau efectele acesteia nu au putut fi cunoscute de către debitor la momentul nașterii obligației ori dacă debitorul nu a putut împiedica sau înlătura survenirea forței majore ori a consecințelor ei.

(2) Dacă este doar temporară, forța majoră poate fi invocată numai în perioada în care aceasta are

efect asupra executării obligației.

(3) Dacă nu poate executa obligația din cauza unei forțe majore, debitorul trebuie să notifice creditorului aceste circumstanțe și efectele lor asupra executării. Dacă notificarea nu a ajuns la creditor într-un termen rezonabil de la data la care debitorul a cunoscut sau trebuia să cunoască despre forța majoră, acesta din urmă răspunde pentru prejudiciul cauzat prin lipsa notificării.

(4) Prevederile prezentului articol nu împiedică creditorul să ceară rezoluțiunea contractului, executarea obligației sau plata dobânzilor.

Articolul 607. Restabilirea situației preexistente

(1) Cel obligat la repararea prejudiciului trebuie să restabilească situația care ar fi existat în cazul în care împrejurarea cauzatoare de prejudiciu nu survenea.

(2) Dacă prin vătămare a integrității corporale sau prin altă vătămare a sănătății capacitatea de muncă se pierde ori se reduce sau dacă prin vătămare apar necesități noi, cel vătămat este despăgubit printr-o rentă lunară în bani. Mărimea rentei se stabilește în funcție de evoluția previzibilă și conformă așteptărilor raționale a veniturilor celui vătămat.

(3) Cel vătămat are dreptul să ceară în avans costul tratamentului. Această dispoziție se aplică și atunci când este necesară reciclarea profesională.

(4) În locul rentei, cel vătămat poate cere o despăgubire în capital (globală) dacă există un motiv temeinic.

Articolul 608. Imposibilitatea executării în natură

Dacă restabilirea situației în conformitate cu prevederile art.607 alin.(1) nu este posibilă sau este posibilă doar cu cheltuieli disproporționate, creditorul este despăgubit în bani.

Articolul 609. Despăgubiri în locul prestației

(1) În loc de prestație, creditorul poate cere despăgubire doar atunci când a stabilit anterior fără succes debitorului un termen rezonabil pentru executarea prestației. În cazul în care nu a fost stabilit un termen sau termenul stabilit este nejustificat de scurt, se consideră ca stabilit un termen rezonabil.

(2) Nu este necesară somația dacă este evident că nu i se poate da curs, în special dacă a trecut termenul stabilit la art.617 alin.(4), iar obligația nu a fost executată sau dacă există împrejurări deosebite care îndreptățesc valorificarea imediată a dreptului de despăgubire, luându-se în considerare interesele ambelor părți.

(3) În cazul în care are dreptul la despăgubiri pentru neexecutarea integrală a obligației, creditorul poate cere despăgubiri în locul întregii prestații dacă nu are interes în prestația parțială. Pentru restituirea prestațiilor efectuate se aplică în modul corespunzător prevederile art.738.

(4) Dreptul la executarea obligației este exclus îndată ce creditorul cere despăgubire în locul executării obligației.

(5) Despăgubirile se acordă într-o sumă bănească globală. Pot fi acordate însă despăgubiri sub formă de plăți efectuate periodic în dependență de natura prejudiciului. Despăgubirile sub forma de plăți periodice se indexează în dependență de rata inflației.

Articolul 610. Întinderea despăgubirii

(1) Despăgubirea pe care o datorează debitorul pentru neexecutare cuprinde atât prejudiciul efectiv cauzat creditorului, cât și venitul ratat.

(2) Ratat se consideră venitul care ar fi fost posibil în condițiile unui comportament normal din partea autorului prejudiciului în împrejurări normale.

(3) Este reparabil numai prejudiciul care reprezintă efectul nemijlocit (direct) al neexecutării.

(4) Despăgubirea nu se extinde asupra prejudiciului care, conform experienței debitorului, nu putea fi prevăzut în mod rațional în cazul unei aprecieri obiective.

(5) Dacă neexecutarea obligației este cauzată prin dol, debitorul răspunde și pentru prejudiciul imprevizibil.

Articolul 611. Determinarea întinderii prejudiciului

La determinarea întinderii prejudiciului se ține cont de interesul pe care creditorul îl avea în

executarea corespunzătoare a obligației. Determinante pentru această estimare sînt locul și timpul prevăzute pentru executarea obligațiilor contractuale.

Articolul 612. Vinovăția îndreptățitului la nașterea prejudiciului

(1) Dacă la nașterea prejudiciului sau a unei alte obligații de compensare a concurat vinovăția celui îndreptățit la despăgubire sau la compensare, existența și întinderea obligației de despăgubire sau de compensare depind de împrejurări și, în special, de măsura în care prejudiciul este cauzat de o parte sau de cealaltă parte.

(2) Dispoziția alin.(1) se aplică și atunci cînd vinovăția celui prejudiciat se restrînge la faptul că el a omis să preîntîmpine sau să diminueze prejudiciul.

Articolul 613. Restituirea celor economisite în cazul exonerării
de răspundere

Dacă dovedește că neexecutarea obligației nu îi este imputabilă, debitorul trebuie să restituie creditorului tot ceea ce a economisit ca urmare a neexecutării.

Articolul 614. Restituirea despăgubirii

(1) În cazul în care debitorul se folosește de dreptul de a refuza executarea obligației și obține o despăgubire sau are drept la despăgubire pentru obiectul datorat, creditorul, în urma apariției situației care justifică dreptul său de obiecție, poate cere restituirea celor date ca despăgubire sau cedarea dreptului la despăgubire.

(2) În cazul în care creditorul, în locul executării obligației, poate cere despăgubiri, acestea se reduc cu valoarea despăgubirilor deja obținute ori se reduc corespunzător dreptului la despăgubire dacă creditorul a făcut uz de dreptul prevăzut la alin.(1).

Articolul 615. Cesiunea creanței privind repararea prejudiciului

Persoana care trebuie să repare prejudiciul cauzat prin pierderea unui bun este obligată să repare numai în schimbul cesiunii creanței pe care partea vătămată, în calitate de proprietar sau de alt posesor legitim al bunului, o are față de un terț.

Articolul 616. Despăgubirea prejudiciilor nepatrimoniale

(1) Pentru un prejudiciu nepatrimonial se pot cere despăgubiri în bani în cazurile prevăzute de lege.

(2) În cazul vătămării integrității corporale sau al altei vătămări a sănătății, precum și în cazul privațiunii ilegale de libertate, cel vătămat poate cere și pentru prejudiciul nepatrimonial o despăgubire în bani, stabilită în baza unei aprecieri conforme principiilor echității.

Articolul 617. Punerea debitorului în întârziere

(1) Dacă nu execută obligația în urma somației primite după scadență din partea creditorului, debitorul se consideră în întârziere ca urmare a somației.

(2) Nu este necesară somație în cazul în care:

- a) este stabilită o dată calendaristică pentru executarea obligației;
- b) înainte executării obligației trebuie să aibă loc un eveniment, iar perioada pentru executarea obligației este stabilită astfel încît poate fi calculată calendaristic de la producerea evenimentului;
- c) părțile au convenit expres că debitorul este în întârziere la expirarea termenului la care trebuia să execute, fără îndeplinirea vreunei formalități;
- d) obligația, prin natura sa, nu putea fi îndeplinită decît într-un termen determinat, pe care debitorul l-a lăsat să expire fără a executa;
- e) debitorul obligației cu executare succesivă refuză sau omite în mod repetat să o execute;
- f) obligația de a nu face nu se execută;
- g) este evident că somația nu va avea nici un rezultat;
- h) intrarea în întârziere se justifică din motive întemeiate, luîndu-se în considerare interesele ambelor părți;
- i) debitorul a declarat în scris că nu dorește să execute obligația.

(3) În cazurile menționate la alin.(2) lit.a) și b), orice înțelegere asupra unui termen care ar afecta grav una din părți este nulă.

(4) Debitorul este în întârziere dacă nu execută obligația în termen de 30 de zile de la scadență și de la intrarea unei note de plată sau unei alte invitații de plată similare. Această dispoziție se aplică debitorului consumator numai dacă în nota de plată sau în invitația de plată similară este indicat în mod special efectele menționate.

(5) Debitorul nu este în întârziere atît timp cît prestația nu a avut loc din cauza unor împrejurări neimputabile debitorului.

Articolul 618. Răspunderea pe durata întârzierii

Pe durata întârzierii, debitorul răspunde, chiar și în cazul limitării legale sau contractuale a răspunderii, pentru orice imprudență sau neglijență. El răspunde și pentru cazul fortuit, însă nu și atunci cînd prejudiciul s-ar fi produs chiar dacă obligația era executată în termen.

Articolul 619. Dobînda de întârziere

(1) Obligațiilor pecuniare li se aplică dobînzii pe perioada întârzierii. Dobînda de întârziere reprezintă 5% peste rata dobînzii prevăzută la art.585 dacă legea sau contractul nu prevede altfel. Este admisă proba unui prejudiciu mai redus.

(2) În cazul actelor juridice la care nu participă consumatorul, dobînda este de 9% peste rata dobînzii prevăzută la art.585 dacă legea sau contractul nu prevede altfel. Nu este admisă proba unui prejudiciu mai redus.

(3) În cazul în care creditorul poate cere în alt temei juridic dobînzii mai mari, ele vor trebui plătite. Nu se exclude invocarea dreptului privind repararea unui alt prejudiciu.

(4) Dobînzile de întârziere nu se aplică la dobînzii.

Articolul 620. Neexecutarea obligației de a face

În cazul neexecutării de către debitor a obligației de a face, creditorul este în drept să o execute el însuși ori să încredințeze unui terț executarea, cheltuielile urmînd să fie puse în sarcina debitorului sau acestuia să i se ceară despăgubiri dacă din lege, contract sau din natura obligației nu rezultă altfel.

Articolul 621. Neexecutarea obligației de a nu face

(1) În cazul neexecutării obligației de a nu face, debitorul este obligat să plătească despăgubire pentru simplul fapt al încălcării.

(2) Creditorul poate cere să fie distrus tot ceea ce este făcut cu încălcarea obligației de a nu face ori să fie autorizat să distrugă el însuși, cheltuielile urmînd să fie puse în sarcina debitorului.

Articolul 622. Neexecutarea obligației de a preda un bun

(1) În cazul neexecutării de către debitor a obligației de a preda un bun, creditorul are dreptul să ceară ca bunul să fie luat de la debitor și să-i fie predat sieși ori să ceară plata despăgubirii.

(2) Dreptul creditorului de a cere predarea bunului încetează dacă bunul a fost predat deja unui terț care are același drept. În cazul în care bunul nu a fost predat, dreptul de preferință îl are creditorul în al cărui folos a luat naștere obligația mai înainte, iar dacă nu se poate stabili în al cărui folos a luat naștere obligația, dreptul de preferință îl are cel care a intentat primul acțiunea.

Articolul 623. Ajustarea contractului în cazul modificării împrejurărilor

(1) Dacă împrejurările care au stat la baza încheierii contractului s-au schimbat în mod considerabil după încheierea acestuia, iar părțile, prevăzînd această schimbare, nu ar fi încheiat contractul sau l-ar fi încheiat în alte condiții, se poate cere ajustarea contractului în măsura în care nu se poate pretinde unei părți, luînd în considerare toate împrejurările aceluia caz, în special repartizarea contractuală sau legală a riscurilor, menținerea neschimbată a contractului.

(2) Părțile vor încerca mai întîi să realizeze pe baza bunei înțelegeri ajustarea contractului la noile împrejurări.

(3) Partea îndreptățită va cere fără întârziere ajustarea contractului, fiind obligată să indice temeiul ajustării. Cererea privind ajustarea este exclusă în cazul în care partea și-a asumat expres riscul modificării împrejurărilor.

(4) Depunerea cererii privind ajustarea contractului la noile împrejurări nu servește temei pentru

refuzul executării obligației.

(5) Dacă ajustarea contractului la noile împrejurări este imposibilă sau nu se poate impune uneia din părți, partea dezavantajată poate cere rezoluțiunea lui. În cazul contractelor cu executare succesivă în timp, în locul rezoluțiunii se recurge, din motive temeinice, la rezilierea contractului conform art.748.

Capitolul VI
MIJLOACELE DE GARANTARE A EXECUTĂRII
OBLIGAȚIILOR
Secțiunea 1
CLAUZA PENALĂ

Articolul 624. Dispoziții generale cu privire la clauza penală

(1) Clauza penală (penalitatea) este o prevedere contractuală prin care părțile evaluează anticipat prejudiciul, stipulînd că debitorul, în cazul neexecutării obligației, urmează să remită creditorului o sumă de bani sau un alt bun.

(2) Prin clauză penală se poate garanta numai o creanță valabilă.

(3) Clauza penală poate fi stipulată în mărime fixă sau sub forma unei cote din valoarea obligației garantate prin clauza penală sau a părții neexecutate.

(4) Părțile pot conveni asupra unei clauze penale mai mari decît prejudiciul.

(5) Debitorul nu este obligat să plătească penalitate în cazul în care neexecutarea nu se datorează vinovăției sale.

Articolul 625. Forma clauzei penale

(1) Clauza penală se face în scris.

(2) Nerespectarea formei scrise atrage nulitatea clauzei penale.

Articolul 626. Dreptul de a pretinde alte despăgubiri

(1) Creditorul nu poate cere concomitent executarea prestației și plata clauzei penale dacă nu sînt stipulate penalități și pentru cazul în care debitorul nu execută obligația în modul corespunzător, mai ales pentru cazul neexecutării la timp a obligației.

(2) Creditorul are dreptul să pretindă repararea prejudiciului în partea neacoperită prin clauza penală (clauză penală inclusivă). În cazurile prevăzute de lege sau contract, creditorul poate cere sau despăgubiri, sau penalitate (clauză penală alternativă), poate cere repararea prejudiciului peste penalitate (clauză penală punitivă) sau poate cere doar penalitate (clauză penală exclusivă).

(3) În cazul în care a primit executarea, creditorul poate cere plata penalității numai dacă și-a rezervat expres acest drept la primirea executării.

Articolul 627. Clauza penală în cazul obligației indivizibile

În cazul în care, prin clauză penală, este garantată o obligație indivizibilă și neexecutarea acesteia se datorează vinovăției unui debitor, penalitatea poate fi cerută fie integral de la debitorul vinovat, fie de la fiecare codebitor pentru partea acestuia. În ultimul caz, fiecare codebitor are dreptul de acțiune împotriva celui care a făcut să curgă penalitatea.

Articolul 628. Clauza penală în cazul obligației divizibile

(1) În cazul în care, prin clauză penală, este garantată o obligație divizibilă, penalitatea este de asemenea divizibilă și curge doar împotriva codebitorului care nu a executat obligația și doar pentru partea din obligație la care acesta este ținut.

(2) Prevederile alin.(1) nu se aplică obligațiilor solidare. Ele nu se aplică nici în cazul în care clauza penală a fost stipulată pentru a preveni plata parțială, iar unul din codebitori a împiedicat executarea integrală a obligației. În acest caz, codebitorul este ținut pentru întreaga penalitate, iar ceilalți, corespunzător părții lor din obligație. În ultimul caz, fiecare codebitor are dreptul de acțiune împotriva celui care a făcut să curgă penalitatea.

Articolul 629. Clauza penală legală

Penalitatea stabilită de lege nu poate fi exclusă și nici micșorată anticipat prin acordul părților.

Articolul 630. Reducerea clauzei penale

(1) În cazuri excepționale, luându-se în considerare toate împrejurările, instanța de judecată poate dispune reducerea clauzei penale disproporționat de mari. La reducerea clauzei penale, trebuie să se țină cont nu numai de interesele patrimoniale, ci și de alte interese, ocrotite prin lege, ale creditorului.

(2) Nu se admite reducerea penalității în cazul în care aceasta a fost plătită.

S e c ți u n e a a 2-a

ARVUNA

Articolul 631. Dispoziții generale cu privire la arvună

(1) Arvuna este o suma de bani sau un alt bun pe care o parte contractantă o dă celeilalte părți pentru a confirma încheierea contractului și a-i garanta executarea. În caz de dubii, suma plătită este considerată avans.

(2) Înțelegerea cu privire la arvună trebuie să fie întocmită în scris.

Articolul 632. Includerea arvunei în contul prestației

Arvuna se ia în calcul la executarea prestației, iar în cazul în care aceasta nu s-a făcut, se restituie.

Articolul 633. Reținerea sau restituirea arvunei

(1) Dacă, pentru neexecutarea contractului, răspunde partea care a dat arvuna, aceasta rămâne celeilalte părți. Dacă pentru neexecutarea contractului răspunde partea care a primit arvuna, ea este obligată să plătească celeilalte părți dublul arvunei.

(2) Pe lângă cele prevăzute la alin.(1), partea care răspunde pentru neexecutarea contractului este obligată să repare celeilalte părți prejudiciul neacoperit prin plata arvunei dacă în contract nu este prevăzut altfel.

S e c ți u n e a a 3-a

GARANȚIA DEBITORULUI

Articolul 634. Noțiunea de garanție a debitorului

Garanția debitorului constă în obligația lui la o prestație necondiționată sau la o prestație depășind obiectul propriu-zis al contractului.

Articolul 635. Validitatea garanției

Acceptarea unei garanții produce efecte dacă nu contravine dispozițiilor legale și dacă debitorul nu se obligă în mod exagerat.

Articolul 636. Forma garanției

Garanția produce efecte doar atunci când este făcută în scris.

S e c ți u n e a a 4-a

RETENȚIA

Articolul 637. Dispoziții generale cu privire la retenție

(1) Cel care este dator să remită sau să restituie un bun poate să-l rețină, în cazul prevăzut de lege, atâta timp cât creditorul nu-l despăgubește pentru cheltuielile necesare și utile pe care le-a făcut pentru acel bun și pentru prejudiciile pe care bunul le-a cauzat.

(2) Prin retenție se poate garanta de asemenea o creanță care, deși nu este legată direct de bunul deținut, se bazează pe o obligație ale cărei părți sînt comercianți.

(3) Dreptul de retenție este înlăturat în cazul în care creditorul oferă o garanție reală, considerată suficientă de către instanță, sau consemnează suma pretinsă.

(4) Dispozițiile alin.(1) și (2) se aplică în măsura în care contractul nu prevede altfel.

Articolul 638. Excluderea dreptului de retenție

(1) Dreptul de retenție nu poate fi exercitat dacă posesiunea bunului provine dintr-o faptă ilicită, este abuzivă ori ilegală sau dacă bunul este insesizabil.

(2) Dreptul de retenție nu poate fi invocat de către posesorul de rea-credință, în afara cazurilor prevăzute de lege.

Articolul 639. Opozabilitatea dreptului de retenție

(1) Dreptul de retenție este opozabil terților fără îndeplinirea vreunei formalități de publicitate.

(2) În toate cazurile, dreptul de retenție nu poate fi opus creditorilor care au început executarea silită

împotriva debitorului.

(3) Deposdarea de bun contrar voinței nu stinge dreptul de retenție. Partea care exercită acest drept poate revendica bunul, ținând cont de regulile prescripției.

Articolul 640. Obligația de conservare a bunului și de percepere a fructelor

Retentorul trebuie să conserve bunul cu diligența unui bun proprietar. El va percepe fructele, fiind obligat să le impute asupra creanței sale.

Articolul 641. Stingerea dreptului de retenție

Dreptul de retenție se stinge în cazul în care bunul ajunge în posesiunea creditorului sau titularului dreptului, dacă retentorul nu dobândește din nou bunul în baza aceleiași teme juridic.

Capitolul VII

STINGEREA OBLIGAȚIILOR

Articolul 642. Efectele stingerii obligațiilor

(1) Prin stingerea obligațiilor, încetează raporturile juridice dintre părți în partea ce se referă la obligația stinsă.

(2) Dacă obligația este stinsă, debitorul nu este obligat să plătească dobânda și penalitățile ori să repare prejudiciul.

S e c ți u n e a 1

STINGEREA OBLIGAȚIEI PRIN EXECUTARE

Articolul 643. Efectele executării

(1) Executarea stinge obligația numai în cazul în care este efectuată în modul corespunzător.

(2) Obligația se stinge și în cazul în care creditorul acceptă o altă executare în locul celei datorate (darea în plată). În acest caz, debitorul răspunde pentru viciile prestației conform regulilor privind răspunderea vânzătorului.

(3) Dacă acceptă executarea obligației, sarcina de a demonstra neexecutarea revine creditorului.

(4) În cazul stingerii obligației principale, fidejusiunea, gajul și alte drepturi accesorii încetează în măsura în care nu subzistă interese justificate ale terților.

Articolul 644. Dreptul de a primi chitanță și titlu original

(1) Debitorul care execută obligația are dreptul de a primi chitanță și de a cere titlul original. În cazul imposibilității de a cere creditorului chitanță, debitorul poate face dovada plății cu orice mijloc de probă.

(2) În cazul imposibilității restituirii titlului original, debitorul este în drept să ceară creditorului o declarație autenticată notarial despre stingerea obligației. Toate cheltuielile, în acest caz, sînt suportate de creditor.

(3) Dacă creditorul refuză să elibereze chitanță sau să restituie titlul original, debitorul are dreptul să refuze executarea. În acest caz, creditorul este în întârziere.

(4) Dacă creditorul a eliberat chitanță privind plata datoriei de bază, se prezumă că au fost achitate și dobînzile, și cheltuielile.

S e c ți u n e a a 2-a

STINGEREA OBLIGAȚIEI PRIN CONSEMNARE

Articolul 645. Dispoziții generale cu privire la consemnare

(1) În cazul în care creditorul este în întârziere sau debitorul, din motive neimputabile lui, nu cunoaște identitatea sau domiciliul creditorului, debitorul poate depune banii, valorile mobiliare sau alte documente, precum și bijuteriile, la o bancă sau la notar. Valuta străină poate fi depusă în vederea stingerii obligației prin consemnare numai în cazul în care legea permite primirea/efectuarea plăților și transferurilor în valută străină pe teritoriul Republicii Moldova în privința obligației în cauză.

[Art.645 al.(1) modificat prin LP33 din 06.05.12, MO99-102/25.05.12 art.330]

(2) Dacă bunurile care urmează să fie consemnate sînt depuse la oficiul poștal, ele se consideră consemnate din momentul depunerii.

(3) Consemnarea stinge obligația debitorului chiar și în cazurile în care bunurile sau echivalentul lor nu mai pot fi predate creditorului.

(4) Din momentul consemnării, riscurile trec asupra creditorului, debitorul nefiind obligat să plătească dobîndă și penalități ori să compenseze veniturile ratate.

Articolul 646. Executarea simultană a obligațiilor

Dacă executarea obligației de către debitor este condiționată de executarea simultană a unei obligații de către creditor, debitorul este în drept să condiționeze eliberarea bunurilor consemnate cu executarea obligației de către creditor.

Articolul 647. Locul consemnării

(1) Debitorul este obligat să depună bunurile la locul executării obligației. Dacă a consemnat bunurile în alt loc, debitorul este obligat să repare prejudiciul cauzat astfel.

(2) Debitorul este obligat să-l informeze imediat pe creditor despre consemnare, cu excepția cazurilor cînd este în imposibilitatea de a executa această obligație. Debitorul trebuie să repare prejudiciul cauzat creditorului prin neinformare despre consemnare.

Articolul 648. Dreptul debitorului la restituirea bunului consemnat

(1) Debitorul are dreptul să ceară restituirea bunului consemnat.

(2) Nu se permite restituirea bunului consemnat dacă:

- a) debitorul a renunțat expres, în momentul consemnării, la dreptul de restituire;
- b) creditorul a declarat instituției la care sînt depuse bunurile că le primește;
- c) la instituția la care sînt depuse bunurile este prezentată o hotărîre judecătorească definitivă prin care consemnarea este recunoscută legală;
- d) împotriva debitorului a fost intentat un proces de insolvență.

(3) În cazul în care bunul consemnat se restituie debitorului, consemnarea se desființează cu efect retroactiv (se consideră că nu a existat).

Articolul 649. Cheltuielile de consemnare

Cheltuielile de consemnare sînt suportate de creditor, cu excepția cazurilor cînd debitorul a preluat bunul consemnat.

Articolul 650. Încetarea consemnării la expirarea termenului de prescripție

La expirarea unui termen de 3 ani din momentul în care a aflat sau trebuia să afle despre consemnare, creditorul pierde dreptul de a prelua bunul. În acest caz, debitorul are dreptul să ceară bunul chiar dacă a renunțat la dreptul respectiv.

S e c ți u n e a a 3-a

STINGEREA OBLIGAȚIEI PRIN COMPENSARE

Articolul 651. Dispoziții generale cu privire la compensare

(1) Compensarea este stingerea reciprocă a unei obligații și a unei creanțe opuse, certe, lichide, de aceeași natură și exigibile.

(2) Termenul de grație acordat pentru plata unei creanțe nu împiedică compensarea.

(3) Compensarea este posibilă și atunci cînd creanțele nu sînt scadente, dar titularii lor consimt.

(4) Compensarea se face prin declarație față de cealaltă parte. Declarația este nulă dacă este afectată de modalități.

Articolul 652. Compensarea creanțelor neechivalente

În cazul în care creanțele supuse compensării nu sînt echivalente, se stinge doar creanța acoperită integral.

Articolul 653. Compensarea creanțelor publice

Creanța statului sau a unităților administrativ-teritoriale, cu excepția creanței fiscale, poate fi stinsă prin compensare numai dacă obligația trebuie să fie executată față de bugetul care urmează să satisfacă creanța solicitantului compensării.

Articolul 654. Compensarea creanțelor cu locuri de executare diferite

Dacă creanțele supuse compensării au locuri de executare diferite, solicitantul compensării este obligat să repare prejudiciul cauzat celeilalte părți prin faptul că nu poate primi executarea sau nu poate executa obligația în locul stabilit.

Articolul 655. Compensarea mai multor creanțe

În cazul în care persoana are mai multe creanțe ce pot fi stinse prin compensare, solicitantul compensării poate stabili creanțele care se compensează. Dacă creanțele care se compensează nu sînt stipulate în cererea de compensare sau cealaltă parte obiectează fără întîrziere, se aplică regulile privind prioritatea efectuării plăților.

Articolul 656. Compensarea în cazul cesiunii creanței sau preluării datoriei

(1) În cazul cesiunii creanței, debitorul are dreptul să opună noului creditor creanța sa față de vechiul creditor dacă scadența acestei creanțe are loc înainte de primirea înștiințării despre cesiune, dacă scadența nu este indicată sau dacă executarea poate fi cerută oricînd.

(2) În cazul preluării datoriei, noul debitor nu are dreptul să opună o creanță ce aparține vechiului debitor.

Articolul 657. Compensarea în cazul obligațiilor solidare

(1) Debitorul solidar nu poate compensa datoria creditorului față de alt codebitor, cu excepția părții ultimului în datoria solidară.

(2) Debitorul, inclusiv cel solidar, nu poate opune creditorului solidar compensarea datoriei unui codebitor față de sine, cu excepția părții ultimului în creanța solidară.

Articolul 658. Compensarea în cazul fidejusiunii

Fidejursorul poate opune compensarea a ceea ce creditorul datorează debitorului, dar debitorul nu poate opune creditorului compensarea datoriei acestuia față de fidejursor.

Articolul 659. Inadmisibilitatea compensării

(1) Nu este admisă compensarea creanțelor:

a) cu termenul de prescripție expirat; această regulă nu se aplică în cazul în care termenul de prescripție a expirat după data la care creanța al cărei termen de prescripție a expirat putea fi compensată;

b) privind repararea prejudiciului cauzat prin vătămarea sănătății sau prin cauzarea morții;

c) privind plata pensiei alimentare;

d) privind întreținerea pe viață;

e) dacă obiectul prestației este un bun insesizabil;

f) cînd obligația s-a născut dintr-o faptă ilicită intenționată;

g) în alte cazuri prevăzute de lege.

(2) Nu se admite compensarea creanței exclusă prin contract.

S e c ți u n e a a 4-a

ALTE TEMEIURI DE STINGERE

A OBLIGAȚIILOR

Articolul 660. Confuziunea

Obligația se stinge în cazul în care o singură persoană întrunește calitatea de creditor și cea de debitor (confuziunea). În unele cazuri, dacă confuziunea încetează să existe, efectele ei încetează de asemenea.

Articolul 661. Efectul confuziunii asupra fidejusiunii

Confuziunea care operează prin întrunirea de către aceeași persoană a calităților de creditor și debitor profită fidejursorului. Prin întrunirea de către aceeași persoană a calității de fidejursor și de creditor sau de fidejursor și de debitor, obligația principală nu se stinge. Cuantumul despăgubirilor pentru prejudiciul moral trebuie să fie rezonabil și să se determine ținîndu-se cont de:

- a) caracterul informațiilor răspândite;
- b) sfera de răspândire a informațiilor;
- c) impactul social asupra persoanei;
- d) gravitatea și întinderea suferințelor psihice sau fizice cauzate persoanei vătămate;
- e) proporționalitatea între acordarea despăgubirilor și gradul în care reputația a fost lezată;
- f) gradul de vinovăție al autorului prejudiciului;
- g) măsura în care această compensare poate aduce satisfacție persoanei vătămate;
- h) publicarea rectificării, replicii sau dezmințirii pînă la pronunțarea hotărîrii judecătorești;
- i) alte circumstanțe relevante pentru cazul dat.

Articolul 662. Remiterea de datorie

(1) Obligația se stinge dacă creditorul, în baza unei înțelegeri cu debitorul, îl eliberează pe acesta de executarea obligației (remiterea de datorie). Remiterea de datorie este totală dacă nu a fost stipulat expres că este parțială.

(2) Obligația se stinge, de asemenea, printr-un contract în care creditorul recunoaște că obligația nu există.

(3) Remiterea de datorie față de debitorul principal are efecte și față de garanți.

(4) Renunțarea de către creditor la un mijloc de garanție nu permite a se prezuma că a renunțat la creanța garantată.

(5) Remiterea de datorie față de un garant are efecte și față de ceilalți garanți.

(6) Este interzisă remiterea de datorie dacă remiterea încalcă drepturile de creanță ale terților față de creditor.

Articolul 663. Imposibilitatea fortuită de executare

(1) Obligația se stinge prin imposibilitatea executării dacă imposibilitatea se datorează unei împrejurări pentru care debitorul nu răspunde.

(2) Sarcina de a dovedi imposibilitatea executării obligației revine debitorului.

(3) Debitorul care este în imposibilitatea de a-și executa obligația nu poate pretinde executarea unei obligații corelative de către creditor, iar dacă aceasta este executată, trebuie să restituie tot ceea ce a primit, cu excepția cazului în care debitorul demonstrează că imposibilitatea executării a apărut din vina creditorului.

(4) Dacă debitorul a executat parțial obligația care a devenit imposibilă de executat, creditorul este ținut să execute o obligație corelativă pînă la concurența îmbogățirii sale.

Articolul 664. Decesul persoanei fizice sau lichidarea persoanei juridice

(1) Obligația se stinge prin decesul debitorului dacă executarea ei este imposibilă fără participarea personală a acestuia sau dacă este legată în alt mod de persoana debitorului.

(2) Obligația se stinge prin decesul creditorului dacă executarea îi este destinată personal sau dacă este legată în alt mod de persoana creditorului.

(3) Obligația se stinge prin lichidarea persoanei juridice (debitor sau creditor), cu excepția cazurilor în care obligația sau creanța persoanei juridice lichidate se transmite prin lege unor alte persoane.

Articolul 665. Novația

(1) Obligația se stinge în baza înțelegerii dintre părți de a o înlocui cu o altă obligație (novație), cu excepția valorilor mobiliare.

[Art.665 al.(1) modificat prin LP31 din 07.03.13, MO69-74/05.04.13 art.223]

(2) Voința de a înlocui o obligație cu alta trebuie să fie stipulată expres.

(3) Stingerea obligației principale prin novație stinge și obligațiile accesorii dacă părțile nu au stipulat expres altfel.

Titlul II

DESPRE CONTRACTE ÎN GENERAL

Capitolul I

DISPOZIȚII GENERALE CU PRIVIRE LA CONTRACT

ȘI LA CONȚINUTUL CONTRACTULUI

Articolul 666. Dispoziții generale cu privire la contract

(1) Contract este acordul de voință realizat între două sau mai multe persoane prin care se stabilesc, se modifică sau se sting raporturi juridice.

(2) Contractului îi sînt aplicabile normele cu privire la actul juridic.

(3) Contractul poate fi de adeziune sau negociat, sinalagmatic sau unilateral (generează obligații doar pentru una dintre părți), comutativ sau aleatoriu și cu executare instantanee sau succesivă, precum și de consumator.

Articolul 667. Libertatea contractului

(1) Părțile contractante pot încheia în mod liber, în limitele normelor imperative de drept, contracte și pot stabili conținutul lor. Dacă, în scopul protecției intereselor prioritare ale societății sau ale unui individ, efectele unui contract depind de încuviințarea autorităților statului, limitările și condiționările trebuie reglementate prin lege.

(2) Obligarea la încheierea unui contract este interzisă, cu excepția cazurilor cînd obligația de a contracta este prevăzută de prezentul cod, de lege sau dacă reiese dintr-o obligație asumată benevol.

(3) Părțile pot încheia contracte care nu sînt prevăzute de lege (contracte nenumite), precum și contracte care conțin elemente ale diferitelor contracte prevăzute de lege (contracte complexe).

Articolul 668. Forța obligatorie a contractului

(1) Contractul încheiat legal obligă părțile nu numai la ceea ce au stipulat expres, dar și la tot ceea ce rezultă din natura lui în conformitate cu legea, cu uzanțele sau cu principiile echității.

(2) Contractul produce efecte numai între părți dacă legea nu prevede altfel. Contractul produce efecte și pentru succesorii universali sau cu titlu universal dacă din lege, din contract sau din natura obligației nu rezultă altfel.

(3) Contractul poate fi modificat sau rezolvit numai în conformitate cu clauzele sale ori prin acordul părților dacă legea nu prevede altfel.

Articolul 669. Obligația de a contracta

(1) Dacă deține o poziție dominantă pe piață, una din părțile contractante este obligată să contracteze în acest domeniu. Ea nu poate să impună fără motive temeinice celeilalte părți condiții contractuale disproporționate.

(2) Față de persoanele care obțin sau folosesc bunuri sau servicii în scopuri necomerciale, ca și față de cele care caută să-și satisfacă o necesitate existențială, nu se poate refuza fără motive temeinice încheierea unui contract dacă cealaltă parte acționează în vederea exercitării profesiei sau desfășoară activitate de întreprinzător.

Articolul 670. Prestația imposibilă

Este nul contractul al cărui obiect reprezintă o prestație imposibilă.

Articolul 671. Repararea prejudiciului în cazul prestației imposibile

(1) Cel care, la momentul încheierii contractului, știa sau trebuia să știe despre imposibilitatea executării lui este obligat la reparația prejudiciului suferit de cealaltă parte, care considera cu bună-credință contractul valabil, în mărimea care să nu depășească suma venitului pe care aceasta l-ar fi primit în cazul valabilității contractului.

(2) Dispozițiile alin.(1) se aplică și în cazul în care prestația este imposibilă doar parțial, iar contractul este valabil în privința celeilalte părți sau în cazul în care una din mai multe prestații alternative este imposibilă.

Articolul 672. Imposibilitatea provizorie

(1) Imposibilitatea prestației nu atrage nulitatea contractului dacă imposibilitatea poate fi ridicată și contractul este încheiat pentru cazul cînd prestația devine posibilă.

(2) În cazul în care o prestație imposibilă este stipulată sub condiție sau sub termen suspensiv, contractul este valabil dacă imposibilitatea este înlăturată pînă la realizarea condiției sau împlinirea

termenului.

Articolul 673. Contractul cu privire la patrimoniul prezent

Contractul prin care o parte se obligă să transmită integral sau parțial patrimoniul său prezent ori să-l greveze cu uzufruct necesită autentificare notarială.

Articolul 674. Contractul cu privire la patrimoniul viitor

Contractul prin care o parte se obligă să transmită patrimoniul său viitor ori o parte din acel patrimoniu sau să-l greveze cu uzufruct este nul.

Articolul 675. Contractul cu privire la moștenirea unui viu

(1) Contractul asupra moștenirii unui terț încă în viață este nul. Nul este și contractul asupra cotei-părți legale sau a legatului din succesiunea unui terț încă în viață.

(2) Dispozițiile alin.(1) nu se aplică în cazul contractului încheiat între viitorii succesori legali asupra cotei-părți legale. Un asemenea contract trebuie autentificat notarial.

Articolul 676. Determinarea prestației de către o parte sau un terț

(1) Dacă prestația trebuie determinată de o parte contractantă sau de un terț, în caz de dubiu se consideră că determinarea trebuie făcută în baza unei aprecieri echitabile.

(2) Determinarea prestației se face prin declarație față de cealaltă parte.

(3) Dacă determinarea prestației trebuie făcută de mai mulți terți, este necesar acordul lor unanim. Dacă trebuie să fie determinată o sumă dintre mai multe sume numite, se va avea în vedere suma medie.

(4) Dacă prestația nu corespunde principiului echității, determinarea se face prin hotărâre judecătorească. În caz de tergiversare sau de refuz, determinarea se face tot prin hotărâre judecătorească.

Articolul 677. Determinarea contraprestației

Dacă întinderea contraprestației nu este determinată, în caz de dubiu determinarea se face de partea care pretinde contraprestația. Dispoziția art.676 alin.(4) se aplică în modul corespunzător.

Articolul 678. Aplicarea dispozițiilor privind contractele altor obligații

Sub rezerva altor reglementări, dispozițiile privind obligațiile contractuale sînt aplicabile și altor obligații patrimoniale în măsura în care, ținîndu-se cont de natura obligației, acest lucru este posibil.

Capitolul II

ÎNCHEIEREA CONTRACTULUI

Articolul 679. Acordul asupra clauzelor esențiale ale contractului

(1) Contractul se consideră încheiat dacă părțile au ajuns la un acord privind toate clauzele lui esențiale.

(2) Sînt esențiale clauzele care sînt stabilite ca atare prin lege, care reies din natura contractului sau asupra cărora, la cererea uneia din părți, trebuie realizat un acord.

(3) Prin contract se poate naște obligația de a se încheia un contract. Forma stabilită pentru contract se aplică și pentru antecontract.

Articolul 680. Forma contractului

Dacă pentru valabilitatea contractului legea stabilește o anumită formă sau dacă părțile au prevăzut o anumită formă, contractul se consideră încheiat în momentul îndeplinirii condiției de formă.

Articolul 681. Oferta

(1) Ofertă de a contracta este propunerea, adresată unei sau mai multor persoane, care conține toate elementele esențiale ale viitorului contract și care reflectă voința ofertantului de a fi legat prin acceptarea ofertei.

(2) Oferta produce efecte numai dacă a ajuns la destinatar înainte de a fi revocată.

(3) O propunere adresată unui cerc nedeterminat de persoane (ofertă publică) este o chemare la ofertă dacă această propunere nu conține nici o manifestare expresă a voinței de a fi legat prin

acceptare.

(4) Oferta trebuie să fie fermă, univocă, serioasă și completă.

Articolul 682. Valabilitatea ofertei

(1) Valabilitatea ofertei nu depinde de forma în care a fost făcută.

(2) Oferta este valabilă, nulă sau anulabilă conform prevederilor aplicabile actului juridic.

Articolul 683. Revocarea ofertei

(1) O ofertă poate fi revocată cu excepția cazului în care ea include un termen pentru acceptare sau a cazului în care este irevocabilă în alte temeiuri.

(2) Oferta, chiar și irevocabilă, poate fi revocată dacă revocarea ajunge la destinatarul ofertei cel târziu concomitent cu oferta.

(3) Oferta primită de destinatar nu poate fi revocată în termenul de acceptare stabilit în ofertă sau, dacă acest termen nu este stabilit sau este nejustificat de mic, în termenul necesar pentru ca destinatarul să poată exprima acceptarea și ca răspunsul să ajungă la ofertant conform circumstanțelor cazului, practicii stabilite între părți și uzanțelor.

Articolul 684. Oferta irevocabilă

O stipulare prin care o parte se obligă să intre într-un anumit contract cu o altă parte, la cererea acesteia, constituie ofertă irevocabilă.

Articolul 685. Valabilitatea în caz de deces sau de pierdere a capacității de exercițiu

Oferta nu își pierde valabilitatea prin decesul sau pierderea capacității de exercițiu a unei părți și nici dacă una din părți pierde dreptul de a încheia contracte ca rezultat al transmiterii patrimoniului ei în administrare unei alte persoane.

Articolul 686. Caducitatea ofertei

Oferta devine caducă dacă nu a fost acceptată în termen sau dacă este respinsă.

Articolul 687. Acceptarea

(1) Constituie acceptare declarația destinatarului ofertei sau o altă acțiune care atestă consimțirea ofertei. Acceptarea produce efecte din momentul în care este recepționată de ofertant.

(2) Dacă, în virtutea ofertei, a practicii stabilite între părți și a uzanțelor, acceptantul poate să-și manifeste consimțământul prin săvârșirea unor acțiuni fără notificarea ofertantului, acceptarea produce efecte din momentul săvârșirii acțiunilor.

Articolul 688. Acceptarea ofertei fără termen

(1) Oferta făcută unei persoane prezente poate fi acceptată doar pe loc. Această regulă se aplică și în cazul în care oferta este făcută de la om la om (instantaneu) prin mijloace de telecomunicație.

(2) Oferta făcută unei persoane absente poate fi acceptată doar pînă în momentul în care ofertantul se poate aștepta, în condiții normale, avînd în vedere mijloacele de comunicare folosite de ofertant, la parvenirea răspunsului.

Articolul 689. Acceptarea ofertei cu termen

Dacă ofertantul a stabilit un termen pentru acceptarea ofertei, acceptarea poate fi făcută doar în termen.

Articolul 690. Începutul curgerii termenului pentru acceptarea ofertei

Termenul pentru acceptarea ofertei stabilit de ofertant printr-o telegramă sau scrisoare începe să curgă de la data la care telegrama a fost înmînată spre expediere sau de la data menționată în scrisoare sau, dacă o astfel de dată lipsește, de la data de pe plic. Termenul pentru acceptarea ofertei stabilit prin mijloace de comunicare instantanee începe să curgă de la data la care oferta parvine destinatarului.

Articolul 691. Acceptarea tardivă sau cu modificări

(1) Acceptarea tardivă a ofertei este considerată o nouă ofertă.

(2) Acceptarea făcută cu modificarea condițiilor ofertei este considerată o nouă ofertă și o respingere a ofertei originale.

(3) Răspunsul prin care se acceptă oferta și care prezintă condiții adiționale sau condiții diferite ce nu afectează material condițiile ofertei constituie o acceptare dacă ofertantul nu le respinge fără întârziere nejustificată. Dacă ofertantul nu obiectează, contractul se încheie în condițiile ofertei, cu modificările care se conțin în acceptare.

Articolul 692. Valabilitatea acceptării tardive

(1) Acceptarea tardivă produce efecte dacă ofertantul comunică neîntârziat acceptantului că el consideră acceptul parvenit în termen.

(2) Dacă acceptarea ofertei parvine cu întârziere ofertantului și dacă din acceptare reiese că a fost expediată la timp, aceasta este considerată tardivă numai dacă ofertantul comunică imediat celeilalte părți faptul întârzierii.

Articolul 693. Acceptarea cu modificări în relațiile comerciale

Dacă în relațiile comerciale acceptarea este făcută cu extinderi sau modificări, contractul se consideră încheiat atunci când acceptantului poate conta pe acordul ofertantului, iar acesta nu refuză neîntârziat.

Articolul 694. Acceptarea tacită

(1) Tăcerea și inacțiunea nu valorează acceptarea dacă din lege, din practica stabilită între părți și din uzanțe nu reiese altfel.

(2) Dacă un comerciant a cărui activitate constă în comercializarea anumitor bunuri primește o ofertă asupra unor astfel de bunuri din partea cuiva cu care se află în relații de afaceri, comerciantul este obligat să răspundă fără întârziere, tăcerea sa putând fi considerată acceptare a ofertei. Chiar și atunci când respinge oferta, comerciantul este obligat să protejeze temporar, pe contul ofertantului, bunurile trimise de acesta, în măsura în care poate suporta cheltuielile necesare și nu suferă prin aceasta vreun dezavantaj.

Articolul 695. Revocarea acceptării

Acceptarea ofertei se consideră revocată dacă înștiințarea despre revocare parvine ofertantului înaintea acceptării sau concomitent cu ea.

Articolul 696. Înscrișul care confirmă încheierea contractului

Condițiile adiționale sau condițiile modificate dintr-un înscriș expediat într-un termen rezonabil de la data încheierii contractului între comercianți care are drept scop confirmarea acestuia devin parte a contractului, cu excepția cazului când ele îl alterează material sau când partea care îl recepționează le respinge fără întârzieri nejustificate.

Articolul 697. Comis-voiajorii

(1) Contractul dintre un consumator și o persoană care acționează în exercitarea unei profesii, încheiat într-un cadru specific voiajorilor comerciali, produce efecte doar dacă, în decursul unei săptămîni, consumatorul nu îl revocă în scris, cu excepția situației în care contractul este executat pe loc de ambele părți.

(2) Dispozițiile de la alin.(1) se aplică și asupra contractelor de consumator încheiate pe credit, și asupra contractelor de asigurare.

(3) Termenul de revocare a contractelor prevăzute la alin.(1) și (2) curge doar din momentul în care consumatorul este înștiințat în scris asupra dreptului său de revocare.

Articolul 698. Încheierea contractului la licitație

La licitație, contractul se încheie prin adjudecare. O ofertă se stinge de îndată ce este emisă o supraofertă sau licitația se încheie fără ca adjudecarea să fie atribuită.

Articolul 699. Momentul și locul încheierii contractului

(1) Contractul se consideră încheiat în momentul primirii acceptului de către ofertant.

(2) Dacă în contract nu este indicat locul încheierii, el se consideră încheiat la domiciliul sau la sediul ofertantului.

Articolul 700. Recunoașterea obligației

(1) Pentru valabilitatea unui contract prin care se recunoaște existența unei obligații este necesară o

declarație scrisă de recunoaștere.

(2) Dacă pentru constituirea obligației a cărei existență este recunoscută se prescrie forma autentică, declarația de recunoaștere trebuie făcută în această formă.

(3) Dacă obligația se recunoaște pe baza unei decontări sau compensări, nu mai este necesară respectarea formei.

Articolul 701. Obligația de confidențialitate

(1) Dacă în timpul negocierilor o parte comunică informații celeilalte părți, aceasta are obligația să nu o divulge sau să nu o folosească inadecvat în scopuri proprii, indiferent de faptul dacă a fost sau nu încheiat contractul.

(2) Cel care încalcă obligația de confidențialitate trebuie să repare prejudiciul cauzat. Despăgubirea pentru neexecutarea obligației de confidențialitate poate consta în compensații din beneficiul obținut de cealaltă parte.

Articolul 702. Clauza de integritate și clauza privind modificarea scrisă

(1) Contractul scris, completat cu o clauză care stipulează că înscrisul conține toate condițiile asupra cărora au convenit părțile nu poate fi contestat sau completat prin proba declarațiilor sau acordurilor anterioare. Aceste declarații sau acorduri pot fi folosite totuși pentru interpretarea înscrisului.

(2) Contractul scris conținând o clauză prin care se stipulează că toate modificările sau rezoluțiunea contractului se fac în scris nu poate fi modificat sau rezolvit altfel. Comportamentul unei părți o poate priva totuși de dreptul invocării acestei clauze dacă cealaltă parte a acționat în conformitate cu acest comportament.

Articolul 703. Neexecutarea promisiunii de a contracta

Contractul încheiat cu încălcarea promisiunii de a contracta date unei alte persoane este opozabil beneficiarului promisiunii fără a-l priva pe acesta de dreptul de a cere promitentului și terțului de recredință care a contractat cu ultimul repararea prejudiciilor suferite.

Capitolul III

CONTRACTUL SINALAGMATIC

Articolul 704. Dispoziții generale cu privire la contractul sinalagmatic

(1) Un contract este sinalagmatic dacă fiecare dintre părți se obligă reciproc, astfel încât obligația fiecăreia din ele să fie corelativă obligației celeilalte.

(2) Dispozițiile prezentului capitol se aplică și asupra altor raporturi juridice în scopul executării reciproce a obligațiilor, în măsura în care nu sînt incompatibile cu natura acestor raporturi juridice.

Articolul 705. Suspendarea executării obligației rezultate dintr-un contract sinalagmatic

(1) Persoana obligată în baza unui contract sinalagmatic este în drept să refuze executarea propriei obligații în măsura în care cealaltă parte nu-și execută obligația corelativă dacă nu s-a obligat să execute prima sau dacă această obligație nu rezultă din lege sau din natura obligației. Dacă obligația trebuie executată față de mai multe persoane, se poate refuza executarea părții datorate uneia din aceste persoane pînă la executarea integrală a obligației corelative.

(2) Dacă una din părți a executat parțial obligația sa, nu se admite neexecutarea obligației corelative în măsura în care, în conformitate cu circumstanțele cazului, în special dacă partea neexecutată este nesemnificativă, aceasta ar fi inechitabil.

Articolul 706. Dreptul de a refuza prestația rezultată dintr-un contract sinalagmatic

(1) Partea obligată să presteze prima poate refuza executarea obligației dacă, după încheierea contractului, apar indicii că dreptul său la contraprestație este periclitat de imposibilitatea executării obligației de către cealaltă parte. Executarea obligației nu poate fi refuzată dacă a fost executată contraprestația sau au fost prezentate garanții privind executarea obligației.

(2) Partea obligată să presteze prima poate stabili un termen rezonabil, în care cealaltă parte să

execute treptat contraprestația sau să ofere garanții privind executarea obligației. Dacă termenul expiră fără ca să fie executată obligația sau fără ca să fie prezentate garanții, persoana obligată să presteze prima poate rezilia contractul.

**Articolul 707. Imposibilitatea executării pentru care părțile
nu poartă răspundere**

(1) Dacă o prestație din contractul sinalagmatic devine imposibilă din motive independente de părți, cea care trebuie să execute prestația devenită imposibilă pierde dreptul de a cere executarea obligației corelative. În cazul în care imposibilitatea este parțială, obligația corelativă se reduce corespunzător.

(2) În cazul în care cealaltă parte cere transmiterea compensației primite pentru obiectul contractului sau cesiunea dreptului la compensație, ea nu este eliberată de executarea obligației sale, care se reduce în măsura în care compensația sau dreptul la compensație sînt mai mici decît prestația datorată.

(3) Dacă este executată obligația corelativă, care nu este obligatorie, în conformitate cu prevederile alin.(1) și (2), restituirea a ceea ce este prestat se poate cere în conformitate cu regulile privind îmbogățirea fără justă cauză.

Articolul 708. Imposibilitatea executării din vina creditorului

În cazul în care executarea prestației uneia din părțile contractului sinalagmatic devine imposibilă din vina celeilalte părți, ultima este obligată să execute prestația sa. Din contra-prestație se deduce tot de ce partea eliberată pentru cauză de imposibilitate beneficiază din faptul eliberării sau ce omite cu rea-credință să beneficieze.

**Articolul 709. Neexecutarea obligațiilor rezultate dintr-un
contract sinalagmatic**

(1) Dacă una din părți nu execută sau execută în mod necorespunzător o prestație scadentă decurgînd dintr-un contract sinalagmatic, cealaltă parte poate, după expirarea fără rezultat a unui termen rezonabil pe care l-a stabilit pentru prestație sau remediere, să rezoluționeze contractul dacă debitorul trebuia să-și dea seama, în baza termenului de grație, de iminența rezoluțiunii. În cazul în care nu a fost stabilit un termen sau termenul este necorespunzător de scurt, se consideră ca stabilit un termen rezonabil.

(2) Dacă în raport cu felul neexecutării obligației nu se poate stabili un termen, se face o somație.

(3) Dacă neexecutarea obligației se limitează la o parte din prestație, creditorul poate rezolvi contractul integral doar în cazul în care nu are nici un interes în executarea parțială a prestației.

(4) Creditorul este îndreptățit să rezoluționeze contractul chiar și înainte de scadență dacă este evident că premisele dreptului de rezoluțiune se vor realiza.

Articolul 710. Neobligativitatea stabilirii unui termen de grație

(1) Prin derogare de la art.709, nu este necesară stabilirea unui termen de grație sau somare dacă:

a) debitorul a respins în mod cert și definitiv executarea;

b) încălcarea obligației constă în faptul că prestația nu a avut loc într-un anumit termen stabilit prin contract și creditorul a legat prin contract interesul său pentru prestație de executarea ei în termen;

c) datorită unor împrejurări speciale, luîndu-se în considerare interesele ambelor părți, rezilierea imediată este justificată;

d) termenul prevăzut la art.617 alin.(4) a expirat fără ca obligația să fie executată.

(2) Dacă nu este necesară somarea sau dacă este evidentă inutilitatea prelungirii termenului de executare, creditorul poate rezolvi contractul imediat.

**Articolul 711. Excluderea rezoluțiunii contractului
sinalagmatic**

Rezoluțiunea contractului sinalagmatic este exclusă dacă:

a) încălcarea obligației este neînsemnată;

b) nu este executată o obligație în sensul art.512, iar creditorului i se poate pune în seamă, în condițiile încălcării, menținerea contractului;

c) creditorul răspunde în totalitate sau în mod apreciabil pentru neexecutarea obligației, ori

neexecutarea obligației pentru care nu trebuie să răspundă debitorul a intervenit într-un moment în care creditorul este în întârziere de primire;

d) pretenției i se opune o excepție pe care debitorul a ridicat-o deja sau o va ridica după rezoluțiune.

Capitolul IV

CLAUZELE CONTRACTUALE STANDARD

Articolul 712. Dispoziții generale cu privire la clauzele contractuale standard

(1) Clauze contractuale standard sînt toate clauzele formulate anticipat pentru o multitudine de contracte, pe care o parte contractantă (utilizator) le prezintă celeilalte părți la încheierea contractului. Este indiferent dacă prevederile formează un document separat sau sînt parte a documentului ce reprezintă contractul, de asemenea nu importă numărul condițiilor și forma contractului.

(2) Nu există clauze contractuale standard în măsura în care condițiile contractului au fost negociate în particular între părți.

(3) Condițiile contractuale standard devin numai atunci parte a contractului cînd partea care le propune le aduce, în momentul încheierii contractului, în mod expres la cunoștința celeilalte părți sau îi asigură în alt mod posibilitatea, luînd în considerare și handicapul acesteia, să ia cunoștință de conținutul lor și, cînd cealaltă parte este de acord, să le accepte.

(4) Se poate dispune prin lege includerea clauzelor contractuale standard în unele tipuri de contracte chiar și fără respectarea condițiilor de la alin.(3).

(5) Părțile contractante pot, pentru un anumit fel de contracte, să convină asupra validității unor clauze contractuale standard determinate, luînd în considerare exigențele prevăzute la alin.(3).

Articolul 713. Includerea clauzelor contractuale standard în cazuri deosebite

Chiar și fără respectarea condițiilor prevăzute la art.712 alin.(3), se consideră incluse în contract clauzele contractuale standard stabilite de lege pentru anumite tipuri de contracte.

Articolul 714. Prioritatea clauzelor contractuale negociate

Clauzele contractuale negociate au prioritate față de clauzele contractuale standard.

Articolul 715. Dispozițiile surprinzătoare ale clauzelor contractuale standard

Dispozițiile din clauzele contractuale standard care, în raport de împrejurări, în special în raport cu aspectul sau aparența exterioară a contractului, sînt atît de neobișnuite încît partea care contractează nu trebuie să presupună existența lor nu devin clauze în contract.

Articolul 716. Caracterul neobligatoriu al clauzelor contractuale standard inechitabile

(1) O clauză contractuală standard este lipsită de efect dacă prejudiciază disproporționat, contrar principiilor bunei-credințe, cealaltă parte a contractului. În acest sens, se iau în considerare conținutul contractului, împrejurările în care clauza este inserată în contract, interesele reciproce, alte împrejurări.

(2) Caracterul inechitabil al clauzelor contractuale standard se prezumă în caz de dubiu dacă o prevede:

a) nu este compatibilă cu principiile de bază (esențiale) ale reglementărilor de la care derogă;

b) limitează drepturile sau obligațiile esențiale, care rezultă din natura contractului, de o manieră care periclitează scopul contractului;

c) nu este clară.

(3) Aprecierea caracterului inechitabil al clauzelor contractuale standard nu trebuie să se refere la determinarea obiectului contractului sau la proporționalitatea prețului ori a remunerației, pe de o parte, și nici la bunurile sau serviciile furnizate, pe de altă parte, în măsura în care clauzele contractuale sînt formulate în mod clar și precis.

Articolul 717. Efectele neinclunderii sau nulității clauzelor contractuale standard

(1) În cazul în care clauzele contractuale standard nu au devenit parte integrantă a contractului ori sînt, total sau parțial, nule, contractul este valabil în partea rămasă.

(2) În măsura în care clauzele contractului standard nu au devenit parte integrantă a contractului sau sînt nule, conținutul contractului se reglementează de prevederile legale.

(3) Contractul este nul dacă respectarea lui, chiar avîndu-se în vedere dispozițiile alin.(2), ar constitui o rigoare nerezonabilă pentru una din părțile contractante.

Articolul 718. Interdicția clauzelor contractuale standard
cu posibilitate de evaluare

În cadrul clauzelor contractuale standard, este nulă îndeosebi:

a) clauza prin care utilizatorul își rezervă dreptul la termene nejustificat de lungi sau stabilite insuficient pentru acceptarea sau refuzarea unei oferte ori pentru executarea unei obligații. Excepție face clauza prin care utilizatorul își rezervă dreptul de a executa obligația abia după expirarea termenului de revocare sau de restituire;

b) clauza prin care utilizatorul, prin derogare de la prevederile legale, își rezervă dreptul la prelungirea nejustificată a termenului stabilit pentru o obligație pe care trebuie să o execute;

c) clauza privind dreptul utilizatorului de a se elibera de obligația sa fără un motiv obiectiv justificat și nemenționat în contract. Această prevedere nu se aplică pentru obligațiile cu executare succesivă;

d) clauza privind dreptul utilizatorului de a modifica prestația promisă ori de a se abate de la executarea ei dacă modificarea sau abaterea nu se poate pretinde celeilalte părți, ținîndu-se cont de interesele utilizatorului;

e) clauza conform căreia o declarație a partenerului de contract al utilizatorului se consideră dată sau nedată atunci cînd face sau omite să facă o acțiune, cu excepția cazului în care partenerului de contract i se acordă un termen corespunzător pentru a putea emite o declarație în mod expres și utilizatorul se obligă să informeze, la începutul termenului, expres partenerul de contract cu privire la înțelesul previzibil al comportamentului său;

f) clauza prin care o declarație de importanță deosebită a utilizatorului se consideră intrată la cealaltă parte contractantă;

g) clauza prin care, în cazul revocării contractului sau al rezoluției contractului de către o parte, utilizatorul poate cere o plată necorespunzător de mare pentru utilizarea sau folosirea unui lucru ori a unui drept sau pentru obligații executate ori o compensare nejustificat de mare a cheltuielilor;

h) clauza prevăzută în calitate de excepție la lit.c), conform căreia utilizatorul își poate rezerva dreptul de a se degreva de obligația executării contractului în cazul indisponibilității prestației, dacă utilizatorul nu se obligă să îl informeze imediat pe partenerul de contract despre indisponibilitate și să îi restituie contraprestațiile.

Articolul 719. Interdicția clauzelor contractuale standard
fără posibilități de evaluare

În cadrul condițiilor contractuale standard, fără a prejudicia dispozițiile care exclud posibilitatea derogării de la dispozițiile legale în defavoarea consumatorului, este nulă:

a) clauza referitoare la creșterea prețului la bunurile sau serviciile care urmează să fie livrate sau prestate în termen de 4 luni de la încheierea contractului. Clauza aceasta nu se aplică la bunurile sau serviciile care se livrează sau se prestează ca obligații succesive;

b) clauza prin care este exclus sau limitat dreptul, pe care îl are partenerul de contract al utilizatorului, de a refuza executarea obligației în conformitate cu art.705 sau prin care este exclus sau limitat un drept de retenție al partenerului de contract al utilizatorului, în măsura în care se bazează pe același raport contractual, în special dacă dreptul de retenție este făcut dependent de recunoașterea unor vicii de către utilizator;

c) clauza prin care partenerului de contract al utilizatorului nu i se permite efectuarea compensării cu o creanță stabilită indubitabil și scadentă;

d) clauza prin care utilizatorul este degrevat de obligația legală de a soma sau de a stabili

partenerului său de contract un termen pentru executarea obligației;

e) clauza privind evaluarea globală a dreptului utilizatorului la despăgubiri pentru prejudicii sau la despăgubiri pentru diminuarea valorii dacă în cazurile reglementate valoarea globală depășește prejudiciile sau diminuarea valorii, care erau de așteptat în condiții obișnuite, sau dacă partenerului său de contract nu i se permite să dovedească că nu s-a produs nici un prejudiciu sau nici o diminuare a valorii ori că acestea sînt substanțial mai reduse decît valoarea globală;

f) clauza prin care utilizatorului i se promite plata unei penalități dacă obligația nu este executată sau este executată cu întârziere, dacă întârzie plata sau dacă partenerul lui de contract reziliază contractul;

g) clauza prin care se exclude răspunderea în cazul vătămării integrității corporale, al altei vătămări a sănătății și al vinovăției grave;

h) clauza prin care, în cazul răspunderii pentru neexecutarea obligației principale a utilizatorului:

- este exclus sau limitat dreptul partenerului de contract la rezilierea contractului;
- este exclus sau limitat în contradicție cu lit.g) dreptul partenerului de contract la despăgubiri în loc de prestație.

Prevederile prezentei litere nu se aplică pentru mijloacele de transport și condițiile tarifare menționate la lit.g) dacă nu se dezavantajează pasagerul;

i) clauza prin care în contractele de livrare a noilor bunuri și de antrepriză:

- în cazul viciului unui bun, sînt excluse, în întregime sau în ceea ce privește unele componente ale bunului, drepturile față de utilizator, sînt limitate drepturile la revendicare față de terți sau exercitarea drepturilor este făcută dependentă de chemarea anterioară în instanță a terților;

- drepturile față de utilizator sînt limitate doar la un drept în cazul neexecutării totale sau parțiale, dacă partenerului de contract nu i se garantează în mod expres dreptul de a cere reducerea plății sau de a rezilia contractul în cazul unei remedieri nereușite (dacă o altă lucrare decît cea de construcție constituie obiectul răspunderii pentru viciu);

- este exclusă sau limitată obligația utilizatorului de a suporta cheltuielile de remediere, îndeosebi costurile transportului, drumului, lucrului și materialului;

- utilizatorul condiționează remedierea de plata în avans a întregii sume sau a unei părți substanțiale, nejustificat de mari în condițiile existenței viciului;

- utilizatorul stabilește partenerului său de contract un termen de excludere în ceea ce privește notificarea despre viciile ascunse ale bunului și termenul este mai scurt decît cel admis conform următoarei liniițe;

- termenul de prescripție este redus la mai puțin de un an pentru drepturi rezultînd dintr-un viciu al bunului ori sînt reduse termenele de prescripție de la art.269, ori se stabilesc termene mai scurte decît cele menționate pentru drepturile la reziliere fără reducerea termenului;

j) clauza, în cazul unui raport contractual ce are ca obiect livrarea periodică de bunuri sau prestarea periodică de servicii de către utilizator, prin care:

- partenerul de contract al utilizatorului este obligat pentru o perioadă mai mare de 2 ani;
- contractul se prelungește în mod tacit pe un termen mai mare de un an;
- se stabilește pentru partenerul de contract al utilizatorului un termen de reziliere mai mare de 3 luni, înainte de expirarea contractului.

Prevederile prezentei litere nu se aplică în cazul contractelor de livrare a bunurilor cumpărate, de asigurare și nici în cazul contractelor dintre titularii drepturilor de autor și societățile comerciale utilizatoare;

k) clauza din contractele de vânzare-cumpărare, de prestări servicii sau de antrepriză, prin care un terț se subrogă sau se poate subroga în drepturile și obligațiile contractuale ale utilizatorului, cu excepția situației în care prevederea:

- conține numele terțului;
- stipulează dreptul partenerului său de contract la rezilierea contractului;

l) clauza prin care utilizatorul impune reprezentantului care încheie contractul pentru partenerul de

contract:

- răspundere proprie sau obligație de garantare fără să existe o declarație expresă și autonomă în acest sens;
- răspundere care, în cazul reprezentării fără împuternicire, depășește cadrul stabilit la art.250;
- m) clauza prin care utilizatorul modifică obligația producerii de dovezi în defavoarea partenerului său de contract, îndeosebi atunci când utilizatorul:
 - atribuie partenerului obligația de a produce dovezi care țin de răspunderea sa;
 - lasă partenerul să confirme anumite fapte. Această prevedere nu se aplică pentru confirmări de primire semnate separat sau semnate prin înregistrare electronică;
- n) clauza prin care notificarea utilizatorului sau a terțului, precum și declarațiile față de utilizator sau terț, sînt condiționate de o formă mai strictă decît cea scrisă sau sînt dependente de condiții speciale de acces.

Articolul 720. Dispoziții speciale cu privire la aplicarea normelor prezentului capitol

(1) Prevederile art. 712 alin.(3) și (5), precum și prevederile art.718 și 719, nu se aplică în cazul clauzelor contractuale standard care se folosesc față de un întreprinzător, o persoană juridică de drept public sau față de un patrimoniu cu regim special de drept public.

[Art.720 al.(1) modificat prin LP163-XVI din 09.07.08, MO140-142/01.08.08 art.574]

(2) Prevederile art.716 alin.(1) și (2) se aplică în cazurile stipulate în prezentul articol la alin.(1), în măsura în care aceasta are ca urmare nulitatea prevederilor contractuale menționate la art.718 și 719. În acest caz, se vor lua în considerare în modul corespunzător uzanțele din circuitul comercial.

[Art.720 al.(3) abrogat prin LP23 din 01.03.12, MO54-59/23.03.12 art.172; în vigoare 23.06.12]

(4) În contractul dintre întreprinzător și consumator, prevederile prezentului capitol se aplică ținîndu-se cont de următoarele condiții:

a) clauzele contractuale standard se consideră ca fiind stabilite de întreprinzător dacă nu au fost introduse în contract de către consumator;

b) art.715-719 se aplică la condițiile contractuale reformulate și atunci cînd acestea sînt determinate pentru folosință de o singură dată, precum și în măsura în care consumatorul nu a putut influența conținutul prevederilor din cauza reformulării lor;

c) la aprecierea defavorizării necorespunzătoare conform art.716 alin.(1) și (2), se iau în considerare și împrejurările existente la încheierea contractului.

(5) Dispozițiile prezentului capitol se aplică contractelor încheiate cu consumatorii în măsura în care nu contravin prevederilor legii speciale și nu se aplică în cazul contractelor ce țin de domeniul dreptului muncii, moștenirii, familiei și societăților comerciale.

[Art.720 al.(5) în redacția LP23 din 01.03.12, MO54-59/23.03.12 art.172; în vigoare 23.06.12]

Capitolul V

CONTRACTUL ÎN FOLOSUL UNUI TERȚ

Articolul 721. Contractul în folosul unui terț

(1) Părțile unui contract pot conveni ca debitorul (promitentul) să efectueze prestația nu creditorului (stipulantului), ci terțului (beneficiarului), indicat sau neindicat în contract, care obține în mod nemijlocit dreptul să pretindă prestația în folosul său.

(2) Nu este obligatoriu ca beneficiarul să fie determinat sau să existe la momentul stipulației. Este suficient ca el să fie determinabil și să existe la data executării contractului.

(3) Pînă la momentul informării de către beneficiar a stipulantului sau a promitentului despre acceptarea stipulației, aceasta poate fi revocată sau modificată de către stipulant. Succesorii sau creditorii stipulantului nu au dreptul de revocare sau de modificare a stipulației.

Articolul 722. Solicitarea executării

Executarea contractului încheiat în favoarea terțului poate fi cerută atât de stipulant, cât și de beneficiar în măsura în care legea sau contractul nu dispune altfel și acest lucru este posibil prin natura prestației.

Articolul 723. Executarea în favoarea stipulantului

În cazul revocării stipulației, al refuzului beneficiarului la dreptul conferit de stipulație, precum și în cazul în care stipulația în favoarea terțului nu are efecte față de beneficiar, stipulantul poate cere executarea prestației față de sine dacă din contract sau din natura obligației nu rezultă altfel.

Articolul 724. Excepțiile opozabile beneficiarului

Promitentul poate opune beneficiarului excepțiile fondate pe contractul din care beneficiarul și-a obținut dreptul, dar nu și excepțiile fondate pe alte raporturi dintre promitent și stipulant.

Capitolul VI

INTERPRETAREA CONTRACTULUI

Articolul 725. Principiile interpretării contractului

(1) Contractul trebuie interpretat pe principiile bunei-credințe.

(2) Contractul se interpretează după intenția comună a părților, fără a se limita la sensul literal al termenilor utilizați.

Articolul 726. Factorii care influențează interpretarea contractului

La interpretarea contractului se va ține cont de natura lui, de circumstanțele în care a fost încheiat, de interpretarea care este dată acestuia de către părți sau care poate fi dedusă din comportamentul lor de până la și de după încheierea contractului, precum și de uzanțe.

Articolul 727. Efectele nestipulate ale contractului

Contractul produce nu numai efecte stipulate de către părți, dar și efecte care, conform naturii contractului, rezultă din lege, din uzanțe sau din principiul echității.

Articolul 728. Interpretarea coordonată a clauzelor

Clauzele contractuale se interpretează în contextul întregului contract.

Articolul 729. Interpretarea clauzelor și termenilor polisemantici

(1) Clauzele contractului se interpretează în sensul în care pot produce efecte, dar nu în sensul în care nu ar produce nici un efect.

(2) Termenii polisemantici se interpretează în sensul care corespunde mai mult naturii contractului.

Articolul 730. Clauzele contractului și exemplul inserat
pentru definirea acestora

Dacă părțile includ în contract un exemplu pentru facilitarea înțelegerii unor clauze, întinderea obligației nu se limitează la exemplul dat.

Articolul 731. Limitarea interpretării clauzelor contractului

Clauzele contractului se referă numai la obiectul contractului, oricât de generali ar fi termenii folosiți în el.

Articolul 732. Interpretarea contractului în folosul părții
defavorizate

(1) Neclaritățile din condițiile contractuale standard se interpretează în defavoarea părții care le-a formulat.

(2) În caz de dubiu, contractul se interpretează în favoarea celui care a contractat obligația și în defavoarea celui care a stipulat-o. În toate cazurile, contractul se interpretează în favoarea aderentului sau a consumatorului.

Capitolul VII

**REZOLUȚIUNEA, REZILIEREA ȘI REVOCAREA
CONTRACTULUI**

S e c Ț i u n e a 1

**DISPOZIȚII COMUNE CU PRIVIRE LA REZOLUȚIUNEA,
REZILIEREA ȘI REVOCAREA CONTRACTULUI**

Articolul 733. Temeiurile rezoluțiunii, rezilierii și revocării

Contractul nu poate fi altfel rezolvit, reziliat sau revocat decât în temeiuri prevăzute de lege sau prin acordul părților.

Articolul 734. Clauza de rezoluțiune

(1) Părțile își pot rezerva în mod expres prin contract dreptul de rezoluțiune a contractului.

(2) Acordul privind rezoluțiunea contractului trebuie să fie încheiat în forma cerută pentru contract dacă din lege, contract sau uzanțe nu rezultă altfel.

Articolul 735. Rezoluțiunea în cazul neexecutării esențiale

(1) O parte poate rezolvi contractul dacă există o neexecutare esențială din partea celeilalte părți.

(2) Pentru determinarea neexecutării esențiale, în special se iau în considerare următoarele circumstanțe:

a) neexecutarea privează substanțial creditorul de ceea ce acesta se aștepta de la executarea contractului, cu excepția cazului când debitorul demonstrează că nu a prevăzut și nu putea să prevadă în mod rezonabil rezultatul scontat;

b) executarea întocmai a obligațiilor ține de esența contractului;

c) neexecutarea este intenționată sau din culpă gravă;

d) neexecutarea dă temei creditorului să presupună că nu poate conta pe executarea în viitor a contractului.

Articolul 736. Garantarea executării corespunzătoare

Partea care, reieșind din circumstanțe concrete, consideră în mod rezonabil că va exista o neexecutare esențială din partea celeilalte părți poate cere garantarea suficientă a executării corespunzătoare și poate să suspende pentru această perioadă executarea propriei obligații. În cazul în care garanția nu este prezentată într-un termen rezonabil, partea care cere garanții poate rezolvi contractul.

Articolul 737. Operarea rezoluțiunii

(1) Rezoluțiunea contractului operează prin declarație scrisă față de cealaltă parte.

(2) Dacă prestația este oferită cu întârziere sau nu corespunde în alt fel prevederilor contractului, creditorul pierde dreptul de rezoluțiune dacă nu notifică cealaltă parte într-un termen rezonabil de la data la care a aflat sau trebuia să afle despre oferta sau executarea necorespunzătoare.

Articolul 738. Efectele rezoluțiunii

(1) În cazul exercitării dreptului de rezoluțiune, contractul încetează și părțile sînt eliberate de obligația de a presta, trebuind să restituie prestațiile executate și veniturile realizate.

(2) Debitorul dă compensație în bani în locul restituirii în natură a prestației dacă:

a) în funcție de caracterul prestației, restituirea în natură este imposibilă;

b) obiectul primit este consumat, înstrăinat, grevat, prelucrat sau transformat;

c) obiectul primit este deteriorat sau a pierit; uzura bunului rezultată din folosința lui conformă destinației nu se ia în considerare.

(3) Dacă în contract este stipulată o contraprestație, aceasta ia locul compensării în bani.

(4) Obligația compensării în bani nu apare:

a) atunci când viciul care dă drept la rezoluțiune iese la iveală doar în timpul prelucrării sau transformării obiectului;

b) în măsura în care creditorul răspunde de deteriorarea sau pieirea bunului;

c) atunci când deteriorarea sau pieirea s-ar fi produs chiar și în cazul în care bunul s-ar fi aflat la creditor;

d) dacă, în cazul unui drept de rezoluțiune conferit de lege, deteriorarea sau pieirea s-a produs la cel îndreptățit să ceară rezoluțiunea, deși acesta a dovedit diligența unui bun proprietar, îmbogățirea realizată urmînd să fie restituită.

(5) După rezoluțiune, creditorul poate cere acoperirea prejudiciului produs prin neexecutarea contractului, cu excepția cazului când debitorului nu îi este imputabilă cauza rezoluțiunii.

(6) Rezoluțiunea nu afectează clauzele contractului privind soluționarea litigiilor și alte clauze destinate a produce efecte și după rezoluțiune.

Articolul 739. Neobținerea beneficiului și repararea pagubelor

(1) În cazul în care, contrar regulilor bunei administrări, debitorul nu obține beneficii de pe urma bunului, deși acest lucru i-ar fi fost posibil, el este obligat față de creditor la compensarea valorii veniturilor ratate. Debitorul trebuie însă să dovedească, în raport de aceste venituri, doar acea diligență pe care în mod obișnuit o exercită în propriile afaceri.

(2) Dacă debitorul restituie bunul, compensează valoarea bunului sau dacă compensarea este exclusă conform art.738 alin.(4) lit.a)-c), lui i se restituie cheltuielile necesare făcute în legătură cu bunul. Alte cheltuieli se restituie doar în măsura în care creditorul realizează o îmbogățire de pe urma lor.

Articolul 740. Executarea obligațiilor născute din rezoluțiune

Obligațiile părților născute din rezoluțiune se execută simultan.

Articolul 741. Termenul pentru rezoluțiunea contractului

Dacă părțile nu s-au înțeles în privința unui termen de rezoluțiune a contractului, celui îndreptățit i se poate stabili de către cealaltă parte un termen rezonabil pentru rezoluțiune. Dacă nu exercită acest drept pînă la expirarea termenului, creditorul poate rezolvi contractul numai la expirarea fără rezultat a unui termen de grație rezonabil, stabilit de el, sau după o somație rămasă fără efect.

Articolul 742. Rezoluțiunea în cazul pluralității de părți

(1) În cazul pluralității de debitori sau creditori, dreptul de rezoluțiune nu poate fi exercitat decît de toți creditorii sau debitorii contra tuturor debitorilor sau creditorilor.

(2) Dacă dreptul de rezoluțiune se stinge pentru unul dintre cei îndreptățiți, se stinge și pentru ceilalți.

Articolul 743. Rezoluțiunea fără efecte

Dacă una din părți și-a rezervat dreptul de rezoluțiune pentru cazul în care cealaltă parte nu-și îndeplinește obligația, rezoluțiunea nu produce efecte atunci cînd cealaltă parte se poate elibera de obligație prin compensare și declară compensarea imediat după ce a primit declarația de rezoluțiune.

Articolul 744. Clauza privind pierderea drepturilor de către debitor

Dacă un contract este încheiat cu rezerva pierderii drepturilor de către debitor în cazul neexecutării obligației sale, creditorul, la survenirea acestui caz, are dreptul la rezoluțiunea contractului.

Articolul 745. Rezoluțiunea sub condiția de a se plăti penalitatea

În cazul în care dreptul de rezoluțiune a contractului este stipulat cu condiția de a se plăti penalitatea, rezoluțiunea este fără efect dacă penalitatea nu a fost plătită pînă la declarația de rezoluțiune sau concomitent cu ea, iar cealaltă parte, din acest motiv, a respins neîntîrziat declarația. Aceasta produce efecte dacă, după respingerea sa, penalitatea este plătită neîntîrziat.

Articolul 746. Dreptul creditorului la reducerea obligației corelative

(1) În cazul în care nu poate cere rezoluțiunea contractului, creditorul are dreptul la reducere proporțională a obligației sale corelative.

(2) Reducerea proporțională a obligației corelative se determină în funcție de toate circumstanțele pertinente.

(3) În cazul în care obligația corelativă nu poate fi redusă, creditorul are dreptul de a cere doar repararea prejudiciului.

Articolul 747. Rezilierea contractului

(1) Rezilierea operează numai pentru viitor. Pot fi reziliate contractele cu executare succesivă.

(2) La reziliere, art.734, 735, 737, 741-746 se aplică în modul corespunzător.

Articolul 748. Rezilierea contractelor cu executare succesivă pentru motive temeinice

(1) Dacă motivul rezilierii constă în neexecutarea unei obligații contractuale, rezilierea este admisibilă numai la expirarea fără rezultat a unui termen de remediere (termen de grație) sau după o somație rămasă fără efect. Dispozițiile art.709-711 se aplică în modul corespunzător.

(2) Contractele cu executare succesivă în timp pot fi reziliate de orice parte pentru motive întemeiate, fără respectarea unui termen de grație sau de somație. Există motiv întemeiat atunci când, luându-se în considerare toate împrejurările cazului și interesele ambelor părți, nu se poate pretinde nici uneia dintre ele continuarea raporturilor contractuale până la expirarea termenului de grație sau de somație.

(3) Cel îndreptățit poate rezilia contractul doar într-un termen rezonabil, după ce a cunoscut sau a trebuit să cunoască motivul rezilierii.

(4) Dacă, după reziliere, prestațiile efectuate nu mai prezintă interes pentru cel îndreptățit să rezilieze, el poate extinde rezilierea și asupra acestor prestații. În cazul restituirii prestațiilor efectuate, art.731 și 738 se aplică în modul corespunzător.

S e c ți u n e a a 2-a

DREPTUL DE REVOCARE ȘI DE RESTITUIRE ÎN CONTRACTELE CU CONSUMATORII

Articolul 749. Dreptul de revocare în contractele cu consumatorii

(1) În cazul în care îi revine un drept de revocare conform prezentului cod sau unei alte legi, consumatorul nu mai este legat de exprimarea voinței în legătură cu încheierea unui contract cu un întreprinzător dacă a revocat aceasta în termen.

(2) Revocarea nu trebuie să conțină nici o justificare. Ea trebuie scrisă pe hîrtie, formulată pe un alt suport de date trainic sau se poate realiza prin expedierea bunului în termen de 2 săptămîni.

(3) Termenul prevăzut la alin.(2) începe să curgă din momentul în care consumatorului i s-au pus la dispoziție, pe un suport de date trainic, explicații formulate clar referitor la dreptul său de revocare. Suportul de date conține, de asemenea, numele sau denumirea, adresa destinatarului revocării, precum și o trimitere la începerea termenului și la reglementarea alin.(2).

Articolul 750. Dreptul de restituire în contractele cu consumatorii

(1) În măsura în care legea prevede în mod expres, dreptul de revocare conform art.749 poate fi înlocuit, la încheierea contractului pe baza prospectului de vânzare, printr-un drept nelimitat de restituire dacă:

- a) prospectul de vânzare conține o explicație clară referitoare la dreptul de restituire;
- b) consumatorul a putut lua cunoștință în detaliu de prospectul de vânzare în lipsa întreprinzătorului;
- c) consumatorului i se asigură, pe un suport de date trainic, dreptul de restituire.

(2) În cazul dreptului de restituire, revocarea poate fi declarată doar prin înapoierea bunului în interiorul termenului.

Articolul 751. Consecințele juridice ale revocării și restituirii

(1) În cazul dreptului de revocare și de restituire, prevederile referitoare la rezoluțiune se aplică în modul corespunzător dacă nu este prevăzut altfel. Termenul stabilit la art.617 alin.(4) începe să curgă o dată cu declararea revocării sau restituirii de către consumator.

(2) Consumatorul este obligat să înapoieze bunul pe cheltuiala și riscul întreprinzătorului.

(3) În cazul prevăzut la art.738 alin.(2) lit.c), consumatorul răspunde și pentru înrăutățirile survenite prin folosirea bunului dacă anterior a primit lămuriri asupra consecințelor juridice și posibilității de a le evita. Dispozițiile art.738 alin.(2) lit.c) se aplică doar în cazul în care consumatorului nu s-au dat astfel de lămuriri și nici lămuriri în privința dreptului său de revocare, iar el nu a putut afla în alt mod despre acest drept.

(4) Nu există alte drepturi decît cele stipulate.

Articolul 752. Transmiterea informațiilor și a declarațiilor

(1) Informațiile și declarațiile sînt puse la dispoziția consumatorului pe un suport de date trainic dacă i-au parvenit sub formă de document sau sub o altă formă lizibilă care îi permite să reproducă întocmai informațiile într-un termen corespunzător cerințelor actului juridic. Sarcina probei pentru conținutul informațiilor sau declarației revine întreprinzătorului.

(2) Prevederile alin.(1) se aplică în modul corespunzător și declarațiilor consumatorului față de întreprinzător.

T i t l u l I I I
CATEGORIILE DE OBLIGAȚII
Capitolul I
VÎNZAREA-CUMPĂRAREA
S e c ți u n e a 1
DISPOZIȚII GENERALE CU PRIVIRE
LA VÎNZARE-CUMPĂRARE

Articolul 753. Contractul de vânzare-cumpărare

(1) Prin contractul de vânzare-cumpărare, o parte (vînzător) se obligă să predea un bun în proprietate celeilalte părți (cumpărător), iar aceasta se obligă să preia bunul și să plătească prețul convenit.

(2) Vînzătorul se obligă să remită, concomitent cu predarea bunului, documentele referitoare la bun, prevăzute de lege, dacă în contractul de vânzare-cumpărare nu este prevăzut altfel.

(3) Dacă prețul nu este indicat direct în contractul de vânzare-cumpărare, părțile pot conveni asupra modului de determinare a lui.

Articolul 754. Cheltuielile de vânzare a unui bun mobil

(1) Cheltuielile de predare a bunului mobil, în particular de măsurare, cîntărire și ambalare, sînt puse în sarcina vînzătorului, iar cheltuielile de primire și transportare a bunului din locul încheierii contractului de vânzare-cumpărare în alt loc sînt puse în sarcina cumpărătorului, dacă în contract nu este prevăzut altfel.

(2) În cazul în care contractul de vânzare-cumpărare a unui bun mobil trebuie autentificat și înregistrat, cumpărătorul suportă costul autentificării notariale, al înscrierii în registrul public respectiv și al transferului proprietății.

Articolul 755. Cheltuielile de vânzare a unui bun imobil

În cazul cumpărării unui teren sau unui alt bun imobil, cheltuielile de întocmire, autentificare notarială și de înscriere a contractului de vânzare-cumpărare în registrul bunurilor imobile, precum și cheltuielile de preluare a documentelor necesare, sînt puse în sarcina cumpărătorului.

Articolul 756. Prețul

(1) Prețul bunului trebuie să fie exprimat în bani.

(2) Dacă în contractul de vânzare-cumpărare încheiat între comercianți prețul bunului nu este determinat în mod expres sau implicit printr-o dispoziție care permite să fie determinat, se va considera, în lipsa unor prevederi contrare, că părțile s-au referit tacit la prețul practicat în mod obișnuit în momentul încheierii contractului în ramura comercială respectivă pentru aceleași bunuri vîndute în împrejurări comparabile. În cazul în care nu există contracte similare, se va considera, în lipsa unor prevederi contrare, că părțile s-au referit în mod tacit la un preț practicat la data predării bunurilor.

(3) Dacă prețul bunului se determină în funcție de greutatea lui, greutatea netă este aceea care, în caz de îndoială, determină prețul.

Articolul 757. Termenul predării bunului

(1) Vînzătorul trebuie să predea bunul:

- a) la data stabilită în contract sau la data care poate fi dedusă din contract;
- b) în orice moment în cursul perioadei stabilite în contract sau determinate prin referire la contract, cu excepția cazului în care din împrejurări rezultă că alegerea datei revine cumpărătorului;
- c) într-un termen rezonabil calculat de la data încheierii contractului, în celelalte cazuri.

(2) Contractul de vânzare-cumpărare se consideră încheiat cu clauze de executare strict la data stabilită dacă din contract rezultă clar că, la încălcarea acestui termen, cumpărătorul pierde interesul față de executarea contractului.

(3) Vânzătorul poate executa contractul cu clauze de executare strict la data stabilită, înainte de acest termen sau după el numai cu consimțământul cumpărătorului.

Articolul 758. Obligațiile vânzătorului de expediere a bunului

(1) Dacă, în conformitate cu contractul, vânzătorul predă bunul către un cărauș și dacă bunul nu este clar individualizat, potrivit contractului, prin aplicarea unui semn distinctiv pe el, prin documentele de transport sau prin orice alt mijloc, vânzătorul trebuie să transmită cumpărătorului un aviz de expediție care specifică bunul.

(2) Dacă este obligat să ia măsuri pentru transportul bunurilor, vânzătorul trebuie să încheie contracte necesare pentru ca transportul să fie efectuat pînă la locul prevăzut, cu vehicule adecvate circumstanțelor și în condițiile obișnuite pentru un astfel de transport.

(3) Dacă nu este obligat să asigure bunul pe timpul transportării, vânzătorul urmează să transmită, la cererea cumpărătorului, toată informația de care dispune, necesară pentru încheierea contractului de asigurare.

Articolul 759. Riscul pieririi sau deteriorării fortuite a bunului

(1) Riscul pieririi sau deteriorării fortuite a bunului este transferat cumpărătorului în momentul în care vânzătorul și-a executat obligațiile contractuale privind punerea bunului la dispoziția cumpărătorului dacă contractul nu prevede altfel.

(2) Cînd contractul de vânzare-cumpărare implică transportul bunului, iar vânzătorul nu este obligat să-l predea într-un loc determinat, riscul se transferă cumpărătorului de la remiterea bunului către primul cărauș. Dacă vânzătorul este obligat să predea căraușului bunul într-un loc determinat, riscul se transferă cumpărătorului numai după remiterea în acel loc a bunului către cărauș. Dacă cumpărătorul a dat vânzătorului instrucțiuni asupra modului de transportare, iar vânzătorul s-a abătut de la ele fără motiv întemeiat, atunci el este obligat să repare prejudiciul cauzat astfel.

(3) În cazul vânzării bunului pe parcurs, riscurile sînt transferate cumpărătorului în momentul încheierii contractului dacă acesta nu prevede altfel.

(4) În cazul în care contractul este încheiat după predarea bunurilor, riscurile cunoscute vânzătorului sau a căror existență nu putea să nu o cunoască la încheierea contractului rămîn ale vânzătorului.

(5) În cazul vânzării bunurilor determinate generic, riscul nu trece la cumpărător anterior individualizării bunului.

Articolul 760. Momentul executării obligației de predare a bunului

(1) Obligația de predare a bunului se consideră executată în momentul:

a) predării bunului către cumpărător sau către persoana indicată de el;

b) punerii bunului la dispoziția cumpărătorului sau a persoanei indicate de el dacă bunul urmează să fie predat la locul aflării lui. Bunul se consideră pus la dispoziția cumpărătorului dacă este individualizat prin marcarea sau în alt mod și dacă este pregătit de predare în termenul stabilit, iar cumpărătorul este informat despre aceasta potrivit clauzei contractuale.

(2) Dacă din contract nu rezultă obligația vânzătorului de a asigura transportarea bunului sau predarea lui la locul aflării cumpărătorului, obligația vânzătorului de a preda bunul se consideră executată de la data predării bunului către cărauș sau oficiul poștal pentru a fi transportat la cumpărător dacă contractul nu prevede altfel.

Articolul 761. Recepționarea bunului

(1) Cumpărătorul este obligat să efectueze acțiuni care, în conformitate cu uzanțele, sînt necesare din partea lui pentru garantarea predării și primirii bunului dacă legea sau contractul nu prevede altfel.

(2) În cazurile cînd cumpărătorul, încălcînd prevederile legii sau ale contractului, nu recepționează sau refuză să recepționeze bunul, vânzătorul este în drept să refuze executarea contractului.

Articolul 762. Vinderea bunului către mai multe persoane

Dacă vânzătorul a vândut unul și același bun mobil mai multor persoane, prioritate are cumpărătorul în a cărui posesiune a fost dat bunul, iar dacă bunul nu a fost dat nici unuia din ei, prioritate are cumpărătorul cu care primul s-a încheiat contractul.

Articolul 763. Viciile materiale ale bunului

(1) Vânzătorul este obligat să predea bunul fără vicii materiale.

(2) Este fără vicii materiale bunul care, la transferarea riscurilor, are caracteristicile convenite. În cazul în care nu s-a convenit asupra caracteristicilor, bunul nu are vicii dacă:

a) corespunde destinației stabilite în contract;

b) corespunde utilizării obișnuite și prezintă caracteristici care există în mod obișnuit la bunuri de același fel și pe care cumpărătorul le poate aștepta ținând cont de felul bunului. La aceste caracteristici se includ și cele pe care cumpărătorul le poate aștepta conform specificațiilor publice ale vânzătorului, producătorului sau ale reprezentanților acestora, îndeosebi prin reclamă, cu excepția cazului în care specificațiile nu pot influența decizia de cumpărare.

(3) Există vicii materiale și atunci când asamblarea convenită contractual a fost realizată defectuos de către vânzător sau de către ajutoarele lui, precum și atunci când bunul trebuie asamblat de cumpărător și acesta îl assemblează defectuos din cauza indicațiilor de asamblare eronate.

(4) Există viciu material și în cazul în care vânzătorul predă numai o parte a bunului, un alt bun, bunul într-o cantitate mai mică decât cea convenită sau când este viciată numai o parte a bunului, cu excepția cazurilor când viciul nu exercită o influență substanțială asupra utilizării bunului.

Articolul 764. Viciile de natură juridică

Vânzătorul este obligat să predea bunul fără vicii de natură juridică (liber de drepturile unui terț asupra lui), cu excepția cazului când cumpărătorul a consimțit să încheie contractul cunoscând drepturile terțului asupra bunului. Se consideră viciu de natură juridică și situația în care în registrul bunurilor imobile este înscris un drept inexistent.

Articolul 765. Obligația de verificare a calității bunului și primirea bunului viciat

(1) Drepturile cumpărătorului în privința viciilor sînt excluse dacă, în momentul încheierii contractului, cunoștea aceste vicii.

(2) Cumpărătorul poate beneficia numai atunci de drepturile care rezultă din viciul pe care nu l-a cunoscut în urma unei culpe grave când vânzătorul a trecut sub tăcere în mod dolosiv viciul sau a preluat o garanție pentru existența unei caracteristici.

(3) Cumpărătorul care este comerciant trebuie să verifice sau să pună pe cineva să verifice bunul într-un termen atît de scurt cît permit împrejurările, iar în cazul constatării viciilor, să-l informeze neîntîrziat pe vânzător.

(4) Cumpărătorul pierde dreptul de a invoca viciul dacă nu l-a comunicat vânzătorului într-un termen rezonabil din momentul în care a constatat sau trebuia să constate viciul și felul lui. Vânzătorul nu poate invoca dispozițiile prezentului alineat dacă a trecut sub tăcere în mod dolosiv viciul.

(5) Vânzătorul nu poate invoca o înțelegere prin care drepturile cumpărătorului sînt excluse sau limitate ca urmare a unui viciu dacă a trecut sub tăcere în mod dolosiv viciul sau a preluat o garanție pentru existența unei caracteristici.

(6) Dacă, prin lege sau contract, este obligat să controleze calitatea bunului, vânzătorul trebuie să prezinte cumpărătorului dovezi de efectuare a controlului calității bunului.

Articolul 766. Obligația vânzătorului în cazul evicțiunii

(1) Dacă un terț, în temeiul dreptului său asupra unui bun apărut înainte de încheierea contractului de vânzare-cumpărare, intentează o acțiune de evicțiune împotriva cumpărătorului, acesta din urmă este obligat să atragă în calitate de copîrît pe vânzător și poate opune terțului toate excepțiile care le-ar fi putut opune vânzătorul.

(2) Neatragera vânzătorului în calitate de copîrît îl eliberează pe acesta de răspundere față de

cumpărător dacă va dovedi că atragerea sa ar fi prevenit evicțiunea cumpărătorului.

Articolul 767. Răspunderea vânzătorului în cazul evicțiunii cumpărătorului

În cazul evicțiunii cumpărătorului în baza drepturilor unui terț asupra bunului care s-au constituit înainte de încheierea contractului de vânzare-cumpărare, vânzătorul repară prejudiciul cauzat cumpărătorului. Aceste prevederi nu se aplică dacă cumpărătorul a consimțit cumpărarea bunului grevat cu drepturi ale terțului, conform art. 764.

Articolul 768. Remedierea

(1) În cazul în care bunul prezintă vicii, cumpărătorul poate cere remedierea, solicitând înlăturarea viciului sau livrarea unui bun fără viciu.

(2) Vânzătorul suportă cheltuielile de remediere utile, îndeosebi cheltuielile de transport, de drum, de executare a lucrărilor și de procurare a materialelor.

(3) Vânzătorul poate refuza remedierea viciilor dacă aceasta necesită cheltuieli neproportional de mari.

(4) În cazul în care în locul remedierii viciilor livrează un bun fără viciu, vânzătorul poate cere cumpărătorului restituirea bunului cu vicii în conformitate cu regulile privind efectele rezoluțiunii contractului.

Articolul 769. Dispoziții speciale privind rezoluțiunea și repararea prejudiciului

În afară de cazurile prevăzute la art. 617, nu este necesară stabilirea unui termen când vânzătorul a respins remedierea viciilor sau când o modalitate de remediere nu a reușit sau nu i se poate pretinde cumpărătorului. O remediere se consideră ca fiind nereușită, după a doua încercare fără succes, dacă din felul bunului sau al viciului sau din comportamentul vânzătorului nu rezultă altfel.

Articolul 770. Efectele imposibilității de restituire a bunului

(1) Dacă nu poate restitui vânzătorului bunurile în starea în care le-a primit, cumpărătorul pierde dreptul de a declara rezoluțiunea contractului sau de a cere vânzătorului predarea unor bunuri de înlocuire, cu excepția cazurilor în care imposibilitatea de restituire a bunurilor se datorează acțiunii sau inacțiunii vânzătorului ori inutilității bunurilor dacă alterarea lor este o consecință a nerespectării condițiilor de predare (inclusiv de ambalare) ori dacă bunurile au fost utilizate pînă a se constata neconformitatea lor.

(2) Pierderea de către cumpărător a dreptului de a declara rezoluțiunea contractului sau de a cere vânzătorului predarea bunurilor de înlocuire nu afectează dreptul lui la alte mijloace de protecție juridică prevăzute de lege sau de contract.

Articolul 771. Cererea de reducere a prețului

În locul rezoluțiunii contractului sau remedierii viciului de către vânzător, cumpărătorul poate pretinde reducerea prețului într-un volum echivalent cheltuielilor de remediere a viciului. Se are în vedere prețul stabilit la momentul încheierii contractului.

Articolul 772. Garanția caracteristicilor bunului

(1) În cazul în care vânzătorul, producătorul sau un terț garantează caracteristicile unui bun, cumpărătorul beneficiază, fără a aduce atingere drepturilor prevăzute de lege, de drepturile din garanție în condițiile indicate în declarația de garanție și în reclama respectivă față de cel care a acordat garanția.

(2) În măsura în care a fost preluată o garanție, se prezumă că din garanție se nasc drepturi în cazul unui viciu apărut în perioada de garanție.

(3) Termenul de garanție începe să curgă din momentul predării bunului de către vânzător dacă contractul nu prevede altfel.

(4) Garanția este aplicabilă, pe durata garanției stabilite pentru bunurile principale, și asupra accesoriilor dacă în contract nu este prevăzut altfel.

Articolul 773. Termenul de valabilitate a bunului

(1) Prin lege, standarde și alte dispoziții obligatorii pot fi stabilite termene de valabilitate a calității bunului, după a căror expirare bunul este considerat nesusceptibil de utilizare (termen de valabilitate).

(2) Vânzătorul este obligat să transmită bunul în a cărui privință este stabilit un termen de valabilitate astfel încât cumpărătorul să îl poată utiliza la destinație pînă la expirarea acestui termen.

Articolul 774. Cantitatea bunurilor

(1) Vânzătorul este obligat să transmită bunul în cantitatea stabilită în contractul de vânzare-cumpărare.

(2) Cumpărătorul este în drept să refuze recepționarea bunului dacă vânzătorul predă o cantitate mai mică decît cea prevăzută în contract. În cazul în care va accepta primirea bunului în cantitate mai mică, cumpărătorul va plăti proporțional prețului contractual.

(3) Dacă vânzătorul predă o cantitate mai mare decît cea prevăzută în contract, cumpărătorul este în drept să preia bunul într-o astfel de cantitate, fiind obligat să plătească proporțional prețului stabilit în contract sau să preia numai cantitatea prevăzută în contract, iar surplusul să-l restituie din contul vânzătorului.

(4) În cazul în care nu este stabilită cantitatea bunului sau modul de determinare a acesteia, contractul este nul.

Articolul 775. Asortimentul bunurilor

Vânzătorul este obligat să transmită bunul în assortimentul (corelația după modele, varietăți, măsuri, culori sau alte particularități) stipulat în contract, iar în lipsa lui, în assortimentul ce corespunde necesităților cumpărătorului, dacă vânzătorul le cunoștea la data încheierii contractului, sau să refuze executarea contractului.

Articolul 776. Efectele nerespectării clauzei de assortiment

(1) În cazul predării bunurilor într-un assortiment care nu corespunde contractului, cumpărătorul este în drept să nu le primească și să nu plătească prețul, iar dacă acesta este plătit, să ceară restituirea sumei plătite.

(2) Dacă o dată cu bunurile în assortimentul stipulat în contract sînt transmise și alte bunuri, cumpărătorul poate refuza recepționarea bunurilor nestipulate în contract sau poate recepționa toate bunurile. În cazul în care primește bunuri nestipulate în contract, cumpărătorul achită costul lor la prețul convenit cu vânzătorul.

Articolul 777. Completivitatea assortimentului de bunuri

(1) Vânzătorul este obligat să transmită cumpărătorului bunurile conform contractului de vânzare-cumpărare în completivitatea assortimentului.

(2) Dacă completivitatea assortimentului de bunuri nu este stabilită, vânzătorul este obligat să transmită cumpărătorului bunuri în completivitatea determinată de uzanțele circuitului de afaceri sau de alte cerințe înaintate tradițional.

Articolul 778. Garnitura de bunuri

(1) Dacă vânzătorul este obligat să transmită cumpărătorului o garnitură de bunuri completă, obligația se consideră executată la data predării tuturor obiectelor din garnitură.

(2) În cazul în care în contract nu se stipulează transmiterea unei anumite garnituri de bunuri, iar din esența contractului nu rezultă altfel, vânzătorul este obligat să predea concomitent toate obiectele incluse în garnitură.

(3) În cazul livrării necomplete a bunurilor, cumpărătorul este în drept să ceară completarea bunurilor în termen rezonabil sau reducerea prețului de cumpărare.

(4) Dacă vânzătorul nu a executat în termen rezonabil revendicările indicate la alin.(3), cumpărătorul poate solicita schimbarea bunurilor necomplete cu bunuri complete sau poate să nu execute contractul și să ceară restituirea sumelor plătite pentru bun.

Articolul 779. Ambalajul

(1) Dacă din contract și din esența obligației nu rezultă altfel, vânzătorul este obligat să predea cumpărătorului bunurile ambalate, cu excepția bunurilor care, după caracterul lor, nu necesită

ambalare. Dacă contractul nu stabilește cerințe față de ambalaj, bunul trebuie ambalat în mod obișnuit pentru acest tip de bunuri, iar în cazul lipsei de uzanțe, într-un ambalaj care să asigure integritatea bunurilor în condiții de păstrare și transportare obișnuite pentru acest tip de bunuri.

(2) În cazul când bunul care trebuie ambalat este predat cumpărătorului fără ambalaj ori în ambalaj defectuos, cumpărătorul este în drept să ceară vânzătorului ambalarea bunului dacă din esența obligației sau din caracterul bunurilor nu rezultă altfel.

(3) În loc de cerințele față de vânzător prevăzute la alin.(2), cumpărătorul poate să-i înainteze alte pretenții care rezultă din predarea unui bun cu vicii.

Articolul 780. Obligația de conservare a bunului vândut

(1) Când cumpărătorul întârzie să preia bunul predat sau nu plătește prețul, în cazul în care plata prețului și predarea trebuie să se facă simultan, vânzătorul, dacă are bunul în posesiune sau sub control, trebuie să ia măsuri rezonabile, în funcție de împrejurări, pentru a le conserva. El este îndreptățit să le rețină pînă ce va obține de la cumpărător plata cheltuielilor sale rezonabile.

(2) În cazul în care a primit bunul, însă, în mod îndreptățit, dorește să-l restituie, cumpărătorul este obligat să ia măsurile corespunzătoare pentru conservarea lui. El poate reține bunul pînă în momentul în care vânzătorul îi plătește cheltuielile rezonabile.

(3) Partea care este obligată să ia măsuri pentru conservarea bunului îl poate depozita, pe cheltuiala celeilalte părți, în depozitul unui terț dacă nu vor rezulta costuri disproporționate.

(4) Partea obligată să ia măsuri de conservare a bunului are drept de retenție asupra lui pînă cînd i se va plăti o recompensă pentru păstrare.

Articolul 781. Dreptul de înstrăinare a bunului

(1) Partea obligată să conserveze bunul este în drept să-l vîndă la un preț convenabil, în cazul în care cealaltă parte tergiversează exagerat preluarea lui sau plata cheltuielilor de conservare, dacă a înștiințat cealaltă parte despre intenția de a vinde.

(2) Dacă bunul este pasibil de pieire sau de alterare (deteriorare) rapidă și dacă conservarea lui ar genera cheltuieli disproporționate, partea obligată să-l conserveze îl poate vinde.

(3) Partea care a vîndut bunul remite celeilalte părți suma încasată avînd dreptul de a reține cheltuielile rezonabile de conservare și vînzare.

Articolul 782. Dreptul cumpărătorului de a cere executarea în natură a obligațiilor

Cumpărătorul este în drept să ceară executarea în natură a obligațiilor contractuale, dacă o astfel de cerință este îndreptățită pentru părți și pentru protecția drepturilor cumpărătorului, referitoare la bunuri unice, la bunuri individualizate pentru contractul în cauză sau la alte bunuri pe care cumpărătorul nu le poate achiziționa de la alte persoane sau dacă aceste acțiuni de achiziționare nu au efect.

Articolul 783. Termenul de răspundere a vânzătorului pentru viciile bunului

(1) Cumpărătorul are dreptul să înainteze vânzătorului, îndată ce a descoperit viciile bunului nedecarate de acesta pînă la vînzare, pretenții dar nu mai tîrziu de termenul stabilit în contract.

(2) Dacă în contract nu este stabilit un termen, pretențiile pot fi înaintate în cel mult 6 luni din ziua predării bunului, iar în privința imobilelor, în cel mult un an.

(3) Dacă este imposibilă stabilirea zilei de predare a bunului care urmează să fie înregistrat sau dacă bunul este predat cumpărătorului înainte de încheierea contractului, termenul de înaintare a pretențiilor se calculează din ziua înregistrării bunului în modul stabilit.

Articolul 784. Termenul de înaintare a pretențiilor pentru viciile bunului cu termen de garanție

(1) În cazul cînd pentru bunul vîndut este stabilit un termen de garanție, pretențiile pentru viciile depistate pot fi înaintate în acest termen.

(2) Dacă bunul cu termen de garanție a fost dat în posesiunea cumpărătorului pînă la încheierea contractului și nu se poate determina data predării, termenul de înaintare a pretențiilor se calculează de

la data încheierii contractului, iar dacă bunul a fost transportat, de la data expedierii lui la adresa cumpărătorului.

(3) În cazul în care pentru accesorii sînt stabilite prin contract termene de garanție mai scurte decît pentru bunul principal, cumpărătorul este în drept să înainteze pretenții referitoare la viciile accesoriilor în perioada de garanție a bunului principal.

(4) Dacă pentru accesorii în contract sînt stabilite termene de garanție mai mari decît pentru bunul principal, cumpărătorul este în drept să înainteze pretenții ce țin de viciile accesoriilor în perioada lor de garanție.

Articolul 785. Termenul de prescripție pentru acțiunile
privind viciile bunului

Poate fi intentată acțiune privind viciile bunului în termen de un an din data înaintării pretențiilor, iar dacă nu au fost înaintate pretenții sau nu poate fi stabilită data înaintării lor, în termen de un an din data expirării termenelor stabilite la art.783 și 784.

S e c ți u n e a a 2-a
RĂSCUMPĂRAREA

Articolul 786. Dispoziții generale cu privire la răscumpărare

Dacă în contractul de vânzare-cumpărare vânzătorul și-a rezervat dreptul de răscumpărare, aceasta se face prin declarația vânzătorului față de cumpărător că va exercita dreptul de răscumpărare. Declarația nu necesită forma stabilită pentru contractul de vânzare-cumpărare.

Articolul 787. Soarta accesoriilor

Revînzătorul este obligat să predea celui care exercită dreptul de răscumpărare bunul împreună cu accesoriiile lui.

Articolul 788. Prețul de răscumpărare

Răscumpărarea se efectuează la prețul de vânzare. Revînzătorul este în drept să ceară compensarea cheltuielilor aferente bunului cumpărat pînă la răscumpărare, în cuantum egal cu creșterea valorii bunului datorită acestor cheltuieli. Dacă bunul pe care trebuie să îl restituie a fost dotat cu un accesoriu, cumpărătorul îl poate reține dacă nu dăunează bunului.

Articolul 789. Repararea prejudiciului cauzat pînă la
răscumpărare

(1) Dacă, înaintea exercitării dreptului de răscumpărare, obiectul cumpărat a suferit o înrăutățire, a pierit sau nu poate fi restituit din alt motiv, persoana care deține obiectul răspunde pentru prejudiciu.

(2) Dacă obiectul nu s-a depreciat din vina celui de la care se răscumpără sau dacă a suferit o modificare neînsemnată, răscumpărătorul nu poate cere reducerea prețului de cumpărare.

Articolul 790. Efectele dispunerii de bun pînă la răscumpărare

Dacă, pînă la exercitarea dreptului de răscumpărare, a dispus de obiectul contractului, cumpărătorul este obligat să înlăture drepturile terților asupra bunului. Se consideră că revînzătorul a dispus de bun și în cazul în care bunul a fost înstrăinat în cadrul procedurii de executare silită sau a fost înstrăinat de către administratorul procesului de insolabilitate.

Articolul 791. Termenul de răscumpărare

Răscumpărarea poate fi exercitată doar în termenul stipulat în contract, care nu poate fi mai mare de 10 ani pentru terenuri și de 5 ani pentru alte bunuri. Aceste termene nu pot fi prelungite.

S e c ți u n e a a 3-a
OPȚIUNEA

Articolul 792. Opțiunea

Părțile pot conveni asupra dreptului unilateral al cumpărătorului de a achiziționa un bun pînă la un anumit moment (opțiunea de cumpărare) sau asupra dreptului vânzătorului de a vinde în aceleași condiții un bun cumpărătorului (opțiunea de vânzare). În privința contractelor de opțiune se aplică normele de vânzare-cumpărare dacă părțile nu convin altfel.

S e c ți u n e a a 4-a

DREPTUL DE PREEMȚIUNE

Articolul 793. Cumpărarea în baza dreptului de preemțune

(1) Titularul dreptului de preemțune poate face uz de el în cazul în care persoana obligată încheie cu un terț contract de vânzare-cumpărare.

(2) În cazul în care de dreptul de preemțune beneficiază câteva persoane împreună, acest drept poate fi exercitat numai în comun dacă legea sau contractul nu prevede altfel.

(3) Dreptul de preemțune nu este transmisibil și nu trece prin succesiune dacă contractul dintre persoana obligată și titularul dreptului de preemțune nu prevede altfel.

Articolul 794. Notificarea cu privire la intenția de vânzare

Persoana obligată urmează să informeze neîntârziat titularul dreptului de preemțune despre intenția sa și condițiile vânzării. Informarea poate fi executată de terțul cu care vânzătorul intenționează să încheie contractul de vânzare-cumpărare.

Articolul 795. Exercițarea dreptului de preemțune

(1) Dreptul de preemțune se exercită pe calea informării persoanei obligate.

(2) După primirea informației despre intenția de vânzare, dreptul de preemțune poate fi exercitat în termen de o lună în cazul terenurilor și în termen de 10 zile în cazul altor bunuri dacă acordul dintre părți nu prevede altfel.

(3) Prin declarație față de persoana obligată, între ea și persoana împuternicită se încheie un contract de vânzare-cumpărare în condiții stabilite de persoana obligată și de terț.

(4) Persoana obligată poate cere ca dreptul de preemțune să se extindă asupra tuturor bunurilor care nu pot fi separate fără a fi dezavantajate.

(5) Dacă terțului i s-a amânat achitarea prețului de cumpărare, cel care are dreptul de preemțune poate beneficia de amânare dacă oferă o garanție pentru suma ce urmează a fi plătită.

(6) În cazul în care obiectul exercitării dreptului de preemțune este un teren, nu este necesară garanție dacă pentru prețul de vânzare a fost convenită o ipotecă asupra terenului sau dacă la prețul de cumpărare se adaugă o datorie pentru care există o ipotecă ce grevează terenul.

Articolul 796. Nulitatea acordului de neaplicare a dreptului de preemțune

Acordul dintre persoana obligată și terț este nul dacă prin el contractul de vânzare-cumpărare este condiționat de neexercitarea dreptului de preemțune sau dacă persoana obligată își rezervă dreptul de a rezolvi contractul la exercitarea dreptului de preemțune.

Articolul 797. Executarea obligațiilor suplimentare

(1) Dacă terțul și-a asumat, conform contractului de vânzare-cumpărare, o obligație suplimentară pe care titularul dreptului de preemțune nu poate să o execute, ultimul va fi obligat să plătească valoarea obligației suplimentare.

(2) Dacă evaluarea bănească a obligației suplimentare este imposibilă, nu se admite exercitarea dreptului de preemțune. Clauza obligației suplimentare pierde valabilitatea dacă scopul ei constă în excluderea exercitării dreptului de preemțune.

S e c ți u n e a a 5-a

CUMPĂRAREA DE PROBĂ SAU LA VEDERE

Articolul 798. Încheierea contractului de vânzare-cumpărare de probă sau la vedere

(1) În cazul cumpărării de probă sau la vedere, consimțirea asupra obiectului cumpărat este la libera alegere a cumpărătorului. În caz de dubii, cumpărarea se consideră încheiată sub condiția suspensivă a consimțirii.

(2) Vânzătorul este obligat să permită cumpărătorului să verifice obiectul.

(3) Până la realizarea condiției prevăzute la alin.(1), cumpărătorul răspunde de păstrarea obiectului.

Articolul 799. Termenul de consimțire

(1) Consimțirea pentru un obiect cumpărat de probă sau la vedere poate fi declarată doar în

termenul convenit, iar dacă acesta nu a fost stabilit, pînă la trecerea unui termen rezonabil stabilit de vânzător.

(2) În cazul în care obiectul a fost dat cumpărătorului de probă sau la vedere și a expirat termenul stabilit sau, dacă nu a fost stabilit, termenul suficient pentru aprecierea calităților obiectului, tăcerea cumpărătorului se consideră consimțire.

S e c ți u n e a a 6-a

VÎNZAREA DREPTURILOR LITIGIOASE

Articolul 800. Dreptul litigios

Un drept este litigios în cazul în care este incert, contestat sau contestabil de debitor sau în cazul în care a fost intentată o acțiune ori se poate prezuma că acțiunea va fi necesară.

Articolul 801. Interdicția de a dobîndi drepturi litigioase

Judecătorii, avocații, notarii, procurorii și executorii judecătorești nu pot dobîndi drepturi litigioase sub sancțiunea nulității absolute.

Articolul 802. Dreptul debitorului de a se elibera

(1) În cazul în care un drept litigios a fost vîndut, cel de la care se reclamă este eliberat dacă plătește cumpărătorului prețul vînzării, cheltuielile de vînzare și dobînda pentru preț și pentru cheltuielile de vînzare calculată de la data cînd prețul și cheltuielile au fost plătite.

(2) Dreptul stipulat la alin.(1) nu poate fi exercitat în cazul în care vînzarea este făcută față de un creditor pentru a i se plăti ceea ce i se datorează, față de un coproprietar sau față de un moștenitor al bunului care este obiectul dreptului litigios și nici în relațiile dintre comercianți. De asemenea, nu poate fi exercitat dreptul dacă există o hotărîre judecătorească prin care se confirmă dreptul litigios sau dacă acest drept a fost stabilit și litigiul este pregătit pentru a fi judecat.

S e c ți u n e a a 7-a

VÎNZAREA-CUMPĂRAREA DE BUNURI PENTRU CONSUM

Articolul 803. Inversarea sarcinii probațiunii

Dacă un consumator cumpără de la un întreprinzător un bun mobil (cumpărarea de bunuri pentru consum) și, în termen de 6 luni de la transferul riscului, constată un viciu al bunului, se prezumă că bunul a fost viciat în momentul transferării riscului, cu excepția cazului în care prezumția nu este compatibilă cu felul bunului sau al viciului.

Articolul 804. Prevederi speciale pentru garanții

(1) În cazul vînzării-cumpărării de bunuri pentru consum, garanția în sensul art.772 trebuie să fie formulată clar și exact. Garanția trebuie să conțină:

a) trimiterea la drepturile legale ale consumatorului și la faptul că prin garanție acestea nu vor fi limitate;

b) toate mențiunile necesare pentru a se putea beneficia de garanție, îndeosebi durata și aplicabilitatea în spațiu a protecției prin garanție, numele sau denumirea și adresa celui care acordă garanție.

(2) Consumatorul poate cere ca să-i fie pusă la dispoziție declarația de garanție pe un suport de date trainic.

(3) Efectul obligației de garanție nu este lezat dacă nu este îndeplinită una dintre cerințele menționate la alin.(1) și (2).

Articolul 805. Oferta publică a bunurilor

Expunerea bunului cu etichete în vitrină, punerea la dispoziție a meniului, publicitatea bunului, descrierea lui în cataloage și alte propuneri adresate unui cerc nedeterminat de persoane se consideră ofertă publică pentru încheierea unui contract de vînzare-cumpărare de bunuri pentru consum, indiferent dacă se indică prețul bunului și alte clauze esențiale pentru încheierea contractului.

Articolul 806. Vînzarea bunului cu utilizarea aparatelor automate

(1) Dacă la vânzarea bunului se utilizează aparat automat, proprietarul acestuia trebuie să informeze cumpărătorul, afișând pe aparat (sau în alt loc), denumirea vânzătorului, date pentru relații cu el, denumirea și prețul bunului, instrucțiunea despre acțiunile pe care cumpărătorul urmează să le efectueze pentru plata și recepționarea bunului.

(2) Contractul de vânzare-cumpărare cu utilizarea aparatului automat se consideră încheiat în momentul efectuării acțiunilor necesare pentru recepționarea bunului.

(3) În cazul în care aparatul automat este utilizat pentru schimbarea monedelor, metalice și bancnotelor, valutei străine, procurarea tichetelor, sînt aplicabile normele cu privire la vânzarea-cumpărarea de bunuri pentru consum dacă din lege sau din esența obligației nu rezultă altfel.

[Art.806 al.(3) modificat prin LP33 din 06.05.12, MO99-102/25.05.12 art.330]

Articolul 807. Prețul bunului pentru consum

Prețul, alte clauze esențiale ale contractului de vânzare-cumpărare a bunurilor pentru consum se stabilesc în mod egal pentru toți cumpărătorii.

Articolul 808. Preschimbarea bunului cumpărat pentru consum

(1) Cumpărătorul are dreptul ca, în decursul a 14 zile din momentul recepționării bunului nealimentar, dacă vânzătorul nu a stabilit un termen mai mare, să preschimbe bunul la locul cumpărării lui sau în alt loc, stabilit de vânzător, cu un bun similar de o altă mărime, formă, gabarit, model, culoare sau completare etc., cu efectuarea, în cazul diferenței de preț, a recalculării.

(2) Dacă lipsește bunul necesar pentru preschimbare, cumpărătorul are dreptul să restituie bunul cumpărat, iar vânzătorul este obligat să-i restituie suma plătită.

(3) Cererea cumpărătorului de a preschimba bunul sau de a-l restitui urmează să fie executată dacă bunul nu este utilizat, nu și-a pierdut calitățile de consum și dacă există probe că a fost cumpărat de la vânzătorul respectiv.

(4) Bunurile care nu pot fi preschimbate sau restituite în temeiul prezentului articol se stabilesc prin lege sau prin alte acte normative.

S e c ți u n e a a 8-a **VÎNZAREA LA LICITAȚIE**

Articolul 809. Modalitatea vânzării la licitație

(1) Vânzarea la licitație poate fi benevolă și silită.

(2) Vânzarea silită este supusă regulilor stipulate de prezenta secțiune, în măsura în care nu există reglementări speciale.

Articolul 810. Stabilirea prețului sau altor condiții

Vânzătorul poate stabili prețul sau alte condiții de vânzare. Această stipulație nu este opozabilă adjudecatarului dacă nu a fost comunicată persoanelor prezente pînă la primirea ofertelor.

Articolul 811. Dreptul de a nu denunța identitatea

Vânzătorul are dreptul să nu-și denunțe identitatea la licitație, dar, dacă identitatea lui nu a fost comunicată adjudecatarului, adjudecătorul răspunde personal pentru toate obligațiile vânzătorului.

Articolul 812. Interdicția privind retragerea ofertei

Ofertantul nu are dreptul să-și retragă oferta.

Articolul 813. Momentul vânzării

Vânzarea la licitație este încheiată prin adjudecarea bunului de către adjudecător ultimului ofertant. Înscrierea în registrul adjudecătorului a numelui sau a denumirii adjudecatarului și a ofertei acestuia face proba vânzării, dar, dacă lipsește o asemenea înscriere, este admisă proba cu martori.

Articolul 814. Întocmirea contractului de vânzare a imobilului

Vânzătorul și adjudecatarul unui imobil trebuie să întocmească contractul de vânzare-cumpărare a imobilului în termen de 10 zile de la cererea celeilalte părți.

Articolul 815. Consecințele neachitării prețului de către
adjudecatar

(1) În cazul în care adjudecatarul nu achită prețul în condițiile contractului, adjudecătorul are dreptul,

pe lângă remediile de care dispune vânzătorul, să revândă bunul la licitația următoare în conformitate cu uzanțele și numai după notificarea corespunzătoare a adjudecatarului.

(2) Adjudecatarul nu are dreptul să participe din nou la licitație și este obligat să plătească diferența dintre prețul cu care bunul i-a fost vândut și prețul cu care a fost revândut, dacă acesta este mai mic, dar nu are dreptul să pretindă excedentul. El răspunde, de asemenea, în cazul vânzării silite, față de vânzător, de persoana în a cărei faoare a fost sechestrat bunul și față de creditorul care obținuse o hotărâre judecătorească pentru dobânzile, costurile și prejudiciile cauzate prin neexecutare.

Articolul 816. Dreptul adjudecatarului la despăgubiri

(1) Adjudecatarul al cărui drept de proprietate asupra unui bun dobândit la licitație este lezat printr-un sechestr exercitat de un creditor al vânzătorului poate cere de la vânzător prețul plătit, dobânzile aferente și costurile. El poate, de asemenea, obține prețul, dobânzile aferente și costurile de la creditorul vânzătorului căruia i-a fost transmis bunul.

(2) Adjudecatarul poate cere de la creditorul în a cărui faoare a fost instituit sechestrul repararea prejudiciului cauzat prin iregularitățile sechestrului sau ale vânzării.

S e c ți u n e a a 9-a **VÎNZAREA-CUMPĂRAREA ÎNTREPRINDERII** **CA UN COMPLEX PATRIMONIAL**

Articolul 817. Contractul de vânzare-cumpărare a întreprinderii

(1) În baza contractului de vânzare-cumpărare a întreprinderii, vânzătorul se obligă să dea în proprietate cumpărătorului întreprinderea în calitate de complex patrimonial unic, cu excepția drepturilor și obligațiilor inalienabile.

(2) Dreptul la denumirea de firmă, la mărcile de producție și la alte mijloace de individualizare a întreprinderii și a producției acesteia, a lucrărilor și serviciilor, precum și dreptul de folosință asupra acestor mijloace de individualizare care-i aparțin în baza licenței se transmit cumpărătorului dacă în contract nu este prevăzut altfel.

Articolul 818. Înregistrarea contractului de vânzare-cumpărare a întreprinderii

Contractul de vânzare-cumpărare a întreprinderii în calitate de complex patrimonial unic se încheie în formă autentică și se înregistrează la Camera Înregistrării de Stat.

Articolul 819. Evaluarea patrimoniului întreprinderii

(1) Componenta întreprinderii și valoarea ei se determină în baza actului (procesului-verbal) de inventariere întocmit în conformitate cu regulile inventarierii.

(2) Până la semnarea contractului, părțile trebuie să întocmească și să examineze actul de inventariere, bilanțul contabil, concluzia auditorului independent asupra componentei și valorii întreprinderii, lista datoriilor vânzătorului incluse în componenta întreprinderii cu indicarea creditorilor, caracterul datoriei, cuantumul și termenele de executare a obligațiilor.

(3) Bunurile din componenta întreprinderii, drepturile și obligațiile consemnate în documentele indicate la alin.(1) și (2) urmează să fie transmise cumpărătorului dacă în contract sau la art.817 nu este prevăzut altfel.

Articolul 820. Drepturile creditorilor

(1) Creditorii vânzătorului trebuie să fie informați, până la predarea întreprinderii către cumpărător, despre faptul că întreprinderea a fost vândută de una din părți.

(2) Cumpărătorul răspunde solidar cu vânzătorul, în limita activelor care i-au fost transmise, pentru datoriile vânzătorului efectuate până la vânzarea întreprinderii.

(3) Răspunderea cumpărătorului prevăzută la alin.(2) nu poate fi exclusă sau limitată prin înțelegere cu vânzătorul.

Articolul 821. Predarea întreprinderii

(1) Predarea întreprinderii către cumpărător se efectuează în baza actului de predare, în care se indică datele despre bunurile predate, faptul că sînt înștiințați creditorii, viciile întreprinderii.

(2) Cheltuielile de pregătire a întreprinderii pentru predare, inclusiv de întocmire a actului de predare, le suportă vânzătorul dacă în contract nu este prevăzut altfel.

(3) Se consideră că întreprinderea este predată către cumpărător în momentul semnării actului de predare de către ambele părți. Din acest moment, riscul pieirii sau deteriorării fortuite a întreprinderii trece la cumpărător.

Articolul 822. Trecerea dreptului de proprietate

(1) Dacă în contract nu este prevăzut altfel, dreptul de proprietate asupra întreprinderii trece la cumpărător la data predării întreprinderii, urmînd să fie înregistrat imediat.

(2) În cazul vânzării întreprinderii sub rezerva proprietății, cumpărătorul are dreptul, pînă la dobîndirea dreptului de proprietate, să dispună de bunurile și de drepturile nepatrimoniale incluse în componența întreprinderii predate în măsura în care este necesar scopului pentru care a fost cumpărată.

Capitolul II SCHIMBUL

Articolul 823. Contractul de schimb

(1) Părțile contractului de schimb au obligația de a transmite reciproc dreptul de proprietate asupra unui bun.

(2) Fiecare parte a contractului de schimb este considerată vânzător al bunului pe care îl înstrăinează și cumpărător al bunului pe care îl primește în schimb.

Articolul 824. Regulile aplicabile schimbului

Asupra contractului de schimb se aplică în modul corespunzător regulile contractului de vânzare-cumpărare.

Articolul 825. Compensarea diferenței de valoare

(1) În cazul în care bunurile schimbate nu au aceeași valoare, diferența de valoare poate fi compensată printr-o sumă de bani, numită sultă, dacă aceasta este prevăzută de contract.

(2) Sulta nu poate depăși valoarea bunului.

Articolul 826. Dreptul de a refuza predarea bunului

Partea care poate demonstra că cealaltă parte nu este proprietar al bunului are dreptul, chiar și după ce a primit bunul, să refuze executarea prestației la care s-a obligat. În acest caz, partea poate fi obligată să restituie doar ceea ce a primit în baza contractului.

Capitolul III DONAȚIA

Articolul 827. Contractul de donație

(1) Prin contract de donație, o parte (donator) se obligă să mărească din contul patrimoniului său, cu titlu gratuit, patrimoniul celeilalte părți (donatar).

(2) Contractul de donație prin care donatorul se obligă să transmită în viitor întreg patrimoniul actual sau o fracțiune din el fără a specifica bunurile care urmează să fie predate este nul.

(3) Contractul de donație care stipulează obligația donatarului de a achita datorii sau sarcini care nu există la momentul încheierii contractului este nul dacă natura și întinderea datoriilor sau sarcinilor nu sînt stipulate în contract.

(4) Contractul care prevede predarea bunului după decesul donatorului este nul.

Articolul 828. Încheierea contractului de donație

(1) Contractul de donație se consideră încheiat în momentul transmiterii bunului.

(2) În cazul în care un bun mobil este transmis fără acordul celeilalte părți, transmitătorul poate stabili acesteia un termen rezonabil în interiorul căruia trebuie să declare că acceptă sau că refuză să accepte donația. La expirarea termenului, contractul se consideră încheiat dacă cealaltă parte nu a refuzat să accepte donația. În caz de refuz, transmitătorul are dreptul să ceară restituirea bunului în conformitate cu regulile privind îmbogățirea fără justă cauză.

Articolul 829. Forma contractului de donație

Dacă obiect al donației este un bun pentru a cărui vânzare (înstrăinare) este prevăzută o anumită formă a contractului, aceeași formă este cerută și pentru donație.

Articolul 830. Promisiunea de donație

(1) Pentru a produce efecte, contractul care conține promisiunea de a transmite în viitor un bun trebuie încheiat în formă autentică. Nerespectarea formei nu afectează valabilitatea donației dacă promisiunea este îndeplinită, cu excepția contractelor care au ca obiect bunuri pentru a căror înstrăinare se cere formă autentică.

(2) Donatorul este îndreptățit să refuze îndeplinirea promisiunii de a transmite un bun dacă îi este imposibil, ținând cont de celelalte obligații ale sale, să îndeplinească promisiunea fără ca prin aceasta să-și pericliteze propria întreținere corespunzătoare sau executarea obligațiilor sale legale de întreținere a unor alte persoane. Donatorul nu poate cere despăgubiri.

Articolul 831. Contractul de donație sub formă de plăți periodice

În cazul în care contractul de donație stipulează obligația privind susținerea materială sub formă de plăți periodice, această obligație încetează o dată cu decesul donatorului dacă în contract nu este prevăzut altfel.

Articolul 832. Inadmisibilitatea donației

Este interzisă donația, cu excepția donației neînsemnate, pentru realizarea unor obligații morale:

- a) în numele persoanelor incapabile;
- b) proprietarilor, administratorilor sau lucrătorilor din instituții medicale, educative, de asistență socială și din alte instituții similare din partea persoanei care se află în ele sau din partea soțului sau rudelor acesteia de până la gradul patru inclusiv. Această regulă nu se aplică în relațiile dintre rudele de până la gradul patru inclusiv;
- c) în relațiile dintre persoanele juridice cu scop lucrativ.
- d) de către persoanele juridice cu scop lucrativ, în cazul în care obiect al donației sînt valorile mobiliare.

[Art.832 lit.d) introdusă prin LP250-XVI din 22.11.07, MO37-39/22.02.08 art.102]

Articolul 833. Donația în cazul maladiilor prezumate a fi letale

Contractul de donație încheiat în timpul unei maladii prezumate a fi letale pentru donator, urmată de înșănătoșirea acestuia, poate fi declarat nul la cererea donatorului.

Articolul 834. Donația condiționată

(1) Părțile pot conveni ca efectele donației să fie condiționate de îndeplinirea unei sarcini sau de realizarea unui scop. Scopul poate fi și de utilitate publică. Va constitui donație numai partea excedentară cheltuielilor de executare a sarcinii sau de atingere a scopului.

(2) Îndeplinirea sarcinii poate fi cerută, în afară de donator, de oricare persoană în al cărei interes este stipulată sarcina.

(3) Dacă donatorul nu îndeplinește sarcina, donatorul poate revoca donația.

Articolul 835. Revocarea donației pentru ingraturitudine

(1) Donația poate fi revocată dacă donatorul a atentat la viața donatorului sau a unei rude apropiate a acestuia, dacă se face vinovat de o altă faptă ilicită față de donator sau față de o rudă apropiată a acestuia, situații care atestă o ingraturitudine gravă, sau dacă refuză fără motive întemeiate să acorde donatorului întreținerea datorată.

(2) Dacă donația este revocată, se poate cere restituirea bunului donat.

(3) Revocarea donației poate fi făcută doar în decursul unui an din momentul în care cel îndreptățit să revoce a luat cunoștință de motivul de revocare.

(4) Acțiunea de revocare a donației nu poate fi înaintată contra moștenitorilor donatorului, nici de moștenitorii donatorului împotriva donatorului, cu excepția cazului cînd donatorul a decedat pînă la expirarea termenului stipulat la alin.(3).

Articolul 836. Rezoluțiunea contractului de donație în cazul stării de nevoie

(1) Dacă donatorul, după executarea donației, nu mai este în stare să-și asigure o întreținere corespunzătoare și să-și îndeplinească obligațiile legale de întreținere față de terți, poate cere de la donatar restituirea bunurilor donate pe care acesta le mai posedă.

(2) Cererea de restituire este inadmisibilă când donatorul și-a provocat intenționat sau prin culpă gravă starea de nevoie.

Articolul 837. Lipsa obligației de a plăti dobândă

Donatorul care este în întârziere nu este obligat să plătească dobândă.

Articolul 838. Răspunderea donatorului pentru viciul bunului donat

Dacă trece sub tăcere cu viclenie un viciu al bunului donat, donatorul este obligat să despăgubească pe donatar de prejudiciul cauzat astfel.

Capitolul IV
ÎNSTRĂINAREA BUNULUI CU CONDIȚIA
ÎNȚEȚINERII PE VIAȚĂ

Articolul 839. Contractul de înstrăinare a bunului cu condiția întreținerii pe viață

(1) În baza contractului de înstrăinare a bunului cu condiția întreținerii pe viață, o parte (beneficiarul întreținerii) se obligă să dea celeilalte părți (dobânditor) în proprietate un bun imobil sau mobil, iar dobânditorul se obligă să asigure beneficiarului întreținere în natură – locuință, hrană, îngrijire și ajutorul necesar pe timpul cât va trăi, precum și înmormântare.

(2) În cazul pluralității de părți, obligația de întreținere este indivizibilă atât activ, cât și pasiv.

(3) Creanța de întreținere nu poate fi transmisă unei alte persoane și nici urmărită de creditori.

(4) Contractului de înstrăinare a bunului cu condiția întreținerii pe viață se aplică în modul corespunzător normele cu privire la renta viageră dacă aceasta este stipulat în contract.

Articolul 840. Forma contractului de înstrăinare a bunului cu condiția întreținerii pe viață

(1) Contractul de înstrăinare a bunului cu condiția întreținerii pe viață se încheie în scris.

(2) Dacă pentru înstrăinarea bunului se cere respectarea formei autentice, contractul se încheie în formă autentică.

Articolul 841. Modificarea contractului de înstrăinare a bunului cu condiția întreținerii pe viață

(1) În cazul neexecutării de către dobânditor a obligației de întreținere, beneficiarul întreținerii poate cere stabilirea obligației de întreținere prin efectuarea unor plăți periodice în bani.

(2) Stabilirea obligației de întreținere printr-o sumă de bani se poate face și prin acordul părților.

Articolul 842. Garanții pentru beneficiarul întreținerii

(1) În timpul vieții beneficiarului întreținerii, dobânditorul nu are dreptul să înstrăineze bunul. În cazul imobilelor, această interdicție se înscrie în registrul bunurilor imobile.

(2) Gajarea sau grevarea în alt mod a bunului se permite numai cu acordul beneficiarului întreținerii.

Articolul 843. Riscul pieirii bunului

Pieirea bunului nu-l degreavează pe dobânditor de obligațiile pe care și le-a asumat în bază de contract.

Articolul 844. Rezoluțiunea contractului de înstrăinare a bunului cu condiția întreținerii pe viață

(1) Beneficiarul întreținerii este în drept să ceară rezoluțiunea contractului în cazul nerespectării obligațiilor contractuale de către dobânditor.

(2) Dobânditorul poate cere rezoluțiunea contractului în cazul imposibilității executării obligațiilor contractuale în virtutea unor circumstanțe independente de voința lui.

Articolul 845. Efectele rezoluției contractului de înstrăinare

a bunului cu condiția întreținerii pe viață

(1) În cazul rezoluției contractului de către beneficiarul întreținerii, acesta are dreptul să ceară fie restituirea bunului, fie plata valorii lui.

(2) Valoarea întreținerii prestate de dobânditor nu trebuie restituită.

Articolul 846. Efectele decesului dobânditorului

La decesul dobânditorului, drepturile și obligațiile lui trec la succesorii lui.

Capitolul V

RENTA

Articolul 847. Renta

(1) Renta se constituie printr-un contract în baza căruia o parte (debirentier) se obligă să plătească periodic, cu titlu gratuit sau oneros, o redevență celeilalte părți (credirentier).

(2) Renta poate fi plătită în bani sau în natură.

(3) Renta poate fi constituită în favoarea unui terț.

Articolul 848. Termenul rentei

(1) Renta este viageră în cazul în care durata ei este limitată prin durata vieții unei sau mai multor persoane.

(2) Debirentierul trebuie, în caz de dubiu, să efectueze plata rentei pe durata vieții credirentierului.

Articolul 849. Forma contractului de rentă

(1) Pentru valabilitatea unui contract prin care se promite o rentă este necesară formularea în scris a promisiunii și autentificarea ei notarială.

(2) Dacă, în temeiul contractului de rentă, debirentierului i se dă un bun imobil, contractul urmează a fi înscris în registrul bunurilor imobile.

Articolul 850. Quantumul rentei

(1) Quantumul rentei se stabilește de către părți.

(2) În cazul decesului unuia dintre credirentieri, renta se plătește integral supraviețuitorilor dacă în contract nu este prevăzut altfel.

Articolul 851. Plata rentei

(1) Periodicitatea și momentul de plată a rentei se stabilesc prin acordul părților, luându-se în considerare forma rentei.

(2) Renta viageră se plătește în avans.

(3) Renta în bani se plătește în avans pentru 3 luni dacă în contract nu este prevăzut altfel. Pentru alte forme de rentă, termenul de plată în avans se stabilește în dependență de caracterul și de scopul rentei.

(4) Dacă la începutul perioadei pentru care se plătește renta credirentierul este în viață, lui trebuie să i se dea integral renta pentru această perioadă.

Articolul 852. Interdicția înstrăinării bunurilor primite de debirentier

(1) În timpul vieții credirentierului, debirentierul nu poate, fără acordul credirentierului, înstrăina, ipoteca sau greva în alt fel bunurile transmise de persoana care a constituit renta. Nu se admite executarea silită asupra acestor bunuri pentru alte obligații ale debirentierului, cu excepția executării ipotecii constituite cu acordul credirentierului.

[Art.720 al.(1) modificat prin LP163-XVI din 09.07.08, MO140-142/01.08.08 art.574]

(2) Dacă debirentierului a fost transmis un bun imobil, interdicțiile stipulate la alin.(1) se înscriu în registrul bunurilor imobile.

Articolul 853. Schimbarea formei de plată a rentei

În contractul de plată a rentei în natură, părțile pot conveni asupra înlocuirii acesteia cu o sumă de bani plătită periodic.

Articolul 854. Păstrarea obligației în cazul pieirii ori deteriorării

fortuite a bunului

Obligația debirentierului nu se stinge prin pierirea ori deteriorarea fortuită a bunului care i-a fost transmis în legătură cu constituirea rentei.

Articolul 855. Contestarea contractului de rentă

(1) Contractul de rentă poate fi contestat de terțul care are dreptul de a fi întreținut de cel obligat la plata rentei dacă acesta, din cauza rentei, nu-și poate îndeplini obligațiile față de terț. În cazul rezilierii contractului, bunul dat de cel care a constituit renta se întoarce la acesta.

(2) Debirentierul nu poate pretinde credirentierului întoarcerea ratelor plătite.

Articolul 856. Rezilierea contractului de rentă

(1) Atît debirentierul, cît și credirentierul are dreptul de a cere rezilierea contractului de rentă dacă, în urma neexecutării obligațiilor sau din alte motive temeinice, continuarea acestor raporturi nu mai este posibilă.

(2) În urma rezilierii contractului de rentă, bunul transmis în legătură cu constituirea rentei este restituit. Prestația efectuată de debirentier nu este restituită dacă în contract nu este prevăzut altfel.

Articolul 857. Stipularea caracterului insesizabil al rentei

Prin contractul de rentă se poate stipula caracterul insesizabil al rentei numai în cazul în care a fost constituită cu titlu gratuit.

Articolul 858. Consecințele decesului debirentierului

(1) În caz de deces al debirentierului, obligația lui trece la succesorii care au moștenit bunul.

(2) Dacă succesorul renunță la bun, acesta este transmis credirentierului. Prin aceasta contractul încetează.

Capitolul VI COMODATUL

Articolul 859. Contractul de comodat

(1) Prin contract de comodat o parte (comodant) dă cu titlu gratuit un bun în folosință celeilalte părți (comodatar), iar aceasta se obligă să restituie bunul la expirarea termenului pentru care i-a fost dat.

(2) Contractul de comodat poate prevedea compensarea de către comodatar a uzurii bunului.

Articolul 860. Răspunderea comodantului

(1) Comodantul poartă răspundere numai pentru intenție sau culpă gravă.

(2) În cazul în care comodantul nu execută obligația de a da bunul, comodatarul poate cere doar repararea prejudiciului.

(3) Dacă a ascuns cu viclenie viciile bunului transmis în folosință gratuită, comodantul este obligat să repare comodatarului prejudiciul cauzat astfel.

Articolul 861. Uzura bunului

Comodatarul nu poartă răspundere pentru modificarea sau înrăutățirea stării bunului dacă aceasta survine în urma folosirii lui în conformitate cu destinația stabilită în contract.

Articolul 862. Obligațiile comodatarului

(1) Comodatarul trebuie să păstreze și să îngrijească bunul cu diligența unui bun proprietar și să-l folosească numai în scopul stabilit în contract sau determinat prin natura bunului.

(2) Comodatarul este ținut să suporte cheltuielile necesare folosinței bunului. Comodatarul poate cere compensarea cheltuielilor extraordinare, necesare și urgente pe care a fost nevoit să le facă pentru conservarea bunului.

(3) Comodatarul nu poate da bunul în folosință unor terți decît cu acordul comodantului.

Articolul 863. Răspunderea comodatarului

(1) Dacă comodatarul nu-și îndeplinește obligațiile stipulate la art.860, comodantul poate cere imediat restituirea bunului și reparația prejudiciului cauzat.

(2) În caz de neexecutare a obligațiilor stipulate la art.860, comodatarul răspunde și pentru cauza neimputabilă lui (cazul fortuit) dacă nu dovedește că prejudiciul ar fi survenit chiar dacă el și-ar fi îndeplinit obligațiile. Această regulă se aplică și în cazul în care comodatarul nu restituie bunul în termen.

(3) Dacă mai multe persoane au luat împreună cu împrumut același bun, ele poartă răspundere solidară față de comodant.

Articolul 864. Obligația de restituire a bunului

(1) Comodatarul este obligat să restituie, la expirarea termenului contractului de comodat, bunul primit în folosință gratuită.

(2) În cazul în care contractul de comodat nu are stabilit un termen, comodatarul este obligat să restituie bunul la sfârșitul valorificării lui în scopul menționat în contract. Comodantul poate cere restituirea bunului mai devreme dacă a trecut o perioadă suficientă pentru valorificarea lui.

(3) Dacă termenul contractului de comodat nu poate fi stabilit în baza scopurilor de utilizare a bunului, comodantul este în drept să ceară restituirea bunului în orice moment.

Articolul 865. Retenția bunului

Comodatarul nu are dreptul de retenție a bunului pentru creanțele față de comodant, cu excepția creanțelor privind cheltuielile extraordinare, necesare și urgente făcute pentru conservarea bunului.

Articolul 866. Dreptul de reziliere a contractului de comodat

Comodantul poate rezilia contractul de comodat dacă:

- a) în virtutea unor circumstanțe neprevăzute, comodantul însuși are nevoie de bun;
- b) comodatarul folosește bunul neconform destinației stabilite în contract, dă bunul, fără acordul comodantului, în folosință unui terț sau supune bunul unui pericol mare, ca urmare a nemanifestării prudenței cuvenite;
- c) comodatarul a decedat;
- d) comodatarul persoană juridică și-a încetat activitatea.

Capitolul VII ÎMPRUMUTUL

Articolul 867. Contractul de împrumut

(1) Prin contractul de împrumut o parte (împrumutător) se obligă să dea în proprietate celeilalte părți (împrumutatul) bani sau alte bunuri fungibile, iar aceasta se obligă să restituie banii în aceeași sumă sau bunuri de același gen, calitate și cantitate la expirarea termenului pentru care i-au fost date.

(2) Contractul de împrumut este gratuit dacă legea sau contractul nu prevede altfel.

Articolul 868. Neexecutarea obligației de a da cu împrumut

În cazul în care împrumutătorul nu execută obligația de a da cu împrumut, împrumutatul poate cere doar repararea prejudiciului cauzat astfel.

Articolul 869. Dobânda în baza contractului de împrumut

(1) În baza contractului de împrumut, părțile pot prevedea și plata unei dobânzi, care trebuie să se afle într-o relație rezonabilă cu rata de bază a Băncii Naționale a Moldovei.

[Art.869 al.(1) modificat prin LP33 din 06.05.12, MO99-102/25.05.12 art.330]

(2) Înțelegerea asupra dobânzii prin care se încalcă dispoziția alin.(1) este nulă.

(3) Se plătește dobândă la expirarea fiecărui an pentru perioada dintre momentul încheierii contractului și cel al restituirii împrumutului dacă în contract nu este prevăzut altfel.

(4) În cazul în care împrumutatul nu plătește dobânda în termen, împrumutătorul poate cere restituirea imediată a împrumutului și a dobânzii aferente.

Articolul 870. Revocarea promisiunii de împrumut

Împrumutătorul are dreptul să renunțe la îndeplinirea obligațiilor în cazul în care situația materială a împrumutatului se înrăutățește substanțial, fapt ce ar periclita restituirea împrumutului, chiar dacă înrăutățirea s-a produs înainte de încheierea contractului și a devenit cunoscută împrumutătorului ulterior.

Articolul 871. Restituirea împrumutului

(1) Împrumutatul trebuie să restituie împrumutul în termenul și în modul stabilit în contract. Dacă nu au fost stabilite dobânzi, el are dreptul să restituie împrumutul și pînă la expirarea termenului.

(2) Împrumutatul trebuie să restituie bunuri de calitate și în cantitatea bunurilor primite și nimic mai

mult, chiar dacă prețurile au crescut ori au scăzut.

(3) În cazul în care a împrumutat o sumă de bani, împrumutatul are obligația de a restitui suma nominală primită fără a ține cont de variațiile valorii banilor.

[Art.871 al.(3) modificat prin LP33 din 06.05.12, MO99-102/25.05.12 art.330]

(4) Dacă în contractul de împrumut nu este stabilit nici termenul de restituire, nici termenul de preaviz, împrumutul trebuie restituit în decursul a 30 de zile de la data la care împrumutatul a primit cererea de restituire.

Articolul 872. Efectele nerestituirii împrumutului

(1) În cazul în care împrumutatul nu restituie în termen împrumutul, împrumutătorul poate cere pentru întreaga sumă datorată o dobândă în mărimea prevăzută la art.619 dacă legea sau contractul nu prevede altfel.

(2) Dacă în contract este prevăzută restituirea împrumutului în rate și împrumutatul nu restituie în modul stabilit nici cel puțin o rată, împrumutătorul poate cere restituirea imediată a întregului împrumut și a dobânzii aferente.

(3) În cazul în care nu poate restitui bunul, împrumutatul trebuie să plătească valoarea acestuia calculată în funcție de locul și timpul executării obligației.

Articolul 873. Efectele nerespectării obligațiilor de garantare a executării

În cazul în care împrumutatul nu-și respectă obligațiile privind garantarea restituirii bunului, împrumutătorul poate cere restituirea lui imediată și a dobânzii aferente.

Articolul 874. Răspunderea împrumutătorului pentru viciile bunului

Împrumutătorul poartă răspundere pentru viciile bunului în conformitate cu regulile de răspundere a comodantului.

Capitolul VIII LOCAȚIUNEA

Articolul 875. Contractul de locațiune

Prin contractul de locațiune, o parte (locator) se obligă să dea celeilalte părți (locatar) un bun determinat individual în folosință temporară sau în folosință și posesiune temporară, iar aceasta se obligă să plătească chirie.

Articolul 876. Forma contractului de locațiune

(1) Contractul de locațiune a unui bun imobil trebuie să fie întocmit în scris.

(2) Contractul de locațiune a unui bun imobil pe un termen ce depășește 3 ani trebuie înscris în registrul bunurilor imobile. Nerespectarea acestei reguli are ca efect inopozabilitatea contractului față de terț.

Articolul 877. Termenul maxim al contractului de locațiune

Contractul de locațiune nu poate fi încheiat pe un termen mai mare de 99 de ani.

Articolul 878. Caracteristicile bunului închiriat

(1) Locatorul este obligat să predea locatarului bunul în starea corespunzătoare, conform destinației convenite prin contract, și să mențină bunul în această stare pe durata locațiunii.

(2) Bunul dat de locator trebuie să fie liber de orice viciu material sau juridic.

(3) Bunul este considerat liber de orice viciu material când are caracteristicile convenite. Bunul este liber de vicii materiale în cazul în care poate fi folosit conform destinației stabilite în contract, dacă nu s-a convenit asupra unor anumite caracteristici, sau conform destinației obișnuite a unor asemenea bunuri dacă nu s-a convenit asupra folosinței.

(4) Bunul este considerat liber de orice viciu juridic dacă nici un terț nu poate valorifica drepturi asupra acestui bun în perioada pentru care a fost încheiat contractul.

(5) Înainte de a-și valorifica drepturile, locatarul trebuie să-l informeze pe locator despre viciile bunului depistate.

Articolul 879. Reducerea chiriei din cauza viciului bunului
închiriat

(1) Dacă bunul este afectat de un viciu, locatarul este eliberat de plata unei părți din chirie proporțional diminuării folosinței bunului. Dreptul de a plăti o chirie redusă încetează când viciul este remediat. Viciul nesemnificativ nu este luat în considerare.

(2) În cazul închirierii unei locuințe, convențiile prin care se derogă de la alin.(1) în defavoarea locatarului nu produc efecte.

Articolul 880. Repararea prejudiciului cauzat de viciile bunului
închiriat

(1) Dacă un viciu care diminuează folosința bunului există în momentul încheierii contractului sau apare ulterior dintr-o cauză pentru care este răspunzător locatorul sau dacă acesta este în întârziere în privința obligației sale de a remedia bunul, locatarul poate cere, pe lângă pretențiile sale la o chirie redusă, despăgubiri pentru prejudiciul cauzat.

(2) În cazul întârzierii locatorului, locatarul poate remedia el însuși viciul, cerând restituirea cheltuielilor utile.

Articolul 881. Efectele cunoașterii viciului de către locatar

Dacă, la momentul încheierii contractului de locațiune, știa despre viciul bunului și nu a formulat pretenții în legătură cu acest fapt, locatarul nu va beneficia de drepturile prevăzute la art.879.

Articolul 882. Nulitatea acordului privind exonerarea de
răspundere sau diminuarea ei

Acordul în al cărui temei locatorul este exonerat de răspundere pentru vicii sau răspunderea lui este diminuată nu produce efecte dacă locatorul trece cu viclenie viciul sub tăcere.

Articolul 883. Răspunderea locatorului pentru fapta terțului

(1) Locatorul este obligat să repare prejudiciul care rezultă din perturbarea de către un terț a folosirii bunului numai în cazul în care terțul este un locatar sau dacă locatorul i-a permis folosința bunului sau accesul la el.

(2) Dacă folosința bunului este diminuată, locatarul conservă dreptul la alte mijloace pe care le are contra locatorului.

Articolul 884. Efectele întârzierii sau ale refuzului predării
bunului închiriat

Dacă locatorul nu predă la timp bunul închiriat sau refuză să-l predea, locatarul este în drept să ceară executarea acestei obligații și repararea prejudiciului sau rezilierea contractului și repararea prejudiciului cauzat astfel.

Articolul 885. Interdicția schimbării formei sau destinației
bunului închiriat

Nici locatorul, nici locatarul nu are dreptul să schimbe forma sau destinația bunului în timpul locațiunii.

Articolul 886. Modul de plată a chiriei

(1) Plata chiriei poate fi efectuată integral la expirarea termenului stabilit în contractul de locațiune. Dacă plata chiriei este stabilită pentru anumite perioade, ea trebuie efectuată la expirarea lor.

(2) Plata cheltuielilor suplimentare este obligatorie numai în cazul în care există un acord între părți.

(3) Dacă în folosirea bunului închiriat au apărut piedici din vina locatarului, acesta nu va fi exonerat de plata chiriei.

Articolul 887. Temeiurile și condițiile de modificare a chiriei

(1) Quantumul chiriei poate fi modificat prin acordul părților. Locatorul poate cere modificarea chiriei numai o dată în an și numai în cazul în care condițiile economice fac ca neajustarea să fie inechitabilă.

(2) Locatarul are dreptul să ceară reducerea chiriei în cazul în care condițiile, stipulate în contract, de folosire a bunului sau starea lui s-au înrăutățit considerabil în virtutea unor circumstanțe independente

de voința locatarului.

Articolul 888. Obligațiile locatarului

Locatarul este obligat:

- a) să folosească bunul la destinație și în conformitate cu prevederile contractului;
- b) să păstreze și să asigure integritatea bunului;
- c) să acopere cheltuielile curente de folosire și întreținere în stare normală a bunului;
- d) să efectueze reparația curentă a bunului.

Articolul 889. Obligația locatarului în raport cu alți locatari

(1) Locatarul are obligația de a acționa într-o manieră care să nu împiedice folosirea normală a bunului de către alți locatari. Locatarul este ținut față de locator și de ceilalți locatari să repare prejudiciul care poate rezulta din neexecutarea acestei obligații fie că a fost produs de el, fie de persoanele cărora le-a permis folosința bunului sau accesul la el.

(2) Locatorul poate rezilia contractul de locațiune în cazul neexecutării obligației prevăzute la alin.(1).

Articolul 890. Dreptul locatarului în cazul deranjării folosinței sale de către un alt locatar

(1) Locatarul a cărui folosință este deranjată de către un alt locatar sau de persoanele cărora acesta le-a permis folosința bunului sau accesul la el poate obține, în dependență de circumstanțe, o reducere a chiriei sau rezilierea contractului dacă înștiințează locatorul comun despre încălcările ce îi afectează folosința și dacă acestea persistă.

(2) Pe lângă cele prevăzute la alin.(1), locatarul poate cere locatorului comun repararea prejudiciului, cu excepția cazului când ultimul demonstrează că a acționat cu prudență și diligență.

(3) Locatorul se poate întoarce împotriva locatarului vinovat de prejudiciu.

Articolul 891. Dreptul locatorului de a verifica bunul închiriat

și de a efectua lucrări asupra lui

Locatorul are dreptul să verifice bunul închiriat, să efectueze lucrări asupra lui și, în cazul imobilului, să-l prezinte eventualilor cumpărători sau locatari, fiind obligat să-și exercite aceste drepturi în mod rezonabil.

Articolul 892. Repararea prejudiciului suferit de locator

(1) Locatarul este ținut să repare prejudiciul suferit de locator prin pierderile survenite la bunul închiriat dacă nu va demonstra că pierderile nu se datorează vinovăției sale sau a persoanelor cărora le-a permis folosința bunului sau accesul la el.

(2) În cazul în care bunul închiriat este un imobil, locatarul nu răspunde de prejudiciul cauzat prin incendiu dacă nu se va demonstra că el se datorează faptei locatarului sau a persoanelor cărora acesta le-a permis folosința sau accesul la imobil.

Articolul 893. Răspunderea pentru uzura bunului închiriat

Locatarul nu poartă răspundere pentru uzura obișnuită a bunului închiriat dacă acesta a fost utilizat la destinație în conformitate cu prevederile contractului.

Articolul 894. Sublocațiunea sau cesiunea locațiunii

(1) Locatarul este în drept să dea bunul închiriat în sublocațiune sau să cesioneze locațiunea numai cu consimțământul locatorului. Pentru aceasta, el este obligat să-l informeze pe locator despre intenția sa și să indice numele sau denumirea, adresa persoanei căreia intenționează să-i subînchirieze bunul sau să-i cedeze locațiunea.

(2) Locatorul nu poate să nu dea consimțământul la subînchiriere sau la cesiunea locațiunii dacă, după încheierea contractului de locațiune, se naște interesul legitim pentru locatar de a da bunul, integral sau parțial, unui terț. Această prevedere nu se aplică dacă persoana terțului constituie un impediment, spațiul închiriat devenind astfel supraîncărcat sau dacă, din alte motive temeinice, nu i se poate impune locatorului să permită subînchirierea sau cesiunea locațiunii.

(3) Dacă nu consimte la sublocațiune sau la cesiunea locațiunii, locatorul este obligat să comunice, în termen de 15 zile, locatarului motivele; de altfel se consideră că a consimțit.

(4) Locatorul care consimte la sublocațiune sau la cesiunea locațiunii nu poate cere decât

compensarea cheltuielilor rezonabile care pot rezulta din sublocățiune sau cesiune.

(5) În cazul sublocățiunii, locatarul își păstrează răspunderea față de locator.

(6) Termenul contractului de sublocățiune nu poate depăși termenul contractului de locațiune.

(7) Cesiunea locațiunii eliberează locatarul anterior de obligații. În cazul închirierii unui alt bun decât imobilul de locuit, părțile pot stabili altfel.

Articolul 895. Repararea prejudiciului de către sublocatar

(1) În cazul în care locatorul cere locatarului reparația prejudiciului, sublocatarul este ținut față de locator numai pînă la concurența chiriei pentru sublocățiune datorate locatarului. Sublocatarul nu poate opune plățile făcute cu anticipație.

(2) Plata făcută de sublocatar, fie în temeiul unei prevederi a contractului de sublocățiune comunicate locatorului, fie în conformitate cu uzanțele locale, nu este considerată făcută cu anticipație.

Articolul 896. Efectele neexecutării obligațiilor de către sublocatar

În cazul în care neexecutarea unei obligații de către sublocatar cauzează un prejudiciu esențial locatorului sau altor locatari, locatorul poate cere rezilierea contractului de sublocățiune.

Articolul 897. Efectele neexecutării obligațiilor de către locator

În cazul în care locatorul nu-și execută obligațiile, sublocatarul poate exercita drepturile locatarului pentru a-l obliga să-și execute obligațiile.

Articolul 898. Obligația efectuării reparației capitale

(1) Locatorul este obligat să efectueze reparația capitală a bunului închiriat dacă legea sau contractul nu prevede altfel.

(2) Reforma capitală se efectuează în termenul stabilit în contract sau cînd reiese dintr-o necesitate stringentă.

(3) Nerespectarea de către locator a obligației prevăzute la alin.(1) și (2) acordă locatarului dreptul să efectueze reforma capitală și să treacă cheltuielile de reforma capitală în contul chiriei.

Articolul 899. Obligația de informare a locatorului despre vicii

Locatarul care cunoaște un viciu sau o deteriorare substanțială a bunului închiriat este ținut să-l informeze pe locator într-un termen rezonabil, sub sancțiunea reparării prejudiciului.

Articolul 900. Efectele schimbării proprietarului bunului închiriat

Dacă bunul închiriat, după ce a fost predat locatarului, este înstrăinat de locator unui terț, acesta din urmă se subrogă locatorului în drepturile și obligațiile decurgînd din locațiune.

Articolul 901. Efectele exproprierii bunului închiriat

(1) Exproprierea totală a bunului închiriat stinge locațiunea de la data la care expropriatorul are dreptul să ia bunul în posesiune.

(2) În cazul în care exproprierea bunului este parțială, locatarul poate, după împrejurări, obține reducerea chiriei sau rezilierea locațiunii.

Articolul 902. Decesul locatarului sau al locatorului

Locațiunea nu încetează prin decesul locatarului, nici prin cel al locatorului dacă în contract nu este prevăzut altfel sau dacă, în funcție de circumstanțe, contractul nu mai poate fi menținut.

Articolul 903. Încetarea locațiunii

Locațiunea încetează:

- a) la expirarea termenului contractului;
- b) în cazul pieirii bunului închiriat;
- c) în alte cazuri prevăzute de lege sau de contract.

Articolul 904. Prelungirea contractului de locațiune

(1) Dacă raporturile contractuale continuă în mod tacit după expirarea contractului de locațiune, acesta se consideră prelungit pe un termen nedeterminat.

(2) La expirarea contractului de locațiune, locatarul are dreptul prioritar la încheierea contractului pe un nou termen dacă:

- a) și-a onorat anterior obligațiile contractuale;
- b) bunul se dă în locațiune pe un nou termen;
- c) este de acord cu noile condiții contractuale stabilite de locator.

(3) Garanția constituită de un terț pentru executarea obligațiilor de către locatar nu se extinde asupra locațiunii reînnoite.

Articolul 905. Rezilierea contractului de locațiune

(1) Rezilierea contractului de locațiune încheiat fără termen poate avea loc la cererea oricărei părți cu un preaviz de 3 luni pentru imobile și de o lună pentru bunurile mobile dacă în contract nu este prevăzut altfel.

(2) Dacă locuința sau orice altă încăpere destinată pentru locuit se află într-o stare ce creează un pericol real pentru sănătate, locatarul poate rezilia contractul de locațiune fără respectarea termenului de preaviz. Locatarul are acest drept și în cazul în care, la încheierea contractului, știa despre pericol și nu a înaintat pretenții în legătură cu acesta.

(3) Rezilierea contractului de locațiune are ca efect și rezilierea contractului de sublocațiune dacă în contractul de locațiune nu este prevăzut altfel.

Articolul 906. Rezilierea contractului din inițiativa locatorului

(1) Locatorul este în drept să ceară rezilierea contractului dacă locatarul:

- a) nu folosește bunul închiriat la destinație sau în conformitate cu prevederile contractului;
- b) admite intenționat sau din culpă înrăutățirea stării bunului ori creează un pericol real pentru o asemenea înrăutățire;
- c) nu plătește chiria pe parcursul a 3 luni după expirarea termenului de plată dacă în contract nu este prevăzut altfel;
- d) încheie un contract de sublocațiune fără acordul locatorului.

(2) Legea sau contractul pot prevedea și alte motive de reziliere a contractului de locațiune din inițiativa locatorului.

Articolul 907. Rezilierea contractului din inițiativa locatarului

(1) Locatarul este în drept să ceară rezilierea contractului în cazul în care:

- a) și-a pierdut capacitatea de muncă și nu poate folosi bunul închiriat;
- b) este privat de libertate și nu-și poate executa obligațiile contractuale.

(2) Legea sau contractul pot prevedea și alte motive decât cele de la alin.(1) de reziliere a contractului de locațiune din inițiativa locatarului.

Articolul 908. Restituirea bunului închiriat

(1) După încetarea raporturilor contractuale, locatarul este obligat să restituie bunul închiriat în starea în care i-a fost dat sau în starea prevăzută de contract.

(2) Prejudiciul cauzat prin înrăutățirea stării bunului se repară de către locatar dacă nu dovedește lipsa vinovăției sale. Locatarul poartă răspundere în aceeași măsură pentru înrăutățirea admisă de membrii familiei sale, de sublocatar sau de terți, cărora le-a permis accesul la bunul închiriat.

(3) Locatarul răspunde pentru deteriorarea bunului în mărimea în care s-a micșorat valoarea lui dacă în contract nu este prevăzut altfel.

Articolul 909. Soarta îmbunătățirilor bunului închiriat

(1) La expirarea termenului sau la rezilierea contractului de locațiune, locatarul are dreptul să separe îmbunătățirile, efectuate cu permisiunea locatorului, care pot fi separate fără a se deteriora bunul ori să ceară compensarea valorii lor de către locator dacă legea sau contractul nu prevede altfel.

(2) Locatarul are dreptul să separe îmbunătățirile efectuate fără permisiunea locatorului dacă pot fi separate fără a se deteriora bunul și dacă locatorul refuză să compenseze valoarea lor. În cazul în care îmbunătățirile efectuate fără permisiunea locatorului nu pot fi separate fără a se deteriora bunul, ele devin proprietate a locatorului.

(3) La cererea locatorului, construcțiile neautorizate de el urmează a fi demolate de către locatar sau pe contul lui.

Articolul 910. Consecințele nerestituirii la timp a bunului
închiriat

Dacă, după încetarea raporturilor contractuale, locatarul nu restituie bunul închiriat, locatorul are dreptul să ceară plata chiriei pentru toată durata întârzierii. Se poate cere repararea prejudiciului în partea neacoperită de chirie.

Capitolul IX
ARENDA

Articolul 911. Dispoziții generale cu privire la arendă

(1) Arenda este contractul încheiat între o parte – proprietar, uzufructuar sau un alt posesor legal de terenuri și de alte bunuri agricole (arendator) – și altă parte (arendaș) cu privire la exploatarea acestora pe o durată determinată și la un preț stabilit de părți.

(2) Prin acordul părților, dispozițiile cu privire la arendă se aplică și la locațiunea altor imobile.

(3) Contractului de arendă se aplică în modul corespunzător dispozițiilor cu privire la locațiune în măsura în care prezentul capitol nu prevede altfel.

Articolul 912. Forma contractului de arendă

Contractul de arendă se încheie în scris.

Articolul 913. Descrierea bunului arendat

(1) Arendatorul și arendașul trebuie să întocmească, la începutul arendei, un act în care descrie bunul arendat și starea în care se află la momentul predării. La încetarea arendei, se aplică aceleași dispoziții în modul corespunzător.

(2) Actul de descriere trebuie să cuprindă ziua întocmirii și să fie semnat de ambele părți.

Articolul 914. Particularitățile contractului de arendă a unui
teren

În contractul de arendă a unui teren trebuie stipulate condițiile de folosire a obiectelor situate pe teren, inclusiv a utilajului și tehnicii agricole.

Articolul 915. Termenul arendei

(1) Termenul arendei nu poate fi mai mic de un an.

(2) Cu 3 luni înainte de expirarea arendei, arendatorul informează printr-un preaviz arendașul despre nedorința de a prelungi contractul de arendă.

(3) Dacă termenul arendei expiră, iar arendatorul nu cere să i se predea terenul și arendașul continuă exploatarea lui, contractul de arendă se consideră prelungit cu un an.

Articolul 916. Plata arendei

(1) Plata arendei se face în natură, în bani sau în natură și în bani, potrivit acordului dintre părți, și se execută în termenul și în locul stabilit în contract.

(2) Elementele în funcție de care se determină arenda pentru fiecare categorie de folosință a bunului pot fi: suprafața terenului, potențialul de producție, structura parcelară, relieful și gradul posibilității de efectuare a mecanizării, posibilitățile de acces, distanța față de locurile de depozitare, industrializare sau de comercializare, starea clădirilor, amenajărilor sau altor dotări, gradul de amortizare a tehnicii agricole arendate.

(3) Arenda în natură se stabilește într-o cantitate determinată de produse sau într-un procent din producție. Produsele cu care se plătește arenda se stabilesc de părți în funcție de specificul activității agricole și de zonă.

(4) Termenele și locul de plată în natură a arendei se stabilesc de părți, în funcție de felul produselor și de specificul obținerii lor.

Articolul 917. Reducerea arendei

Dacă mai mult de jumătate din fructele obținute prin arendare pier fortuit, arendașul poate cere reducerea proporțională a plății arendei. Dreptul la reducere subzistă doar până la separarea fructelor.

Articolul 918. Dreptul de gaj al arendatorului

Arendatorul are, în vederea garantării cererilor sale ce decurg din contractul de arendă, drept de

amanet asupra bunurilor aduse de arendaș și asupra fructelor bunului arendat.

Articolul 919. Schimbarea destinației terenului

Arendașul poate schimba destinația terenului arendat numai cu acordul prealabil scris al proprietarului și cu respectarea dispozițiilor legale.

Articolul 920. Repartizarea contractuală a riscurilor

(1) În contractul de arendă părțile contractante pot stabili, de comun acord, cazurile și limitele suportării prejudiciilor cauzate de calamități naturale.

(2) De comun acord, părțile pot să prevadă repartizarea pierderilor totale sau parțiale ale bunurilor arendate ca urmare a unor cazuri fortuite sau a unor cazuri de forță majoră.

Articolul 921. Încetarea arendei

(1) Arenda încetează o dată cu expirarea termenului pentru care a fost convenită.

(2) Încetarea arendei înainte de termen are loc în conformitate cu legea.

**Articolul 922. Consecințele rezilierii contractului de arendă
a unui teren**

Dacă rezilierea contractului de arendă a unui teren agricol are loc pînă la încheierea anului agricol, arendatorul este obligat să plătească arendașului valoarea fructelor care, deși încă neseperate, vor putea fi separate înainte de sfîrșitul anului în condițiile unei gospodăriri normale.

**Capitolul X
LEASINGUL**

Articolul 923. Contractul de leasing

(1) Prin contractul de leasing, o parte (locator) se obligă, la cererea unei alte părți (locatar), să asigure posesiunea și folosința temporară a unui bun, cumpărat sau produs de locator, contra unei plăți periodice (rate de leasing).

(2) În lipsa unor prevederi contrare, dreptul de alegere a bunului și/sau a vînzătorului aparține locatarului.

(3) La expirarea contractului de leasing, locatorul va respecta dreptul de opțiune al locatarului de a cumpăra bunul, de a prelungi contractul de leasing ori de a înceta raporturile contractuale.

(4) Contractului de leasing i se aplică, în mod corespunzător, dispozițiile privind contractul de locațiune în măsura în care prezentul capitol sau legea cu privire la leasing nu prevede altfel.

Articolul 924. Forma și conținutul contractului de leasing

(1) Contractul de leasing se încheie în scris.

(2) Contractul de leasing trebuie să conțină îndeosebi:

a) prețul bunului;

b) suma totală, numărul și scadența ratelor;

c) plata finală și metodele calculării ei în cazul rezilierii contractului.

Articolul 925. Obiectul leasingului

(1) Obiect al leasingului pot fi orice bunuri mobile sau imobile, cu excepția:

a) bunurilor scoase din circuitul civil sau a căror circulație este limitată prin lege;

b) terenurilor agricole;

c) bunurilor consumptibile;

d) obiectelor proprietății intelectuale care nu pot fi cesionate.

(2) Bunul mobil care face obiectul contractului de leasing conservă natura mobilă pe durata contractului, chiar dacă este anexat sau încorporat într-un imobil, în măsura în care nu-și pierde individualitatea.

Articolul 926. Informarea cu privire la contractul de leasing

Locatorul este obligat să informeze vînzătorul cu privire la contractul de leasing încheiat sau care urmează să fie încheiat.

Articolul 927. Răspunderea vînzătorului față de locatar

(1) Vânzătorul bunului este obligat direct față de locatar pentru garanțiile legale sau convenționale inerente unui contract de vânzare-cumpărare. Vânzătorul nu răspunde însă în fața locatorului și a locatarului pentru același prejudiciu.

(2) Prevederile alin.(1) nu dau locatarului dreptul de a rezolvi sau modifica contractul de vânzare-cumpărare fără acordul locatorului.

(3) Locatorul nu răspunde pentru neexecutarea obligațiilor de către vânzător, cu excepția cazului când vânzătorul a fost ales de către locator, dacă în contract nu este prevăzut altfel.

Articolul 928. Trecerea la locatar a riscurilor și costurilor

(1) Locatarul își asumă, din momentul preluării posesiunii, toate riscurile pentru pieirea bunului, inclusiv cele datorate unei forțe majore.

(2) Locatarul suportă toate cheltuielile de întreținere și reparație a bunului.

(3) Prin contract, părțile pot deroga de la prevederile alin.(1) și (2).

Articolul 929. Răspunderea locatarului și a locatorului

Locatarul și locatorul răspund pentru obligațiile lor potrivit contractului de leasing și în conformitate cu legea.

Articolul 930. Dispunerea de drepturile ce rezultă din contract

(1) Locatorul poate cesiona sau dispune în alt mod de drepturile sale asupra bunului sau de drepturile care rezultă din contractul de leasing. Cesiunea sau dispunerea în alt mod nu-l eliberează pe locator de obligațiile ce rezultă din contract și nici nu schimbă natura sau regimul juridic al contractului.

(2) Locatarul poate cesiona dreptul de folosință asupra bunului sau alte drepturi ce rezultă din contract numai cu acordul locatorului și cu respectarea drepturilor terților.

Capitolul XI

ANTREPRIZA ȘI PRESTĂRILE DE SERVICII

S e c ți u n e a 1

DISPOZIȚII GENERALE CU PRIVIRE LA

ANTREPRIZĂ ȘI LA PRESTĂRI SERVICII

Articolul 931. Libertatea alegerii modului de efectuare a lucrărilor

sau de prestare a serviciilor

Antreprenorul sau prestatorul este liber în alegerea modului de efectuare a lucrărilor sau de prestare a serviciilor. Între antreprenor sau prestator și beneficiar nu există nici o legătură de subordonare.

Articolul 932. Retribuția

(1) Retribuția se consideră convenită în mod tacit dacă, în raport cu împrejurările, asemenea lucrări sau prestații se fac numai în schimbul unor retribuții.

(2) Dacă nu este stabilit quantumul retribuției, se consideră că s-a convenit, în cazul existenței unor tarife, asupra retribuției tarifare, iar în cazul inexistenței unor tarife, asupra retribuției obișnuite.

Articolul 933. Devizul estimativ

(1) În cazul în care, la încheierea contractului, prețul lucrărilor sau prestațiilor a făcut obiectul unei evaluări, antreprenorul sau prestatorul trebuie să justifice majorarea retribuției.

(2) Beneficiarul nu este obligat să plătească majorarea de la alin.(1) decât în măsura în care ea rezultă din lucrările, prestațiile sau cheltuielile pe care antreprenorul sau prestatorul nu le-au putut prevedea la momentul încheierii contractului.

Articolul 934. Darea de seamă a antreprenorului sau a prestatorului

În cazul în care retribuția este stabilită în dependență de valoarea lucrărilor, serviciilor sau a bunurilor furnizate, antreprenorul sau prestatorul este obligat, la cererea beneficiarului, să-i dea o dare de seamă despre progresul lucrărilor, despre prestațiile și despre cheltuielile efectuate.

Articolul 935. Preț forfetar

(1) În cazul în care lucrarea sau prestația a fost contractată la un preț forfetar, beneficiarul este obligat să plătească retribuția convenită și nu poate pretinde o reducere a retribuției pe motiv că lucrarea sau prestația a solicitat mai puțin lucru sau mai puține cheltuieli decât se preconizau.

(2) Similar alin.(1), antreprenorul sau prestatorul nu poate cere majorarea retribuiției pentru motive contrare.

(3) Prețul forfetar rămâne același chiar dacă au fost aduse modificări termenelor sau condițiilor inițiale de executare dacă părțile nu au convenit altfel.

Articolul 936. Prestația personală

(1) Antreprenorul sau prestatorul este obligat să efectueze prestația personal doar atunci când această obligație reiese din contract, din împrejurări sau din natura prestației.

(2) Antreprenorul sau prestatorul conservă supravegherea și răspunderea în orice caz.

Articolul 937. Obligația de informare a beneficiarului

Antreprenorul sau prestatorul este ținut, înainte de încheierea contractului, să furnizeze beneficiarului, în măsura în care circumstanțele o permit, toate informațiile referitoare la natura lucrării sau prestației la bunurile și termenul necesare lucrării sau prestației.

Articolul 938. Furnizarea bunurilor de către antreprenor sau prestator

(1) Antreprenorul sau prestatorul este obligat să furnizeze toate bunurile necesare executării contractului dacă nu a fost stipulat altfel.

(2) Bunurile trebuie să fie de o calitate bună pentru efectuarea lucrărilor și prestarea serviciilor. Antreprenorul sau prestatorul datorează pentru bunuri aceleași garanții pe care le datorează vânzătorul.

(3) Este contract de vânzare-cumpărare, nu contract de antrepriză sau de prestare a serviciilor, în cazul în care lucrările sau prestațiile nu sînt decît un accesoriu în raport cu bunurile furnizate.

Articolul 939. Folosirea bunurilor beneficiarului

(1) În cazul în care bunurile sînt furnizate de beneficiar, antreprenorul sau prestatorul este obligat să le folosească cu grijă și să țină evidența folosirii lor.

(2) În cazul în care bunurile sînt evident improprii folosirii la destinație sau sînt afectate de un viciu evident sau de un viciu ascuns care devine cunoscut, antreprenorul sau prestatorul este ținut să-l informeze imediat pe beneficiar, în caz contrar făcîndu-se răspunzător pentru prejudiciul care poate surveni din folosirea bunului.

(3) Antreprenorul sau prestatorul este obligat să prezinte beneficiarului o dare de seamă despre modul de folosire a bunurilor furnizate de acesta și să-i restituie partea rămasă.

Articolul 940. Riscul pieirii sau deteriorării fortuite a bunurilor

Riscul pieirii sau deteriorării fortuite a bunurilor necesare executării contractului îl suportă cel care le-a furnizat dacă în contract nu este prevăzut altfel.

Articolul 941. Drepturile antreprenorului sau ale prestatorului în cazul neacceptării lucrării sau prestației oferite

(1) Antreprenorul sau prestatorul poate cere o despăgubire corespunzătoare fără a fi obligat la o lucrare sau prestație ulterioară dacă beneficiarul nu acceptă lucrarea sau prestația oferită. Beneficiarul este obligat la despăgubiri și atunci cînd nu îndeplinește acțiunile necesare lucrării sau prestației.

(2) Cuantumul despăgubirii se determină în funcție de durata întîrzierii și de cuantumul retribuiției, cu deducerea a ceea ce antreprenorul sau prestatorul economisește în urma întîrzierii sau refuzului ori a ceea ce a putut dobîndi prin utilizarea în alt mod a forței sale de muncă.

Articolul 942. Rezilierea contractului de către beneficiar

Beneficiarul poate rezilia contractul oricînd pînă la realizarea completă a lucrării sau a prestației, fiind obligat să plătească antreprenorului sau prestatorului retribuiția pentru lucrările sau prestațiile efectuate și să repare prejudiciul cauzat prin reziliere.

Articolul 943. Rezilierea contractului de către antreprenor sau prestator

(1) În cazul în care nu există un motiv temeinic pentru reziliere, antreprenorul sau prestatorul poate rezilia contractul doar în așa mod încît beneficiarul să obțină pe o altă cale lucrarea sau prestația. Dacă există un motiv temeinic, obligația de despăgubire este exclusă.

(2) În cazul rezilierii contractului, antreprenorul sau prestatorul este ținut să restituie avansul primit.

(3) Dacă reziliază contractul, antreprenorul sau prestatorul poate cere pentru lucrările sau prestațiile efectuate o parte proporțională a retribuției, în măsura în care beneficiarul are un interes în aceste lucrări sau prestații.

Articolul 944. Decesul beneficiarului

Decesul beneficiarului nu atrage încetarea contractului decât în cazul în care executarea lui devine imposibilă sau inutilă.

Articolul 945. Decesul sau incapacitatea antreprenorului sau a prestatorului

Decesul sau incapacitatea antreprenorului sau a prestatorului nu atrage încetarea contractului, doar dacă a fost încheiat datorită calităților personale ale acestuia sau nu poate fi continuat într-o manieră adecvată de către succesorul în activitate, caz în care beneficiarul are dreptul de a rezilia contractul.

S e c ți u n e a a 2-a

ANTREPRIZA

Articolul 946. Contractul de antrepriză

(1) Prin contractul de antrepriză o parte (antreprenor) se obligă să efectueze pe riscul său o anumită lucrare celeilalte părți (client), iar aceasta se obligă să recepționeze lucrarea și să plătească prețul convenit.

(2) Obiectul contractului de antrepriză poate fi atât producerea sau transformarea unui bun, cât și obținerea unor alte rezultate prin efectuarea de lucrări.

Articolul 947. Transferarea dreptului de proprietate

Dacă efectuează lucrarea cu materialul său, antreprenorul trebuie să transfere în favoarea clientului dreptul de proprietate asupra bunului.

Articolul 948. Garanție împotriva viciilor

(1) Antreprenorul trebuie să transmită clientului lucrarea liberă de orice viciu material sau juridic.

(2) Lucrarea este liberă de vicii materiale dacă are calitățile convenite. În cazul în care nu s-a convenit asupra unor calități, lucrarea este liberă de vicii materiale dacă este corespunzătoare utilizării presupuse în baza contractului sau, dacă nu se poate deduce o asemenea utilizare, utilizării obișnuite.

(3) Cu viciul material se asimilează situația în care antreprenorul produce o altă lucrare decât cea comandată sau produce lucrarea într-o cantitate sau de o dimensiune inferioară, dacă această executare poate fi considerată, pornind de la circumstanțe, ca executare a contractului.

(4) Lucrarea este liberă de vicii juridice atunci când nici un terț nu poate valorifica drepturi împotriva clientului.

Articolul 949. Depășirea esențială a devizului

(1) În cazul necesității depășirii esențiale a devizului, antreprenorul este obligat să informeze imediat clientul despre acest fapt. Nerespectarea unei astfel de obligații acordă clientului dreptul de a cere rezilierea contractului și repararea prejudiciului cauzat sau eliberarea lui de obligația acoperirii cheltuielilor ce depășesc devizul convenit.

(2) Dacă depășirea esențială a devizului a fost imprevizibilă la încheierea contractului, antreprenorul are dreptul numai la cheltuielile suplimentare suportate, iar clientul este în drept să accepte această depășire sau să ceară rezilierea contractului.

Articolul 950. Obligațiile informaționale ale antreprenorului

(1) Antreprenorul este obligat să-l informeze pe client despre faptul că:

a) materialul prezentat de client este inutilizabil sau necalitativ;

b) viciile materialelor vor face ca produsul final să fie afectat de vicii;

c) respectarea indicațiilor clientului amenință trăinicia sau utilitatea lucrării;

d) există alte circumstanțe care nu depind de antreprenor și care amenință trăinicia sau utilitatea lucrării.

(2) În cazul când antreprenorul nu execută obligația stipulată la alin.(1), clientul are dreptul să ceară

repararea prejudiciului.

Articolul 951. Dreptul antreprenorului de a rezilia contractul

Dacă clientul, fiind informat de către antreprenor la timp și în modul corespunzător, nu înlocuiește în termenul convenit materialul inutilizabil sau necalitativ, nu schimbă indicațiile referitoare la modul de executare a lucrării sau nu înlătură alte circumstanțe care amenință trăinicia sau utilitatea lucrării, antreprenorul este în drept să ceară rezilierea contractului și repararea prejudiciului.

Articolul 952. Dreptul de retenție și de gaj al antreprenorului

Antreprenorul are drept de retenție și de gaj asupra bunului mobil produs sau îmbunătățit de el dacă, în cursul producerii sau al îmbunătățirii, bunul a ajuns în posesiunea sa. Dispoziția aceasta nu se aplică în cazul în care antreprenorul știa, în momentul luării în posesiune, că proprietarul nu este de acord cu producerea sau cu îmbunătățirea.

Articolul 953. Instituirea ipotecii asupra terenului de construcție

Dacă obiectul contractului este o construcție sau o parte din construcție, antreprenorul este în drept, pentru garantarea drepturilor care rezultă din contractul de antrepriză, să ceară constituirea unei ipoteci asupra terenului de construcție al clientului.

Articolul 954. Termenul de executare a contractului de antrepriză

(1) Părțile contractante pot conveni asupra unui termen general de executare, iar în caz de necesitate, și asupra termenului de demarare a lucrărilor, asupra termenului de executare a unor părți din lucrare și asupra termenului de finisare a lucrării.

(2) Termenul poate fi modificat numai cu acordul comun al părților.

(3) Dacă părțile convin, executarea poate avea loc într-un termen redus sau imediat, în prezența clientului.

Articolul 955. Efectele imposibilității terminării lucrării

(1) Dacă terminarea lucrării devine imposibilă din motive independente de voința părților, antreprenorul nu are dreptul să ceară plata retribuției.

(2) Antreprenorul are dreptul la retribuție dacă imposibilitatea terminării lucrării are loc din cauza materialului necalitativ prezentat de client sau a indicațiilor acestuia, cu condiția că antreprenorul și-a executat obligațiile informaționale.

Articolul 956. Riscul pieririi sau deteriorării fortuite a obiectului contractului

(1) Riscul pieririi sau deteriorării fortuite a obiectului contractului pînă la recepționarea lui îl suportă antreprenorul. Acest risc trece la client o dată cu recepționarea lucrării.

(2) În cazul în care clientul întârzie să recepționeze lucrarea, riscul trece asupra lui de la data la care s-a pus în întârziere.

Articolul 957. Recepționarea

(1) După executarea lucrării, clientul este obligat să recepționeze lucrarea în modul, la locul și în termenul stabilit de legislație sau de contract.

(2) Recepționarea este o declarație prin care clientul acceptă lucrarea, cu sau fără rezerve.

(3) Recepționării i se asimilează situația în care clientul nu preia lucrarea în termenul stabilit în acest scop de antreprenor.

Articolul 958. Documentarea recepționării

(1) Viciile și abaterile constatate trebuie stipulate în actul de recepționare semnat de părți sau întocmit unilateral, în care se stabilește modul, condițiile și termenele de înlăturare a viciilor și a abaterilor constatate.

(2) Viciile și abaterile sînt înlăturate pe contul antreprenorului.

(3) Clientul care a acceptat lucrarea fără rezerve conservă totuși drepturile împotriva antreprenorului în cazul viciilor ascunse.

Articolul 959. Reclamațiile

Reclamațiile referitoare la viciile ascunse sau la abaterile de la condițiile contractului care nu au putut

fi descoperite în momentul recepționării lucrării urmează a fi prezentate antreprenorului imediat după constatarea lor.

Articolul 960. Remedierea viciilor

(1) Dacă lucrarea are vicii, clientul poate cere remedierea lor. Antreprenorul poate alege fie remedierea viciilor, fie efectuarea unei noi lucrări.

(2) Antreprenorul suportă cheltuielile necesare remedierii, în special cheltuielile de transport, de deplasare, de muncă, precum și prețul materialelor.

(3) Antreprenorul poate refuza remedierea dacă este posibilă doar cu cheltuieli disproporționate.

Articolul 961. Dreptul antreprenorului în cazul realizării unei noi lucrări

Dacă realizează o nouă lucrare, antreprenorul poate cere clientului restituirea lucrării afectate de vicii, conform dispozițiilor privind rezilierea contractului.

Articolul 962. Dreptul clientului de a remedia viciul

(1) Clientul poate, în urma expirării fără rezultat a termenului stabilit de el pentru remediere, să remedieze el însuși viciul și să ceară compensarea cheltuielilor necesare dacă antreprenorul nu refuză remedierea din cauza costurilor disproporționate.

(2) Situației prevăzute la alin.(1) se aplică art.709 în modul corespunzător. Nu este necesară stabilirea unui termen nici în cazul în care remedierea a eșuat.

(3) Clientul poate cere antreprenorului un avans pentru cheltuielile de remediere a viciului.

Articolul 963. Rezilierea contractului din cauza viciilor

(1) Clientul poate rezilia contractul, în conformitate cu art.709, pentru un viciu al lucrării.

(2) În afara cazurilor prevăzute la art.709 alin.(2), stabilirea unui termen nu este necesară nici atunci când remedierea a eșuat.

(3) Antreprenorul trebuie să repare clientului prejudiciul cauzat.

Articolul 964. Diminuarea valorii lucrării

Clientul care nu a cerut remedierea viciului după termenul corespunzător stabilit în acest scop de antreprenor și nici nu a reziliat contractul poate doar reduce retribuiția cu o sumă corespunzătoare diminuării valorii lucrării din cauza viciului.

Articolul 965. Efectele vicieniei

Dacă viciile au fost trecute sub tăcere cu vicienie, antreprenorul nu poate invoca o convenție prin care drepturile clientului privind viciile sînt excluse sau restrînse.

Articolul 966. Achitarea retribuiției conform contractului de antrepriză

(1) După recepționarea lucrării, clientul este obligat să plătească retribuiția convenită de părți, dacă legislația sau contractul nu prevăd plata în rate, sau în alt mod.

(2) Clientul are dreptul să rețină din retribuiție o sumă suficientă pentru a acoperi rezervele pe care le-a făcut la recepționare privind viciile lucrării, pînă vor fi făcute reparațiile sau corecțiile necesare.

(3) Clientul nu-și poate exercita dreptul stipulat la alin.(2) dacă antreprenorul acordă suficiente garanții executării obligațiilor sale.

Articolul 967. Economia antreprenorului

(1) Reducerea de către antreprenor a costului lucrării în raport cu cel stipulat în contract fără reducerea calității și cantității lucrării nu eliberează clientul de obligația de a plăti retribuiția stabilită.

(2) Părțile pot conveni asupra unui alt mod de repartizare a economiei obținute în urma reducerii costului lucrării.

Articolul 968. Prescripția în contractul de antrepriză

(1) Termenul de prescripție este de un an din momentul recepționării lucrării.

(2) Acțiunea care se referă la construcții poate fi intentată în decursul a 5 ani.

(3) Dacă contractul prevede recepționarea lucrării pe părți, termenul de prescripție curge din ziua recepționării lucrării în ansamblu.

Articolul 969. Termenul de garanție

Dacă legislația sau contractul stabilesc un termen de garanție, reclamația poate fi înaintată în interiorul acestui termen. Termenul de prescripție curge din momentul înaintării reclamației, iar dacă reclamația nu a fost înaintată, termenul de prescripție curge de la data expirării termenului de garanție.

S e c ți u n e a a 3-a **PRESTĂRI SERVICII**

Articolul 970. Contractul de prestări servicii

(1) Prin contractul de prestări servicii, o parte (prestator) se obligă să presteze celeilalte părți (beneficiar) anumite servicii, iar aceasta se obligă să plătească retribuiția convenită.

(2) Obiectul contractului de prestări servicii îl constituie serviciile de orice natură.

(3) Contractele de muncă sînt reglementate prin legislația muncii.

Articolul 971. Termenul de plată

(1) Plata pentru servicii se efectuează după prestarea serviciilor.

(2) Dacă plata pentru servicii se calculează pe anumite perioade, sumele vor fi acordate după încheierea fiecărei perioade în parte.

Articolul 972. Întîrzierea preluării serviciilor

În cazul în care beneficiarul întîrzie să preia serviciile, prestatorul este îndreptățit să solicite plata sumei convenite pentru serviciile care nu au putut fi efectuate din cauza întîrzierii și nu este obligat să presteze servicii pentru această sumă. El trebuie însă să accepte ca din suma de plată să se scadă contravaloarea pentru economiile pe care le-a făcut prin neefectuarea serviciilor sau pentru veniturile obținute prin prestarea de servicii față de alții în aceeași perioadă, sau pentru serviciile pe care nu le prestează cu rea-credință.

Articolul 973. Asigurarea condițiilor de prestare a serviciilor

(1) Beneficiarul, în cazul în care este răspunzător, trebuie să amenajeze și să întrețină astfel spațiile, echipamentele sau aparatele pe care trebuie să le procure pentru prestarea serviciilor și să reglementeze astfel prestarea serviciilor care trebuie efectuate sub conducerea și în conformitate cu dispozițiile sale, încît prestatorul să fie protejat contra riscurilor pentru viață și sănătate în măsura în care natura serviciului prestat o permite.

(2) Obligațiile care revin beneficiarului conform alin.(1) nu pot fi excluse sau limitate în prealabil printr-un contract.

Articolul 974. Încetarea raporturilor din contractul de prestări servicii

(1) Raporturile din contractul de prestări servicii încetează la expirarea perioadei pentru care au fost stabilite.

(2) În cazul în care nu s-a convenit asupra duratei raporturilor contractuale sau din natura ori scopul serviciilor nu rezultă un termen, fiecare parte poate să rezilieze contractul.

Articolul 975. Termenele de reziliere a raporturilor din contractul de prestări servicii

Raporturile din contractul de prestări servicii pot fi reziliate:

- a) zilnic, începînd cu sfîrșitul zilei următoare, dacă plata se face pe zi;
- b) cel mai tîrziu în prima zi lucrătoare din cursul unei săptămîni, începînd cu sfîrșitul următoarei zile de sîmbătă, dacă plata se calculează pe săptămîină;
- c) cel mai tîrziu pe data de 15 a lunii, începînd cu sfîrșitul lunii calendaristice, dacă plata se calculează pe lună;

d) cu respectarea termenului de preaviz de 6 săptămîni, începînd cu sfîrșitul unui trimestru calendaristic, dacă plata se calculează pe trimestre sau pe perioade mai mari;

e) oricînd dacă plata nu se face în dependență de intervale de timp. În cazul în care relațiile privind prestarea de servicii ocupă tot timpul de lucru al prestatorului, termenul pentru preaviz trebuie să fie de 2 săptămîni.

Articolul 976. Contractele de prestări servicii pe termen lung

În cazul în care contractul de prestări servicii este încheiat pentru perioade mai lungi de 5 ani, prestatorul poate rezilia contractul după 5 ani. Termenul pentru preaviz este de 6 luni.

Articolul 977. Prelungirea tacită a contractului de prestări servicii

Dacă relațiile dintre părți vor continua, cu știința celeilalte părți, și după încetarea termenului, contractul de prestări servicii se consideră prelungit pe termen nelimitat în măsura în care cealaltă parte nu respinge imediat această prelungire.

Articolul 978. Rezilierea contractului de prestări servicii din motive întemeiate

(1) În cazul în care, după începerea relațiilor contractuale, contractul de prestări servicii se reziliază din motive întemeiate conform art.748, prestatorul este îndreptățit să solicite o parte din retribuție pentru serviciile prestate pînă în momentul rezilierii.

(2) Dacă prestatorul reziliază contractul de prestări servicii din motive care nu țin de nerespectarea condițiilor contractului de către beneficiar sau dacă beneficiarul reziliază contractul din cauză că prestatorul nu respectă prevederile contractului, prestatorul nu are dreptul la retribuție în măsura în care serviciile sale de pînă atunci nu prezintă interes pentru cealaltă parte în urma rezilierii. Dacă s-a efectuat plata serviciilor în avans, prestatorul este obligat să restituie sumele conform art.738 sau, în cazul în care rezilierea are loc din motive neimputabile prestatorului, conform regulilor privind îmbogățirea fără justă cauză.

(3) Dacă rezilierea are loc din cauza încălcării condițiilor contractului de către cealaltă parte, aceasta este obligată să suporte costurile pentru paguba cauzată prin rezilierea contractului.

Articolul 979. Adeverința despre munca depusă de prestator

La încheierea unui raport de lungă durată, prestatorul poate solicita celeilalte părți o adeverință scrisă despre munca depusă și despre perioada de lucru.

Capitolul XII

TRANSPORTUL

S e c ți u n e a 1

DISPOZIȚII GENERALE CU PRIVIRE

LA TRANSPORT

Articolul 980. Contractul de transport

(1) Prin contractul de transport, o parte (căraș, transportator) se obligă față de cealaltă parte (pasager sau client) să o transporte împreună cu bagajele ei sau, respectiv, să transporte încărcătura la locul de destinație, iar cealaltă parte se obligă să plătească remunerația convenită.

(2) Transportarea gratuită a persoanei sau a bunului, cu excepția cazului cînd este efectuată în activitatea de întreprinzător de persoana care oferă public servicii de transport, nu este guvernată de regulile stipulate în prezentul capitol și transportatorul poartă doar o obligație de prudență și diligență.

Articolul 981. Obligația de a încheia contract de transport

Persoana care face publică oferta de transport de persoane și bunuri este obligată să încheie un contract de transport, cu excepția cazurilor în care există un motiv serios de a refuza.

Articolul 982. Transportul succesiv și transportul combinat

(1) Transport succesiv este transportul efectuat de mai mulți cărași care se succed utilizînd același mod de transport (vehicul).

(2) Transport combinat este transportul în care cărașii se succed utilizînd diferite moduri de transport (vehicule).

Articolul 983. Substituirea transportatorului

(1) În cazul cînd transportatorul transmite, total sau parțial, executarea obligațiilor sale, persoana care îl substituie este considerată parte a contractului de transport.

(2) Plata făcută de client unuia dintre transportatori este liberatorie.

Articolul 984. Termenul transportării pasagerului sau a încărcăturii

(1) Cărauşul este obligat să transporte pasagerul şi bagajele sau încărcătura în termenele stabilite de lege sau de contract, iar în lipsa unor astfel de termene, într-un termen rezonabil.

(2) Transportarea trebuie să fie efectuată pe calea cea mai scurtă şi rezonabilă.

Articolul 985. Taxa de transport

(1) Pentru transportarea pasagerului şi bagajelor sau a încărcăturii, se plăteşte taxa de transport convenită prin acordul părţilor dacă legea nu prevede altfel.

(2) Taxa de transport se plăteşte pînă la transportarea pasagerului şi bagajului sau a încărcăturii dacă legea sau contractul nu prevede altfel.

(3) Cărauşul are dreptul de retenţie asupra bagajului şi încărcăturii pînă la achitarea taxei de transport.

S e c ̣ i u n e a a 2-a
TRANSPORTUL DE PERSOANE

Articolul 986. Biletul (titlul de călătorie)

(1) Contractul de transport de persoane se confirmă (se documentează) printr-un bilet (titlu de călătorie).

(2) Biletul (titlul de călătorie) poate fi eliberat transmisibil sau intransmisibil. Posibilitatea transmiterii încetează cel tîrziu la începutul călătoriei.

Articolul 987. Întinderea obligaţiei

(1) Transportul de persoane include operaţiunile de îmbarcare, transport şi debarcare.

(2) Cărauşul este ținut să transporte pasagerul la destinaţie în siguranţă.

Articolul 988. Răspunderea cărauşului

(1) Cărauşul este ținut să repare prejudiciul cauzat pasagerului, cu excepţia cazului cînd acest prejudiciu este rezultatul unei forţe majore, al stării de sănătate a pasagerului sau al faptei acestuia. Cărauşul este ținut să repare prejudiciul şi în cazul în care acesta se datorează stării sale de sănătate, a prepuşilor săi sau a stării ori funcţionării vehiculului.

(2) Răspunderea cărauşului pentru prejudiciile care rezultă din întîrziere este exclusă dacă altfel nu s-a convenit în mod expres sau dacă transportatorul nu a acţionat cu intenţie sau din culpă gravă.

(3) Răspunderea cărauşului nu poate fi exclusă sau limitată prin contract.

(4) Limitările în mărimea despăgubirilor în transportul public de persoane trebuie aprobate de Guvern.

Articolul 989. Răspunderea cărauşului pentru bagaje

(1) Cărauşul răspunde pentru pierderea, distrugerea sau deteriorarea bagajelor care i-au fost încredinţate de pasager, cu excepţia cazului cînd va dovedi forţa majoră, viciul propriu al bunului sau vina pasagerului.

(2) Cărauşul nu răspunde pentru pierderea documentelor, banilor sau a altor bunuri de mare valoare, cu excepţia cazului cînd i s-a declarat natura sau valoarea bunului şi el a acceptat să îl transporte. Cărauşul nu este cu atît mai mult răspunzător pentru pierderea bagajelor de mîină care au rămas sub supravegherea pasagerului, cu excepţia cazului cînd ultimul va demonstra vinovăţia cărauşului.

Articolul 990. Răspunderea cărauşului în cazul transportului
succesiv sau combinat de persoane

În cazul transportului succesiv sau combinat de persoane, cel care efectuează transportul în cursul căruia s-a cauzat prejudiciul este răspunzător, cu excepţia cazului în care, printr-o stipulaţie expresă, unul dintre cărauşi şi-a asumat răspunderea pentru întreaga călătorie.

Articolul 991. Răspunderea pasagerului

Pasagerul răspunde pentru prejudiciile cauzate cărauşului prin comportamentul său sau prin natura sau starea bagajelor de mîină, cu excepţia cazului în care prejudiciul s-a născut în pofida

comportamentului diligent al pasagerului.

Articolul 992. Rezilierea contractului

(1) Pasagerul poate rezilia contractul în orice moment dacă prin aceasta nu cauzează întârzieri. El este obligat să plătească transportatorului despăgubirile cauzate de reziliere.

(2) Dacă devin cunoscute împrejurări în sfera transportatorului despre care pasagerul nu putea să știe și care, dacă le cunoștea, i-ar fi dat un motiv întemeiat să nu încheie contractul de transport, el poate rezilia contractul.

(3) Pasagerul poate rezilia contractul și atunci când este previzibil că vor avea loc întârzieri în comparație cu timpul și durata convenită. În aceste cazuri, nu se naște obligația de despăgubire.

S e c ți u n e a a 3-a

TRANSPORTUL DE BUNURI

Articolul 993. Transportul cu câteva vehicule

Dacă vehiculul pe care este încărcat bunul ce se transportă străbate o porțiune de drum pe mare, pe calea ferată, pe un fluviu sau canal sau pe calea aerului, iar bunul nu este descărcat (transbordat), dispozițiile prezentei secțiuni se aplică asupra întregului transport.

Articolul 994. Forma contractului de transport

(1) Contractul de transport este constatat printr-o scrisoare de trăsură (conosament sau alt document echivalent).

(2) Lipsa, pierderea sau deteriorarea scrisorii de trăsură nu afectează valabilitatea contractului de transport.

Articolul 995. Întocmirea scrisorii de trăsură

(1) Scrisoarea de trăsură se întocmește de client dacă părțile nu au convenit altfel.

(2) Scrisoarea de trăsură se întocmește în cel puțin 3 exemplare originale care se semnează de către client și cărauș. Primul exemplar se păstrează la client, al doilea însoțește încărcătura, iar al treilea este remis căraușului.

(3) Dacă bunurile sînt încărcate în mai multe vehicule sau dacă este vorba de încărcături de diferite feluri ori de încărcături repartizate în diferite locuri, atît căraușul, cît și clientul poate cere întocmirea unui număr de scrisori de trăsură egal cu numărul vehiculelor utilizate sau cu numărul categoriilor încărcăturilor sau al locurilor de unde se expediază încărcăturile.

Articolul 996. Incorectitudinea datelor înscrise în scrisoarea de trăsură

(1) Partea răspunde pentru prejudiciile cauzate celeilalte părți în urma furnizării unor date false ori incomplete pentru scrisoarea de trăsură.

(2) Răspunderea pentru incorectitudinea scrisorii de trăsură o poartă cel care a întocmit sau a modificat scrisoarea de trăsură.

Articolul 997. Obligațiile căraușului la preluarea încărcăturii

(1) La preluarea încărcăturii, căraușul este obligat să verifice:

- a) corespunderea datelor din scrisoarea de trăsură cu numărul, cantitatea și semnele coletelor;
- b) aspectul exterior al încărcăturii și al ambalajului;
- c) modul de încărcare și aranjare a încărcăturii în vehicul.

(2) Dacă transportatorul nu dispune de mijloacele corespunzătoare pentru a verifica datele menționate la alin.(1) lit.a), va consemna rezervele sale motivate în scrisoarea de trăsură. De asemenea, trebuie să motiveze rezervele față de starea exterioară sau ambalajul încărcăturii. Rezervele nu-l obligă pe client dacă nu le-a recunoscut expres în scrisoarea de trăsură.

(3) Clientul poate cere căraușului să verifice greutatea brută sau cantitatea exprimată în alt mod a încărcăturii, precum și conținutul coletelor. Căraușul are dreptul la compensarea cheltuielilor de verificare. Rezultatul verificării se consemnează în scrisoarea de trăsură.

Articolul 998. Răspunderea clientului pentru ambalaj

Clientul răspunde față de cărauș pentru prejudiciul cauzat, prin ambalarea necorespunzătoare a

încărcăturii, personalului cărauşului, materialului sau instalaţiilor de transport sau altor încărcături, precum şi pentru toate cheltuielile generate de o astfel de ambalare dacă deficienţele nu erau evidente şi dacă nu erau cunoscute de cărauş la preluare, fără ca acesta să facă rezerve.

Articolul 999. Anexele la scrisoarea de trăsură

(1) Clientul trebuie să anexeze la scrisoarea de trăsură documentele necesare trecerii prin vamă ori altor operaţiuni similare, anterioare momentului livrării la destinaţie, sau să pună aceste documente la dispoziţia cărauşului cu toate indicaţiile necesare.

(2) Cărauşul nu este obligat să verifice dacă documentele sau indicaţiile sînt corespunzătoare şi suficiente. Clientul răspunde faţă de cărauş pentru prejudiciul cauzat prin erori sau prin caracterul incomplet ori fals al documentelor sau al indicaţiilor dacă transportatorul nu poartă o parte din vinovăţie.

(3) Cărauşul răspunde pentru pierderea sau utilizarea necorespunzătoare a documentelor anexate la scrisoarea de trăsură sau înmîinate lui. El însă nu trebuie să plătească despăgubiri mai mari decît cele pentru pierderea încărcăturii.

Articolul 1000. Efectele semnării scrisorii de trăsură

(1) Scrisoarea de trăsură semnată de cărauş serveşte drept dovadă, pînă la proba contrară, a încheierii şi a cuprinsului contractului de transport, precum şi a preluării încărcăturii de către cărauş.

(2) Dacă scrisoarea de trăsură nu cuprinde rezervele motivate ale cărauşului, se prezumă, pînă la proba contrară, că încărcătura şi ambalajul erau, la preluare, în stare bună, iar numărul, cantitatea şi semnele coletelor corespundeau datelor din scrisoarea de trăsură.

Articolul 1001. Dreptul clientului de a dispune de încărcătură

(1) Clientul are dreptul să dispună de încărcătură. El poate, în special, să ceară cărauşului să nu transporte încărcătura mai departe, să schimbe locul de livrare sau destinatarul menţionat în scrisoarea de trăsură.

(2) Dreptul prevăzut în prezentul articol la alin.(1) încetează în momentul în care cel de-al doilea exemplar al scrisorii de trăsură este înmînat destinatarului sau cînd acesta îşi valorifică dreptul prevăzut la art.1002 alin.(2). Din acest moment, cărauşul trebuie să se conformeze indicaţiilor destinatarului.

(3) Dreptul de dispoziţie se naşte pentru destinatar în momentul întocmirii scrisorii de trăsură în cazul în care clientul înscrie în scrisoarea de trăsură o notă în acest sens.

(4) Dacă destinatarul, exercitîndu-şi dreptul de dispoziţie, a dispus livrarea încărcăturii către un terţ, acesta din urmă nu are dreptul de a desemna, la rîndul său, un alt destinatar.

(5) Exerciţarea dreptului de dispoziţie se subordonează următoarelor reguli:

a) clientul ori destinatarul menţionat la alin.(3) trebuie, în cazul în care vrea să-şi exercite dreptul de dispoziţie, să prezinte primul exemplar al scrisorii de trăsură, în care se înscriu noile indicaţii date cărauşului, şi să suporte prejudiciul, inclusiv cheltuielile apărute în seama cărauşului prin îndeplinirea acestor indicaţii;

b) îndeplinirea indicaţiilor trebuie să fie posibilă în momentul în care acestea ajung la persoana care urmează să le îndeplinească şi nu trebuie să împiedice activitatea curentă a cărauşului şi nici să cauzeze pagube altor clienţi sau destinatari;

c) indicaţiile nu trebuie să ducă la o fragmentare a transportării.

(6) Dacă nu poate îndeplini în temeiul alin.(5) lit.c) indicaţiile primite, cărauşul trebuie să încunoştinţeze de îndată pe cel care a dat indicaţiile.

(7) Cărauşul care nu îndeplineşte indicaţiile date cu respectarea dispoziţiilor din prezentul articol sau care îndeplineşte asemenea indicaţii fără a cere primul exemplar din scrisoarea de trăsură răspunde faţă de cel în drept pentru prejudiciul cauzat astfel.

Articolul 1002. Drepturile destinatarului la recepţionarea încărcăturii

(1) După ce încărcătura ajunge la locul prevăzut pentru livrare, destinatarul are dreptul să ceară cărauşului, contra unei recipise de primire, cel de-al doilea exemplar al scrisorii de trăsură şi predarea

încărcăturii.

(2) Dacă s-a constatat pierderea încărcăturii sau dacă încărcătura nu a ajuns în termenul prevăzut la art.1010, destinatarul poate valorifica în nume propriu împotriva cărauşului drepturile ce decurg din contractul de transport.

(3) Destinatarul care valorifică drepturile ce-i revin în temeiul alin.(1) trebuie să plătească suma totală a cheltuielilor care rezultă din scrisoarea de trăsură. În cazul unor divergenţe sub acest aspect, cărauşul este obligat să livreze încărcătura numai dacă destinatarul acordă garanţii.

Articolul 1003. Imposibilitatea executării contractului

(1) Dacă, înainte sau după ce încărcătura a ajuns la destinaţie, executarea contractului în condiţiile stabilite în scrisoarea de trăsură este sau devine imposibilă, cărauşul trebuie să ceară indicaţii celui îndreptăţit, în baza art.689, de a dispune de încărcătură.

(2) Dacă împrejurările permit executarea transportului în condiţii diferite de cele stabilite în scrisoarea de trăsură şi nu poate obţine în timp rezonabil indicaţii de la cel îndreptăţit, cărauşul trebuie să ia măsurile care par să corespundă cel mai mult intereselor celui îndreptăţit să dispună.

Articolul 1004. Circumstanţele care împiedică predarea încărcăturii

(1) Dacă destinatarul refuză să preia încărcătura, cărauşul are dreptul să dispună de ea fără a prezenta primul exemplar al scrisorii de trăsură.

(2) Destinatarul poate, chiar şi în cazul refuzului de a prelua încărcătura, să mai ceară livrarea ei cât timp cărauşul nu a primit o indicaţie contrară de la client sau nu a dispus de încărcătură.

(3) Dacă apare un impediment de livrare după ce destinatarul a dat indicaţii, în baza prerogativelor sale prevăzute la art.1001 alin.(3), ca încărcătura să fie livrată unui terţ, atunci, la aplicarea alin.(1) şi (2) din prezentul articol, destinatarul ia locul clientului, iar terţul locul destinatarului.

Articolul 1005. Dreptul cărauşului la compensarea cheltuielilor de îndeplinire a indicaţiilor clientului

(1) Cărauşul are dreptul la compensarea cheltuielilor prilejuite de cererea şi îndeplinirea indicaţiilor dacă nu este dator, în baza contractului sau a legii, să suporte aceste cheltuieli.

(2) În cazurile menţionate la art.1003 alin.(1) şi la art.1004, cărauşul poate descărca imediat încărcătura pe cheltuiala celui îndreptăţit să dispună. După descărcare, transportul se consideră încheiat. Cărauşul urmează să păstreze încărcătura pentru persoana îndreptăţită să dispună. El poate să o încredinţeze, totuşi, unui terţ şi să răspundă, în acest caz, doar pentru diligenţa la alegerea terţului. Încărcătura rămîne grevată cu pretenţiile care decurg din scrisoarea de trăsură ca şi cu toate celelalte cheltuieli.

(3) Cărauşul poate organiza vânzarea încărcăturii fără a mai aştepta indicaţii din partea celui îndreptăţit dacă este vorba de bunuri perisabile sau dacă starea încărcăturii justifică o asemenea măsură, sau dacă costurile păstrării sînt disproporţionate faţă de valoarea încărcăturii. El poate organiza vânzarea şi în alte cazuri dacă în interiorul unui termen corespunzător nu primeşte din partea celui îndreptăţit indicaţii contrare a căror executare îi poate fi pretinsă în baza principiului echităţii.

(4) Dacă încărcătura este vîndută conform dispoziţiilor prezentului articol, preţul obţinut va fi pus la dispoziţia celui îndreptăţit să dispună de încărcătură după scăderea costurilor care au grevat încărcătura. Dacă aceste costuri depăşesc preţul obţinut, cărauşul poate pretinde diferenţa.

(5) Modul vînzării se determină conform legilor şi obiceiurilor locului în care se găseşte încărcătura.

Articolul 1006. Dreptul de retenţie asupra încărcăturii

Cărauşul are drept de retenţie asupra încărcăturii atîta timp cît poate dispune de încărcătură pentru toate costurile care decurg din contractul de transport.

Articolul 1007. Temeiul răspunderii cărauşului

(1) Cărauşul răspunde pentru distrugerea, pierderea totală sau parţială ori pentru deteriorarea încărcăturii în măsura în care distrugerea, pierderea sau deteriorarea a avut loc între momentul preluării şi cel al livrării, precum şi pentru depăşirea termenului de livrare. Cărauşul este ţinut, de asemenea, să

repare prejudiciul cauzat prin neexecutarea altor obligații contractuale. Mărimea pretenției de despăgubire poate fi limitată prin contract.

(2) Pentru întârzierea transportării încărcăturii la destinație, cărașul poartă răspundere în proporție de 100% din taxa de transport și este obligat să repare prejudiciul cauzat astfel.

(3) Cărașul nu poartă răspundere și nu-și poate limita răspunderea decât în cazurile și în condițiile prevăzute de lege.

Articolul 1008. Exonerarea de răspundere

(1) Cărașul este exonerat de răspundere pentru distrugerea, pierderea, deteriorarea încărcăturii sau depășirea termenelor de transportare dacă:

- a) acestea se datorează vinovăției celui îndreptățit să dispună de încărcătură;
- b) reprezentantul clientului a însoțit transportarea încărcăturii;
- c) acestea se datorează indicațiilor celui îndreptățit să dispună de încărcătură în cazul în care nu au fost provocate de căraș;
- d) acestea se datorează unui viciu propriu încărcăturii;
- e) acestea se datorează perisabilității naturale a încărcăturii.

(2) Cărașul nu poate fi exonerat de răspundere din motivul defecțiunilor vehiculului închiriat sau vinovăției locatorului și angajaților lui, implicați în procesul de transportare a încărcăturii.

(3) Sub rezerva prevederilor art.1009 alin.(2)–(5), cărașul este exonerat de răspundere dacă distrugerea, pierderea sau deteriorarea încărcăturii se datorează unei sau mai multor din următoarele împrejurări:

- a) utilizarea unor vehicule deschise, fără prelată, dacă această utilizare a fost convenită expres și consemnată în scrisoarea de trăsură;
- b) lipsa sau defectele ambalajului;
- c) manipularea, încărcarea, aranjarea sau descărcarea au fost efectuate de client, destinatar sau de un terț care acționează pentru client ori destinatar;
- d) pagubele sînt rezultatul caracteristicilor naturale ale unor anumite încărcături, din cauza cărora acestea din urmă au fost expuse pieirii totale sau parțiale ori deteriorării în special prin rupere, coroziune, alterare interioară, uscare, vărsare, pierdere normală în greutate sau atacului insectelor ori rozătoarelor;
- e) transportarea animalelor vii.

(4) În cazul în care, conform prezentului articol, prejudiciul a fost cauzat în parte datorită circumstanțelor pentru care transportatorul nu poartă răspundere și în parte datorită unor împrejurări imputabile lui, acesta va răspunde numai în măsura în care pagubele au fost cauzate de împrejurările din cea de-a doua categorie.

Articolul 1009. Sarcina probațiunii

(1) Sarcina probei faptului că distrugerea, pierderea, deteriorarea ori depășirea termenului de livrare se datorează uneia din împrejurările menționate la art.1008 alin.(1) revine cărașului.

(2) În cazul în care transportatorul susține că, în raportul de împrejurări, distrugerea, pierderea sau deteriorarea se putea produce din cauza unui sau mai multor pericole menționate la art.1008 alin.(3), se prezumă că prejudiciul s-a produs în acest fel. Cel îndreptățit să dispună de încărcătură poate însă dovedi că prejudiciul nu s-a produs ori nu s-a produs exclusiv în una dintre aceste împrejurări periculoase.

(3) Prezumția stipulată la alin.(2) nu operează în cazul prevăzut la art.1008 alin.(3) lit.a) pentru expedierea extraordinară sau pentru pierderea unor colete întregi.

(4) La transportul cu un vehicul dotat cu instalații speciale de protecție a încărcăturii împotriva efectelor căldurii, frigului, ale schimbărilor de temperatură sau umidității, cărașul poate invoca dispozițiile art.1008 alin.(3) numai dacă dovedește că a luat toate măsurile posibile în vederea alegerii, întreținerii și utilizării acestor instalații speciale și că a respectat indicațiile speciale date în acest sens.

(5) Cărașul poate invoca dispozițiile art.1008 alin.(3) lit.d) doar dacă dovedește că a luat toate

măsurile care, în mod obișnuit, trebuie luate și că a respectat indicațiile speciale pe care le-a primit.

Articolul 1010. Încălcarea termenului de livrare a încărcăturii

Termenul de livrare este încălcat atunci când încărcătura nu a fost livrată în interiorul termenului convenit sau, în cazul în care nu s-a convenit asupra unui termen, când durata efectivă a transportului, cu luarea în considerare a împrejurărilor, depășește durata care poate fi acordată în mod rezonabil unui cărauș diligent.

Articolul 1011. Presumția pierderii încărcăturii

(1) Cel îndreptățit să dispună, fără a mai aduce alte dovezi, poate considera pierdută încărcătura care nu a fost livrată în decursul a 30 de zile de la expirarea termenului de livrare sau, în cazul în care nu s-a convenit asupra unui astfel de termen, în decursul a 60 de zile de la preluarea încărcăturii de către cărauș.

(2) Cel îndreptățit să dispună poate cere în scris, la primirea despăgubirii pentru încărcătura pierdută, să fie imediat notificat dacă încărcătura a fost găsită pe parcursul unui an de la plata despăgubirii. Această cerere trebuie confirmată în scris de către persoana obligată.

(3) Cel îndreptățit să dispună poate pretinde, în decursul a 30 de zile de la primirea notificării prevăzute la alin.(2), ca încărcătura să-i fie livrată contra satisfacerii pretențiilor care decurg din scrisoarea de trăsură și restituirii despăgubirii primite, reținându-se, după caz, cheltuielile de recuperare a prejudiciului. Pretențiile sale la despăgubire pentru încălcarea termenului de livrare conform art.1003 și, eventual, art.1016 rămân neatinse.

(4) Dacă nu s-a formulat cererea prevăzută la alin.(2) sau nu s-a dat nici o indicație în termenul menționat la alin.(3), sau dacă încărcătura a fost găsită după trecerea a mai mult de un an de la plata despăgubirii, căraușul poate dispune de încărcătură conform legilor locului unde se află ea.

Articolul 1012. Livrarea încărcăturii fără preluarea rambursului

Dacă încărcătura este livrată destinatarului fără preluarea rambursului pe care, conform contractului, căraușul trebuia să-l preia, acesta, păstrându-și dreptul de regres împotriva destinatarului, este obligat să-l despăgubească pe client pînă la valoarea rambursului.

Articolul 1013. Regulile de expediere a încărcăturilor periculoase

(1) Clientul trebuie să-l informeze pe cărauș, dacă îi remite încărcături periculoase, despre natura exactă a pericolului și să-i indice măsurile de siguranță necesare. Dacă toate acestea nu sînt consemnate în scrisoarea de trăsură, clientul sau destinatarul trebuie să dovedească în alt mod că transportatorul cunoștea natura exactă a pericolelor legate de transportul încărcăturii.

(2) În cazul în care căraușul nu cunoștea pericolul în condițiile alin.(1), încărcăturile periculoase pot fi descărcate, distruse ori făcute inofensive de către cărauș oricînd și fără obligația despăgubirii. Clientul răspunde, în plus, pentru prejudiciul, inclusiv cheltuielile, cauzat de predarea, transportul, descărcarea și distrugerea unor astfel de încărcături.

Articolul 1014. Determinarea valorii încărcăturii la pierderea ei și plata despăgubirilor

(1) Dacă, în baza dispozițiilor din prezenta secțiune, transportatorul trebuie să plătească despăgubiri pentru pierderea totală ori parțială a încărcăturii, despăgubirea se va calcula în funcție de valoarea încărcăturii la locul și din momentul preluării.

(2) Valoarea încărcăturii se determină în baza prețului de bursă, iar în lipsa unui asemenea preț, în baza prețului de piață, iar în lipsa unor asemenea prețuri, la prețul obișnuit al bunurilor cu aceleași caracteristici.

(3) În afară de plata despăgubirilor prevăzute la alin.(1), urmează a fi restituite taxele de transport, taxele vamale și alte cheltuieli de transport, și anume, în cazul pierderii totale a încărcăturii – integral, iar în cazul pierderii parțiale – parțial.

(4) Dacă încărcătura a fost livrată cu întârziere, iar cel îndreptățit să dispună dovedește că prin aceasta a suferit un prejudiciu, căraușul va plăti o despăgubire, însă numai pînă la valoarea transportului.

(5) Despăgubiri în volum mai mare decât cel stabilit la alin.(4) pot fi pretinse doar atunci când valoarea încărcăturii sau un interes special în privința livrării este consemnat conform art.1016.

Articolul 1015. Răspunderea pentru deteriorarea încărcăturii

(1) La deteriorarea încărcăturii, căraușul poartă răspundere egală cu diminuarea valorii încărcăturii. Întinderea despăgubirii se determină conform art.1014 alin.(1), (2) și (4).

(2) În cazul în care întreaga încărcătură este depreciată în urma deteriorării, despăgubirea calculată conform alin.(1) nu poate depăși suma care ar fi trebuit plătită în situația pierderii totale.

Articolul 1016. Interesul special al clientului

(1) În schimbul unui supliment la taxa de transport, clientul poate stabili, prin consemnare în scrisoarea de trăsură, suma care reprezintă pentru el interesul ca încărcătura să nu fie distrusă, pierdută, deteriorată ori livrată cu întârziere.

(2) Dacă s-a comunicat interesul special în privința livrării, se poate pretinde, independent de despăgubirea prevăzută la art.1014 și 1015, repararea pagubei pînă la mărimea sumei menționate ca reprezentînd interesul special în privința livrării.

Articolul 1017. Dreptul la dobînzi al celui îndreptățit să dispună

Cel îndreptățit să dispună poate pretinde pentru despăgubirea datorată dobînzii în mărimea stabilită de art.619. Dobînzile încep să curgă din momentul reclamației față de cărauș sau, dacă nu a fost formulată o asemenea reclamație, din momentul chemării sale în judecată.

Articolul 1018. Dreptul căraușului în cazul unor pretenții
extracontractuale

(1) Dacă distrugerile, pierderile, deteriorările sau întârzierile apărute la un transport care intră sub incidența dispozițiilor prezentei secțiuni duc, în conformitate cu dreptul aplicabil, la formularea unor pretenții extracontractuale, căraușul poate să se opună acestora prin invocarea dispozițiilor prezentei secțiuni care exclud răspunderea sa ori care precizează sau limitează întinderea despăgubirilor datorate.

(2) Dacă sînt formulate pretenții extracontractuale pentru distrugere, pierdere, deteriorare sau întârziere împotriva unui prepus, acesta va putea invoca, de asemenea, dispozițiile prezentului capitol în măsura în care exclud răspunderea sa ori precizează sau limitează întinderea despăgubirilor datorate.

Articolul 1019. Interzicerea exonerării căraușului de
răspundere

Căraușul nu poate invoca dispozițiile din prezenta secțiune care exclud sau limitează răspunderea sa ori care răsfoarnă sarcina probei dacă prejudiciul a fost cauzat cu intenție sau din culpă gravă.

Articolul 1020. Prezentarea reclamațiilor

(1) În cazul nerespectării obligațiilor contractuale, părțile sînt obligate să înainteze în prealabil o reclamație.

(2) Dacă destinatarul preia încărcătura fără a verifica, împreună cu căraușul, starea acesteia și fără a formula față de cărauș obiecții cu indicarea distrugerilor, pierderilor sau deteriorărilor, se va prezuma, pînă la proba contrară, că destinatarul a primit încărcătura în starea descrisă în scrisoarea de trăsură. Obiecțiile urmează a fi făcute, dacă este vorba de pierderi sau deteriorări ce pot fi observate la o examinare exterioară, cel tîrziu la recepționarea încărcăturii.

(3) Dacă destinatarul și căraușul au verificat împreună starea încărcăturii, dovada contrară rezultatului acestei verificări se admite doar în cazul unor pierderi sau deteriorări ce nu pot fi recunoscute la examinarea exterioară și în cazul formulării de către destinatar a unor obiecții scrise față de cărauș în decursul a 7 zile, neluînd în considerare duminicile și sărbătorile legale.

(4) Dacă rezervele nu privesc pierderi sau deteriorări care pot fi recunoscute la o examinare exterioară, obiecțiile urmează a fi făcute în scris, în decursul a 7 zile, neluînd în considerare duminicile și sărbătorile legale, după recepționare.

(5) Pentru încălcarea termenului de livrare se pot cere despăgubiri doar dacă, în termen de 21 de zile din momentul în care încărcătura a fost pusă la dispoziția destinatarului, este înaintată o obiecție scrisă către cărauș.

(6) La calculul termenelor stabilite în prezentul articol nu se ia în considerare ziua recepționării sau ziua în care încărcătura a fost pusă la dispoziția destinatarului.

(7) Căraușul și destinatarul sînt obligați să-și acorde toate înlesnirile corespunzătoare pentru constatățile și verificările necesare.

Articolul 1021. Termenul de prescripție în contractul de transport

(1) Termenul de prescripție în raporturile de transport este de un an. În cazul intenției sau al culpei grave, termenul de prescripție este de 3 ani.

(2) Curgerea termenului de prescripție începe:

a) în caz de pierdere parțială, de deteriorare a încărcăturii sau de încălcare a termenului de transportare – din ziua predării încărcăturii către destinatar;

b) în cazul distrugerii sau pierderii totale - în a 30-a zi de la expirarea termenului de transportare, iar dacă acest termen nu este stabilit de părți sau de lege - în cea de-a 60-a zi din ziua preluării încărcăturii de către cărauș;

c) în toate celelalte cazuri - în ziua expirării unui termen de 3 luni de la data încheierii contractului de transport.

Articolul 1022. Răspunderea căraușilor succesivi

(1) Dacă un transport care constituie obiectul unui singur contract este realizat de mai mulți cărauși succesivi, fiecare din ei răspunde pentru executarea întregului transport.

(2) Cel de-al doilea cărauș și oricare cărauș care urmează devin, prin preluarea încărcăturii și a scrisorii de trăsură, părți în contract în măsura condițiilor stabilite în scrisoarea de trăsură.

Articolul 1023. Preluarea încărcăturii de la căraușul anterior

(1) Căraușul care preia încărcătura de la căraușul anterior trebuie să înmîneze acestuia o adeverință de primire, datată și semnată. El trebuie să-și înscrie numele și adresa pe cel de-al doilea exemplar al scrisorii de trăsură. Dacă este cazul, va scrie obiecțiile sale conform art.997 alin.(2) pe cel de-al doilea exemplar al scrisorii de trăsură și pe adeverința de primire.

(2) Relațiile dintre căraușii succesivi sînt reglementate de dispozițiile art.1000.

Articolul 1024. Înaintarea pretențiilor contra căraușilor succesivi

(1) Pretențiile de despăgubire pentru distrugerea, pierderea și deteriorarea încărcăturii sau pentru încălcarea termenului de livrare pot fi valorificate numai împotriva primului cărauș, a ultimului sau a aceluia care a executat acea parte a transportului în care s-a produs evenimentul sau faptul ce a cauzat distrugerea, pierderea, deteriorarea sau întîrzierea.

(2) Una și aceeași cerere de chemare în judecată poate fi îndreptată împotriva mai multor cărauși.

Articolul 1025. Dreptul de regres

Dacă un cărauș a plătit despăgubiri în baza dispozițiilor prezentului capitol, el are drept de regres conform următoarelor reguli:

a) dacă distrugerea, pierderea ori deteriorarea a fost cauzată de un cărauș, acesta trebuie să suporte singur despăgubirile plătite de el sau de un alt cărauș;

b) dacă distrugerea, pierderea sau deteriorarea a fost cauzată de doi sau de mai mulți cărauși, fiecare va plăti o sumă proporțională părții sale de răspundere. În cazul în care nu se poate stabili partea de răspundere a fiecăruia, căraușii răspund în funcție de partea care le revine din taxa de transport;

c) dacă nu se poate stabili care din cărauși răspunde pentru prejudiciu, despăgubirea va fi plătită de toți căraușii în proporția care se va determina conform regulii menționate la lit.b).

Articolul 1026. Incapacitatea de plată a unuia din cărauși

Dacă un cărauș este în incapacitate de plată, partea care îi revine din despăgubiri și pe care nu a plătit-o se suportă de ceilalți cărauși proporțional părții ce le revine din taxa de transport.

Articolul 1027. Excepțiile opuse în cazul acțiunii în regres

Căraușul împotriva căruia se exercită, în temeiul art.1025 și 1026, dreptul de regres nu poate

obiecta că transportatorul care exercită regresul a plătit celui prejudiciat fără să datoreze dacă despăgubirea a fost stabilită prin hotărâre judecătorească și dacă transportatorul asupra căruia se exercită regresul a fost încunoștințat în mod reglementar de procesul în curs avînd posibilitatea de a interveni în acest proces.

Articolul 1028. Dreptul cărăușilor de a deroga de la dispozițiile prezentului cod

Cărăușii au dreptul, fără a prejudicia interesele clientului sau ale destinatarului, să convină asupra unor reguli care să deroge de la prevederile art.1025 și 1026.

Articolul 1029. Nulitatea convențiilor

(1) Fără a aduce atingere dispozițiilor art.1028, orice clauză care, în mod direct sau indirect, derogă de la dispozițiile prezentului capitol este nulă și lipsită de efecte. Nulitatea unor asemenea clauze nu are drept consecință nulitatea celorlalte clauze din contract.

(2) Este nulă îndeosebi acea convenție prin care cărăușul trece pe seama asigurării încărcăturii pretențiile în despăgubire, precum și orice convenție asemănătoare.

(3) Nulă este și convenția în a cărei bază sarcina probei este răsturnată.

Capitolul XIII

MANDATUL

Articolul 1030. Contractul de mandat

(1) Prin contractul de mandat o parte (mandant) împuternicește cealaltă parte (mandatar) de a o reprezenta la încheierea de acte juridice, iar aceasta, prin acceptarea mandatului, se obligă să acționeze în numele și pe contul mandantului.

(2) Mandantul este obligat să coopereze cu mandatarul în scopul exercitării mandatului.

Articolul 1031. Acceptarea mandatului

Acceptarea mandatului este expresă sau tacită. Acceptarea este tacită dacă rezultă din actele sau chiar din tăcerea mandatarului.

Articolul 1032. Mandatul special și mandatul general

(1) Mandatul poate fi special pentru o operație juridică sau pentru anumite operații determinate (pentru o afacere sau pentru anumite afaceri) ori general (pentru toate afacerile mandantului).

(2) Mandatul formulat în termeni generali nu conferă decît împuternicirea de a încheia acte de administrare și conservare. Împuternicirea de a încheia alte acte urmează a fi formulată numai printr-o clauză expresă, cu excepția mandatului autentificat notarial și dat în avans pentru incapacitatea mandantului.

Articolul 1033. Remunerarea mandatarului

(1) Mandantul este obligat să plătească mandatarului remunerație numai în cazurile prevăzute de lege sau de contract.

(2) Mandatul profesional este prezumat cu titlu oneros.

(3) În cazul mandatului oneros, mandantul este obligat să plătească mandatarului retribuția stabilită prin contract, în baza legii, prin uzanțe sau în dependență de valoarea serviciilor acordate.

(4) Mandatarul are dreptul să rețină din sumele pe care trebuie să le remită mandantului ceea ce mandantul îi datorează pentru executarea mandatului. El are dreptul să rețină din sumele încredințate pentru executarea mandatului ceea ce i se cuvine.

Articolul 1034. Împuternicirile mandatarului

(1) Împuternicirile mandatarului nu se limitează la prevederile exprese ale mandatului, ci se extind asupra a tot ce poate fi dedus din cuprinsul și esența acestuia, cu excepțiile prevăzute la art.1032 alin. (2).

(2) Mandatarul poate încheia toate actele care pot fi deduse din împuternicirile lui și care sînt necesare pentru îndeplinirea mandatului.

(3) Împuternicirile date unei persoane pentru a încheia acte care țin de profesia sau funcția pe care o exercită și care rezultă din natura lor nu trebuie să fie stipulate expres.

Articolul 1035. Prudența și diligența mandatarului

Mandatarul este obligat să acționeze în interesul mandantului cu prudență și diligență și să evite apariția conflictelor între interesele sale personale și interesele mandantului.

Articolul 1036. Transmiterea executării mandatului către un terț

(1) Mandatarul este obligat să execute mandatul personal dacă nu i se permite prin contract transmiterea mandatului către un terț. Se permite atragerea de ajutoare pentru a-l asista pe mandatar în exercitarea mandatului.

(2) În cazul în care o cer interesele mandantului, mandatarul trebuie să transmită împuternicirile către un terț dacă, din cauza unor circumstanțe imprevizibile, nu poate exercita mandatul și nu are posibilitatea să-l informeze despre aceasta pe mandant în timp util.

(3) Pentru actele persoanei căreia i-a transmis mandatul fără a fi autorizat, mandatarul răspunde ca pentru actele proprii.

(4) Dacă transmiterea mandatului către un terț este permisă, mandatarul răspunde doar pentru vina ce-i revine în privința alegerii terțului și pentru modul în care i-a transmis instrucțiunile.

(5) Mandantul are în toate cazurile dreptul de a intenta acțiune persoanei care l-a asistat sau l-a substituit pe mandatar.

Articolul 1037. Desemnarea mai multor mandatar

(1) Dacă, pentru încheierea unui act juridic, sînt desemnați mai mulți mandatar, mandatul produce efecte numai în cazul în care este acceptat de toți mandatarii.

(2) Mandatarii urmează să încheie împreună toate actele vizate în mandat dacă altfel nu este stipulat sau nu rezultă cu certitudine din mandat. Pentru executarea obligațiilor asumate ei răspund solidar.

(3) Dacă încheie singur actele juridice pe care a fost împuternicit să le încheie împreună cu o altă persoană, mandatarul își depășește împuternicirile, cu excepția cazului cînd încheie actul juridic în condiții mai avantajoase pentru mandant decît cele convenite.

Articolul 1038. Dubla reprezentare

(1) Mandatarul care acceptă să reprezinte, pentru încheierea aceluiași act, persoane ale căror interese sînt sau ar putea fi în conflict este obligat să informeze fiecare mandant, cu excepția cazului cînd uzanțele sau cunoașterea de către mandanți a dublei reprezentări îl exonerează de această obligație pe mandatar.

(2) În cazul dublei reprezentări, mandatarul va acționa față de fiecare mandant în mod imparțial.

(3) Mandantul care nu este în măsură să cunoască dubla reprezentare poate, în cazul în care a suferit un prejudiciu, să ceară declararea nulității actului încheiat de mandatar.

Articolul 1039. Încheierea unui act cu sine însuși

(1) Mandatarul nu poate încheia acte juridice în numele mandantului cu sine însuși, chiar și prin reprezentant, cu excepția cazului cînd este autorizat expres sau cînd mandantul cunoaște faptul și nu obiectează împotriva lui.

(2) Numai mandantul poate cere declararea nulității actului juridic încheiat cu încălcarea regulii prevăzute la alin.(1).

Articolul 1040. Abaterea de la indicațiile mandantului

(1) Mandatarul este obligat să îndeplinească indicațiile mandantului.

(2) Mandatarul este în drept să se abată de la indicațiile mandantului dacă, în funcție de circumstanțe, poate presupune că mandantul, avînd cunoștință de situația creată, ar fi aprobat o asemenea abatere. Pînă la abaterea de la indicațiile mandantului, mandatarul este obligat să-l notifice despre noile circumstanțe și să aștepte decizia lui, cu excepția cazurilor cînd amînarea prezintă un pericol pentru executare.

(3) Dacă executarea de către mandatar a indicațiilor date de mandant duce, în mod vizibil, la dezavantajarea acestuia din urmă, mandatarul trebuie să execute indicațiile doar după ce a comunicat mandantului dezavantajele posibile, iar acesta insistă asupra indicațiilor.

Articolul 1041. Obligația prezentării informațiilor și a dării

de seamă despre executarea mandatului

(1) Mandatarul este obligat să transmită mandantului toate informațiile necesare, să dea lămuririle cerute de mandant asupra executării mandatului, iar la executarea acestuia, să-l informeze neîntârziat și să prezinte darea de seamă.

(2) Convenția în al cărei temei obligațiile mandatarului prevăzute la alin.(1) sînt, pentru viitor, excluse sau limitate se face în scris.

Articolul 1042. Confidențialitatea informației cunoscute de mandatar

(1) Mandatarul este obligat să nu divulge informația care i-a deveni cunoscută în cadrul activității sale dacă mandantul are un interes justificat în păstrarea secretului asupra lor și dacă nu există, în baza dispozițiilor legale, o obligație de dezvăluire sau dezvăluirea nu este permisă de mandant.

(2) Obligația de păstrare a confidențialității subzistă și după încetarea mandatului.

Articolul 1043. Obligația mandatarului de a preda către mandant rezultatele executării

Mandatarul este obligat să remită mandantului tot ceea ce a primit pentru executarea mandatului și nu a utilizat în acest scop, precum și tot ceea ce a dobîndit în executarea obligațiilor sale contractuale.

Articolul 1044. Interdicția de a folosi informația sau bunurile în interes propriu

(1) Mandatarul nu are dreptul să folosească în avantajul său informația pe care o obține sau bunurile pe care le primește ori pe care este obligat să le administreze în exercitarea mandatului dacă nu are consimțămîntul mandantului sau dacă dreptul de folosință nu rezultă din lege sau din mandat.

(2) Pe lîngă compensațiile la care este ținut pentru prejudiciul cauzat, mandatarul, în cazul folosirii informației sau bunurilor fără autorizație, trebuie să plătească mandantului pentru folosirea informației o sumă echivalentă cu îmbogățirea sa datorită folosirii ei, iar în cazul cînd a folosit un bun, o chirie corespunzătoare. Dacă folosește pentru sine banii pe care trebuie să-i remită mandantului ori să-i utilizeze în favoarea acestuia, mandatarul va datora dobînzii din momentul cheltuirii banilor.

Articolul 1045. Protecția drepturilor mandantului

Bunurile dobîndite de către mandatar, în numele său dar pe contul mandantului, în cadrul executării obligațiilor contractuale sau care i-au fost transmise de mandant pentru executarea mandatului sînt considerate, în raport cu creditorii mandatarului, bunuri ale mandantului.

Articolul 1046. Compensarea cheltuielilor efectuate de mandatar

(1) Cheltuielile pe care mandatarul le efectuează pentru executarea obligațiilor contractuale și pe care, în funcție de împrejurări, acesta le consideră necesare trebuie compensate de către mandant.

(2) Nu pot fi înaintate pretenții, în temeiul alin.(1), atunci cînd cheltuielile urmează a fi compensate prin remunerație. Cheltuielile care se fac în mod obișnuit la executarea unor obligații de felul celor stipulate în contract sau cheltuielile care ar fi fost făcute de mandatar și în absența contractului sînt considerate compensate prin remunerație dacă restituirea lor nu se face în mod obișnuit și dacă nu s-a convenit altfel.

(3) La cererea mandatarului, mandantul este obligat să plătească acestuia un avans pentru cheltuielile necesare executării mandatului.

Articolul 1047. Repararea prejudiciului cauzat mandatarului

(1) Mandantul este obligat să repare și prejudiciul produs fără vina sa pe care mandatarul l-a suferit în executarea mandatului dacă prejudiciul este rezultatul unui pericol legat de obligația contractuală ori s-a produs în urma executării unei indicații a mandantului.

(2) Nu se poate formula o pretenție în temeiul alin.(1) atunci cînd un prejudiciu de felul celui care s-a produs urmează a fi acoperit prin remunerație sau cînd prejudiciul a fost practic produs printr-o acțiune care nu era necesară executării obligațiilor contractuale ale mandatarului sau printr-o omisiune a lui. Dacă acoperirea prejudiciului din contul remunerației va fi contestată, sarcina probei se pune pe seama mandatarului.

Articolul 1048. Solidaritatea mandanților

Cînd mai multe persoane, pentru o afacere comună, au numit un mandatar, fiecare dintre ele răspunde solidar pentru toate efectele mandatului.

Articolul 1049. Răspunderea mandatarului în cazul mandatului gratuit

Dacă îndeplinește mandatul cu titlu gratuit, mandatarul va răspunde doar pentru actele sale intenționate sau pentru culpă gravă.

Articolul 1050. Denunțarea mandatului

(1) Mandatul poate fi denunțat oricînd de oricare din părți.

(2) Revocarea mandatului notificată numai mandatarului nu se poate opune terților care, fără a ști despre revocare, au contractat cu bună-credință cu mandatarul. În acest caz, mandantul are drept de regres împotriva mandatarului.

(3) Mandatarul poate denunța mandatul doar în așa fel încît să fie posibil pentru mandant să se îngrijească în continuare de actele asupra cărora s-a contractat, cu excepția cazului cînd există motiv întemeiat pentru a denunța.

(4) Dacă a denunțat, mandantul este obligat față de mandatar la compensarea tuturor cheltuielilor apărute în executarea contractului. Dacă mandatul este cu titlu oneros, mandantul trebuie să plătească mandatarului remunerația convenită.

(5) Este nulă clauza prin care se exclude dreptul unei părți de a denunța mandatul.

Articolul 1051. Decesul sau incapacitatea mandantului

(1) Raporturile contractuale nu încetează prin decesul sau prin incapacitatea mandantului dacă nu s-a convenit altfel sau dacă aceasta nu rezultă din conținutul obligației contractuale.

(2) Dacă raporturile contractuale încetează prin decesul ori prin incapacitatea mandantului, mandatarul trebuie să continue executarea obligațiilor contractuale în cazul în care amînarea ar fi legată de pericolul unor pierderi pentru mandant sau pentru succesorii lui. Executarea mandatului continuă pînă cînd succesorul sau reprezentantul legal al mandantului poate lua toate măsurile necesare. Raporturile contractuale sînt considerate în această privință ca fiind valabile.

(3) Dacă raporturile contractuale încetează prin decesul sau prin incapacitatea mandantului, față de mandatar contractul se consideră valabil pînă în momentul în care acesta ia cunoștință ori trebuie să cunoască motivul încetării.

Articolul 1052. Încetarea raporturilor contractuale prin decesul mandatarului

(1) Raporturile contractuale încetează prin decesul mandatarului dacă nu s-a convenit altfel ori dacă din obligația contractuală nu rezultă altfel.

(2) Moștenitorul mandatarului trebuie să informeze neîntîrziat mandantul despre decesul mandatarului și să ia măsurile necesare pentru protecția drepturilor mandantului.

Capitolul XIV

ADMINISTRAREA FIDUCIARĂ

Articolul 1053. Contractul de administrare fiduciară

(1) Prin contractul de administrare fiduciară, o parte (fondator al administrării, fiduciant) predă bunuri în administrare fiduciară celeilalte părți (administrator fiduciar, fiduciar), iar aceasta se obligă să administreze patrimoniul în interesul fondatorului administrării.

(2) Prin contract poate fi desemnat în calitate de beneficiar un terț, care poate înainta pretenții proprii față de administratorul fiduciar.

(3) Autoritățile publice nu pot exercita funcția de administrator fiduciar.

(4) Administratorul fiduciar nu poate fi beneficiar.

(5) În cazurile cînd administrarea fiduciară a patrimoniului se constituie pe motive prevăzute de lege, drepturile fondatorului administrării aparțin autorității tutelare sau unei alte persoane menționate în lege.

Articolul 1054. Forma contractului de administrare fiduciară

Contractul de administrare fiduciară a proprietății se încheie în scris.

Articolul 1055. Obiectul administrării fiduciare

(1) Poate fi dat în administrare fiduciară orice bun, inclusiv o universalitate de bunuri, atât existente la momentul încheierii contractului, cât și dobândite în viitor, inclusiv bunurile dobândite de administratorul fiduciar în exercitarea contractului.

(2) Patrimoniul dat în administrare fiduciară include și bunurile care, în calitate de echivalent sau în urma unor acte juridice, iau locul bunurilor originale.

(3) Mijloacele bănești nu pot fi date separat în administrare fiduciară, cu excepția cazurilor prevăzute de lege.

(4) Bunurile date în administrare fiduciară se separă de alte bunuri ale fondatorului administrării, precum și de bunurile administratorului fiduciar.

Articolul 1056. Drepturile și obligațiile administratorului fiduciar

(1) Administratorul fiduciar este obligat să administreze în nume propriu proprietatea încredințată, dar pe riscul și pe contul fiduciantului.

(2) În raporturile cu terții, administratorul fiduciar are prerogativele unui proprietar. Dacă nu manifestă față de interesele fiduciantului diligența de care dă dovadă în afacerile proprii, fiduciarul este obligat să repare prejudiciul cauzat astfel.

(3) Administratorul fiduciar este obligat să facă public faptul separării bunurilor luate în administrare fiduciară de bunurile sale și să mențină această publicitate. El răspunde față de fondatorul administrării pentru dezavantajele, pierderile și prejudiciile care rezultă din confuziunea celor două patrimonii.

(4) Administratorul fiduciar poate dispune de un imobil doar în cazurile prevăzute de lege sau de contractul de administrare fiduciară.

(5) Drepturile obținute de administratorul fiduciar ca rezultat al activității de administrare fiduciară se includ în componența patrimoniului primit în administrare dacă în contract nu este prevăzută obligația de a le preda fiduciantului sau beneficiarului.

(6) Obligațiile rezultate din activitatea fiduciarului se execută din contul bunurilor care se află în administrare fiduciară.

Articolul 1057. Remunerația, cheltuielile și fructele

(1) Administratorul fiduciar nu primește remunerație pentru activitatea sa dacă părțile nu au convenit altfel sau dacă aceasta nu rezultă din lege.

(2) Dacă este prevăzută, remunerația poate fi exprimată fie în procente față de venitul (profitul) obținut din administrarea fiduciară a bunurilor, fie într-o sumă fixă de bani, fie în formă de procurare a unei părți a bunurilor administrate de fiduciar în conformitate cu contractul de administrare fiduciară.

(3) Cheltuielile de administrare fiduciară le suportă fondatorul administrării dacă legea sau contractul nu prevede altfel.

(4) Fructele bunurilor revin fondatorului administrării.

Articolul 1058. Răspunderea administratorului fiduciar

(1) Administratorul fiduciar este răspunzător, în raporturile cu terții, pentru toate actele încheiate în limitele împuternicirilor conferite de contractul de administrare fiduciară. Răspunderea se limitează la bunurile pe care le-a primit în administrare fiduciară.

(2) După încetarea administrării fiduciare și transmiterea către fiduciant a bunurilor, acestea pot fi urmărite în continuare pentru pretențiile născute în legătură cu administrarea fiduciară.

(3) Bunurile date în administrare fiduciară nu pot fi urmărite pentru satisfacerea pretențiilor înaintate față de administratorul fiduciar personal.

(4) Fondatorul administrării fiduciare și beneficiarul răspund pentru acțiunile administratorului fiduciar numai atunci când li se poate imputa un comportament ilicit.

Articolul 1059. Indicarea calității de administrator fiduciar la încheierea actelor juridice

(1) Administratorul trebuie să indice în actul juridic faptul că el acționează în calitate de fiduciar.

Această condiție se consideră respectată dacă:

- a) la încheierea actului juridic cealaltă parte știa sau trebuia să știe despre faptul că actul juridic este încheiat de administratorul fiduciar în această calitate;
- b) în actul juridic încheiat în scris s-a introdus, după numele sau denumirea administratorului fiduciar, mențiunea "A.F."

(2) În cazul când în actul juridic nu se indică faptul că administratorul fiduciar a acționat în această calitate, el se obligă personal în fața terților și răspunde în fața acestora doar cu patrimoniul propriu.

Articolul 1060. Aplicarea dispozițiilor referitoare la
mandat

Raporturilor fiduciare se aplică în modul corespunzător dispozițiile referitoare la mandat.

Capitolul XV **COMISIONUL**

Articolul 1061. Contractul de comision

(1) Prin contractul de comision, o parte (comisionar) se obligă să încheie acte juridice în nume propriu, dar pe contul celeilalte părți (comitent), iar aceasta să plătească o remunerație (comision).

(2) Actul juridic încheiat de comisionar cu un terț dă naștere unor drepturi și obligații numai pentru comisionar, chiar și în cazul în care comitentul este numit sau a participat la executarea actului juridic.

(3) Între comitent și comisionar există aceleași drepturi și obligații ca între mandant și mandatar, cu deosebirile stabilite în prezentul capitol.

Articolul 1062. Executarea obligațiilor de către comisionar

(1) Comisionarul trebuie să respecte indicațiile primite de la comitent și să execute obligațiile pe care și le-a asumat în condiții cât mai favorabile pentru acesta.

(2) În cazul în care comisionarul încheie acte juridice în condiții mai avantajoase decât cele stipulate de comitent, beneficiile se împart egal între el și comitent dacă în contract nu este prevăzut altfel.

Articolul 1063. Remunerația comisionarului

(1) Comitentul este obligat să acorde comisionarului remunerația stabilită de contract sau de uzanțe.

(2) Comisionarul poate pretinde plata comisionului chiar și în cazul în care executarea actului juridic încheiat de el nu a avut loc, dar faptul acesta se datorează vinovăției comitentului sau se află în legătură cu personalitatea lui.

Articolul 1064. Abaterea de la indicațiile comitentului

(1) Comisionarul este în drept să se abată de la indicațiile comitentului dacă o cer interesele comitentului sau dacă nu are posibilitatea de a cere aprobarea prealabilă a comitentului, sau nu a primit răspunsul în timp util.

(2) În cazul în care a vândut bunurile la un preț mai mic decât cel indicat de comitent, comisionarul trebuie să acopere diferența dacă nu demonstrează că nu a putut vinde bunul la prețul indicat și că prin vinderea la un preț mai mic a evitat un prejudiciu mai mare.

(3) În cazul în care comisionarul cumpără un bun la un preț mai mare decât cel indicat, comitentul trebuie să declare că renunță la actul juridic încheiat de comisionar imediat ce este înștiințat despre încheierea actului juridic. În caz contrar, se consideră că a acceptat condițiile cumpărării.

(4) Dacă comisionarul declară că acoperă diferența de preț, comitentul nu are dreptul să renunțe la actul juridic.

Articolul 1065. Dreptul asupra bunului care este obiectul
actului juridic

Comitentul are drept de proprietate asupra bunului predat comisionarului sau primit de acesta pentru comitent.

Articolul 1066. Dreptul de retenție al comisionarului

În scopul garantării creanțelor ce izvorăsc din contractul de comision, comisionarul este în drept să rețină bunurile care trebuie să le predea comitentului sau persoanelor indicate de acesta.

Articolul 1067. Executarea actului juridic încheiat de comisionar

(1) Comisionarul trebuie să execute toate obligațiile și să exercite toate drepturile care rezultă din actul juridic încheiat în numele său, dar pe contul comitentului.

(2) Comisionarul nu răspunde pentru neexecutarea obligațiilor de către terț, cu excepția cazului când a garantat în fața comitentului executarea obligațiilor de către terț. În schimbul garanției, comisionarul are dreptul la o remunerație specială, numită provizion.

(3) În cazul în care terțul a încălcat obligațiile, comisionarul trebuie să-l informeze imediat pe comitent și să adune probele necesare. La cererea comitentului, comisionarul îi cesionează drepturile care rezultă din actul juridic încheiat întru executarea contractului de comision.

Articolul 1068. Obligația comisionarului de a asigura bunul comitentului

Comisionarul este obligat să asigure bunurile primite de la comitent sau pentru comitent numai în cazurile în care faptul acesta este stipulat în contract sau rezultă din uzanțe.

Articolul 1069. Darea de seamă a comisionarului

După executarea obligațiilor sau după rezilierea contractului, comisionarul predă tot ceea ce a primit în baza contractului și prezintă o dare de seamă. În cazul în care există obiecții în legătură cu darea de seamă, comitentul este obligat să-l informeze pe comisionar în termen de 15 zile de la primirea dării de seamă dacă contractul nu prevede un alt termen.

Articolul 1070. Recepționarea executării de către comitent

Comitentul recepționează tot ceea ce a executat comisionarul în baza contractului de comision, examinează bunurile, îl informează imediat pe comisionar despre vicii și îl eliberează de toate obligațiile pe care și le-a asumat față de terț în executarea contractului de comision.

Articolul 1071. Compensarea cheltuielilor comisionarului

(1) Comitentul este obligat să compenseze toate cheltuielile utile suportate de comisionar în executarea contractului de comision.

(2) Cheltuielile de păstrare a bunurilor comitentului, inclusiv a celor primite de la terți, le suportă comisionarul dacă în lege sau în contract nu este prevăzut altfel.

Articolul 1072. Rezilierea contractului din inițiativa comitentului

(1) Comitentul are dreptul să rezilieze contractul în orice moment.

(2) În cazul rezilierii contractului, comitentul este obligat să plătească comisionarului pentru actele juridice deja încheiate remunerația stipulată și să repare prejudiciul cauzat prin rezilierea contractului.

Articolul 1073. Rezilierea contractului de către comisionar

Comisionarul poate rezilia contractul de comision numai în cazul prevăzut de contract, în cazul inexistenței posibilității de a executa obligația asumată sau în cazul în care comitentul nu execută obligațiile contractuale.

Articolul 1074. Dispoziția asupra bunurilor comitentului

(1) În cazul în care a reziliat contractul sau a fost notificat despre rezilierea contractului de către comisionar, comitentul este obligat să dea, în termen de o lună, indicații privind bunurile aflate la comisionar.

(2) În cazul în care comitentul nu execută obligația prevăzută la alin.(1), comisionarul are dreptul să predea bunurile comitentului în depozit pe contul acestuia ori să le vândă la un preț cât mai convenabil pentru comitent.

Capitolul XVI **EXPEDIȚIA**

Articolul 1075. Contractul de expediție

(1) Prin contractul de expediție o parte (expeditor) se obligă, pe contul și în numele celeilalte părți (client) sau în nume propriu, să încheie un contract de transport și să efectueze actele necesare în vederea efectuării transportării, iar clientul se obligă să achite remunerația convenită (comision).

(2) Contractul de expediție se încheie în scris. Clientul urmează să elibereze expeditorului procură dacă aceasta este necesară pentru executarea obligațiilor contractuale.

(3) Raporturilor din contractul de expediție se aplică în modul corespunzător dispozițiile referitoare la mandat, dacă prezentul capitol nu prevede altfel.

(4) Normele prezentului capitol se aplică și în cazurile în care, în conformitate cu condițiile contractului de transport, obligațiile expeditorului le execută transportatorul.

Articolul 1076. Diligența expeditorului

Expeditorul trebuie să îndeplinească expedierea în special sub aspectul alegerii transportatorului, cu grija unui expeditor diligent. În acest sens, el trebuie să țină seama de interesele clientului și să urmeze indicațiile acestuia.

Articolul 1077. Obligațiile clientului

(1) Clientul este obligat, la cererea expeditorului, să îi furnizeze la timp informații asupra bunului, informații pentru întocmirea documentelor de transport, precum și îndeplinirea procedurilor vamale și altor formalități. Clientul este obligat să transmită expeditorului documentele care atestă exactitatea unor astfel de informații.

(2) În cazul unor bunuri periculoase, clientul trebuie să atragă atenția expeditorului asupra naturii pericolului și asupra măsurilor de precauție.

(3) Bunurile despre al căror pericol expeditorul nu a fost informat pot fi descărcate, distruse ori făcute inofensive oricând, oriunde și fără plata vreunei despăgubiri.

(4) Dacă natura bunurilor reclamă aceasta, clientul este obligat să le ambaleze în așa fel încât să corespundă cerințelor transportului.

(5) Dacă bunul trebuie individualizat prin semne, ele trebuie aplicate în așa fel încât să rămână lizibile pînă la livrare.

(6) Clientul răspunde pentru prejudiciile aduse expeditorului prin nerespectarea obligațiilor stabilite în prezentul articol, cu excepția cazului în care expeditorul nu formulează obiecții față de lipsurile sau defectele ambalajului sau ale semnelor aplicate conform alin.(4) și (5), deși aceste lipsuri ori defecte îi erau evidente și avea cunoștință de ele în momentul preluării bunului.

Articolul 1078. Verificarea încărcăturii de către expeditor

În schimbul unei taxe speciale, clientul poate cere verificarea conținutului coletelor (unităților de încărcătură) în momentul preluării de către expeditor.

Articolul 1079. Obligația de asigurare a încărcăturii

Expeditorul este obligat la asigurarea bunului doar atunci cînd a primit o indicație în acest sens de la client. În lipsa unei indicații speciale, expeditorul este obligat să asigure încărcătura în modul obișnuit cu un asigurător ales de el.

Articolul 1080. Determinarea stării bunului la destinație

Dacă starea bunului a fost constatată în absența părților, atunci livrarea bunului către destinatar justifică prezumția că bunul a fost primit fără pierderi sau deteriorări, cu excepția situației în care destinatarul a formulat, față de persoana care a făcut livrarea, obiecții în care a menționat caracterul prejudiciului. Dacă pierderile sau prejudiciile pot fi constatate din exterior, obiecția trebuie făcută cel tîrziu în momentul livrării, iar dacă pierderile și prejudiciile nu pot fi constatate la o examinare din exterior, obiecția trebuie făcută cel tîrziu pînă în a 3-a zi din ziua livrării.

Articolul 1081. Aplicarea dispozițiilor cu privire la transport

Dacă destinatarul nu preia bunul la destinație sau dacă bunul nu poate fi livrat din alte motive, drepturile și obligațiile expeditorului se stabilesc conform normelor cu privire la contractul de transport.

Articolul 1082. Dreptul expeditorului de a efectua transportul

cu forțe proprii

(1) Expeditorul este autorizat, dacă nu s-a dispus altfel, să execute el însuși transportul. Autorizarea există doar în măsura în care este executată obligația de a ține seama de drepturile și de interesele clientului.

(2) Dacă face uz de dreptul specificat la alin.(1), expeditorul va avea în același timp drepturi și obligații de căraș.

Articolul 1083. Răspunderea expeditorului

(1) Expeditorul răspunde, de regulă, pentru obligațiile care decurg din contractul de expediție doar în cazul vinovăției proprii sau a ajutoarelor sale.

(2) Expeditorul nu poate invoca dispozițiile din prezentul capitol care exclud sau restrâng răspunderea sa ori care răstoarnă sarcina probei dacă prejudiciul a fost produs cu intenție sau din culpă gravă.

Articolul 1084. Cauzarea prejudiciului de către un terț

Dacă prejudiciul este cauzat de o terță persoană participantă la executarea contractului, expeditorul este obligat, la cererea clientului, să-i transmită pretențiile sale față de terța persoană, cu excepția cazului când, în baza unui acord special, expeditorul își asumă valorificarea pretenției pe contul și pe riscul clientului.

Articolul 1085. Plata remunerației

Remunerația, conform contractului de expediție, este exigibilă în momentul în care expeditorul a predat transportatorului bunul.

Capitolul XVII DEPOZITUL

Articolul 1086. Contractul de depozit

Prin contract de depozit o parte (depozitar) se obligă să păstreze bunul mobil, predat de cealaltă parte (deponent), o perioadă determinată sau nedeterminată și să-l restituie la cerere.

Articolul 1087. Refuzul de a preda sau de a primi bunul

(1) Depozitarul nu are dreptul să ceară deponentului să predea bunul. Deponentul însă răspunde pentru prejudiciul cauzat depozitarului intenționat sau din culpă gravă prin refuzul de a preda bunul dacă legea sau contractul nu prevede altfel.

(2) Depozitarul are dreptul să refuze primirea bunului în cazul în care nu i-a fost predat în termenul stabilit dacă în contract nu este prevăzut altfel.

Articolul 1088. Remunerarea depozitarului

(1) Depozitul are titlu gratuit dacă în contract nu este prevăzut altfel. În cazul în care depozitarul execută depozitul în cadrul unei activități profesionale, se consideră că asupra remunerării s-a convenit în mod tacit.

(2) Dacă asupra mărimii remunerației datorate nu s-a convenit, se consideră convenită, în cazul existenței unui tarif stabilit, retribuiția tarifară, iar în lipsa tarifului, retribuiția obișnuită.

(3) Deponentul este obligat să compenseze depozitarului cheltuielile necesare păstrării bunului.

Articolul 1089. Obligația de păstrare a bunului

(1) În cadrul depozitului cu titlu oneros, depozitarul este obligat să se îngrijească de integritatea bunului primit cu prudența și diligența unui bun profesionist.

(2) În cazul în care depozitul are titlu gratuit, depozitarul este obligat să se îngrijească de integritatea bunului ca de propriul bun.

Articolul 1090. Interdicția solicitării probei calității de proprietar

Depozitarul nu poate cere deponentului sau persoanei căreia trebuie să-i restituie bunul dovada faptului că este proprietarul lui.

Articolul 1091. Inadmisibilitatea transmiterii bunului spre depozitare unui terț

(1) Depozitarul nu are dreptul, fără încuviințarea deponentului, să transmită unui terț spre depozitare bunul primit.

(2) În cazul transmiterii, cu permisiunea deponentului, unui terț a bunului primit, depozitarul poartă răspundere în continuare doar pentru alegerea terțului și a locului de depozitare.

Articolul 1092. Inadmisibilitatea folosirii bunului depozitat

Dacă contractul nu prevede altfel, depozitarul nu are dreptul să folosească, fără permisiunea deponentului, bunul predat în depozit, cu excepția cazului când faptul acesta este necesar conservării

bunului.

Articolul 1093. Modificarea condițiilor de depozitare

(1) Depozitarul are dreptul să modifice, după caz, condițiile de depozitare numai după ce l-a înștiințat pe deponent și a obținut încuviințarea lui. De asemenea, depozitarul trebuie să-l informeze pe deponent despre confiscarea sau realizarea unor drepturi ale terților asupra bunului depozitat.

(2) În cazul în care modificarea condițiilor depozitului este strict necesară pentru înlăturarea riscului de distrugere, pierdere sau deteriorare a bunului, depozitarul este în drept să modifice modul, locul și alte condiții de păstrare fără a cere deponentului încuviințarea.

(3) Apariția unui pericol real de deteriorare sau degradare a bunului depozitat ori apariția unor alte condiții care amenință siguranța păstrării bunului dă depozitarului dreptul să vândă bunul la un preț determinat de situația creată în cazul în care deponentul nu poate întreprinde vreo acțiune.

(4) Dacă circumstanțele menționate la alin.(3) au apărut din anumite cauze pentru care depozitarul nu poartă răspundere, el are dreptul să rețină cheltuielile de vindere a bunului din contul prețului primit.

Articolul 1094. Reparația prejudiciului cauzat depozitarului prin caracteristicile bunului

Deponentul este obligat să repare prejudiciul cauzat depozitarului prin caracteristicile bunului depozitat în cazul în care știa sau trebuia să știe despre ele. Deponentul nu răspunde de acest prejudiciu dacă l-a anunțat pe depozitar în privința caracteristicilor bunului sau dacă depozitarul le cunoștea.

Articolul 1095. Obligațiunea de restituire

(1) Depozitarul este obligat să restituie bunul în starea în care se află la momentul restituirii. Riscul pieririi sau deteriorării fortuite rămâne în sarcina deponentului.

(2) Depozitarul căruia i s-a luat bunul depozitat și care a primit în locul lui o sumă de bani sau un alt bun trebuie să predea deponentului ceea ce a primit.

(3) Succesorul depozitarului care a vândut cu bună-credință bunul despre care nu știa că este depozitat este ținut să restituie doar prețul primit sau să cedeze creanța sa contra cumpărătorului dacă prețul nu s-a plătit.

Articolul 1096. Dreptul de a ridica bunul depozitat

(1) Deponentul are dreptul să-și ridice oricând bunul depozitat, chiar și atunci când contractul prevede un termen de depozitare.

(2) În cazul în care depozitul este făcut în interesul depozitarului, deponentul este obligat să repare prejudiciul cauzat prin preluarea anticipată a bunului.

Articolul 1097. Obligațiunea de a-și ridica bunul depozitat

(1) Depozitarul poate cere oricând deponentului să-și ridice bunul depozitat dacă în contract nu este stabilit un termen de depozitare.

(2) Depozitarul poate să-și exercite dreptul specificat la alin.(1) doar în așa fel încât deponentul să poată depozita în alt loc bunul, cu excepția cazurilor când există motive întemeiate pentru a pretinde ridicarea imediată.

Articolul 1098. Locul restituirii bunului depozitat

Bunul depozitat se restituie la locul unde a fost predat depozitarului dacă părțile nu au convenit altfel.

Articolul 1099. Obligația de a remite fructele bunului depozitat

(1) Depozitarul este obligat să remită fructele bunului depozitat, percepute în perioada de depozitare. El va răspunde pentru neexecutarea acestei obligații numai în caz de intenție sau culpă gravă.

(2) Deponentul este obligat să compenseze cheltuielile necesare de percepere și păstrare a fructelor.

(3) Depozitarul este obligat să plătească dobândă pentru banii depozitați numai din ziua în care a fost pus în întârziere privind restituirea banilor.

Articolul 1100. Costurile restituirii

(1) În cazul în care depozitul are titlu gratuit, costurile restituirii revin deponentului.

(2) În cazul în care depozitul are titlu oneros, costurile restituirii revin depozitarului.

Articolul 1101. Răspunderea depozitarului în cazul încălcării termenului de ridicare a bunului

Dacă s-a stabilit un termen pentru ridicarea bunului, la expirarea lui depozitarul răspunde doar pentru prejudiciul cauzat din intenție sau din culpă gravă.

Articolul 1102. Obligația de a plăti remunerație

Dacă depozitul are titlu oneros, deponentul se obligă să plătească remunerația la încetarea depozitului dacă în contract nu este prevăzut altfel.

Articolul 1103. Dreptul de retenție a bunurilor depozitate

Depozitarul are dreptul să rețină bunul depozitat peste termenul prevăzut în contract pînă la momentul retribuirii sale și compensarea cheltuielilor de păstrare.

Articolul 1104. Depozitarea bunurilor determinate prin caracteristici de gen

Dacă în depozit au fost predate bunuri determinate generic, bunurile trec, în lipsa unei înțelegeri contrare, în proprietatea depozitarului. În astfel de caz, depozitarul se obligă să restituie deponentului o cantitate de bunuri egală sau stipulată de părți, de același gen și de aceeași calitate.

Articolul 1105. Particularitățile depozitului hotelier

(1) Hotelurile, căminele, sanatoriile, casele de odihnă și altele asemenea răspund pentru distrugerea, pierderea sau deteriorarea bunurilor persoanelor fizice, pe care acestea le au cu ele în încăperile rezervate lor, chiar dacă bunurile, cu excepția banilor, titlurilor de valoare și bijuteriilor, nu au fost predate în depozit în mod special. Convenția contrară este nulă.

(2) Răspunderea prevăzută la alin.(1) se exclude în cazul în care prejudiciul este cauzat de o forță majoră, de către un oaspete al clientului sau de proprietățile bunului.

Articolul 1106. Sechestrul

Sechestrul este depozitul în baza căruia persoanele remit un bun în litigiu unui terț, care se obligă să-l restituie, după terminarea procesului, celui care are drept asupra lui.

Articolul 1107. Alegerea depozitarului în cazul sechestrului

(1) Depozitarul însărcinat cu sechestrul este ales de către părți prin acord mutual. Părțile pot să desemneze pe unul dintre ei.

(2) În cazul în care nu ajung la un acord privind depozitarul sau privind condițiile sechestrului, părțile pot cere instanței de judecată să decidă.

Articolul 1108. Drepturile depozitarului însărcinat cu sechestrul

(1) Depozitarul însărcinat cu sechestrul nu are dreptul să facă în privința bunului nici o cheltuială sau alte acte, cu excepția celor de conservare, în lipsa unei stipulații contrare sau autorizații a instanței de judecată.

(2) Depozitarul poate, totuși, cu sau fără consimțământul părților, cu autorizația instanței de judecată, să vîndă bunurile a căror depozitare implică cheltuieli disproporționate în raport cu valoarea lor. Suma încasată din vînzarea bunului va rămîne la depozitar în condițiile sechestrului.

Articolul 1109. Încheierea sechestrului

(1) Sechestrul se încheie după soluționarea litigiului prin restituirea bunului către cel îndreptățit.

(2) Depozitarul nu poate, înainte de soluționarea litigiului, să fie eliberat și să restituie bunul decît cu consimțământul tuturor părților sau, în lipsa consimțământului, dacă există un motiv întemeiat, prin autorizarea instanței de judecată.

Articolul 1110. Darea de seamă

Depozitarul însărcinat cu sechestrul trebuie să facă o dare de seamă la sfîrșitul depozitului sau pe parcursul lui, la cererea părților sau a instanței de judecată.

Articolul 1111. Sechestrul judiciar

Sechestrul poate fi instituit și de instanța de judecată. În acest caz el este supus regulilor stabilite de Codul de procedură civilă, precum și de prezentul capitol, în măsura în care nu sînt incompatibile.

Capitolul XVIII

MAGAZINAJUL

Articolul 1112. Normele aplicabile raporturilor de magazinaj

Raporturilor de magazinaj, care este un contract de predare a bunurilor spre păstrare la un depozit de mărfuri, se aplică în modul corespunzător dispozițiile referitoare la depozit dacă prezentul capitol nu prevede altfel.

Articolul 1113. Obligația de diligență a magazinerului

Magazinerul trebuie să asigure înmagazinarea și păstrarea bunurilor preluate cu diligența unui bun profesionist.

Articolul 1114. Constatarea cantității și felului bunurilor

(1) Magazinerul nu este obligat, dacă legea sau contractul nu prevede altfel, să constate la preluarea bunurilor cantitatea (numărul, măsura ori greutatea), genul, felul sau alte caracteristici ale lor.

(2) Dacă bunurile predate spre înmagazinare se află la livrare într-o stare de depreciere sau deteriorare ce poate fi constatată din exterior, magazinerul trebuie să conserve drepturile în despăgubire împotriva transportatorului, să se îngrijească de dovada acestei stări a bunurilor înmagazinate și să-l anunțe neîntârziat pe deponent. În caz de omisiune, el este obligat să repare prejudiciul produs prin aceasta.

Articolul 1115. Dreptul de inspectare a bunurilor

Magazinerul este obligat să permită, pe parcursul orelor de lucru, deponentului sau unei alte persoane îndreptățite să ia mostre, să inspecteze bunurile înmagazinate și să adopte măsurile necesare conservării lor.

Articolul 1116. Obligația de informare

Dacă se schimbă locul de înmagazinare, dacă au apărut schimbări ale caracteristicilor bunurilor sau dacă asemenea schimbări sînt pe cale de a se produce, magazinerul este obligat să anunțe de îndată faptul acesta. Anunțul va fi făcut către ultimul deținător, cunoscut de magaziner, al recipisei de magazinaj. În caz de omisiune, magazinerul este obligat să repare prejudiciul produs prin aceasta.

Articolul 1117. Răspunderea magazinerului

Magazinerul este răspunzător de distrugerea, pierderea ori deteriorarea bunurilor aflate în paza sa dacă distrugerea, pierderea sau deteriorarea nu s-au produs ca urmare a unor împrejurări care nu pot fi evitate prin grija unui depozitar profesionist.

Articolul 1118. Înmagazinarea bunurilor determinate prin caracteristici de gen

(1) În cazul înmagazinării unor bunuri determinate generic, magazinerul este îndreptățit să le amestece cu bunuri de același gen doar dacă i s-a permis în mod expres.

(2) Față de stocul total rezultat prin amestec, proprietarii bunurilor amestecate sînt coproprietari pe cote-părți. Cota-parte se determină, în cazul în care nu s-a convenit altfel, în funcție de cantitatea de bunuri înmagazinate.

(3) Magazinerul are dreptul și obligația de a preda fiecărui deponent, din stocul total, partea ce i se cuvine, fără încuviințarea celorlalți deponenți.

Articolul 1119. Vânzarea, în cazul degradării, a bunului înmagazinat

(1) Dacă bunul înmagazinat este expus degradării sau dacă se produc modificări ale lui care implică un pericol de depreciere și nu mai este timp pentru prevenirea sau înlăturarea degradării sau deprecierei ori cel îndreptățit, fiind informat, nu a decis în timp util, magazinerul poate organiza vânzarea bunului la licitație.

(2) Suma obținută din vânzare conform alin.(1) este predată deponentului după ce au fost reținute cheltuielile de păstrare și vânzare.

Articolul 1120. Recipisa de magazinaj

La primirea bunurilor, magazinerul are obligația să elibereze o recipisă de magazinaj.

Articolul 1121. Conținutul recipisei de magazinaj

(1) Recipisa de magazinaj trebuie să conțină:

- a) data întocmirii și numărul înscrierii în registrul de magazinaj;
- b) numele sau denumirea și adresa persoanei ale cărei bunuri se înmagazinează;
- c) locul de înmagazinare;
- d) regulile magazinajului;
- e) cantitatea (numărul, măsura ori greutatea) bunurilor înmagazinate și calitatea, iar în cazul bunurilor ambalate, descrierea ambalajului;
- f) costul de magazinaj, alte costuri care pot să apară;
- g) faptul că bunul înmagazinat trebuie sau nu asigurat și, după caz, costul de asigurare;
- h) termenul magazinajului și data expirării lui ori inexistența termenului;
- i) alte date, la alegerea părților;
- j) semnătura magazinerului și ștampila.

(2) Lipsa unor date nu poate invalida recipisa de magazinaj.

Articolul 1122. Dreptul de grevare a bunului înmagazinat

Posesorul recipisei de magazinaj poate greva bunul înmagazinat în calitate de garanție pentru o altă creanță dacă bunul rămîne în depozit.

Articolul 1123. Andosarea recipisei de magazinaj

Dacă magazinerul a întocmit o recipisă de magazinaj la ordin, aceasta poate fi transmisă unui terț prin andosare.

Articolul 1124. Răspunderea magazinerului în cazul andosării

(1) În cazul în care recipisa de magazinaj a fost transmisă prin andosare, magazinerul răspunde față de posesorul legitim al recipisei pentru exactitatea datelor înscrise în ea dacă nu s-a consemnat prin înscriere pe recipisă că aceste date se bazează exclusiv pe comunicările deponentului sau ale unui terț.

(2) Dacă magazinerul cunoștea inexactitatea datelor, va răspunde și atunci cînd a înscris în recipisă o consemnare de felul celor menționate la alin.(1).

(3) În cazul unui magazinaj de colectare, magazinerul nu are dreptul să înscrie în recipisă consemnări de felul celor menționate la alin.(1).

Articolul 1125. Livrarea bunurilor în cazul recipisei la ordin

(1) În cazul întocmirii unei recipise de magazinaj la ordin, magazinerul este obligat să livreze bunurile înmagazinate numai posesorului legitim al recipisei și numai în schimbul recipisei.

(2) Dacă s-a întocmit o recipisă prin care s-a constituit un gaj asupra bunurilor înmagazinate, magazinerul trebuie să ceară și restituirea acestei recipise.

(3) Magazinerul nu este obligat să verifice autenticitatea andosamentelor. Livrarea se atestă prin înscriere pe recipisa de înmagazinare.

Articolul 1126. Distrugerea sau pierderea recipisei de înmagazinare

(1) Dacă recipisa de înmagazinare este distrusă sau pierdută în alt mod, cel îndreptățit poate cere, pe calea procedurii anunțului public, declararea nulității ei și întocmirea unei noi recipise. În acest caz, se aplică dispozițiile speciale ale Codului de procedură civilă.

(2) În baza unei hotărîri judecătorești, magazinerul va întocmi o a doua recipisă de magazinaj și o a doua recipisă de gaj al înmagazinării, după caz.

Articolul 1127. Remiterea gajului asupra bunului înmagazinat

(1) Dacă proprietarul instituie un drept de gaj asupra bunurilor înmagazinate, andosarea și remiterea recipisei de gaj al înmagazinării vor ține loc de remitere a gajului.

(2) Andosamentul trebuie să indice creditorul gajist și cuantumul creanței.

(3) Magazinerul trebuie anunțat în privința gajării. El trebuie să consemneze că a avut loc gajarea.

Articolul 1128. Dreptul de gaj al magazinerului

(1) În privința costurilor de magazinaj, magazinerul are un drept de gaj asupra bunului cît timp acesta

se află în posesiunea sa.

(2) Dacă recipisa de înmagazinare a fost transmisă prin andosare, dreptul de gaj va exista doar față de posesorul legitim al recipisei de înmagazinare.

Articolul 1129. Dreptul magazinerului de a cere ridicarea
bunului înmagazinat

(1) Magazinerul nu poate cere ridicarea bunului înmagazinat înainte de expirarea termenului convenit pentru magazinaj, iar dacă nu s-a convenit asupra unui astfel de termen, înainte de a expira 3 luni de la înmagazinare.

(2) Dacă nu s-a convenit asupra unui termen de magazinaj sau dacă păstrează bunul după expirarea termenului, magazinerul poate cere ridicarea bunului numai în urma rezilierii contractului cu respectarea unui termen de preaviz de o lună.

Articolul 1130. Vânzarea bunului la licitație

(1) Dacă deponentul nu ridică la expirarea termenului de magazinaj bunul înmagazinat, magazinerul are dreptul, în urma unei somații, să vândă bunul la licitație. Aceasta nu poate avea loc înainte de expirarea unei luni de la somație.

(2) După ce creanțele magazinerului decurgând din magazinaj și organizarea licitației au fost satisfăcute din suma obținută din vânzare, restul va fi predat de către magaziner posesorului legitim al recipisei de magazinaj.

Capitolul XIX

CONTRACTUL DE SERVICII TURISTICE

Articolul 1131. Contractul de servicii turistice

(1) Prin contract de servicii turistice, o parte (organizatorul călătoriei, agentul turistic) se obligă să acorde celeilalte părți (turist) serviciile stipulate, iar aceasta se obligă să achite costul lor.

(2) Declarația că se intermediază doar contracte cu persoane care vor realiza călătoria (prestatori de servicii) nu va fi luată în considerare dacă celelalte împrejurări confirmă faptul că autorul declarației execută pe propria răspundere prestațiile contractuale ce țin de călătorie.

Articolul 1132. Informația preliminară

(1) Orice anunț publicitar, ofertă sau altă informație prezentate de organizator despre serviciile turistice trebuie întocmite astfel încât să se excludă interpretarea lor eronată.

(2) Condițiile incluse în anunțul publicitar, în ofertă sau în altă informație prezentată clientului de către organizator sînt obligatorii pentru acesta din urmă, cu excepția cazurilor în care clientul a fost notificat, înainte de încheierea contractului, despre modificarea condițiilor.

Articolul 1133. Informația obligatorie

(1) Pînă la momentul încheierii contractului, organizatorul este obligat să pună la dispoziția clientului, în scris sau în orice altă formă adecvată, o informație despre regimul de vize și pașapoarte, precum și despre cerințele de asigurare a sănătății pe durata călătoriei.

(2) Într-un termen rezonabil de pînă la începerea călătoriei, organizatorul este obligat să prezinte clientului, în scris sau în orice altă formă adecvată, o informație despre:

a) timpul și locul staționărilor intermediare și al joncțiunilor de transport, precum și detaliile amplasării clientului în interiorul vehicului (cabină pe navă, compartiment în tren etc.);

b) numele, adresa și numărul de telefon al reprezentanților locali ai organizatorului sau, în absența acestora, datele de identificare ale agenției locale căreia i se va adresa clientul la necesitate. În cazul absenței unor astfel de reprezentanți sau agenții, clientul urmează să fie informat despre datele de contact cu organizatorul;

c) în cazul călătoriei unor minori – datele de contact direct cu minorul sau cu persoana responsabilă de el la locul de destinație;

d) posibilitatea procurării poliței de asigurare care să acopere, în caz de accident sau boală, responsabilitatea clientului pentru faptul că a renunțat la călătorie, precum și alte cheltuieli.

Articolul 1134. Conținutul contractului de servicii turistice

(1) Contractul de servicii turistice trebuie să conțină următoarele clauze:

- a) itinerarul, locul (locurile) de destinație și termenele de aflare, cu indicarea datelor;
- b) vehiculele, caracteristicile și clasele lor, data și locul plecării și sosirii;
- c) informații despre cazare, categoria sau nivelul de confort, caracteristicile lui de bază, serviciile de alimentare;
- d) în cazul stabilirii unui număr minim de persoane necesar pentru realizarea călătoriei, termenul limită de notificare a clientului în caz de contramandare a acesteia;
- e) vizitele, excursiile și alte servicii incluse în prețul unic al călătoriei;
- f) denumirea și adresa organizatorului (agentului turistic) și a asigurătorului, după caz;
- g) prețul călătoriei, posibilitatea de modificare a prețului, costul anumitor servicii suplimentare (taxa de îmbarcare și debarcare în porturi și aeroporturi, taxele turistice) neinclus în prețul unic al călătoriei și posibilitatea de modificare a acestuia;
- h) termenele și modalitatea de plată a prețului și a celorlalte costuri;
- i) condițiile specifice, convenite de părți la cererea clientului;
- j) termenele de formulare a pretențiilor privind neexecutarea sau executarea necorespunzătoare a contractului;
- k) alte condiții.

(2) Toate condițiile contractuale trebuie prezentate clientului în scris, înainte de încheierea contractului.

(3) Dispozițiile alin.(2) nu exclud posibilitatea încheierii contractului în ultimul moment.

Articolul 1135. Călătoria unui terț

(1) Turistul are dreptul să ceară, înainte de începutul călătoriei, ca un terț să preia drepturile și îndatoririle sale din contractul de călătorie. Organizatorul poate refuza cererea turistului în cazul în care terțul nu corespunde condițiilor călătoriei.

(2) Organizatorul este în drept să ceară turistului compensarea cheltuielilor suplimentare suportate prin înlocuirea cu terțul.

Articolul 1136. Modificarea clauzelor esențiale ale contractului

(1) Dacă, înainte de începutul călătoriei, este nevoie să modifice considerabil clauzele esențiale ale contractului, inclusiv prețul, organizatorul este obligat să-l notifice imediat pe client despre acest fapt.

(2) Prețul menționat în contract nu poate fi modificat, cu excepția cazului în care contractul prevede o astfel de posibilitate și indică modalitatea calculării prețului modificat. Prețul indicat în contract poate fi modificat în mod excepțional, în cazul schimbării prețurilor pentru transport, a taxelor pentru anumite servicii (taxa de îmbarcare și debarcare în porturi și aeroporturi, alte taxe). Prețul nu poate fi majorat în termen de 20 de zile până la data începerii călătoriei.

(3) În cazul prevăzut la alin.(1), clientul poate renunța la contract sau accepta modificarea lui, fiind obligat să-l notifice pe organizator în cel mai scurt timp despre decizia sa.

Articolul 1137. Acordarea de garanții și înlăturarea neajunsurilor

(1) Organizatorul este obligat să organizeze astfel călătoria încât să aibă calitățile promise și să nu fie afectată de lipsuri care i-ar diminua valoarea sau utilitatea dedusă din contract sau din practica obișnuită.

(2) În cazul în care depistează neajunsuri în timpul călătoriei, turistul are dreptul să ceară înlăturarea lor imediată. Organizatorul poate refuza înlăturarea neajunsurilor dacă aceasta cere cheltuieli disproporționate.

(3) În cazul în care organizatorul nu înlătură neajunsurile în termenul stabilit de turist, acesta poate să le înlătore singur și să ceară organizatorului compensarea cheltuielilor suportate. Nu se stabilește termen în cazul în care organizatorul refuză să înlătore neajunsurile sau turistul este interesat ca acestea să fie înlăturate imediat.

Articolul 1138. Reducerea prețului pentru neajunsurile călătoriei

(1) În cazul în care, pe parcursul călătoriei, se descoperă neajunsuri, prețul ei se reduce, luându-se în considerare momentul descoperirii.

(2) Prețul călătoriei nu se reduce dacă turistul, din intenție sau din culpă gravă, nu l-a anunțat pe organizator într-un termen rezonabil despre neajunsul depistat.

Articolul 1139. Rezilierea contractului din cauza neajunsurilor

(1) În cazul în care călătoria este, ca urmare a unor lipsuri de felul celor menționate la art.1138, prejudiciată în mod considerabil, turistul poate rezilia contractul. El poate rezilia contractul și atunci când, ca urmare a unor asemenea lipsuri, dintr-un motiv important care poate fi recunoscut de către organizator, nu i se poate pretinde să mai facă acea călătorie.

(2) Rezilierea contractului este admisibilă doar dacă organizatorul a lăsat să expire un termen care i-a fost stabilit de către turist, fără a efectua remedierea. Nu este necesară stabilirea unui termen dacă remedierea este imposibilă sau este refuzată de organizator ori dacă rezilierea imediată a contractului este justificată de un interes special al turistului.

(3) În cazul rezilierii contractului, organizatorul pierde dreptul asupra prețului convenit. El poate cere totuși o indemnizație corespunzătoare pentru serviciile prestate deja și pentru cele necesare în vederea încheierii călătoriei, cu excepția cazului în care serviciile nu prezintă interes pentru turist în legătură cu rezilierea contractului.

(4) Organizatorul călătoriei este obligat, în urma încetării prin reziliere a contractului, în special în cazul în care contractul prevede întoarcerea, să ia măsurile necesare pentru a-l transporta înapoi pe turist. Cheltuielile suplimentare sînt suportate de organizator.

Articolul 1140. Reparația prejudiciului cauzat prin neajuns

Turistul poate cere, indiferent de faptul dacă a solicitat reducerea prețului sau a reziliat contractul, despăgubiri pentru neîndeplinirea contractului în cazul în care lipsurile călătoriei se datorează unei împrejurări pentru care răspunde organizatorul.

Articolul 1141. Termenul de înaintare a pretențiilor și termenul de prescripție

(1) Pretențiile întemeiate pe prevederile art.1137–1140 pot fi înaintate de către turist organizatorului în decursul unei luni din momentul prevăzut în contract pentru încheierea călătoriei. Pretențiile pot fi înaintate și după expirarea termenului de o lună dacă termenul este omis din motive neimputabile turistului.

(2) Termenul de prescripție al acțiunilor intentate de turist este de 6 luni, calculate din ziua care, conform contractului, este ultima zi a călătoriei. Dacă turistul înaintează pretenții, curgerea prescripției se suspendă pînă în ziua în care organizatorul respinge în scris pretențiile.

Articolul 1142. Admiterea limitării răspunderii

În baza unui acord cu turistul, organizatorul poate să-și limiteze răspunderea pentru prejudicii, altele decît vătămarea corporală, la triplul preț al călătoriei dacă:

a) prejudiciul nu este cauzat din intenție sau din culpă gravă;

b) prejudiciul este cauzat turistului doar din greșeala unui prestator de servicii implicat în derularea contractului.

Articolul 1143. Rezilierea contractului de către turist

(1) Înainte de începutul călătoriei, turistul poate rezilia oricînd contractul.

(2) În cazul în care turistul reziliază contractul, organizatorul pierde dreptul asupra prețului călătoriei. El poate, totuși, să ceară o despăgubire corespunzătoare. Quantumul despăgubirii se determină în funcție de prețul călătoriei, scăzîndu-se cheltuielile neefectuate de organizator, precum și ceea ce organizatorul ar fi putut dobîndi prin valorificarea în alt mod a prestațiilor sale.

Articolul 1144. Rezilierea contractului din cauza unei forțe majore

(1) În cazul în care călătoria este îngreuiată, periclitată sau prejudiciată considerabil din cauza unei forțe majore ce nu putea fi prevăzută în momentul încheierii contractului, atît organizatorul, cît și turistul poate rezilia contractul fără nici o altă condiție.

(2) Dacă se reziliază contractul în temeiul alin.(1), se vor aplica dispozițiile art.1139 alin.(3) și prima dispoziție din alin.(4). Costurile suplimentare ale transportului la întoarcere se vor suporta, în mod egal, de către părți. În alte cazuri, costurile suplimentare se suportă de către turist.

Articolul 1145. Excluderea derogărilor

Nu se poate deroga de la normele prezentului capitol în defavoarea turistului.

Capitolul XX

FIDEJUSIUNEA

S e c ți u n e a 1

DISPOZIȚII GENERALE CU PRIVIRE

LA FIDEJUSIUNE

Articolul 1146. Contractul de fidejusiune

(1) Prin contract de fidejusiune, o parte (fidejutor) se obligă față de cealaltă parte (creditor) să execute integral sau parțial, gratuit sau oneros obligația debitorului.

(2) Prin fidejusiune se poate garanta și o obligație viitoare sau afectată de modalități.

Articolul 1147. Forma contractului de fidejusiune

Contractul de fidejusiune, pentru a fi valabil, trebuie încheiat în scris. În cazul în care fidejutorul execută obligația, viciul de formă se consideră înlăturat.

Articolul 1148. Neobligativitatea acordului debitorului la constituirea fidejusiunii

O persoană poate deveni fidejutor fără acordul debitorului și chiar fără știrea acestuia.

Articolul 1149. Fidejusiunea multiplă

(1) Fidejusiunea poate fi prestată atât pentru debitorul principal, cât și pentru fidejutor.

(2) Fidejutorul ulterior care s-a obligat în privința îndeplinirii obligației fidejutorului anterior răspunde alături de acesta în același fel ca primul fidejutor alături de debitorul principal.

Articolul 1150. Temeiul apariției fidejusiunii

(1) Fidejusiunea poate să rezulte din acordul părților, poate fi impusă prin lege sau poate fi instituită de instanța de judecată.

(2) Debitorul obligat să furnizeze o fidejusiune trebuie să propună o persoană fizică cu domiciliu sau reședință în Republica Moldova sau o persoană juridică înregistrată în Republica Moldova, care să dispună de bunuri suficiente pentru a garanta obligația. În cazul în care persoana propusă nu este acceptată, debitorul trebuie să propună o altă persoană. Această regulă nu se aplică atunci când creditorul a cerut în calitate de fidejutor o anumită persoană.

Articolul 1151. Dreptul înlocuirii garanției

Debitorul ținut să furnizeze o fidejusiune legală sau judiciară poate da în schimb o altă garanție suficientă.

Articolul 1152. Limitele fidejusiunii

(1) Fidejusiunea nu poate exceda datoria debitorului și nu poate fi făcută în condiții mai oneroase.

(2) Fidejusiunea care excedă datoria debitorului sau care este făcută în condiții mai oneroase este valabilă în limitele obligației principale.

(3) Fidejusiunea poate fi contractată pentru o parte a obligației și în condiții mai puțin oneroase.

(4) Obligația fidejutorului nu se majorează, după preluarea fidejusiunii, prin actele juridice făcute de debitorul principal.

Articolul 1153. Întinderea obligațiilor fidejutorului

(1) Fidejutorul răspunde în toate cazurile doar pînă la suma maximă menționată în contractul de fidejusiune.

(2) Pînă la suma maximă menționată în contractul de fidejusiune, fidejutorul răspunde, în absența unei clauze contrare, pentru:

a) totalul, din momentul respectiv, al datoriei principale, în special atunci cînd datoria principală a fost modificată datorită vinovăției ori întîrzierii debitorului principal, însă în situația unei penalități

contractuale sau a unei despăgubiri globale prevăzute pentru cazul încetării contractului, doar atunci când s-a convenit expres în acest sens;

b) cheltuielile de reziliere a contractului și de urmărire în justiție dacă trebuie suportate de debitorul principal în măsura în care fidejutorului i s-a dat la timp posibilitatea de a le evita prin satisfacerea cerințelor creditorului.

c) dobânzile datorate de debitorul principal dacă s-a convenit în mod expres asupra acestui lucru.

Articolul 1154. Raporturile dintre mai mulți fidejutori

(1) În cazul în care mai mulți fidejutori au prestat fidejusiune pentru același debitor și pentru aceeași obligație, fidejutorul care a executat obligația are drept de regres contra celorlalți fidejutori pentru partea fiecăruia din ei.

(2) În cazul insolvenței unuia din fidejutori, partea acestuia se repartizează proporțional între ceilalți fidejutori.

S e c ți u n e a a 2-a **RAPORTURILE DINTRE** **CREDITOR ȘI FIDEJUSOR**

Articolul 1155. Obligația creditorului de a informa

(1) Creditorul este obligat să furnizeze, la cererea fidejutorului, toate informațiile utile privind conținutul și modalitățile obligației principale și privind stadiul de executare a acesteia.

(2) Fidejutorul nu poate renunța anticipat la dreptul de informare.

Articolul 1156. Răspunderea fidejutorului

(1) În cazul neexecutării obligației principale, fidejutorul și debitorul sînt obligați solidar în fața creditorului dacă în contract nu este prevăzut altfel.

(2) Părțile pot conveni ca fidejutorul să fie obligat să plătească datoria numai după urmărirea debitorului. În acest caz, fidejutorul trebuie să indice bunurile debitorului și să avanseze cheltuielile pentru urmărirea acestor bunuri.

Articolul 1157. Excepțiile pe care le poate invoca fidejutorul

(1) Fidejutorul poate opune creditorului toate excepțiile pe care le-ar putea opune debitorul. În caz de deces al debitorului principal, fidejutorul nu se poate prevala de faptul că moștenitorii răspund limitat pentru obligația debitorului.

(2) Fidejutorul nu pierde dreptul de a invoca o excepție doar prin faptul că debitorul principal renunță la aceasta.

(3) Fidejutorul poate refuza satisfacerea cerințelor creditorului atît timp cît debitorul are dreptul de a ataca actul care stă la baza obligației.

(4) Dreptul prevăzut la alin.(3) este recunoscut fidejutorului și în cazul în care creditorul poate să-și satisfacă creanța față de debitorul principal prin compensarea datoriei sale față de acesta.

Articolul 1158. Micșorarea de către creditor a garanțiilor

Dacă creditorul micșorează, în defavoarea fidejutorului, anumite drepturi de gaj ori alte garanții sau drepturi de preferință, existente în momentul constituirii fidejusiunii ori obținute ulterior de debitorul principal și destinate dreptului garantat prin fidejusiune, obligația fidejutorului se reduce cu o sumă corespunzătoare acestei micșorări.

Articolul 1159. Solidaritatea fidejutorilor

(1) În cazul în care mai multe persoane au prestat o fidejusiune aceluiași creditor pentru aceeași obligație, fiecare din ele este obligată pentru întreaga datorie dacă părțile nu au convenit asupra beneficiului de diviziune.

(2) În cazul în care părțile au convenit asupra diviziunii, fidejutorii pot cere ca creditorul să-și divizeze acțiunea și să o reducă la partea pe care o datorează fiecare dintre ei.

Articolul 1160. Informarea despre întârzierea executării obligațiilor

Dacă debitorul principal este în întârziere cu executarea obligațiilor sale, creditorul trebuie să-l

informeze despre aceasta pe fidejutor.

Articolul 1161. Subrogarea fidejutorului în drepturile creditorului

(1) Fidejutorul care a executat obligația principală se subrogă în drepturile pe care creditorul le avea contra debitorului. Transmiterea dreptului de creanță nu se poate efectua în dauna creditorului. Excepțiile debitorului principal bazate pe relația dintre el și fidejutor rămân neatinse.

(2) După ce fidejutorul execută obligația, creditorul este obligat să-i remită documentele care atestă creanța împotriva debitorului, precum și drepturile care garantează această creanță.

S e c ți u n e a a 3-a **RAPORTURILE DINTRE FIDEJUSOR** **ȘI DEBITOR**

Articolul 1162. Introducerea în cauză a debitorului

Dacă se intentează o acțiune împotriva fidejutorului, acesta este obligat să-l introducă în cauză pe debitor. În caz contrar, debitorul are dreptul să ridice în acțiunea de regres a fidejutorului toate excepțiile pe care le-ar fi putut opune creditorului.

Articolul 1163. Regresul contra debitorului

(1) Fidejutorul care a executat obligația principală are drept de regres contra debitorului în mărimea sumelor pe care le-a plătit, inclusiv datoria principală, dobînda aferentă, precum și toate cheltuielile pe care le-a suportat în legătură cu fidejusiunea.

(2) Fidejutorul nu are drept de regres față de debitorul care, de asemenea, a plătit datoria din cauza faptului că fidejutorul nu l-a anunțat despre plata efectuată.

(3) Fidejutorul poate acționa contra debitorului chiar înainte de a fi plătit în cazul în care fidejutorul este urmărit în justiție pentru plată sau dacă debitorul s-a obligat să-l elibereze de fidejusiune într-un termen determinat și acesta a expirat.

(4) În cazul în care există mai mulți debitori solidari, fidejutorul care a prestat fidejusiunea pentru toți acești debitori are drept de regres contra fiecăruia din ei pentru a recupera integral ceea ce a plătit.

Articolul 1164. Cererea fidejutorului de a fi eliberat de fidejusiune

(1) Dacă s-a obligat la indicația debitorului principal sau dacă, în urma prestării fidejusiunii, are drepturi de mandatar, în baza dispozițiilor referitoare la gestiunea de afaceri, față de debitorul principal, fidejutorul poate cere acestuia să-l elibereze de fidejusiune dacă:

- a) situația patrimonială a debitorului principal s-a înrăutățit considerabil;
- b) urmărirea în justiție a debitorului principal este îngreuiată considerabil după preluarea fidejusiunii din cauza schimbării domiciliului, reședinței, sediului acestuia;
- c) debitorul principal este în întârziere cu îndeplinirea obligației sale;
- d) creditorul a obținut o hotărîre judecătorească investită cu formulă executorie împotriva fidejutorului.

(2) În cazul în care obligația principală nu este încă scadentă, debitorul principal poate să dea fidejutorului garanții în loc să-l elibereze.

Articolul 1165. Înștiințarea fidejutorului despre executarea obligației de către debitor

Debitorul care a executat obligația garantată prin fidejusiune trebuie să înștiințeze de îndată fidejutorul. În caz contrar, fidejutorul care a executat obligația își menține dreptul de a intenta o acțiune de regres împotriva debitorului.

S e c ți u n e a a 4-a **ÎNCETAREA FIDEJUSIUNII**

Articolul 1166. Dreptul de reziliere al fidejutorului

(1) Dacă fidejusiunea s-a constituit pentru garantarea obligațiilor viitoare sau nedeterminate sau dacă nu s-a stabilit un termen pentru fidejusiune, fidejutorul are dreptul, după expirarea a 3 ani de la constituirea fidejusiunii, să rezilieze contractul, cu un preaviz de 3 luni față de creditor, de debitorul

principal și de ceilalți fidejutori.

(2) O fidejusiune stabilită pe termen poate fi reziliată după 5 ani cu respectarea unui termen de preaviz de 3 luni.

(3) După reziliere, fidejusiunea se mai menține doar pentru obligațiile deja născute, chiar dacă acestea sînt afectate de modalități.

Articolul 1167. Stingerea sau modificarea obligației
garantate

(1) Fidejusiunea încetează o dată cu stingerea obligației garantate.

(2) Fidejusiunea încetează în cazul modificării, fără acordul fidejutorului, a obligației garantate cînd această modificare atrage mărirea răspunderii sau alte consecințe nefavorabile pentru fidejutor.

(3) Fidejusiunea încetează în cazul remiterii datoriei garantate către o altă persoană dacă fidejutorul nu a acceptat să garanteze executarea obligației de către noul debitor.

Articolul 1168. Decesul fidejutorului

Fidejusiunea încetează în caz de deces al fidejutorului. Orice clauză contrară este nulă.

Articolul 1169. Imposibilitatea subrogării

Fidejusiunea încetează și atunci cînd, din cauza creditorului, nu mai poate avea loc subrogarea fidejutorului în drepturile creditorului față de debitor. Fidejutorul, în acest caz, este eliberat în măsura prejudiciului suferit.

Articolul 1170. Încetarea fidejusiunii prin expirarea
termenului

(1) Fidejusiunea încetează o dată cu expirarea termenului pentru care a fost prestată.

(2) În cazul în care termenul nu este determinat, fidejusiunea încetează dacă creditorul, în decursul unui an de la scadența obligației garantate, nu a intentat nici o acțiune contra fidejutorului.

Capitolul XXI **FRANCHISINGUL**

Articolul 1171. Contractul de franchising

Prin contract de franchising, care este unul cu executare succesivă în timp, o parte (franchiser) și cealaltă parte (franchisee) întreprinderi autonome se obligă reciproc să promoveze comercializarea de bunuri și servicii prin efectuarea, de către fiecare din ele, a unor prestații specifice.

Articolul 1172. Forma și clauzele contractului de franchising

(1) Contractul de franchising se încheie în scris sub sancțiunea nulității.

(2) În contractul de franchising, pe lângă obligațiile reciproce clar precizate ale părților, durata contractului, dispozițiile referitoare la reziliere și la prelungire, și pe lângă alte elemente importante, se face și o descriere completă a programului de prestare a franchisei.

Articolul 1173. Obligațiile franchiserului

(1) Franchiserul este obligat să pună la dispoziția franchiseeului o totalitate de bunuri corporale, de drepturi, mărci de producție, de modele, aranjamente, decorații, de concepte asupra aprovizionării, desfacerii și organizării, precum și alte date sau cunoștințe utile promovării vânzărilor.

(2) Franchiserul este obligat, în plus, să protejeze programul comun de prestare a franchisei împotriva intervențiilor unor terți, să-l perfecționeze pe parcurs și să sprijine franchiseeul în activitatea acestuia prin îndrumare, informare și perfecționare profesională.

Articolul 1174. Obligațiile franchiseeului

Franchiseeul este obligat să plătească o sumă de bani a cărei mărime se calculează, în principiu, ca o fracțiune din volumul de vânzări care să corespundă cu contribuția programului de prestare a franchisei la volumul de vânzări. El mai este obligat să utilizeze programul de prestare a franchisei în mod activ și cu diligența unui bun întreprinzător, precum și să procure bunuri și servicii prin franchiser sau prin intermediul unei persoane desemnate de acesta dacă măsura respectivă are legătură nemijlocită cu scopul contractului.

Articolul 1175. Obligația de informare și confidențialitate

La încheierea contractului, părțile au obligația de a se informa în mod deschis și complet despre circumstanțele care vizează franchisingul și de a pune la dispoziția celeilalte părți informația necesară în conformitate cu principiul bunei-credințe. Părțile sînt obligate să păstreze secretul asupra datelor confidențiale, inclusiv în cazul în care contractul nu se mai încheie.

Articolul 1176. Termenul contractului

(1) Durata contractului se determină de către părți cu luarea în considerare a cerințelor desfacerii bunurilor și a serviciilor asupra cărora s-a convenit.

(2) Dacă durata nu este determinată sau depășește 10 ani, oricare din părți are dreptul să rezilieze contractul cu respectarea unui termen de preaviz de un an. Dacă nici una din părți nu exercită dreptul de reziliere, contractul se prelungește de fiecare dată pentru 2 ani.

Articolul 1177. Obligația de concurență loială

(1) Părțile sînt obligate la o concurență loială și după încetarea contractului. În acest cadru, se poate impune franchiseeului pe plan local interdicție de concurență care, însă, nu poate depăși un an.

(2) Dacă interdicția de concurență are drept consecință periclitarea activității profesionale, trebuie să se acorde franchiseeului, indiferent de motivul încetării contractului, o compensație financiară corespunzătoare.

Articolul 1178. Răspunderea franchiserului

(1) Franchiserul răspunde pentru existența și întinderea drepturilor, precum și a datelor și cunoștințelor privitoare la programul de prestare a franchisei.

(2) Dacă drepturile menționate la alin.(1) nu există sau dacă franchiserul încalcă, cu vinovăție, alte obligații, franchiseeul este îndreptățit să reducă suma de bani plătită acestuia. Proportia reducerii se stabilește, în caz de litigiu, pe baza opiniei unui expert independent. Costurile expertizei le suportă partea a cărei estimare este mai îndepărtată de cea determinată prin expertiză.

Capitolul XXII

INTERMEDIEREA

S e c ți u n e a 1

DISPOZIȚII GENERALE CU PRIVIRE

LA INTERMEDIERE

Articolul 1179. Contractul de intermediere

Prin contract de intermediere, o parte (intermediar) se obligă față de cealaltă parte (client) să acționeze în calitate de mijlocitor la încheierea unui sau mai multor contracte între aceasta și terț.

Articolul 1180. Plata remunerației pentru intermediere

(1) Cel care promite o remunerație pentru intermedierea unui contract sau pentru indicarea ocaziei de încheiere a unui contract este obligat la plata remunerației doar atunci cînd contractul este încheiat în urma indicațiilor date.

(2) La încheierea contractului sub o condiție suspensivă, remunerația poate fi cerută doar la îndeplinirea condiției.

(3) Dacă nu s-a convenit asupra mărimii remunerației, este plătită o remunerație obișnuită pentru astfel de acte.

(4) Intermediarul nu poate conveni asupra unui avans din remunerația primită conform prezentului articol și nici nu poate accepta un asemenea avans.

(5) Clauza prin care se derogă de la regulile stabilite în prezentul articol este nulă.

Articolul 1181. Dreptul la alte remunerații

(1) Pentru serviciile prestate de intermediar care nu pot fi raportate la activitatea de intermediere, dar care sînt prevăzute în contract, se poate conveni asupra unei remunerații, indiferent de faptul dacă a fost sau nu încheiat contractul ca urmare a activității de intermediere.

(2) Clauza care prevede compensarea cheltuielilor inutile intermedierei ori a cheltuielilor nedovedite este nulă.

Articolul 1182. Contractul de intermediere exclusivă

(1) În cazul în care clientul se obligă, pe o perioadă determinată, să se abțină de la angajarea unui alt intermediar (intermediere exclusivă), intermediarul este obligat ca în această perioadă să acționeze în vederea intermedierii sau a indicării ocaziilor de încheiere a contractului.

(2) În cazul în care clientul încalcă obligația prevăzută la alin.(1), intermediarul poate cere despăgubiri dacă se încheie un contract cu un terț printr-un alt intermediar. În contract se poate conveni asupra unei despăgubiri globale corespunzătoare, indiferent de dovada prejudiciului. Această despăgubire nu poate depăși 2,5 % din prețul vânzării dacă prin contract se stabilește intermedierea sau indicarea ocaziei pentru încheierea unei vânzări-cumpărări. Clauza care derogă de la dispozițiile prezentului alineat în defavoarea clientului este nulă.

(3) Contractul de intermediere exclusivă se încheie în scris.

Articolul 1183. Rezilierea contractului de intermediere

(1) Contractul de intermediere poate fi reziliat oricând, fără preaviz, dacă nu s-a convenit asupra unui termen.

(2) Contractul de intermediere exclusivă poate fi reziliat doar pentru motive temeinice și cu respectarea unui termen de preaviz de 2 săptămâni.

Articolul 1184. Excluderea remunerației și pretențiilor la despăgubire

(1) Pretențiile intermediarului de a i se plăti remunerație și despăgubire sau de a i se compensa cheltuielile sînt excluse în cazul în care contractul cu terțul privește un obiect aparținînd intermediarului. Regula aceasta se aplică și atunci cînd împrejurări speciale îndreptățesc temerea că intermediarul este afectat în capacitatea sa de a reprezenta interesele clientului.

(2) Intermediarul conservă pretențiile sale privitoare la remunerație sau la compensarea cheltuielilor dacă indică în scris clientului - înainte de încheierea contractului cu terțul - împrejurările care justifică temerea unei prejudicieri.

(3) Dispozițiile alin.(1) se aplică și atunci cînd altcineva a acționat pe contul intermediarului sau a încheiat contractul pe contul terțului.

(4) Intermediarul pierde drepturile privitoare la remunerație sau la compensarea cheltuielilor în cazul în care, contrar stipulărilor din contract, a acționat și pentru terț.

(5) Clauzele care derogă de la dispozițiile prezentului articol sînt nule.

S e c ți u n e a a 2-a

INTERMEDIEREA ÎNCHIRIERII DE LOCUINȚE

Articolul 1185. Reglementările aplicabile intermedierii închirierii de locuințe

(1) Contractului prin care o parte (intermediar locativ) se obligă să intermedieze ori să indice celelalte părți ocazia de a încheia un contract de închiriere a unei locuințe se aplică dispozițiile generale în măsura în care din normele prezentei secțiuni nu rezultă altfel.

(2) Regulile privind contractele de intermediere locativă nu se aplică acelor contracte care au drept obiect intermedierea închirierii de locuință pentru turiști.

Articolul 1186. Excluderea remunerației și pretențiilor de despăgubire ale intermediarului locativ

(1) Pretențiile intermediarului locativ cu privire la plata remunerației și a despăgubirii sau la compensarea cheltuielilor sînt excluse cînd:

a) printr-un contract de închiriere doar s-a prelungit ori s-a modificat chiria asupra aceleiași locuințe;

b) s-a încheiat un contract de închiriere a unei locuințe care se află în administrarea intermediarului locativ.

(2) Intermediarul locativ nu poate conveni, pentru prestațiile făcute în legătură cu intermedierea sau cu indicarea unei ocazii de încheiere a unui contract de intermediere locativă, asupra unor alte retribuiții în bani în afară de remunerația menționată la art.1181 alin.(1).

(3) Clauzele care derogă de la dispozițiile prezentului articol sînt nule.

Secțiunea a 3-a

INTERMEDIEREA ÎMPRUMUTULUI

Articolul 1187. Reglementările aplicabile intermedierii împrumutului

Contractului prin care o parte (intermediar al împrumutului) se obligă să intermedieze celeilalte părți (client) un împrumut sau să-i indice ocazia de a încheia un contract de împrumut se aplică dispozițiile generale în măsura în care din normele prezentei secțiuni nu rezultă altfel.

Articolul 1188. Forma și conținutul contractului de intermediere a împrumutului

(1) Contractul de intermediere a împrumutului se încheie în scris.

(2) În contractul de intermediere a împrumutului se indică remunerația pentru intermediarul împrumutului într-un raport procentual din valoarea împrumutului. Trebuie să se menționeze, de asemenea, mărimea, termenul, dobînda și amortizarea împrumutului, durata efectuării plății, cursul acesteia, durata încărcării cu dobînz, costurile accesorii ale împrumutului, precum și dobînda anuală efectivă, suma totală ce urmează a fi plătită de comisionar, numele sau denumirea, adresa împrumutătorului.

(3) Prevederile alin.(2) nu se aplică dacă sarcina intermedierii ori a indicării ocaziei este îndreptată spre încheierea unui împrumut asigurat prin ipotecă, unui împrumut destinat finanțării unei afaceri imobiliare sau unui împrumut acordat comisionarului pentru desfășurarea activității sale profesionale, comerciale, publice ori de serviciu.

(4) Contractul nu trebuie să aibă legătură cu oferta de remitere a împrumutului.

(5) Intermediarul împrumutului este obligat să dea clientului un exemplar de contract.

Articolul 1189. Remunerația intermediarului împrumutului

(1) Clientul este obligat la remunerarea intermediarului doar dacă, în urma intermedierii ori a indicației acestuia, clientului i se acordă împrumut. Convenția încheiată prin derogare în defavoarea clientului este nulă.

(2) Intermediarul împrumutului nu poate conveni, în afara remunerației prevăzute la alin.(1), asupra vreunei retribuții în bani pentru prestațiile făcute în legătură cu intermedierea sau cu indicarea ocaziei de închiriere a unui contract de împrumut.

Secțiunea a 4-a

INTERMEDIEREA COMERCIALĂ

Articolul 1190. Dispoziții generale cu privire la intermedierea comercială

(1) Este titular de drepturi și obligații de intermediar comercial persoana care desfășoară activitate profesională pentru alte persoane, fără împuterniciri permanente în bază de contract, de intermediere a contractelor de achiziționare sau vânzare de bunuri sau de titluri de valoare, de asigurări, de operațiuni bancare, de transport de bunuri, de închiriere de bunuri ale circuitului comercial.

(2) Prevederile prezentei secțiuni nu se aplică la intermedierea altor operațiuni decât a celor menționate la alin.(1) și a operațiunilor cu bunuri imobile.

Articolul 1191. Textul final al contractului

(1) Cu excepția cazurilor cînd este exonerat de către părți sau prin efectul uzanțelor locale, intermediarul comercial este obligat, imediat după perfectarea contractului, să pună la dispoziția fiecărei părți textul final al acestuia, semnat de el, în care să fie indicate părțile contractante, obiectul și condițiile contractului, iar pentru cazul vânzării mărfurilor sau titlurilor de valoare, tipul și cantitatea lor, prețul și termenul de livrare.

(2) În cazul actelor juridice care nu pot fi executate pe loc, textul final este pus la dispoziția părților pentru semnare, fiecareia din ele expediindu-i-se contractul semnat de cealaltă parte.

(3) Dacă o parte va refuza să primească ori să semneze textul final al contractului, intermediarul comercial va informa neîntîrziat cealaltă parte despre acest fapt.

Articolul 1192. Angajamentul specificat

(1) Dacă o parte primește textul final al contractului, în a cărei privință intermediarul comercial își rezervă dreptul de a indica cealaltă parte contractantă, atunci prima va fi obligată, în baza convenției, față de partea indicată ulterior dacă împotriva acesteia din urmă nu se pot ridica obiecții întemeiate.

(2) Desemnarea celeilalte părți se efectuează în termenele uzuale la locul emiterii textului final al contractului, iar în lipsa acestora, într-un termen rezonabil.

(3) Dacă nu se nominalizează persoana sau dacă împotriva acesteia există obiecții motivate, partea are dreptul să înainteze intermediarului comercial pretenții cu privire la executarea contractului. Acest drept nu există dacă partea nu declară imediat intermediarului comercial, la cererea acestuia, că solicită realizarea contractului.

Articolul 1193. Păstrarea mostrelor

(1) În măsura în care părțile sau uzanțele locului și natura bunului permit, intermediarul comercial va păstra mostrele bunului vândut prin intermedierea sa până ce bunul va fi recepționat fără obiecții sau până ce actul este finalizat într-un alt mod.

(2) Intermediarul comercial va marca mostra pentru ca ea să poată fi recunoscută.

Articolul 1194. Lipsa împuternicirilor de acceptare a plăților

Intermediarul comercial nu se consideră împuternicit să accepte o plată sau o altă formă de remunerare prevăzută în contract.

Articolul 1195. Răspunderea intermediarului comercial

Intermediarul comercial răspunde față de ambele părți pentru daunele cauzate cu vinovăție.

Articolul 1196. Dreptul de a pretinde ambelor părți remunerație

Dacă între părți nu există un acord privind plata remunerației intermediarului comercial, fiecare dintre părți va fi obligată, în absența unor uzanțe locale care ar stipula altceva, să achite jumătate din suma remunerației.

Articolul 1197. Registrul intermediarului comercial

(1) Intermediarul comercial este obligat să țină un registru în care să înscrie zilnic toate actele încheiate. Înregistrările se fac în ordine cronologică. Intermediarul comercial semnează pentru fiecare înregistrare efectuată.

(2) Asupra registrului intermediarului comercial se aplică dispozițiile cu privire la registrele comerciale.

Articolul 1198. Prezentarea extraselor din registrul intermediarului comercial

Intermediarul comercial este obligat să prezinte, la cererea părților, extrase din registru, pe care le semnează. Extrasele vor cuprinde toate datele relevante pentru actele intermediare de el.

Capitolul XXIII

AGENTUL COMERCIAL.

COMISIONARUL PROFESIONIST

S e c ți u n e a 1

AGENTUL COMERCIAL

Articolul 1199. Dispoziții generale cu privire la agentul comercial

(1) Agentul comercial este persoană fizică întreprinzător independent căreia i s-au încredințat împuterniciri permanente de intermediere sau de încheiere de contracte comerciale cu bunuri și servicii în numele și pe contul unei alte întreprinderi (principal).

(2) În sensul prezentului cod, nu se consideră agent comercial persoana care:

- a) fiind un angajat al principalului, are atribuții de încheiere a contractelor obligatorii pentru principal;
- b) fiind partener, are dreptul de a încheia contracte obligatorii pentru partenerii săi;
- c) este administratorul procedurii de reorganizare sau al procedurii de lichidare în procesul de

insolvabilitate;

d) activează la bursele de mărfuri.

Articolul 1200. Obligațiile agentului comercial

(1) Agentul comercial este obligat să reprezinte onest interesele principalului.

(2) Agentul comercial trebuie să întreprindă măsurile corespunzătoare în cadrul negocierilor, precum și să încheie, după caz, contracte la indicația principalului, să prezinte acestuia informația utilă care se află la dispoziția sa, să îndeplinească indicațiile rezonabile date de principal.

Articolul 1201. Obligațiile principalului

Principalul trebuie să respecte, în relațiile cu agentul comercial, principiul bunei-credințe. În particular, principalul este obligat să pună la dispoziția agentului comercial toată informația necesară executării contractului de agenție, să înștiințeze agentul comercial în termene rezonabile despre faptul că se așteaptă ca volumul tranzacțiilor comerciale să fie considerabil mai mic decât ar fi putut presupune în mod normal agentul, precum și despre acceptarea, refuzul sau neîndeplinirea unui contract comercial propus de agent.

Articolul 1202. Remunerarea agentului comercial

(1) Agentul comercial are dreptul la remunerare pentru serviciile prestate principalului conform contractului de agenție.

(2) Dacă suma remunerației nu este stipulată, se consideră că s-a convenit asupra unei remunerații obișnuite pentru acest domeniu de activitate. În cazul imposibilității de a se stabili o remunerație obișnuită, agentul comercial are dreptul la o remunerație rezonabilă pentru serviciile prestate principalului, luându-se în considerare circumstanțele cauzei și principiul echității.

Articolul 1203. Plata remunerației

(1) Remunerația poate fi plătită integral sau parțial sub formă de comision, adică de remunerație care variază în funcție de valoarea actelor juridice comerciale.

(2) Agentul comercial are dreptul la comision pentru actele juridice încheiate în perioada acțiunii contractului de agenție dacă, și în măsura în care:

a) actul juridic a fost încheiat în urma acțiunilor agentului comercial respectiv;

b) actul juridic a fost încheiat cu un terț, care anterior a devenit client al principalului în urma unui act analog, datorită acțiunilor agentului comercial respectiv.

(3) Agentul comercial va avea dreptul la comision și pentru actele juridice încheiate în perioada acțiunii contractului de agenție dacă agentul are dreptul exclusiv, acordat de principal în baza contractului de agenție, de a purta negocieri sau de a încheia contracte în numele principalului pe un anumit teritoriu sau pentru un grup anumit de clienți și dacă a fost încheiat un contract cu un client de pe teritoriul sau din grupa respectivă de clienți.

(4) Agentul comercial are dreptul la comision pentru actul juridic încheiat după încetarea acțiunii contractului de agenție dacă:

a) în conformitate cu prevederile alin.(2) și (3), propunerea terțului de a contracta (oferta sau cererea) a fost recepționată de principal sau de agentul comercial până la încetarea acțiunii contractului de agenție;

b) actul juridic a fost încheiat, datorită acțiunilor agentului comercial, într-un termen rezonabil din momentul încetării acțiunii contractului de agenție.

(5) Agentul comercial nu are dreptul la comisionul prevăzut la alin.(2) și (3) dacă acesta trebuie plătit, conform alin.(4), agentului comercial precedent, cu excepția cazului în care divizarea remunerației de comision între cei doi agenți este rezonabilă.

Articolul 1204. Termenul de plată a comisionului

(1) Agentul comercial are dreptul la comision din momentul și în măsura în care actul juridic a fost executat. La înțelegerea părților, dreptul agentului comercial la remunerație poate apărea în momentul nașterii obligației principalului de a executa actul juridic încheiat cu un terț sau în momentul executării acestuia de către terț.

(2) Comisionul trebuie plătit cel mai târziu în ultima zi a lunii în care agentul a obținut dreptul la el. De la prevederile prezentului alineat nu se poate deroga în defavoarea agentului comercial.

Articolul 1205. Încetarea dreptului la comision

(1) Dreptul la comision încetează în cazul în care contractul dintre principal și terț nu a fost executat, dacă principalul nu poartă nici o vină pentru neexecutare. De la prevederile prezentului alineat nu se poate deroga în defavoarea agentului comercial.

(2) Comisionul pe care agentul l-a primit deja trebuie restituit în cazul încetării dreptului la această remunerație.

Articolul 1206. Prezentarea informației cu privire la calculul remunerației

(1) Principalul este obligat să prezinte în scris agentului comercial calculul comisionului la care acesta are dreptul. Calculul trebuie să includă elementele principale în funcție de care a fost determinat comisionul.

(2) Agentul comercial are dreptul la informație, inclusiv la extrase din registrele și documentele deținute de principal, necesare lui pentru verificarea comisionului pe care este în drept să îl primească.

(3) De la prevederile alin.(1) și (2) nu se poate deroga în defavoarea agentului comercial.

Articolul 1207. Forma contractului de agenție

(1) Contractul de agenție poate fi încheiat în scris sau verbal.

(2) Fiecare parte are dreptul să ceară încheierea contractului în scris ori să primească de la cealaltă parte o adeverință privind obligațiile asumate de partea respectivă în conformitate cu contractul de agenție.

Articolul 1208. Termenul contractului de agenție

(1) Contractul dintre agentul comercial și principal poate fi încheiat pe un termen nedeterminat.

(2) Dacă părțile continuă să-și execute obligațiile ce decurg din contractul de agenție încheiat pe un termen determinat, contractul se consideră prelungit pentru un termen nedeterminat.

Articolul 1209. Încetarea contractului de agenție

(1) Contractul de agenție încheiat sau prelungit pentru un termen nedeterminat poate înceta la inițiativa oricăreia dintre părți, prin notificarea celeilalte părți.

(2) Termenul notificării nu poate fi, din momentul încheierii contractului, mai mic de o lună pe parcursul primului an, de 2 luni pe parcursul celui de-al doilea și de 3 luni pe parcursul celui de-al treilea și al următorilor ani. Părțile nu pot prevedea prin contract termene de notificare mai scurte.

(3) Dacă părțile convin asupra unor termene de notificare mai lungi decât cele menționate la alin.(2), termenul de notificare prevăzut pentru principal nu poate fi mai scurt decât termenul de notificare prevăzut pentru agent.

(4) Expirarea termenului de notificare trebuie să coincidă cu sfârșitul lunii calendaristice dacă în contract nu este prevăzut altfel.

Articolul 1210. Clauza de concurență

(1) În contractul de agenție, părțile pot prevedea o dispoziție care să limiteze activitatea agentului comercial în același domeniu în care activează principalul, după încetarea raporturilor contractuale (clauza despre concurență).

(2) Clauza despre concurență este valabilă dacă:

- a) are formă scrisă;
- b) se referă la un teritoriu sau la o categorie de clienți și un teritoriu și la același tip de bunuri sau de servicii prevăzute în contractul de agenție;
- c) nu încalcă prevederile legislației privind protecția concurenței și limitarea activității monopoliste.

(3) Clauza despre concurență este valabilă pentru o perioadă de cel mult 2 ani de la încetarea raporturilor contractuale.

Articolul 1211. Compensarea și recuperarea pagubelor

(1) La încetarea raporturilor contractuale, agentul comercial poate cere de la principal o

compensare corespunzătoare dacă:

a) a atras pentru principal clienți noi sau a majorat considerabil volumul tranzacțiilor comerciale cu clienții existenți, iar principalul urmează să obțină un profit esențial de pe urma tranzacțiilor cu aceștia;

b) plata compensării este echitabilă, luând în considerare toate împrejurările, și, în particular, comisionul, pe care agentul comercial l-ar fi primit în cazul continuării raporturilor contractuale, în baza actelor juridice deja încheiate sau realizabile în viitor, cu clienți atrași de el, sau clauza despre concurență prevăzută de contractul de agenție în conformitate cu art.1210.

(2) Compensarea nu poate depăși remunerația agentului comercial pentru un an, calculată în mărime medie pentru ultimii 5 ani de activitate a agentului comercial. În cazul în care durata relațiilor contractuale este mai scurtă, se va determina mărimea medie a remunerației pentru perioada respectivă de activitate.

(3) Plata compensării îl lipssește pe agent de dreptul de a cere reparația prejudiciilor.

(4) Agentul comercial este în drept să ceară reparația prejudiciilor care i s-au cauzat prin încetarea raporturilor contractuale cu principalul. Se consideră cauzatoare de prejudicii în special încetarea relațiilor contractuale în urma căreia:

a) agentul comercial este lipsit de comisionul care i-ar fi revenit în cazul executării corespunzătoare a contractului de agenție, cu condiția obținerii de către principal a unui profit considerabil din activitatea agentului;

b) agentul comercial este lipsit de posibilitatea de a acoperi cheltuielile pe care le-a suportat în procesul executării contractului de agenție în conformitate cu indicațiile principalului.

(5) Dreptul la compensare în cazurile prevăzute la alin.(1) și la reparația prejudiciilor în cazurile prevăzute la alin.(4) poate fi realizat de către moștenitori în cazul încetării relațiilor contractuale în urma decesului agentului comercial.

(6) Cererea de compensare și de reparație a prejudiciilor trebuie înaintată în decursul unui an după încetarea relațiilor contractuale.

(7) Compensarea și reparația prejudiciilor nu se efectuează în unul din următoarele cazuri:

a) principalul are dreptul legal de a rezilia contractul din vina agentului comercial;

b) raporturile contractuale au încetat la inițiativa agentului comercial, cu excepția cazurilor în care acest fapt a fost cauzat de comportamentul principalului sau a avut drept motiv vîrsta sau deteriorarea sănătății agentului comercial în urma căreia nu a mai fost în stare să-și continue activitatea în conformitate cu contractul de agenție;

c) conform acordului cu principalul, agentul comercial transmite unui terț drepturile și obligațiile sale stipulate în contractul de agenție.

S e c ți u n e a a 2-a

COMISIONARUL PROFESIONIST

Articolul 1212. Dispoziții generale cu privire la comisionarul profesionist

(1) Se consideră comisionar profesionist (comisionar) persoana care, în cadrul activității sale comerciale permanente, își asumă obligația de a încheia contracte cu mărfuri sau cu titluri de valoare în nume propriu, dar pe contul unei alte persoane (comitent).

(2) Față de activitatea comisionarului care nu este reglementată de normele prezentei secțiuni se aplică regulile referitoare la agentul comercial.

(3) Normele cu privire la contractul de comision se aplică în măsura în care dispozițiile prezentului capitol nu prevăd altfel.

Articolul 1213. Obligațiile comisionarului

(1) Comisionarul este ținut să execute cu diligența unui bun comerciant obligațiile pe care și le-a asumat. Comisionarul trebuie să respecte interesele comitentului și să îndeplinească indicațiile date de el.

(2) Comisionarul prezintă comitentului informațiile necesare, în particular îi va comunica imediat despre executarea comisionului. El este obligat să prezinte comitentului un raport cu privire la executarea comisionului și să-i transmită cele cuvenite din executarea respectivă.

(3) Comisionarul poartă răspundere față de comitent pentru executarea actului juridic încheiat în cazul în care, concomitent cu notificarea despre executarea comisionului, el nu va indica și terțul cu care a încheiat actul juridic.

Articolul 1214. Efectele nerespectării indicațiilor comitentului

În cazul în care nu acționează conform indicațiilor comitentului, comisionarul este obligat să repare prejudiciul cauzat. Totodată, comitentul este în drept să nu recunoască efectele actului juridic încheiat astfel în privința sa.

Articolul 1215. Limitele prețului

(1) În cazul în care comisionarul a efectuat o vânzare la un preț mai mic decât cel stabilit sau dacă a majorat prețul de cumpărare stabilit, comitentul, în cazul în care intenționează să respingă convenția ca nefiind încheiată pe contul lui, trebuie să declare acest fapt imediat după notificarea despre încheierea convenției. În caz contrar, abaterea de la prețul stabilit se consideră acceptată.

(2) În cazul în care comisionarul, concomitent cu notificarea despre încheierea convenției, declară că va compensa diferența de preț, comitentul nu are dreptul să respingă convenția. Dreptul comitentului de a cere reparația prejudiciului care depășește diferența de preț nu este afectat.

Articolul 1216. Încheierea convenției în condiții mai avantajoase

În cazul în care comisionarul încheie o convenție în condiții mai avantajoase decât cele stabilite de comitent, avantajele sînt atribuite comitentului. Prezenta regulă produce efecte în particular în cazul în care prețul cu care comisionarul a efectuat vânzarea depășește prețul pe care comitentul l-a stabilit ca fiind cel mai mic sau dacă prețul de cumpărare nu atinge prețul cel mai mare stabilit de comitent.

Articolul 1217. Remunerarea comisionarului

(1) În cazul în care convenția este executată, comisionarul poate pretinde plata comisionului.

(2) Chiar dacă convenția nu a fost executată, comisionarul are totuși dreptul la un comision dacă acesta este prevăzut de uzanțele comerciale.

(3) Comisionarul poate pretinde plata comisionului chiar și în cazul în care executarea actului juridic încheiat de el nu a avut loc, însă faptul acesta se datorează vinovăției comitentului sau este în legătură cu personalitatea lui.

Articolul 1218. Marfă de comision deteriorată sau viciată

Dacă marfa care i-a fost expediată este deteriorată sau are anumite vicii depistabile la o examinare, comisionarul, în raport cu căraușul și comitentul, este obligat să asigure proba stării ei și să informeze imediat comitentul. În caz contrar, comisionarul va fi obligat să repare prejudiciul cauzat astfel.

Articolul 1219. Răspunderea comisionarului pentru marfă

(1) Comisionarul poartă răspundere pentru pierderea sau deteriorarea mărfii aflate în custodia lui, cu excepția cazului în care pierderea sau deteriorarea au rezultat din împrejurări care nu puteau fi evitate prin diligența unui bun comerciant.

(2) Comisionarul poartă răspundere pentru neasigurarea mărfii doar în cazul în care comitentul i-a dat indicația să efectueze asigurarea.

Articolul 1220. Avansul și creditul la executarea contractului
de comision

(1) În cazul în care a acordat terțului un avans sau un credit fără consimțământul comitentului, comisionarul acționează pe propriul risc.

(2) Dacă uzanțele comerciale prevăd posibilitatea acordării unei amînări pentru plata prețului de cumpărare, în lipsa unor indicații contrare din partea comitentului de acest drept se va bucura și comisionarul.

(3) În cazul în care, neavînd împluterniciri, efectuează o vânzare în credit, comisionarul este obligat, în calitate de debitor, să plătească imediat, în contul comitentului, prețul de cumpărare.

Articolul 1221. Contracte similare

Dispozițiile prezentei secțiuni se aplică, dacă nu este prevăzut altfel sau dacă din esența raporturilor nu reiese contrariul, și în cazul în care comisionarul, practicînd activitate comercială proprie, își asumă încheierea, în nume propriu, dar pe contul unei alte persoane, a unor acte juridice diferite de cele menționate la art.1212 alin.(1).

Capitolul XXIV

CONTRACTELE ȘI OPERAȚIUNILE BANCARE

S e c ți u n e a 1

DEPOZITUL BANCAR

Articolul 1222. Contractul de depozit bancar

(1) Prin contractul de depozit bancar, banca sau o altă instituție financiară (bancă), licențiată conform legii, primește de la clientul său (deponent) sau de la un terț în folosul deponentului o sumă de bani pe care se obligă să o restituie deponentului după un anumit termen (depozit la termen) sau la cerere (depozit la vedere).

[Art.1222 al.(1) modificat prin LP33 din 06.05.12, MO99-102/25.05.12 art.330]

(2) Raporturilor dintre bancă și deponent li se aplică prevederile referitoare la împrumut și la contul curent bancar dacă acestea nu contravin prezentei secțiuni și naturii depozitului bancar.

Articolul 1223. Forma contractului de depozit bancar

Contractul de depozit bancar trebuie să fie încheiat în scris. Forma scrisă a contractului se consideră respectată dacă banca eliberează deponentului un libret de economii, un certificat de depozit sau orice alt document care atestă depunerea banilor și care corespunde cerințelor legii și uzanțelor bancare.

Articolul 1224. Dobînda

(1) Banca plătește deponentului o dobîndă în mărimea și în modul prevăzut de contract, iar în cazul în care contractul nu prevede mărimea dobînzii aceasta se determină în conformitate cu prevederile art.619. Părțile pot conveni ca banca să nu plătească deponentului dobîndă.

(2) Banca nu poate reduce în mod unilateral mărimea dobînzii decît în cazurile prevăzute de lege sau de contract, cu condiția respectării unui termen de preaviz de cel puțin 15 zile.

Articolul 1225. Ordinea calculării și plății dobînzii

(1) Dobînda pentru depozitul bancar se calculează începînd cu ziua următoare zilei efectuării depozitului, pînă în ziua precedentă zilei restituirii sumei depuse sau decontării acesteia în baza unor alte temeiuri legale.

(2) Dacă contractul de depozit bancar nu prevede altfel, dobînda pentru suma depozitului bancar se plătește deponentului, la cererea acestuia, la expirarea fiecărui trimestru, iar dobînzile neridicate în acest termen se adaugă la suma depozitului pentru care se calculează dobînda în continuare.

(3) La restituirea sumei depuse, se plătește întreaga dobîndă calculată pînă la acel moment.

Articolul 1226. Secretul bancar

(1) Banca garantează secretul informației privind relațiile de afaceri cu clientul.

(2) Informația care constituie secret bancar poate fi furnizată numai la cererea clientului sau a reprezentantului acestuia. Banca poate furniza o astfel de informație reprezentanților autorităților publice numai în cazul și în modul prevăzute de lege.

(3) În cazul în care banca divulgă informația ce constituie secret bancar, deponentul lezat astfel în drepturi poate cere despăgubiri.

Articolul 1227. Depozitul la termen și depozitul la vedere

(1) Indiferent de tipul depozitului, banca este obligată să restituie, la prima cerere a deponentului, integral sau parțial suma depusă respectînd un termen de preaviz conform acordului părților sau uzanțelor bancare. Orice clauză contrară în defavoarea deponentului este nulă.

(2) În cazul în care deponentului i se restituie integral sau parțial, înainte de expirarea termenului convenit, suma depusă, dobînda se calculează în mărimea prevăzută pentru depozitele la vedere dacă

în contract nu este prevăzut altfel.

(3) În cazul în care deponentul nu cere, la expirarea termenului convenit, restituirea depozitului, contractul se consideră prelungit în condițiile unui depozit la vedere.

S e c ți u n e a a 2-a

CONTUL CURENT BANCAR

Articolul 1228. Contractul de cont curent bancar

Prin contractul de cont curent bancar, banca se obligă să primească și să înregistreze în contul titularului de cont (client) sumele bănești depuse de acesta sau de un terț în numerar sau transferate (virate) din conturile altor persoane, să execute în limitele disponibilului din cont ordinele clientului privind transferul unor sume către alte persoane, retragerile de numerar, precum și să efectueze alte operațiuni în contul clientului din însărcinarea lui în conformitate cu legea, cu contractul și cu uzanțele bancare, iar clientul să achite o remunerație pentru prestarea serviciilor menționate.

Articolul 1229. Dispunerea de sumele bănești aflate în cont

(1) Titularul este liber să dispună în orice moment de sumele bănești din contul său, cu excepția cazurilor când, prin acordul părților, este stabilit un termen de preaviz. Clientul are dreptul să-și revoce indicațiile privind dispunerea de sumele bănești din contul său. Revocările au efect dacă sînt recepționate de bancă pînă la momentul executării indicațiilor respective.

(2) Persoanele autorizate să dispună de sumele bănești din cont sînt indicate de către client prin prezentarea documentelor respective prevăzute de lege, de contract și de uzanțele bancare.

(3) Identificarea persoanelor autorizate să dispună de sumele bănești din cont se efectuează de către bancă în baza semnăturilor sau altor mijloace de identificare.

Articolul 1230. Ordinele și indicațiile clientului

(1) Banca este ținută să efectueze operațiunile în contul clientului numai la ordinul lui. Banca nu poate să efectueze operațiuni în contul clientului fără ordinul lui decît în cazurile prevăzute de lege sau de contract.

(2) În cazul efectuării unor operațiuni în contul clientului, banca este obligată să urmeze indicațiile titularului de cont în limitele scopului urmărit prin contract.

(3) Dacă nu execută indicațiile titularului de cont sau se abate de la ele, în cazul în care nu se poate considera că titularul, cunoscînd situația de fapt, ar fi aprobat abaterea, banca este obligată să plătească despăgubiri. O sumă debitată incorect în contul clientului trebuie înregistrată din nou în credit.

(4) Raporturilor dintre bancă și client se aplică dispozițiile referitoare la contractul de mandat dacă ele nu contravin prevederilor din prezentul capitol și naturii contractului de cont bancar.

Articolul 1231. Contabilitatea operațiunilor și extrasele din cont

Banca ține contabilitatea contului prin înregistrarea în creditul și în debitul lui a operațiunilor efectuate, avînd obligația de a transmite clientului, în termenele convenite, extrase din cont asupra situației lui. Titularul de cont poate să ceară oricînd informații sau lămuriri asupra situației contului și asupra împrejurărilor oricărei operațiuni efectuate în cont.

Articolul 1232. Creanțele reciproce ale băncii și ale clientului

(1) Banca datorează clientului o dobîndă pentru folosirea mijloacelor din contul acestuia dacă în contract nu este prevăzut altfel.

(2) Creanțele reciproce ale băncii și ale clientului se sting prin compensare.

Articolul 1233. Rezilierea contractului

(1) Contractul încheiat pe un termen nedeterminat poate fi reziliat în orice moment de oricare din părți, cu condiția unui preaviz avînd termenul stabilit prin contract sau uzanțe bancare, iar în lipsa unui astfel de termen, în 15 zile.

(2) Banca poate rezilia contractul numai în măsura în care titularul poate beneficia în alt mod de posibilitatea efectuării decontărilor prin virament dacă nu există un motiv temeinic pentru reziliere.

Articolul 1234. Obligația de confidențialitate

(1) Banca este obligată să păstreze confidențialitate asupra tuturor faptelor de care a aflat ca urmare

a legăturilor de afaceri cu clientul. Această obligație nu există dacă astfel rezultă dintr-o dispoziție legală ori dacă privește informații generale a căror dezvăluire nu prejudiciază interesele justificate ale clientului.

(2) Obligația de confidențialitate subzistă și după încetarea relațiilor contractuale.

Articolul 1235. Încasarea și achitarea cecurilor

(1) Banca este obligată față de client, chiar și în lipsa unui contract suplimentar în acest sens, să încaseze, prin mijlocirea prezentării la timp către banca trasă, cecurile prezentate de client, iar în cazul neîncasării, să ia măsurile asigurătorii necesare.

(2) În cazul unui contract corespunzător, banca este obligată să plătească în limita activului cecurile emise de client.

S e c ți u n e a a 3-a **CREDITUL BANCAR**

Articolul 1236. Contractul de credit bancar

(1) Prin contractul de credit bancar, o bancă (creditor) se obligă să pună la dispoziția unei persoane (debitor) o sumă de bani (credit), iar debitorul se obligă să restituie suma primită și să plătească dobânda și alte sume aferente prevăzute de contract.

(2) Contractul de credit bancar se încheie în scris.

(3) Față de contractul de credit bancar se aplică prevederile referitoare la contractul de împrumut în măsura în care regulile prezentului capitol nu prevăd altfel sau din esența contractului de credit bancar nu reiese contrariul.

Articolul 1237. Dobânda la creditul bancar

(1) Părțile contractului de credit bancar pot conveni asupra unei dobânzi fixe sau flotante.

(2) În cazul în care părțile au convenit asupra unei dobânzi flotante, mărimea acesteia poate fi modificată prin acordul părților.

(3) Creditorul nu poate modifica în mod unilateral mărimea dobânzii decât în cazurile prevăzute de lege sau de contract. În cazul când contractul prevede dreptul băncii de a modifica în mod unilateral mărimea dobânzii, aceasta se va efectua în funcție de rata de bază a Băncii Naționale, de rata inflației și de evoluția pieței, ținându-se cont de regulile echității.

[Art.1237 al.(3) modificat prin LP33 din 06.05.12, MO99-102/25.05.12 art.330]

(4) Creditorul îl va anunța în scris pe debitor despre modificarea mărimii dobânzii cu cel puțin 10 zile înainte de modificare. Mărimea nouă a dobânzii se va aplica la soldul, existent la data modificării, al creditului.

Articolul 1238. Comisionul

În afară de dobândă, părțile pot conveni asupra unui comision pentru serviciile prestate în legătură cu utilizarea creditului.

Articolul 1239. Creditul în cont curent

(1) Creditul poate fi acordat prin punere la dispoziția debitorului a unei sume de bani (linie de credit), pe care acesta o poate utiliza în rate în funcție de necesitățile sale.

(2) Dobânda pentru creditul în cont curent se calculează în funcție de suma creditului utilizată efectiv într-o anumită perioadă.

Articolul 1240. Garanțiile de rambursare a creditului

(1) Părțile pot conveni asupra constituirii unor garanții reale (gaj), personale (fidejusiune) sau a unor alte garanții uzuale în practica bancară.

(2) Dacă apreciază garanțiile rambursării creditului ca insuficiente, creditorul este în drept să ceară constituirea unor garanții suplimentare. În cazul refuzului debitorului de a oferi garanțiile suplimentare solicitate de creditor, acesta din urmă are dreptul să reducă suma creditului proporțional reducerii garanției sau să rezilieze contractul.

(3) Creditorul este obligat să accepte anularea măsurilor de asigurare care depășesc limita convenită a garanțiilor. Această dispoziție nu se aplică în cazul în care măsurile de asigurare depășesc doar

temporar limita convenită a garanției.

Articolul 1241. Refuzul de executare a contractului

(1) Creditorul este în drept să refuze executarea obligației de a pune la dispoziția debitorului creditul dacă, după încheierea contractului de credit:

a) au apărut circumstanțe care indică cu certitudine incapacitatea viitoare a debitorului de a rambursa creditul;

b) debitorul sau terțul încalcă obligația de a acorda garanții de rambursare a creditului pe care și-a asumat-o sau alte condiții înaintate de bancă pentru punerea la dispoziție a creditului.

(2) Creditorul are dreptul de a refuza să pună la dispoziție următoarele tranșe ale creditului, în cazul în care contractul prevede acordarea creditului în tranșe, dacă debitorul nu îndeplinește condițiile contractului referitoare la tranșa sau tranșele precedente.

(3) Debitorul este în drept să refuze creditul parțial sau total. În acest caz, el trebuie să plătească creditorului o remunerație pentru punerea la dispoziție a creditului (comision de neutilizare).

(3) Debitorul este în drept să refuze creditul parțial sau total. În acest caz, el trebuie să plătească creditorului o remunerație pentru punerea la dispoziție a creditului (comision de neutilizare). Dispozițiile prezentului alineat nu se aplică în cazul contractelor de credit pentru consumatori, reglementate prin Legea privind contractele de credit pentru consumatori.

[Art.1241 al.(3) modificat prin LP203 din 12.07.13, MO191-197/06.09.13 art.621; în vigoare 06.03.14]

(4) Dreptul de refuz prevăzut la alin.(1)-(3) poate fi exercitat doar dacă partea care refuză notifică cealaltă parte într-un termen rezonabil pînă la momentul executării obligațiilor ce constituie obiectul refuzului.

Articolul 1242. Rezilierea contractului

(1) Creditorul poate rezilia contractul și cere restituirea creditului și a sumelor aferente dacă:

a) debitorul a devenit insolubil;

b) debitorul nu a oferit garanțiile cerute sau a redus fără acordul creditorului garanțiile oferite;

c) debitorul nu plătește dobînda în termenul stabilit;

d) debitorul nu a executat obligația de restituire a cel puțin 2 tranșe ale creditului, atunci cînd contractul prevede restituirea creditului în rate;

e) există alte cazuri prevăzute de lege sau de contract.

(2) Rezilierea contractului suspendă imediat utilizarea creditului, însă creditorul va acorda debitorului un termen de cel puțin 15 zile pentru restituirea sumelor utilizate și a sumelor aferente.

(3) Debitorul poate, în orice moment, să anunțe rezilierea contractului de credit, ce prevede plata unei dobînzii fluctuante, cu condiția notificării creditorului în termen de 7 zile de la primirea notificării despre modificarea dobînzii.

(4) Debitorul poate rezilia contractul în care s-a convenit asupra unei dobînzii fixe pentru un anumit termen dacă obligația de plată a dobînzii încetează înaintea termenului stabilit pentru restituirea creditului și nu se convine asupra unei alte dobînzii. Termenul de preaviz este de 15 zile.

(5) Rezilierea pentru motivul indicat la alin.(1) lit.d) produce efecte doar atunci cînd creditorul a acordat debitorului un termen de 15 zile pentru plata sumei restante, iar plata nu a fost făcută.

Articolul 1243. Răspunderea debitorului

(1) În cazul neexecutării de către debitor la scadență a obligației de restituire a creditului, precum și a obligațiilor de plată a dobînzii și a altor sume aferente, creditorul poate pretinde plata unor penalități de întârziere în modul și în mărimea prevăzute de lege sau de contract.

(2) În cazul în care debitorul întârzie să efectueze plățile datorate în baza contractului și părțile nu au convenit în contract asupra unor penalități de întârziere, pentru suma datorată se încasează o dobîndă cu 5% mai mare decît rata dobînzii prevăzute în contract.

(3) Dacă a reziliat contractul de creditare pentru că debitorul se afla în întârziere cu rambursarea sumelor datorate, creditorul are dreptul la o dobîndă echivalentă cu rata legală a dobînzii. Faptul acesta

nu afectează dreptul creditorului sau al debitorului de a dovedi cauzarea unui prejudiciu mai mare ori mai mic prin întârzierea rambursării creditului.

Articolul 1244. Răspunderea creditorului

În cazul neexecutării de către bancă a obligației sale de acordare a creditului, debitorul poate pretinde plata unor penalități de întârziere în modul și în mărimea prevăzute de lege sau de contract.

Articolul 1245. Repararea prejudiciului în cazul rambursării anticipate a creditului

(1) Dacă debitorul rambursează creditul înainte de scadență, creditorul este în drept să ceară reparația prejudiciului cauzat prin rambursare anticipată cu deducerea sumelor economisite, luându-se în considerare creditul ce s-ar fi putut acorda din contul acestor mijloace. La calcularea prejudiciului, se ține cont atât de venitul ratat al creditorului, cât și de cheltuielile evitate de debitor prin rambursarea înainte de termen a creditului.

(2) În cazul contractelor de credit pentru consumatori, prejudiciul se repară prin compensare, a cărei mărime se stabilește prin Legea privind contractele de credit pentru consumatori.

[Art.1245 al.(2) introdus prin LP203 din 12.07.13, MO191-197/06.09.13 art.621, în vigoare 06.03.14; alineatul unic devine al.(1)]

S e c ți u n e a a 4-a GARANȚIA BANCARĂ

Articolul 1246. Garanția bancară

(1) Garanția bancară este un angajament scris, asumat de o bancă sau de o altă instituție financiară (garant), la cererea unei alte persoane (ordonator), de a plăti creditorului ordonatorului (beneficiarului) o sumă de bani în baza cererii scrise a beneficiarului.

(2) Garanția bancară asigură îndeplinirea obligațiilor ordonatorului față de beneficiar.

(3) Ordonatorul este obligat să plătească garantului remunerația convenită.

(4) Obligația față de beneficiar, constituită prin garanție bancară, este independentă de datoria principală pentru garantarea căreia a fost constituită, chiar dacă garanția face referire la aceasta.

Articolul 1247. Irevocabilitatea garanției bancare

Garanția bancară nu poate fi revocată dacă nu s-a dispus altfel.

Articolul 1248. Inadmisibilitatea transmiterii garanției bancare

Dreptul asupra garanției bancare nu este transmisibil dacă garanția nu prevede altfel.

Articolul 1249. Momentul producerii efectelor garanției bancare

Garanția bancară produce efecte din momentul eliberării ei dacă garanția nu prevede altfel.

Articolul 1250. Cererea de plată

(1) Dacă a survenit cazul garantat, beneficiarul trebuie să-și reclame în scris drepturile și să anexeze documentele doveditoare cuvenite. Beneficiarul trebuie să indice în ce constă neîndeplinirea obligației de către ordonator.

(2) Drepturile beneficiarului pot fi reclamate doar în termenul stabilit în garanție.

Articolul 1251. Obligațiile garantului

(1) La primirea reclamației din partea beneficiarului, garantul trebuie să-l notifice de îndată pe ordonator.

(2) În cazul în care beneficiarul și-a reclamat drepturile, garantul este obligat să verifice în timp util și cu grija cuvenită dacă sînt întrunite condițiile necesare pentru a plăti. El este obligat îndeosebi să verifice temeinic documentele doveditoare ale cazului garantat.

Articolul 1252. Refuzul de a satisface cererea de plată

(1) Garantul trebuie să refuze satisfacerea pretențiilor ce decurg din garanția bancară dacă nu s-a produs cazul garantat, dacă documentele prezentate nu corespund celor prevăzute ori dacă sînt

prezentate după expirarea termenului stabilit în garanție. În cazul în care refuză satisfacerea pretențiilor ce decurg din garanție, garantul este obligat să-l înștiințeze de îndată pe beneficiar.

(2) Dacă garantul află înainte de satisfacerea pretențiilor beneficiarului că datoria principală asigurată prin garanție a fost deja achitată ori s-a stins din alte motive, ori este nevalabilă, trebuie să anunțe de îndată beneficiarul și ordonatorul. Dacă ordonatorul repetă după înștiințare dispoziția de a plăti, garantul este obligat să plătească.

Articolul 1253. Limitele obligației garantului

(1) Obligația garantului față de beneficiar se limitează la plata sumei garantate.

(2) Dacă garanția bancară nu prevede altfel, răspunderea garantului față de beneficiar pentru neexecutarea obligației ce rezultă din garanție nu se limitează la suma garantată.

Articolul 1254. Temeiurile stingerii obligației garantului

(1) Obligația garantului față de beneficiar se stinge:

- a) prin plata sumei garantate;
- b) prin expirarea termenului de garanție;
- c) prin renunțarea beneficiarului;
- d) prin confirmarea scrisă a garantului că beneficiarul a renunțat.

(2) Stingerea obligației conform lit.a), b) și d) este independentă de remiterea scrisorii de garanție către garant.

(3) Garantul trebuie să-l înștiințeze de îndată pe ordonator despre stingerea garanției.

Articolul 1255. Obligația ordonatorului față de garant

(1) Ordonatorul este obligat să restituie garantului suma plătită în baza garanției bancare.

(2) Dreptul la restituire există doar în măsura în care garantul putea considera necesare plățile făcute beneficiarului în raport cu acordul încheiat cu ordonatorul.

S e c ți u n e a a 5-a **ORDINUL DE PLATĂ**

Articolul 1256. Ordinul de plată

(1) Ordinul de plată (dispoziție de plată) este dispoziția dată de o persoană (ordonator) unei bănci (bancă ordonatoare) de a plăti o anumită sumă în favoarea unei alte persoane (beneficiar) pentru stingerea unei obligații bănești a ordonatorului față de beneficiar.

(2) Ordinul de plată poate fi simplu, în cazul în care încasarea sumei de către beneficiar nu este condiționată de prezentarea vreunui document privind scopul plății, sau documentar, în cazul în care încasarea sumei este condiționată de prezentarea de către beneficiar a unor documente cerute de ordonator.

Articolul 1257. Executarea ordinului de plată

(1) Banca ordonatoare execută ordinul de plată prin transferul sumei indicate din contul ordonatorului în contul beneficiarului în aceeași sau în o altă bancă (banca plăitoare).

(2) Banca va executa ordinul de plată în termenul stabilit prin lege, prin acordul părților sau prin uzanțele bancare.

(3) Ordonatorul poate revoca sau modifica ordinul de plată atât timp cât banca nu l-a executat.

Articolul 1258. Conținutul ordinului de plată

Ordinul de plată cuprinde:

- a) numele sau denumirea, adresa și numărul contului bancar al ordonatorului;
- b) numele sau denumirea, adresa și numărul contului bancar al beneficiarului;
- c) denumirea, codul și adresa băncii ordonatoare;
- d) ordinul de plată;
- e) suma în cifre și litere;
- f) motivul efectuării plății;

g) în cazul ordinului de plată documentar, indicația documentelor care trebuie prezentate de beneficiar;

- h) data emiterii;
- i) semnătura persoanei (persoanelor) autorizate a ordonatorului;
- j) alte date, conform regulamentelor Băncii Naționale a Moldovei.

S e c ți u n e a a 6-a

EFFECTUAREA PLĂȚILOR PRIN CEC

Articolul 1259. Cecul

(1) Cecul este un titlu negociabil ce reprezintă o creanță scrisă, întocmită conform prevederilor legii, cuprinzând ordinul necondiționat dat de emitent (trăgător) către plătitor (tras) de a plăti la vedere o anumită sumă prezentatorului de cec sau persoanei indicate în cec, sau la ordinul acestei persoane.

(2) Cecul este independent de tranzacția care stă la baza creanței achitate prin cec.

(3) Efectuarea plăților prin cec este reglementată de prezentul cod, de alte legi și de uzanțele bancare.

Articolul 1260. Mențiunile cecului

(1) Cecul cuprinde:

- a) denumirea “cec”, inserată în titlu;
- b) propunerea simplă și necondiționată de a plăti o sumă determinată prezentatorului cecului sau persoanei indicate în cec, sau la ordinul acestei persoane;
- c) numele sau denumirea și domiciliul sau sediul trasului;
- d) locul efectuării plății;
- e) data și locul emiterii;
- f) numele sau denumirea, domiciliul sau sediul trăgătorului;
- g) semnătura trăgătorului.

(2) Titlul în care lipsește una din condițiile enumerate nu are valoarea unui cec, cu excepția următoarelor cazuri:

a) în lipsa unei mențiuni speciale, locul indicat lângă numele trasului se consideră locul efectuării plății. Dacă lângă numele trasului sînt indicate mai multe locuri, cecul este plătit în locul indicat primul. Dacă lipsește orice mențiune din cele enumerate, cecul este plătit la locul domiciliului, sediului trasului;

b) cecul în care nu se indică locul unde este emis se consideră semnat în locul indicat lângă numele sau denumirea trăgătorului.

(3) Orice mențiune în cec referitoare la accept, la dobîndă sau la exonerarea trăgătorului de răspundere pentru efectuarea plății se consideră nescrise.

Articolul 1261. Suma cecului

Dacă în cec suma de plată scrisă în litere diferă de suma scrisă în cifre, suma de plată este cea scrisă în litere. Dacă suma de plată este scrisă de mai multe ori fie în litere, fie în cifre, în caz de divergențe suma de plată este suma cea mai mică.

Articolul 1262. Semnăturile de pe cec

(1) Dacă cecul poartă semnături ale unor persoane incapabile de a se obliga prin trată, dacă poartă semnături false sau semnături ale unor persoane imaginare, obligațiile celorlalți semnatori rămîn totuși valabile.

(2) Cel care semnează cecul ca reprezentant al unei persoane pentru care nu are împuternicirea de a acționa este obligat personal în temeiul cecului, iar dacă a plătit, are aceleași drepturi pe care le-ar fi avut pretinsul reprezentat. Aceeași regulă se aplică reprezentantului care și-a depășit împuternicirile.

Articolul 1263. Emiterea cecului

(1) Cecul poate fi emis:

a) în favoarea unei persoane, cu mențiunile “la ordinul”, “la ordinul nostru” sau cu mențiuni echivalente, sau fără acestea (cecul la ordin). Cecul poate fi emis la ordinul trăgătorului;

b) în favoarea unei persoane, cu mențiunea “nu la ordin” sau cu o altă mențiune echivalentă (cecul nominativ). Cecul nominativ nu poate fi emis în favoarea trăgătorului, cu excepția cecului emis de o filială a trăgătorului în favoarea unei alte filiale;

c) în favoarea prezentatorului de cec (cecul la purtător). Cecul emis în favoarea unei persoane cu mențiunea “sau la purtător” este considerat cec la purtător. Cecul fără mențiunea beneficiarului este considerat cec la purtător.

(2) Cecul poate fi emis doar asupra trasului, la care trăgătorul are constituit un depozit (provizion) de care poate dispune, conform unei înțelegeri exprese sau tacite, inclusiv asupra formei de emitere a cecurilor. Încălcarea acestei reguli nu afectează însă valabilitatea cecului.

(3) Dacă cecul necompletat la momentul emiterii este completat contrar înțelegerii dintre părți, nerespectarea acestei înțelegeri este inopozabilă deținătorului de cec, cu excepția cazului când acesta l-a obținut cu rea-credință sau prin culpă gravă.

Articolul 1264. Transmiterea cecului

(1) Cecul la ordin este transmis prin gir. Girul transferă toate drepturile deținătorului de cec de la girant către titularul girului, care este considerat posesor legitim dacă justifică dreptul său printr-o serie neîntreruptă de giruri, chiar acestea fiind în alb.

(2) Girantul răspunde pentru plata cecului, cu excepția persoanelor cărora cecul le-a fost transmis prin gir după interzicerea unui nou gir de către girant.

(3) Girantul este obligat să indice data scrierii girului.

(4) Cecul nominativ este transmis în conformitate cu formele unei cesiuni simple și având efectele ei.

Articolul 1265. Girul

(1) Girul trebuie să fie simplu și necondiționat. Orice condiție inserată în textul girului se consideră nescrisă.

(2) Girul poate fi făcut în folosul trăgătorului sau al oricărei alte persoane obligate. Aceste persoane pot, la rândul lor, să gireze din nou cecul.

(3) Girul parțial și girul semnat de tras sînt nule.

(4) Girul se scrie pe cec (verso) sau pe alonjă (foaia alipită la cec). Girul trebuie să fie semnat de girant.

Articolul 1266. Girul în alb

(1) Girul poate să nu desemneze persoana în a cărei favoare este dat și poate să conțină pe cec (verso) sau pe alonjă doar datele și semnătura girantului (gir în alb).

(2) Girul la purtător se consideră gir în alb.

Articolul 1267. Girul prin procură

Dacă girul cuprinde mențiunea “pentru încasare”, “ca împuternicit” sau orice altă mențiune care implică o însărcinare de încasare a cecului, deținătorul poate să exercite toate drepturile ce decurg din cec, dar să-l gireze poate numai la ordinul girantului (girul prin procură). Persoanele responsabile de plata cecului pot opune în acest caz deținătorului doar excepțiile care ar fi opozabile girantului.

Articolul 1268. Girul posterior protestului sau scadenței

Girul efectuat după protest sau după orice act similar, sau după expirarea termenului de prezentare a cecului are efectele unei cesiuni simple. Pînă la proba contrară, girul nedatat se consideră efectuat pînă la data protestului ori a oricărui act similar sau pînă la data expirării termenului de prezentare a cecului.

Articolul 1269. Deposdarea

Dacă cecul a ieșit din posesiunea unei persoane, noul lui deținător este obligat să-l întoarcă doar dacă l-a primit prin rea-voință sau din culpă gravă.

Articolul 1270. Avalul

(1) Plata cecului, parțial sau integral, poate fi garantată prin aval (garanție), dată de un terț sau chiar de un semnatar al cecului (avalist).

(2) Avalul se dă pe cec (verso) sau pe alonjă. El se exprimă prin mențiunile “de considerat ca aval”, “ca avalist pentru...” sau prin orice alt echivalent. Avalistul indică suma avalului, numele, domiciliul (sediul) și persoana pentru care se obligă și semnează avalul. Dacă nu se indică persoana pentru care este dat avalul, acesta se consideră dat pentru trăgător.

(3) Avalistul este răspunzător ca și toate persoanele obligate prin cec. Obligația avalistului este

valabilă și în cazul în care obligația pe care a garantat-o este nulă din orice motiv.

(4) Când plătește cecul, avalistul dobândește drepturile care decurg din cec față de cel pentru care a garantat, precum și față de cei care, conform cecului, sînt obligați față de persoana în a cărei favoare este avalizat cecul.

Articolul 1271. Plata în baza cecului

(1) Cecul este plătitibil la vedere. Orice indicație contrară se consideră nescrisă. Cecul prezentat pentru plată înainte de data emiterii indicată în cec se plătește la prezentare.

(2) Termenul de prezentare a cecului pentru efectuarea plății este de 8 zile. Termenul începe să curgă din momentul emiterii cecului.

Articolul 1272. Revocarea cecului

(1) Revocarea cecului este valabilă doar după expirarea termenului de prezentare pentru plată.

(2) Dacă cecul nu este revocat, trasul poate efectua plata și după expirarea termenului de prezentare pentru plată.

(3) Moartea sau pierderea capacității de exercițiu a trăgătorului, survenită în interiorul termenului de prezentare pentru plată, nu afectează valabilitatea cecului.

Articolul 1273. Drepturile trasului

(1) Trasul poate cere exemplarul cecului la efectuarea plății către titularul lui și solicita de la acesta confirmarea scrisă a primirii sumei plătite.

(2) Plățile parțiale nu pot fi refuzate. În cazul plăților parțiale, trasul poate cere de la deținătorul cecului confirmarea scrisă a efectuării plății parțiale.

Articolul 1274. Drepturile titularului în cazul neplății cecului

(1) Titularul cecului poate exercita dreptul de acțiune împotriva trăgătorului, girantului și celorlalți obligați dacă cecul prezentat în termen legal nu este plătit și refuzul de plată este probat:

a) prin formularea unui act autentic (protest);

b) printr-o declarație a trasului, care indică data declarației și data prezentării cecului pentru plată.

(2) Protestul sau orice alt act similar trebuie să fie întocmit înainte de expirarea termenului de prezentare a cecului pentru plată. Dacă cecul este prezentat în ultima zi a termenului, protestul sau orice alt act similar poate fi întocmit în a două zi lucrătoare.

Articolul 1275. Obligațiile de notificare

(1) Titularul cecului trebuie să notifice girantul și trăgătorul cecului despre refuzul de plată în decursul a 4 zile lucrătoare care urmează după ziua întocmirii protestului sau a altui act echivalent, iar în cazul mențiunii în cec “circulație fără întârziere”, în ziua care urmează după ziua prezentării cecului.

(2) Fiecare girant notifică, în termen de 2 zile lucrătoare, girantul precedent (de la care a primit cecul), iar în cazul în care obligația girantului precedent este asigurată prin aval, îl înștiințează și pe avalizatorul respectiv despre notificarea primită, indicînd numele sau denumirea și adresa celor care au semnat avizele precedente, pînă cînd informația despre neplată este trimisă trăgătorului.

(3) Netrimiteria avizelor menționate nu lipsește persoana de dreptul ei care rezultă din cec. Această persoană poartă însă răspundere pentru prejudiciul care ar putea fi cauzat prin neexecutarea obligației de notificare (dar nu mai mult de valoarea cecului).

Articolul 1276. Mențiunea “fără protest”

(1) Titularul cecului, girantul sau avalizatorul au dreptul, prin inserarea în cec a mențiunii “circulație fără întârziere”, “fără protest” sau a unei alte mențiuni similare, semnate de ei, să elibereze deținătorii următori ai cecului de obligația întocmirii protestului sau oricărui alt act similar necesar realizării dreptului de regres. Dacă este inserată de trăgător, mențiunea respectivă este aplicabilă tuturor persoanelor care au semnat cecul, iar dacă este inserată de andosant sau avalizator, mențiunea este aplicabilă doar celor care au semnat-o.

(2) Mențiunea prevăzută la alin.(1) nu eliberează deținătorii cecului de obligația de notificare.

(3) Dacă, în pofida mențiunii, deținătorul cecului întocmește un protest sau un alt act similar, el suportă cheltuielile aferente.

Articolul 1277. Răspunderea participanților la plățile prin cec

(1) Toate persoanele obligate conform cecului sînt debitori solidari față de deținătorul cecului și față de orice persoană care a aplicat pe cec indicația de achitare a cecului, semnată de plătitor. Acțiunea inițiată împotriva unei din persoanele obligate conform cecului nu constituie obstacol pentru inițierea acțiunii contra celorlalți debitori solidari.

(2) Titularul cecului poate cere persoanei împotriva căreia este intentată acțiunea judiciară achitarea:

a) valorii neplătite a cecului;

b) dobînzii de 6% pentru perioada de neplată;

c) cheltuielilor de întocmire a protestului sau a unui alt act similar, de expediere a notificărilor, altor cheltuieli aferente acțiunii judiciare.

(3) Persoana care a plătit cecul poate solicita celorlalți debitori achitarea:

a) sumei pe care a plătit-o în contul cecului;

b) dobînzii de 6% pentru perioada ce s-a scurs din momentul efectuării plății;

c) cheltuielilor aferente plății cecului.

(4) Orice persoană față de care este intentată o acțiune de regres conform prevederilor alin.(1)–(3) poate pune plata cecului în funcție de primirea, de la persoana care a adresat acțiunea de regres, a cecului cu protestul sau cu orice alt act similar (dacă este cazul) și a confirmării scrise că a primit plata în contul cecului. Orice girant care a plătit cecul poate radia din cec girul său și girurile ulterioare.

(5) Față de acțiunile judiciare intentate în vederea primirii sumelor indicate la alin.(2) și (3) se aplică termenul de prescripție de 6 luni. Întreruperea curgerii termenului de prescripție se aplică doar față de persoana în a cărei privință există temeiuri pentru aceasta.

Articolul 1278. Forța majoră

(1) Dacă prezentarea cecului pentru plată, întocmirea protestului sau a unui alt act similar în termenele prescrise sînt împiedicate de un eveniment de forță majoră, termenele menționate se prelungesc pe durata acțiunii acestui eveniment, cu condiția notificării de către deținătorul cecului a girantului său despre survenirea evenimentului de forță majoră și cu condiția mențiunii, scrise pe formularul cecului, despre executarea acestei notificări.

(2) În cazul survenirii evenimentului de forță majoră, asupra executării obligației de notificare a persoanelor participante la decontări prin cec se aplică prevederile art.1275.

(3) Dacă durata acțiunii evenimentului de forță majoră depășește 15 zile de la scadență, dreptul de regres poate fi exercitat fără prezentarea cecului sau fără condiția întocmirii protestului sau oricărui act similar.

S e c ți u n e a a 7-a **EFFECTUAREA PLĂȚILOR PRIN CAMBIE** **ȘI PRIN BILET LA ORDIN**

Articolul 1279. Cambia (trata) și biletul la ordin

(1) Cambia (trata) este un titlu de credit care reprezintă o creanță scrisă, întocmită conform prevederilor legii, cuprinzînd ordinul necondiționat dat de trăgător (emitent) către tras (plătitor) de a plăti imediat sau la scadență o sumă anumită prezentatorului cambiei sau persoanei indicate în cambie, sau la ordinul acestei persoane.

(2) Biletul la ordin este un titlu de credit, întocmit conform prevederilor legii, prin care trăgătorul se obligă să plătească imediat sau la scadență o sumă anumită prezentatorului titlului sau persoanei indicate în titlu, sau la ordinul acestei persoane.

(3) Cambia și biletul la ordin sînt independente de actele juridice care stau la baza creanțelor plătite prin ele.

(4) Efectuarea plăților prin cambie și prin bilet la ordin sînt reglementate de prezentul cod, de Legea cambiei și de alte acte normative, precum și de uzanțele bancare.

S e c ți u n e a a 8-a **EFFECTUAREA PLĂȚILOR**

PRIN ACREDITIV DOCUMENTAR

Articolul 1280. Acreditivul documentar

(1) Acreditivul documentar este un aranjament, oricum ar fi denumit sau descris, prin care o bancă (banca emitentă), acționînd la cererea clientului său (ordonatorului) și conform instrucțiunilor acestuia sau în nume propriu, efectuează o plată către un terț (beneficiar) ori la ordinul acestuia sau acceptă și plătește cambii trase de către beneficiar, sau autorizează o altă bancă să efectueze o astfel de plată ori să accepte și să plătească asemenea cambii.

(2) Acreditivul documentar este un contract separat de actul juridic care stă la baza lui. În operațiunile pe bază de acreditiv, toate părțile implicate operează cu documente și nu cu bunuri, servicii sau alte prestații la care documentele pot să se refere.

(3) Efectuarea plăților prin acreditiv documentar este reglementată de prezentul cod, de alte acte normative, precum și de uzanțele bancare.

Articolul 1281. Presunpția irevocabilității acreditivului

(1) Acreditivul trebuie să indice clar dacă este revocabil. În caz contrar, acreditivul este considerat irevocabil.

(2) Acreditivul irevocabil reprezintă un angajament ferm al băncii emitente, cu condiția ca documentele stipulate să fie prezentate băncii desemnate sau băncii emitente și să fie în conformitate cu termenele și condițiile acreditivului. Acreditivul irevocabil poate fi modificat sau anulat fără acordul băncii emitente, a băncii confirmatoare, dacă există, și a beneficiarului numai în cazurile prevăzute de prezentul cod.

(3) Acreditivul revocabil poate fi modificat sau anulat de banca emitentă în orice moment fără o avizare prealabilă a beneficiarului, cu condiția compensării cheltuielilor băncii prin care a fost făcut utilizabil acreditivul, pentru orice plată, acceptare sau recepționare a documentelor (în cazul acreditivelor cu plată la termen) dacă aceste acțiuni sînt conforme condițiilor acreditivului și au fost efectuate înainte de primirea avizului de modificare sau de anulare a acestuia.

Articolul 1282. Utilizarea acreditivului

(1) Acreditivul trebuie să indice clar dacă este utilizabil prin plată la vedere, prin plată amînată sau prin acceptare.

(2) În afară de cazul în care acreditivul stipulează că este utilizabil numai de banca emitentă, el trebuie să desemneze banca autorizată să plătească sau să-și asume un angajament de plată amînat sau de acceptare a cambiilor (banca desemnată). În afară de cazul cînd banca desemnată este confirmatoare, desemnarea de către banca emitentă nu constituie nici un angajament pentru banca desemnată.

(3) Prezentarea documentelor trebuie făcută băncii emitente sau băncii confirmatoare, dacă există, sau oricărei alte bănci desemnate.

Articolul 1283. Confirmarea acreditivului

(1) Confirmarea unui acreditiv irevocabil de către o altă bancă (banca confirmatoare) pe baza autorizării sau la cererea băncii emitente constituie un angajament ferm al băncii confirmatoare, adăugat la cel al băncii emitente, cu condiția ca documentele stipulate să fie prezentate băncii confirmatoare sau unei alte bănci desemnate, să fie conforme cu termenele și condițiile acreditivului.

(2) Dacă o altă bancă este autorizată sau solicitată de banca emitentă să adauge confirmarea ei, dar nu este pregătită să facă acest lucru, ea trebuie să informeze neîntîrziat banca emitentă.

(3) Banca avizatoare nu este obligată să adauge confirmarea sa la avizarea acreditivului beneficiarului dacă banca emitentă nu specifică altfel în autorizația sau în cererea de a adăuga confirmarea.

(4) Banca confirmatoare poate alege să avizeze o modificare către beneficiar, fără a-și extinde confirmarea asupra acreditivului modificat, cu condiția informării neîntîrziate a băncii emitente și a beneficiarului.

Articolul 1284. Acreditivul transferabil și cesionat

(1) Acreditivul poate fi transferat doar dacă este desemnat de banca emitentă în mod expres ca transferabil. Faptul că în acreditiv nu se precizează caracterul transferabil nu afectează dreptul beneficiarului de a cesa orice sumă la care este sau ar fi îndreptățit în baza acreditivului, în conformitate cu prevederile legii aplicabile.

(2) În virtutea acreditivului transferabil, beneficiarul (primul beneficiar) poate cere băncii desemnate să-și asume un angajament de plată amânată sau să accepte, sau, în cazul unei negocieri libere, să facă acreditivul utilizabil în totalitate ori parțial (banca transferatoare) pentru unul ori mai mulți beneficiari (beneficiari secundari).

(3) Banca transferatoare nu are nici o obligație să efectueze transferul decât în limita și în modul expres în care o astfel de bancă a consimțit.

(4) Dacă acreditivul nu prevede altfel, acreditivul transferabil poate fi transferat doar o singură dată.

S e c ți u n e a a 9-a

EFFECTUAREA PLĂȚILOR PRIN INCASOUL DOCUMENTAR

Articolul 1285. Incasoul documentar

(1) Incasoul documentar este un aranjament prin care o bancă (banca remitentă) se obligă să manipuleze, conform instrucțiunilor date de clientul (emitentul) său, documente financiare (cambii, bilete la ordin, cecuri sau alte instrumente similare utilizate pentru a obține efectuarea plății), însoțite de documente comerciale (facturi, documente de transport, titluri de valoare, alte documente similare care nu sînt documente financiare), pentru a obține, inclusiv prin intermediul unei alte bănci (bancă însărcinată cu încasarea), plata sau acceptarea cambilor emise ori pentru a elibera documente contra plății sau contra acceptării cambilor emise.

(2) Instrucțiunile de incaso trebuie să conțină informații cu privire la:

- a) emitent și tras (numele sau denumirea, adresa, telex, telefon, fax);
- b) banca de la care s-a primit incasoul și banca prezentatoare (codul SWIFT, suplimentar la informațiile cerute despre emitent și tras);
- c) suma și valuta incasoului;
- d) lista documentelor anexate și numărul de exemplare pentru fiecare document;
- e) termenele și condițiile referitoare la modalitatea de obținere a efectuării plății și acceptării;
- f) spezele care trebuie suportate;
- g) dobînda, dacă este cazul, cu indicarea ratei, duratei și perioadei de calcul a ei;
- h) metoda de plată și forma avizului de plată;
- i) instrucțiunile în caz de neplată, de neacceptare sau de neconfirmare cu alte instrucțiuni.

(3) Incasoul documentar este un contract separat de tranzacția care stă la baza lui.

(4) Efectuarea plăților prin incaso documentar este reglementată de prezentul cod, de alte acte normative și de uzanțele bancare.

Articolul 1286. Obligațiile și responsabilitatea băncilor

(1) Băncile nu sînt obligate să dea curs unui incaso documentar sau oricărei instrucțiuni pentru incaso sau instrucțiuni ulterioare aferente unui incaso documentar. Dacă o bancă a hotărît, pentru orice motiv, să nu dea curs unui incaso documentar sau oricărei instrucțiuni referitoare la incaso, trebuie să avizeze fără întârziere partea de la care a primit incasoul sau instrucțiunile respective.

(2) Documentele trimise la incaso trebuie să fie însoțite de instrucțiuni de încasare, iar băncile nu sînt autorizate să acționeze decât în conformitate cu aceste instrucțiuni și cu prevederile prezentului cod. Băncile nu examinează documentele pentru a obține instrucțiuni.

(3) În afara obligației de a controla conformitatea documentelor primite cu enumerarea din instrucțiunile de incaso și de a aviza fără întârziere emitentul în cazul lipsei documentelor sau a prezentării unor alte documente decât cele enumerate, băncile nu au nici o obligație ulterioară în această privință. Banca prezentatoare trebuie să verifice dacă forma de acceptare a cambiei este completă și corectă, nefiind însă responsabilă de autenticitatea semnăturilor sau de dreptul la semnătură al celor

care acceptă cambia.

(4) Băncile nu își asumă nici o obligație ori responsabilitate pentru autenticitatea documentelor primite.

(5) Banca însărcinată cu executarea unui incaso documentar trebuie să avizeze soarta acestuia în conformitate cu instrucțiunile băncii remittente.

Articolul 1287. Executarea unui incaso documentar

(1) Banca însărcinată cu încasarea sumei plătite prezintă (pune la dispoziție conform instrucțiunilor emitentului) documentele către persoana căreia trebuie să i se facă prezentarea (trasul) în forma în care aceste documente sînt primite, exceptînd cazul în care băncile sînt autorizate să aplice timbrele și ștampilele necesare, să facă orice andosări necesare sau să aplice toate elementele de identificare ori simboluri obișnuite, cerute de operațiunile de incaso.

(2) Sumele care trebuie plătite sînt puse fără întîrziere la dispoziția emitentului. Dacă nu s-a stabilit altfel, banca însărcinată cu încasarea efectuează plata sumelor datorate doar către banca remittentă, chiar în cazul refuzului prevăzut la art.1286 alin.(1).

(3) Efectuarea plăților parțiale este permisă în cadrul unui incaso documentar numai dacă se specifică astfel în instrucțiunile de incaso, iar documentele sînt eliberate doar după efectuarea integrală a plății dacă instrucțiunile de incaso nu prevăd altfel. În cazul plăților parțiale efectuate conform prezentului alineat, banca prezentatoare nu este responsabilă pentru consecințele apărute din cauza eliberării tardive a documentelor. Plățile parțiale se efectuează conform cerințelor alin.(1).

Articolul 1288. Dobînzii, comisioane și cheltuieli

(1) Dobînzile sînt plătite doar dacă faptul este stipulat în instrucțiunile de incaso. Dacă plata dobînzilor, spezelor și comisioanelor este evitată de către tras, acestea cad în povara emitentului. În cazurile cînd, conform instrucțiunilor de incaso și prezentului cod, plata comisioanelor, spezelor și altor cheltuieli trebuie suportată de emitent, banca însărcinată cu încasarea are dreptul să-și recupereze valoarea acestora de la banca de la care a primit instrucțiunile de incaso, iar banca remittentă are dreptul să recupereze de la emitent orice sumă astfel plătită, indiferent de soarta incasoului. Băncile participante la executarea instrucțiunilor de incaso pot solicita plata în avans a comisioanelor, spezelor și altor cheltuieli și, în funcție de primirea avansului, își rezervă dreptul de a da sau nu curs instrucțiunilor primite.

(2) Dacă trasul refuză să plătească dobînzile prevăzute, banca prezentatoare poate să elibereze fără perceperea dobînzii documentele contra plată sau acceptare a cambiiilor emise sau în alte condiții, în afară de cazul cînd instrucțiunile de incaso precizează clar că plata dobînzii nu poate fi evitată. Banca prezentatoare nu poartă nici o responsabilitate pentru consecințele refuzului de a plăti dobînda și este obligată să avizeze fără întîrziere banca remittentă despre refuz, în modul prevăzut la art.1286.

(3) În cazul în care instrucțiunile de incaso prevăd plata spezelor pentru incaso și a comisioanelor de către tras și acesta refuză să le plătească, se aplică mutatis mutandis prevederile art.1286 alin.(5).

S e c ți u n e a a 10-a

EFFECTUAREA PLĂȚILOR PRIN CARD BANCAR

Articolul 1289. Cardul bancar

(1) Cardul bancar este un instrument de plată emis de o bancă (emitent) care permite titularului cardului să retragă bani în numerar, să efectueze transfer de sume bănești în limitele disponibilului din contul său în banca emitentă ori din contul liniei de credit acordată de aceasta.

(2) Titularul cardului bancar poate efectua plăți pentru bunurile și serviciile prestate de întreprinderile comerciale care, în baza contractelor încheiate cu emitentul, acceptă să fie plătite prin card. Întreprinderea comercială își restituie banii pentru prestațiile efectuate titularului cardului prin cesiunea către emitent a creanțelor față de titularul cardului.

(3) Efectuarea plăților prin card bancar sînt reglementate de prevederile prezentului cod, în special de reglementările privind ordinul de plată, contul curent bancar, creditul în cont curent, de alte acte normative și de uzanțele bancare.

Capitolul XXV

FACTORINGUL

Articolul 1290. Contractul de factoring

(1) Prin contract de factoring, o parte, care este furnizorul de bunuri și servicii (aderent), se obligă să cedeze celeilalte părți, care este o întreprindere de factoring (factor), creanțele apărute sau care vor apărea în viitor din contracte de vânzări de bunuri, prestări de servicii și efectuare de lucrări către terți, iar factorul își asumă cel puțin 2 din următoarele obligații:

- a) finanțarea aderentului, inclusiv prin împrumuturi și plăți în avans;
- b) ținerea contabilității creanțelor;
- c) asigurarea efectuării procedurilor de somare și de încasare a creanțelor;
- d) asumarea riscului insolvabilității debitorului pentru creanțele preluate (delcredere).

(2) Contractul de factoring se încheie în scris.

(3) Cesiunea creanțelor trebuie să fie notificată debitorilor.

(4) Părțile sînt obligate să precizeze mărimea, volumul, domeniul și caracteristicile creanțelor care fac obiectul contractului, precum și elementele pentru determinarea sumei de plată.

(5) Față de contractul de factoring se aplică prevederile referitoare la cesiunea de creanță în măsura în care dispozițiile prezentului capitol nu prevăd sau din esența factoringului nu reiese altfel.

Articolul 1291. Obligația de informare

Ambele părți se obligă să-și ofere informațiile necesare, pentru ca derularea contractului să se efectueze cu respectarea intereselor fiecărei părți.

Articolul 1292. Creanțele cesionate

(1) Contractul poate prevedea transferul tuturor drepturilor aderentului sau numai al unora dintre ele, ce derivă din contractele cu debitorii.

(2) Contractul poate prevedea cesiunea creanțelor existente sau viitoare, condiționate, determinate la momentul încheierii contractului sau determinabile cel târziu în momentul apariției lor.

(3) Clauza contractului în a cărei virtute sînt cesionate creanțe viitoare va opera transferul acestora către factor la momentul apariției lor fără a fi nevoie de un nou act de transfer.

Articolul 1293. Nulitatea interdicției cesiunii

Cesiunea creanței aderentului către factor poate fi realizată chiar dacă între aderent și debitor există o convenție ce interzice o astfel de cesiune. Această prevedere nu aduce atingere răspunderii aderentului față de debitor pentru prejudiciile rezultate din cesiunea efectuată contrar prevederilor contractului.

Articolul 1294. Răspunderea aderentului

(1) Aderentul răspunde pentru existența creanțelor, precum și pentru îndeplinirea obligațiilor contractuale față de debitor.

(2) Aderentul răspunde pentru capacitatea de plată a debitorului, dacă riscul nu a fost preluat de factor conform art. 1290 alin. (1) lit. d).

Articolul 1295. Plata datorată factorului. Garanția

(1) Contractul este nul dacă nu prevede în mod expres suma care urmează să fie plătită factorului. Suma se calculează în funcție de circumstanțe, punîndu-se accentul mai ales pe eventuala taxă delcredere și, suplimentar, pe procentul care reprezintă reținerile totale din creanțele cesionate.

(2) În măsura în care factorul cere o parte din suma creanței ca garanție pentru acoperirea riscurilor legate de derularea contractului, acesta din urmă trebuie să prevadă în mod expres conținutul și mărimea sumei. Garanția nu poate depăși 20% din suma creanței.

Articolul 1296. Drepturile de garanție față de debitor

Drepturile și garanțiile aderentului față de debitor trec asupra factorului o dată cu încheierea transferului creanței asupra factorului, în măsura în care faptul acesta este prevăzut în contractul de factoring.

Articolul 1297. Obiecțiile debitorului

(1) Debitorul poate opune factorului toate obiecțiile și excepțiile pe care le are față de aderent.

(2) Debitorul poate cere factorului compensarea creanței sale față de aderent dacă această creanță era scadentă la momentul transferului creanței către factor.

(3) În cazurile prevăzute la alin.(1) și (2), aderentul răspunde față de factor pentru pierderi. Pentru prejudicii suplimentare, aderentul este obligat la plata despăgubirilor numai dacă acestea au fost provocate cu vinovăție.

Articolul 1298. Dreptul de regres al debitorului

Dacă debitorul a plătit factorului, iar acesta a plătit aderentului, debitorul va avea dreptul să ceară repararea prejudiciului numai față de aderent în cazul în care acesta nu-și îndeplinește obligațiile conform clauzelor contractuale, dar nu și față de factor, cu excepția cazurilor în care acesta din urmă a plătit aderentului, deși știa că el nu și-a îndeplinit obligațiile conform condițiilor contractuale.

Articolul 1299. Factoringul deschis sau acoperit

(1) Contractul de factoring poate prevedea obligația și dreptul părților de a informa debitorul despre transferul creanței, precum și modalitățile prin care trebuie informat.

(2) Dacă debitorul nu a fost înștiințat despre transferul creanței și despre felul creanței, factorului i se poate opune plata debitorului către aderent. În acest caz, aderentul este obligat să predea de îndată factorului suma obținută. Dispozițiile prezentului alineat se aplică în modul corespunzător și transferurilor multiple ale aceleiași creanțe.

(3) Plata debitorului către factor are efect de exonerare, indiferent de îndeplinirea obligației de înștiințare, cu excepția situației în care acesta a cunoscut lipsa de valabilitate a transferului.

Articolul 1300. Alte cesiuni

Dacă factorul cedează, la rîndul său, creanțele preluate de la aderent, prevederile prezentului capitol se aplică în modul corespunzător, ultimul cesionar fiind considerat factor.

Capitolul XXVI ASIGURAREA

Articolul 1301. Contractul de asigurare

Prin contract de asigurare, asiguratul se obligă să plătească asigurătorului prima de asigurare, iar acesta se obligă să plătească, la producerea riscului asigurat, asiguratului sau unui terț (beneficiarului asigurării) suma asigurată ori despăgubirea, în limitele și în termenele convenite.

Articolul 1302. Tipurile de asigurare

Asigurarea se împarte în asigurare de persoane și asigurare de daune.

Articolul 1303. Asigurarea de persoane

(1) În cazul asigurării de persoane se asigură viața și sănătatea (inclusiv integritatea psihică) a asiguratului.

(2) Asigurarea de persoane este individuală sau colectivă.

Articolul 1304. Asigurarea contra daune

(1) Asigurarea contra daune garantează asiguratul contra consecințelor unui eveniment care poate aduce atingere patrimoniului său.

(2) Asigurarea contra daune cuprinde asigurarea bunurilor și asigurarea de răspundere civilă.

Articolul 1305. Reasigurarea

(1) Prin încheierea contractului de reasigurare:

a) reasigurătorul primește prime de reasigurare, în schimbul cărora contribuie, potrivit obligațiilor preluate, la suportarea indemnizațiilor pe care reasiguratul le plătește la producerea riscului care a constituit obiectul reasigurării;

b) asigurătorul, în calitate de reasigurat, cedează prime de reasigurare, în schimbul cărora reasigurătorul contribuie, potrivit obligațiilor preluate, la suportarea indemnizațiilor pe care reasiguratul le plătește la producerea riscului care a constituit obiectul reasigurării.

(2) Contractul de reasigurare produce efecte doar între asigurător și reasigurător.

Articolul 1306. Încheierea contractelor în Republica Moldova

Persoanele din Republica Moldova încheie contracte de asigurare cu societăți înregistrate în Republica Moldova, cu excepția cazurilor în care asigurările solicitate nu se practică pe piața internă.

Articolul 1307. Riscul asigurat și cazul asigurat

(1) Riscul asigurat este un eveniment viitor, posibil, dar incert la care sînt expuse viața, sănătatea sau patrimoniul unei persoane.

(2) Este interzisă asigurarea:

- a) intereselor ilicite;
- b) prejudiciului suferit prin participarea la loterii, jocuri și pariuri;
- c) eventualelor cheltuieli la care poate fi supusă persoana în scopul eliberării ostaticilor.

(3) Cazul asigurat este evenimentul pentru înlăturarea consecințelor căruia s-a făcut asigurarea și la producerea căruia apare obligația asigurătorului să plătească suma asigurată ori despăgubirea.

Articolul 1308. Încheierea contractului de asigurare.

Forma și clauzele obligatorii

(1) Pentru încheierea contractului de asigurare, asiguratul prezintă asigurătorului propunere (cerere) scrisă, în care indică interesul propriu și cel al beneficiarului asigurării sau declară verbal că dorește să încheie contract de asigurare.

(2) Contractul de asigurare poate fi încheiat în favoarea mai multor beneficiari.

(3) Contractul de asigurare se încheie în scris.

(4) În contractul de asigurare se va indica:

- a) numele sau denumirea, domiciliul sau sediul părților contractante;
- b) obiectul asigurării: bun, persoană și răspundere civilă;
- c) riscurile ce se asigură;
- d) începutul și durata asigurării;
- e) sumele asigurate;
- f) primele de asigurare, locul și termenele de plată;
- g) alte date, conform legii sau contractului.

(5) Contractul de asigurare nu se poate dovedi prin martori, chiar dacă există un început de dovadă scrisă.

(6) Dovada încheierii contractului de asigurare rezultă și din trimiterea unui document de asigurare, precum poliță de asigurare (certificat), din cererea de plată a primei ori din înscrisul prin care se constată efectuarea acestei plăți sau din orice înscris din care reiese faptul încheierii contractului.

Articolul 1309. Polița de asigurare

(1) Asigurătorul este obligat să remită asiguratului un exemplar, semnat de el, al poliței de asigurare.

(2) În polița de asigurare se va indica:

- a) numele sau denumirea, domiciliul sau sediul părților contractante;
- b) obiectul asigurării: bun, persoană și răspundere civilă;
- c) riscurile ce se asigură;
- d) începutul și durata asigurării;
- e) suma asigurată;
- f) prima de asigurare, locul și termenele de plată;
- g) alte date, conform legii sau acordului dintre părți.

Articolul 1310. Obligația de remitere a înscrisurilor

(1) Asigurătorul este ținut să remită, împreună cu polița de asigurare, copiile de pe propunerile scrise depuse de asigurat sau în numele lui.

(2) În caz de divergență între polița de asigurare și propuneri, ultimele au prioritate, cu excepția cazului cînd asigurătorul, într-un document separat, indică asiguratului elementele asupra cărora există divergențe.

Articolul 1311. Stabilirea drepturilor și obligațiilor în cazul asigurării mutuale

(1) Persoanele pot să-și asigure bunurile pe principii mutuale, prin asociere, în baza liberului consimțământ, în societăți de asigurări mutuale.

(2) Certificatul de participare la o societate de asigurări mutuale poate stabili drepturile și obligațiile membrilor prin referință la actul de constituire al societății.

(3) Fiecare membru are dreptul să obțină o copie de pe actul de constituire al societății.

Articolul 1312. Opozabilitatea excepțiilor

Dacă o poliță de asigurare este emisă nominativă, la purtător ori la ordin, asigurătorul poate opune posesorului poliței toate excepțiile opozabile asiguratului inițial. Excepțiile nu pot fi opuse dacă posesorul poliței îl informează pe asigurător despre cesiunea drepturilor care rezultă din asigurare, iar asigurătorul nu-i comunică de îndată excepțiile existente.

Articolul 1313. Termenul de acțiune al contractului de asigurare

(1) Asigurarea începe din momentul achitării primei de asigurare sau a primei tranșe a acesteia și încetează la ora 24 a ultimei zile din termenul convenit pentru asigurare dacă legea sau contractul nu prevede altfel.

(2) Dacă valabilitatea contractului de asigurare se extinde asupra perioadei anterioare achitării primei de asigurare, o astfel de asigurare este valabilă cu condiția neproducerii cazului la momentul încheierii asigurării.

(3) În cazul în care contractul de asigurare se încheie pentru o perioadă de peste 5 ani, părțile pot rezilia contractul la încheierea celui de-al cincilea an sau a fiecăruia dintre anii următori, respectând un termen de preaviz de 3 luni.

(4) În cazul contractelor încheiate pe termen nelimitat, ambele părți sînt îndreptățite să rezilieze contractul, respectînd un termen de preaviz de cel puțin o lună și de cel mult 3 luni.

(5) Acordul prin care contractul de asigurare se consideră prelungit în mod tacit pe o perioadă mai mare de un an se consideră nul.

(6) Perioada de asigurare este intervalul de timp de cel mult un an sau mai puțin dacă primele de asigurare sînt calculate corespunzător.

Articolul 1314. Majorarea primei de asigurare

Dacă asigurătorul, în baza unei clauze contractuale privind actualizarea primei de asigurare, mărește cuantumul acesteia, asiguratul poate rezilia contractul, cu respectarea termenului de preaviz de o lună. Majorările neînsemnate nu îndreptățesc la reziliere.

Articolul 1315. Obligațiile asigurătorului

(1) Asigurătorul este obligat:

- a) să aducă la cunoștința asiguratului, într-o formă adecvată, condițiile asigurării;
- b) să efectueze plata, la apariția dreptului asiguratului sau al beneficiarului asigurării de a încasa suma asigurată sau despăgubirea de asigurare, în termenul stabilit în condițiile de asigurare;
- c) să compenseze asiguratului cheltuielile aferente evitării producerii cazului asigurat sau limitării oportune a prejudiciilor pasibile de despăgubire;
- d) să păstreze confidența informației despre asigurat și a persoanelor asigurate, de care a luat cunoștință în procesul asigurării.

(2) Legea și contractul de asigurare pot prevedea și alte obligații pentru asigurător.

Articolul 1316. Obligațiile asiguratului

(1) Asiguratul este obligat:

- a) să informeze asigurătorul, la încheierea contractului, despre toate circumstanțele esențiale referitoare la mărimea riscului ce se asigură;
- b) să informeze asigurătorul despre alte contracte de asigurare încheiate la obiectul respectiv;
- c) să plătească la timp primele de asigurare;
- d) să întreprindă acțiuni dependente de el pentru a evita producerea cazului asigurat sau pentru a limita pagubele cauzate de producerea lui;

e) să informeze asigurătorul de producerea evenimentului asigurat îndată ce a aflat despre aceasta.

(2) Legea și contractul de asigurare pot prevedea și alte obligații pentru asigurat.

Articolul 1317. Informarea asigurătorului privind întinderea
riscului

(1) La încheierea contractului de asigurare, asiguratul este obligat să indice asigurătorului toate împrejurările cunoscute de el care ar avea importanță asupra preluării riscului asigurat. Se consideră a avea importanță acele împrejurări periculoase care ar influența decizia asigurătorului de a încheia contractul ori de a încheia contractul în condițiile convenite.

(2) O împrejurare asupra căreia asigurătorul a formulat în mod expres și în scris întrebări se consideră a fi, în caz de dubiu, importantă.

(3) În cazul în care, contrar dispozițiilor alin.(1) și (2), s-a omis menționarea unei împrejurări importante, asigurătorul poate rezilia contractul. De asemenea, el poate rezilia dacă menționarea unei împrejurări importante este omisă deoarece asiguratul nu a luat cunoștință despre acea împrejurare din motive care îi sînt imputabile.

(4) Rezilierea este exclusă în cazul în care asigurătorul cunoștea împrejurarea nementionată sau dacă menționarea este omisă fără vina asiguratului.

Rezilierea contractului datorită unor inexactități

(1) Asigurătorul poate rezilia contractul și atunci cînd în privința unei împrejurări importante s-a făcut o mențiune inexactă.

(2) Rezilierea este exclusă în cazul în care inexactitatea era cunoscută asigurătorului sau mențiunea este făcută inexact fără vina asiguratului. Asigurătorul poate rezilia doar în decurs de o lună din momentul cînd a luat cunoștință despre inexactitate.

Articolul 1319. Termenul rezilierii

(1) Asigurătorul poate rezilia contractul din proprie inițiativă în decursul unei luni din momentul în care a luat cunoștință de împrejurările ce îi dau dreptul la rezilierea contractului.

(2) Rezilierea se face prin declarație scrisă față de asigurat.

Articolul 1320. Rezilierea contractului după survenirea
cazului asigurat

Dacă asigurătorul reziliază contractul după ce s-a produs cazul asigurat, obligația sa de a presta rămîne valabilă în măsura în care împrejurarea în raport cu care obligația de menționare este încălcată nu a avut nici o influență asupra producerii cazului asigurat sau asupra întinderii prestației datorate de asigurător.

Articolul 1321. Suspendarea garanției

Neexecutarea obligației formale care agravează riscul suspendă garanția acordată de asigurător asiguratului. Suspendarea încetează în cazul în care asigurătorul își dă consimțămîntul sau cînd asiguratul își respectă din nou obligațiile sale.

Articolul 1322. Plata primei de asigurare

(1) Asiguratul este obligat la plata primei de asigurare doar la eliberarea poliței de asigurare.

(2) Dacă interesul asigurat nu există la data începerii asigurării sau dacă un interes viitor nu mai ajunge să se constituie, asiguratul este eliberat de obligația plății primei de asigurare. Dacă interesul asigurat se stinge, asiguratul datorează asigurătorului doar acea parte din primă ce corespunde duratei riscului. Asigurătorul poate cere o taxă corespunzătoare pentru cheltuielile și operațiunile făcute pentru încheierea contractului.

Articolul 1323. Efectul neachitării unei tranșe a primei de
asigurare

(1) În cazul în care una din tranșele primei de asigurare nu este plătită, dacă a fost convenită plata în tranșe a acesteia, asigurătorul poate stabili asiguratului, pe cheltuiala acestuia, un termen de plată de 2 săptămîni. Trebuie precizată, în acest caz, consecința juridică a neplății în termen.

(2) Dacă, după expirarea termenului prevăzut la alin.(1), se produce cazul asigurat, iar în momentul

producerii asiguratul este în întârziere cu plata primei sau a dobânzilor datorate, asigurătorul este eliberat de obligația sa.

Articolul 1324. Rezilierea contractului în cazul neachitării unei tranșe a primei de asigurare

Dacă asiguratul se află în întârziere cu plata unei tranșe a primei de asigurare, asigurătorul poate rezilia contractul cu respectarea unui termen de preaviz de o lună.

Articolul 1325. Dreptul asiguratului de a refuza plata primei de asigurare

Asiguratul poate refuza plata primei de asigurare dacă se constată, după încheierea contractului, că situația economică a asigurătorului a devenit atât de grea încât există temeri justificate de a considera că, la survenirea cazului asigurat, asigurătorul nu-și va putea îndeplini obligațiile contractuale.

Articolul 1326. Informarea despre împrejurările periculoase

(1) Asiguratul este obligat să informeze de îndată pe asigurător asupra împrejurărilor periculoase apărute sau despre care a luat cunoștință după încheierea contractului.

(2) Dacă împrejurarea periculoasă este provocată intenționat de către asigurat sau dacă necunoașterea împrejurărilor ce au existat deja la momentul încheierii contractului se datorează vinovăției acestuia, asigurătorul are dreptul să rezilieze contractul fără preaviz.

Articolul 1327. Informarea despre producerea cazului asigurat

(1) Asiguratul este obligat să-l anunțe de îndată pe asigurător despre producerea cazului asigurat.

(2) După producerea cazului asigurat, asigurătorul poate cere asiguratului să-i ofere orice informație necesară pentru constatarea cazului asigurat ori pentru stabilirea întinderii prestației sale.

(3) Asigurătorul nu poate invoca o convenție prin care este eliberat de obligația sa dacă asiguratul nu și-a îndeplinit obligația de informare în modul corespunzător, decât în măsura în care, prin neexecutare, interesele asigurătorului sînt afectate în mod serios.

Articolul 1328. Momentul datorării prestației de către asigurător

(1) Prestația asigurătorului este datorată din momentul încheierii activității de constatare a cazului asigurat și a întinderii obligației asigurătorului.

(2) Dacă cercetările durează mai mult de o lună, asiguratul este îndreptățit să ceară un avans corespunzător și proporțional cu obligația probabilă de plată, cu condiția că obligația asigurătorului de a plăti indemnizația și mărimea ei nu trezesc îndoieli.

(3) Sînt nule înțelegerile prin care asigurătorul se eliberează de obligația plății eventualelor dobînzii de întârziere.

Articolul 1329. Preluarea de către asigurător a drepturilor asiguratului

(1) Asigurătorul care a plătit despăgubirea de asigurare preia, în limitele acestei sume, dreptul la creanță pe care asiguratul sau o altă persoană care a încasat despăgubirea de asigurare îl deține în raport cu terțul responsabil de producerea pagubei dacă legea sau contractul nu prevede altfel.

(2) Dacă asiguratul renunță la pretențiile sale față de terț sau la drepturile care constituie temeiul acestor pretenții, asigurătorul este scutit de plata acelei părți din despăgubire pe care ar fi putut-o pretinde, în măsura existenței temeiurilor, de la terț.

Articolul 1330. Reglementările aplicabile

Condițiile și reglementările cu privire la diferite forme și tipuri de asigurare se stabilesc conform prezentului cod și altor acte normative.

Capitolul XXVII

TRANZACȚIA

Articolul 1331. Tranzacția

(1) Tranzacția este contractul prin care părțile previn un proces ce poate să înceapă, termină un proces început sau rezolvă dificultățile ce apar în procesul executării unei hotărîri judecătorești.

(2) Pentru încheierea tranzacției se cere capacitatea necesară de a dispune de obiectul tranzacției.

(3) Tranzacția poate stipula o penalitate pentru cel care omite să o execute.

Articolul 1332. Interdicția tranzacției

(1) Nu se poate face tranzacție cu privire la capacitatea persoanei sau la alte chestiuni care interesează ordinea publică.

(2) Se poate încheia o tranzacție asupra unei acțiuni civile ce derivă dintr-o infracțiune.

Articolul 1333. Efectul tranzacției

(1) Tranzacția are între părți autoritatea lucrului judecat.

(2) Tranzacția nu este susceptibilă de executare silită decât după omologare.

Articolul 1334. Nulitatea tranzacției

(1) Tranzacția poate fi declarată nulă pentru temeiurile generale de nulitate a actelor juridice.

(2) Eroarea de drept nu este un temei de nulitate a tranzacției.

Articolul 1335. Efectele nulității titlului

(1) Tranzacția care este fondată pe un titlu nul este lovită, de asemenea, de nulitate, cu excepția cazului când părțile au acoperit în mod expres nulitatea.

(2) Tranzacția fondată pe un înscris ulterior recunoscut fals este nulă.

Articolul 1336. Nulitatea tranzacției în cazul existenței unei hotărâri definitive

Tranzacția privind un proces început este nulă dacă părțile sau una din ele nu știe că litigiul a fost terminat printr-o hotărâre judecătorească definitivă.

Articolul 1337. Tranzacția privind toate afacerile

(1) Dacă părțile au încheiat o tranzacție privind toate afacerile dintre ele, descoperirea ulterioară a unui document care le era necunoscut nu este un temei de nulitate a tranzacției, cu excepția cazului când a fost ascuns de una din părți sau, cu știința acestuia, de un terț.

(2) Tranzacția este nulă dacă are doar un obiect și dacă documentele descoperite dovedesc că una din părți nu avea nici un drept.

Articolul 1338. Greșelile de calcul

Greșelile de calcul comise de una de părți la încheierea tranzacției nu păgubesc pe nici una din părți și urmează a fi reparate.

Capitolul XXVIII SOCIETATEA CIVILĂ

Articolul 1339. Contractul de societate civilă

Prin contract de societate civilă, două sau mai multe persoane (asociați, participanți) se obligă reciproc să urmărească în comun scopuri economice ori alte scopuri, fără a constitui o persoană juridică, împărțind între ele foloasele și pierderile.

Articolul 1340. Obiectul contractului de societate civilă

Contractul de societate civilă trebuie să aibă un obiect licit, constituit în interesul comun al asociaților.

Articolul 1341. Forma și conținutul contractului de societate civilă

(1) Contractul de societate civilă poate fi încheiat în scris sau oral.

(2) În cazul în care se încheie în scris, contractul de societate civilă trebuie să conțină:

a) numele sau denumirea, adresa sau sediul participanților;

b) drepturile și obligațiile fiecărui participant;

c) constituirea și funcțiile conducerii;

d) repartizarea câștigului și a pierderilor între participanți;

e) procedura eliminării unor participanți;

f) durata societății;

g) procedura dizolvării societății și împărțirii patrimoniului ei.

(3) Contractul de societate civilă nu poate fi modificat, în lipsa unei clauze contrare, decât prin

acordul comun al tuturor asociațiilor.

Articolul 1342. Contribuțiile participanților

(1) Participanții trebuie să verse contribuțiile convenite prin contract. În lipsa unor dispoziții în acest sens, ei sînt obligați la plata unor contribuții egale.

(2) Contribuțiile pot consta din bunuri, inclusiv din drepturi patrimoniale.

(3) Dacă prin contract nu s-a dispus altfel, contribuțiile devin proprietate comună a participanților. De patrimoniul social aparține ceea ce s-a dobîndit în baza unui drept ce ține de acel patrimoniu și ceea ce s-a dobîndit ca despăgubire pentru distrugerea, pierderea sau deteriorarea unui obiect din el.

(4) Contribuția unui participant nu poate fi majorată fără consimțămîntul acestuia.

Articolul 1343. Răspunderea pentru contribuții

(1) Pentru bunul dat în calitate de contribuție asociatul răspunde conform regulilor privind răspunderea vînzătorului.

(2) Asociatul dator cu o sumă de bani pe care nu a depus-o este în întîrziere de drept, urmînd să plătească dobînda stabilită la art.619 fără a fi scutit și de repararea prejudiciilor dacă s-ar cuveni. Această regulă se aplică și în privința sumelor preluate pentru scopuri personale din casa societății, a căror dobîndă se calculează din ziua preluării.

(3) În cazul în care dreptul de folosință asupra unui bun a fost transmis în calitate de contribuție și acest drept se stinge anterior termenului pentru care a fost transmis, asociatul este obligat să compenseze în bani costul folosinței de care s-a lipsit societatea.

(4) Asociații care s-au obligat să depună în comun prestații în muncă predau societății toate cîștigurile obținute prin prestațiile care fac obiectul societății.

(5) La lichidarea societății, fiecare asociat are dreptul prioritar față de alți asociați de a primi bunul pe care l-a dat în calitate de contribuție.

Articolul 1344. Transmiterea cotelor către terți

(1) Cotele-părți din patrimoniul social sau alte drepturi decurgînd din contract nu pot fi transmise terților fără încuviințarea celorlalți asociați. Încuviințarea poate fi respinsă doar din motiv temeinic.

(2) În cazul înstrăinării unei cote-părți din patrimoniul social, ceilalți asociați au dreptul de preemțiune.

Articolul 1345. Administrarea și reprezentarea

(1) Dacă în contract nu este prevăzut altfel, asociații gestionează împreună actele societății civile și reprezintă împreună societatea în exterior. Dacă este exclus din conducerea societății, asociatul poate cere oricînd informații celor care exercită conducerea.

(2) Fiecare asociat are dreptul să participe la emiterea deciziilor comune. Orice clauză contrară este nulă.

(3) Dacă, prin contract, conducerea societății civile este încredințată unuia sau mai multor asociați, fiecare are dreptul să acționeze de unul singur. Orice alt asociat poate însă obiecta la încheierea actului juridic în numele societății. În acest caz, se consideră că actul nu s-a încheiat în numele societății.

(4) În măsura în care unui asociat îi revine, în baza contractului, funcția de a conduce societatea civilă, acesta este împuternicit, dacă altfel nu este stipulat, și cu reprezentarea față de terț a celorlalți asociați.

(5) Funcția acordată prin contract unuia dintre asociați poate fi retrasă doar prin decizie unanimă în cazul neexecutării obligațiilor sale. Asociatul poate renunța să participe la administrarea societății. Totodată, el poate cere oricînd lămuriri conducerii.

(6) Dacă în contract nu este prevăzut altfel, drepturile și obligațiile participantului la societatea civilă care are împuterniciri de administrare și reprezentare se determină în conformitate cu normele privind contractul de mandat.

Articolul 1346. Participarea la venituri și pierderi

(1) Dacă în contract nu este prevăzut altfel, asociații participă la venituri și suportă pierderile proporțional cotelor-părți ce le revin din patrimoniul social.

(2) Clauza care atribuie unui asociat toate veniturile obținute de societate sau îl eliberează de toate pierderile, care exclude un asociat de la împărțirea venitului sau pune în sarcina acestuia toate pierderile este nulă.

(3) Fiecare asociat are dreptul de a cere oricărui alt asociat să urmărească scopul societății civile cu diligența necesară în raporturi de acest fel.

Articolul 1347. Concurența creanțelor

(1) Dacă este creditorul unei sume exigibile al unei persoane care este debitor cu o sumă exigibilă și față de societate, asociatul este obligat ca ceea ce primește de la un astfel de debitor să repartizeze atât în creditul societății, cât și în al său propriu, proporțional ambelor creanțe, chiar și în cazul în care chitanța specifică faptul că primirea s-a făcut numai pe seama creditului său particular.

(2) În cazul în care chitanța specifică faptul că primirea s-a făcut numai în contul creditului societății, se va urma această specificare.

Articolul 1348. Imposibilitatea cesiunii drepturilor asociaților

Drepturile și pretențiile asociatului, care decurg din raporturile contractuale, față de ceilalți asociați nu sînt transmisibile.

Articolul 1349. Interzicerea compensării

Asociatul rămîne răspunzător față de societate pentru prejudiciul cauzat din vina sa. Acest prejudiciu nu poate fi compensat cu foloasele aduse societății prin prestațiile asociatului în alte afaceri.

Articolul 1350. Obligația de confidențialitate

Participanților la societatea civilă le revine obligația de confidențialitate.

Articolul 1351. Răspunderea solidară

Asociații răspund pentru obligațiile societății civile în mod solidar. În raporturile interne, întinderea răspunderii se stabilește după cotele-părți din patrimoniul social dacă în contract nu este prevăzut altfel.

Articolul 1352. Rezilierea contractului de societate civilă

(1) Dacă în contract nu este prevăzută o durată determinată a societății civile, fiecare asociat poate rezilia contractul cu un preaviz de 3 luni. Rezilierea nu poate avea loc în momentul sau în împrejurările în care s-ar produce un prejudiciu societății civile.

(2) Dacă în contract este stabilit un termen, rezilierea înainte de termen este admisibilă doar pentru un motiv întemeiat.

(3) Retragera unui asociat are drept consecință dizolvarea societății. Contractul poate prevedea ca retragera să nu ducă la dizolvarea societății, ci doar la eliminarea celui care a reziliat contractul. În acest caz, cota-parte în capitalul social a celui care a reziliat majorează corespunzător cotele asociaților rămași.

(4) Asociatul care a reziliat contractul are dreptul la valoarea în bani a cotei sale părți. Pentru aceasta se iau în considerare și actele în curs de executare la momentul retragerii.

(5) Dacă, la momentul retragerii, valoarea patrimoniului societății civile este insuficientă pentru acoperirea datoriilor comune, cel care se retrage este obligat să plătească celorlalți asociați o sumă proporțională cotei sale părți din patrimoniu pentru acoperirea deficitului.

(6) Clauza care limitează sau elimină dreptul de retragere este nulă.

Articolul 1353. Temeiurile dizolvării societății civile

(1) Temeiurile dizolvării societății civile sînt:

- a) expirarea termenului pentru care a fost constituită;
- b) decizia asociaților;
- c) declanșarea procedurii lichidării judiciare asupra patrimoniului societății civile;
- d) imposibilitatea urmăririi în continuare a scopului.

(2) Dacă contractul nu prevede altfel, sînt de asemenea temeiuri de dizolvare a societății civile:

- a) moartea unuia dintre asociați;
- b) declanșarea lichidării judiciare a patrimoniului unuia dintre asociați;
- c) lipsirea unui asociat de capacitatea de exercițiu;

d) rezilierea.

Articolul 1354. Efectele dizolvării societății civile

(1) O dată cu dizolvarea, societatea civilă trebuie lichidată. Actele în curs de executare trebuie finalizate. Se întocmește un inventar și partenerii dezbate în privința patrimoniului.

(2) În cursul dezbaterii în privința patrimoniului, trebuie achitate datoriile societății civile. Dacă patrimoniul nu ajunge, asociații au obligația de a acoperi deficitul proporțional cotelor-părți ce le revin din patrimoniu. Eventualele excedente se împart între parteneri proporțional acestor cote-părți.

Capitolul XXIX

DREPTURILE COMUNE

Articolul 1355. Reglementările aplicabile drepturilor comune

Dacă un drept aparține în comun mai multor persoane (copărtași), se aplică dispozițiile prezentului capitol dacă legea nu prevede altfel.

Articolul 1356. Presunția egalității copărtașilor

Dacă nu s-a stabilit expres altfel, fiecărui copărtaș îi revine o cotă-parte egală.

Articolul 1357. Repartizarea fructelor

(1) Fiecărui copărtaș i se cuvine o parte din fructe proporțional cotei sale.

(2) Fiecare copărtaș este în drept să folosească bunul comun astfel, încât să nu prejudicieze folosirea acestuia de ceilalți copărtași.

Articolul 1358. Dreptul de dispoziție asupra bunului comun

(1) Copărtașii dispun împreună asupra bunului comun.

(2) Fiecare copărtaș are dreptul să ia, fără încuviințarea celorlalți copărtași, măsurile necesare pentru conservarea bunului.

Articolul 1359. Stabilirea modului de administrare și folosință

(1) Prin majoritate de voturi, se poate dispune asupra administrării și folosinței bunului comun în dependență de caracteristicile acestuia. Majoritatea de voturi se determină în funcție de mărimea cotelor-părți.

(2) Fiecare copărtaș poate cere, în măsura în care administrarea și folosirea nu au fost stabilite prin convenție sau prin votul majorității, administrarea și folosința bunului comun corespunzătoare unei aprecieri echitabile a intereselor tuturor copărtașilor.

(3) Dreptul unui copărtaș asupra unei fracțiuni din fructe corespunzând cotei sale părți nu poate fi atins fără consimțământul lui.

Articolul 1360. Opozabilitatea modului de administrare și folosință față de succesorii copărtașilor

Dacă modul de administrare și folosință a fost reglementat de copărtași, regulile convenite au efect și față de succesorii lor în drepturi.

Articolul 1361. Dreptul de dispoziție asupra unei cote-părți

Fiecare copărtaș poate dispune de cota sa.

Articolul 1362. Suportarea sarcinilor

Fiecare copărtaș este obligat față de ceilalți copărtași să suporte sarcinile bunului comun, precum și cheltuielile de conservare, de administrare și de folosință comună, în funcție de cota sa parte.

Articolul 1363. Dreptul de a cere desființarea comunității

(1) Fiecare copărtaș poate cere oricând desființarea comunității.

(2) Dacă dreptul de a cere desființarea comunității este exclus printr-un acord, se poate totuși cere desființarea dacă există un motiv întemeiat.

(3) Acordul în al cărui temei, contrar dispozițiilor alin.(2), se exclude ori se limitează dreptul de a cere desființarea comunității este nul.

Articolul 1364. Împărțirea în natură

Desființarea comunității se face prin împărțirea în natură, dacă se poate realiza partajarea bunului comun, corespunzând cotelor-părți ale copărtașilor, fără a se diminua valoarea bunului. Părțile egale se

împart între copărtași prin tragere la sorți.

Articolul 1365. Vânzarea bunului comun

(1) Dacă împărțirea în natură este exclusă, desființarea comunității se face prin vânzarea bunului comun conform regulilor de vânzare a bunurilor gajate, iar în cazul terenurilor, prin licitație și prin împărțirea mijloacelor încasate. Dacă vânzarea către un terț este interzisă, bunul va fi licitat între copărtași.

(2) Dacă încercarea de a vinde bunul nu are succes, orice copărtaș poate cere reluarea încercării. El trebuie însă să suporte cheltuielile în cazul în care încercarea eșuează.

Articolul 1366. Vânzarea creanțelor comune

Creanța comună poate fi vîndută pînă în momentul în care s-a cerut executarea. În cazul în care creanța poate fi valorificată, fiecare copărtaș are dreptul să o valorifice în numele tuturor celorlalți copărtași.

Articolul 1367. Acoperirea datoriilor din contul bunului comun

(1) În cazul în care copărtașii răspund solidar pentru o obligație pe care, conform art.1362, trebuie să o execute în raport cu cotele-părți ce le revin sau în cazul în care au consimțit la executarea unei asemenea obligații, fiecare parte poate cere, la desființarea comunității, ca datoria să fie acoperită din bunurile comune.

(2) În măsura în care acoperirea datoriilor reclamă vânzarea bunului comun, vânzarea se va face conform art.1365.

Articolul 1368. Acoperirea datoriilor unei părți din contul bunurilor comune

Dacă un copărtaș are față de un alt copărtaș o pretenție întemeiată pe raporturile de comunitate, poate cere, la desființarea comunității, acoperirea pretenției sale din partea ce revine debitorului din bunul comun.

Articolul 1369. Garanția în cazul transmiterii bunului unui copărtaș

Dacă, la desființarea comunității, bunul comun este atribuit unuia din copărtași, fiecare din ceilalți copărtași răspunde față de acesta pentru viciile bunului ce ține de cota sa parte conform regulilor privind răspunderea vânzătorului.

Articolul 1370. Imprescriptibilitatea cererii de desființare a comunității

Cererea de desființare a comunității nu este supusă prescripției.

Capitolul XXX

PROMISIUNEA PUBLICĂ DE RECOMPENSĂ

Articolul 1371. Obligația de a acorda recompensă

(1) Persoana care a făcut promisiune publică de acordare a unei recompense pentru săvîrșirea într-un anumit termen a unei acțiuni licite, indicate în anunț, este obligată să acorde recompensa oricărei persoane care a săvîrșit acțiunea în condițiile stipulate, chiar dacă această persoană a acționat fără a ține cont de promisiunea publică de recompensă.

(2) Obligația de a acorda recompensă apare în cazul în care persoana care a făcut promisiunea de recompensă poate fi stabilită în mod cert. Persoana care dorește să săvîrșească acțiunea în schimbul recompensei promise este în drept să ceară confirmarea în scris a promisiunii, în caz contrar suportînd riscul constatării faptului că autorul promisiunii nu este persoana indicată în anunț.

(3) În cazul în care în promisiunea publică de recompensă nu este indicată mărimea recompensei, aceasta se stabilește de comun acord cu promitentul, iar în caz de litigiu, de instanța de judecată.

(4) În cazul în care anunțul de recompensă nu stabilește sau din caracterul acțiunii indicate nu reiese altfel, corespunderea acțiunii săvîrșite condițiilor expuse în anunț se stabilește de persoana care a promis recompensa, iar în caz de litigiu, de instanța de judecată.

Articolul 1372. Distribuirea recompensei

(1) În cazul în care acțiunea indicată în anunț este săvârșită de mai multe persoane, dreptul la recompensă îl are persoana care a săvârșit prima acțiunea.

(2) În cazul în care acțiunea indicată în anunț este săvârșită de mai multe persoane și este imposibil să se determine care dintre ele a săvârșit prima acțiunea, precum și în cazul în care acțiunea este săvârșită concomitent de mai multe persoane, recompensa se împarte între aceste persoane în părți egale sau în modul stabilit de comunul lor acord. Dacă recompensa este indivizibilă sau dacă, în conformitate cu condițiile anunțului, ea trebuie plătită unei singure persoane, aceasta se alege prin tragere la sorți.

(3) În cazul contribuției mai multor persoane la săvârșirea acțiunii pentru care este promisă recompensa, aceasta se împarte lor de către promitent în funcție de gradul de participare a fiecăreia la atingerea scopului, iar în caz de litigiu, recompensa se împarte de către instanța de judecată.

Articolul 1373. Concursul

(1) Anunțul public de acordare a recompensei sub formă de premiu pentru cea mai bună executare a unei lucrări este valabil numai în cazul în care stabilește termenul de executare a lucrării.

(2) Modificarea condițiilor concursului în defavoarea concurenților este inadmisibilă.

(3) Dreptul de a decide asupra corespunderii concursului desfășurat în termenul stabilit promisiunii publice de recompensă (condițiilor concursului) sau asupra stabilirii lucrării câștigătoare aparține persoanei indicate în anunț, iar în cazul în care aceasta nu este indicată, persoanei care a anunțat recompensa. Decizia este obligatorie pentru toți participanții la concurs.

(4) În cazul în care lucrările prezentate sînt de aceeași valoare, privitor la acordarea premiului se aplică prevederile art.1372 alin.(2).

(5) Promitentul recompensei poate cere să i se remită dreptul de proprietate asupra lucrărilor executate în condițiile concursului doar în cazul în care o atare clauză a figurat în anunțul public. Dreptul de autor aparține în orice caz autorului lucrării.

(6) Persoana care a anunțat concursul este obligată să restituie participanților la concurs lucrările dacă anunțul privitor la concurs nu prevede altfel.

Articolul 1374. Revocarea promisiunii publice de recompensă

(1) Persoana care a anunțat public acordarea unei recompense este în drept să revoce în același mod promisiunea făcută, cu excepția cazului în care:

a) anunțul conține sau din el rezultă cu certitudine inadmisibilitatea revocării;

b) este indicat un anumit termen pentru săvârșirea acțiunii pentru care se promite recompensa;

c) la momentul revocării promisiunii, acțiunea indicată în anunț este deja săvârșită și autorul ei pretinde recompensa promisă.

(2) Revocarea promisiunii publice de recompensă nu privează persoanele care au răspuns la anunț de dreptul de a cere compensarea, în limita recompensei anunțate, a cheltuielilor pe care le-a suportat la săvârșirea acțiunii respective.

Capitolul XXXI

JOCURI ȘI PARIURI

Articolul 1375. Valabilitatea contractului privind jocul și pariul

(1) Contractul privind jocul și pariul este valabil doar în cazurile expres prevăzute de lege.

(2) Contractul este valabil dacă se referă la exercițiile și jocurile licite care cer îndemînări sau exerciții fizice numai din partea participanților, cu excepția cazurilor cînd sumele în joc sînt excesive în raport cu circumstanțele, precum și cu starea și facultățile părților.

Articolul 1376. Contractul de loterie și alte contracte similare

(1) Contractul de loterie și alte contracte de joc similare produc efecte juridice numai dacă loteria sau jocul sînt autorizate de stat.

(2) Relațiile dintre organizatorii de loterii totalizatoare (pariuri mutuale) și alte jocuri de risc ce au obținut licență în modul stabilit de legislație și participanții la jocuri se stabilesc în contractul respectiv.

(3) În cazurile prevăzute în regulile de organizare a jocurilor, contractul dintre organizatorul jocului și participantul la joc se încheie prin transmiterea de către organizator către participant a biletului de

loterie, a chitanței sau a unui alt document.

(4) Propunerea de încheiere a contractului prevăzut la alin.(1) trebuie să conțină clauze privind termenul de desfășurare a jocurilor, modul de determinare a câștigului și a mărimei acestuia.

(5) Dacă organizatorul refuză să desfășoare jocul în termenul stabilit, participanții la joc sînt în drept să-i ceară recuperarea prejudiciului real cauzat de contramandarea sau anularea jocului.

(6) Câștigul obținut de persoana care, potrivit condițiilor de desfășurare a jocului, este recunoscută drept câștigătoare trebuie să-i fie acordat de organizatorul jocului în mărimea, în forma și în termenele prevăzute în condițiile jocului, iar dacă nu este prevăzut un termen de plată a câștigului, nu mai târziu de 12 zile de la anunțarea rezultatelor jocului.

Articolul 1377. Convenția pe diferență

Dacă un contract avînd ca obiect livrarea de bunuri sau transmiterea unor titluri de valoare se încheie cu condiția ca diferența dintre prețul stabilit în contract și prețul de bursă sau de piață din momentul livrării să fie plătită părții câștigătoare de partea care a pierdut, acest contract se apreciază ca un joc. Aceeași regulă se aplică și în cazul în care intenția de a plăti diferența o avea doar o singură parte iar cealaltă știa sau trebuia să știe despre o astfel de intenție.

Capitolul XXXII GESTIUNEA DE AFACERI

Articolul 1378. Obligațiile persoanei care gestionează fără mandat afaceri străine

(1) Persoana care, fără a avea mandat sau fără a fi obligată în alt fel (gerant), gestionează afacerile altuia (gerat), fără știrea acestuia, trebuie să dea dovadă de diligența unui bun proprietar și să acționeze în conformitate cu interesele geratului, luînd în considerare voința reală sau prezumtivă a acestuia.

(2) Gerantul, în cazul în care știa sau trebuia să știe că acționează contrar voinței reale sau prezumtive a geratului, este obligat să repare prejudiciul cauzat prin gestiunea afacerii chiar dacă nu are o altă vină. Această regulă nu se aplică în cazul în care, contrar voinței geratului, se execută obligația acestuia privind întreținerea persoanelor pe care geratul este obligat să le întrețină conform legii.

Articolul 1379. Obligația de a informa geratul

(1) Gerantul este obligat să-l informeze, de îndată ce este posibil, pe gerat despre preluarea gestiunii și să continue actele începute, atît timp cît este necesar geratului pentru a le prelua.

(2) Dacă nu-l poate informa pe gerat despre preluarea gestiunii, gerantul este obligat să ducă la capăt actele începute.

Articolul 1380. Consecințele acceptării actelor săvîrșite de gerant

Dacă geratul aprobă, tacit sau expres, gestiunea de afaceri, se aplică în modul corespunzător dispozițiile cu privire la mandat.

Articolul 1381. Consecințele neacceptării actelor săvîrșite de gerant

(1) Actele săvîrșite de gerant, după ce a fost înștiințat despre neacceptarea acestora de către gerat, nu generează pentru gerat obligații nici față de gerant, nici față de terți.

(2) În scopul înlăturării unui pericol ce amenință viața unei persoane, actele pot fi săvîrșite și fără consimțămîntul acesteia, iar executarea obligațiilor de întreținere poate fi efectuată împotriva voinței celui care are o asemenea obligație.

Articolul 1382. Compensarea cheltuielilor suportate de gerant

(1) Gerantul poate cere geratului compensarea cheltuielilor aferente realizării gestiunii în măsura în care pot fi considerate, în raport de împrejurări, ca necesare și utile.

(2) Gerantul are dreptul la compensarea cheltuielilor chiar dacă nu a reușit să păstreze bunurile și să apere interesele geratului deși actele întreprinse au fost utile și a lipsit vinovăția.

(3) Cheltuielile compensabile nu pot depăși în nici un caz valoarea bunurilor pentru a căror păstrare sînt întreprinse actele respective.

(4) Cheltuielile suportate de gerant în legătură cu actele săvîrșite după acceptare se restituie conform

regulilor cu privire la mandat.

Articolul 1383. Refuzul de a compensa cheltuielile gerantului

Gerantul nu poate cere compensarea cheltuielilor dacă actele de gestiune sînt făcute contra voinței geratului ori dacă nu corespund intereselor acestuia, cu excepția cazurilor în care voința geratului este contrară legii.

Articolul 1384. Repararea prejudiciului cauzat gerantului

Dacă a suferit un prejudiciu în urma acțiunii de înlăturare a unui pericol pentru patrimoniul geratului, gerantul poate cere despăgubiri geratului sau celui care a generat pericolul.

Articolul 1385. Răspunderea gerantului

Gerantul răspunde față de gerat doar pentru prejudiciul cauzat din intenție sau din culpă gravă.

Articolul 1386. Obligația de restituire a celor primite ca rezultat al gestiunii

Gerantul este obligat să prezinte geratului o dare de seamă despre actele sale, precum și să predea tot ceea ce a primit ca rezultat al gestiunii.

Articolul 1387. Drepturile și obligațiile izvorîte din actele fără mandat

Drepturile și obligațiile ce izvorăsc din actele necesare și utile săvîrșite în interesul unei alte persoane fără mandatul ei iau naștere pentru persoana în al cărei interes au fost săvîrșite aceste acte.

Articolul 1388. Neaplicarea dispozițiilor privind gestiunea de afaceri

Dispozițiile prezentului capitol nu se aplică acțiunilor săvîrșite în interesul unor alte persoane de cel care a acționat cu convingerea că gestionează propriile afaceri și nici acțiunilor săvîrșite de autoritățile publice pentru care astfel de acte țin de domeniul lor de activitate.

Capitolul XXXIII ÎMBOGĂȚIREA FĂRĂ JUSTĂ CAUZĂ

Articolul 1389. Dreptul de a cere restituirea prestației

(1) Persoana care, fără temei legal sau contractual, a dobîndit ceva (acceptant) ca urmare a executării unei prestații de către o altă persoană (prestator) sau a realizat în alt mod o economie din contul altuia este obligată să restituie acestei alte persoane ceea ce a primit sau a economisit. Nu este relevant faptul dacă îmbogățirea fără justă cauză a avut loc ca rezultat al comportamentului uneia dintre părți, a unui terț sau ca urmare a unei cauze independente de voința lor.

(2) Persoana care, întru executarea unei obligații prezente sau viitoare, a prestat ceva altuia poate cere restituirea prestației dacă:

- a) temeiul raportului obligațional a decăzut ulterior;
- b) obligația este blocată de o excepție care exclude pe termen lung posibilitatea executării ei.

(3) Pretenția de restituire este exclusă dacă:

- a) prestația a corespuns unei obligații morale;
- b) acceptantul va dovedi că prestatorul știa despre inexistența obligației, dar a executat totuși prestația sau că acesta a prestat în scopuri filantropice și de binefacere;
- c) pretenția de restituire a celor prestate întru executarea unui contract nul ar contraveni scopului protector al normei care a instituit nulitatea.

Articolul 1390. Restituirea prestației condiționate

(1) Cel care prestează ceva altuia nu pentru executarea unei obligații, ci cu intenția, recunoscută de acceptant, de a-l determina pe acesta la o anumită conduită poate cere restituirea prestației dacă acceptantul nu a avut conduita urmărită de cel care a prestat.

(2) Pretenția de restituire a prestației condiționate este exclusă cînd:

- a) atingerea scopului era imposibilă de la bun început și prestatorul cunoștea aceasta;
- b) prestatorul, contrar principiilor bunei-credințe, a împiedicat atingerea scopului.

Articolul 1391. Restituirea prestației făcute în urma constrîngerii

s au amenințării

Cel care prestează nu în scopul executării unei obligații, ci în urma constrângerii sau amenințării poate pretinde restituirea prestației, cu excepția cazului în care acceptantul dovedește că avea un drept asupra prestației.

Articolul 1392. Restituirea în natură a bunurilor obținute
fără justă cauză

(1) Bunul dobândit fără justă cauză trebuie să fie restituit în natură.

(2) Acceptantul poartă răspundere față de prestator pentru toate lipsurile sau deteriorările bunurilor obținute fără justă cauză, inclusiv pentru cele accidentale, care au survenit după ce acceptantul a aflat sau trebuia să afle despre lipsa justei cauze pentru prestația acceptată. Până la acest moment, el răspunde doar pentru intenție sau culpă gravă.

Articolul 1393. Restituirea valorii bunurilor obținute fără
justă cauză

(1) În cazul imposibilității de a restitui în natură bunul obținut fără justă cauză, acceptantul urmează să restituie prestatorului bunul la prețul din momentul dobândirii, precum și să-i repare prejudiciile cauzate prin diminuarea ulterioară a prețului bunului, dacă nu a restituit prețul imediat după ce a aflat lipsa justei cauze pentru prestația acceptată.

(2) Persoana care s-a folosit temporar și fără justă cauză de bunul altuia fără intenția de a-l procura sau de servicii străine, trebuie să remită prestatorului ceea ce a economisit în urma acestei utilizări, la prețul existent în momentul și în locul încheierii utilizării.

Articolul 1394. Efectele cesiunii fără justă cauză a unui drept

Persoana care a transmis unei alte persoane, prin cesiune de creanță sau în alt mod, dreptul său în temeiul unei creanțe neexistente sau nevalabile este în drept să ceară restabilirea situației anterioare, precum și restituirea documentelor care certifică dreptul transmis.

Articolul 1395. Fructele prestației

(1) Persoana care a dobândit un patrimoniu fără justă cauză este obligată să transmită sau să compenseze persoanei îndreptățite toate fructele pe care le-a obținut sau trebuia să le obțină din momentul în care a aflat sau trebuia să afle despre lipsa temeiului prestației acceptate.

(2) Pentru suma datorată conform alin.(1) se calculează dobânda în condițiile art.619.

Articolul 1396. Compensarea cheltuielilor aferente bunurilor
susceptibile de restituire

O dată cu restituirea bunurilor obținute fără justă cauză sau cu recuperarea valorii lor, acceptantul este în drept să ceară prestatorului compensarea cheltuielilor utile și necesare de întreținere și păstrare a bunurilor, suportate din momentul când era obligat să restituie veniturile, luând în calcul beneficiile pe care le-a obținut. Dreptul la compensarea cheltuielilor se pierde în cazul în care acceptantul reține intenționat patrimoniul susceptibil întoarcerii.

Articolul 1397. Dispozițiile persoanei neautorizate

(1) Dacă a dispus de un bun, iar actul de dispoziție este opozabil persoanei îndreptățite, persoana neîndreptățită este obligată să restituie persoanei îndreptățite tot ceea ce a primit în urma actului de dispoziție. Dacă actul de dispoziție are un caracter gratuit, obligația se pune în sarcina persoanei care a obținut nemijlocit profit în temeiul acestui act.

(2) În cazul în care o prestație valabilă față de cel îndreptățit este efectuată față de o persoană neîndreptățită, aceasta este obligată față de îndreptățit să restituie prestația.

Capitolul XXXIV

OBLIGAȚIILE CARE NASC DIN CAUZAREA DE DAUNE

Secțiunea 1

DISPOZIȚII GENERALE CU PRIVIRE LA OBLIGAȚIILE CARE NASC

DIN CAUZAREA DE DAUNE

Articolul 1398. Temeiul și condițiile generale ale răspunderii delictuale

(1) Cel care acționează față de altul în mod ilicit, cu vinovăție este obligat să repare prejudiciul patrimonial, iar în cazurile prevăzute de lege, și prejudiciul moral cauzat prin acțiune sau omisiune.

(2) Prejudiciul cauzat prin fapte licite sau fără vinovăție se repară numai în cazurile expres prevăzute de lege.

(3) O altă persoană decât autorul prejudiciului este obligată să repare prejudiciul numai în cazurile expres prevăzute de lege.

(4) Prejudiciul nu se repară dacă a fost cauzat la rugămintea sau cu consimțământul persoanei vătămate și dacă fapta autorului nu vine în contradicție cu normele de etică și morală.

Articolul 1399. Răspunderea între părțile contractante

Prevederile prezentului capitol se aplică și în cazul prejudiciului cauzat în raporturile contractuale, cu excepția situațiilor în care se aplică prevederi referitoare la răspunderea debitorului pentru neexecutarea contractului și reglementări speciale pentru anumite raporturi contractuale.

Articolul 1400. Prevenirea prejudiciului

(1) Pericolul cauzării în viitor a unui prejudiciu dă temei interzicerii faptelor care pot genera un astfel de pericol.

(2) Dacă prejudiciul este o consecință a exploatării întreprinderii, instalației sau a unei activități de producție ce continuă să cauzeze daune sau să amenințe cu producerea unui nou prejudiciu, instanța de judecată poate să oblige pârțul, pe lângă repararea prejudiciului, să-și înceteze activitatea dacă încetarea nu contravine interesului public.

Articolul 1401. Prejudiciul cauzat în stare de legitimă apărare

(1) Nu este pasibil de reparație prejudiciul cauzat de o persoană în stare de legitimă apărare dacă nu a depășit limitele ei.

(2) Dacă în timpul apărării împotriva unui atac injust s-a cauzat prejudiciu unui terț, prejudiciul urmează să fie reparat de atacator.

Articolul 1402. Prejudiciul cauzat în caz de extremă necesitate

(1) Prejudiciul cauzat de o persoană în caz de extremă necesitate urmează a fi reparat de ea.

(2) Luând în considerare împrejurările în care a fost cauzat prejudiciul, instanța de judecată poate obliga la repararea lui terțul în al cărui interes a acționat autorul prejudiciului sau poate exonera de obligația de reparare, integral sau parțial, atât autorul prejudiciului, cât și terța persoană.

(3) Prejudiciul produs în urma stingerii sau localizării unui incendiu va fi reparat de autorul incendiului.

Articolul 1403. Răspunderea comitentului pentru fapta prepusului

(1) Comitentul răspunde de prejudiciul cauzat cu vinovăție de prepusul său în funcțiile care i s-au încredințat.

(2) Comitentul conservă dreptul de regres contra prepusului. Prepusul se poate exonera dacă va dovedi că s-a conformat întocmai instrucțiunilor comitentului.

Articolul 1404. Răspunderea pentru prejudiciul cauzat de o autoritate publică sau de o persoană cu funcție de răspundere

(1) Prejudiciul cauzat printr-un act administrativ ilegal sau nesoluționarea în termen legal a unei cereri de către o autoritate publică sau de către o persoană cu funcție de răspundere din cadrul ei se repară integral de autoritatea publică. Persoana cu funcție de răspundere va răspunde solidar în cazul intenției sau culpei grave.

(2) Persoanele fizice au dreptul să ceară repararea prejudiciului moral cauzat prin acțiunile indicate la

alin.(1).

(3) Obligația de reparare a prejudiciului nu se naște în măsura în care cel prejudiciat a omis, cu intenție ori din culpă gravă, să înlăture prejudiciul prin mijloace legale.

(4) În cazul în care o autoritate publică are o obligație impusă de un act adoptat în scopul protecției contra riscului de producere a unui anumit fel de prejudiciu, ea răspunde pentru prejudiciul de acest fel cauzat sau nepreîntâmpinat prin neexecutarea obligației, cu excepția cazului când autoritatea publică demonstrează că a dat dovadă de diligență rezonabilă în executarea obligației.

(5) Autoritatea publică nu răspunde pentru prejudiciul cauzat prin adoptarea unui act normativ sau omisiunea de a-l adopta, sau prin omisiunea de a pune în aplicare o lege.

Articolul 1405. Răspunderea statului pentru prejudiciul cauzat
prin acțiunile organelor de urmărire penală,
ale procuraturii sau ale instanțelor de judecată

(1) Prejudiciul cauzat persoanei fizice prin condamnare ilegală, atragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a măsurii preventive sub forma arestului preventiv sau sub forma declarației scrise de a nu părăsi localitatea, prin aplicarea ilegală în calitate de sancțiune administrativă a arestului, muncii neremunerate în folosul comunității se repară de către stat integral, indiferent de vinovăția persoanelor de răspundere ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii sau ale instanțelor de judecată.

(2) Statul se exonerează de răspundere în cazul când persoana vătămată a contribuit intenționat și benevol la producerea prejudiciului prin autodenunț.

Articolul 1406. Răspunderea pentru prejudiciul cauzat de
un minor care nu a împlinit 14 ani

(1) Prejudiciul cauzat de un minor care nu a împlinit 14 ani se repară de părinți (adoptatori) sau de tutorii lui dacă nu demonstrează lipsa vinovăției lor în supravegherea sau educarea minorului.

(2) Dacă minorul care nu a împlinit 14 ani a cauzat prejudiciul când se afla sub supravegherea unei instituții de învățământ, de educație sau instituții curative ori a unei persoane obligate să-l supravegheze în bază de contract, acestea răspund pentru prejudiciul cauzat dacă nu demonstrează că el s-a produs nu din vina lor.

(3) Obligația părinților (adoptatorilor), tutorilor, a instituțiilor de învățământ, de educație, a instituțiilor curative de a repara prejudiciul cauzat de un minor nu încetează o dată cu atingerea majoratului acestuia sau o dată cu dobândirea unor bunuri suficiente pentru repararea prejudiciului.

Articolul 1407. Răspunderea pentru prejudiciul cauzat de un
minor între 14 și 18 ani

(1) Minorul între 14 și 18 ani răspunde personal pentru prejudiciul cauzat, potrivit regulilor generale.

(2) În cazul în care minorul între 14 și 18 ani nu are bunuri sau venituri suficiente pentru repararea prejudiciului cauzat, acesta trebuie reparat, integral sau în partea nereparată, de către părinți (adoptatori) sau curator dacă nu demonstrează că prejudiciul s-a produs nu din vina lor.

(3) Obligația părinților (adoptatorilor) sau curatorului de a repara prejudiciul cauzat de un minor între 14 și 18 ani încetează în cazul în care autorul prejudiciului a atins majoratul, precum și în cazul când, înainte de a fi atins majoratul, acesta dobândește bunuri sau venituri suficiente pentru repararea prejudiciului.

Articolul 1408. Răspunderea pentru prejudiciul cauzat de o
persoană lipsită de capacitate de exercițiu

(1) Pentru prejudiciul cauzat de o persoană lipsită de capacitate de exercițiu răspunde tutorele sau instituția obligată să o supravegheze dacă nu demonstrează că prejudiciul s-a produs nu din vina lor.

(2) Obligația tutorelui sau a instituției de a repara prejudiciul cauzat de o persoană declarată incapabilă nu încetează în cazul când această persoană și-a redobândit capacitatea de exercițiu.

(3) Dacă tutorele, chemat la răspundere în conformitate cu alin.(1) pentru prejudiciul cauzat vieții și sănătății, a decedat sau nu dispune de mijloace suficiente pentru repararea lui, iar autorul prejudiciului dispune de asemenea mijloace, instanța de judecată, ținând cont de starea materială a persoanei

vătămate și a autorului prejudiciului, precum și de alte circumstanțe, are dreptul să hotărască repararea integrală sau parțială a prejudiciului din contul autorului.

Articolul 1409. Răspunderea pentru prejudiciul cauzat de o persoană aflată în imposibilitatea de a conștientiza acțiunile sale ori de a le dirija

(1) Persoana cu capacitate de exercițiu care a cauzat un prejudiciu aflându-se în imposibilitatea de a conștientiza sau dirija acțiunile sale nu răspunde pentru prejudiciu.

(2) Dacă prejudiciul este cauzat vieții sau sănătății, instanța de judecată are dreptul, ținând cont de starea materială a persoanei vătămate și a autorului prejudiciului, precum și de alte circumstanțe, să-l oblige pe acesta la reparația integrală sau parțială a prejudiciului.

(3) Autorul prejudiciului nu este exonerat de răspundere dacă el însuși este vinovat de faptul că a ajuns într-o astfel de stare în urma consumului de alcool, de droguri, de alte substanțe psihotrope sau din altă cauză.

Articolul 1410. Răspunderea pentru prejudiciul cauzat de un izvor de pericol sporit

(1) Persoanele a căror activitate este legată de un izvor de pericol sporit pentru lumea înconjurătoare (exploatarea vehiculelor, a instalațiilor, mecanismelor, folosirea energiei electrice, a substanțelor explozibile, efectuarea lucrărilor de construcții etc.) au obligația să repare prejudiciul cauzat de izvorul de pericol sporit dacă nu demonstrează că prejudiciul se datorează unei forțe majore (cu excepția cazurilor în care dauna a survenit ca urmare a exploatării navelor aeriene) sau din intenția persoanei vătămate.

(2) Obligația de reparare a prejudiciului revine persoanei care posedă izvorul de pericol sporit în baza dreptului de proprietate ori în alt temei legal sau persoanei care și-a asumat paza izvorului de pericol sporit.

(3) Posesorul izvorului de pericol sporit nu răspunde pentru prejudiciul cauzat dacă demonstrează că izvorul de pericol sporit a ieșit din posesiunea lui ca urmare a acțiunilor ilicite ale unor terți. În acest caz, răspunderea revine persoanei care a dobândit în mod ilicit izvorul de pericol sporit. În măsura în care posesorul izvorului de pericol sporit este vinovat de faptul că izvorul a ieșit din posesiunea lui, el va răspunde pentru prejudiciu în mod solidar cu persoana care l-a dobândit în posesiune în mod ilicit.

(4) Posesorii izvoarelor de pericol sporit răspund solidar pentru prejudiciul cauzat unui terț prin interacțiunea acestor izvoare (coliziunea mijloacelor de transport etc.).

(5) Prejudiciul cauzat posesorilor izvoarelor de pericol sporit ca rezultat al interacțiunii acestora se repară potrivit dispozițiilor art.1398.

Articolul 1411. Răspunderea pentru prejudiciul cauzat de animale

(1) Proprietarul unui animal sau persoana care se servește de animal în timpul serviciului răspunde de prejudiciul cauzat de acesta, fie că se afla în paza sa, fie că a scăpat de sub pază. Obligația reparației nu apare dacă prejudiciul a fost cauzat de un animal domestic predestinat activității profesionale, de întreținător sau obținerii de mijloace pentru întreținerea proprietarului, iar proprietarul animalului a asigurat grija cuvenită pentru supravegherea animalului, sau dacă dauna s-a produs chiar și în cazul manifestării unei asemenea griji.

(2) Persoana care, în baza contractului încheiat cu posesorul animalului, și-a asumat obligația de a supraveghea animalul răspunde pentru prejudiciul cauzat de acesta dacă nu demonstrează nevinovăția sa.

Articolul 1412. Răspunderea pentru prejudiciul cauzat prin surparea construcției

(1) Proprietarul este obligat să repare prejudiciul cauzat prin surparea, în întregime sau a unei părți, a construcției când surparea este rezultatul lipsei de întreținere corespunzătoare sau al unui viciu de construcție.

(2) Persoana care s-a obligat prin contract față de proprietar să întrețină construcția sau care este

obligată să o întrețină în stare corespunzătoare în temeiul dreptului de folosință ce i s-a acordat răspunde solidar cu proprietarul pentru prejudiciul cauzat în urma surpării construcției sau a unei părți a ei.

Articolul 1413. Răspunderea în cazul căderii sau scurgerii
din construcție

Dacă prejudiciul s-a produs prin faptul că din construcție a căzut ori a curs ceva, răspunde persoana care are construcția în posesiune. Această regulă nu se aplică în cazul în care prejudiciul s-a produs prin forță majoră ori din vina celui prejudiciat.

Articolul 1414. Răspunderea pentru dauna cauzată în comun

(1) Dacă dauna a fost cauzată în comun de mai multe persoane, acestea poartă răspundere solidară.

(2) Poartă răspundere pentru daună nu doar autorul faptei cauzatoare de prejudicii, ci și cel care l-a instigat sau l-a susținut, precum și cel care a beneficiat în mod conștient de un folos în urma daunei cauzate altuia.

(3) Dacă este imposibil să se determine cotele despăgubirilor datorate de debitorii solidari conform alin.(1) și (2), ei vor fi răspunzători în cote egale.

Articolul 1415. Dreptul de regres față de persoana care a
cauzat prejudiciul

(1) Persoana care a reparat prejudiciul cauzat de o altă persoană are dreptul la o acțiune de regres împotriva acesteia în mărimea despăgubirii plătite persoanei vătămate dacă legea sau contractul nu prevede altfel.

(2) Statul, în cazul reparării prejudiciului în temeiul art.1405, are drept de regres față de persoana cu funcție de răspundere din organele de urmărire penală, procuratură sau instanță judecătorească dacă vinovăția lor este constatată prin sentință judecătorească.

(3) Părinții (adoptatorii), tutorii sau curatorii, precum și organizațiile prevăzute la art.1406–1408 care au reparat prejudiciul cauzat de un minor sau de o persoană lipsită de capacitate de exercițiu, nu au drept de regres împotriva acestora.

Articolul 1416. Modul de reparare a prejudiciului

(1) Instanța de judecată stabilește felul despăgubirii în funcție de circumstanțe. Ea va lua hotărâre diferită de cererea păgubitului numai din motive întemeiate.

(2) Instanța de judecată, adoptând hotărâre cu privire la reparația prejudiciului, obligă autorul prejudiciului să pună la dispoziție un bun de același gen și de aceeași calitate, să repare bunul pe care l-a deteriorat ori să compenseze integral prin echivalent bănesc prejudiciul cauzat.

(3) Instanța de judecată stabilește cuantumul reparației prin echivalent bănesc în funcție de întinderea prejudiciului de la data pronunțării hotărârii. Persoana vătămată poate cere despăgubiri suplimentare pentru prejudiciul care a apărut după pronunțarea acestei hotărâri.

(4) Repararea prejudiciului prin echivalent bănesc se face prin încasarea unei sume globale în folosul persoanei vătămate sau prin stabilirea unei redevențe. În cazul în care se stabilește o redevență, debitorul poate fi obligat la depunerea unei garanții.

Articolul 1417. Luarea în considerare, la determinarea
cuantumului despăgubirii, a vinovăției persoanei
vătămate

(1) Prejudiciul cauzat din intenția persoanei vătămate nu se repară.

(2) Dacă culpa gravă a persoanei vătămate a contribuit la producerea prejudiciului sau la agravarea lui, despăgubirea se reduce potrivit gradului de vinovăție a persoanei vătămate.

(3) Culpa gravă a persoanei vătămate nu constituie temei de reducere a despăgubirii în cazurile prevăzute la art.1405 și nici în cazurile în care prejudiciul a fost cauzat unui minor care nu a împlinit vârsta de 14 ani sau unei persoane lipsite de capacitate de exercițiu.

Articolul 1418. Răspunderea pentru prejudiciul cauzat prin
vătămare a integrității corporale sau prin

altă vătămare a sănătății

(1) În caz de vătămare a integrității corporale sau de altă vătămare a sănătății, autorul prejudiciului are obligația să compenseze persoanei vătămate salariul sau venitul ratat din cauza pierderii sau reducerii capacității de muncă, precum și cheltuielile suportate în legătură cu vătămarea sănătății – de tratament, de alimentație suplimentară, de protezare, de îngrijire străină, de cumpărarea unui vehicul special, de reciclare profesională etc.

(2) Determinarea salariului (venitului) nerealizat din cauza vătămării integrității corporale sau altei vătămări a sănătății se efectuează conform legii.

(3) La determinarea salariului nerealizat (venitului ratat) nu se iau în considerare pensia de invaliditate, stabilită persoanei vătămate în legătură cu vătămarea integrității corporale sau cu o altă vătămare a sănătății și nici alte indemnizații sau sume, plătite pe linia asigurărilor sociale de stat.

(4) Volumul despăgubirilor ce se cuvin, în conformitate cu prezentul articol, persoanei vătămate poate fi mărit prin lege sau contract.

Articolul 1419. Răspunderea în caz de deces al persoanei vătămate

(1) În cazul decesului persoanei ca urmare a vătămării grave a integrității corporale sau a altei vătămări a sănătății, dreptul la despăgubire îl au:

a) persoanele inapte de muncă, care erau întreținute de defunct sau care, la data decesului acestuia, aveau dreptul la întreținere;

b) copilul persoanei născut după decesul ei;

c) unul dintre părinții, soțul sau un alt membru al familiei defunctului, indiferent dacă este apt pentru muncă sau nu, care nu lucrează și îngrijește de copiii, frații și surorile care erau întreținuți de defunct și care nu au împlinit vârsta de 14 ani sau care, deși au împlinit o astfel de vârstă, au nevoie de îngrijire din cauza sănătății, conform avizului organelor medicale abilitate;

d) persoanele care erau întreținute de defunct și care au devenit inapte pentru muncă pe parcursul a 5 ani de la decesul lui.

(2) Dreptul la despăgubire se recunoaște:

a) minorilor, pînă la împlinirea vârstei de 18 ani;

b) elevilor și studenților care au împlinit 18 ani, pînă la finalizarea studiilor (cu excepția studiilor efectuate la secția fără frecvență) în instituții de învățămînt, dar cel mult pînă la împlinirea vârstei de 23 de ani;

c) femeilor care au împlinit vârsta de 55 de ani și bărbaților care au împlinit vârsta de 60 ani – pe viață;

d) invalizilor, pe durata invalidității;

e) unuia dintre părinți, soțului sau unui alt membru al familiei defunctului, ce îngrijește de copiii, frații și surorile care erau întreținuți de defunct, pînă la împlinirea vârstei de 14 ani sau pînă la îmbunătățirea stării sănătății, confirmată prin aviz de organele medicale abilitate.

(3) Determinarea cuantumului despăgubirilor pentru pierderea întreținătorului se efectuează conform legii.

(4) Persoanele obligate să repare prejudiciul cauzat prin deces vor fi ținute să compenseze și cheltuielile de înmormîntare necesare, ținînd cont de statutul social al defunctului și de obiceiurile locale, persoanei care le-a suportat.

Articolul 1420. Reparația prejudiciului cauzat prin vătămare a integrității corporale sau prin altă vătămare a sănătății ori prin deces

(1) Plata despăgubirilor pentru prejudiciul cauzat prin vătămare a integrității corporale sau prin altă vătămare a sănătății ori prin deces se efectuează în rate lunare.

(2) Compensarea cheltuielilor ce vor fi suportate din cauza vătămării integrității corporale sau altei vătămări a sănătății poate fi stabilită cu anticipație, în baza avizului organului medical abilitat, inclusiv

pentru achitarea prealabilă a serviciilor și bunurilor necesare, ca foaie la sanatoriu, bilete de călătorie, mijloace speciale de transport etc.

(3) La cererea persoanei îndreptățite de a primi despăgubiri pentru prejudiciul cauzat prin vătămare a integrității corporale sau prin altă vătămare a sănătății ori prin deces, instanța de judecată poate stabili, dacă există motive întemeiate, ținând cont de posibilitățile persoanei responsabile, achitarea despăgubirilor în formă de plată unică pentru o perioadă de cel mult 3 ani.

(4) În caz de lichidare a persoanei juridice răspunzătoare pentru prejudiciul cauzat prin vătămare a integrității corporale sau prin altă vătămare a sănătății ori prin deces, sumele respective sînt capitalizate potrivit legii.

Articolul 1421. Schimbarea cuantumului despăgubirilor pentru
prejudiciul cauzat prin vătămare a integrității
corporale sau prin altă vătămare a sănătății
sau prin deces

(1) Dacă, din cauza vătămării integrității corporale sau a altei vătămări a sănătății, capacitatea de muncă a scăzut ulterior față de capacitatea pe care persoana vătămată a avut-o în momentul cînd i s-a atribuit despăgubirea, ea are dreptul să ceară un spor corespunzător al cuantumului despăgubirii.

(2) Persoana obligată să plătească despăgubirea prevăzută la alin.(1) are dreptul să ceară reducerea ei corespunzătoare în cazul în care capacitatea de muncă a persoanei vătămate a crescut față de capacitatea din momentul atribuirii despăgubirii.

(3) Sumele datorate pentru repararea prejudiciului cauzat prin vătămare a integrității corporale sau prin altă vătămare a sănătății ori prin deces vor fi indexate conform legii.

Articolul 1422. Reparația prejudiciului moral

(1) În cazul în care persoanei i s-a cauzat un prejudiciu moral (suferințe psihice sau fizice) prin fapte ce atentează la drepturile ei personale nepatrimoniale, precum și în alte cazuri prevăzute de legislație, instanța de judecată are dreptul să oblige persoana responsabilă la reparația prejudiciului prin echivalent bănesc.

(2) Prejudiciul moral se repară indiferent de existența și întinderea prejudiciului patrimonial.

(3) Reparația prejudiciului moral se face și în lipsa vinovăției autorului, faptei ilicite în cazul în care prejudiciul este cauzat prin condamnare ilegală, atragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a arestului preventiv sau a declarației scrise de a nu părăsi localitatea, aplicarea ilegală în calitate de sancțiune administrativă a arestului, muncii neremunerate în folosul comunității și în alte cazuri prevăzute de lege.

Articolul 1423. Mărimea compensației pentru prejudiciu moral

(1) Mărimea compensației pentru prejudiciu moral se determină de către instanța de judecată în funcție de caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice cauzate persoanei vătămate, de gradul de vinovăție al autorului prejudiciului, dacă vinovăția este o condiție a răspunderii, și de măsura în care această compensare poate aduce satisfacție persoanei vătămate.

(2) Caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice le apreciază instanța de judecată, luînd în considerare circumstanțele în care a fost cauzat prejudiciul, precum și statutul social al persoanei vătămate.

Articolul 1424. Termenul de prescripție

(1) Acțiunea în reparare a prejudiciului se prescrie în termen de 3 ani începînd cu momentul în care persoana vătămată a cunoscut sau trebuia să cunoască existența prejudiciului și persoana obligată să-l repare.

(2) În cazul în care persoana obligată să repare prejudiciul și persoana prejudiciată negociază asupra prejudiciului care urmează să fie reparat, cursul prescripției se suspendă pînă cînd una din părți nu va renunța la negociere.

(3) În cazul în care persoana obligată să repare prejudiciul a dobîndit ceva, în urma faptei ilicite, din contul persoanei prejudiciate, prima este obligată, chiar și după expirarea termenului de prescripție, să

restituie, în conformitate cu normele privind îmbogățirea fără justă cauză, ceea ce a dobândit.

Secțiunea a 2-a

RĂSPUNDEREA PENTRU PREJUDICIUL CAUZAT DE PRODUSE CU VICIU

[Secțiunea 2 titlul modificat prin LP184 din 11.07.12, MO166-169a/16.08.12 art.571; în vigoare 16.11.12]

Articolul 1425. Temeiurile reparării prejudiciului cauzat de produse cu viciu

[Art.1425 titlul modificat prin LP184 din 11.07.12, MO166-169a/16.08.12 art.571; în vigoare 16.11.12]

(1) Producătorul răspunde pentru prejudiciul cauzat de un produs cu viciu, chiar și în lipsa vinovăției, cu excepția cazurilor în care:

- a) nu a pus produsul respectiv în circulație;
- b) se poate considera, în funcție de împrejurări, că produsul nu avea viciul cauzator de pagube în momentul în care producătorul l-a pus în circulație;
- c) produsul nu este realizat nici pentru vânzare, nici pentru o altă formă de valorificare economică și nu este vândut în cadrul activității profesionale exercitate de producător;
- d) viciul constă în faptul că produsul, în momentul în care producătorul l-a pus în circulație, corespundea unor dispoziții legale obligatorii;
- e) viciul nu putea fi identificat din cauza nivelului științei și tehnicii de la momentul în care producătorul l-a pus în circulație.

(2) Obligația de reparare a prejudiciului de către producătorul unei părți componente a produsului este exclusă în cazul în care viciile se datorează modului de asamblare (construcție) a produsului în care este încorporată partea componentă ori adăugirilor și conexiunilor făcute de realizatorul produsului final. Această prevedere se aplică în modul corespunzător și producătorului de materie primă.

(3) Obligația producătorului de a repara prejudiciul este diminuată sau înlăturată dacă la producerea prejudiciului a concurat vina celui prejudiciat ori a persoanei pentru care răspunde cel prejudiciat.

(4) Răspunderea producătorului nu este diminuată în cazul în care prejudiciul este produs concomitent de un viciu al produsului și de acțiunea unui terț.

Articolul 1426. Produsul, producătorul și prejudiciul cauzat

[Art.1426 titlu în redacția LP184 din 11.07.12, MO166-169a/16.08.12 art.571; în vigoare 16.11.12]

(1) În sensul prezentei secțiuni, produs este orice bun mobil, chiar și în cazul în care acesta este încorporat în alte bunuri mobile sau într-un bun imobil. De asemenea, sînt considerate produse energia electrică, gazele naturale și apa livrate pentru consum individual.

[Art.1426 al.(1) în redacția LP184 din 11.07.12, MO166-169a/16.08.12 art.571; în vigoare 16.11.12]

(2) În sensul prezentei secțiuni, producător este cel care a realizat un produs finit, o materie primă ori o parte componentă a unui produs. Producător este considerat și cel care se prezintă ca producător prin adăugarea numelui său, a semnelor sale de comerț sau a altor semne distinctive.

(3) Producător este de asemenea cel care, în cadrul activității sale comerciale și în limitele domeniului de reglementare al prezentei secțiuni, importă sau cumpără un produs în scop de vânzare, de locațiune, de leasing sau de distribuire în o altă formă.

[Art.1426 al.(3) modificat prin LP184 din 11.07.12, MO166-169a/16.08.12 art.571; în vigoare 16.11.12]

(4) Dacă producătorul nu poate fi stabilit, orice persoană care a livrat produsul poate fi considerată producător dacă, în termen de o lună din momentul în care a luat cunoștință de pretențiile ce decurg din

viciile produsului, nu indică producătorul ori persoana care i-a livrat produsul. Această dispoziție se aplică și în cazul unui produs importat în raport cu care nu pot fi identificate persoanele menționate la alin.(3), chiar dacă numele producătorului este cunoscut.

(5) În sensul prezentei secțiuni, prejudiciu se consideră:

a) prejudiciul cauzat prin deces sau prin leziuni corporale;
b) prejudiciul cauzat sau distrugerea oricărui bun, altul decât produsul cu viciu, cu condiția cumulativă ca bunul viciat:

– să fie, în mod normal, destinat utilizării sau consumului privat; și

– să fie utilizat de persoana prejudiciată în special pentru uz propriu sau pentru consum privat.

Prezentul alineat nu aduce atingere dispozițiilor de drept privind repararea prejudiciului moral.

[Art.1426 al.(5) introdus prin LP184 din 11.07.12, MO166-169a/16.08.12 art.571; în vigoare 16.11.12]

Articolul 1427. Produsul cu viciu

[Art.1427 titlu în redacția LP184 din 11.07.12, MO166-169a/16.08.12 art.571; în vigoare 16.11.12]

(1) Un produs este cu viciu dacă nu garantează siguranța scontată, luându-se în considerare toate împrejurările, cum ar fi de exemplu:

[Art.1427 al.(1) modificat prin LP184 din 11.07.12, MO166-169a/16.08.12 art.571; în vigoare 16.11.12]

a) prezentarea produsului;

b) folosința care putea fi preconizată în mod rezonabil;

c) momentul punerii în circulație a produsului.

(2) Un produs nu are viciu doar prin faptul că, ulterior, un alt produs, îmbunătățit, este pus în circulație.

Articolul 1428. Sarcina probațiunii

Cel prejudiciat trebuie să aducă proba viciului, prejudiciului și a legăturii cauzale dintre ele.

Articolul 1429. Răspunderea solidară

Dacă pentru același prejudiciu sînt răspunzătoare mai multe persoane, ele răspund solidar.

Articolul 1430. Termenele de reparare a prejudiciului

(1) În cazul în care pentru repararea prejudiciului nu este stabilit niciun termen, prejudiciul se repară dacă a apărut pe parcursul a 10 ani de la data la care producătorul a pus în circulație produsul ce a provocat prejudiciu, cu excepția cazurilor cînd persoana prejudiciată a inițiat, în această perioadă, o procedură judiciară împotriva producătorului.

[Art.1430 al.(1) în redacția LP184 din 11.07.12, MO166-169a/16.08.12 art.571; în vigoare 16.11.12]

(2) Pretențiile conform art.1425 se prescriu în 3 ani din momentul în care cel prejudiciat a luat cunoștință sau trebuia să ia cunoștință de prejudiciu, de viciul produsului și de identitatea producătorului.

[Art.1430 al.(2) modificat prin LP184 din 11.07.12, MO166-169a/16.08.12 art.571; în vigoare 16.11.12]

Articolul 1431. Interdicția de a exclude sau de a limita cu anticipație răspunderea

(1) Răspunderea producătorului pentru produsele cu viciu nu poate fi exclusă ori limitată printr-o clauză contractuală. Convențiile contrare nu produc efect.

(2) Aplicarea dispozițiilor prezentei secțiuni nu exclude posibilitatea persoanei prejudiciate de a pretinde despăgubiri în temeiul răspunderii contractuale sau delictuale ori în conformitate cu actele legislative și normative speciale din domeniu.

[Art.1431 în redacția LP184 din 11.07.12, MO166-169a/16.08.12 art.571; în vigoare 16.11.12]

Cartea a patra
DREPTUL SUCCESORAL
Titlul II
DISPOZIȚII GENERALE
CU PRIVIRE LA MOȘTENIRE

Articolul 1432. Moștenirea

(1) Moștenirea este transmiterea patrimoniului unei persoane fizice decedate (cel ce a lăsat moștenirea) către succesorii săi.

(2) Moștenirea este o transmisiune de drepturi pentru cauză de moarte, universală, unitară și indivizibilă.

(3) Moștenirea are loc conform testamentului (succesiune testamentară) și în temeiul legii (succesiune legală).

Articolul 1433. Succesorii

(1) Pot fi moștenitori, în cazul succesiunii:

a) testamentare, persoanele care se aflau în viață la momentul decesului celui ce a lăsat moștenirea, precum și cele care au fost concepute în timpul vieții celui ce a lăsat moștenirea și s-au născut vii după decesul acestuia, indiferent de faptul dacă sînt sau nu copiii lui, precum și persoanele juridice care au capacitate juridică civilă la momentul decesului celui ce a lăsat moștenirea;

b) legale, persoanele care se aflau în viață la momentul decesului celui ce a lăsat moștenirea, precum și copiii celui ce a lăsat moștenirea concepuți în timpul vieții lui și născuți vii după decesul acestuia.

(2) Statul dispune de capacitate succesorală testamentară, precum și de capacitate succesorală asupra unui patrimoniu succesoral vacant.

Articolul 1434. Succesorul nedemn

(1) Nu poate fi succesor testamentar sau legal persoana care:

a) a comis intenționat o infracțiune sau o faptă amorală împotriva ultimei voințe, exprimate în testament, a celui ce a lăsat moștenirea dacă aceste circumstanțe sînt constatate de instanța de judecată;

b) a pus intenționat piedici în calea realizării ultimei voințe a celui ce a lăsat moștenirea și a contribuit astfel la chemarea sa la succesiune ori a persoanelor apropiate sau la majorarea cotei succesoriale ale tuturor acestora.

(2) Nu pot fi succesori legali ai copiilor lor părinții decăzuți din drepturile părintești care, la data deschiderii succesiunii, nu sînt restabiliți în aceste drepturi și nici părinții (adoptatorii) și copiii maturi (inclusiv cei adoptați) care s-au eschivat cu rea-credință de la executarea obligației de întreținere a celui ce a lăsat moștenirea dacă această circumstanță este constatată de instanța de judecată.

Articolul 1435. Decăderea din dreptul la succesiune

Circumstanța care constituie temei pentru decădere din dreptul la succesiune trebuie constatată de instanța de judecată. Acțiunea poate fi intentată de persoana pentru care decăderea succesorului nedemn din dreptul la succesiune are consecințe patrimoniale.

Articolul 1436. Absolvirea succesorului nedemn

Persoana culpabilă de săvîrșirea unor acțiuni ce atrag decăderea din dreptul la succesiune poate fi chemată, în pofida acestui fapt, la moștenire dacă cel ce a lăsat moștenirea o iartă exprimînd acest lucru în mod expres în testament.

Articolul 1437. Obligațiile persoanei declarate ca succesor nedemn

Dacă, după primirea succesiunii, este declarată de instanța de judecată ca succesor nedemn, persoana este obligată să restituie tot ceea ce a primit ca moștenire, inclusiv fructele obținute.

**Articolul 1438. Termenul de intentare a acțiunii privind
declararea persoanei ca succesor nedemn**

Acțiunea de declarare a persoanei ca succesor nedemn trebuie să fie intentată de persoana

interesată în termen de un an din data deschiderii succesiunii.

Articolul 1439. Cota succesorală a persoanei dezmoștenite

Cota succesorală a persoanei decăzute din dreptul la succesiune se împarte egal între ceilalți moștenitori.

Articolul 1440. Deschiderea succesiunii

(1) Succesiunea se deschide în urma decesului persoanei fizice sau declarării morții ei de către instanța de judecată.

(2) Momentul deschiderii succesiunii se consideră cel al decesului persoanei care a lăsat moștenirea sau data rămânerii definitive a hotărârii judecătorești privind declararea morții lui.

Articolul 1441. Comorienții și codecedații

(1) Persoanele cu vocație succesorală reciprocă sau unilaterală care au murit fără a se putea stabili dacă una a supraviețuit alteia se prezumă că au murit concomitent (comorienții și codecedații).

(2) Moștenirea lăsată de fiecare comorient sau codecedat va fi culeasă de proprii moștenitori.

Articolul 1442. Deschiderea succesiunii după declararea morții persoanei

Consecința prevăzută la art.1441 survine și în cazul declarării de către instanța de judecată a decesului câtorva persoane în urma dispariției fără veste în aceleași circumstanțe. În acest caz, nu are importanță momentul intrării în vigoare a hotărârii privind declararea morții acestor persoane.

Articolul 1443. Locul deschiderii succesiunii

Locul deschiderii succesiunii este ultimul domiciliu al celui care a lăsat moștenirea, iar dacă locul nu este cunoscut, locul unde se află bunurile succesoriale. Dacă bunurile succesoriale se află în diferite locuri, cel al deschiderii succesiunii va fi considerat locul unde se află partea cea mai valoroasă a bunurilor imobile. Dacă nu există bunuri imobile, se consideră locul unde se află partea principală ca valoare a bunurilor mobile.

Articolul 1444. Patrimoniul succesoral

(1) Patrimoniul succesoral include atât drepturile patrimoniale (activul succesoral), cât și obligațiile patrimoniale (pasivul succesoral), pe care cel ce a lăsat moștenirea le avea la momentul decesului.

(2) Dacă există câțiva moștenitori, cotele lor succesoriale, pînă la primirea certificatului de moștenitor, aparțin tuturor acestora în calitate de patrimoniu unic.

(3) În patrimoniul succesoral intră cota-parte a celui ce a lăsat moștenirea din proprietatea comună, iar dacă împărțirea în natură nu este posibilă, valoarea ei.

Articolul 1445. Avere viitoare

Testatorul poate prevedea în testament o anumită avere pe care încă nu o stăpînea la momentul întocmirii testamentului, dar care, la deschiderea succesiunii, trebuie să fie în proprietatea sa.

Articolul 1446. Inadmisibilitatea transmiterii prin moștenire

a drepturilor și obligațiilor cu caracter personal

În patrimoniul succesoral nu se includ drepturile și obligațiile patrimoniale care poartă caracter personal și care pot aparține doar celui ce a lăsat moștenirea și nici drepturile și obligațiile, prevăzute de contract sau de lege, care sînt valabile numai în timpul vieții celui ce a lăsat moștenirea și care încetează la decesul lui.

Articolul 1447. Apărarea drepturilor nepatrimoniale ale celui ce a lăsat moștenirea

Drepturile nepatrimoniale ale celui care a lăsat moștenirea neincluse în patrimoniul succesoral pot fi realizate și apărute de către succesori în modul prevăzut de lege.

Articolul 1448. Dreptul la revendicarea bunului din patrimoniul succesoral

(1) Dacă testatorul a testat un bun care aparține unei alte persoane, aceasta are dreptul la revendicarea bunului pe principii generale.

(2) Dacă patrimoniul defunctului conține bunuri care aparțin unei alte persoane, determinarea acestei

părți din patrimoniu și transmiterea ei persoanei îndreptățite sînt obligatorii.

T i t l u l I I

MOȘTENIREA TESTAMENTARĂ

Capitolul I

DISPOZIȚII GENERALE CU PRIVIRE

LA MOȘTENIREA TESTAMENTARĂ

Articolul 1449. Testamentul

(1) Testamentul este un act juridic solemn, unilateral, revocabil și personal prin care testatorul dispune cu titlu gratuit, pentru momentul încetării sale din viață, de toate bunurile sale sau de o parte din ele.

(2) Testator poate fi doar persoana cu capacitate de exercițiu.

(3) Nu se permite întocmirea testamentului prin reprezentant.

Articolul 1450. Determinarea cotei succesorale de către testator

(1) Testatorul poate determina în testament cotele succesorale pentru moștenitorii menționați în el sau poate indica în mod concret cărui moștenitor ce parte din patrimoniu îi va trece în proprietate. Dacă în testament nu există astfel de indicații, patrimoniul succesor al se împarte egal între moștenitori.

(2) Dacă în testament sînt menționați cîțiva moștenitori, dar este stabilită cotă succesorala numai unuia dintre ei, ceilalți moștenesc în părți egale patrimoniul rămas.

Articolul 1451. Substituirea succesorului

(1) Testatorul este în drept să substituie succesorul desemnat dacă acesta din urmă decedează pînă la deschiderea moștenirii, nu acceptă sau renunță la moștenire, sau este privat de dreptul la moștenire.

(2) Renunțarea moștenitorului testamentar la succesiune se admite numai în cazul în care acesta nu indică în favoarea cui renunță.

Articolul 1452. Partajarea patrimoniului între moștenitorii testamentari

Dacă în testament sînt numiți cîțiva moștenitori, iar cota determinată a unuia dintre ei include întregul patrimoniu succesor al, toți comoștenitorii testamentari moștenesc în cote egale.

Articolul 1453. Moștenirea părții netestate din patrimoniul succesor al

În cazul în care cotele-părți determinate în testament nu includ întregul patrimoniu succesor al, pentru partea netestată se aplică prevederile succesiunii legale sau vacante, care se referă și la moștenitorii legali cărora le-a fost testată o parte din avere dacă testamentul nu prevede altfel.

Articolul 1454. Imposibilitatea determinării exacte a moștenitorului

Dacă testatorul a determinat persoana moștenitorului prin caracteristici care pot fi proprii mai multor persoane și nu se poate stabili pe care dintre ele a avut-o în vedere testatorul, toate persoanele se consideră moștenitori cu drept la cote-părți egale.

Articolul 1455. Dezmoștenirea

(1) Testatorul poate dezmoșteni pe unul, pe cîțiva sau pe toți moștenitorii legali și nu este obligat să motiveze acest fapt.

(2) Persoana dezmoștenită prin dispoziție testamentară expresă nu poate deveni moștenitor legal asupra părții netestate din avere și nici asupra cotelor-părți la care au renunțat moștenitorii testamentari.

Articolul 1456. Păstrarea dreptului la moștenire

Moștenitorii legali nedeseamnați în testament își păstrează dreptul la moștenire asupra părții netestate din avere. Ei, de asemenea, moștenesc și partea testată din avere dacă, la momentul deschiderii moștenirii, în viață nu se afla nici unul dintre moștenitorii testamentari sau dacă toți au renunțat la moștenire.

Articolul 1457. Inadmisibilitatea moștenirii legale

Dacă întreaga avere a fost divizată între moștenitori conform testamentului, dar la momentul

deschiderii succesiunii unul dintre ei nu mai este în viață, moștenirea legală nu va avea loc, iar cota lui succesoră va fi repartizată în mod egal între ceilalți moștenitori testamentari.

Capitolul II

FORMA TESTAMENTULUI

Articolul 1458. Forma testamentului

Testamentul poate fi întocmit doar în una din următoarele forme:

- a) olograf – scris în întregime personal, datat și semnat de testator;
- b) autentic – autentificat notarial, precum și asimilat cu cel autentificat notarial;
- c) mistic – scris în întregime, datat și semnat de testator, strâns și sigilat și apoi prezentat notarului, care aplică inscripția de autentificare pe plic și îl semnează împreună cu testatorul.

Articolul 1459. Testamentele asimilate celor autentificate notarial

(1) Sînt asimilate celor autentificate notarial testamentele autentificate de:

- a) medicul principal, șeful, adjuncții lor în probleme medicale, medicul de serviciu al spitalului, al unei alte instituții medicale, al sanatoriului, directorul sau medicul principal al azilului pentru invalizi și bătrîni dacă testatorul se tratează sau locuiește într-o astfel de instituție; șeful expedițiilor de explorări, expedițiilor geografice și a altor expediții similare, dacă testatorul se află într-o astfel de expediție;
- b) căpitanul navei sau aeronavei, dacă testatorul se află pe navă sau în aeronavă;
- c) comandantul (șeful) unității, marii unități, institutului și colegiului militar dacă la locul aflării lor nu există notar și dacă testatorul este militar sau îndeplinește serviciul în unitatea militară sau este persoană civilă sau membru al familiei acestuia;
- d) șeful instituției de privațiune de libertate dacă testatorul se află în locuri de privațiune de libertate.

(2) Testamentul autentificat conform prevederilor alin.(1) se expediază cel tîrziu a doua zi după autentificare unuia dintre notarii de la locul instituției date.

Articolul 1460. Semnarea testamentului de către o altă persoană

Dacă testatorul, dintr-o anumită cauză, nu poate semna personal testamentul, la rugămintea și în prezența lui, precum și în prezența a cel puțin 2 martori și a notarului, poate semna o altă persoană. În acest caz, trebuie indicată cauza care l-a împiedicat pe testator să semneze personal. Martorii de asemenea semnează în testament.

Articolul 1461. Testamentul persoanei analfabete sau cu deficiențe fizice

Testamentul persoanei analfabete sau cu deficiențe fizice se întocmește în mod obligatoriu în prezența a 2 martori și a unei persoane care poate comunica cu testatorul, confirmînd prin semnătură manifestarea lui de voință.

Articolul 1462. Martorii testamentari

Nu pot fi martori testamentari persoanele care nu au atins majoratul, cele lipsite de capacitate de exercițiu, moștenitorii testamentari și rudele lor pe linie ascendentă și descendentă, surorile, frații, soțul (soția) și legatarul.

Articolul 1463. Secretul testamentului

Notarul, o altă persoană care autentifică testamentul, martorii, precum și persoana care a semnat testamentul în locul testatorului, nu au dreptul, pînă la deschiderea succesiunii, să dea publicității date despre conținutul testamentului, despre întocmirea, modificarea sau revocarea lui.

Articolul 1464. Data întocmirii testamentului

În testament trebuie să se indice data întocmirii lui. Lipsa datei atrage nulitatea testamentului doar dacă nu sînt înlăturate dubiile privind capacitatea de exercițiu a testatorului la momentul întocmirii, modificării sau revocării testamentului, precum și în cazul existenței a cîtorva testamente.

Capitolul III

MODIFICAREA, REVOCAREA SAU

ANULAREA TESTAMENTULUI

Articolul 1465. Modificarea sau revocarea testamentului

Testatorul poate modifica sau revoca testamentul în orice moment:

- a) prin întocmirea unui nou testament, care revocă în mod direct, total sau parțial, testamentul anterior ce contravine noului testament;
- b) prin depunerea unei cereri la notar;
- c) prin distrugerea tuturor exemplarelor testamentului olograf.

Articolul 1466. Inadmisibilitatea restabilirii testamentului revocat

Testamentul revocat printr-un testament întocmit mai târziu nu poate fi restabilit nici în cazul în care testamentul ulterior va fi revocat prin depunerea unei cereri.

Articolul 1467. Pluralitatea de testamente

Dacă testatorul a întocmit câteva testamente care se completează și nu se substituie integral unul pe altul, toate testamentele rămân în vigoare. Testamentul anterior își păstrează puterea legală în limita în care prevederile lui nu sînt modificate prin testamentele ulterioare.

Articolul 1468. Temeiurile în care testamentul este considerat fără putere legală

Testamentul nu are putere legală:

- a) dacă unica persoană în a cărei favoare a fost întocmit decedează înaintea testatorului;
- b) în cazul în care unicul moștenitor nu acceptă moștenirea;
- c) dacă averea testată dispare în timpul vieții testatorului sau este înstrăinată de acesta;
- d) în partea în care încalcă rezerva succesorală.

Articolul 1469. Nulitatea testamentului

(1) Testamentul este nul dacă sînt prezente condițiile de nulitate a actelor juridice.

(2) Dispozițiile testamentare care contravin legii sau intereselor publice, precum și condițiile care nu sînt clare sau contravin una alteia, sînt nule.

(3) Testamentul întocmit cu nerespectarea formei stabilite de lege este nul.

(4) Testamentul este declarat nul de către instanța de judecată.

Articolul 1470. Nulitatea dispozițiilor testamentare separate

(1) Dispoziția testamentară în a cărei bază are loc chemarea la moștenirea unui bun care nu face parte din patrimoniul succesoral este nulă.

(2) Dispoziția testamentară care nu poate fi executată din motiv de sănătate sau din alte motive obiective poate fi declarată nulă.

Articolul 1471. Consecințele pierderii puterii legale și ale nulității unei dispoziții testamentare

Dacă dintre câteva dispoziții testamentare una nu mai are putere legală sau este nulă, iar testatorul nu a lăsat alte dispoziții, restul dispozițiilor testamentului rămân în vigoare.

Articolul 1472. Acceptarea succesiunii în cazul nulității testamentului

În cazul declarării nulității testamentului, moștenitorul privat prin acest testament de dreptul la moștenire are dreptul la opțiune în cadrul succesiunii legale conform regulilor generale.

Articolul 1473. Contestarea valabilității testamentului

Valabilitatea testamentului poate fi contestată, în temeiul condițiilor de nulitate a actelor juridice, de către moștenitorii legali și de alte persoane interesate.

Articolul 1474. Termenul de intentare a acțiunii

(1) Acțiunea privind declararea nulității testamentului poate fi intentată în termen de un an de la data deschiderii succesiunii.

(2) Termenul prevăzut la alin.(1) nu se extinde asupra acțiunii proprietarului dacă testatorul a testat din greșeală o avere străină ca fiind a sa.

Capitolul IV EXECUTAREA TESTAMENTULUI

Articolul 1475. Subiectele executării testamentului

În lipsa indicațiilor în testament, executarea lui se pune în sarcina moștenitorilor testamentari. Aceștia pot încredința prin contract executarea testamentului unuia dintre ei sau unei alte persoane.

Articolul 1476. Desemnarea executorului testamentar

În scopul executării întocmai a dispozițiilor testamentare, testatorul poate desemna prin testament unul sau mai mulți executori testamentari, atât dintre moștenitorii testamentari, cât și dintre persoanele care nu sînt moștenitori. În ultimul caz, este nevoie de acordul executorului testamentar, acesta exprimîndu-l în scris pe testament sau în cererea anexată acestuia.

Articolul 1477. Refuzul de a executa testamentul

Executorul testamentar este în drept să refuze în orice moment executarea obligației pe care i-a încredințat-o testatorul, fapt care trebuie să-l aducă în prealabil la cunoștința moștenitorilor.

Articolul 1478. Desemnarea executorului testamentar de către un terț

(1) Testatorul poate încredința desemnarea executorului testamentar unui terț care, după deschiderea succesiunii, trebuie să numească imediat executorul testamentar și să anunțe despre aceasta moștenitorii. Terțul poate refuza îndeplinirea acestei sarcini, fapt care trebuie să-l aducă imediat la cunoștința moștenitorilor.

(2) Numirea executorului se face prin depunerea de către terț a unei cereri la notarul de la locul deschiderii moștenirii.

(3) Executorul comunică acordul prin depunerea unei cereri la notarul de la locul deschiderii succesiunii.

Articolul 1479. Executarea parțială sau integrală a testamentului

Testatorul poate încredința executorului testamentar executarea integrală a testamentului sau doar a unor anumite dispoziții.

Articolul 1480. Paza și administrarea patrimoniului succesoral

Executorul testamentar este obligat ca, din momentul deschiderii succesiunii, să efectueze paza și administrarea patrimoniului succesoral. El este în drept să îndeplinească toate acțiunile necesare executării testamentului. În limitele acestor împuterniciri, moștenitorii pierd dreptul de a administra patrimoniul succesoral.

Articolul 1481. Paza și administrarea patrimoniului succesoral de către cîțiva executori testamentari

Dacă există mai mulți executori testamentari, se admit acțiuni individuale numai în cazul pazei patrimoniului succesoral, în alte cazuri fiind necesar acordul dintre ei.

Articolul 1482. Compensarea cheltuielilor aferente executării testamentului

(1) Executorul testamentar își îndeplinește obligațiile fără a fi remunerat, deși poate primi o recompensă dacă aceasta este prevăzută în testament.

(2) Executorul testamentar are dreptul la compensarea, din contul averii succesorală, a cheltuielilor de păstrare și administrare a averii.

(3) Executorul testamentar care nu este moștenitor nu este în drept să facă alte cheltuieli din averea succesorală decît cele prevăzute la art.1551.

Articolul 1483. Darea de seamă a executorului testamentar

După executarea testamentului, executorul este obligat, la cererea moștenitorilor, să le prezinte o dare de seamă despre activitatea sa. Executorul testamentar își îndeplinește funcțiile pînă la acceptarea succesiunii de către toți moștenitorii.

Articolul 1484. Înlăturarea executorului testamentar

La cererea persoanei interesate, instanța de judecată poate înlătura executorul testamentar dacă există motive întemeiate.

Articolul 1485. Responsabilitatea executorului testamentar

Dacă se abate, intenționat sau din imprudență, de la îndeplinirea obligațiilor încredințate prin testament, executorul testamentar poartă răspundere pentru prejudiciile cauzate astfel moștenitorilor.

Capitolul V **LEGATUL**

Articolul 1486. Legatul

Testatorul poate acorda prin testament unei persoane avantaje patrimoniale (legat) fără a o desemna în calitate de moștenitor.

Articolul 1487. Obiectul legatului

Obiect al legatului poate fi transmiterea către cel ce recepționează legatul (legatar) în proprietate, folosință sau cu un alt drept real a bunurilor care fac parte din patrimoniul succesoral; obținerea și transmiterea către acesta a bunurilor care nu fac parte din moștenire; îndeplinirea unei anumite munci, prestarea de servicii și altele.

Articolul 1488. Folosirea locuinței în bază de legat

Testatorul este în drept să pună în sarcina moștenitorului cărui a testat casa, apartamentul sau orice altă locuință obligația de a transmite unei sau mai multor persoane dreptul de folosință viageră sau pentru o anumită perioadă asupra încăperii de locuit sau a unei anumite porțiuni din ea. La cesiunea ulterioară a dreptului de proprietate asupra încăperii de locuit, dreptul de folosință rămâne în vigoare.

Articolul 1489. Inalienabilitatea dreptului de folosință asupra încăperii de locuit

(1) Dreptul de folosință asupra încăperii de locuit nu se înstrăinează și nu trece la moștenitorii legatarului.

(2) Dreptul de folosință asupra încăperii de locuit nu este un temei pentru membrii familiei legatarului de a locui în ea dacă testamentul nu prevede altfel.

Articolul 1490. Limitele de executare a legatului

Moștenitorul însărcinat cu executarea legatului îl execută în limitele valorii patrimoniului testat, cu excepția acelei părți din datoriile testatorului a cărei stingere a fost pusă în sarcina moștenitorului, dacă testamentul nu prevede altfel.

Articolul 1491. Executarea legatului de către alți moștenitori

(1) Dacă moștenitorul însărcinat cu executarea legatului a decedat pînă la deschiderea succesiunii sau a renunțat la moștenire, obligația executării legatului trece la comoștenitorii care au primit cota lui.

(2) În cazul în care executarea legatului este pusă în sarcina mai multor moștenitori, fiecare execută obligația proporțional cotei sale succesoriale.

Articolul 1492. Termenul de solicitare a executării legatului

Legatarul are dreptul de a cere, în termen de 6 luni de la data deschiderii succesiunii, executarea legatului dacă testamentul nu prevede altfel.

Articolul 1493. Încetarea executării legatului

Legatul încetează dacă legatarul:

- a) nu a solicitat în termenul prevăzut la art. 1492 executarea;
- b) nu este în viață la data deschiderii moștenirii.

Articolul 1494. Legatul la primirea rezervei succesoriale

În cazul în care moștenitorul testamentar însărcinat cu executarea legatului are dreptul la o cotă din rezerva succesorală, el execută legatul în limitele acelei părți a averii moștenite care depășește cota din rezerva succesorală ce i se cuvine.

Articolul 1495. Răspunderea legatarului

Legatarul nu răspunde pentru datoriile testatorului.

Articolul 1496. Renunțarea la legat și degrevarea de executarea legatului

(1) Persoana căreia i se cuvine legatul este în drept să renunțe la el. În acest caz, cota succesorală respectivă revine moștenitorului care va avea sarcina executării legatului.

(2) Dacă persoana căreia i se cuvine legatul renunță la el, moștenitorul însărcinat cu executarea legatului este degrevat de ea.

Articolul 1497. Transmiterea legatului către moștenitori

Dacă persoana căreia i se cuvine legatul decedează după deschiderea succesiunii, nereușind să-și exprime acordul, dreptul de a primi legatul trece la moștenitorii ei dacă legatul nu ține de persoana legatarului.

Articolul 1498. Legatul în scopuri general-utile

(1) Testatorul poate ordona moștenitorului executarea unei anumite acțiuni în scopuri general-utile, fapt ce poate avea atât caracter material, cât și nematerial.

(2) Dacă acțiunea încredințată conform alin.(1) se referă la patrimoniu, se aplică normele care reglementează legatul.

(3) În caz de deces al moștenitorului însărcinat prin testament cu executarea unor acțiuni în scopuri general-utile, obligația executării trece la moștenitorii care au primit cota lui.

(4) Dreptul de a cere de la moștenitor prin instanță de judecată executarea acțiunii încredințate îl are executorul testamentar, iar dacă nu este desemnat nici un executor, acest drept îl are oricare dintre moștenitori, precum și alte persoane interesate.

T i t l u l I I I

MOȘTENIREA LEGALĂ

Capitolul I

DISPOZIȚII GENERALE

CU PRIVIRE LA MOȘTENIREA LEGALĂ

Articolul 1499. Moștenirea legală

(1) Moștenirea legală, adică trecerea patrimoniului defunctului către persoanele menționate în lege, se aplică în cazul în care:

- a) cel ce a lăsat moștenirea nu a lăsat nici un testament;
- b) a fost declarată nulitatea testamentului;
- c) succesorul testamentar este codecedat sau comorient cu testatorul;
- d) succesorul testamentar este nedemn.

Articolul 1500. Moștenitorii legali

(1) În cazul succesiunii legale, moștenitori cu drept de cotă egală sînt:

a) de clasa I – descendenții (fiii și fiicele celui ce a lăsat moștenirea, la fel și cei născuți vii după decesul lui, precum și cei înfiați), soțul supraviețuitor și ascendenții privilegiați (părinții, înfietorii) celui ce a lăsat moștenirea;

b) de clasa a II-a – colateralii privilegiați (frații și surorile) și ascendenții ordinari (bunicii, atât din partea tatălui, cât și din partea mamei) ai celui ce a lăsat moștenirea;

c) de clasa a III-a – colateralii ordinari (unchii și mătușile) ai celui ce a lăsat moștenirea.

(2) Ascendenții ordinari culeg moștenirea în ordinea proximității (apropierii) gradului de rudenie cu cel ce a lăsat moștenirea, respectiv bunicii îi înlocuiește pe străbunici etc., indiferent de sex și linie.

(3) În cazul moștenirii descendenților și colateralilor se aplică reprezentarea:

- a) descendenților – la infinit;
- b) colateralilor – pînă la gradul al IV-lea de rudenie inclusiv (colateralii privilegiați – nepoți de la frate și soră, strănepoți de la frate și soră; colateralii ordinari – veri primari).

(4) Reprezentarea are loc cu respectarea prevederilor art.1504.

(5) Părinții naturali ai celui adoptat și celelalte rude ale lui de sînge pe linie ascendentă, precum și surorile și frații lui de sînge, nu moștenesc după moartea celui adoptat sau a descendenților lui.

Articolul 1501. Ordinea la succesiunea legală

Moștenitorii de clasă posterioară sînt chemați la succesiune legală numai dacă lipsesc moștenitori din clasele precedente sau dacă aceștia nu acceptă ori refuză succesiunea. Ei sînt chemați la succesiune și în cazul în care toți moștenitorii de clasele precedente au fost decăzuți din dreptul la succesiune.

Articolul 1502. Privarea de dreptul la succesiune în cazul
desfăcerii căsătoriei

Prin hotărâre judecătorească, un soț poate fi privat de dreptul la succesiune legală dacă se confirmă că de facto căsătoria cu cel ce a lăsat moștenirea a încetat cu 3 ani înainte de deschiderea succesiunii și soții au locuit separat.

Articolul 1503. Pierderea dreptului la succesiune în cazul
declarării nulității căsătoriei

Soțul supraviețuitor pierde dreptul la succesiune dacă au existat motive pentru declararea nulității căsătoriei și testatorul a intentat în acest sens o acțiune în instanță de judecată.

Articolul 1504. Reprezentarea

(1) Dacă moștenitorul moare înainte de cel care lasă moștenirea, succesorii indicați la art.1500 alin.(3) culeg, prin intermediul instituției reprezentării, partea din moștenire care i s-ar fi cuvenit moștenitorului decedat.

(2) Reprezentarea are drept efect punerea reprezentanților în locul și în dreptul reprezentatului.

(3) Nu se admite reprezentarea persoanei la a cărei moștenire s-a renunțat, a persoanei care a renunțat la moștenire, precum și a nedemnului.

Capitolul II
REZERVA SUCCESORALĂ

Articolul 1505. Rezerva succesorală

Succesorii de clasa I înapți pentru muncă au dreptul de a moșteni, independent de conținutul testamentului, cel puțin o doime cotă-parte din cota ce s-ar fi cuvenit fiecăruia în caz de succesiune legală (rezervă succesorală).

Articolul 1506. Apariția dreptului de a pretinde cotă din
rezerva succesorală

Dreptul de a pretinde cotă din rezerva succesorală apare în momentul deschiderii succesiunii. Acest drept se transmite prin moștenire.

Articolul 1507. Determinarea mărimii rezervei succesorale

Mărimea rezervei succesorale se determină în funcție de întregul patrimoniu succesoral, inclusiv de averea atribuită pentru îndeplinirea legatului.

Articolul 1508. Determinarea cotei din rezerva succesorală
pentru fiecare moștenitor rezervatar

La determinarea cotei din rezerva succesorală pentru fiecare moștenitor rezervatar, se iau în considerare toți moștenitorii legali chemați la succesiune dacă nu ar fi existat testamentul. Moștenitorii testamentari nu se iau în considerare dacă ei nu sînt moștenitori legali.

Articolul 1509. Consecințele renunțării la legat

Dacă moștenitorul rezervatar este în același timp și legatar, va putea pretinde la rezervă dacă renunță la legat. În caz contrar, el pierde dreptul la cota din rezerva succesorală în mărimea legatului.

Articolul 1510. Separarea rezervei succesorale din patrimoniul
netestat

Dacă testamentul nu se referă la întregul patrimoniu succesoral, rezerva succesorală se separă în primul rînd din averea netestată, iar în cazul insuficienței acesteia, rezerva se completează din averea testată.

Articolul 1511. Dreptul succesorului rezervatar de a cere
completarea cotei

Dacă succesorului rezervatar i se testează avere în mărime mai mică de jumătate din cota pe care ar fi primit-o în caz de succesiune legală, el poate cere partea cu care cota primită conform testamentului este mai mică de jumătate din cota pe care ar fi primit-o în baza moștenirii legale.

Articolul 1512. Renunțarea la cotă din rezerva succesorală

(1) Moștenitorul rezervatar poate renunța la cota ce i se cuvine din rezerva succesorală fără a indica

în a cui favoare renunță. Faptul acesta nu atrage majorarea cotei din rezerva succesorală pentru alți moștenitori. Cota lui trece la moștenitorii testamentari proporțional cotei testate lor.

(2) Acceptarea cotei din rezerva succesorală sau renunțarea la ea se face în termenul stabilit pentru opțiune succesorală.

Articolul 1513. Privarea de dreptul la cotă din rezerva succesorală

(1) Privarea de dreptul la cotă din rezerva succesorală poate avea loc dacă există circumstanțe care au drept rezultat decăderea din dreptul la moștenire în genere.

(2) Privarea de dreptul la cotă din rezerva succesorală poate fi efectuată de testator încă în timpul vieții lui prin adresare în instanță de judecată.

(3) Hotărârea pronunțată de instanța de judecată despre privarea de dreptul la cotă din rezerva succesorală se aplică din momentul deschiderii moștenirii. Aceeași regulă acționează și în cazul în care testatorul s-a adresat în instanță de judecată, iar hotărârea a fost pronunțată după decesul lui.

Articolul 1514. Trecerea rezervei succesoriale la moștenitorii testamentari

Cota din rezerva succesorală a moștenitorului privat de dreptul la ea trece la moștenitorii testamentari.

T i t l u l I V

SUCCESIUNEA VACANTĂ

Articolul 1515. Trecerea bunurilor fără succesori în proprietatea statului

(1) Patrimoniul succesoral trece în proprietatea statului în baza dreptului de moștenire asupra unui patrimoniu vacant dacă nu există nici succesori testamentari, nici legali sau dacă nici unul din succesori nu a acceptat succesiunea, sau dacă toți succesorii sînt privați de dreptul la succesiune.

(2) Statul intră în posesiunea patrimoniului succesoral prin eliberarea unui certificat de succesiune vacantă.

(3) Ordinea moștenirii și evidența patrimoniului succesoral vacant, precum și transmiterea acestuia în proprietatea statului, se stabilesc prin lege.

T i t l u l V

REGIMUL JURIDIC AL MOȘTENITORULUI

Capitolul I

OPȚIUNEA SUCCESORALĂ

Articolul 1516. Acceptarea succesiunii

[Art.1516 al.(1) exclus prin LP113-XVIII din 18.12.09, MO197-200/31.12.09 art.656]

(2) Succesiunea este acceptată de succesori indiferent de faptul dacă este testamentar sau succesori legali.

(3) Succesiunea se consideră acceptată cînd moștenitorul depune la notarul de la locul deschiderii succesiunii o declarație de acceptare a succesiunii sau intră în posesiunea patrimoniului succesoral.

(4) Dacă succesoriul a intrat în posesiunea unei părți din patrimoniu, se consideră că a acceptat întregul patrimoniu, oriunde s-ar afla și din ce ar consta.

Articolul 1517. Termenul de acceptare a succesiunii

Termenul de acceptare a succesiunii este de 6 luni de la data deschiderii ei.

Articolul 1518. Termenul special de acceptare a succesiunii

Dacă dreptul de a accepta succesiunea apare în cazul în care ceilalți moștenitori nu o acceptă, ea trebuie acceptată în partea rămasă din termenul stabilit pentru acceptare. Dacă această parte este mai mică de 3 luni, ea se prelungește pînă la 3 luni.

Articolul 1519. Prelungirea termenului de acceptare a succesiunii

(1) Termenul prevăzut la art.1517 poate fi prelungit de către instanța de judecată cu cel mult 6 luni. Cu acordul celorlalți succesori care au acceptat succesiunea în termen, pot fi incluse în cercul moștenitorilor, fără a se adresa în instanța de judecată, persoanele din clasa succesorală chemată la succesiune care au omis termenul menționat.

(2) În cazul prevăzut la alin.(1), succesorului i se acordă în natură partea ce i se cuvine din averea rămasă, iar în cazul imposibilității de a-i transmite în natură, echivalentul în bani al părții ce i se cuvine din averea rămasă.

Articolul 1520. Inadmisibilitatea dispunerii de patrimoniul succesoral

Moștenitorul care a intrat în posesiunea patrimoniului succesoral nu are dreptul să dispună de el pînă la expirarea termenului de opțiune succesorală și pînă la primirea certificatului de moștenitor.

Articolul 1521. Dreptul la fructele obținute pînă la intentarea acțiunii

Dacă moștenitorul testamentar nu știa de modificarea ori de revocarea testamentului sau dacă moștenitorul legal care nu știa despre existența testamentului a intrat în posesiunea averii succesoriale, sau dacă moștenitorii testamentari și legali nu știau despre existența unui alt testament ori despre existența unor moștenitori legali mai apropiați, lor le rămîn fructele obținute de la averea succesorală pînă la intentarea acțiunii, fiind de asemenea în drept să ceară restituirea integrală a capitalului investit în averea succesorală.

Articolul 1522. Consecințele înstrăinării unor anumite bunuri din averea succesorală

Dacă, în cazurile prevăzute la art.1521, bunurile care intră în avere succesorală sînt vîndute pînă la intentarea acțiunii, vînzarea-cumpărarea se consideră valabilă, iar mijloacele obținute din vînzare se predau moștenitorului legal.

Articolul 1523. Transmisia succesorală

(1) Dacă moștenitorul a decedat după deschiderea succesiunii și pînă la acceptarea moștenirii, dreptul de a primi cotă succesorală trece la moștenitorii săi (transmisia succesorală). Succesorii moștenitorului decedat trebuie să accepte moștenirea în partea rămasă din termenul stabilit pentru acceptare. Dacă acest termen este mai mic de 3 luni, el se prelungește pînă la 3 luni.

(2) La expirarea termenului prevăzut la alin.(1), succesorii moștenitorului decedat pot fi recunoscuți de instanța de judecată că au acceptat succesiunea dacă instanța va considera cauzele omiterii termenului întemeiate.

(3) Dreptul moștenitorului de a primi o parte din moștenire în calitate de cotă din rezerva succesorală nu se transmite moștenitorilor lui.

Articolul 1524. Consecințele neacceptării moștenirii prin transmisie succesorală

(1) Neacceptarea moștenirii prin transmisie succesorală nu privează moștenitorul de posibilitatea de a accepta moștenirea care era destinată nemijlocit moștenitorului decedat.

(2) La refuzul de a accepta moștenirea prin transmisie succesorală, averea trece la persoanele chemate să accepte moștenirea în același rînd cu moștenitorul decedat.

Articolul 1525. Măsurile de conservare a averii succesoriale

Moștenitorul este în drept să ceară luarea de măsuri pentru conservarea averii succesoriale, fapt pentru care se stabilește un termen de 6 luni ce se încadrează în termenul general de acceptare a succesiunii.

Articolul 1526. Renunțarea la succesiune

(1) Moștenitorul poate renunța la succesiune în termen de 6 luni din data deschiderii succesiunii, chiar dacă a acceptat succesiunea prin intrare în posesiune.

(2) Moștenitorul poate renunța la moștenire în folosul altor moștenitori testamentari sau legali.

(3) Nu este admisă renunțarea la moștenire în folosul unei persoane private de dreptul la moștenire

sau declarate moștenitor nedemn, inclusiv conform unei dispoziții exprese din testament.

Articolul 1527. Inadmisibilitatea renunțării parțiale la succesiune

(1) Nu se permite renunțarea parțială la succesiune sau acceptarea parțială a succesiunii, sub condiție sau pe un termen anumit.

(2) Dacă moștenitorul renunță la o parte din moștenire sau formulează o anumită condiție, se consideră că renunță la moștenire.

Articolul 1528. Moștenirea cîtorva cote succesorală

(1) Persoana chemată la moștenirea mai multor cote succesorală poate accepta o cotă și poate renunța la alta dacă este chemată la moștenire în temeiuri diferite.

(2) Dacă chemarea la moștenire se face într-un singur temei, acceptarea sau renunțarea la o cotă se consideră aplicabilă și celeilalte cote. Chemarea are același temei și atunci cînd dispoziția se conține în testamente diferite.

(3) Dacă testatorul a testat moștenitorului cîteva cote din moștenire, el poate să-l autorizeze prin dispoziție testamentară să accepte o cotă și să renunțe la alta.

Articolul 1529. Renunțarea la o parte din cota succesorală

Moștenitorul este în drept să renunțe la o parte din cota succesorală care îi aparține cu drept de acrescămînt, indiferent de partea rămasă din moștenire.

Articolul 1530. Acrescămîntul

Dacă moștenitorul renunță la moștenire, dar nu declară în favoarea cui renunță, cota lui majorează cota moștenitorilor chemați la succesiune legală (acrescămînt), iar dacă tot patrimoniul succesoral este împărțit prin testament, majorează cota moștenitorilor testamentari proporțional cotei lor dacă testamentul nu prevede altfel.

Articolul 1531. Renunțarea unicului moștenitor la succesiune

Dacă unicul moștenitor din clasa respectivă renunță la succesiune, aceasta trece la moștenitorii din clasa următoare.

Articolul 1532. Renunțarea în folosul mai multor succesori

Dacă renunță la succesiune în folosul mai multor persoane, moștenitorul poate desemna cota fiecăreia din ele. În lipsa unei astfel de indicații, cota lui se împarte egal între succesorii în favoarea cărora a fost anunțată renunțarea la succesiune.

Articolul 1533. Renunțarea la succesiune în favoarea celor chemați prin reprezentare

Renunțarea la succesiune în favoarea celor chemați prin reprezentare se permite dacă, la ziua deschiderii succesiunii, persoana reprezentată care trebuia să fie succesor al celui ce a lăsat moștenirea nu va fi în viață sau dacă succesorul chemat prin reprezentare (în cazul succesiunii legale) este succesor testamentar.

Articolul 1534. Inadmisibilitatea refuzului reprezentantului statului de a accepta succesiunea

Reprezentantul statului nu este în drept să nu accepte succesiunea.

Articolul 1535. Inadmisibilitatea renunțării la succesiune după depunerea cererii la notar

Nu se admite renunțarea la succesiune după ce moștenitorul a depus la notarul de la locul deschiderii succesiunii declarația de acceptare a moștenirii.

Articolul 1536. Ireversibilitatea renunțării la succesiune

(1) Declarația de renunțare la succesiune este ireversibilă.

(2) Dacă moștenitorul este o persoană cu capacitate de exercițiu restrînsă, lipsită de sau limitată în capacitatea de exercițiu, renunțarea la succesiune se face în temeiul unei hotărîri judecătorești.

Articolul 1537. Transmiterea dreptului de renunțare la succesiune

(1) Dreptul de renunțare la succesiune se transmite prin moștenire.

(2) Dacă moștenitorul a decedat pînă la expirarea termenului de renunțare la succesiune, acesta

continuă să curgă pînă la expirarea lui.

(3) Fiecare din succesorii moștenitorului decedat poate renunța numai la partea sa de succesiune.

Articolul 1538. Termenul de contestare a opțiunii succesoriale

Acceptarea sau renunțarea la moștenire pot fi contestate în termen de 3 luni din ziua cînd persoana interesată a aflat despre faptul că pentru aceasta există motiv întemeiat.

Articolul 1539. Momentul survenirii efectelor juridice ale opțiunii succesoriale

Efectele juridice ale acceptării sau renunțării la succesiune survin în momentul deschiderii succesiunii.

Capitolul II

RESPONSABILITATEA MOȘTENITORILOR

DE PASIVUL SUCCESORAL

Articolul 1540. Responsabilitatea succesorilor în fața creditorilor

(1) Moștenitorii care au acceptat succesiunea satisfac pretențiile creditorilor celui ce a lăsat moștenirea proporțional cotei fiecăruia în activul succesoral.

(2) Dacă cel ce a lăsat moștenirea a fost debitor solidar, moștenitorii poartă această răspundere solidară.

(3) Moștenitorii care au primit cotă din rezerva succesorală, de asemenea, sînt responsabili de datoriile celui ce a lăsat moștenirea.

Articolul 1541. Sarcina probațiunii

Moștenitorul trebuie să dovedească că datoriile celui ce a lăsat moștenirea depășesc valoarea averii succesoriale, cu excepția cazului cînd inventarul averii a fost efectuat de notar.

Articolul 1542. Punerea achitării datoriei în sarcina moștenitorului

Testatorul poate pune achitarea integrală sau parțială a datoriei în sarcina unui sau mai multor moștenitori.

Articolul 1543. Obligația de a înștiința creditorii despre deschiderea succesiunii

Moștenitorii sînt obligați să înștiințeze creditorii celui ce a lăsat succesiunea despre deschiderea succesiunii dacă au cunoștință despre datoriile defunctului.

Articolul 1544. Termenul de înaintare a pretențiilor creditorilor

(1) În termen de 6 luni din ziua cînd au aflat despre deschiderea succesiunii, creditorii celui ce a lăsat moștenirea trebuie să înainteze pretenții către moștenitorii care au acceptat succesiunea, indiferent de scadența acestor pretenții.

(2) Dacă nu știau despre deschiderea succesiunii, creditorii celui ce a lăsat moștenirea urmează să înainteze pretenții moștenitorilor în termen de un an din momentul începerii curgerii termenului de înaintare a pretențiilor.

(3) Nerespectarea dispozițiilor alin.(1) și (2) atrage pierderea de către creditorii a dreptului de înaintare a pretențiilor.

Articolul 1545. Aplicarea termenelor generale de prescripție

(1) Termenul de înaintare a pretențiilor creditorilor nu se extinde asupra pretențiilor privind cheltuielile de întreținere și tratament din timpul ultimei boli a celui ce a lăsat moștenirea, de achitare a salariului, a cheltuielilor de înmormîntare, de pază și administrare a patrimoniului succesoral, precum și cererile terților privind recunoașterea dreptului de proprietate și solicitarea averii deținute cu titlu de proprietate.

(2) Pretențiilor menționate la alin.(1) se aplică termenele generale de prescripție.

Articolul 1546. Amînarea termenului de executare

Dacă cererea a fost înaintată de către creditor pînă la scadență, moștenitorul este în drept să amîne executarea pînă atunci. O dată cu survenirea scadenței, creditorul este în drept să ceară executarea în cursul termenului general de prescripție.

Articolul 1547. Prioritatea creditorilor celui ce a lăsat
moștenirea

La satisfacerea pretențiilor, creditorii celui ce a lăsat moștenirea au prioritate față de creditorii moștenitorului.

Articolul 1548. Răspunderea statului

La trecerea către stat a patrimoniului succesoral, statul devine, ca și ceilalți moștenitori, responsabil de datoriile celui ce a lăsat moștenirea.

Articolul 1549. Consecințele primirii moștenirii de către
creditor

Dacă testatorul a testat averea sa creditorului, acest fapt nu poate fi considerat compensare a creanței creditorului.

Articolul 1550. Modalitatea de satisfacere a creanței creditorilor

Moștenitorii satisfac creanțele creditorilor printr-o plată unică, dacă acordul dintre moștenitori și creditorii nu prevede altfel.

Articolul 1551. Cheltuielile ce urmează a fi efectuate din
contul averii succesorale

Din contul averii succesorale, pînă a fi repartizată între moștenitori, urmează a fi satisfăcute creanțele privind compensarea cheltuielilor utile efectuate în legătură cu ultima boală a defunctului, a cheltuielilor de înmormîntare, de obținere a averii succesorale, de păstrare și gestionare a ei, de executare a testamentului, precum și a cheltuielilor de plată a remunerației executorului testamentar sau custodelui averii succesorale. Aceste creanțe urmează a fi satisfăcute din contul averii succesorale în mod prioritar față de toate celelalte creanțe, inclusiv față de cele garantate prin gaj.

Capitolul III

PAZA AVERII SUCCESORALE

Articolul 1552. Paza averii succesorale

Pentru ocrotirea intereselor moștenitorilor, a legatarilor și a intereselor publice, notarul de la locul deschiderii succesiunii, la inițiativa persoanelor interesate, a executorului testamentar sau din oficiu, ia măsurile necesare pentru paza și păstrarea averii succesorale pînă la expirarea termenului stabilit pentru acceptare.

Articolul 1553. Obligația notarului privind paza averii
succesorale

Dacă averea succesorală sau o parte din ea nu se află la locul de deschidere a succesiunii, notarul din acest loc însărcinează notarul de la locul aflării averii să ia măsuri pentru paza și păstrarea ei.

Articolul 1554. Inventarierea averii succesorale

În scopul păstrării averii celui ce a lăsat moștenirea, notarul inventariază averea și o transmite în grijă moștenitorului sau unui custode numit de el, luînd măsuri pentru a-i găsi pe moștenitorii absenți la locul deschiderii succesiunii.

Articolul 1555. Numirea custodelui

În cazul în care averea trebuie administrată sau creditorii moștenitorului înaintează o acțiune, notarul numește un custode al averii succesorale. Nu se numește custode dacă cel puțin unul dintre moștenitori a intrat în posesiunea averii sau este numit executor testamentar.

T i t l u l V I

CONFIRMAREA DREPTULUI LA MOȘTENIRE

Articolul 1556. Certificatul de moștenitor

Persoanele recunoscute ca moștenitori pot cere notarului de la locul deschiderii succesiunii eliberarea certificatului de moștenitor.

Articolul 1557. Termenul de eliberare a certificatului de
moștenitor

(1) Certificatul de moștenitor se eliberează după 6 luni din ziua deschiderii succesiunii, în orice timp.

(2) Certificatul de moștenitor se eliberează pînă la expirarea termenului de 6 luni dacă notarul dispune de suficiente dovezi că, în afară de persoanele care solicită eliberarea certificatului, nu există alți moștenitori.

Articolul 1558. Eliberarea certificatului de calitate de moștenitor

(1) Dacă nu s-a făcut dovada existenței unor bunuri în patrimoniul defunctului ori determinarea acestora necesită operațiuni de durată și moștenitorii solicită să li se stabilească numai calitatea, se poate emite certificat de calitate de moștenitor.

(2) În certificatul de calitate de moștenitor se menționează că acesta nu are valoarea unui certificat de moștenitor și că poate fi utilizat numai pentru dobîndirea actelor necesare pentru a dovedi existența bunurilor ce compun patrimoniul succesoral, urmînd ca certificatul de moștenitor să fie eliberat ulterior. Această calitate poate fi dovedită numai în cazul acceptării în termen a moștenirii, în caz contrar moștenitorul fiind străin de moștenire prin neacceptare.

Articolul 1559. Eliberarea certificatului de succesiune vacantă

În cazul în care nu există nici succesori testamentari, nici succesori legali, notarul constată, la cererea reprezentantului statului, că succesiunea este vacantă și eliberează certificatul de succesiune vacantă după expirarea termenului legal de acceptare a succesiunii.

T i t l u l V I I

PARTAJUL AVERII SUCCESORALE

Articolul 1560. Partajarea

Partajul averii succesorale se face prin acordul moștenitorilor după primirea certificatului de moștenitor.

Articolul 1561. Determinarea de către testator a modului de partajare

Testatorul poate stabili în testament modul de partajare a averii succesorale sau poate încredința unui executor testamentar partajul. Decizia executorului testamentar nu este obligatorie pentru moștenitori dacă este evident inechitabilă. În astfel de cazuri, partajul se face prin hotărîre judecătorească.

Articolul 1562. Separarea în natură a cotei din averea succesoră

Orice moștenitor poate cere separarea în natură a cotei sale atît din bunurile mobile, cît și din cele imobile, dacă o astfel de separare este posibilă, nu afectează destinația economică și nu este interzisă de lege.

Articolul 1563. Suspendarea partajului

Moștenitorii pot conveni, printr-un acord scris, asupra suspendării partajului averii succesorale pe un termen nedeterminat.

Articolul 1564. Proprietatea comună pe cote-părți asupra averii indivizibile

Dacă prin înțelegerea tuturor moștenitorilor care acceptă moștenirea nu se stabilește altfel, averea al cărei partaj în natură va avea drept consecință pierderea sau diminuarea destinației sale economice se consideră indiviză, nu se supune partajului și devine proprietate comună pe cote-părți ideale respective.

Articolul 1565. Împărțirea terenului agricol

(1) Dacă proprietarul terenului agricol pe care se află gospodăria țărănească (de fermier) l-a lăsat prin testament cîtorva moștenitori sau dacă nu a lăsat testament, dar există cîțiva moștenitori legali, terenul agricol și tehnica agricolă pot fi împărțite între aceștia în cazul în care partea de teren repartizată fiecărui moștenitor asigură existența unei gospodării viabile.

(2) Împărțirea se permite doar în cazul în care vreun moștenitor dorește să-și întemeieze și să administreze o gospodărie. Dacă nici unul dintre moștenitori nu dorește să întemeieze o gospodărie, terenul împreună cu gospodăria țărănească situată pe el poate fi vîndut cu acordul lor, fiecare primind

echivalentul în bani al cotei sale succesoriale.

Articolul 1566. Inadmisibilitatea împărțirii terenului agricol

Dacă nu poate fi împărțit, terenul agricol trebuie oferit moștenitorului care locuiește în gospodăria țărănească și care, împreună cu cel ce a lăsat moștenirea, a administrat gospodăria. Dacă un astfel de moștenitor nu există, moștenitorul dă terenul, în modul stabilit de lege, celui care dorește și poate să administreze gospodăria.

Articolul 1567. Compensarea cotei succesoriale din terenul agricol

Moștenitorul care nu poate primi teren primește cotă echivalentă dintr-o altă avere, iar dacă această altă avere nu este suficientă, primește o compensare corespunzătoare.

Articolul 1568. Partajul averii succesoriale în cazul existenței cotei moștenitorului conceput

Dacă moștenitorul este conceput, dar încă nu s-a născut, partajul averii succesoriale se va face doar după nașterea lui, în condițiile art.1560. Moștenitorii sînt în drept să partajeze averea succesorală numai separînd cota ce i se cuvine moștenitorului conceput.

Articolul 1569. Punerea satisfacerii creanțelor în sarcina unuia dintre moștenitori

Prin acordul moștenitorilor, se permite punerea satisfacerii integrale a tuturor creanțelor în sarcina unuia dintre moștenitori, dîndu-i-se în schimb o cotă succesorală majorată.

Articolul 1570. Reducerea proporțională a cotei succesoriale

Dacă se constată că ansamblul cotelor stabilite prin testament depășește întregul patrimoniu succesoral, cota fiecăruia dintre moștenitori se reduce proporțional.

Articolul 1571. Examinarea litigiilor la partajul averii succesoriale

În lipsa unui acord între moștenitori la partajul averii succesoriale, litigiul se examinează în instanță de judecată, care trebuie să țină cont de caracterul averii supuse partajului, de activitatea fiecărui moștenitor și de alte circumstanțe concrete.

Articolul 1572. Încetarea dreptului de preemțiune

Dreptul de preemțiune asupra unei cote-părți din averea succesorală încetează după separarea cotei.

Articolul 1573. Satisfacerea creanțelor la înstrăinarea cotei

În caz de înstrăinare a cotei, la beneficiar trece obligația de a satisface creanțele creditorului în funcție de mărimea cotei obținute.

Articolul 1574. Obligația identificării locului de aflare a moștenitorului

Dacă locul de aflare al unui moștenitor nu este cunoscut, moștenitorii sînt obligați să ia decizii raționale pentru a identifica locul aflării lui și pentru a-l chema la partajarea averii succesoriale.

Articolul 1575. Plata eșalonată a compensării

La cererea moștenitorilor care exercită dreptul de preemțiune, instanța de judecată poate eșalona plata, ținînd cont de sumă, dar pentru un termen de cel mult 10 ani.

Cartea a cincea

DREPTUL INTERNAȚIONAL PRIVAT

T i t l u l I I

DISPOZIȚII GENERALE CU PRIVIRE

LA DREPTUL INTERNAȚIONAL PRIVAT

Articolul 1576. Determinarea legii aplicabile raporturilor de drept civil cu element de extraneitate

(1) Legea aplicabilă raporturilor de drept civil cu element de extraneitate se determină în baza tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte, prezentului cod, altor legi ale Republicii Moldova și cutumelor internaționale recunoscute de Republica Moldova.

(2) În cazul imposibilității de a se determina legea aplicabilă conform alin.(1), se aplică legea care are cea mai strânsă legătură cu raporturile de drept civil cu element de extraneitate.

Articolul 1577. Calificarea conceptelor juridice

(1) La determinarea legii aplicabile raporturilor de drept civil cu element de extraneitate, se va ține cont de calificarea conceptelor juridice efectuată conform dreptului Republicii Moldova, dacă legea și tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte nu prevăd altfel.

(2) În cazul în care conceptele juridice care necesită calificare juridică nu sînt cunoscute dreptului Republicii Moldova ori sînt cunoscute sub o altă denumire sau cu un alt conținut și nu pot fi determinate prin interpretare conform dreptului Republicii Moldova, la calificarea lor juridică poate fi aplicat dreptul unui stat străin dacă astfel nu se limitează drepturile civile ori dacă nu se stabilesc măsuri de răspundere civilă.

Articolul 1578. Stabilirea conținutului normelor de drept străin

(1) La aplicarea legii străine, instanța de judecată stabilește conținutul normelor ei prin atestări obținute de la organele statului străin care au editat-o, ținînd cont de interpretarea ei oficială și de practica aplicării ei în statul străin respectiv.

(2) În scopul stabilirii conținutului normelor de drept străin, instanța de judecată poate cere interpretarea lor de către organele competente din Republica Moldova sau cele din străinătate ori poate cere avizul unor experți în domeniu.

(3) Partea care invocă o lege străină poate fi obligată de către instanța de judecată să facă dovada conținutului ei.

(4) În cazul imposibilității de a stabili conținutul legii străine, se va aplica legea Republicii Moldova.

Articolul 1579. Aplicarea dreptului statului cu o pluralitate de sisteme de drept

În cazul în care legea străină aplicabilă unui raport juridic aparține unui stat în care coexistă mai multe sisteme de drept și este imposibilă determinarea dintre acestea a sistemului aplicabil, dreptul acelui stat determină dispozițiile aplicabile ori se aplică sistemul legislativ cu care raportul de drept civil respectiv prezintă cele mai strînse legături.

Articolul 1580. Principiul reciprocității

(1) Instanța de judecată aplică legea străină, indiferent de faptul dacă dreptul Republicii Moldova se aplică raporturilor analoage în statul străin respectiv, cu excepția cazurilor în care aplicarea normelor de drept străin pe principiul reciprocității este prevăzută de legea Republicii Moldova.

(2) În cazul în care aplicarea dreptului străin este condiționată de reciprocitate, existența ei se prezumă pînă la dovada contrară.

Articolul 1581. Clauza de ordine publică

Norma de drept străin aplicabilă în conformitate cu art.1576 alin.(1) nu se aplică în cazul în care consecințele aplicării ei ar contraveni ordinii publice a Republicii Moldova. în cazul înlăturării legii străine, se va aplica legea respectivă a Republicii Moldova.

Articolul 1582. Aplicarea normelor imperative

(1) Dispozițiile prezentei cărți nu afectează acțiunea normelor imperative de drept ale Republicii Moldova care, în virtutea indicării în normă sau în virtutea importanței lor deosebite pentru asigurarea drepturilor și intereselor subiectelor de drept civil, reglementează raporturile respective indiferent de dreptul aplicabil.

(2) Refuzul de a aplica norma de drept străin nu poate fi întemeiat exclusiv pe deosebirile dintre sistemul de drept, politic și economic al statului străin și, respectiv, cel al Republicii Moldova.

Articolul 1583. Trimiterea la legea străină

Orice trimitere la legea străină în conformitate cu dispozițiile prezentei cărți trebuie privită ca trimitere la dreptul material și nu la dreptul conflictual al statului respectiv.

Articolul 1584. Retorsiunea

Republica Moldova poate stabili restricții similare (retorsiune) drepturilor patrimoniale și personale

nepatrimoniale ale cetățenilor și persoanelor juridice ale statelor în care există restricții speciale ale drepturilor patrimoniale și personale nepatrimoniale ale cetățenilor și persoanelor juridice ale Republicii Moldova.

Articolul 1585. Recunoașterea drepturilor dobândite în alt stat

Drepturile dobândite în alt stat sînt recunoscute și respectate în Republica Moldova dacă ele nu contravin ordinii publice.

Articolul 1586. Tratatetele internaționale

Dispozițiile prezentei cărți sînt aplicabile în cazul în care tratatetele internaționale nu reglementează altfel.

T i t l u l I I

NORMELE CONFLICTUALE

Capitolul I

STATUTUL PERSOANEI FIZICE

Articolul 1587. Legea națională a persoanei fizice

(1) Starea civilă și capacitatea persoanei fizice sînt cîrmuite de legea națională.

(2) Legea națională a cetățeanului se consideră legea statului a cărui cetățenie o are persoana. Determinarea cetățeniei se face conform legii statului a cărui cetățenie se invocă. În cazul în care persoana are două sau mai multe cetățenii, legea națională se consideră dreptul statului cu care persoana are cele mai strînse legături.

(3) Legea națională a apatridului se consideră legea statului în care el își are domiciliul sau reședința.

(4) Legea națională a refugiatului se consideră legea statului care îi acordă azil.

(5) Legea națională a cetățeanului Republicii Moldova care, potrivit legii străine, este considerat că are o altă cetățenie este considerată legea Republicii Moldova.

Articolul 1588. Capacitatea juridică a cetățenilor străini și a apatrizilor

În materie de capacitate juridică, cetățenilor străini și apatrizilor în Republica Moldova li se acordă regim național, cu excepția cazurilor prevăzute de Constituție, de alte legi ale Republicii Moldova sau de tratatetele internaționale la care Republica Moldova este parte.

Articolul 1589. Numele cetățenilor străini și al apatrizilor

Drepturile cetățeanului străin sau ale apatridului la nume, folosirea și protecția lui sînt guvernate de legea sa națională. Protecția împotriva actelor ce atentează la dreptul la nume săvîrșite pe teritoriul Republicii Moldova este asigurată potrivit legislației acesteia.

Articolul 1590. Capacitatea de exercițiu a cetățenilor străini și a apatrizilor

(1) Capacitatea de exercițiu a cetățenilor străini și a apatrizilor este guvernată de legea lor națională.

(2) Persoana care nu beneficiază de capacitate de exercițiu conform legii sale naționale nu este în drept să invoce lipsa capacității de exercițiu dacă are capacitate de exercițiu conform legii locului de încheiere a actului juridic, cu excepția cazurilor în care se va dovedi că cealaltă parte la act știa sau trebuia să știe despre lipsa capacității de exercițiu.

(3) Capacitatea de exercițiu a cetățenilor străini și a apatrizilor în materie de acte juridice încheiate pe teritoriul Republicii Moldova și în materie de obligații din cauzarea de prejudiciu se stabilește conform legislației Republicii Moldova.

(4) Apartenența unei persoane la o nouă lege națională nu aduce atingere majoratului dobîndit și recunoscut conform legii aplicabile anterior.

Articolul 1591. Declararea cetățeanului străin sau apatridului incapabil sau limitat în capacitatea de exercițiu

(1) Cetățeanul străin sau apatridul poate fi declarat incapabil sau limitat în capacitatea de exercițiu, conform legislației Republicii Moldova.

(2) Reprezentarea legală a cetățeanului străin sau apatridului lipsit de capacitate de exercițiu, precum

și asistarea cetățeanului străin sau apatridului limitat în capacitatea de exercițiu sînt supuse legii care reglementează raporturile juridice de reprezentare sau asistare.

Articolul 1592. Tutela și curatela

(1) Instituirea, modificarea, producerea de efecte și încetarea raporturilor de tutelă și curatelă asupra minorilor, persoanelor majore incapabile sau limitate în capacitatea de exercițiu, precum și raporturile între tutore sau curator și persoana care se află sub tutelă sau curatelă, sînt guvernate de legea națională a acesteia.

(2) Acceptarea tutelei sau curatelei este guvernată de legea națională a persoanei desemnate în calitate de tutore sau curator.

(3) Raporturile dintre tutore sau curator și persoana care se află sub tutelă sau curatelă se determină conform legii statului a cărui autoritate a desemnat tutorele sau curatorul. În cazul în care persoana care se află sub tutelă sau curatelă locuiește pe teritoriul Republicii Moldova, se aplică legea Republicii Moldova dacă este mai favorabilă persoanei.

(4) Tutela sau curatela instituită asupra cetățenilor Republicii Moldova care au reședință în afara teritoriului Republicii Moldova este recunoscută ca fiind valabilă în cazul în care nu există obiecții legale întemeiate din partea oficiului consular al Republicii Moldova acreditat în statul respectiv, iar în lipsa acestuia, din partea ambasadei.

**Articolul 1593. Declararea dispariției fără veste sau morții
cetățeanului străin sau apatridului**

Hotărîrea judecătorească cu privire la declararea dispariției fără veste sau constatarea morții cetățeanului străin sau apatridului se adoptă ori se anulează conform legii sale naționale. În cazul în care este imposibilă determinarea acestei legi, se aplică legislația Republicii Moldova.

**Articolul 1594. Înregistrarea în străinătate a actelor de
stare civilă ale cetățenilor Republicii Moldova**

Înregistrarea actelor de stare civilă ale cetățenilor Republicii Moldova care au reședință în afara teritoriului ei se efectuează de către oficiile consulare ale Republicii Moldova, iar în lipsa acestora, de către ambasade.

**Articolul 1595. Activitatea comercială a cetățenilor străini
și apatrizilor**

Calitatea de comerciant a cetățeanului străin sau a apatridului care îi permite să desfășoare activitate comercială fără a se constitui persoană juridică se determină conform legii statului în care cetățeanul străin sau apatridul a obținut autorizarea de a desfășura activitate comercială.

**Capitolul II
STATUTUL PERSOANEI JURIDICE**

Articolul 1596. Legea națională a persoanei juridice străine

(1) Legea națională a persoanei juridice străine se consideră legea statului pe al cărui teritoriu persoana este constituită.

(2) În baza legii naționale a persoanei juridice, se determină în special:

- a) statutul juridic al organizației ca persoană juridică;
- b) forma juridică de organizare;
- c) exigențele pentru denumirea ei;
- d) temeiurile de creare și încetare a activității ei;
- e) condițiile de reorganizare a acesteia, inclusiv succesiunea în drepturi;
- f) conținutul capacității ei civile;
- g) modul acesteia de dobîndire a drepturilor civile și de asumare a obligațiilor civile;
- h) raporturile din interiorul ei, inclusiv raporturile cu participanții;
- i) răspunderea ei.

(3) Persoana juridică străină nu poate invoca limitarea împuternicirilor organului sau reprezentantului său la încheierea actului juridic necunoscut legii statului în care organul sau reprezentantul persoanei

juridice străine a întocmit actul juridic, cu excepția cazurilor în care se va stabili că cealaltă parte a actului juridic știa sau trebuia să știe despre limitare.

Articolul 1597. Legea aplicabilă reprezentanțelor
(sucursalelor) și filialelor persoanei juridice

(1) Statutul juridic al reprezentanțelor (sucursalelor) persoanei juridice pe teritoriul unui alt stat este guvernat de legea națională a persoanei juridice.

(2) Statutul juridic al filialei persoanei juridice pe teritoriul unui alt stat este guvernat de legea statului pe al cărui teritoriu s-a constituit filiala, independent de legea națională a persoanei juridice.

Articolul 1598. Regimul național de activitate al persoanelor
juridice străine în Republica Moldova

Persoana juridică străină desfășoară în Republica Moldova activitate comercială și altă activitate reglementată de legislația civilă în conformitate cu dispozițiile stabilite de această legislație pentru o activitate similară a persoanelor juridice ale Republicii Moldova dacă legea Republicii Moldova nu prevede altfel pentru persoanele juridice străine.

Articolul 1599. Legea națională a organizațiilor care, potrivit
dreptului străin, nu sînt persoane juridice

Se consideră lege națională a organizației străine care, potrivit dreptului străin, nu este persoană juridică legea statului unde este înființată. Activității unor astfel de organizații se aplică dispozițiile prezentului cod care reglementează activitatea persoanelor juridice, ale altor acte normative sau esența raportului juridic dacă legea nu prevede altfel.

Articolul 1600. Participarea statului în raporturile de drept
civil cu element de extraneitate

Dispozițiile prezentei cărți se aplică pe baze generale și raporturilor de drept civil cu element de extraneitate cu participarea statului dacă legea nu prevede altfel.

Capitolul III **DREPTURILE REALE ȘI DREPTURILE** **PERSONALE NEPATRIMONIALE**

Articolul 1601. Dispoziții generale cu privire la drepturile reale

(1) Conținutul posesiunii, dreptului de proprietate și al altor drepturi reale asupra bunurilor mobile și imobile, realizarea și ocrotirea lor se determină potrivit legii statului pe al cărui teritoriu se află bunurile dacă nu se prevede altfel.

(2) Apartenența bunului la categoria de bunuri mobile sau imobile, precum și orice altă calificare juridică a bunurilor, se determină potrivit legii statului pe al cărui teritoriu se află bunurile.

Articolul 1602. Dobîndirea și stingerea drepturilor reale

(1) Dobîndirea și stingerea dreptului de proprietate și altor drepturi reale asupra bunului se determină conform legii statului pe al cărui teritoriu se afla sau era situat bunul la momentul cînd a avut loc acțiunea ori o altă împrejurare ce a servit drept temei pentru apariția sau stingerea dreptului de proprietate sau altor drepturi reale dacă legislația Republicii Moldova nu prevede altfel.

(2) Dobîndirea și stingerea dreptului de proprietate și altor drepturi reale asupra bunului care reprezintă obiectul actului juridic se determină conform legii aplicabile actului juridic dacă acordul părților nu prevede altfel.

(3) Dobîndirea dreptului de proprietate și altor drepturi reale asupra bunului prin uzucapiune se determină conform legii statului în care se afla acest bun la momentul expirării termenului uzucapiunii.

Articolul 1603. Drepturile reale asupra mijloacelor de
transport

(1) Constituirea, transmiterea și stingerea drepturilor reale asupra mijloacelor de transport sînt guvernate de:

a) legea pavilionului navei sau aeronavei;

b) legea aplicabilă statutului juridic al întreprinderii de transport pentru vehiculele feroviare și

autovehiculele care îi aparțin.

(2) Dispozițiile alin.(1) se aplică și:

- a) bunurilor aflate la bord care formează dotarea tehnică;
- b) creanțelor care au drept obiect cheltuielile de asistență tehnică a mijlocului de transport.

Articolul 1604. Drepturile reale asupra bunurilor supuse înregistrării de stat

Dreptul de proprietate și alte drepturi reale asupra bunurilor supuse înregistrării de stat se determină conform legii statului pe al cărui teritoriu drepturile asupra acestor bunuri sînt înscrise în registrul de stat.

Articolul 1605. Drepturile reale asupra bunurilor mobile aflate în curs de transport

Apariția și stingerea dreptului de proprietate și altor drepturi reale în baza actului juridic cu privire la bunurile mobile aflate în curs de transport se determină conform legii statului de unde aceste bunuri au fost expediate, cu excepția cazurilor în care:

- a) prin acordul părților s-a stabilit altfel;
- b) bunurile sînt bunuri personale ale pasagerului, în acest caz fiind supuse legii sale naționale.

Articolul 1606. Titlurile de valoare

(1) Emiterea titlurilor de valoare este supusă legii aplicabile statutului juridic al persoanei juridice emitente.

(2) Condițiile și efectele transmiterii titlurilor de valoare sînt supuse:

- a) legii locului de plată a titlului la ordin;
- b) legii locului unde se află titlul la purtător în momentul transmiterii;
- c) legii aplicabile statutului juridic al persoanei juridice emitente a titlului nominativ.

Articolul 1607. Drepturile personale nepatrimoniale

(1) Dobîndirea, conținutul și stingerea dreptului de autor asupra unei opere de creație sînt guvernate de legea statului pe al cărui teritoriu această operă a fost adusă pentru prima dată la cunoștința publicului prin expunere, difuzare, publicare, reprezentare sau în orice alt mod.

(2) Dreptul de autor asupra unei opere de creație care nu a fost adus la cunoștința publicului este guvernat de legea națională a autorului.

(3) Dobîndirea, conținutul și stingerea dreptului de proprietate intelectuală sînt guvernate de legea statului pe al cărui teritoriu a fost înregistrat acest drept.

(4) Cererea de obținere a despăgubirilor materiale sau morale este guvernată de legea statului pe al cărui teritoriu a fost încălcat dreptul de autor sau de proprietate intelectuală.

(5) Cetățenilor străini și apatrizilor se acordă, pe teritoriul Republicii Moldova, regim național în ceea ce privește drepturile de autor și drepturile de proprietate intelectuală.

Articolul 1608. Formele de publicitate

(1) Orice formă de publicitate referitoare la bunuri este guvernată de legea aplicabilă la data și în locul unde se realizează.

(2) Formele de publicitate indicate la alin.(1), care au ca efect constituirea drepturilor referitoare la bunuri imobile, sînt guvernate de legea statului pe al cărui teritoriu se află bunurile, chiar dacă temeiul juridic al dobîndirii, transmiterii sau stingerii dreptului real ori al garanției reale s-a constituit prin aplicarea unei alte legi.

Capitolul IV

ACTUL JURIDIC

Articolul 1609. Legea aplicabilă actului juridic

(1) Condițiile de formă ale actului juridic sînt stabilite de legea statului care guvernează fondul actului juridic. Actul juridic încheiat în afara teritoriului Republicii Moldova se consideră valabil din punctul de vedere al formei dacă îndeplinește una din următoarele condiții:

- a) este respectată legea locului unde a fost întocmit;
- b) sînt respectate exigențele legislației Republicii Moldova;

- c) este respectată legea națională sau legea domiciliului persoanei care l-a întocmit;
- d) este valabil conform legii aplicabile autorității care examinează validitatea actului juridic.

(2) Condițiile de fond ale actului juridic sînt guvernate de legea aleasă de autorul lui sau de legea statului cu care actul juridic are cele mai strînse legături, sau de legea locului unde actul juridic unilateral este întocmit. Dacă legea aplicabilă fondului actului juridic impune o anumită formă autentică, această cerință nu poate fi înlăturată, chiar dacă actul juridic a fost întocmit în străinătate.

(3) Actul juridic accesoriu este guvernat de legea statului care guvernează fondul actului juridic principal dacă acordul părților nu prevede altfel.

Capitolul V

OBLIGAȚIILE CONTRACTUALE ȘI EXTRAContractUALE

Articolul 1610. Legea aplicabilă condițiilor de fond ale contractului

(1) Contractul este guvernat de legea aleasă prin consens de părți.

(2) Părțile contractului pot stabili legea aplicabilă atît întregului contract, cît și unor anumite părți ale lui.

(3) Determinarea legii aplicabile trebuie să fie expresă sau să rezulte din conținutul contractului ori din alte împrejurări.

(4) Legea aplicabilă poate fi determinată de părțile contractului în orice moment, atît la încheierea lui, cît și în orice moment ulterior. Părțile contractului sînt în drept să convină oricînd asupra modificării legii aplicabile.

(5) Determinarea, după încheierea contractului, a legii aplicabile are efect retroactiv și se consideră valabilă din momentul încheierii contractului, fără a aduce atingere validității formei contractului sau drepturilor dobîndite de către terți în legătură cu acest contract.

(6) Dacă în contract sînt utilizați termeni comerciali acceptați în circuitul internațional, se consideră, în lipsa altor indicații în contract, că părțile au stabilit utilizarea în privința lor a cutumelor și uzanțelor circuitului de afaceri corespunzătoare termenilor comerciali respectivi.

Articolul 1611. Legea aplicabilă contractului în lipsa unui consens asupra determinării ei

(1) În lipsa unui consens între părți asupra legii aplicabile contractului, se aplică legea statului cu care contractul prezintă cele mai strînse legături. Se consideră că există astfel de legături cu legea statului în care debitorul prestației, la momentul încheierii contractului, își are domiciliul, reședința sau este înregistrat în calitate de persoană juridică.

(2) În lipsa unui consens între părți asupra legii aplicabile contractului, prin derogare de la prevederile alin.(1):

a) contractului al cărui obiect este un bun imobil, precum și contractului de administrare fiduciară a bunului, se aplică legea statului pe al cărui teritoriu se află bunul;

b) contractului de antrepriză în construcție și contractului de antrepriză pentru efectuarea lucrărilor de proiectare și cercetare se aplică legea statului în care se creează rezultatele prevăzute în contract;

c) contractului de societate civilă se aplică legea statului pe al cărui teritoriu se desfășoară această activitate;

d) contractului încheiat la licitație sau pe bază de concurs se aplică legea statului pe al cărui teritoriu se desfășoară licitația sau concursul.

Articolul 1612. Acțiunea legii aplicabile

Legea aplicabilă contractului potrivit dispozițiilor prezentei cărți cuprinde în special:

a) interpretarea contractului;

b) drepturile și obligațiile părților;

c) executarea contractului;

d) consecințele neexecutării sau executării necorespunzătoare a contractului;

- e) încetarea contractului;
- f) consecințele nulității sau nevalabilității contractului;
- g) cesiunea creanțelor și preluarea datoriei în legătură cu contractul.

Articolul 1613. Legea aplicabilă condițiilor de formă ale contractului

(1) Contractul trebuie să corespundă condițiilor de formă stabilite de legea prevăzută la art.1609 alin.(1).

(2) Contractul este valabil în cazul în care:

- a) părțile contractante se află, la momentul încheierii contractului, în state diferite și sînt respectate condițiile de formă potrivit legislației unuia dintre aceste state;
- b) reprezentantul unei părți a contractului respectă condițiile de formă potrivit legislației statului pe al cărui teritoriu se află la momentul încheierii contractului.

Articolul 1614. Gestiunea de afaceri și obligațiile din îmbogățirea fără justă cauză

(1) Gestiunea de afaceri este supusă legii locului unde gerantul îndeplinește actele de gestiune.

(2) Obligațiile din îmbogățirea fără justă cauză sînt supuse legii locului unde s-au produs.

Articolul 1615. Actul ilicit

(1) Actul ilicit este calificat drept act cauzator de prejudicii conform legii statului unde s-a produs.

(2) Legea care guvernează obligațiile din cauzarea de prejudicii stabilește:

- a) capacitatea delictuală;
- b) formele, condițiile și întinderea răspunderii delictuale;
- c) condițiile de limitare sau de exonerare de răspundere delictuală;
- d) natura daunelor pentru care pot fi pretinse despăgubiri;
- e) transmisibilitatea dreptului la despăgubire;
- f) persoanele îndreptățite să primească despăgubiri.

(3) În cazul în care toate sau o parte din consecințele cauzatoare de prejudicii ale actului ilicit se produc pe teritoriul unui alt stat decît cel în care a avut loc actul ilicit, reparației corelative se aplică legea acestui stat.

Articolul 1616. Răspunderea pentru prejudicii cauzate personalității

Pretențiile cu privire la despăgubiri pentru prejudicii cauzate personalității prin mijloacele de informare în masă sînt guvernate, la alegerea persoanei prejudiciate, de:

- a) legea națională a persoanei prejudiciate;
- b) legea statului pe al cărui teritoriu își are domiciliul sau reședința persoana prejudiciată;
- c) legea statului pe al cărui teritoriu s-au produs consecințele cauzatoare de prejudicii;
- d) legea statului pe al cărui teritoriu autorul prejudiciului își are domiciliul sau reședința.

Articolul 1617. Răspunderea pentru produsele viciate

(1) Pretențiile cu privire la despăgubiri pentru prejudiciile cauzate de produse viciate sînt guvernate, la alegerea consumatorului prejudiciat, de:

- a) legea statului pe al cărui teritoriu își are domiciliul sau reședința persoana prejudiciată;
- b) legea statului de pe al cărui teritoriu a fost dobîndit produsul, cu condiția ca producătorul sau furnizorul să facă dovada faptului că produsul a fost pus pe piața acelui stat fără acordul său.

(2) Pretențiile indicate în alin.(1) pot fi înaintate numai dacă produsele fac parte din consumul personal sau familial.

Articolul 1618. Răspunderea pentru concurență neloială

Pretențiile cu privire la despăgubiri pentru prejudiciile cauzate printr-un act de concurență neloială sînt guvernate de:

- a) legea statului pe al cărui teritoriu s-a produs rezultatul cauzator de prejudiciu;
- b) legea statului pe al cărui teritoriu este înregistrată persoana prejudiciată;

c) legea care guvernează fondul contractului încheiat de părți dacă actul de concurență neloială a fost săvârșit și a adus prejudicii raporturilor dintre ele.

Articolul 1619. Transmiterea și stingerea obligațiilor

(1) Cesiunea de creanță este guvernată de legea creanței cedate dacă părțile nu au convenit altfel. Alegerea unei alte legi, prin acordul cedentului și cesionarului, nu este opozabilă debitorului decât cu consimțământul lui. Obligațiile dintre cedent și cesionar sînt guvernate de legea aplicabilă raportului juridic în a cărui bază a fost produsă cesiunea.

(2) Subrogarea convențională este guvernată de legea raportului obligațional al cărui creditor este substituit dacă acordul părților nu prevede altfel.

(3) Delegația și novația sînt guvernate de legea aplicabilă raportului obligațional care formează obiectul.

(4) Compensarea este guvernată de legea aplicabilă creanței prin care se cere stingerea prin compensare.

Articolul 1620. Moneda de plată

(1) Moneda de plată este definită de legea statului care a emis-o.

(2) Efectele pe care moneda le exercită asupra întinderii unei datorii sînt stabilite de legea aplicabilă datoriei.

(3) Legea statului pe al cărui teritoriu trebuie efectuată plata stabilește în ce monedă va fi efectuată plata dacă părțile contractante nu au convenit altfel.

Capitolul VI

RAPORTURILE DE SUCCESIUNE CU ELEMENT DE EXTRANEITATE

Articolul 1621. Legea aplicabilă succesiunii

Legea aplicabilă succesiunii se referă la:

- a) momentul deschiderii succesiunii;
- b) categoriile de persoane cu vocație succesorală;
- c) condițiile legale privind calitatea succesorală pasivă;
- d) exercitarea dreptului de posesiune asupra averii rămase de la defunct;
- e) condițiile și efectele opțiunii succesoriale;
- f) întinderea obligației moștenitorilor de a suporta pasivul;
- g) drepturile statului asupra succesiunii vacante.

Articolul 1622. Legea aplicabilă bunurilor succesoriale

(1) Raporturile de succesiune cu privire la bunurile mobile sînt guvernate de legea națională în vigoare la momentul decesului persoanei care a lăsat moștenirea.

(2) Raporturile de succesiune cu privire la bunurile imobile sînt guvernate de legea statului pe al cărui teritoriu se află aceste bunuri.

Articolul 1623. Legea aplicabilă succesiunii testamentare

(1) Testatorul poate supune transmiterea prin succesiune a averii sale unei alte legi decât cea prevăzută la art. 1622, cu condiția să nu înlătore dispozițiile imperative. Legea aleasă se aplică situațiilor prevăzute la art. 1621.

(2) Întocmirea, modificarea sau revocarea testamentului sînt considerate valabile dacă actul respectă condițiile de formă aplicabile la data cînd a fost întocmit, modificat sau revocat, ori la data decesului testatorului, conform oricărei din următoarele legi:

- a) legea națională a testatorului;
- b) legea domiciliului acestuia;
- c) legea locului unde actul a fost întocmit, modificat sau revocat;
- d) legea locului unde se află imobilul ce constituie obiectul succesiunii testamentare;
- e) legea instanței de judecată sau a organului care îndeplinește procedura de transmitere a averii succesoriale.

Capitolul VII
TERMENUL DE PRESCRIȚIE EXTINCTIVĂ

Articolul 1624. Legea aplicabilă termenului de prescripție
extinctivă

Prescripția extinctivă a dreptului la acțiune este guvernată de legea aplicabilă dreptului subiectiv.

PREȘEDINTELE
PARLAMENTULUI

Eugenia OSTAPCIUC

Chișinău, 6 iunie 2002.
Nr. 1107-XV.